

DÁMA Z MONSOREAU

II

Alexandre Dumas

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Dáma z Monsoreau II

O korunu a lásku

Alexandre Dumas

Přeložil Josef V. Sterzinger

Znění tohoto textu vychází z díla [Dáma z Monsoreau](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Jos. R. Vilímek v Praze v roce 1927. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

Text díla (Alexandre Dumas: Dáma z Monsoreau II), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 26. 5. 2023.

OBSAH

I. Princ a přítel	8
II. Etymologie ulice de la Jussienne	16
III. Jak d'Épernonovi roztrhali kabát a jak Schomberg byl obarven na modro	26
IV. Chicot jest víc a více králem francouzským	34
V. Jak Chicot navštívil Bussyho a co z toho pošlo	43
VI. Šachy Chicotovy, lapadlo Quélusovo a fukačka Schombergova . .	53
VII. Jak král jmenoval náčelníka Ligy, kterým nebyli ani Jeho Výsost vévoda d'Anjou, ani Monseigneur vévoda de Guise . . .	61
VIII. Jak král jmenoval náčelníka Ligy, kterým nebyli ani Jeho Výsost vévoda d'Anjou, ani Monseigneur vévoda de Guise . . .	69
IX. Eteokles a Polyneikes	77
X. Kdo štárá v prázdných skříních, neštárá vždy nadarmo	86
XI. Ventre Saint-Gris	94
XII. Dvě přítelkyně	101
XIII. Milenci	107
XIV. Kterak Bussy dostával tři sta pistolí za koně a dal ho zadarmo	116
XV. Diplomacie pana vévody d'Anjou	123
XVI. Diplomacie pana de Saint-Luc	130
XVII. Zeď, výkřik, sedm mil	137
XVIII. Tré Anjouanů	145
XIX. Roland	152
XX. Jakou zprávu přinesl pan hrabě de Monsoreau	159
XXI. Jak se král Jindřich III. dozvěděl o útěku milovaného bratra vévody d'Anjou a co z toho pošlo	167
XXII. Jak Chicot a královna matka byli téhož mínění a jak král poslechl rady královny matky i Chicotovy	176
XXIII. Důkaz, že vděčnost byla ctností pana de Saint-Luc	185
XXIV. Plán pana de Saint-Luc	194

XXV. Jak pan de Saint-Luc ukázal panu de Monsoreau sek, kterému ho naučil král.....	201
XXVI. Královna matka vjíždí v malé vítězoslávě do dobrého města Angersu	207
XXVII. Malé příčiny a veliké následky	215
XXVIII. Jak pan de Monsoreau otevřel, zavřel a opět otevřel oči, což bylo důkazem, že nebyl nadobro mrtev.....	222
XXIX. Jak vévoda d'Anjou šel na Méridor, aby projevil paní de Monsoreau soustrast nad úmrtím jejího manžela, a jak uviděl pana Monsoreau, jenž mu přicházel vstříc	229
XXX. O nepříjemnostech, vznikajících ze širokých nosítek a úzkých dveří	237
XXXI. V jakém rozmaru byl král Jindřich III., když pan de Saint-Luc vrátil se ke dvoru	245
XXXII. Mluví se o dvou důležitých osobnostech této historie, které čtenáři již před delším časem zmizely z obzoru	252
XXXIII. Cesta do Paříže	260
XXXIV. Jak vyslanec pana vévody d'Anjou přibyl do Paříže a kterak byl uvítán	267
XXXV. Pouhé pokračování předešlé kapitoly, kterou spisovatel zkrátil za příčinou konce roku.	273
XXXVI. Jak pan de Saint-Luc zhostil se úkolu, jež mu svěřil pan de Bussy	281
XXXVII. V čem byl pan de Saint-Luc zběhlejší než pan de Bussy, naučení, jež mu dal, a kterak jich milenec Dianin užil	290
XXXVIII. Opatření pana de Monsoreau	295
XXXIX. Návštěva v domě u paláce des Tournelles.....	302
XL. Špehouni	309
XLI. Jak pan vévoda d'Anjou podepsal, a když podepsal, mluvil....	316
XLII. Procházka u paláce des Tournelles	328
XLIII. Chicot usíná	333
XLIV. Chicot se probouzí	338

XLV. Svátek Božího těla	345
XLVI. Kapitola, která objasní lépe obsah kapitoly předešlé	353
XLVII. Průvod	364
XLVIII. Chicot První	370
XLIX. Kapitál i s úroky	376
L. Co se dělo blíže Bastily, když Chicot platil svůj dluh v klášteře svaté Genovefy	382
LI. Vražda	390
LII. Jak bratr Gorenflot se ocitl více než kdy jindy mezi šibenicí a opatstvím	405
LIII. Chicot uhodne, proč d'Épernon měl krev na nohou, a ne ve tvářích	413
LIV. Za jitra před zápasem	421
LV. Přátelé Bussyho	427
LVI. Zápas	436
LVII. Závěrek	442

I.

Princ a přítel

Jak jsme viděli, hledal Chicot marně vévodu d'Anjou po ulicích pařížských toho večera, kdy se ustavovala Liga.

Vévoda de Guise, jak se pamatujeme, vyzval prince, aby vyšel z domu: vybídnutí to znepokojilo nedůvěřivou Výsost. František uvažoval, a když František všechno uvážil, byl chytřejší nežli had.

Ale ježto bylo v jeho zájmu, aby vlastníma očima viděl, co se toho večera bude dít, odhodlal se uposlechnouti vyzvání, ale zároveň si umínil, že nevyjde z paláce jinak nežli v dobrém průvodu.

Jako každý člověk, jenž se bojí, uchyluje se o pomoc k zbrani sobě příznivé, i vévoda šel hledat svého kordu, jímžto byl Bussy d'Amboise.

Aby se vévoda odhodlal k tomuto kroku, musil mít pořádný strach.

Od svého zklamání v příčině pana de Monsoreau Bussy se hněval, a František říkal si sám, že býti Bussym – předpokládajíc ovšem, že by také měl jeho odvahu – byl by dal najevo více než nevoli princí, který by ho byl tak bezohledně zradil.

Ostatně Bussy, jako všechny ušlechtilé povahy, cítil živěji bolest než rozkoš: jestiť vzácným úkazem, že člověk čelící neohroženě nebezpečství, chladný a klidný před ohněm a ocelí, nepodlehne snáze vzrušení z protivenství nežli zbabělec. Ti, jež ženy nejsnáze rozplácí, jsou lidé, kterých se muži nejvíce bojí.

Bussy spal takořka ve své bolesti: viděl, kterak byla Diana přijata u dvora, uznána za hraběnku de Monsoreau, poctěna královnou Louisou hodností čestné dámy; viděl tisíc zraků dychtivých pásti se na té kráse, nemající sobě rovné, kterou takřka objevil a vytáhl z hrobu, v němž byla pohřbena. Jednou po celý večer upíral žárné

zraky na mladou ženu, která ani na chvíli nepozdvihla sklopených očí, a při všem tom lesku slavnosti Bussy, nespravedlivý jako každý muž, jenž opravdu miluje, zapomínaje minulosti a niče sám v duchu všechny ty přeludy štěstí, jež v něm minulost byla vykouzlila, neptal se, jak Diana as trpí, majíc oči takto sklopeny; kdyby je byla pozdvihla, byla by viděla proti sobě tvář, sklíčenou bolem podobným jejímu mezi všemi těmi lidmi lhostejných nebo hloupě zvědavých tváří.

„Oh!“ řekl si Bussy, vida, že se nedočká jejího pohledu, „ženy mají odvalu, jen když chtějí klamati ochránce, manžela nebo matku; jsou nemotorné a zbabělé, když mají spláceti dluh pouhé uznalosti; bojí se tak velice, aby se nezdálo, že milují, příkládají tak přehnanou cenu nejmenšímu projevu své přízně, že dohánějí k zoufalství toho, kdo po nich touží, nedbajíce ve svém vrtochu toho, že mu tím srdce krvácí. Diana mohla mi přímo říci: ‚Díky vám za to, co jste pro mne udělal, pane de Bussy, ale nemiluji vás.‘ Byl bych tím býval rázem zabit nebo vyléčen. Ale ne! Raději mne nechá milovati nadarmo; ale nezískala tím nic, neboť jí již nemiluji, pohrdám jí.“

A vzdálil se od královského cerclu s hněvem v srdci.

Té chvíle nebyla to ušlechtilá tvář, na niž pohlížely všechny ženy s láskou a všichni muži se strachem: čelo jeho bylo zachmuřeno, oko kalné a úsměv na rtech trpký.

Bussy odcházeje zahlédl sám sebe ve velikém benátském zrcadle, a zdálo se jemu samotnému, že jeho vzezření jest nesnesitelné.

„Jsem to blázen,“ řekl si. „Pro ženu, která mne nenávidí, zprotivil bych se stu lidem, kteří o mne stojí! Ale pročpak mnou pohrdá, či spíše v čí prospěch?“

Zajímá se snad o toho dlouhého kostlivce se zsinanou tváří, jenž stojí stále na deset kroků od ní a dívá se na ni stále žárlivým pohledem... a dělá také, jako by mne neviděl? Kdybych chtěl, za čtvrt hodiny bude ležeti němý a zledovělý pod mým kolenem, s deseti palci mého kordu v srdci. Kdybych chtěl, potřísnil bych tyto bílé

šaty krví toho, jenž vetkal tyto květy; kdybych chtěl, byl bych aspoň strašlivý a nenáviděn, nemoha býti milován.

Oh, její nenávist! Raději její nenávist než její lhostejnost.

Ano, ale bylo by to nepěkné a podlé: to by udělali Quélus a Maugiron, kdyby Quélus a Maugiron dovedli milovati. Lépe jest býti podoben hrdinovi Plutarchovu, jemuž jsem se tolik obdivoval, mladému Antiochovi, jenž zmíral láskou, neodvažuje se vyznání, nepronášeje jediného stesku! Ano, budu mlčeti. Ano, já, jenž jsem zápasil se všemi strašnými lidmi tohoto věku, jenž jsem viděl Crillona, statečného Crillona, bezbranného před sebou, kdy život jeho byl v mých rukou, já potlačím bolest a utlumím ji v hlubinách své duše, jako učinil obr Herakles s obrem Antheem, nenechav ho ani jedenkrát dotknouti se nohou Naděje, matky jeho. Nikoli, nic není nemožného mně, Bussymu, jehož, jako Crillona, nazvali statečným, a všechno, co heroové dělali, udělám já.“

A při těch slovech natáhl ruku křečovitě zaťatou, kterou si drásal ňadra, setřel pot z čela a kráčel zvolna ke dveřím; jeho pěst chtěla již zprudka vraziti do draperií: ale uložil si trpělivost a vlídnost, a vyšel s úsměvem na rtech a s klidem na čele, s divokou výhní však v srdci.

Ovšem na cestě potkal pana vévodu d'Anjou a odvrátil hlavu, neboť cítil, že všechna jeho síla duševní nevystačí na to, aby se usmál nebo docela pozdravil prince, jenž ho nazýval svým přítelem, a přece tak hanebně ho zradil.

Když se potkali, princ zavolal ho jménem, ale Bussy se ani neobrátil.

Bussy vrátil se domů. Položil kord na stůl, vyňal dýku z pochvy, rozepjal si sám kabát i plášť a usedl do velikého křesla, podepřev hlavu o štítek svého erbu, který zdobil opěradlo.

Jeho lidé viděli ho zamyšlena: domnívali se, že si chce odpočnouti, i vzdálili se. Bussy nespál; snil.

Tak strávil několik hodin, a neznamenal ani, že na druhém konci pokoje sedí muž, jenž ho bedlivě pozoruje, bez hnutí, beze slova, a čeká patrně, až bude moci naň promluvit nebo mu pokynouti.

Posléze počal probíhati mráz tělem Bussyho, a oči jeho dívaly se vytřeštěně; pozorovatel ani sebou nehýbal.

Brzy potom počal hrabě drkotati zuby; paže mu dřevěněly; těžká jeho hlava svezla se mu po opěradle křesla a klesla mu na rameno.

Tu muž, který ho pozoroval, povstal ze sedadla, vzdychl a přistoupil k němu řka:

„Pane hrabě, máte horečku.“

Hrabě pozdvihl čelo horečně zardělé a řekl:

„Ah, tos ty, Remy?“

„Ano, pane hrabě, čekal jsem zde na vás.“

„Zde, a proč?“

„Protože tam, kde člověk trpí, dlouho nevydrží.“

„Díky, příteli,“ řekl Bussy, ujímaje za ruku mladého muže.

Remy podržel v rukou tu strašlivou ruku, která nyní byla slabší ručky dětské, a tiskna ji s výrazem lásky a úcty k srdci, řekl:

„Rád bych věděl, pane hrabě, chcete-li zůstatí takto: chcete, aby horečka ještě stoupala a usmrtila vás? Pak si nelehejte. Chcete potlačiti horečku? Ulehňte a dejte si předčítati nějakou pěknou knihu, z níž byste mohl čerpati příklad a sílu.“

Hraběti nezbyvalo než uposlechnouti; uposlechl.

Tak zastihli ho na loži všichni přátelé, kteří přišli k němu návštěvou.

Nazítří po celý den nehnul se Remy od lože princova; vykonával dvojí úkol: byl lékařem těla i ducha; mělt' pro tělo osvěžující léky, pro duši slova útěchy.

Ale následujícího dne, téhož, kdy pan de Guise přišel do Louvru, Bussy marně sháněl se po Remym, nebylo ho tu.

„Jest unaven,“ myslil si Bussy. „Není divu! Ubohý, má tolik zapotřebí vzduchu, slunečna a jara. A pak as naň čekala Gertruda. Gertruda jest pouze komornou, ale miluje ho... Komorná, jež miluje, má větší cenu než královna, jež nemiluje.“

Tak minul den, a Remy se ani neukázal. Právě proto, že ho tu nebylo. Bussy se po něm stále sháněl, ve své netrpělivosti zlobil se na ubožáka, a dvakrát či třikrát si zabručel:

„Oh, věřil jsem pořád ještě ve vděk a přátelství! Ne, nyní nevěřím již v nic.“

K večeru, když se počínaly ulice plnit lidmi a šumem, když v příbytku nastávalo šero, takže nebylo již ani lze rozeznati jednotlivé předměty, Bussy uslyšel četné a hlučné hlasy v předsíni.

Jeden ze služebníků přiběhl všecek poděšen a oznamoval:

„Monseigneur, je tu vévoda d'Anjou.“

„Necht' vejde,“ odvětil Bussy, kaboně se při myšlence, že jeho pán jeví oň nepokoj, pán, jehožto i zdvořilostí pohrdal.

Vévoda vešel. Pokoj Bussyho nebyl osvětlen; chorá srdce libují si potmě, neboť kouzlí si ve tmě přeludy.

„Máš tu tmu, Bussy,“ řekl vévoda. „Proto jsi asi mrzutt.“

Bussy mlčel; nevole svírala mu ústa.

„Což snad jsi těžce nemocen, že mi neodpovídáš?“ ptal se vévoda.

„Jsem vskutku vážně nemocen, Monseigneur,“ mumlal Bussy.

„To je tedy příčinou, že jsem tě neviděl již dva dny u sebe?“ otázal se vévoda.

„Ano, Monseigneur,“ řekl Bussy.

Princ, popuzen jsa touto lakonickou úsečností, přešel dvakrát nebo třikrát pokojem, prohlížeje si skulptury, jež bylo lze potmě rozeznati, a ohmatávaje látky.

„Máš pěkný příbytek, Bussy, aspoň se mi tak zdá,“ řekl vévoda.

Bussy neodpověděl.

„Pánové,“ řekl vévoda šlechticům, „zůstaňte ve vedlejším pokoji; můj ubohý Bussy jest jistě nemocen. Pročpak jste neposlali pro Mirona? Bussy zasluhuje si královského lékaře.“

Jeden ze služebnictva Bussyova zavrtěl hlavou: vévoda viděl ten pohyb.

„Poslyš, Bussy, trápí tě něco?“ otázal se princ skoro uctivě.

„Nevím,“ odpověděl hrabě.

Vévoda přistoupil blíže, jako milenec, který dostává košem, a čím více jest odmítán, tím usilovněji se lísá.

„Promluv na mne, Bussy,“ řekl.

„A co mám mluvit, Monseigneur?“

„Hněváš se na mne, vid’?“ dodal potichu.

„Že se hněvám? Pročpak? Ostatně na prince nelze se hněvati. Jaký by to mělo význam? Ale maříme tu čas úvodem,“ řekl Bussy. „Přejděme hned k věci samé, Monseigneur.“

Vévoda pohlédl na Bussyho.

„Potřebujete mne, není-liž pravda?“ řekl Bussy s neuvěřitelnou drsností.

„Ah, pane Bussy!“

„Ano, opakuji, potřebujete mne patrně. Myslíte snad, že se domnívám, že mne přicházíte navštívit z přátelské náklonnosti? To, to! Vy nemilujete nikoho.“

„Oh, Bussy, jaké to řeči musím vyslechnouti od tebe!“

„Nuže, domluvme o tom; rcete, Monseigneur, čeho jest vám třeba? Když člověk náleží princovi, když tento princ dovede se přetvařovati tak, že ho jmenuje přítelem, musí mu býti člověk vděčen za jeho přetvářku, a obětovati mu vše, i život. Mluvte!“

Vévoda se zarděl; ale protože stál ve tmě, nikdo toho uzardění neviděl.

„Nechtěl jsem na tobě nic, Bussy, mýlíš se, domníváš-li se, že má návštěva sleduje sobecké účely. Přál jsem si jen, když jest dnes tak krásně a celá Paříž jest dnešního večera vzrušena podpisováním členů Ligy, projíti se s tebou trochu po městě.“

Bussy pohlédl na vévodu a řekl:

„Což nemáte Aurillyho?“

„Loutnistu!“

„Ah, Monseigneur, nejmenujete všech jeho zaměstnání; myslil jsem, že vám konal ještě jiné služby; a ostatně kromě Aurillyho máte

ještě deset nebo dvanácte šlechticů, jejichžto kordy slyším řinčeti o dřevěné pažení svého předpokoje.“

Vtom pozdvihla se zvolna portiéra.

„Kdo je to?“ ptal se vévoda hrdě. „A kdo odvažuje se vejíti bez ohlášení do pokoje, kde jsem já?“

„Já, Remy,“ odpověděl le Haudouin, vstupuje důstojně a nejevě nijaké rozpaky.

„Kdo je to Remy?“ ptal se vévoda.

„Remy, Monseigneur, jest lékař,“ odpověděl mladý muž.

„Remy,“ řekl Bussy, „jest více než lékařem, Monseigneur; Remy jest přítelem.“

„Ah,“ řekl vévoda, cítě osten těch slov.

„Slyšels, čeho si přeje Monseigneur?“

„Ano, abyste šel s ním, ale...“

„Ale co?“ řekl vévoda.

„Ale nepůjdete s ním, Monseigneur,“ odpověděl Haudouin.

„A pročpak?“ zvolal František.

„Protože jest venku veliká zima, Monseigneur.“

„Veliká zima?“ řekl vévoda překvapen, že se někdo odvažuje odporovati mu.

„Ano, přílišná zima. A ježto ručím přátelům pana de Bussy a především sám sobě za jeho zdraví, nedovolím mu vyjíti z domu.“

Bussy byl by však přece seskočil z lože, ale ruka Remyho dotkla se ruky jeho a stiskla mu ji významně.

„Dobrá!“ řekl vévoda. „Když by to bylo proň tak nebezpečno, ať si zůstane doma!“

A Jeho Výsost nanejvýš popuzena, pokročila ke dveřím.

Bussy sebou ani nepohnul.

Vévoda vrátil se k loži a řekl:

„Tedy rozhodně nepůjdeš?“

„Vždyť vidíte, Monseigneur, že mi to lékař zakazuje,“ řekl Bussy.

„Měl by ses poraditi s Mironem, Bussy, to jest znamenitý lékař.“

„Monseigneur, mám raději lékaře přítele nežli lékaře učence,“ řekl Bussy.

„Měj se tedy dobře! Sbohem!“

„Sbohem, Monseigneur!“

A vévoda hřmotně odešel.

Po jeho odchodu Remy, jenž se za ním díval, dokud nevyšel z paláce, pospíšil k nemocnému a řekl:

„Vstávejte, Monseigneur, ale hned, libo-li vám.“

„Proč mám vstátí?“

„Pojďte se mnou trochu na procházku. Zde v pokoji jest příliš horko.“

„Ale vždyť jsi právě říkal vévodovi, že je venku veliká zima.“

„Co odešel, temperatura se změnila.“

„Takže...??“ řekl Bussy, nadzdvihuje se se zvědavostí.

„Takže nyní jsem jist, že vám vzduch prospěje,“ odpověděl Haudouin.

„Nerozumím,“ řekl Bussy.

„Rozumíte lékům, které vám předpisují? A přece jich užíváte. Nuže, vzhůru! Procházka s panem vévodou d'Anjou byla zdraví nebezpečná, s lékařem jest prospěšná; zaručuji vám to. Nemáte snad již důvěry ve mne? Propusťte mne tedy.“

„Pojďme tedy, nedáš-li jinak,“ řekl Bussy.

„Musí to býti.“

Bussy povstal bled a chvěje se.

„Toť zajímavá bledost,“ řekl Bussy. „Toť krásný nemocný!“

„Kam však půjdeme?“

„Do čtvrti, jejížto vzduch jsem právě dnes zkoumal.“

„A cos vyzkoumal?“

„Že jest znamenitým prostředkem proti vaší nemoci, Monseigneur.“

Bussy se oblékl a řekl:

„Klobouk a kord!“

Posadil klobouk na hlavu a opásal se kordem.

Pak oba odešli.

II. Etymologie ulice de la Jussienne

Remy vzal svého nemocného pod paží, zahrnul vlevo, dal se do ulice Coquillière a šel touto ulicí až k náspům.

„Podivná věc,“ řekl Bussy. „Vedeš mne k bažinám Grange-Batelière a tvrdíš, že je tu zdravá čtvrť?“

„Račte míti trochu strpení,“ řekl Remy, „zahneme kolem ulice Pagevin, necháme vlevo ulici Breneuse a vejdemo do ulice Montmartre; uvidíte, jak krásná je tato ulice!“

„Myslíš, že jí neznám?“

„Znáte-li ji, tím lépe! Nemusím aspoň ukazovati vám její krásy a mařiti tak čas, nýbrž dovedu vás ihned do hezké uličky. Jen pojd'te, více vám neřeknu!“

A vskutku, Remy, nechav bránu Montmartreskou vlevo a prošed ulicí asi na dvě stě kroků, zahrnul vpravo.

„Co to děláš?“ zvolal Bussy. „Vždyť se vracíme tam, odkud jsme přišli.“

„Tato ulice,“ řekl Remy, „jest ulice de la Gypcienne nebo de l'Égyptienne, jak chcete; lidé počínají již jmenovati ji ulicí de la Gyssienne a posléze co nejdříve budou ji nazývati ulicí de la Jussienne, protože je to lahodnější, a protože jazyky, čím dále k jihu, tím více mají samohlásek ve slovech. Vy to jistě víte, Monseigneur, neboť jste byl v Polsku; nemají tam ti chlapi skupiny čtyř souhlásek za sebou, takže když mluví, vypadá to, jako by žvýkali oblázky a kleli při tom?“

„Pravda,“ řekl Bussy. „Ale myslím, že jsme sem nepřišli, abychom tu konali studia jazykozpytná. Pověz mi: kam jdeme?“

„Vidíte-liž tento kostelíček?“ řekl Remy, nedávaje jiné odpovědi na to, nač se ho ptal Bussy. „Pohleďte, Monseigneur, jak má krásnou

polohu, maje průčelí do ulice a oltářní část do obecní zahrady! Krk bych vsadil, že jste si ho podnes nevšiml!“

„Opravdu,“ řekl Bussy, „nevěděl jsem o něm.“

A Bussy nebyl jediným z pánů, jenž nikdy nevešel do tohoto kostela svaté Marie Egyptské, jenž byl velice oblíben u lidu, a ježž věřící znali, navštěvující jej pode jménem kaple Quoqhéron.

„Nuže,“ řekl Remy, „nyní, když víte, jak se kostel jmenuje, Monseigneur, a když jste si jej dostatečně prohlédl zvenčí, vejděme dovnitř, kde uvidíte okenní tabule chrámové lodi: jsou zajímavé.“

Bussy pohlédl na Haudouina, a viděl na tváři mladého muže líbezný úsměv, z čehož seznal, že mladý lékař, veda ho do kostela, má zcela jiný úmysl nežli ukázati mu tam okna, kterých nebylo viděti, protože byla tma.

Ale bylo tam něco, co bylo viděti, neboť kostel byl osvětlen k pobožnosti: byly to naivní malby šestnáctého století, jakých Itálie při svém krásném podnebí zachovala do dneška mnoho, kdežto u nás jednak vlhkost, jednak vandalství vyhlazovaly o závod tyto památky uplynulých věků a důkazy víry, které již není. V kostele tomto byl malířem zobrazen *al fresco* (na čerstvé omítce) život svaté Marie Egyptské: mezi nejzajímavějšími výjevy z tohoto života byl jeden, kde umělec, naivní a vřelý přítel pravdy, ne-li po stránce anatomické, aspoň historické, znázornil v nejnápadnějším místě kaple těžkou chvíli, kdy svatá Marie nemajíc peněz, aby zaplatila převozné, vzdává se sama převozníkovi v odměnu za převoz.

Nebude od místa, povíme-li, že přes všecku úctu věřících k Marii Egyptské jakožto kajícnici, zdálo se mnohým počestným ženám té čtvrti, že by byl malíř mohl užiti této látky jinde, nebo aspoň zpracovati ji způsobem méně naivním; a důvodem, který uváděly, či spíše neuváděly, bylo, že jisté podrobnosti fresky často příliš lákaly pozornost mladých obchodních pomocníků, kteréž jejich pánové soukeníci vodili do kostela v neděli a ve svátek.

Bussy pohlédln na Haudouina, jenž stav se na chvíli obchodním pomocníkem, věnoval neobyčejnou pozornost této malbě, a řekl mu:

„Zamýšlíš snad vzbuditi ve mně myšlenky anakreontské svou kaplí svaté Marie Egyptské? Je-li tomu tak, zmýlil ses, žes sem přivedl mne. Přived' si sem mnichy a studenty.“

„Chraň mne bůh,“ řekl Haudouin.

„Tedy?“

„Probůh, buďte shovívaví! Člověk si nesmí vyloupati oči, když sem vejde.“

„Poslyš, mělš jistě na mysli něco jiného, když jsi mne sem vedl nežli ukázati mi kolena svaté Marie Egyptské, není-liž pravda?“

„Opravdu ne,“ řekl Remy.

„Tedy jsem to již viděl, pojd'me!“

„Jen strpení! Pobožnost se již končí. Kdybychom odcházeli již teď, rušili bychom věřící z pobožnosti.“

A Haudouin zadržel Bussyho.

„Hle, již všichni odcházejí,“ řekl Remy. „Učiňmež jako ostatní, libo-li vám.“

Bussy zamířil ke dveřím s patrnou lhostejností a roztržitostí.

„To jest pěkné!“ řekl Haudouin. „Teď byste odešel, aniž byste se pokropil svěcenou vodou. Kam jste dal hlavu, u všech všudy?“

Bussy, poslouchaje jako dítě, zamířil k pilíři, do něhož byla zadělána kropenka.

Haudouin použil tohoto pohybu a pokynul na srozuměnou ženě, která na znamení mladého lékaře pospíšila k těmž pilířím, k němuž šel Bussy.

Proto ve chvíli, kdy hrabě sahal do kropenky, mající podobu škeble, kterou neslo dvě Egyptánů z černého mramoru, vztáhla se k jeho ruce ruka poněkud veliká a červená, ačkoli to byla ruka ženská, a ovlažila mu prsty svěcenou vodou.

Bussy neodolal, aby nepohlédln od té veliké a červené ruky do tváře ženy; ale ihned ucouvl a zbledl, neboť poznal, že ruka náleží

Gertrudě, jejížto tvář byla zpola zastřena černou vlněnou rouškou. Zůstal jako zkamenělý s rukou vztaženou a zapomněl udělati kříž; Gertruda pak pokynuvši mu hlavou na pozdrav šla dále, a její vysoká postava ztrácela se v předsíni kostelíka.

Na dva kroky za Gertrudou, jejížto svalnaté paže razily cestu, šla žena zahalená pečlivě v hedvábný plášťík; byla to žena, jejížto ušlechtilé a mladistvé tvary, půvabná nožka a zteplá postava budily v Bussym myšlenku, že je na světě jen jedna podobná postava, jen jedna podobná nožka, jen jedny podobné tvary.

Remy neměl, co by mu řekl, pohlédl naň toliko; Bussy chápal nyní, proč ho mladý lékař přivedl do ulice Svaté Marie Egypťské a zavedl do kostela.

Bussy šel za ženou, Haudouin šel za Bussym.

Byl by býval zajímavou podívanou tento průvod čtyř lidí, jdoucích po jednom za sebou stejným krokem, kdyby zármutek a bledost jevící se na tvářích dvou z těchto lidí nebyly bývaly neklamným znamením, že oba nevýslovně trpí. Gertruda, jdouc stále napřed, zahrnula za roh ulice Montmartre, ušla v této ulici několik kroků a pojednou dala se napravo do slepé uličky, do níž vcházelo se dveřmi.

Bussy váhal.

„Pane hrabě, šlápnu vám na paty!“ řekl Remy.

Bussy šel dále.

Gertruda, která šla stále napřed, vytáhla z kapsy klíč a pustila napřed svou paní, jež ji přešla, ani se neohlédnuvši.

Haudouin řekl několik slov komorné, ustoupil a pustil napřed Bussyho; pak Gertruda i on vešli spolu, zavřeli dveře, a slepá ulička byla prázdná.

Bylo as půl osmé večer, blížily se první dni májové; vlahý vzduch věštil první dech jara, a z pupenů pučelo již listí.

Bussy rozhlédl se kolem: byl v zahrádce, měřící as padesát čtveřech stop, obklíčené vysokými zdmi; divoká réva a břechťan vinuly se po zdech a vysílajíce k jejich vrcholu nové výhonky smetaly z nich

čas od času kousky popraskané sádry, a větřík roznášel pronikavý a silný zápach, který za svěžího večera vydávají jejich listy.

Vysoké fialy, vesele unikající trhlínám ve staré zdi kostelní, rozvíjely poupata červená jako čistá měď.

A první květy šeříkové, vypučelé na ranním slunci, omamovaly sladkou vůní ještě stísněný mozek mladého muže, jenž se ptal sám sebe, zda příčinou vši té vůně, všeho toho tepla a všeho života, jež pojednou cítil ve své samotě, slabosti a opuštěnosti, není jediné přítomnost ženy tak vřele milované.

V besídce jasmínové a barvínkové seděla Diana na dřevěné lavičce, opřena jsouc o zeď kostelní, s čelem skloněným a s rukama visícíma bez hnutí; mezi prsty držela levkoji, kterou bezděky mačkala a jejíž květy trousila po písku.

Vtom ozval se slavík ukrytý v koruně sousedního kaštanu, a jeho dlouhá a melancholická píseň byla chvílemi protkávána mohutnými a zvučnými tóny.

Bussy byl sám v zahradě s paní de Monsoreau, neboť Remy a Gertruda zůstávali opodál; Bussy přiblížil se k Dianě, Diana, pozdvihla hlavu a řekla nesměle:

„Pane hrabě, každá vytáčka byla by nás nehodna: našel-li jste mne právě v kostele svaté Marie Egyptské, nepřivedla vás tam náhoda.“

„Nikoli, madame,“ řekl Bussy, „Haudouin odvedl mne z domova, aniž mi řekl, proč mne odvádí, a přísahám vám, že jsem nevěděl...“

„Nerozumíte mým slovům, pane hrabě,“ řekla smutně Diana. „Ano, vím dobře, že vás přivedl do kostela pan Remy, a to snad ještě násilím?“

„Madame,“ řekl Bussy, „násilím nikoli... Nevěděl jsem, koho tam uvidím.“

„Toť drsné slovo, pane hrabě,“ zašeptala Diana, potřásajíc hlavou a vzhlížejíc k Bussymu vlahým zrakem. „Hodláte mi snad dáti na srozuměnou, že byste byl nepřišel s Remym, kdybyste byl znal jeho tajemství?“

„Oh, madame!“

„Je to samozřejmo a spravedливо. Pane hrabě, prokázal jste mi znamenitou službu, za kterou jsem vám posud nepoděkovala. Promiňte mi a přijměte ode mne nejvřelejší díky.“

„Madame...“

Bussy se zajíkl; byl tak zmámen, že nebyl schopen ani slova, ani myšlenky.

„Chtěla jsem vám ukázati,“ pokračovala Diana rozjařujíc se, „že nejsem ani nevďěčnicí, ani ženou zapomnětlivou. Já sama požádala jsem pana Remyho, aby mi opatřil možnost promluvit s vámi; já sama jsem naznačila toto místo k naší schůzce: promiňte mi, nelíbí-li se vám mé jednání.“

Bussy sáhl si k srdci a řekl:

„Oh, madame, jak byste se toho mohla domnívati!“

Myšlenky vracely se tomu ubohému, zdrcenému srdci, a zdálo se mu, že příjemný večerní větřík, jenž zavíval k němu tak sladkou vůni a tak něžná slova, snímá mu zároveň mrak z očí.

„Vím,“ mluvila dále Diana, jež byla silnější, protože se déle připravovala na toto shledání, „vím, co jste vytrpěl, zastáváje se mé věci. Zním dobře váš útlocit. Zním vás a dovedu vás oceniti, věřte mi. Posudte tedy, co jsem vytrpěla při myšlence, že nechápete dobře citů mého srdce.“

„Madame,“ řekl Bussy, „jsem již tři dni nemocen.“

„Ano, vím to,“ odvětila Diana s ruměncem ve tváři, jenž prozrazoval veškeren zájem o jeho nemoc, „a trpěla jsem více nežli vy, neboť pan Remy, jenž patrně mne klamal, pan Remy tvrdil...“

„Že trpím proto, že jste na mne zapoměla. Je to pravda.“

„Nezbývalo mi tedy, hrabě, než abych učinila, co jsem učinila,“ řekla dále paní de Monsoreau. „Vidím vás, děkuji vám za všecku vaši laskavost a ujišťuji vás věčnou vděčností... Věřte mi teď, že mluvím z hloubi srdce.“

Bussy zavrtěl smutně hlavou a neodpověděl.

„Pochybujete o pravdivosti mých slov?“ ptala se Diana.

„Madame,“ odpověděl Bussy, „lidé, kteří chovají k někomu přátelství, osvědčují to přátelství, jak mohou: věděla jste, že jsem v paláci toho večera, kdy jste byla představena dvoru; věděla jste, že sedím naproti vám, cítila jste jistě můj pohled, jenž se upíral na vás, a nepozdvihla jste ani očí ke mně; nedala jste mi najevo ani slovem, ani pohybem, ani znamením, že víte, že jsem tam; patrně jsem vám křivdil, madame; nepoznala jste mne as, neboť jste mne viděla před tím toliko dvakrát.“

Diana odpověděla pohledem tak smutně vyčítavým, že Bussy byl v hloubi duše dojat.

„Promiňte, madame,“ řekl. „Nejste žena, jako jsou jiné ženy, a přece jednáte, jako všední ženy. Ten sňatek?“

„Což nevíte, že jsem byla k němu donucena?“

„Ano, ale dal se snadno zrušiti.“

„Nikoli, naopak.“

„A z ničeho jste nepoznávala, že nad vámi bdí člověk úplně vám oddaný?“

Diana sklopila oči a řekla:

„To právě mne plnilo největším strachem.“

„A takovýmto úvahám jste mne obětovala. Oh, pomyslete jen, čím jest mi život od těch dob, co náležíte jinému.“

„Pane hrabě,“ řekla hraběnka důstojně, „čest ženy trpěla by velice, kdyby přijala jiné jméno, žijí-li dva muži, z nichž jeden má jméno, kterého se zřekla, a druhý jméno, které přijala.“

„Ale jisto jest, že jste ráda podržela jméno pana de Monsoreau.“

„Myslíte?“ zajíkala se Diana. „Tím lépe!“

A oči její zalily se slzami.

Bussy, jenž viděl, kterak jí hlava klesla k nadržům, přešel rozčilen kolem ní.

„Nyní stal jsem se vám posléze tím, čím jsem byl madame, totiž cizincem.“

„Ach!“ řekla Diana.

„Vaše mlčení svědčí o tom výmluvně.“

„Nemohu jinak mluvit než mlčky.“

„Vaše mlčení, madame, jest pokračováním vašeho chování ke mně v Louvru. V Louvru jste mne neviděla; zde se mnou nemluvíte.“

„V Louvru byl pan de Monsoreau; pan de Monsoreau mne pozoroval; jeť žárliv.“

„Žárliv? Copak mu ještě chybí, bože! Jakéhopak štěstí může ještě někomu záviděti, když každý závidí jemu velikého jeho štěstí.“

„Pravím vám, že jest žárliv, pane hrabě. Viděť po několik dní obcházeti někoho kolem našeho nového příbytku.“

„Což jste se vystěhovala z domku v ulici Saint-Antoine?“

„Probůh!“ zvolala Diana, dávajíc se strhnouti nerozvážným hnutím. „Nebyl jste to tedy vy?“

„Madame, od té doby, co bylo vaše manželství veřejně prohlášeno, od té doby, co jste byla představena dvoru, od onoho večera v Louvru, kde jste na mne ani nepohlédla, byl jsem upoután na lože, horečka mnou zmítá, zmírám; vidíte, že váš manžel nemůže žárliti na mne, neboť mne nemohl viděti u vašeho domu.“

„Nuže, pane hrabě, je-li pravda, že jste si mne přál viděti, jak jste řekl, poděkujte tomu neznámému, neboť znajíc pana de Monsoreau, bála jsem se o vás a chtěla jsem s vámi mluvit, abych vám řekla: Nevydávejte se takto v nebezpečství, pane hrabě; nečiňte mne ještě nešťastnější, než jsem.“

„Upokojte se, madame; opakuji vám, že jsem to nebyl.“

„Nyní dovolte, abych vám řekla vše, co jsem vám měla říci. Ze strachu před tím člověkem, jehož neznáme, jež však pan de Monsoreau snad zná, ze strachu před tím člověkem žádá, abych odešla z Paříže; takže,“ dodala Diana, podávajíc ruku Bussymu, „můžete pokládati, pane hrabě, tuto rozmluvu za poslední... Zítra odeberu se na Méridor.“

„Odejdete z Paříže, madame?“ zvolal Bussy.

„Není jiného prostředku, jímž bych mohla upokojiti pana de Monsoreau,“ řekla Diana, „není jiného prostředku, jímž bych moh-

la nabýti klidu. Ostatně nenávidím Paříže, nenávidím společnosti, dvora i Louvru. Ráda uzavru se o samotě se vzpomínkami z dívčích let; myslím, že půjde-li duše má stezkou mých mladých let, trochu bývalého štěstí jako sladká rosa sprchne na mou hlavu. Otec půjde se mnou. Shledám se tam s panem a paní de Saint-Luc, kteří litují, že mne tam nemají. Sbohem, pane de Bussy.“

Bussy pochýlil tvář v obě dlaně a zašeptal:

„Tedy všemu jest již konec!“

„Co pravíte?“ zvolala Diana, vstávajíc.

„Pravím, madame, že člověk, jenž vás posílá do vyhnanství, jenž odnímá mi poslední naději, která mi zbývala, totiž naději dýchat s vámi týž vzduch, zahlédnouti vás časem za žaluziemi vašich oken, dotknouti se někdy mimochodem vašeho roucha, zkrátka zbožňovati bytost živoucí, a nikoli stín, že tento člověk jest mým úhlavním nepřítelem a že ho zničím vlastníma rukama, třebas při tom sám zahynu.“

„Oh, pane hrabě!“

„Bídák!“ zvolal Bussy. „Nemá dosti na tom, že má za choť vás, nejsličnější a nejčistší z bytostí lidských? Ještě žárlí, žárlí ta obluda směšná a nenasytná, jež by chtěla pohltiti všecko na světě!“

„Oh, upokojte se, hrabě, upokojte se, probůh...! Snad ho lze omluviti.“

„Lze ho omluviti! A vy sama se ho zastáváte, madame?“

„Oh, kdybyste věděl!“ řekla Diana, zastírajíc si tvář oběma rukama, jako by se bála, aby Bussy, třeba potmě, neviděl, kterak se zardívá.

„Kdybych věděl?“ opětoval Bussy. „Madame, vím jedno, totiž že člověk nemusí mysliti na nic na světě, je-li vaším manželem.“

„Ale,“ řekla Diana hlasem slzami přerývaným, temným a vroucím, „ale což mylíte-li se, pane hrabě? A není-li mým manželem?“

A mladá žena, dotýkajíc se při těchto slovech chladnou rukou horkých rukou Bussyho, povstala a prchala jako stín temnými

zatáčkami zahrádky, chopila se ramene Gertrudina a odvádějíc ji zmizela dříve, než Bussy, opojen, zmámen a záře blahem, mohl jen vztáhnouti ruku, aby ji zadržel.

Vzkřikl, povstal a zapotácel se.

Remy přišel právě včas, aby ho zachytil v náručí a posadil na lávku, kterou Diana opustila.

III.

Jak d'Épernonovi roztrhali kabát a jak Schomberg byl obarven na modro

Zatím co mistr La Hurière hromadil podpisy na podpisy, zatím co Chicot věznil Gorenflota v hostinci „U Rohu hojnosti“, zatím co Bussy procítal opět k životu v té rozkošné zahrádce plné vůně, zpěvů a lásky, Jindřich, zasmušen jsa z toho všeho, co byl viděl na procházce městem, podrážděn jsa kázáním, jež byl slyšel v kostelích, rozzuřen jsa tajemnými pozdravy, jež přijímal jeho bratr d'Anjou, kterého byl viděl v ulici Saint-Honoré, když šel mimo něj provázen jsa panem de Guise a panem de Mayenne s celým průvodem šlechticů, kterým byl v čele, jak se zdálo, pan de Monsoreau – Jindřich vrátil se do Louvru s Maugironem a Quélusem.

Král vyšel z Louvru podle svého obyčeje se svými čtyřmi přáteli, ale sotvaže ušli několik kroků, Schomberg a d'Épernon vidouce s nelibostí mrzutou tvář Jindřichovu a očekávající, že v podobném hluku a šumu najdou hojně příležitosti k zábavě a dobrodružstvím, použili první mačkanice a zmizeli za rohem ulice de l'Astruce, a zatím co král a jeho dva přátelé šli dále po nábřeží, dali se unášeti davem do ulice d'Orléans.

Sotva urazili sto kroků, našel již každý z nich své dobrodružství. D'Épernon vstrčil fukačku mezi nohy utíkajícímu občanovi, jenž se svalil a odletěl na deset kroků, a Schomberg odkryl závoj z tváře ženě, kterou pokládal za ošklivou a starou, která však byla náhodou mladá a hezká.

Ale oba se potázali se špatnou, přepadající dnes dobré Pařížany, obyčejně trpělivé jako beránky. Po ulicích bylo cítiti horečku odboje, jenž zamává někdy náhle křídly ve zdech hlavního města. Povalený

občan se vzchopil ze země a křičel: „Chytte berana!“ Byl to známý náboženský horlivec, všichni mu věřili i hrnuli se na d'Épernona. Žena s odhaleným závojem křičela: „Chytte králova milce!“, což bylo ještě horší. A její manžel, jenž byl barvířem, poštvál na Schomberga své učně.

Schomberg byl statečný; stanul, chtěl mluvit hlasitě a položil ruku na jilec kordu.

D'Épernon byl chytrý; utekl.

Jindřich nestaral se o oba milce; znal je a věděl, že si oba zpravidla dovedou pomoci sami: jeden nohama, druhý pažemi. Prošel tedy městem a vrátil se do Louvru.

Vešel do zbrojního kabinetu a usednuv do velikého křesla třásl se netrpělivostí, hledaje záminky k hněvu.

Maugiron si hrál s Narcisem, velikým chrtem královým.

Quélus, opíraje se tvářemi o pěsti, schoulil se na polštáři a díval se na Jindřicha.

„Pokračují, pokračují,“ řekl mu král. „Jejich pikle postupují; jsou to hned tygři, hned hadi; nevrhají-li se skokem, plazí se.“

„Eh, sire,“ řekl Quélus, „cožpak může býti říše bez spiknutí? Copak by dělali synové králů, bratři králů, bratrance králů, kdyby nekuli piklů?“

„Poslyšte, Quéluse, připadáte mi se svými nesmyslnými zásadami a naduřelými tvářemi takovým politikem jako paňáca na trhu Saint-Laurent (Sv. Vavřince).“

Quélus otočil se na polštáři a obrátil se ke králi neuctivě zády.

„Mám pravdu nebo ne, ke všem všudy, Maugirone,“ mluvil Jindřich, „a mám se dáti chlácholiti nechutnými a otřepanými frázemi, jako bych byl obyčejným králem nebo obchodníkem vlnou, jenž se bojí, aby neztratil svou oblíbenou kočku?“

„Sire,“ řekl Maugiron, jenž byl vždy a ve všem stejného mínění s Quélusem, „nejste-li obyčejným králem, ukažte to a buďte velikým králem. Kýho výra! Tuhle Narcis jest dobrý pes, tiché zvíře; ale když ho někdo zatahá za uši, vrčí, a když mu šlápne na pracky, kousne.“

„Tak!“ řekl Jindřich. „Druhý mne přirovnává k mému psu.“

„Nikoli, sire,“ řekl Maugiron. „Vidíte, že naopak stavím Narcisa vysoko nad vás, protože Narcis se dovede brániti a Vaše Veličenstvo toho nedovede.“

A obrátil se také zády k Jindřichovi.

„Teď jsem sám,“ řekl si král. „Výborně, pokračujte tak, dobří přátelé, pro kteréž prý ožebračuji říši, jak se mi vyčítá. Opusťte mne jen všichni, urážejte si mne, zarduste mne. Na mou věru, mám kolem sebe jen své katy. Ah, Chicote, ubohý Chicote, kde jsi?“

„Tak!“ řekl Quélus. „Nic jiného nescházelo. Teď volá Chicota.“

„Není to nic divného,“ odpověděl Maugiron.

A nestoudník zahuhlal jakési latinské přísloví, jež znamená as tolik, jako naše: *Pověz mi, s kým obcuješ, a povím ti, kdo jsi.*

Jindřich se zakabonil, blesk krutého hněvu šlehl mu z velikých černých očí, a tentokráte byl to opravdu pohled královský, který vrhl vladař na nešetrné přátele.

Ale vysílen jsa bezpochyby tímto záchvatem hněvu, Jindřich klesl do křesla a mnul uši jednomu ze štěnat v košíku.

Vtom ozval se pádný krok v předpokoji, a objevil se d'Épernon bez baretu, bez pláště, kabát maje všecek rozedrán.

Quélus a Maugiron se obrátili, a Narcis vrhl se na příchozího, hafaje, jako by poznával dvořany královny jen podle šatů.

„Pro Ježíše Krista!“ zvolal Jindřich. „Copak se ti to stalo?“

„Sire,“ řekl d'Épernon, „pohleďte na mne. Tak zacházejí s přáteli Vašeho Veličenstva.“

„A kdopak zacházel s tebou takto?“ ptal se král.

„Kdo? Váš lid, či spíše lid pana vévody d'Anjou, jenž volal: Ať žije Liga! Ať žije mše svatá! Ať žije Guise! Ať žije František! Ať žije kde-kdo, jenom ne král!“

„A copaks udělal tomu lidu, že tě takto zvedl?“

„Já? Nic. Copak může udělati jediný člověk lidu? Poznali ve mně přítele Vašeho Veličenstva, a to jim stačilo.“

„Ale což Schomberg?“

„Co, Schomberg?“

„Schomberg ti nepomohl? Schomberg tě nebránil?“

„Schomberg měl co dělati sám se sebou.“

„Jak to?“

„Ano, zanechal jsem ho v rukou jakéhosi barvíře, jehož ženě odkryl závoj a jenž s pěti nebo šesti výrostky chystal se provésti mu něco nepěkného.“

„Blesky boží!“ zvolal král. „A kdes ho nechal, mého ubohého Schomberga?“ řekl Jindřich, povstávaje. „Půjdu mu sám ku pomoci. Bude lze říci,“ dodal Jindřich, hledě na Maugirona a Quélusa, „že mne přátelé opustili, ale nikdo nesmí říci, že jsem já opustil přátele.“

„Díky, sire,“ ozval se hlas za Jindřichem, „díky, již jsem zde. *Gott verdamme mich*, pomohl jsem si sám, ale šlo to velice ztěžka.“

„Oh, toť Schomberg! Toť hlas Schombergův!“ volali všichni tři milcové.

„Kde vězíš, u d'asa?“

„Kde vězím, u všech všudy? Což mne nevidíte?“ ozval se znova tůž hlas.

A z temného pozadí kabinetu blížil se někdo; nebyl to člověk, byl to stín.

„Schombergu,“ zvolal král, „odkud přicházíš a proč jsi takto zbarven?“

A opravdu, Schomberg byl od hlavy až do paty, nevyjímajíc ani jediné částečky těla nebo šatu, zbarven nejkrásnější modří, jakou si lze pomysli.

„*Der Teufel!*“ zvolal. „Bídáci! Ted' se nedivím, že všecko utíkalo za mnou.“

„Ale co to jest?“ tázal se Jindřich. „Kdybys byl žlutý, dalo by se to vysvětliti strachem; ale modrý!“

„Co je to? Darebáci mne namočili do kádi; myslil jsem, že je to kád' s vodou, a zatím to byla kád' s indigem.“

„Oh, zpropadeně!“ řekl Quélus směje se. „Potrestali se sami jak se patří za své provinění. Indigo jest velmi drahé, a tys jim odnesl aspoň za dvacet tolarů tohoto barviva.“

„Tobě se to žertuje; přál bych ti, abys byl na mém místě.“

„A nevykuchals nikoho?“ tázal se Maugiron.

„Nechal jsem někde dýku zaraženu až po jilec v pochvě z lidského masa, toť vše, co vím; ale v okamžiku bylo po všem: chytili mne, zdvihli, odnesli, a hodili do kádě, div mne neutopili.“

„A jaks jim vyvázl z rukou?“

„Měl jsem odvalu dopustiti se zbabělství, sire.“

„Copak jsi udělal?“

„Volal jsem: Ať žije Liga!“

„Se mnou to bylo také tak,“ řekl d'Épernon. „Jenomže jsem ještě musil dodat: Ať žije vévoda d'Anjou!“

„Však já také,“ řekl Schomberg hryzna si vztekem ruce. „Já jsem to také musil volati. Ale to není všecko.“

„Jakže?“ řekl král. „Donutili tě, abys ještě něco volal, můj ubohý Schombergu?“

„Nikoliv, nenutili mne, abych ještě něco volal, toho bylo tak dosti, bohudík! Ale ve chvíli, kdy jsem volal: Ať žije vévoda d'Anjou...!“

„Copak?“

„Hádejte, kdo šel mimo?“

„Jakpak bych uhodl?“

„Bussy, jeho miláček Bussy, jenž mne slyšel provolávati slávu svému pánu.“

„Jisto jest, že tomu všemu ani za mák nerozuměl,“ řekl Quélus.

„Toť se rozumí! To bylo tak těžko viděti, co se děje. Měl jsem dýku na hrdle a byl jsem v kádi.“

„Jakže,“ řekl Maugiron. „Nepřispěl ti ku pomoci? Bylo to přec povinností šlechtice k šlechtici.“

„Zdálo se, že myslí na něco zcela jiného. Chyběla mu jen křídla, aby vzletěl do výše. Sotva se země dotýkal.“

„A pak tě snad ani nepoznal?“ řekl Maugiron.

„Pěkný důvod!“

„Byls již zbarven na modro?“

„Ah, pravda!“ řekl Schomberg.

„Pak ho lze směle omluviti,“ řekl Jindřich, „neboť opravdu, můj ubohý Schombergu, ani já sám tebe nepoznávám.“

„Na tom nezáleží,“ odvětil mladík, jenž nebyl nadarmo německého původu, „však se setkáme spolu jinde než na rohu ulice Coquillière a až nebudu v kádi.“

„Co se týče mne,“ řekl d'Épernon, „nemám spadeno na sluhu, nýbrž na pána. Nestojím o to, abych vyrovnával spor s Bussym; raději bych se spravil s Monseigneurém vévodou d'Anjou.“

„Ano, ano,“ zvolal Schomberg, „s Monseigneurém vévodou d'Anjou, jenž nás chce zabítí směšností, nežli z nás každého sprovedí se světa dýkou.“

„S vévodou d'Anjou, jehožto chvalozpěvy rozléhaly se dnes ulice. Slyšel jste je, sire,“ řekli najednou Quélus i Maugiron.

„Jisto jest, že dnes jest vévodou a pánem v Paříži on, a nikoli král. Jen vyjděte na chvíli ven, sire,“ řekl d'Épernon, „a uvidíte, budou-li míti větší úctu k vám nežli k nám.“

„Ah, bratře, bratře!“ zamumlal Jindřich hrozivým tónem.

„Ano, sire, ještě řeknete mnohokrát jako nyní: Ah, bratře, bratře! a neodhodláte se k ničemu proti bratrovi,“ řekl Schomberg. „A přece prohlašuji a jsem o tom pevně přesvědčen, že tento bratr stojí v čele nějakého spiknutí.“

„Ovšem, u všech všudy!“ zvolal Jindřich. „Totéž říkal jsem těmto pánům, než jsi přišel, d'Épernone. Ale odpověděli mi jen pokrčením ramen a obrátili se ke mně zády.“

„Sire,“ řekl Maugiron, „krčili jsme rameny a obrátili se zády ne proto, že jste mluvil o spiknutí, které se kuje, ale proto, že jsme neviděli u vás odvahy opřítí se tomuto spiknutí.“

„A nyní,“ mluvil dále Quélus, „obracíme se k vám a pravíme vám znova: Zachraňte nás, sire, či spíše zachraňte sám sebe, neboť padneme-li my, bude veta po vás. Zítra přijde pan de Guise do Louvru, zítra vás požádá, abyste jmenoval náčelníka Ligy. Zítra budete jmenovati vévodu d’Anjou, jak jste slíbil, a pak, až bude vévoda d’Anjou hlavou Ligy, totiž hlavou sta tisíc Pařížanů rozjařených orgiemi dnešní noci, bude s vámi nakládati, jak se mu zlíbí.“

„Ah, ah!“ řekl Jindřich. „A kdybych se odvážil nejhorsšího, byli byste při mně?“

„Ano, sire,“ odpověděli mladí šlechtici jakoby jedním hlasem.

„S podmínkou, sire,“ řekl d’Épernon, „že Vaše Veličenstvo mi dopřeje času, abych si vzal nový baret, plášť a nový kabát.“

„Jdi do mé šatny, d’Épernone, a můj komorník dá ti to všechno. Jsme stejné postavy.“

„A s podmínkou, že mi dopřejete času vykoupati se,“ řekl Schomberg.

„Jdi do mé koupelny, Schombergu, a můj lázeňský si tě vezme na starost.“

„Sire,“ řekl Schomberg, „můžeme tedy doufati, že naše pohana nezůstane bez pomsty?“

Jindřich vztáhl ruku na znamení, že si přeje, aby bylo ticho, svěřil hlavu na prsa, a zdálo se, že usilovně přemýšlí.

Za chvíli řekl:

„Quéluse, optejte se, vrátil-li se již pan d’Anjou do Louvru.“

Quélus odešel. D’Épernon a Schomberg čekali s ostatními na odpověď, s jakou přijde Quélus; tak byla jejich horlivost podnícena blížícím se nebezpečenstvím. Nikoli za bouře, nýbrž za klidu dochází ke vzpourám námořníků.

„Sire,“ optal se Maugiron. „Vaše Veličenstvo je tedy odhodláno?“

„Uvidíte,“ odpověděl král.

Quélus se vrátil a vyřizoval:

„Pan vévoda se posud nevrátil.“

„Dobrá,“ odvětil král. „D'Épernone, jděte se převléci; Schombergu, jděte se vykoupat; a vy, Quéluse a Maugirone, sejděte na nádvoří a dávejte dobrý pozor, až se bratr vrátí.“

„A což, až se vrátí?“ ptal se Quélus.

„Až se vrátí, dáte zavřítí všechny dveře: jděte!“

„Výborně, sire!“ řekl Quélus.

„Sire,“ řekl d'Épernon, „vrátím se za deset minut.“

„Já, sire, nemohu říci, kdy přijdu, to bude záležeti na barvě, jak brzy pustí.“

„Přijďte co nejdříve,“ řekl král. „Nic více vám neřeknu.“

„A Vaše Veličenstvo zůstane samo?“ otázal se Maugiron.

„Nikoli, Maugirone, zůstanu s bohem, k němuž se obrátím s prosbou za ochranu našeho podniku.“

„Proste ho hodně, sire,“ řekl Quélus, „neboť počínám se domnívati, že se dorozumívá s ďáblem o to, aby nás zatratil na tomto světě i na onom.“

„Amen!“ řekl Maugiron.

Dva ze šlechticů, kteří měli býti na stráži, vyšli jedněmi dveřmi. Ostatní dva, kteří se měli převléci a vykoupati, vyšli druhými.

Král osaměv šel ke klekátku, aby poklekl na jeho stupni.

IV.

Chicot jest víc a více králem francouzským

Odbíjela půlnoc: brány louvreské zavíraly se zpravidla o půlnoci. Ale Jindřich domníval se, a zajisté právem, že vévoda d'Anjou bude jistě toho dne spáti v Louvru, aby oslabil podezření, jež mohlo vzniknouti v duchu králově po bouřlivých událostech památného večera.

Král poručil, aby brány zůstaly otevřeny až do jedné hodiny.

O čtvrt na jednu přišel Quélus nahoru a řekl:

„Sire, vévoda se vrátil.“

„Co dělá Maugiron?“

„Zůstal na stráž, aby viděl, neodejde-li vévoda zase.“

„Toho není se obávat.“

„Pak...“ řekl Quélus s posunkem, jímž jako by chtěl králi naznačiti, že nezbývá než jednati.

„Pak... nechme ho, ať si klidně lehne,“ řekl Jindřich. „Kdo jest u něho?“

„Pan de Monsoreau a jeho obvyklí šlechtici.“

„A pan de Bussy?“

„Pana de Bussy tam není.“

„Dobře,“ řekl král, jemuž to bylo nemalým ulehčením, když cítil, že bratr nemá po ruce svého nejlepšího kordu.

„Co velí král?“ ptal se Quélus.

„Budiž oznámeno d'Épernonovi a Schombergovi, aby si pospíšili, a pan de Monsoreau budiž zpraven o tom, že si přeji mluvit s ním.“

Quélus se uklonil a zhostil se úkolu s rychlostí, jaké mohou dodat lidské vůli záští a pomstyctivost sloučené v jednom a též srdci.

Za pět minut přicházeli d'Épernon a Schomberg, jeden převlečen, druhý vykoupán; jen v důlcích tváře zůstaly zamodralé stíny, jež podle tvrzení lázeňského nepustí jinak, než po několika parních lázních.

Po obou milcích přišel pan de Monsoreau a řekl, ukláněje se:

„Pan gardový kapitán Vašeho Veličenstva mi oznámil, že Vaše Veličenstvo ráčí mne volati k sobě.“

„Ano, pane,“ řekl Jindřich. „Dnes večer viděl jsem na procházce hvězdy zářivé a měsíc krásný; i připadalo mi na mysl, že bychom měli zítra znamenitý lov. Je teprve půlnoc, pane hrabě, odeberte se tedy ihned do Vincennes. Vyslid'te mi daňka, a zítra podnikneme lov naň.“

„Sire,“ řekl Monsoreau, „domníval jsem se, že nazítří ráčilo Vaše Veličenstvo přislíbiti schůzku Monseigneurovi d'Anjou a panu de Guise za příčinou jmenování náčelníka Ligy.“

„A což potom, pane?“ řekl král s hrdým přízvukem, na nějž bylo tak nesnadno odpovídati.

„Potom, sire... nezbude snad již času.“

„Čas vždycky zbývá, pane nejvyšší lovčí, tomu, kdo s ním dovede rozumně nakládati; proto vám pravím: máte ještě čas vydati se na cestu dnešního večera, vydáte-li se na ni ihned. Zbude vám ještě čas vyplašiti dnes v noci daňka a připraviti povozy na zítřek na desátou hodinu. Jděte jen, a to hned! Ouéluse, Schombergu, dejte otevřítí panu de Monsoreau bránu z mého nařízení, z nařízení králova; a z nařízení králova dejte ji zase zavřítí, až vyjde.“

Vrchní lovčí odešel v nejvyšším úžasu.

„Je to nápad králův?“ ptal se obou mladých šlechticů v předpokoji.

„Ano,“ odpověděli tito lakonicky.

Pan de Monsoreau viděl, že z této strany se ničeho nedoví, i umkl.

„Oh, oh!“ mručel, pohlížeje stranou k příbytku vévody d'Anjou. „Netuším z toho nic dobrého pro Jeho královskou Výsost.“

Ale nemohl nikterak zpravití potají prince; Quélus a Schomberg nehýbali se od něho ani na krok, stojíce jeden po pravici, druhý

po levici vrchního lovčího. Z počátku myslel, že oba milcové mají zvláštní rozkazy a drží ho v zajetí, a teprve když byl venku z Louvru a uslyšel, která se brána za ním zavřela, viděl, že všechno jeho podezření bylo bezdůvodné.

Za deset minut byli Schomberg i Quélus zpátky u krále, jenž řekl: „Nyní ticho, a pojdte všichni čtyři za mnou.“

„Kam půjdeme, sire?“ ptal se d'Épernon stále opatrný.

„Ti, kdož půjdou, uvidí,“ odpověděl král.

„Pojďme!“ řekli vespolek všichni čtyři mladí šlechtici.

Milcové ohledali meče, zapjali pláště a šli za králem, jenž svítlnu nesa v ruce vedl je tajnou chodbou, nám již známou, kteroužto viděli jsme nejednou královnu matku a krále Karla IX. ubírat se k dceři a sestře, dobré Margot, jejížto komnaty, jak jsme již řekli, zdědil vévoda d'Anjou.

V této chodbě bděl komorník; ale dříve nežli mohl zmizeti, aby zpravil pána, Jindřich chopil ho za ruku a velel mu, aby byl zticha, načež podal ho průvodcům, kteří ho vstrčili do jakéhosi kabinetu a uzamkli.

Král sám otočil knoflík u dveří pokoje, kde spal Monseigneur vévoda d'Anjou.

Vévoda právě ulehl a byl kolébán ve spánek ctižádostnými sny, jež v něm byly vzbudily události večera: viděl své jméno povýšeno a jméno královo poníženo. Jsa veden vévodou de Guise, viděl, kterak lid pařížský ustupoval jemu a jeho šlechticům, kdežto šlechtici královi byli vydáni všanc potupě, výsměchu a urážkám. Nikdy ještě od počátku této dlouhé kariéry, plné tajemných pletich, nesmělých piklů a podzemních podkopů nepokročil tak v oblibě u lidu, a tedy i v naději.

Před spaním odložil na stůl dopis, který mu byl odevzdal pan de Monsoreau od vévody de Guise, jenž mu kromě toho zároveň vzkázal, aby se najisto dostavil k rannímu slyšení královi.

Vévoda d'Anjou neměl zapotřebí podobného vybídnutí; umínil si, že nepromešká chvíli triumfu.

Ale pomysleme si, jaké bylo jeho překvapení, když viděl, kterak se otvírají dveře, vedoucí do tajné chodby, a zděšení jeho nelze vylíčit, když poznal, že dveře ty otevřely se pod rukou královou.

Jindřich pokynul průvodčím, aby zůstali na prahu a přikročil k loži Františkovu vážně, s obočím svraštěným a beze slova.

„Sire,“ koktal vévoda, „pocta, kterou mi prokazuje Vaše Veličenstvo, je tak nepředvídaná...“

„Že vás leká, není-liž pravda,“ řekl král. „Chápu to; ale ne, nikoli, jen zůstaňte ležeti, milý bratře, nevstávejte.“

„Ale, sire,“ řekl vévoda, zachvívaje se a snaže se ukrýti list vévody de Guise, který právě dočetl.

„Četl jste?“ ptal se král.

„Ano, sire.“

„Patrně něco velice zajímavého, co vás zdržovalo od spaní v této pozdní noční hodině.“

„Není to nic zvláštního, sire,“ řekl vévoda s chladným úsměvem, „je to dopis, jenž došel večerní poštou.“

„Ano,“ řekl Jindřich, „rozumím: večerní pošta, pošta Venušina; ale nikoli, mýlím se, lístky, které roznášejí Iris nebo Merkur, nepečetí se tak velikými pečeti.“

Vévoda ukryl dopis úplně.

„Ten milý František jest diskrétní,“ řekl král se smíchem, jenž se příliš podobal skřípání zubů, aby se jím bratr nepolekal.

Ale napjal všechny síly a snažil se nabýti jistoty.

„Chce mi Vaše Veličenstvo říci něco v soukromí?“ ptal se vévoda, jemuž hluk, který působili čtyři šlechtici, stojící u dveří, byl neklamným znamením, že poslouchali a radovali se z počátku výjevu.

„Co vám mám říci v soukromí, monsieur,“ řekl král klada důraz na toto slovo, které podle obřadů královského domu francouzského je titulem příslušejícím bratřím královým, „nepokládejte mi za zlé, že vám dnes řeknu před svědky. Pánové,“ mluvil dále, obraceje se ke čtyřem šlechticům, „poslouchejte, král vám to dovoluje.“

Vévoda zdvihl hlavu a řekl s pohledem nenávisným a plným jedu, který člověk přejal od hada:

„Sire, dříve než jste se odhodlal urážeti člověka mého stavu, měl jste mi odepříti pohostinství v Louvru. Aspoň bych vám byl mohl v paláci Anjouském dáti náležitou odpověď.“

„Zapomínáte,“ řekl Jindřich se strašlivou ironií, „že at' jste, kde jste, jste mým poddaným, a že moji poddaní jsou u mne vždy, at' jsou kdekoliv; neboť, bohudík, jsem králem... králem půdy...!“

„Sire,“ zvolal František, „jsem v Louvru, u své matky!“

„A vaše matka jest u mne,“ odpověděl Jindřich. „Abychom dlouho nemluvili, monsieur: vydejte mi ten papír!“

„Který?“

„Který? Ten, který jste četl, ten, který jste položil rozevřen na svůj noční stolek a který jste schoval, když jste mne uviděl.“

„Sire, uvažujte!“

„O čem?“ ptal se král.

„O tom, že žádáte něčeho, co jest nehodno řádného šlechtice, ale co jest důstojno náčelníka vaší policie.“

Král zesinal a řekl:

„Vydejte dopis, monsieur!“

„Je to dopis ženy, sire, rozvažte si to!“ řekl František.

„Jsou dopisy žen, které jest dobře viděti a nebezpečno neviděti, jako na příklad dopisy, jež píše naše matka.“

„Bratře!“ řekl František.

„Vydejte dopis, monsieur!“ zvolal král, dupaje nohou, „nebo vám jej dám vyrvati čtyřmi Švýcary.“

Vévoda vyskočil z postele, drže zmačkaný dopis v rukou, se zřejmým úmyslem dostati se ke krbu a hoditi jej do ohně.

„To že byste udělal bratrovi?“

Jindřich uhodl jeho úmysl a postavil se mezi něj a krb.

„Nikoli bratrovi,“ řekl, „ale úhlavnímu nepříteli! Nikoli bratrovi, ale vévodovi d'Anjou, jenž běhal celý večer po ulicích pařížských

za panem de Guise! Bratrovi, jenž se snaží ukrýti přede mnou dopis jednoho či druhého ze svých spoluviníků, pánů princů lotrinských.“

„Tentokráte jest vaše policie špatně zpravena,“ řekl vévoda.

„Pravím vám, že jsem viděl na pečeti tři pověstné kosy lotrinské, kteří zamýšlejí pohltiti lilie francouzské. Vydejte dopis, vydejte jej, sice, blesky boží...!“

Jindřich pokročil k vévodovi a položil mu ruku na rameno.

Sotvaže František ucítil na sobě tíži ruky královské, sotvaže zahlédl úkosem hrozivé vzezření čtyř milců, kteří chystali se již tasiti kordy, klesl na kolena a jsa napolo zvrácen na lože zvolal:

„Pomoc! Pomoc! Bratr mne vraždí!“

Volání toto, proniknuté neskonalou hrůzou, které mu dodávalo přesvědčení, mělo na krále neobyčejný účinek, a hněv jeho rázem pominul, nehledě k tomu, že nebyl tak hrozný, jak by se bylo dalo souditi z volání vévodova. Král myslil, že František může se opravdu báti vraždy, a že by tato vražda byla bratrovraždou. A tu pojímala ho závrať při pomyslení, že jeho rodina jest prokleta jako všechny rodiny, jimiž má vymřítí rod; pojímala ho závrať při pomyslení, že v jeho rodině bratři vraždí bratry tradicionelně.

„Nikoli,“ řekl, „mýlíte se, bratře, a král nezamýšlí ničeho podobného proti vám, jak se obáváte; zápasil jste, uznejte, že jste přemožen. Víte, že král jest pánem, a nevěděl-li jste toho, víte to nyní. Nuže, rcete to, nejen potichu, ale i nahlas.“

„Pravím to, bratře, prohlašuji to,“ zvolal vévoda.

„Výborně! Vydejte tedy dopis... Neboť král vám velí, abyste mu jej vydal.“

Vévoda d'Anjou upustil list.

Král jej zdvihl, a aniž ho četl, složil jej a zastrčil do měšce s almužnou, který nosil na opasku.

„Je to vše, sire?“ řekl vévoda, dívaje se naň úkosem, kterýžto pohled byl mu vlastním.

„Nikoli, monsieur,“ řekl Jindřich, „za tuto vzpouru, která na štěstí neměla nijakých neblahých následků, zůstanete ve svém pokoji zavřen tak dlouho, až se ukáže, že mé podezření, pokud se týče vás, jest úplně bezpodstatné. Jste zde, jste zvyklý na tento příbytek, který jest pohodlný a nevypadá nikterak jako vězení, zůstaňte zde. Budete míti dobrou společnost, aspoň za dveřmi, neboť této noci budou u vás tito čtyři pánové na stráž; zítra ráno budou vystřídání stráží Švýcarů.“

„A nebudu směti viděti svých přátel?“

„Koho jmenujete svými přáteli?“

„Na příklad pana de Monsoreau, pana de Ribeirac, pana Antragueta, pana de Bussy.“

„Ah, ano!“ řekl král. „Jen se mi zmiňte ještě o tomto posledním!“

„Byl snad tak nešťasten, že ztratil přízeň Vašeho Veličenstva?“

„Ano,“ řekl král.

„Kdy to?“

„Často, a zejména dnes v noci.“

„Dnes v noci? Copak provedl dnes v noci?“

„Dal mne tupiti a urážeti po ulicích pařížských.“

„Vás, sire?“

„Ano, mne, či moje věrné, což jest jedno.“

„Bussy že dal někoho potupiti po ulicích pařížských dnes v noci? Byl jste oklamán, sire.“

„Vím, co mluvím, monsieur.“

„Sire,“ zvolal vévoda s vítězoslavným výrazem ve tváři, „pan de Bussy nevyšel již ze svého paláce ani na krok po celé dva dny. Jest doma, leží nemocen a třese se horečkou.“

Král obrátil se k Schombergovi, jenž řekl:

„Třásl-li se horečkou, nevím; ale nebylo to jistě doma, nýbrž v ulici Coquillière.“

„Kdo vám to řekl, že byl Bussy v ulici Coquillière?“ otázal se vévoda d'Anjou zdvihaje se.

„Viděl jsem ho.“

„Že jste viděl Bussyho venku?“

„Viděl jsem Bussyho zdravého, svěžího a veselého, jenž vypadal jako nejšťastnější člověk na světě, v průvodu obvyklého společníka, Remyho, štolby nebo lékaře, nebo čím jest.“

„Pak tomu nerozumím ani za mák,“ řekl vévoda zaražen, „viděl jsem pana de Bussy večer; ležel v posteli. Oklamal mne tedy patrně.“

„Dobře,“ řekl král, „pan de Bussy bude potrestán jako ostatní a zároveň s ostatními, až se věc vysvětlí.“

Vévoda, jež napadlo, že se mu tím podává možnost odvrátiti od sebe hněv králův a svaliti jej na Bussyho, nepokoušel se již zastávati se svého šlechtice. Řekl:

„Udělal-li to pan de Bussy a vyšel-li z domu sám, odepřev jíti se mnou, pak měl nade vši pochybnost záměry, s nimiž se nechtěl mi svěřiti, znaje mou oddanost k Vašemu Veličenstvu.“

„Slyšíte, pánové, co tvrdí můj bratr,“ řekl král. „Tvrdí, že pan de Bussy nejednal z jeho návodu.“

„Tím lépe!“ řekl Schomberg.

„Proč tím lépe?“

„Protože pak dovolí nám zajisté Vaše Veličenstvo, abychom si dělali, co chceme.“

„Dobře, dobře, uvidíme později,“ řekl Jindřich. „Pánové, odevzdávám vám bratra: chovejte se k němu po celou noc, po kterou budete míti čest býti mu stráží, se vši šetrností, jež přísluší královskému princovi, to jest první osobností v říši po mně.“

„Oh, sire,“ řekl Quélus s pohledem, při němž se vévoda zachvěl. „Budte bez starosti, víme dobře, čím jsme povinni Jeho Výsosti.“

„Dobrá! Sbohem, pánové,“ řekl Jindřich.

„Sire!“ zvolal vévoda, hroze se ještě více nepřítomnosti královny, než jeho přítomnosti. „Jsem tedy doopravdy vězněm? Moji přátelé nesmějí ke mně? A nesmím se odtud hnouti?“

A duchem kmitla mu myšlenka na zítřek, kdy bude tolik potřebí jeho přítomnosti u pana de Guise.

„Sire,“ řekl vévoda, vida, že král povoluje a že není nemožno ob-
lomiti ho, „dovolte mi aspoň, abych směl jíti k Vašemu Veličenstvu;
u Vašeho Veličenstva jest mé místo; tam budu také vězněn jako
jinde a lépe strážěn než kdekoli jinde. Sire, dopřejte mi, abych směl
býti pohromadě s Vaším Veličenstvem.“

Král hodlaje již vyhověti žádosti vévody d'Anjou, v níž ostatně
neviděl nic zlého, chtěl říci: ano, když jeho pozornost byla odvráče-
na od bratra ke dveřím dlouhánským a neobyčejně mrštným tělem,
které rukama, hlavou, krkem a vším, čím mohlo pohybovati, činilo
nejrozhodnější záporné posunky, jaké lze si vymysleti a prováděti,
aby se člověku kosti z kloubů nevymkly.

Byl to Chicot, jenž těmito posunky velel: nikoli!

„Nikoli,“ řekl Jindřich bratrovi. „Zde jest vám dobře, monsieur,
i přeji si, abyste tu zůstal.“

„Sire,“ zajíkal se vévoda.

„Je-li to vůle francouzského krále, myslím, že vám to postačí, mon-
sieur,“ dodal Jindřich s výrazem takové vznešenosti, že vévoda byl
zdrčen.

„Vida, říkal jsem to, že pravým francouzským králem jsem já!“
mumlal Chicot.

V.

Jak Chicot navštívil Bussyho a co z toho pošlo

Nazítří po tomto dni či spíše po této noci kolem deváté hodiny ranní snídal Bussy klidně s Remy, jenž jakožto lékař předpisoval mu něco pro posilněnou; hovořili o událostech včerejšího dne, a Remy vzpomínal si na fresky kostelíka svaté Marie Egyptské.

„Poslyš, Remy,“ optal se ho pojednou Bussy, „nezdálo se ti včera, že znáš šlechtice, kterého namočili do kádi, když jsme šli kolem rohu ulice Coquillière?“

„Ovšem, pane hrabě: přicházel mi docela tak povědomý, že od té chvíle stále vzpomínám, kdo to jest.“

„Tedy jsi ho také nepoznal?“

„Nepoznal. Byl již všecek modrý.“

„Měl jsem mu přispěti ku pomoci: je to povinností urozených lidí, aby si pomáhali navzájem proti luze; ale byl jsem opravdu příliš zaujat svými věcmi.“

„Ale jestliže jsme nepoznali my jeho, poznal jistě on nás, kteří jsme měli svou přirozenou barvu, neboť se mi zdálo, že koulel hrozně očima, zatínal pěsti a nám hrozil.“

„Víš to jistě, Remy?“

„Ručím za to, že koulel očima; jsem však méně jist, že zatínal pěsti a hrozil,“ řekl Haudouin, jenž znal popudlivou povahu Bussyho.

„Bude tedy potřebí zvědět, kdo je ten šlechtic, Remy: nemohu přec pominouti mlčením takovouto urážku.“

„Počkejte, počkejte,“ zvolal Haudouin, jako by byl vylezl ze studené vody nebo vlezl do teplé. „Bože, bože, již to mám. Zním ho.“

„Jak to?“

„Slyšel jsem ho zaklíti.“

„To není nic divného, kdopak by neklel v takové situaci?“

„Ano, ale on klel po německu.“

„Tak?“

„Řekl: *Gott verdamme!*“

„Tedy je to Schomberg.“

„Ano, ten je to, pane hrabě, ten je to.“

„Pak, milý Remy, připrav si masti.“

„Proč to?“

„Protože bude třeba trochu zalepiti kůži buď mou, nebo jeho.“

„Nebudete přec tak pošetilý, abyste se dal zabít, nyní, když jste tak zdrav a tak šťasten,“ řekl Remy mžouraje okem. „Svatá Maria Egyptská probudila vás již jednou k životu; po druhé by třeba již nečinila tohoto zázraku, který Kristus sám provedl jen dvakrát.“

„Naopak, Remy,“ řekl hrabě, „nechápeš štěstí, které pocituje šťastný člověk, dává-li svůj život v sázku za život jiného. Ujišťuji tě, že jsem se nikdy rád nebil, prohrál-li jsem mnoho peněz, zastihl-li jsem milenku při nějaké nepřístojnosti nebo měl-li jsem si co vyčítati. Ale naopak vždy, když mám plný měsíc, lehké srdce a čisté svědomí, jdu směle a s úsměškem na místo souboje. Tam jsem jist, že mám pevnou ruku, čtu v očích soupeřových a zdrtím ho tíží svého štěstí. Jsem jako člověk, jenž hraje v kostky se štěstím a cítí, že příznivý vítr zavívá k němu zlato soupeřovo. Pak jsem neodolatelný, jist sám sebou a vítězstvím. Dnes bych se bil znamenitě, Remy,“ řekl mladý šlechtic, podáváje ruku lékaři, „neboť jsem tvou zásluhou nevýslovně šťasten.“

„Pomalu, pomalu,“ řekl Haudouin. „Budete tak laskav a zřeknete se takovéto zábavy. Jedna z mých přítelkyň, sličná dáma, svěřila mi všecku péči o vás, přiměla mne, abych se jí zapřisáhl, že budu bdít nad vaším životem i zdravím; jste prý jí povinen svým životem, a nikdo nemá práva volně nakládati tím, co náleží jinému.“

„Dobrý Remy!“ řekl Bussy noře se do nejasna myšlenek, jež dovo-luje zamilovanému člověku slyšeti a viděti vše, co se mluví a co se

děje, jako za gázovou oponou na divadle jeví se předměty bez hran a ostrých barev: je to blažený stav, který jest skoro snem, neboť člověk sleduje sladkou a věrnou myšlenku své duše, a při tom slyší slovo a vidí posunek přítelův.

„Nazýváte mne dobrým Remyem,“ řekl Haudouin, „protože jsem vás svedl s paní de Monsoreau; budete mne také tak jmenovati, až se budete míti rozloučiti s ní? Bohužel, blíží se již tento den, nena-
dešel-li již.“

„Co to?“ zvolal prudce Bussy. „Nechme takovýchto žertů, mistře Haudouine.“

„Nežertuji, pane hrabě. Což nevíte, že paní hraběnka de Monsoreau odjíždí do Anjou a že také já budu nešťasten maje se rozejíti se slečnou Gertrudou?... Ah!“

Bussy neubráníl se úsměvu při předstírané bolesti Remyho.

„Miluješ ji velice?“ optal se.

„To si myslím... a ona... Kdybyste věděl, jak mne bije!“

„A ty se dáš?“

„Z lásky k vědě: donutila mne tak, abych vynašel mast na modřiny.“

„Pošli jí několik hrnečků Schombergovi.“

„Nemluvme již o Schombergovi, řekli jsme již, že ho necháme smýti modř s těla, jak se mu zlíbí.“

„Ano, a mluvmě raději o paní de Monsoreau, či spíše o Dianě de Méridor, neboť víš...“

„Oh, bože, ano, vím.“

„Kdy odjedeme, Remy?“

„Ah, vida! Tušil jsem to. Co nejdříve, pane hrabě.“

„Proč to?“

„Především proto, že máme v Paříži milého pana d'Anjou, náčelníka jednoty, jenž se spustil včera večer, jak se zdá, tak daleko, že nás patrně bude potřebovati.“

„A pak?“

„Pak proto, že pan de Monsoreau na štěstí ničeho netuší, aspoň pokud se vás týče, a že by něco tušil, kdyby vás viděl zmizeti z Paříže zároveň se svou ženou, která není jeho ženou.“

„A co na tom, bude-li to tušiti?“

„Ano, ale mně na tom velice záleží, milý pane. Uvoluji se ochotně hojiti rány kordem utržené v souboji, protože se dovedete znamenitě oháněti a neutržíte si nikdy vážnějších ran; ale nechci míti nic s ranami dýkou zasazenými v záloze, a zejména žárlivými manžely. To jsou zvířata, jež v podobných případech zasazují nehorázné rány. Vzpomeňte si jen na ubohého pana de Saint-Mégrin, jenž tak ukrutně zahynul dýkou našeho přítele pana de Guise.“

„Jakáž pomoc, milý příteli! Je-li mi souzeno, aby mne Monsoreau zabil...“

„Nuže?“

„Zabije mne.“

„A pak za týden, za měsíc nebo za rok paní de Monsoreau stane se manželkou svého manžela, nad čímž bude strašlivě zuřiti ubohá vaše duše, jež bude to viděti shora či zdola a nebude moci tomu zabrániti, protože jí bude chyběti tělo.“

„Máš pravdu, Remy, chci žíti.“

„Ano, ale to není vše, jenom žíti; musíte také řídit se mými radami a chovati se vlídně k Monsoreauovi. Ten žárlí právě nesmírně na pana vévodu d'Anjou, který, zatím co vy jste se třásl horečkou na loži, obcházel pod okny jeho choti jako don Juan a byl poznán proto, že měl s sebou Aurillyho. Předcházejte si ho všemožně, tohoto dobrého manžela, jenž není manželem, a neptejte se ho ani slovem, co se stalo s jeho chotí. Je to zbytečné, protože to víte. On pak rozhlásí o vás, že jste jediným šlechticem, který má ctnosti Scipionovy, střízlivost a cudnost.“

„Máš, tuším, pravdu,“ řekl Bussy. „Nyní, kdy nežárlím již na medvěda, ochočím ho; bude to svrchovaně komické. Ah, nyní, Remy, chtěj ode mne cokoliv, udělám všecko rád; jsemť šťasten.“

Vtom zaklepal někdo na dveře; oba umkli.

„Kdo to?“ otázal se Bussy.

„Monseigneur,“ ozval se hlas pážete, „dole jest šlechtic, jenž si přeje mluvit s vámi.“

„Se mnou mluvit, tak časně zrána? Kdopak je to?“

„Pán vysoké postavy, v zeleném aksamitovém oděvu s růžovými punčochami, poněkud směšné podoby, ale zdá se počestným mužem.“

„Tak?“ myslil Bussy nahlas. „Je to snad Schomberg?“

„Jest prý však vysoké postavy.“

„Pravda. Tedy snad Monsoreau?“

„Zdá prý se však počestným mužem.“

„Máš pravdu, Remy, není to jeden ani druhý. Necht' vejde.“

Ohlášený návštěvník zjevil se za chvíli na prahu.

„Ah, bože!“ zvolal Bussy, povstáváje rychle při pohledu na příchozího, kdežto Remy, jako šetrný přítel, odcházel dveřmi vedoucími do kabinetu.

„Pan Chicot!“ zvolal Bussy.

„Tak jest, pane hrabě,“ odpověděl Gaskoněc.

Pohled Bussyho utkvěl na něm s údivem, který jasně mluví, aniž je třeba otevřítí ústa:

„Co tu chcete, pane?“

Proto Chicot, jenž nečekal jiné otázky, odpověděl velice vážně:

„Pane hrabě, přicházím vám něco nabídnout.“

„Mluvte, pane,“ odpověděl Bussy překvapen.

„Co mi slíbíte, prokáži-li vám velikou službu?“

„Záleží na tom, jaká je to služba,“ odpověděl dosti pohrdavě Bussy.

Gaskoněc dělal, jako by si nevšímal tohoto pohrdavého výrazu.

„Pane hrabě,“ řekl Chicot, sedaje a překládaje dlouhé nohy křížem, „pozoruji, že jste mne ani nepoctil vybídnutím, abych se posadil.“

Krev vehnala se Bussymu do tváří.

„Připočítávám si tuto poctu již předem k odměně, která mi připadne, až vám prokáži zmíněnou službu,“ řekl Chicot.

Bussy neodpověděl.

„Pane hrabě,“ pokračoval Chicot, nedávaje se tím másti, „znáte Ligu?“

„Slyšel jsem o ní mnoho mluviti,“ odpověděl Bussy, počínaje poněkud věnovati pozornost tomu, co Gaskoněc mluvil.

„Nuže, pane hrabě,“ řekl Chicot, „víte zajisté, že je to jednota počestných křesťanů zřízená k zbožnému vraždění jejich sousedů hugenotů. Jste členem Ligy, pane hrabě?... Já jsem.“

„Ale, pane...“

„Řekněte jen, jste-li či nejste?“

„Dovolte mi, abych projevil svůj údiv,“ řekl Bussy.

„Dovolil jsem si optati se vás, jste-li členem Ligy čili nic. Slyšel jste?“

„Pane Chicote,“ řekl Bussy, „nemiluji otázek, jejichžto smyslu nerozumím; i prosím vás, abyste obrátil hovor jinam. Vyčkám ještě několik minut věnovaných slušnosti, abych znova připomněl, že nemiluje otázek, nemiluji ovšem ani tazatelů.“

„Výborně: slušnost je slušná věc, jak říká milý pan de Monsoreau, když jest v dobré míře.“

Při jméně pana de Monsoreau, které Gaskoněc pronesl beze všeho zvláštního úmyslu, Bussy věnoval mu znova pozornost.

„Tuší snad něco,“ řekl si v duchu, „a poslal mi sem Chicota, aby ze mne vytahoval...?“

A nahlas řekl:

„Nuže, pane Chicote, přikročme k věci, o niž jde. Víte, že máme jen několik minut k tomu.“

„Velmi dobře,“ řekl Chicot. „Několik minut jest mnoho, za několik minut dá se mnoho pověděti; řeknu vám tedy, že jsem se vás nemusil ptáti, protože, nejste-li členem svaté Ligy, stanete se jím beze vší pochyby co nejdříve, protože pan d’Anjou jest členem.“

„Pan d’Anjou? Kdo vám to řekl?“

„Řekl to sám, mluvě s mou osobností, jak říkají či spíše jak píší páni právníci, a jak psal také na příklad dobrý a milý pan Mikuláš

David, světlo, jež ozařovalo *forum pařížské*, kterézto světlo zhaslo, aniž kdo ví, jak bylo sfouknuto. Uznáte tedy, že, je-li pan vévoda d'Anjou členem Ligy, musíte se jím státi také, jakožto jeho pravá ruka. Liga ví dobře, co dělá, bere-li si jednorukého náčelníka.“

„A co dále, pane Chicote, dále?“ ptal se Bussy tónem patrně zdvořilejším, než mluvil dosud.

„Co dále?“ řekl Chicot. „Nuže: Jste-li členem Ligy, nebo jste-li jen v podezření, že jste členem, a v podezření budete jistě, stane se vám, co se stalo Jeho královské Výsosti.“

„Copak se stalo Jeho královské Výsosti?“ zvolal Bussy.

„Pane,“ řekl Chicot, vstáváje a napodobuje pózu, kterou zaujal Bussy před chvílí, „nemiluji otázek, a dovolu, abych řekl také hned, že nemiluji tazatelů; proto mám velikou chuť nebrániti, aby se s vámi stalo to, co se stalo dnes v noci s vaším pánem.“

„Pane Chicote,“ řekl Bussy s úsměvem, jenž obsahoval všechny omluvy, jakých jest schopen šlechtic, „mluvte: kde jest pan vévoda?“

„Jest ve vězení.“

„Kde?“

„Ve svém pokoji. Čtyři z mých dobrých přátel ho tam hlídají. Pan de Schomberg, jenž byl obarven na modro včera večer, jak víte, protože jste šel právě mimo ve chvíli, kdy se prováděla tato operace; pan d'Épernon, jenž jest žlutý strachem, který přestál; pan de Qué-lus, jenž jest rudý hněvem, a pan de Maugiron, jenž jest bled nudou; toť rozkošná podívaná, neboť, ježto pan vévoda začíná již zelenati strachem, budeme míti my, vyvolenci louvreští, úplnou duhu.“

„Tedy,“ řekl Bussy, „myslíte, pane, že jest má svoboda v nebezpečnosti?“

„Ano, pane hrabě; a myslím i, že této chvíle jsou... mají býti... nebo měli by býti na cestě, aby vás zatkli.“

Bussy se zachvěl.

„Máte rád Bastillu, pane de Bussy? To jest místo velice vhodné k úvahám, a pan Laurent Testu, jenž jest tam guvernérem, vaří dosti slušně svým svěřencům.“

„Chtějí mne vsadit do Bastilly?“ zvolal Bussy.

„Na mou věru! Mám tuším v kapse něco jako rozkaz dopravit vás tam, pane de Bussy. Chcete jej viděti?“

A Chicot vytáhl opravdu z kapes u kalhot, do jejichžto nohavic by se byla vešla tři taková stehna, jako bylo jeho, výslovný královský rozkaz nařizující zatknouti pana Ludvíka de Clermont, pana de Bussy d'Amboise, kdekoli by byl dopaden.

„Sepsáno panem de Quélus,“ řekl Chicot. „Velmi pěkně psáno.“

„Tedy,“ zvolal Bussy, dojat jsa jednáním Chicotovým, „prokazujete mi, pane, opravdu službu?“

„To si myslím,“ řekl Gaskoněc. „Nesoudíte rovněž tak?“

„Pane,“ řekl Bussy, „zapřísahám vás, abyste se mnou jednal jako se šlechticem. Chcete mne snad dnes zachránit, abyste mi ublížil jindy? Vždyť jste oddán králi, a král mne nemiluje.“

„Pane hrabě,“ řekl Chicot, nadzdvihuje se v sedadle a ukláněje se, „zachraňuji vás, abych vás zachránil; myslete si, co chcete o mém jednání.“

„Ale prosím vás, co jest příčinou takovéto laskavosti z vaší strany?“

„Zapomínáte, že jsem si vymínil od vás vzájemnou službu?“

„Pravda.“

„Nuže?“

„Ah, pane, s největší radostí!“

„Uděláte tedy také, oč vás dnes nebo zítra požádám?“

„Slovo na to, pokud věc bude v mých silách.“

„To mi postačí,“ řekl Chicot, vstávaje. „Nyní vsedněte na koně a ujed'te. Já odevzdám zatykače na vás na příslušné místo.“

„Vy jste mne tedy neměl sám zatknouti?“

„Ale jděte! Za koho mne máte? Jsem šlechtic, pane hrabě.“

„Ale opouštím svého pána.“

„Z toho si nic nedělejte; ten vás již dávno opustil.“

„Jste dokonalý šlechtic, pane Chicote,“ řekl Bussy Gaskoňci.

„Vím to,“ odvětil tento.

Bussy zavolal Haudouina.

Haudouin, třeba říci to k jeho chvále, poslouchal za dveřmi. Vešel ihned.

„Remy!“ zvolal Bussy. „Remy, Remy, dej osedlati naše koně!“

„Jsou osedláni, Monseigneur,“ odpověděl klidně Remy.

„Pane hrabě,“ řekl Chicot, „ten mladý muž jest velice duchaplný.“

„Vím to,“ řekl Remy.

A opětoval poklonu Chicotovu poklonou.

Bussy sebral několik hromádek tolarů a nastrkal je do kapes sobě i Haudouinovi.

Potom ukloniv se Chicotovi a poděkovav mu naposledy chtěl sejíti.

„Dovolte, pane hrabě, abych byl při vašem odjezdu,“ řekl Chicot.

A Chicot šel za Bussym a Haudouinem až na dvorek u koníren, kde vskutku čekalo páže s dvěma osedlanými koňmi.

„Kam pojedeme?“ ptal se Remy, chápaje se lhostejně uzdy svého koně.

„Do...,“ řekl Bussy, váhaje doopravdy nebo naoko.

„Co soudíte o Normandii, pane hrabě?“ řekl Chicot, jenž přihlížel k přípravám k odjezdu a prohlížel oba koně okem znalce.

„Nikoli,“ odpověděl Bussy, „je to příliš blízko.“

„Co soudíte o Flandrech?“ mluvil dále Chicot.

„To je příliš daleko.“

„Myslím,“ řekl Remy, „že se rozhodnete pro Anjou; to není ani příliš blízko, ani příliš daleko, pravda-li, pane hrabě?“

„Budiž tedy, pojedeme do Anjou,“ řekl Bussy, zardívaje se.

„Pane hrabě,“ řekl Chicot, „nyní kdy jste si zvolil cíl cesty a odjíždíte...“

„Ihned.“

„Poroučím se vám zdvořile. Nezapomeňte na mne ve svých modlitbách.“

A dokonalý šlechtic odešel stále stejně vážný a majestátní, štouchaje do nároží domů svým ohromným kordem.

„Osud tomu chtěl, pane hrabě,“ řekl Remy.

„Pospěšme si,“ zvolal Bussy. „Možno, že ji ještě dohoníme.“

„Pane hrabě,“ řekl Haudouin, „budete-li pomáhati osudu, zbavíte jej zásluh.“

A odjeli.

VI.

Šachy Chicotovy, lapadlo Quélusovo a fukačka Schombergova

Lze říci, že Chicot přes všechn zdánlivý chlad svého vzezření vracel se do Louvru s největší radostí.

Trojí věc plnila ho radostí: že prokázal službu statečnému muži, jakým byl Bussy, že pracoval o intrice, a že králi učinil možným státní převrat, jehož vyžadovaly okolnosti.

Při hlavě a zejména při srdci, jaké měl Bussy, a při spolčovacím duchu, jaký měli páni de Guise, přinášel s sebou bouřlivý den, jenž vzcházel nad Paříží, mnoho nebezpečství.

Vše, čeho se král obával a co Chicot předvídal, zběhlo se tak, jak bylo lze očekávat.

Pan de Guise přijal ráno ve svém paláci čelnější ligisty, kteří přinesli mu seznamy s hojnými podpisy, jež jsme viděli vyloženy na rozcestích, u dveří čelnějších hostinců i na oltářích chrámových. Slíbil všem, že bude postaven vůdce v čelo Ligy, a zapřisáhl všechny, aby uznali náčelníkem toho, koho král bude jmenovati. Pak konal poradu s kardinálem a panem de Mayenne, načež odebral se k panu vévodovi d'Anjou, kterého včera kolem desáté hodiny večerní ztratil z očí.

Chicot čekal tuto návštěvu. Proto opustiv Bussyho šel a obcházel kolem paláce Alençonského, stojícího na rohu ulice Hautefeuille a ulice Saint-André (Sv. Ondřeje).

Neuplynulo ani čtvrt hodiny, když spatřil toho, koho čekal, přicházeti ulicí de la Huchette.

Chicot ukryl se za rohem ulice du Cimetière (Hřbitovní), a vévoda de Guise vešel do paláce, aniž ho upozoroval.

Vévoda zastal prvního komorníka princova značně znepokojena tím, že pán stále nepřichází. Ale tušil, co se asi stalo, totiž že vévoda šel spat do Louvru.

Vévoda se ptal, mohl-li by v nepřítomnosti princově mluvit s Aurillym. Komorník odpověděl vévodovi, že Aurilly jest v kabinetě pánově, a že tedy může s ním beze všeho mluvit.

Vévoda vešel.

Aurilly, jak se pamatujeme, loutnista a důvěrník princův, byl zasvěcen do všech tajemství pana vévody d'Anjou a mohl vědět lépe než kdo jiný, kde mešká Jeho Výsost.

Aurilly však byl znepokojen právě tak jako komorník, a chvílemi vstával od loutny, po níž těkaly roztržitě jeho prsty, přistupoval k oknu a díval se, nepřichází-li vévoda.

Třikrát již poslali do Louvru a po každé dostali za odpověď, že Monseigneur, jenž přišel pozdě v noci do paláce, posud spí.

Pan de Guise ptal se Aurillyho po vévodovi d'Anjou.

Aurilly byl včera na rohu ulice de l'Arbre-Sec odtržen od pána davem, jenž se přihrnul, aby ještě rozmnožil nával u dveří hostince „U Krásné hvězdy“, i odešel k paláci Alençonskému, kde čekal na pána nevěda o tom, že Jeho královská Výsost hodlá spát v Louvru.

Loutnista vyprávěl pak lotrinskému princovi o trojím poselství, jež vyslal do Louvru, a o stejné odpovědi, jaké se dostalo každému ze tří poslův.

„Že spí o jedenácté hodině?“ řekl vévoda. „To není pravděpodobno. Král sám jest v tuto dobu již zpravidla vzhůru. Měl byste jít do Louvru, Aurilly.“

„Myslíl jsem na to, Monseigneur,“ řekl Aurilly, „ale bojím se, že pan vévoda řekl vrátnému v Louvru, aby říkal, že spí, zatím však že jest za nějakým milostným dobrodružstvím v městě. Je-li tomu tak, Monseigneur by se zajisté zlobil, kdybychom ho hledali.“

„Aurilly,“ namítl vévoda, „věřte mi, že Monseigneur jest příliš rozumný, aby se sháněl po dobrodružstvích v takový den jako dnes. Jděte jen směle do Louvru a najděte tam Monseigneura.“

„Půjdu tedy, pane vévodo, přejete-li si toho. Ale co mu mám říci?“

„Řekněte mu, že se máme dostaviti do Louvru o druhé hodině, a že jest mu známo, že musíme spolu pohovořiti, nežli půjdeme ke králi. Uznáte, Aurilly,“ dodal vévoda s výrazem mrzutého rozmaru hlasem dosti nezdvořilým, „že není čas ke spaní ve chvíli, kdy král má jmenovati náčelníka Ligy.“

„Dobře, Monseigneur, požádám Jeho Výsost, aby přišel sem.“

„A řekněte mu, že ho tu čekám netrpělivě. Neboť mnozí z obeslaných na druhou hodinu jsou již v Louvru, a je tedy již nejvyšší čas. Já zatím pošlu pro pana de Bussy.“

„Dobrá, Monseigneur. Ale což nezastihnu-li tam Jeho Výsost, co mám dělati?“

„Nezastihnete-li Jeho Výsost, Aurilly, nedávejte nikterak najevo, že ho hledáte. Stačí, povíte-li mu později, jak usilovně jsem se po něm sháněl. V každém případě budu o třech čtvrtích na jednu v Louvru.“

Aurilly pozdravil vévodu a odešel.

Chicot viděl, že odchází, a věděl také, proč.

Kdyby se vévoda de Guise dověděl o uvěznění pana d'Anjou, bylo po všem veta nebo aspoň bylo všecko hodně pokaženo.

Chicot viděl, že Aurilly jde ulicí de la Huchette k mostu Saint-Michel. On naopak dal se ulicí Saint-André-des-Arts, co mu jeho dlouhé nohy stačily, a pod palácem nesleským dal se převéztí přes Seineu, kdy Aurilly sotva došel k velkému Châtelet.

Půjdeme za Aurillym, jenž nás povede k místu, kde se mají odehrávati veliké události toho dne.

Aurilly šel nábrežními plnými občanů, jevících vítězoslavný výraz ve tvářích, až došel Louvru, jenž se mu v tom všem veselém vzrušení pařížském jevil co nejklidněji a nejblazeňěji.

Aurilly znal své lidi a znal dvůr. Z počátku dal se do hovoru s důstojníkem u brány, jenž byl stále znamenitou osobností pro ty, kdož sháněli se po novinách a po skandálních historiích.

Důstojník u brány rozplýval se laskavostí; král prý se probudil v nejrůžovějším rozmaru.

Aurilly odešel od důstojníka k vrátnému.

Vrátný prohlížel služebníky oblečené v nových šatech a poděloval je halapartnami nového modelu.

Usmál se na loutnistu, odpověděl na jeho zmínku o dešti a krásném počasí, což naplnilo Aurillyho nejrůžovějším míněním o politické atmosféře.

Proto šel Aurilly dále a dal se po velkých schodech, vedoucích k vévodovi, pozdravuje na všechny strany dvořany roztroušené již po schodech a v předpokojích.

U dveří příbytku Jeho Výsosti spatřil Chicota, sedícího na skládacím sedátku.

Chicot hrál sám v šachy a zdálo se, že přemýšlí co nejudlivněji.

Aurilly chtěl jíti dále, ale Chicot měl nohy nataženy po celé délce schodiště.

Nezbývalo mu, než aby poklepal Gaskoňci na rameno.

„Aj, to jste vy, pane Aurilly? Promiňte!“ řekl Chicot.

„Copak tu děláte, pane Chicote?“

„Hraji v šachy, jak vidíte.“

„Sám?“

„Ano... studuji plán... Umíte hráti v šachy, pane Aurilly?“

„Málo.“

„Ano, vím, jste hudebníkem, a hudba je tak těžkým uměním, že vyvolení, kteří se věnují tomuto umění, musí mu věnovati všechen čas a všechny schopnosti.“

„Zdá se, že váš plán jest vážný?“ ptal se Aurilly se smíchem.

„Ano, bojím se o krále. Víte zajisté, pane Aurilly, že ve hře v šachy král jest osobností velmi titěrnou a bezvýznamnou, nemaje vůle a nemoha se pohybovati jinak, než o krok vpravo, o krok vlevo, o krok vpřed a o krok vzad, kdežto nepřátelé, kteří ho obkličují, jsou velice čilí: jezdci, kteří přeskočí rázem tři pole, a houf sedláků,

kteří ho svírají, naň dotírají a jej dráždí. A tak, nemá-li dobrých rádců, jest brzy ztracen. Ovšem má svého šaška-běhouna¹, který se pohybuje sem i tam po celé délce šachovnice a má právo postavit se před něj, zaň i vedle něho. Ale proto přece ví dobře, že čím více jest běhoun oddán králi, v tím větší nebezpečnoství vydává se sám, pane Aurilly; a přiznávám se vám, že této chvíle můj král i jeho běhoun jsou v situaci neobyčejně nebezpečné!“

„Ale čím to je, pane Chicote, že jste přišel studovat veškery tyto kombinace ke dveřím Jeho královské Výsosti?“ otázal se Aurilly.

„Protože čekám na pana de Quélus, jenž jest uvnitř.“

„Kde to?“

„U Jeho Výsosti.“

„Pan de Quélus že jest u Jeho Výsosti?“ ptal se Aurilly s úžasem.

Za této rozmluvy nechal Chicot loutnistu projít, ale tak, že přenesl šachy do chodby, a posel pana de Guise ocitl se mezi ním a vchodem k Jeho Výsosti.

Ale váhal na chvíli vejít a optal se:

„Copak dělá pan de Quélus u pana vévody d'Anjou? Nevěděl jsem, že jsou tak dobrými přáteli.“

„Pst!“ řekl Chicot s tajemným výrazem.

A drže stále šachovnici v obou rukou, opsal oblouk svou dlouhou postavou, takže se rty jeho dotkly ucha Aurillyho, aniž se jeho nohy pohnuly z místa.

„Přišel prosit Jeho královskou Výsost za odpuštění v příčině jakéhosi malého sporu, který včera spolu měli,“ šeptal mu.

„Opravdu?“ ptal se Aurilly.

„Král si toho přál. Víte, jak jsou oba bratři právě spolu zadobře. Král nestrpěl opovážlivosti Quélusovy, a Quélus dostal rozkaz, aby se pokořil.“

---

1 Francouzské slovo *fou* znamená 1. blázen, šašek; 2. běhoun v šachu (dnes: střelec – pozn. red.). Pozn. překl.

„Opravdu?“

„Ah, pane Aurilly,“ řekl Chicot, „myslím opravdu, že jsme na prahu zlatého věku. Louvre bude druhou Arkádií a bratři *Arcades ambo*². Ah pardon, pane Aurilly; zapomínám stále, že jste hudebníkem.“

Aurilly se usmál a vešel do předpokoje, otvíraje dosti dveře, aby Chicot mohl vyměnit významný pohled s Quélusem, jenž patrně byl zpraven předem.

Chicot pokračoval v palamedských³ kombinacích, plísně svého krále ne sice snad ostřeji, než by toho zasluhoval panovník z masa a z krve, ale jistě přísněji, než toho zasluhovala nevinná figurka ze slonové kosti.

Aurilly vešel do předpokoje byl pozdraven zdvořile Quélusem, jenž měl v rukou nádherné ebenové lapadlo kulí, ozdobené inkrustacemi ze slonové kosti, a neobyčejně dovedně chytal kouli.

„Výborně, pane de Quélus,“ řekl Aurilly vida, kterak mladý šlechtic provedl právě velmi nesnadný kousek.

„Ah, milý pane Aurilly,“ řekl Quélus, „kdypak dovedu tak hráti s lapadlem kulí, jako hrajete vy na loutnu?“

„Až se budete cvičiti tolik dní zacházeti se svou hračkou, co roků věnoval jsem já studiím svého nástroje,“ řekl Aurilly poněkud popuzen. „Ale kdepak jest Monseigneur? Nemluvil jste s ním dnes ráno, pane de Quélus?“

„Mám u něho slyšení, milý Aurilly, ale Schomberg jest právě u něho.“

„Ah! Pan de Schomberg také?“ řekl loutnista znova, jsa překvapen.

„Oh, bože, ovšem. Král to tak zařídil. Je tamto v jídelně. Jděte jen dále, pane d'Aurilly a připomeňte laskavě princi, že čekáme.“

Aurilly otevřel druhé dveře a spatřil Schomberga spíše ležeti než seděti na široké podnožce vycpané peřím.

---

2 *Arcades ambo* = oba Arkádané. *Pozn. překl.*

3 Palamedes, vynálezce hry v šachy mimo jiné hry. *Pozn. překl.*

Schomberg takto jsa nakloněn vzad mířil fukačkou do zlatého kruhu zavěšeného na stropě na hedvábné niti, který prostřeloval kuličkami parfumované hlíny, jichž měl v brašně zásobu a jež mu oblíbený jeho pes přinášel po každé, když se nerozdrtily o zeď.

„Co to?“ zvolal Aurilly. „Takovéto cvičení u Monseigneura...? Ah, pan de Schomberg!“

„Dobré jitro, pane Aurilly,“ řekl Schomberg přerušuje cvičení v dovednosti, „jak vidíte, krátím si tu čas, čekaje na slyšení.“

„Ale kde jest Monseigneur?“ otázal se Aurilly.

„Pst! Monseigneur odpouští právě d'Épernonovi a Maugironovi. Nechcete však vejíti, jsa tak důvěrně znám s princem?“

„Nebude to indiskrétností?“ ptal se hudebník.

„Nikterak, právě naopak. Najdete ho v malířském kabinetě. Vejděte jen, pane Aurilly.“

A vzav Aurillyho za ramena vstrčil ho do vedlejší místnosti, kde hudebník k svému největšímu úžasu spatřil d'Épernona, jenž stál před zrcadlem a mazal si kníry, kdežto Maugiron seděl u okna a vystřihoval obrázky, vedle kterých basreliéfy chrámu Venuše Afrodity v Gnidu a malby rybníka Tiberiova na Capri jsou svatými obrazy.

Vévoda seděl bez kordu v křesle mezi oběma šlechtici, kteří si ho všímali jen proto, aby pozorovali každé jeho hnutí, a kteří s ním mluvili, jen aby mu říkali nepřijemné věci.

Vida Aurillyho chtěl mu prospíšiti vstříc.

„Pomalu, Monseigneur, šlapete mi na obrázky,“ řekl Maugiron.

„Probůh!“ zvolal hudebník. „Co to vidím? Můj pán je tu urážen.“

„Tot' milý Aurilly!“ řekl d'Épernon, krouťe si stále kníry. „Jakpak se mu vede? Patrně dobře, neboť se zdá, že je trochu červený.“

„Bud'te tak laskav, pane hudebníku, podejte mi svůj malý kord,“ řekl Maugiron.

„Pánové, pánové,“ řekl Aurilly, „zapomínáte, kde jste?“

„Nikoli, nikoli, milý Orfee,“ řekl d'Épernon, „proto chce na vás přítel kord. Vidíte, že ho pan vévoda nemá.“

„Aurilly,“ řekl vévoda hlasem plným bolesti i vzteku, „což nechápeš, že jsem vězněm?“

„Vězněm koho?“

„Bratrovým. Neuhodls to hned, vida mé žaláříčky?“

Aurilly vzkřikl překvapen.

„Oh, kdybych to byl tušil!“ řekl.

„Byl byste vzal zajisté s sebou loutnu, abyste bavil Jeho Výsost, milý pane Aurilly,“ ozval se výsměšný hlas, „ale pamatoval jsem na to: poslal jsem pro ni, a tu jest.“

A Chicot podával opravdu ubohému hudebníku jeho loutnu; za Chicotem bylo viděti Quélusa a Schomberga, kteří zívali, div si nevymkli čelisti z kloubů.

„A což ta partie šachů, Chicote?“ ptal se d'Épernon.

„Ano, pravda,“ řekl Quélus.

„Pánové, myslím, že můj šašek-běhoun zachrání svého krále. Ale, zpropadeně, nebude to lehká práce. Nuže, pane Aurilly, dejte mi svůj kord za loutnu, něco za něco!“

Hudebník zaražen uposlechl a usedl na polštář k nohám pánovům.

„Máme tedy již jednoho v pasti,“ řekl Quélus. „Počkejme na ostatní.“

A po těch slovech, jež vysvětlovala Aurillymu vše, co se tu dříve dělo, Quélus vrátil se na své stanoviště v předpokoji, požádav toliko Schomberga, aby mu dal fukačku a vzal si místo ní jeho lapačku.

„To jest v pořádku,“ řekl Chicot. „Zábavy jest dobře střídati. Já je také vystřídám: jdu se přihlásit za člena Ligy.“

A zavřel za sebou dveře, zanechav tu společnost Jeho královské Výsosti rozmnoženu o ubohého loutnistu.

VII.

Jak král jmenoval náčelníka Ligy, kterým nebyli ani Jeho Výsost vévoda d'Anjou, ani Monseigneur vévoda de Guise

Hodina velikého shromáždění u krále nadešla, či spíše nadcházela, neboť již od samého poledne scházeli se v Louvru předáci, interesti i zvědavci.

Paříž, bouřlivá jako včera, jen s tím rozdílem, že Švýcaři, kteří se včerejší slavnosti nezúčastnili, byli dnes hlavními osobami, vyslala k Louvru deputace ligistů, jednoty dělnické, konšely, vojsko a stále rostoucí příval diváků, kteří za dní, kdy všechen lid zabývá se něčím, jeví se kolem lidu, aby jej pozorovali, tak četní, tak horliví, tak zvědaví, jako by byl v Paříži dvojitý lid, a jako by v tomto velikém městě, malém to obraze světa, každý jednotlivec dělil se po libosti na dvě části, jednu jednající a druhou k jednání přihlížející.

Bylo tedy kolem Louvru shromážděno značné množství lidu; ale netřeba se báti o Louvre.

Nenadešel ještě čas, kdy reptání národů vzrůstalo v dunění hromové, vyvracelo zdi dechem svých děl a bořilo paláce nad hlavami pánů: Švýcaři, předkové Švýcarů z 10. srpna a 27. července, usmívali se na zástupy Pařížanů, třebaže ozbrojené, a Pařížané usmívali se na Švýcary: nenadešlat ještě doba, kdy národ potřísnil krví vestibul královského paláce.

Nesmíme však mysliti, že drama, bylo-li méně pochmurné, nebylo nijak zajímavé. Louvre poskytoval jedno z nejvelkolepějších divadel, jaká jsme kdy vylíčili. Král byl ve velkém sále, v sále trůnním, obklopen jsa důstojníky, přáteli, služebnictvem, rodinou a čekal, až

všecka sdružení přejdou mimo něj a zanechajíce náčelníky v paláci, zaujmou místa, jež jim byla vykázána pod okny a na nádvořích louvreských.

Mohl tedy najednou a pohromadě přehlédnouti a skoro spočítati své nepřátele, jsa chvílemi zpravován Chicotem, ukrytým za královským křeslem, upozorňován královnou matkou, jež mu dávala znamení, nebo vzrušován záchvěvy nejnižších ligistů, netrpělivějších nežli vůdcové, protože nebyli tak zasvěceni do tajemství. Pojednou vešel pan de Monsoreau.

„Aj!“ řekl Chicot. „Podívej se, Jindříšku.“

„Nač se mám podívat?“

„Podívej se na svého nejvyššího lovčího. Stojí za podívání: jest bled a všecek ublácen.“

„Opravdu,“ řekl král, „je to on.“

Jindřich pokynul panu de Monsoreau; nejvyšší lovčí přistoupil.

„Čím to jest, že jste v Louvru, pane?“ otázal se ho Jindřich. „Myslil jsem, že jste ve Vincennes a plašíte jelena.“

„Jelen byl vyplašen o sedmé hodině ranní, sire. Ale vida, že jest bezmála poledne a nedostáváje zpráv, bál jsem se, že se vám přihodilo nějaké neštěstí, a proto jsem přichvátal.“

„Opravdu?“ ptal se král.

„Sire,“ řekl hrabě, „nedostál-li jsem své povinnosti, račte to přičísti na vrub pouze mé přílišné oddanosti k vám.“

„Ano, pane,“ řekl Jindřich, „a buďte jist, že si jí vážím.“

„A teď,“ řekl hrabě nesměle, „přeje-li si Vaše Veličenstvo, abych se vrátil do Vincennes, přesvědčiv se...“

„Ne, ne, zůstaňte, náš vrchní lovčí, ten hon byl naším chvilkovým nápadem, jenž pominul tak, jak přišel. Zůstaňte tu a neodcházejte. Potřebuji kolem sebe lidí oddaných, a vy sám právě jste se vrátil mezi ty, na jejichžto oddanost mohu se bezpečiti.“

Monsoreau se uklonil a optal se:

„Kam si přeje Vaše Veličenstvo, abych se postavil?“

„Chceš mi ho přepustiti na půl hodiny?“ šeptal Chicot králi.

„Nač?“

„Abych ho trochu pozlobil. Co ti to udělá? Jsi mi beztoho povinen náhradou za to, že musím býti přítomen tak nudnému obřadu, jako je ten, který nám slibuješ.“

„Dobrá! Vezmi si ho.“

„Dovolil jsem si optati se Vašeho Veličenstva, kam se mám postavit?“ ptal se hrabě po druhé.

„Myslím, že jsem vám již řekl. Kam chcete. Na příklad: za mé křeslo. Tam stavím své přátele.“

„Pojďte sem, náš vrchní lovčí,“ řekl Chicot, postupuje panu de Monsoreau část půdy, kterou dosud zaujímal sám, „a stopujte mi trochu tyto chlapy. Toť zvěř, jež se dá vyplašiti bez ohaře. Ventre de biche, pane hrabě, to jest vůně! Teď jdou ševci, vlastně již přešli, za nimi koželuzi. Blesky boží! Náš vrchní lovčí, ztratíte-li stopu těchto, bez milosti vás sesadím z úřadu!“

Pan de Monsoreau dělal, jako když poslouchá, či spíše poslouchal a neslyšel.

Byl velice zamyšlen a rozhlížel se kolem tak nápadně, že to neušlo králi, a to tím méně, ježto ho na to Chicot upozornil.

„Poslyš,“ řekl šeptem králi. „Víš, co by právě rád ulovil tvůj nejvyšší lovčí?“

„Nevím. Copak?“

„Ulovil by rád tvého bratra d'Anjou.“

„Ale není to vidět,“ řekl Jindřich se smíchem.

„Lze to však souditi. Chceš, aby nevěděl, kde jest?“

„Nehněval bych se opravdu, přiznávám se, kdyby se minul stopy.“

„Počkej, počkej,“ řekl Chicot, „vedu ho na stopu, kterou půjde. Říká se, že vlk páchne jako liška; to ho zmate. Optej se ho jen, kde jest hraběnka.“

„Proč to?“

„Jen se optej, uvidíš.“

„Pane hrabě,“ řekl Jindřich, „kampak se poděla paní de Monsoreau? Nevidím jí mezi dámami.“

Hrabě se zachvěl, jako by ho had do nohy uštkl.

Chicot škrábal se na nose a mrkal na krále.

„Sire,“ odvětil nejvyšší lovčí, „paní hraběnka byla nemocna, pařížský vzduch jí nesvědčí, proto odjela dnes v noci s baronem de Méridor, svým otcem, požádavši královnu za dovolení, kterého se jí také dostalo.“

„A do kterého kraje francouzského se ubírá?“ ptal se král, jsa rád, že má příležitost odvrátiti hlavu, když šli mimo koželuzi.

„Do Anjou, svého domova, sire.“

„Jisto jest,“ řekl Chicot vážně, „že vzduch pařížský nesvědčí těhotným ženám. Radím ti, abys jednal po příkladu hraběte, Jindřichu, a poslal také královnu někam, až bude těhotná.“

Monsoreau zbledl a pohlédl zuřivě na Chicota, jenž loktem jsa opřen o královské křeslo a bradu podpíraje dlaní pozoroval naoko bedlivě průvod prýmkařů, kteří šli hned za koželuhu.

„A kdo vám řekl, opovážlivý pane, že jest paní hraběnka těhotná?“ mumlal Monsoreau.

„Není?“ řekl Chicot. „Myslím, že by bylo větší opovážlivostí, domnívati se, že není.“

„Není, pane.“

„Vida, vida, vida!“ řekl Chicot. „Slyšels, Jindřichu? Zdá se, že tvůj nejvyšší lovčí dopustil se téže chyby jako ty: zapomněl dáti dohromady košile Matky boží.“

Monsoreau zatínal pěsti a sžíral se vztekem, vrhnuv na Chicota nenávistný a hrozebný pohled, na který odpověděl Chicot tím, že si vtiskl klobouk do čela a třepal tenkým a dlouhým perem svého klobouku, takže vypadalo jako had, když se svíjí.

Hrabě viděl, že není vhodná chvíle, i zatřásl hlavou, jako by chtěl setřásti z čela všechny chmury, které je tížily.

Chicot rozjasnil také čelo, a přecházející od hrozivého vzezření k nejlíbeznějšímu úsměvu, dodal:

„Ubohá hraběnka zahyne nudou na cestě.“

„Řekl jsem králi, že cestuje s otcem,“ odpověděl Monsoreau.

„Budiž, otec zasluhuje úcty, připouštím; ale nebaví; a kdyby měla s sebou na cestě jen šlechtného barona, aby ji bavil... Ale na štěstí...“

„Co?“ ptal se živě hrabě.

„Co, co?“ odpověděl Chicot.

„Co znamenají slova: Na štěstí?“

„Ah, ah, užil jste elipsy, pane hrabě.“

Hrabě pokrčil rameny.

„Prosím za odpuštění, náš vrchní lovčí. Tázací forma, které jste užil, nazývá se elipsa. Optejte se jen Jindřicha, ten jest filolog.“

„Ano,“ řekl Jindřich, „ale co znamenalo tvé příslovečné určení způsobu?“

„Jaké příslovečné určení?“

„Na štěstí.“

„Na štěstí znamenalo na štěstí. Na štěstí, řekl jsem, a tím jsem se obdivoval dobrotě boží, na štěstí jsou nyní na cestách někteří z našich přátel, někteří velmi veselí, kteří setkají-li se s hraběnkou, znamenitě ji pobaví. A,“ dodal nedbale Chicot, „ježto jdou stejnou cestou, jest pravděpodobno, že se setkají. Oh, vidím je v duchu. Vidíš je také, Jindřichu? Tys přece člověk bujně obrazotvornosti. Vidíš je v duchu na krásné zelené cestě zatáčeti se s koňmi a vyprávěti paní hraběnce padesát veselých příběhů, při kterých se může dobrá ta dáma smíchy potrhati.“

To byla druhá dýka, ostřejší než první, zaražená do prsou nejvyššího lovčího.

Ale nebylo lze popustiti uzdu hněvu; byl tu král, a Chicot měl, aspoň na tu chvíli, spojence v králi: řekl tedy s vlídností, svědčící o nesmírném přemáhání, kterého bylo potřebí, aby potlačil špatný rozmar, a vkládaje výraz přívětivosti do pohledu i do hlasu:

„Opravdu máte přátele, kteří cestují směrem k Anjou?“

„Můžete říci, pane hrabě: máme; neboť tito přátelé jsou spíše vašimi přáteli, než mými.“

„Žasnu, pane Chicote,“ řekl hrabě. „Neznám nikoho, kdo by...“

„Tak! Dělejte tajemníkáře!“

„Přísahám.“

„Máte přátele, pane hrabě, a jsou to přátelé vám tak drazí, že právě, jen ze zvyku – neboť víte dobře, že jsou na cestě do Anjou – ohlížel jste se po nich, ovšem marně.“

„Já?“ řekl hrabě. „Viděl jste mne?“

„Ano, vy, nejvyšší lovčí, nejbledší ze všech nejvyšších lovčích v minulosti, přítomnosti i budoucnosti, od Nimroda až do pana d'Autefort, vašeho předchůdce.“

„Pane Chicote!“

„Opakuji: Nejbledší. *Veritas veritatum*.⁴ Toto latinské rčení jest ovšem nesprávné, protože jest vždy jen jedna pravda; kdyby byly dvě, jedna z nich by nebyla pravdou. Ale vy nejste filologem, milý pane Esaue.“

„Nikoli, pane, nejsem filologem. Proto vás prosím, abyste se vrátil k přátelům, o nichž jste mluvil, a jmenoval mi tyto přátele pravými jmény, dovolí-li vám to příliš bujná vaše obrazotvornost.“

„Opakujete stále totéž. Jen přemýšlejte, pane nejvyšší lovčí. U všech všudy, přemýšlejte. Jestliť to vaším povoláním plašiti zvěř; důkazem toho jest nešťastný jelen, kterého jste ráno vyrušil z klidu, a který se toho do vás jistě nenadál. Kdyby vás tak někdo rušil ze spaní, byl byste spokojen?“

Oči Monsoreauovy tékaly s hrůzou po okolí Jindřichově. Pojednou, spatřiv prázdné místo vedle krále, zvolal:

„Co to?“

„Copak?“ řekl Chicot.

„Pan vévoda d'Anjou?“ zvolal nejvyšší lovčí.

---

4 Pravda pravd. Pozn. překl.

„Haló! Haló!“ volal Gaskoněc. „Jste zvěři na stopě.“

„Odcestoval dnes!“ zvolal hrabě.

„Odcestoval dnes,“ odpověděl Chicot, „ale jest možno, že odcestoval včera večer. Nejste filologem, pane, ale král jest, optejte se ho na to. Kdy, to jest které chvíle zmizel tvůj bratr, Jindříšku?“

„Dnes v noci,“ odpověděl král.

„Vévoda, vévoda odcestoval,“ mumlal Monsoreau, bled a třesa se. „Ah, bože, bože! Co to pravíte, sire?“

„Nepřavím, že bratr odcestoval,“ řekl král, „pravím jen, že dnes v noci zmizel a ani jeho nejlepší přátelé nevědí, kde jest.“

„Oh,“ řekl hrabě hněvivě, „kdybych to věděl!“

„Nu, nu, copak byste udělal? To by bylo neštěstí, kdyby cestou příjemně pobavil paní hraběnku. Náš přítel František jest galantní člen své rodiny; byl galantní za krále Karla IX.; za doby, kdy král Karel IX. vládl, a jest nyní galantní za krále Jindřicha III., jenž má na starosti jiné věci než galantnost. U d'asa! To není mnoho, je-li u dvora jediný princ, jenž jest představitelem čistě francouzského ducha.“

„Vévoda, vévoda odcestoval!“ opakoval Monsoreau. „Víte to jistě, pane Chicote?“

„A což vy?“ ptal se Chicot.

Nejvyšší lovčí obrátil se ještě jednou k místu, kde sedal obyčejně vévoda vedle bratra, které však zůstávalo stále prázdné.

„Jsem ztracen,“ zamumlal a dal tak zřejmě najevo úmysl uprchnouti, že ho Chicot zadržel.

„Bud'te zticha, u d'asa! Pořád sebou vrtíte, a králi pak není dobře. Chtěl bych býti vaší ženou, již jen proto, abych viděl u sebe po celý den dvounosého prince a poslouchal Aurillyho, jenž hraje na loutnu jako nebožtík Orfeus. Vaše žena má štěstí! Ta má štěstí!“

Monsoreau třásl se hněvem.

„Jen pomalu, pane vrchní lovčí,“ řekl Chicot, „potlačte svou radost z toho. Vidíte, že zahazuje zasedání. Jest neslušno projevovati takto své vášně. Poslouchejte, co král bude mluvit.“

Nejvyššímu lovčímu nezbývalo nežli zůstatí na místě, neboť vskutku naplnil se již pomalu sál louvreský. Zůstal tedy bez hnutí a v obřadné pozici.

Všecko shromáždění zasedlo. Pan de Guise vešel a sklonil koleno před králem, pohlédl však přitom s úžasem a znepokojen na prázdné sedadlo pana vévody d'Anjou.

Král povstal. Heroldové zjednali ticho.

VIII.

Jak král jmenoval náčelníka Ligy, kterým nebyli ani Jeho Výsost vévoda d'Anjou, ani Monseigneur vévoda de Guise

(Pokračování)

„Pánové,“ řekl král za hrobového ticha a přesvědčiv se, že d'Épernon, Schomberg, Maugiron a Quélus, vystřídání byvše na strážii četou deseti Švýcarů, přišli sem a stojí za ním. „Pánové! Jakkoli král je takřka mezi nebem a zemí, slyší přece hlasy přicházející z výše a hlasy přicházející zdola, slyší totiž vše, co velí bůh a co jeho národ. Zárukou mým poddaným, a já také úplně to chápu, jest dojista sdružení všech mocí v nerozbornou jednotu k hájení víry katolické; proto jest nám vítána rada, již nám dal můj bratřevoc Guise. Prohlašuji tedy svatou Ligu za řádně a náležitě ustavenu a oprávněnu; a ježto jest potřebí, aby tak veliká jednota měla řádnou a mocnou hlavu, ježto jest důležité, aby náčelník povoláný ku podpoře církve svaté byl jedním z nejhrohlivějších jejích synů, a aby tato horlivost plynula již z jeho povahy i důstojnosti, vyvolil jsem vládce křesťanského, abych jej postavil v čelo Ligy; i prohlašuji, že tímto náčelníkem bude...“

Jindřich učinil tu zúmyslně pauzu.

Vůkol bylo tak hrobové ticho, že by bylo bývalo slyšeti let mouchy.

Jindřich opakoval a dokončil:

„I prohlašuji, že tímto náčelníkem bude Jindřich de Valois, král francouzský a polský.“

Jindřich pronesl tato slova neobyčejně zvučně, z úmyslu, na znamení svého triumfu, a aby podnítl nadšení svých přátel hotových zajásati, jakož i aby zúplna zdrtil ligisty, mezi nimiž ozýval se šumot prozrazující nespokojenost, překvapení a zděšení.

Vévoda de Guise byl zničen; veliké krůpěje potu kanuly mu po čele; vyměnil pohled s vévodou de Mayenne i s kardinálem bratrem, kteří stáli ve dvou skupinách náčelníků, jeden po jeho pravici, druhý po levici.

Monsoreau, naplněn jsa více než dříve údivem nad nepřítomností vévody d'Anjou, počal se uklidňovati připomínaje si slova Jindřicha III.

Vévoda mohl zmizeti, aniž odejel.

Kardinál nenápadně opustil skupinu, v níž stál, a dostav se až k bratrovi šeptal mu:

„Františku, nemýlím-li se, nejsme tu příliš v bezpečí. Pospěšme odtud, neboť lid jest nespolehlivý, král, ježž včera proklínal, může se mu státi modlou na několik dní.“

„Budiž,“ řekl Mayenne. „Pojďme. Počkejte tu na bratra. Já připravím ústup.“

Zatím podepsal král první listinu připravenou na stole a sestavenou panem de Morvilliers, jedinou to osobností, jež byla vedle královny matky zasvěcena do tajemství. Pak řekl posměšným tónem, jehož rád při příležitosti užíval a huhňavým hlasem panu de Guise:

„Podpište, drahý bratrovče!“

A podal mu pero.

A ukazuje mu prstem, kde se má podepsati, řekl:

„Zde, zde, pode mnou. Ted' to podejte panu kardinálovi a panu vévodovi de Mayenne.“

Ale vévoda de Mayenne byl již dole ze schodů a kardinál ve vedlejší pokoji.

Král pozoroval jejich nepřítomnost a řekl:

„Podejte to tedy panu vrchnímu lovčímu.“

Vévoda podepsal, podal pero nejvyššímu lovčímu a měl se k odchodu.

„Počkejte!“ řekl král.

A zatím co Quélus bral s uštěpačným výrazem ve tváři do ruky pero z rukou pana de Monsoreau, a nejen všeka přítomná šlechta, ale i všichni náčelníci korporací svolaní k tak veliké události chystali se podpisovati se pod králem na listech, k nimžto pak měly se připojiti různé seznamy, do kterých se mohl včera podepsati plným jménem každý, ať byl malý nebo veliký, vznešený nebo prostý, řekl král vévodovi de Guise:

„Milý bratrovče, tak jste to tuším myslil: zříditi na ochranu našeho hlavního města řádné vojsko ze všech sil Ligy? Vojsko jest zřízeno, a to zcela přirozeně zřízeno, neboť přirozeným vojevůdcem Pařížanů jest král.“

„Ovšem, sire,“ odvětil vévoda, nevěda snad ani, co mluví.

„Ale nezapomínám zároveň,“ mluvil král dále, „že mám ještě jiné vojsko, jež potřebuje velení, a velení toto přísluší právem prvnímu válečníku říše. Kdežto já budu v čele Ligy, jděte, milý bratrovče, a postavte se v čelo vojska.“

„A kdy mám odejít?“ ptal se vévoda.

„Ihned,“ odpověděl král.

„Jindřichu, Jindřichu!“ ozval se Chicot, jemuž etiketa bránila přiběhnouti ke králi a umlčeti ho, jak by si byl přál.

Ale protože ho král neslyšel, nebo, slyšel-li, neporozuměl mu, přistoupil k němu uctivě, drže v ruce ohromné pero a prokrestiv si cestu až ke králi řekl mu potichu:

„Kdybys mlčel, hlupče!“

Ale bylo již pozdě.

Král, jak jsme viděli, oznámil již vévodovi de Guise jeho jmenování a odevzdával mu dekret předem podepsaný, přes všechny posunky a znamení, jež dával Gaskoněc.

Vévoda de Guise vzal dekret jmenovací a odešel.

Kardinál čekal naň u dveří sálu, a vévoda de Mayenne čekal na oba u brány Louvru.

Vsedli na koně a za deset minut byli všichni tři za Paříží.

Ostatní shromáždění pomalu se vzdalovali. Jedni volali: „Ať žije král!“ Druzí: „Ať žije Liga!“

„Rozřešil jsem aspoň veliký problém,“ řekl Jindřich se smíchem.

„Oh, ano,“ mumlal Chicot, „tys znamenitý matematik.“

„Ovšem,“ řekl král, „dokázal jsem toho, že všichni ti chlapi, kteří volali dvě protivné věci, volají vlastně jednu a tutéž věc.“

„Je to dobře!“ řekla královna matka Jindřichovi, tisknouc mu ruku.

„Blahoslaven, kdo věří,“ řekl Gaskoněc, „má zlost, že její Guisové jsou zničeni.“

„Oh, sire, sire,“ volali milcové, přistupující hřmotně ke králi, „jakou jste to projevil velkolepou obrazotvornost!“

„Domnívají se, že jim peníze poprší jako mana,“ pošeptal Chicot králi do druhého ucha.

Jindřich byl doveden u vítězoslávě do svých komnat.

V průvodu, jenž krále provázal i následoval, Chicot hrál roli antického zlehčovatele, pronásleduje pána nářkem.

Vytrvalost, s jakou Chicot připomínal polobohu dne, že jest jen člověk, působila na krále tak, že propustil všechny a zůstav sám s Chicotem, řekl obraceje se k němu:

„Nejste nikdy spokojen, mistře Chicote, a to jest nesnesitelné. K ďasů! Vždyť na vás nežádám žádné zvláštní ochoty, nýbrž jen zdravého rozumu.“

„Máš pravdu, Jindřichu,“ řekl Chicot, „toho ty nejvíc potřebuješ.“

„Uznej aspoň, že jsem to chytře provedl.“

„Toho právě nemohu uznati.“

„Ah, tys žárliv, pane francouzský králi!“

„Žárliv? Chraň bůh! To bych měl nač žárliti!“

„Zpropadeně! Pane hánce!“

„Oh, tot' úžasná sobělibost!“

„Nuže, jsem králem Ligy, nebo nejsem?“

„Ovšem že jsi, toho nikdo nepopírá. Ale...“

„Copak?“

„Ale nejsi již králem francouzským.“

„A kdopak je králem francouzským?“

„Kdekdo, jen ty ne, Jindřichu. Především tvůj bratr.“

„Můj bratr? O kom to mluvíš?“

„O panu d'Anjou, o kom jiném?“

„Kterého držím ve vazbě?“

„Ano, neboť, jakkoli jest ve vazbě, jest pomazán na krále, a ty nejsi.“

„Kdopak ho pomazal?“

„Kardinál de Guise. Zmiň se mi ještě jen slovem o své policii, Jindřichu! V Paříži koná se korunovace krále před třiceti třemi lidmi ve chrámu svaté Genovefy, a ty nevíš o ničem.“

„Nevím. A ty víš?“

„Ovšem že vím.“

„A jak můžeš vědět, čeho já nevím?“

„Jak? Protože tvou policii obstarává pan de Morvilliers, a já si svou obstarám sám.“

Král se zakabonil.

„Máme tedy, nehledíc k Jindřichu de Valois, francouzského krále Františka d'Anjou; pak máme,“ řekl Chicot, děláje, jako by vzpomínal, „máme ještě vévodu de Guise.“

„Vévodu de Guise?“

„Vévodu de Guise, Jindřicha de Guise, Jindřicha Balafre. Opakuji tedy: máme dále vévodu de Guise.“

„To jest pěkný král; vždyť ho posílám do vyhnanství za vojskem.“

„Tak! Jako bys také nebyl býval ve vyhnanství v Polsku! Jako by nebylo blíže z La Charité do Louvru nežli z Krakova do Paříže! Pravda, posíláš ho za vojskem; v tom jest vrchol chytrosti a obratnosti, posíláš ho za vojskem, totiž podřizuješ jeho velení třicet tisíc mužů.“

Ventre de biche! A jaké je to vojsko! Opravdové vojsko... To není jako tvé vojsko Ligy... Ne... ne... vojsko složené z měšťáků jest dobré pro Jindřicha de Valois, krále milců. Jindřich de Guise potřebuje armádu vojáků, a jakých vojáků! Otrlých, otužilých, zvyklých hřmění děl, kteří by pohltili dvacet takových armád Ligy. A tak, kdyby Jindřich de Guise, jsa skutečným králem, usmyslil si jednoho krásného dne státi se králem podle jména, stačilo by mu, aby jen obrátil trubače k hlavnímu městu a řekl: ‚Vpřed! Pohltme Paříž i s Jindřichem de Valois, i s Louvrem!‘, a ti chlapíci by to dokázali, znám je.“

„Jenže na jednu věc zapomínáte při svých vývodech, jakožto věhlasný politik,“ řekl Jindřich.

„Tak? To jest možno; bezpochyby zapomínám jmenovati čtvrtého krále.“

„Nikoli,“ řekl Jindřich s výrazem největšího pohrdání. „Zapomínáte, že, touží-li někdo po vládě ve Francii, dokud tam král z rodu Valois nosí korunu, musí se také ohlédnouti do minulosti a spočítati své předky. Že takováto myšlenka připadá na mysl panu d’Anjou, buď; je z rodu, jenž připouští podobné nároky. Jeho předkové jsou zároveň mými předky, mezi námi jest možný zápas a spor, dělí nás pouze otázka prvorozenství, nic více. Ale pan de Guise... kampak s tou flintou, mistře Chicote. Prostudujte si erby, přáteli, a povězte nám, nejsou-li francouzské lilie vzácnější nežli lotrinští kosi.“

„V tom právě vězí háček,“ řekl Chicot.

„Jakýpak háček?“

„Ovšem. Pan de Guise jest mnohem lepšího rodu, nežli se domníváš.“

„Snad z lepšího, než já?“ řekl Jindřich s úsměvem.

„Jen žádné snad, milý Jindříšku.“

„Jste blázen, pane Chicote.“

„Ovšem; to jest mým povoláním.“

„Nemyslím šaška, ale skutečného blázna, blázna i s čepičkou. Učte se čísti, milý příteli!“

„Dobrá, Jindřichu,“ řekl Chicot. „Ty umíš čísti, tobě nemusí učitel vracet sobotáles; přečti si tedy tohle.“

A Chicot vytáhl ze záhradří pergamen, na němžto Mikuláš David sepsal rodokmen nám již známý, jenž byl schválen papežem a přinesen z Avignona, a v němž byl původ Jindřicha de Guise odvozen od Karla Velikého.

Jindřich zbledl, jakmile pohlédl na pergamen a poznal vedle podpisu legátova pečeť svatého Petra.

„Co tomu říkáš, Jindřichu?“ otázal se Chicot. „Lilie jsou trochu odstrčeny, není-liž pravda? *Ventre de biche!* Zdá se mi, že kosi chtějí vzletěti do takové výše, jako vzlétal orel Caesarův. Dej si dobrý pozor, milý synu.“

„Jakpak sis opatřil tento rodokmen?“

„Jak jsem si jej opatřil? Cožpak se zabývám takovými věcmi? Dostal se mi do rukou náhodou.“

„Ale kde byl, než se ti dostal do rukou?“

„Pod polštářem jistého advokáta.“

„Jak se jmenoval ten advokát?“

„Mistr Mikuláš David.“

„Kde byl?“

„V Lyoně.“

„A kdo šel do Lyonu, aby jej vzal pod podušku tomu advokátovi?“

„Jeden z mých dobrých přátel.“

„Co dělá ten přítel?“

„Káže.“

„Je tedy mnichem?“

„Ano.“

„A jak se jmenuje?“

„Gorenflot.“

„Jakže?“ zvolal Jindřich. „Ten ničemný ligista, jenž měl tak paličskou řeč v klášteře svaté Genovefy a jenž hanobil mne včera po ulicích pařížských?“

„Pamatuješ se na příběh Bruta, jenž se stavěl pomateným?“

„Tedy tvůj genovefin je tak vážným politikem?“

„Slyšel jste o panu Machiavellim, tajemníku republiky florentské? Vaše babička jest jeho žačkou.“

„Ten odcizil tedy listinu advokátovi?“

„Ale kdepak, odcizil! Vzal mu ji násilím.“

„Mikuláši Davidovi, tomu znamenitému zápasníku?“

„Mikuláši Davidovi, tomu znamenitému zápasníku.“

„Tedy tvůj mnich je statečný člověk? A když vykonal tento znamenitý čin, proč si nepřišel ke mně pro odměnu?“

„Vrátil se pokorně do svého kláštera, a nežádá si nic jiného, než aby se zapomnělo, že odtamtud vyšel.“

„Tedy jest skromný?“

„Jako svatý Kryšpín.“

„Chicote, slovo na to, že tvůj přítel dostane první opatství, jež se uprázdní,“ řekl král.

„Vzdávám díky jeho jménem, Jindřichu.“

Pak řekl Chicot sám k sobě:

„Na mou věru, teď jest Gorenflot mezi Mayennem a Jindřichem de Valois, mezi oprátkou a prebendou. Bude oběšen, nebo se stane opatem? Kdož ví. Každým způsobem však, spí-li ještě, má přepodivné sny.“

IX.

Eteokles a Polyneikes

Tento den Ligy končil se bouřlivě a velkolepě, jak byl začal.

Přátelé královi se radovali; kazatelé Ligy chystali se bratra Jindřicha prohlásiti za svatého a velebili, jako kdysi byly velebeny činy svatého Mauritia, velkolepé činy válečné krále z rodu Valois, jehožto mládí bylo tak slavné.

Milcové říkali: „Konečně se probudil lev!“

Ligisté říkali: „Konečně liška tušila past!“

A ježto hlavním rysem povahy lidu francouzského jest sobělibost a Francouzi nemilují náčelníků prostřední inteligence, spiklenci sami byli rádi, že je král takto přelstil.

Ovšem hlavní z nich se ukryli v bezpečí.

Všichni tři princové lotrinští, jak jsme viděli, odejeli z Paříže tryskem, a hlavní jejich jednatel, pan de Monsoreau, chystal se vyjít z Louvru, aby vykonal přípravy k odjezdu za vévodou d'Anjou, kterého chtěl dostihnouti.

Ale ve chvíli, kdy vycházel přes práh, Chicot k němu přistoupil.

V paláci nebylo již ligistů, Gaskoněk nebál se již o svého krále.

„Kampak tak pospícháte, pane nejvyšší lovcí?“ tázal se.

„Za Jeho Výsostí,“ odpověděl lakonicky hrabě.

„Za Jeho Výsostí?“

„Ano, obávám se o Monseigneura. Nežijeme v dobách, kdy se mohou princové vydati na cestu bez dobrého průvodu.“

„Oh, tento je statečný, ba i odvážný,“ řekl Chicot.

Nejvyšší lovcí pohlédl na Gaskoňce.

„Chováte-li vy obavy,“ řekl Chicot, „chovám já ještě větší.“

„O koho?“

„Také o Jeho Výsost.“

„Proč?“

„Což nevíte, co se o něm říká?“

„Snad se říká, že odcestoval?“ řekl hrabě.

„Říká se, že zemřel,“ pošeptal mu Gaskoněc tiše.

„Tak?“ řekl Monsoreau s výrazem úžasu, v němž tajilo se cosi jako radost. „Vždyť jste pravil, že jest na cestách.“

„Ovšem, namluvili mi to. Jsem tak lehkověrný, že uvěřím každému nesmyslu, který mi kdo povídá. Ale teď se domnívám, a to zajisté právem, že ubohý princ, je-li na cestě, jest na cestě na onen svět.“

„Copak vás přivádí na takové pochmurné myšlenky?“

„Přišel včera do Louvru, pravda-li?“

„Ovšem, přišel jsem s ním.“

„Nu, a nikdo ho neviděl vyjít.“

„Z Louvru?“

„Ovšem.“

„A což Aurilly?“

„Zmizel!“

„A jeho lidé?“

„Zmizeli! Zmizeli! Zmizeli!“

„Žertujete, není-li pravda, pane Chicote?“ ptal se nejvyšší lovcí.

„Optejte se!“

„Koho?“

„Krále.“

„Jeho Veličenstva nelze se ptáti.“

„Záleží na tom, jak se kdo ptá.“

„Ale nemohu zůstat v pochybách,“ řekl hrabě.

A opustiv Chicota, či spíše kráčeje před ním, zamířil ke kabinetu královu.

Jeho Veličenstvo však již odešlo.

„Kam šel král?“ otázal se nejvyšší lovcí. „Chci mu složit účty z jistých rozkazů, jež mi dal.“

„K panu vévodovi d'Anjou,“ odpověděl tázaný.

„K panu vévodovi d'Anjou?“ řekl hrabě Chicotovi. „Princ není tedy nebožtíkem?“

„Nevím,“ řekl Gaskoněc. „Myslím, že na tom není mnohem lépe.“

Tu již nevěděl nejvyšší lovčí, co si mysliti. Bylo takměř jisto, že pan vévoda d'Anjou nevyšel z Louvru.

Jisté zprávy, jež zaslechl, a jisté známky v chování služebnictva utvrzovaly jej v tomto přesvědčení.

A ježto neměl tušení o pravých příčinách nepřítomnosti princovy, nepřítomnost ta ve chvíli tak vážné plnila jej údivem nesmírným.

Král odebral se vskutku k vévodovi d'Anjou. Ale protože nejvyšší lovčí, přes to, že se nemohl dočkati, aby zvěděl, co se u prince děje, nemohl vejíti, nezbývalo mu, než aby vyčkal na chodbě, co se bude dítí.

Řekli jsme, že čtyři milcové královští, chtěje se zúčastniti zasedání, dali se vystřídati stráží Švýcarů. Ale jakmile bylo zasedání skončeno, přesto, že se na stráží u prince nesmírně nudili, odebrali se tam, chtějíce ho pozlobiti zprávou o triumfu králově, kterýžto škodolibý úmysl překonal strach z nudy; Schomberg a d'Épernon zůstali v saloně, Maugiron a Quélus vešli do pokoje Jeho Výsosti.

František sám nudil se strašlivě, a to tím více, že nudu jeho zvyšovaly obavy; a třeba říci, že rozhovor přítomných pánů nikterak ho nedovedl upoutati.

„Poslyš,“ mluvil Quélus k Maugironovi z jednoho konce pokoje na druhý, jako by tu prince nebylo, „poslyš, Maugirone, teprve před hodinou počal jsem si vážiti našeho přítele Valois. Je to opravdu znamenitý politik.“

„Vysvětli mi, co pravíš,“ odvětil Maugiron, sedaje na pohovku.

„Král mluvil bez obalu o spiknutí, nevšimal si ho tedy dříve; nevšimal-li si ho, bál se ho; mluví-li o něm bez obalu, nebojí se ho již.“

„Tot' správná logika,“ odpověděl Maugiron.

„Nebojí-li se ho již, potrestá spiklence. Znáš ho: má dozajista mnoho krásných vlastností, ale zářivý jeho zjev jest dosti chmurný v příčině slitování.“

„Souhlasím.“

„Potrestá-li tedy spiklence, stane se tak před soudem. Dojde-li k líčení před soudem, budeme svědky zcela klidnými.“

„Zpropadeně, to bude podívaná!“

„Ano, a my máme již místa zajištěna předem, ledaže...“

„Copak, ledaže...?“

„Ledáže... tot' také možno... ledaže by se upustilo od soudních forem, vzhledem k postavení obviněných, a všecko se vyřídilo pod pokličkou, jak se říká.“

„Myslím, že se zvolí tento druhý způsob,“ řekl Maugiron. „Takto projednávají se zpravidla aféry rodinné, a poslední spiknutí jest rodinnou aférou v pravém slova smyslu.“

Aurilly pohlédl znepokojen na prince.

„Na mou věru,“ řekl Maugiron, „býti králem, neušetřil bych vznešených hlav. Jsouť dvojnásobnými viníky oproti ostatním; dovolu- jíce si kouti pikle, domnívají se tito páni, že jest jim každé spiknutí dovoleno. Co se mne týče, spráskal bych jednoho nebo dva z nich, zejména jednoho, ale jak se patří, pak bych utopil všecko ostatní sběř. Seina jest hluboká před zámekem nesleským, a býti králem, na mou věru neodolal bych pokušení.“

„V této příčině myslím, že by bylo záhodno obnoviti znamenitý vynález pytlů.“

„Jaký to byl vynález?“ ptal se Maugiron.

„Královský nápad, jenž se datuje asi z roku 1350. Záležel v tomto: Do pytle vstrčil se člověk s třemi nebo čtyřmi kočkami, a pak se pytel hodil do vody. Kočky, které nesnesou vody, sotvaže se octly v Seině, pustily se do člověka, pokládajíce ho za původce toho, co se s nimi dělo. Pak děly se v pytli věci, kterých bohužel nikdo neviděl.“

„Tys studnice moudrosti, Quéluse,“ řekl Maugiron, „a řeči tvé jsou velmi zajímavé.“

„Vynálezu tohoto nemusilo by se užítí vůči náčelníkům: ti mají vždycky právo žádati za popravu na veřejném náměstí nebo za ránu dýkou někde v koutě. Ale co se týče ostatní sběři, jaks pravil, a sběři míním oblíbence, podkoní, hofmistry, loutnistry...“

„Pánové!“ koktal Aurilly bledý hrůzou.

„Neodpovídej, Aurilly,“ řekl František. „To se nemůže týkati mne a tedy ani mého domu: z královských princů francouzských nemůže si nikdo tropiti blázně.“

„To ne, ti zasluhují větších ohledů,“ řekl Quélus, „těm se srážejí hlavy. Tak s nimi zacházel na příklad Ludvík XI., velký král, jak tomu nasvědčuje případ pana de Nemours.“

Milcové dospěli až sem v této rozmluvě, když ozvaly se kroky v saloně, načež otevřely se dveře do pokoje a král se v nich objevil.

František povstal a zvolal:

„Sire, dovolávám se vaší spravedlnosti proti nešetrnému jednání, jaké si vůči mně dovolují vaši lidé.“

Ale zdálo se, že Jindřich ani neviděl, ani neslyšel bratra.

„Dobrý den, Quéluse,“ řekl líbaje milce na obě tváře, „dobrý den, hochu, jsem šťasten, že tě vidím, a ty, ubohý Maugirone, jakpak se máš?“

„Nudím se až hrůza,“ řekl Maugiron. „Když jsem se uvolil býti na stráží u vašeho bratra, sire, domníval jsem se, že jest přece zábavnější. Fi! To jest nudný princ! Je to opravdu syn vašeho otce a vaší matky?“

„Slyšíte, sire?“ řekl František. „Jest opravdu ve vašich královských záměrech, aby byl váš bratr takto tupen?“

„Ticho, monsieur,“ řekl Jindřich ani se neobraceje.

„Nemám rád, když si moji vězňové stěžují.“

„Ano, jsem vězněm, chcete-li tomu, ale jsem při tom přece jen váš...“

„Titul, jehož se dovoláváte, jest pro vás jen přitěžující okolností. Je-li vinen můj bratr, jest dvojnásob vinen.“

„Ale což není-li vinen?“

„Jest.“

„Čím se provinil?“

„Tím, že se mi znelíbil, monsieur.“

„Sire,“ řekl František zahanben, „což naše rodinné spory potřebují svědků?“

„Máte pravdu, monsieur. Přátelé, nechte mne promluvit na chvíli o samotě s mým panem bratrem.“

„Sire,“ řekl potichu Quélus, „nejednáte opatrně, zůstáváte-li sám s dvěma nepřáteli.“

„Odvedu Aurillyho,“ šeptal Maugiron do druhého ucha králova.

Oba šlechtici odvedli Aurillyho, jenž zmíral zvědavostí a nepokojem.

„Jsme tedy sami,“ řekl král.

„Čekal jsem netrpělivě na to, sire.“

„A já také: Vy tedy bažíte po mé koruně, důstojný Eteokle! Liga byla vám tedy prostředkem a trůn účelem. Dal jste se korunovati v zákoutí pařížském, v odlehlém kostele, abyste se mohl pojednou ukázat Pařížanům, záře leskem posvátného oleje!“

„Ah,“ řekl František, jenž pomalu pociťoval hněv králův, „Vaše Veličenstvo nepřipouští mne ke slovu.“

„K čemupak?“ řekl Jindřich. „Abyste lhal či aspoň abyste řekl věci, které znám tak dobře jako vy? Ale ne, lhal byste, bratře; neboť kdybyste se přiznal, čeho jste se dopustil, přiznal byste se, že zasluhujete smrti. Lhal byste, i chci vás ušetřiti této hanby.“

„Bratře, bratře,“ řekl František jako zmámen, „máte opravdu v úmyslu zasypávat mne takovýmito urážkami?“

„Může-li to, co vám pravím, býti pokládáno za urážku, lžu já; i nepřál bych si ničeho více, než abych lhal. Mluvte, mluvte jen, poslouchám. Ukažte nám, že nejste neupřímným, a co horšího, nemotorou.“

„Nevím, co Vaše Veličenstvo míní, i zdá se mi, že si umínilo mluvit v hádankách.“

„Vysvětlím vám tedy smysl svých slov,“ zvolal Jindřich hrozebným hlasem, jenž se chvěl na doslech uší Františkových. „Ano, kul jste pikle proti mně, jako jste je kul kdysi proti bratru Karlovi. Jenomže tenkrát pomáhal vám král navarský, kdežto nyní pomáhá vám vévoda de Guise. Krásný to plán, jemuž se obdivuji, a jenž by vám byl pojistil čestné místo v dějinách uchvatitelů. Ovšemže tenkrát plazil jste se jako had, kdežto dnes chcete kousnouti jako lev. Po proradě zřejmé násilí, po jedu kord!“

„Po jedu? Co tím chcete říci, pane?“ zvolal František bledý hněvem hledaje, jako Eteokles, k němuž ho Jindřich přirovnal, místo na těle Polyneikově, kde by ho zasáhl plamenným pohledem, nemaje ani meče, ani dýky. „Jaký to míníte jed?“

„Jed, kterým jsi zavraždil našeho bratra Karla; jed, který jsi uchystal Jindřichu Navarskému, svému spojenci. Ten neblahý jed není neznám; naše matka ho tolikrát užila! Proto snad ses k tomu neodhodlal, pokud se mne týče. Proto jsi chtěl vzít na sebe podobu vojevůdce vládnoucího vojskem Ligy. Ale pohled' mi přímo do očí, Františku,“ mluvil dále Jindřich a pokročil hrozivě k bratrovi, „a buď jist, že člověk, jako jsi ty, nesprovodí nikdy ze světa člověka, jako jsem já.“

František zapotácel se pod tíží tohoto hrozného útoku. Ale nemaje ohledu ani smilování k svému vězni, mluvil král dále:

„Kord! Kord! Rád bych viděl, abychom tu v pokoji byli sami dva spolu, kordy v ruce. Překonal jsem tě již v taškářství, Františku, neboť také já šel křivými cestami, abych došel trůnu francouzského. Ale cesty ty vedly přes celý milion Poláků, rozumíš? Chcete-li býti taškářem, buďte si, ale podobného způsobu. Chcete-li mne napodobiti, napodobte si mne, ale nikoli na mou újmu. Takové jsou intriky královské, takové je taškářství důstojné vojevůdce. Opakuji ti tedy: Ve lsti jsi překonán a v poctivém boji budeš zabit. Nechtěj tedy zápasiti se mnou tím ani oním způsobem; neboť od nynějška jednám jako král, jako pán, jako despota; od nynějška pozoruji bedlivě každé

tvé hnutí, jdu za tebou do temnot, a při nejmenší nerozhodnosti, při nejmenší nejasnosti, při nejmenší pochybě vztáhnou mocnou svou ruku na tebe, červa, a hodím tě zmítajícího sebou pod sekyru svého kata. – To jsem ti chtěl říci ve příčině našich rodinných záležitostí, bratře. Proto jsem s tebou chtěl mluvit mezi čtyřma očima. Proto nařídím svým přátelům, aby tě dnes v noci nechali o samotě, abys mohl náležitě rozjímati o tom, co jsem ti řekl. Je-li dobře vyspatí se na všecko, jak se říká, platí to především o věznicích.“

„Tedy,“ mumlal vévoda, „na pouhý vrtoch Vašeho Veličenstva, na pouhé podezření, podobné hroznému snu, který jste měl, upadl jsem v nemilost vaši?“

„Více nežli to, Františku: upadls v ruce mé spravedlnosti.“

„Aspoň tedy, sire, ustanovte dobu mé vazby, abych věděl, na čem jsem.“

„Až vám přečtou rozsudek, uvidíte.“

„Chci k matce! Nesmím vidět matku?“

„K čemupak? Byly na světě jen tři exempláře pověstné lovecké knihy, kterou hltal – toť pravé slovo – ubohý bratr Karel. Z ostatních dvou exemplářů jest jeden ve Florencii a druhý v Londýně. Ostatně nejsem Nimrodem, jako ubohý bratr. Sbohem, Františku!“

Princ klesl zdrcen do křesla.

„Pánové,“ řekl král otvíraje dveře, „pan vévoda d’Anjou žádal mne za dovolení, aby směl této noci volně uvažovati o odpovědi, kterou mi zítra ráno má dáti. Nechte ho tedy o samotě v jeho pokoji, ledaže občas podíváte se tam z opatrnosti, jak sami uznáte za dobré. Váš vězeň bude snad trochu vzrušen rozmluvou, kterou jsme spolu měli; ale mějte na paměti, že spiklenec proti mně, pan vévoda d’Anjou, zřekl se titulu mého bratra. Není tu tedy nikoho jiného než vězeň a jeho stráž. Jen nedělejte okolků: kdybyste nebyli s vězňem jakkoli spokojeni, oznamte mi to. Mám po ruce Bastillu a v Bastille mistra Laurenta Testua, jenž dovede krotiti odbojně choutky jako nikdo jiný na světě.“

„Sire, sire!“ mumlal František sbíraje poslední síly. „Nezapomínejte, že jsem váš...“

„Byl jste, tuším, také bratrem Karla IX.“ řekl Jindřich.

„Aspoň mi dejte mé služebnictvo a mé přátele!“

„Jak si můžete v této příčině stýskati! Zbavuji se vlastních přátel a dávám je vám.“

A Jindřich zavřel dveře před nosem bratrovi, jenž vrávoral bled až ke křeslu, do něhož bez vlády klesl.

X.

Kdo štárá v prázdných skříních, neštárá vždy nadarmo

Vévoda d'Anjou po výstupu, který měl s králem, pokládal svůj stav za naprosto beznadějný.

Milcové nenechali ho v nejistotě o ničem, co se zběhlo v Louvru: ukázali mu porážku pánů de Guise a vítězství Jindřichovo ještě velkolepější, než tomu bylo ve skutečnosti. Vévoda slyšel volání lidu, jež mu bylo zprvu naprosto nepochopitelné: At' žije král! At' žije Liga! Cítil, že ho opustili hlavní náčelníci, kteří měli sami sebe co hájiti. Opuštěn jsa svou rodinou, prořídlou otravami a vraždami a svářící se i nevražící na sebe, vzdychal obraceje zraky k minulosti, jež mu připomínala krále, a rozpomínaje, že v tomto zápase proti Karlu IX. měl aspoň za důvěrníky či spíše za důvěřivé oběti dvě oddaných duší, dvě planoucích kordů, jež se nazývaly Coconas a La Mole.

Lítost nad mnohým ztraceným úspěchem jest výčitkou mnohým svědomím.

Cítě se sám a opuštěn, vévoda d'Anjou pocítoval po prvé v životě výčitky, že obětoval La Molea a Coconasa.

Tenkrátě milovala ho a těšila sestra Markéta. A jak se odměnil sestře Markétě?

Zbývala jeho matka, královna Kateřina. Ale matka ho nikdy nemilovala.

Nikdy se neuchylovala k němu, jako se uchýlovala k ostatním, užívajíc jich za nástroje, a František dobře to oceňoval.

Cítil dobře, že kdyby se byl octl v rukou matčiných, byl by náležel tak málo sám sobě, jako si náleží koráb zmítaný bouří uprostřed oceánu.

Vzpomínal, že ještě nedávno zval svým srdce, jež vyvážilo všecka srdce, a kord, jenž vyvážil všechny kordy.

Bussy, statečný Bussy přišel mu pojednou na mysl.

Tentokrát byla vzpomínka ta téměř výčitkou, neboť rozhněval si Bussyho, aby si získal Monsoreaua. Chtěl vyhověti Monsoreauovi, protože Monsoreau znal jeho tajemství. A hle, nyní pojednou dověděl se král tajemství, kterým stále hrozil Monsoreau, takže neměl se ho již co obávat.

Rozešel se tedy s Bussym zbytečně a především zbůhdarma, kterýžto čin byl, jak jej od těch dob charakterizoval jakýsi znamenitý politik, více než zločin: byla to chyba.

Oh, jakou výhodou bylo by bývalo principi v nynějším jeho postavení, kdyby byl věděl, že Bussy, Bussy vděčný, a proto věrný, bdí nad ním. Bussy, srdce šlechetné, Bussy miláček každého, ježto šlechetné srdce a pádná pěst získávají přátele každému, komu se dostalo onoho od boha a této od náhody.

Bussy, bdící nad ním, byl by mu pravděpodobnou svobodou a jistou pomstou.

Ale, jak jsme řekli, Bussy, zraněn v srdci, zanevřel na prince a uchýlil se do svého stanu, a vězeň zůstával sám s padesáti stopami výšky, které by byl musil urazit, kdyby se byl chtěl spustiti do příkopů pod okny, a se čtyřmi milci, které by byl musil přemoci, aby se dostal do chodby, nehledíc ovšem k tomu, že na dvořích bylo plno Švýcarů a vojska.

Proto chvílemi přistupoval k oknu a nořil zrak až na dno příkopů; ale z takové výšky byli by i nejstatečnější lidé dostali závrať, a pan vévoda d'Anjou nebyl příliš otužilý proti závratí.

Kromě toho vcházel každou hodinu jeden ze strážců princových, buď Schomberg, nebo Maugiron, hned zase d'Épernon nebo Quélus, a nedbajíce přítomnosti princovy, častokráte pak i bez pozdravu, přešli pokojem, otvírali dveře i okna, starajíce ve skříních i truhlách,

dívali se pod postele i pod stoly, přesvědčující se o tom, jsou-li záclony na svém místě a nejsou-li z prostěradel nadělány šňůry.

Občas také nahýbali se z balkonu, a čtyřicet pět stop výšky je úplně uspokojovalo.

„Na mou věru,“ řekl Maugiron vraceje se z obhlídky, „nechám toho již. Nehnu se již ze salonu, kde nás ve dne přátelé navštěvují, a v noci probudím se až vždycky za čtyři hodiny, abych šel na prohlídku k panu vévodovi d'Anjou.“

„Jest viděti,“ řekl d'Épernon, „že jsme velké děti, a že jsme byli vždy vojevůdci a nikdy vojáky: nevíme opravdu, co je to vazba.“

„Jak to?“ ptal se Quélus.

„Dobře. Čeho si přeje král? Abychom hlídali pana d'Anjou, a ne bychom ho každé chvíle hlídali.“

„A to tím spíše,“ řekl Maugiron, „že jest radostí hlídati ho, ale ne uhlídati ho.“

„Dobrá,“ řekl Schomberg, „ale nepovolujme nikterak v bdělosti, neboť čert nikdy nespí.“

„Budiž,“ řekl d'Épernon, „ale musil by si časně přivstati, aby se dostal přes těla čtyř chlapíků takových, jako jsme my.“

A d'Épernon vzpřímiv se, hladil si sebevědomě kníry.

„Má pravdu,“ řekl Quélus.

„Dobrá!“ odvětil Schomberg. „Myslíš, že jest pan vévoda d'Anjou takový hlupák a bude chtít utéci zrovna naší galerií? Umíní-li si, že uteče, uteče děrou ve zdi.“

„Čímpak by ji vydlabal? Vždyť nemá nástrojů.“

„Má okna,“ řekl dosti nesměle Schomberg, jenž si vzpomněl, že sám měřil výši příkopů.

„Tak, okna! To jsou nápady,“ zvolal d'Épernon. „Výborně, Schombergu, okna! To znamená, že máš chuť seskočiti z výše čtyřiceti pěti stop?“

„Uznávám, že čtyřicet pět stop...“

„Nuže! A on, kulhavý, těžký, bojácný jako...“

„Ty,“ řekl Schomberg.

„Můj milý,“ řekl d'Épernon, „víš dobře, že se bojím jenom přeludů; to jest slabostí nervů.“

„To proto,“ řekl vážně Quélus, „že se mu jedné a téže noci zjevili všichni, které pobil v soubojích.“

„Nesmějme se,“ řekl Maugiron. „Četl jsem častokráte o zázračném útěku. Na příklad prostěradly.“

„Co se toho týče, poznámka Maugironova jest velmi rozumná. Já sám viděl jsem v Bordeaux vězně, jenž spustil se dolů po prostěradlech.“

„Vidíš!“ řekl Schomberg.

„Ano,“ mluvil d'Épernon, „ale měl hnáty polámaný a hlavu rozbitu. Prostěradlo bylo o třicet stop kratší, proto musil seskočiti; a tak byl to úplný útěk: tělo jeho uteklo z vězení, a duše mu utekla z těla.“

„Ostatně,“ řekl Quélus, „uteče-li, aspoň uspořádáme honbu na královského prince; budeme ho pronásledovati, budeme ho štváti, a při tom, jako by nic, pochroumáme mu něco.“

„A takto budeme ve svém živlu,“ zvolal Maugiron, „jsmeť lovci a nikoli žaláři.“

Závěrek zdál se přesvědčivým, i mluvili o jiném, umínivše si při tom, že každé hodiny budou dohlížeti do pokoje pana vévody d'Anjou.

Milcové měli úplně pravdu v této příčině: vévoda d'Anjou neměl nikterak v úmyslu dostat se odtud násilím, a také nebyl by se nikdy odhodlal k nějakému nebezpečnému nebo nesnadnému útěku.

Ne snad že by se tomuto dobrému princovi nebylo dostávalo obrazotvornosti; naopak třeba říci, že obrazotvornost jeho pracovala o překot, těkajíc od jeho lože k památnému kabinetu, kde dlel po dvě nebo tři noci La Mole, když ho tam Markéta ukryla za noci Bartolomějské.

Chvillemi přistupoval princ k oknu, vedoucímu do příkopů louvreských, a tiskl bledé čelo na jeho tabule.

Za příkopy táhlo se nábřeží zšíří asi patnácti stop, a za tímto nábřežím jevila se ve tmě hladina Seiny, klidná jako zrcadlo.

Na druhé straně čněl v noční tmě nehybný obr: byla to věž nesleská.

Když slunce zapadalo, sledoval vévoda d'Anjou západ v celém jeho postupu, sledoval se zájmem, jaký věnují vězňové takovýmto výjevům, ubývání světla a přibývání tmy.

Pozoroval úchvatné divadlo staré Paříže, jejížto střechy u vzdálenosti asi hodiny zlatily poslední paprsky sluneční a stříbřily první paprsky luny. Pak pomalu jímala ho nevýslovná hrůza, když viděl, kterak děsivá mračna valila se oblohou a hromadíce se nad Louvrem zvěstovala na noc bouři.

Mezi jinými slabostmi vévody d'Anjou byla také ta, že se bál bouře.

Tu by byl dal bůhví co za to, kdyby ho byli milcové hlídali jako dříve, i kdyby jej přitom zahrnovali pohanou.

Ale nebylo lze zavolati je: bylo by to znamenalo vydati se příliš za terč jejich posměchu.

Chtěl ulehnutí, ale nemohl spáti; chtěl čísti, ale písmenka skákala mu před očima jako smečka ďáblů; nutil se do pití, víno zdálo se mu hořké; zavadil prsty o loutnu Aurillyho, jež zůstala viseti na zdi, ale cítil, že chvění strun dojí má mu nervy tak, že by se byl rozplakal.

Tu začal klít, až se všecko třáslo, a rozbíjel vše, co se mu dostalo pod ruku.

To byla dědičná vada, a v Louvru byli tomu zvyklí.

Milcové pootevřeli dveře, aby se podívali po příčině toho strašlivého lomozu. Vidouce pak, že se princ takto baví, zavřeli dveře, což ještě více vězně popudilo.

Ten právě rozbil židli, když ozvalo se cvaknutí, které lze vždy dobře rozeznati; cvaknutí přicházelo směrem od okna, a pan vévoda d'Anjou pocítil zároveň dosti prudkou bolest v kyčli.

První jeho myšlenkou bylo, že jest raněn ranou z ručnice, a že tato rána byla vystřelena nějakým emisařem královským.

„Ah! Zrádče! Sketo!“ zvolal vězeň. „Dáváš mne zastřeliti, jak jsi mi hrozil. Ah! Jsem mrtev!“ A klesl na koberec.

Ale klesaje zavadil rukou o jakýsi tvrdý předmět, hranatější a zejména větší, než jest koule vystřelená z ručnice.

„Oh, toť kámen,“ řekl. „Byl to tedy výstřel z malého děla? Ale neslyšel jsem výbuchu.“

A zároveň princ skrčil a natáhl nohy. Ačkoli bolest byla dosti živá, princ neměl patrně žádný z údů přeražen.

Zdvihl kámen a pozoroval okno.

Kámen byl vržen tak prudce, že spíše vyrazil díru v okně, než je rozbil.

Zdálo se, že jest kámen zaobalen v papíru.

Tu počaly se myšlenky vévodovy bráti jiným směrem.

Což když tento kámen nebyl vržen nepřitelem, nýbrž přítelem?

Pot vyvstal mu na čele; naděje, stejně jako hrůza, má své úzkosti.

Vévoda přistoupil k světlu.

Vskutku, kolem kamene ovinut byl papír a upevněn hedvábím, zavázaným na několik uzlů.

Papír ovšem umírnil náraz kamene, jenž, nebýti tohoto obalu, byl by dojistá způsobil princí mnohem větší bolest, nežli pociťoval.

Vévoda mžikem přetrhal hedvábí, rozbil papír a četl – byl jakoby znovuzrozen.

„Psaní,“ mumlal rozhlížeje se pokradmo kolem sebe.

A četl:

„Nabažil jste se již vazby v pokoji? Dostal byste se rád na svobodu, na vzduch? Vejděte do kabinetu, kde královna Navarská skrývala Vašeho ubohého přítele, pana de la Mole. Otevřte skříň a vyndejte dolejší desku, čímž objeví se Vám dvojí dno; tam jest ukryt hedvábný žebřík. Upevněte jej sám na balkon; dvě silných paží napne Vám žebřík dole v příkopě. Kůň, rychlý jako myšlenka, dopraví Vás v bezpečí.

Přítel.“

„Přítel!“ zvolal princ. „Přítel! Oh, nevěděl jsem, že mám přítele. Kdopak jest asi ten přítel, jenž na mne myslí?“

A vévoda zamyslel se na chvíli. Ale nevěda, kdo by to mohl býti, běžel k oknu; neviděl nikoho.

„Je to snad past?“ mumlal princ, u něhož ze všech citů nejdříve se ozýval strach.

„Ale především,“ dodal, „mohu se přesvědčiti, má-li ta skříň dvojí dno a je-li v tom dvojitém dně žebřík.“

Vévoda necháváje světlo na místě a chtěje z opatrnosti žebřík jen nahmatati, zamířil ke kabinetu, jehožto dveře kdysi tolikrát byl otvíral s tlukoucím srdcem, když tušil, že tam najde paní královnu navarskou, zářící krásou, které se František obdivoval více, než snad příslušelo bratru.

Třeba říci, že také tentokráte srdce vévodovi mocně bušilo.

Otevřel skříň potmě, ohmatal všechny desky, a došed k nejspodnější, přitlačil vzadu, vpředu a na jedné ze stran, načež ucítil, že se deska přehoupla.

Ihned vstrčil ruku do otvoru a ucítil, že prsty jeho dotýkají se hedvábného žebříku.

Jako zloděj, jenž ubíhá s kořistí, pospíchal vévoda do pokoje s nalezeným pokladem.

Deset hodin odbíjelo. Vévoda vzpomněl si hned na prohlídku, která se má u něho konati každé hodiny. Ukryl rychle žebřík pod polštář svého křesla a posadil se naň.

Žebřík byl proveden tak umělecky, že se vešel úplně do těsného prostoru, kde jej vévoda ukryl.

A vskutku, sotvaže uplynulo pět minut, objevil se Maugiron v županu, s obnaženým kordem pod levou paží a se svícnem v pravé ruce.

Vcházeje k vévodovi, mluvil stále s přáteli:

„Medvěd zuří,“ bylo slyšeti do pokoje kohosi, „před chvílí všecko potloukl. Měj se na pozoru, ať tě nepohlčí, Maugirone.“

„Opovážlivče!“ mumlal vévoda.

„Domnívám se, že Vaše Výsost poctila mne oslovením,“ řekl Maugiron s nejnestoudnějším vzezřením.

Vévoda byl by již málem vybuchl, ale opanoval se, uvažuje, že by se hádkou mařil čas a útěk jeho stal by se pak třeba nemožným.

Potlačil tedy nevoli a otočil křeslo zády k Maugironovi.

Ten podle tradicionelních zkušeností přistoupil k loži, aby prohlédl prostěradla, a k oknu, aby zjistil, že záclony jsou na svém místě. Viděl ovšem rozbité okno, ale myslel, že je vévoda v hněvu rozbil.

„Ah, Maugirone,“ volal Schomberg, „což tě již zadával, že se ani neozýváš? Pak aspoň zavzdychej, abych věděl, co jest, a mohl tě pomstít.“

Vévoda zaluskl prsty v netrpělivosti.

„Nikoli,“ řekl Maugiron. „Naopak, můj medvěd jest velmi hodný a úplně ochočen.“

Vévoda usmál se ve tmě.

Maugiron pak, nepozdraviv ani prince, což by bylo bývalo nejmenší zdvořilostí k tak vznešenému pánu, odešel a odcházeje zamkl dveře na dvojí západ.

Princ ho nechal, a když klíč zaskřípal v zámku, zamumlal:

„Pánové, mějte se na pozoru. Medvěd jest velmi chytré zvíře!“

XI.

Ventre Saint-Gris

Vévoda d'Anjou osamotněv a věda, že mu nastává nejméně hodina klidu, vytáhl provazový žebřík zpod polštáře, rozvinul jej, zkoumal každý jeho uzel a prohlížel každý příčel s nejbudlivější opatrností.

„Žebřík jest dobrý;“ řekl. „Co se toho týče, nedává mi ho nikdo proto, abych přelámal žebra.“

Rozvinul celý žebřík, napočítal třicet osm příčlů, vzdálených od sebe na patnáct palců.

„Délka stačí,“ pomyslně si, „tu také není třeba ničeho se obávat.“

Zamyslně se na chvíli, načež řekl:

„Ah, teď mně napadá, že mi posílají ten žebřík proklatí milci: uváži jej na balkon, oni mne nechají, a až budu sestupovati, přeřezou šňůry na balkoně; taková jest jejich past.“

A přemýšleje dále řekl:

„Nikoli, toť nemožno; nejsou tak hloupí, aby si myslili, že budu sestupovati a nezatarasím napřed dveře; a zatarasím-li dveře, mohli přece věděti, že budu míti dosti času, abych uprchl dříve, než se dostanou dovnitř.“

„Podařilo by se mi to,“ řekl rozhlížeje se kolem, „kdybych se odhodlal uprchnouti.“

„Ale mám-liž býti přesvědčen, že žebřík nalezený ve skříni královny Navarské jest věcí zcela nevinnou? Kdopak na světě kromě sestry Markéty mohl by věděti o tomto žebříku?“

„Kdo je ten přítel?“ opakoval si. „Lístek jest podepsán: Přítel. Kdo je ten přítel vévody d'Anjou, jenž zná tak dobře obsah skříni v mém příbytku nebo v příbytku mé sestry?“

Sotvaže vévoda dokončil tento argument, jenž se mu zdál přesvědčivým, čta při tom znova obsah lístku, aby poznal, možno-li, písmo, probleskla mu hlavou myšlenka.

„Bussy!“ zvolal.

Opravdu, Bussy, jež zbožňovalo tolik dam, Bussy, jenž se zdál héroem královně Navarské, jíž, jak sama vyznává ve svých Pamětech, draly se z hrdla výkřiky úžasu po každé, kdy se bil v souboji; Bussy diskrétní, Bussy, znalý tajemství skříní, Bussy, jediný ze všech jeho přátel, na něž mohl vévoda doopravdy spoléhati, Bussy to patrně byl, jenž mu poslal lístek.

A princ byl ještě více zmaten.

Ale všecko dohromady vnukalo vévodovi d'Anjou přesvědčení, že pisatelem lístku jest Bussy. Vévoda neznal všech pohnutek, pro něž naň šlechtic zanevřel, neboť nevěděl o jeho lásce k Dianě de Méridor. Poněkud ovšem ji tušil. Vévoda miloval Dianu, i chápal, že Bussymu bylo by nesnadno viděti tuto krásnou mladou ženu a nezamilovati se do ní, ale lehké toto podezření ustupovalo jiným možnostem. Šlechtnost Bussyho nedovolovala mu, aby zůstával nečinným, když mu věznili pána. Bussy byl sveden dobrodružností tohoto podniku. Chtěl se vévodovi pomstíti svým způsobem, chtěl mu dáti svobodu. Nebylo pochyby. Pisatelem lístku byl Bussy, Bussy to byl, jenž čekal.

Aby nabyl jistoty, princ přistoupil k oknu. V mlze, která vystupovala z řeky, viděl obrysy tří podlouhlých předmětů, což bezpochyby byla těla koňská, a cosi jako dva kůly zaražené na nábřeží; to patrně byli dva lidé.

Dva lidé, to se shodovalo: Bussy a jeho věrný Haudouin.

„Pokušení jest neodolatelné,“ mumlal vévoda, „a past, je-li to past, jest nastražena příliš dovedně, abych se musil za to stydět, že jsem se dal polapiti.“

František podíval se klíčovou dírkou do salonu, a viděl všechny čtyři strážce: dva spali, dva ostatní zdědili šachovnici po Chicotovi a hráli v šachy.

Vévoda zhasil světlo.

Pak otevřel okno a nahnul se nad balkon.

Propast, kterou měřil pohledem, byla ještě hroznější potmě.

Ucouvl.

Ale vzduch a volnost mají tak neodolatelné kouzlo pro vězně, že František, vrátiv se do pokoje, div se nezakl.

A nepříjemný ten pocit zmocnil se ho tak, že cosi jako nechut' k životu a lhostejnost ke smrti naplnila jeho ducha.

Princ cítil k svému úžasu, že nabývá odvahy.

Používaje tedy této chvíle vzrušení, chopil se hedvábného žebříku, upevnil jej na balkoně za železné háky, jimiž byl opatřen jeden jeho konec, pak vrátil se ke dveřím, jež co nejlépe zahradil, a jsa jist, že kdo by chtěl odkliditi překážky, jež za dveřmi nahromadil, potřeboval by k tomu deseti minut, tedy více času, nežli ho potřeboval on, aby se dostal po žebříku dolů, vrátil se k oknu.

Pak snažil se rozeznati opět v dáli koně a lidi, ale neviděl již nic.

„Byl bych raději, kdyby tam nikoho nebylo,“ mumlal, „prchati sám jest lépe nežli prchati s přítelem důvěrně známým, tím méně radno jest prchati s neznámým.“

Té chvíle byla již úplná tma, a bouře, jež hrozila již celou hodinu, ozývala se temným duněním. Veliký mrak se stříbrnými třásněmi táhl se oblohou jako slon rozložený z jedné strany řeky na druhou, opírající se zadkem o palác, mnohonásobně zatočeným chobotem sahaje až za věž nesleskou a ztrácející se na jižním konci města.

Blesk zažehl na chvíli ohromné mračno, a tu zdálo se princ, že zahlédl v příkopě pod sebou ty, po nichž nadarmo se díval na nábreží.

Ozvalo se koňské zařehání. Nebylo pochyby; čekali naň.

Vévoda škulbl žebříkem, aby se přesvědčil, že jest pevně uvázán, pak překročil balustrádu a postavil nohu na první příčel.

Nikdo by nedovedl vylíčiti strašlivé úzkosti, jež jíjala té chvíle srdce vězně zmítajícího se mezi vratkou hedvábnou šňůrou, jako jedinou oporou, a mezi děsivými vyhrůžkami bratrovými.

Ale sotva postavil nohu na první dřevěný příčel, zdálo se mu, že žebřík sebou neklátí, jak byl na to připraven, nýbrž naopak se napíná, a že druhý příčel stojí mu zrovna pod nohou, aniž žebřík se prohýbá, jak by to bylo zcela pochopitelné v takovémto případě.

Byl to přítel nebo nepřítel, jenž držel dole žebřík? Bylo to otevřené náručí nebo to byly ozbrojené paže, jež se vztahovaly vstříc na posledním příčli?

Neodolatelná hrůza pojala Františka. Držel se ještě balkonu levou rukou a trhl sebou, jako by chtěl vyskočiti nazpět. Zdálo se, jako by neviditelná osobnost, jež čekala na prince pode zdi, tušila vše, co se děje v jeho nitru, neboť v téže chvíli ucítil princ pod nohou záchvěv hedvábné šňůry, lehký a stejnoměrný, následek to zatáhnutí zdola.

„Vida, dole drží žebřík,“ řekl si, „nechtějí tedy, abych spadl. Proto jen s odvahou dolů!“

A sestupoval dále. Obě postranní šňůry žebříku byly napjaty jako struny.

František pozoroval, že lidé dole vzdalovali co možno nejvíce příčle žebříku ode zdi, aby jeho nohy měly lepší podporu.

Pak spouštěl se již dolů jako šipka, sjížděje spíše po rukou, než sestupuje po příčlích, a obětuje rychlému tomuto sestupu oba šosy svého pláště.

Pojednou, místo aby se dotkl země, kterou již instinktivně tušil téměř pod nohama, cítil, kterak ho pojala kdosi v náručí a pošeptal mu dvě slova:

„Jste zachráněn.“

Pak vynesl ho neznámý na svah příkopu a strkal ho podél cesty, zřízené mezi propadlinami země a kamení, až se dostal z příkopu. Tam čekal na jiný muž, jenž popadl ho za límec a přitáhl k sobě. Pak pomohl stejným způsobem z příkopu svému společníku a běžel, jsa shrben jako stařec, až k řece.

Koně stáli stále ještě tam, kde je dříve viděl František.

Princ viděl, že nemůže již nyní zpět; byl úplně v rukou svých zachránců.

Pospíšil k jednomu ze tří koní a vskočil naň; oba společníci učinili totéž.

Týž hlas, jenž k němu již dříve šeptem mluvil, řekl mu stejně lakonicky a tajemně:

„Pobodněte!“

A všichni tři odjeli tryskem.

„Dosud to ujde,“ myslil si princ, „doufejmež, že pokračování dobrodružství nebude horší nežli počátek.“

„Díky, díky, šlechetný Bussy,“ mumlal princ potichu k společníku vpravo, zahalenému úplně ve veliký hnědý plášť.

„Pobodněte!“ odpověděl tento z hlubin svého pláště a sám předcházel příkladem, takže všichni tři koně s jezdci míhali se jako stíny.

Tak dojeli k velikému příkopu u Bastilly, který přejeli po mostě zřízeném předešlého dne ligisty, kteří nechtějíce, aby styky jejich s přáteli byly přerušovány, připadli na tento prostředek, kterým, jak vidno, styky byly usnadněny.

Tři jezdci zamířili k Charentonu. Kůň princův jako by měl křídla.

Pojednou společník napravo přeskočil příkop a ujížděl do lesa vincenneského, pobídnuv v obvyklé úsečnosti prince jediným slovem:

„Pojed'te!“

Společník vlevo učinil totéž, ale beze slova. Od chvíle odjezdu neozvalo se ani jediné slovo z jeho úst.

Princ nemusil pobízeti koně uzdou ani koleny; ušlechtilé zvíře přeskočilo příkop se stejnou bujarostí jako ostatní dva koně. A na zařehtání, kterým se ozvalo, překonávajíc tuto překážku, zařehtalo v odpověď několik koní z hloubi lesa.

Princ chtěl zastaviti koně, neboť se obával, že snad s ním jedou do zálohy v lese nastražené.

Ale bylo již pozdě. Kůň byl tak rozjet, že ani necítil uzdy. Ale když viděl, že oba druhové jedou pomaleji, zmírnil také let, a František octl se v jakési mýtině, kde osm nebo deset mužů na koních, po vojensku seřazených, jevílo se jeho zrakům při svitu luny, jež stříbřila jejich kyrysy.

„Oh, oh!“ řekl princ. „Copak to znamená, pane?“

„Ventre saint-gris!“ zvolal oslovený. „To znamená, že jsme v bezpečí.“

„Vy, Jindřichu?“ zvolal vévoda d’Anjou s úžasem. „Vy jste mým zachráncem?“

„A co na tom divného?“ řekl Béarňan. „Což nejsme spojenci?“

Načež ohlížeje se po společníkovi, řekl:

„Agrippa, kde vězíš, k ďasů?“

„Tu jsem,“ ozval se d’Aubigné, jenž dosud neotevřel úst. „Ale zacházíte to po čertech podivně se svými koňmi, jako byste jich měl nazbyt.“

„Nu, nu,“ chlácholil ho navarský král, „nebruč; jen když nám zůstanou dva rychlí, s nimiž budeme moci uraziti dvanáct mil v jednom kuse.“

„Ale kam mne vedete, bratrovče?“ ptal se František znepokojen.

„Kam chcete,“ řekl Jindřich. „Ale odeberte se tam rychle, neboť d’Aubigné má pravdu: král francouzský má lepší konírny než já, a jest dosti bohat, aby ztrhal tucet koní, umíní-li si, že nás dostihne.“

„Mohu tedy opravdu odebrati se, kam chci?“

„Ovšem; čekám vašich rozkazů,“ řekl Jindřich.

„Tedy půjdu do Angersu.“

„Půjdete do Angersu? Budiž tedy, do Angersu: tam jste doma.“

„A což vy, bratrovče?“

„Já vás před Angersem opustím a pojedu do Navary, kde na mne čeká má dobrá Margot; ta se zajisté velice nudí beze mne.“

„Nevěděl nikdo, že jste tu?“ ptal se František.

„Přišel jsem sem, abych tu prodal tři diamanty své ženy.“

„Dobrá!“

„A abych se při té příležitosti přesvědčil, zničí-li mne Liga opravdu.“

„Vidíte, že nezničí.“

„Ovšem, ale jen vaší zásluhou.“

„Jakže? Mojí zásluhou?“

„Zajisté. Kdybyste byl neodmítl náčelnictví Ligy, dověděl se, že jest namířena proti mně, kdybyste se byl stal hlavou Ligy a tak spojencem mých nepřátel, byl bych býval zničen. Proto, když jsem zvěděl, že vás král potrestal vazbou za toto odmítnutí, přísahal jsem si, že vás vysvobodím, a vysvobodil jsem vás.“

„Stále tak prostoduchý,“ řekl si v duchu vévoda d’Anjou. „Opravdu jest hříchem klamati ho.“

„Jdi, bratrovče,“ řekl s úsměvem Béarňan, „jdi do Anjou! Ah, pane de Guise, myslíte, že již máte město v rukou? Posílám vám tam společníka poněkud nepříjemného. Mějte se na pozoru!“

A když jim přivedli rychlé koně, pro něž Jindřich byl poslal, oba dva vskočili do sedla a odjeli tryskem, provázeni jsouce Agrippou d’Aubigné, jenž jel za nimi a hučel.

XII.

Dvě přítelkyně

Zatím co Paříž vřela jako výheň, paní de Monsoreau, provázena jsouc otcem a dvěma ze služebníků, kteřížto byli tehdáž najímání jakožto pomocné síly k výpravě, ubírala se k zámku méridorskému, na kteréžto cestě urazila deset mil každého dne.

Také ona počínala kochati se kouzlem volnosti, tak vzácné lidem, kteří trpěli.

Blankyt nebe a krajiny, oproti stále chmurnému nebi halícímu jako temná rouška černé věže Bastilly, svěží zeleň listí, půvabné cesty vinoucí se jako dlouhé stužky a mizející v hloubi lesů, to vše dýchalo svěžestí a mládím, bohatostí a novostí, jako by Diana opravdu byla vstala z rakve, ve které již podle domnění otcova byla pohřbena. On, starý baron, omládl o dvacet let.

Kdo ho viděl vzpřímena ve třmenech a pobádajícího statně starého Jarnaca, pokládal starého pána dojista za jednoho ze starých manželů, provázejících mladou choť a bdících nad ní okem plným milosti.

Nebudeme popisovati tuto dlouhou cestu.

Nebylot' jiných příhod kromě východu a západu slunce.

Někdy Diana ve své nedočkavosti vstávala z lože, když paprsky luny stříbřily okna jejího pokoje v hotelu, probouzela barona, burcovala své lidi z tvrdého spánku, i jeli dále za krásného svitu měsíčního, aby zase ujeli několik mil na dlouhé té cestě, která se mladé ženě zdála nekonečnou.

Jindy bývalo ji viděti na cestě, ana nechávala předjeti Jarnaca, hrdého na to, že jede přede všemi ostatními, a pak i služebnictvo, a zůstávala pozadu sama na návrší, dívajíc se do údolí, nejede-li

nikdo za nimi... A když v údolí bylo pusto, když Diana viděla jen stáda roztroušená po pastvě nebo tichou věž některého městečka, vypínající se nad cestou, vracela se u větší ještě netrpělivosti nežli dříve.

Tu říkával jí otec, jenž ji po očku byl pozoroval:

„Neboj se, Diano.“

„Čeho bych se bála, milý otče?“

„Což se nedíváš, jede-li za tebou pan Monsoreau?“

„Ah, pravda... Ano, dívala jsem se proto,“ řekla mladá žena, ohlížejíc se znova.

Takto ve stálých obavách, potácejíc se mezi nadějí a zklamáním, dostala se Diana na sklonku osmého dne na zámek Méridor, kde byla uvítána na zdvihacím mostě paní de Saint-Luc a jejím manželem, kteří zastávali pány hradu za nepřítomnosti baronovy.

Tu počal se pro tyto čtyři lidi život, o jakém snil každý, čta Vergilia, Anga a Theokrita.

Baron a Saint-Luc honili od rána do večera. Ve stopách jejich koní sledovali jízdní myslivci.

Bylo viděti mračna psů hnáti se z návrší v patách zajíci nebo lišce, a když bouřlivá tato vřava zanikla v lesích, Diana a Jana sedíce vedle sebe na mechu ve stínu houštiny zachvěly se na chvíli a počínaly opět něžný a tajemný rozhovor.

„Vypravuj mi,“ říkala Jana, „vypravuj mi všechno, cos zažila v hrobě, neboť bylas opravdu mrtva pro nás... Hleď, kvetoucí hloh strásá na nás poslední své sněhové vločky a opojivá vůně šeříku táhne vzduchem. Zlaté slunce plane na mohutných větvích dubů. Ve vzduchu není slyšeti ani dechu, v parku není ani živé duše, i daňkové uprchli právě cítíce, jak se otřásá země, a lišky zalezly také rychle do doupat... Vypravuj, sestřičko, vypravuj!“

„Co jsem ti říkala?“

„Nic jsi mi neříkala. Jsi tedy šťastna? – Ale krásné tvé oko halí modravý stín, tváře tvé pokrývá perleťová bledost, víčka tvá jeví

unylost, úsměv rtů tvých je tak nesmělý... Diano, máš zajisté mnoho na srdci.“

„Nic, nic.“

„Jsi tedy šťastna... s panem de Monsoreau?“

Diana se zachvěla.

„Vidíš to!“ řekla Jana s něžnou výčitkou.

„S panem de Monsoreau!“ opětovala Diana. „Pročpak jsi vyslovila to jméno? Pročpak vyvoláváš ten přízrak v hloubi našich lesů, ve spoustě našich květů a našeho štěstí...“

„Dobře, teď vím, proč krásné tvé oči kalí modravé kruhy a proč se tak často obracíš k nebi. Ale nevím ještě, proč se tvé rty stále nutí do úsměvu.“

Diana potřásla smutně hlavou.

„Řeklas mi, tuším,“ mluvila dále Jana, ovíjejíc bělostnou a okrouhlou paži kolem šíje Dianiny, „že pan de Bussy jevil o tebe velký zájem...“

Diana zarděla se tak, že ucho její, půvabné a okrouhlé, zardělo se krví.

„Pan de Bussy jest švarný kavalír,“ řekla Jana.

A zazpívala:

„Statný i něžný v každý čas
jest šlechetný pan d'Amboise.“

Diana položila hlavu na klín přítelkyně a šeptala hlasem sladším, nežli byl hlásek pěnic, ozývajících se z úkrytu listí:

„A chvály zaslouží si
statečný...“

„Bussy...! Jen to pověz,“ dokončila Jana, tisknouc veselý polibek na oči přítelkyně.

„Dosti již té ztřeštěnosti!“ řekla Diana pojednou. „Pan de Bussy nemyslí již na Dianu de Méridor.“

„Možná,“ řekla Jana, „ale myslila bych, že se velice líbí Dianě de Monsoreau.“

„Neříkej mi toho.“

„Proč? Nelíbí se ti to snad?“

Diana neodpověděla.

„Právím ti, že pan de Bussy nemyslí na mne... A dobře má... Oh! Byla jsem zbabělá,“ zašeptala mladá žena.

„Co to pravíš?“

„Nic, nic.“

„Diano, ty počínáš plakati a obviňovati se... Ty žes byla zbabělá? Ty, má hrdinka? Bylas donucena k tomu.“

„Myslila jsem to... Viděla jsem nebezpečství, propasti pod nohama. Nyní, Jano, ta nebezpečství zdají se mi směšnými, a ty propasti mohlo překročiti dítě. Právím ti, že jsem byla zbabělá. Oh, že jsem neměla dosti času, abych uvažovala!“

„Mluvíš v hádankách.“

„Nikoli, tak to také není,“ zvolala Diana, vstávajíc v nejvyšším vzrušení. „Nikoli, není to mou vinou, on, Jano, nechtěl. Vzpomínám si na onu situaci, jež se mi zdála hroznou: váhala jsem, byla jsem na rozpacích... Otec nabízel mi podporu, a já jsem se bála... On, *on* nabízel mi ochranu, ale nenabídl mi ji způsobem dosti přesvědčivým. Vévoda d'Anjou byl proti němu, vévoda d'Anjou spojil se s panem de Monsoreau, řekneš. Leč co záleží na vévodovi d'Anjou a na hraběti de Monsoreau! Když člověk něco chce, když člověk někoho miluje, nezmůže proti němu nic ani pán, ani král. Vidíš, Jano, kdybych jednou milovala...“

A Diana v nejvyšším vzrušení podepřela se o dub, jako by tělo zdrcené duší nemělo již dosti sil, aby se udrželo.

„Upokoj se, prosím tě, milá přítelkyně, uvažuj...“

„Právím ti, že jsme byli zbabělí.“

„*Jsmo byli...* Oh, Diano, o kom to mluvíš? To ‚jsem byli‘ jest výmluvné, má drahá Diano...“

„Myslím otce a sebe. Domnívám se, že nerozumíš tím nic jiného... Můj otec jest řádný šlechtic, jenž mohl mluvit s králem; já jsem hrdá a nebojím se nikoho, nenávidím-li ho... Ale toť tajemství této zbabělosti: seznala jsem, že mne nemiluje.“

„Lžeš sama sobě!“ zvolala Jana... „Kdybys tomu věřila, šla bys a vyčtla bys mu to do očí... Ale nevěříš tomu, víš, že opak jest pravdou, pokrytecká duše,“ dodala, lichotíc něžně přítelkyni.

„Ty nevěříš zbuhdarma v lásku,“ odvětila Diana, usedajíc znova vedle Jany. „Pojalt’ tě pan de Saint-Luc za choť proti vůli králově; unesl tě z Paříže. Snad tě pronásledovali a ty nahrazuješ mu láskou nemilost a vyhnanství.“

„A on je s náhradou svrchovaně spokojen,“ řekla čtveračivá mladá žena.

„Ale já – uvažuj poněkud a nebuď sobecká – já, kterou ohnivý ten mladý muž, jak tvrdí, miluje, já, která utkvěla jsem zrakem na nezkrtném Bussym, muži, pro nějž není ve světě překážek, prodala jsem se veřejně, obětovala jsem se před očima celého dvora, a ani na mne nepohlédl. Byla jsem v jeho rukou v klášteře de la Gypécienne; byli jsme sami, byla s ním Gertruda a Haudouin, jeho spoluviníci, a já, největší spoluvinice... Oh, vzpomínám na to, měl koně u dveří, mohl mne unést v cípu svého pláště! Tenkrát jsem cítila, jak trpí, jak jest nešťasten kvůli mně; viděla jsem nyjící jeho oči a rty bledé i planoucí horečkou. Kdyby byl chtěl, abych zemřela, byla bych zemřela, kdyby mou smrtí byl se vrátil lesk jeho očím a svěžest jeho rtům... Odešla jsem, a on nezadržel mne ani za cíp závoje. Počkej ještě... Oh, nevíš, kterak trpím... Věděl, že opouštím Paříž, že se ubírám na Méridor; věděl, že pan de Monsoreau, stydím se za to..., není doopravdy mým chotěm; věděl, že budu konati cestu sama; a po celou cestu ohlížela jsem se, drahá Jano, domnívajíc se každé chvíle, že slyším za námi koňský dusot. Nic! Jen ozvěnu cesty

bylo slyšeti. Pravím ti, že na mne nemyslí, a že nestojím za cestu do Anjou, když je tolik krásných a vznešených dam u dvora francouzského krále, jejichžto úsměv vyváží steré vyznání venkovanky pohřbené v houštinách méridorských. Chápeš nyní? Jsi přesvědčena? Mám-liž pravdu? Zapomněl a pohrdl mnou, čili nic, ubohá Jano?“

Sotvaže domluvila, zapraskalo to mocně v koruně dubu. Chomáče mechu a oprýskané sádry padaly podél staré zdi, a z břechťanu a pláňůch moruší seskočila postava mužská k nohám Diany, jež vzkřikla v nesmírném uleknutí.

Jana se vzdálila, vidělať a poznala muže.

„Vidíte, že jsem tu,“ šeptal Bussy, klekaje a líbaje lem roucha Dianina, jež držel s posvátnou úctou chvějící se rukou.

Diana poznala také hlas i úsměv hraběte, a v bezděčném vzrušení i v záchvatu netušeného štěstí rozevřela náručí a klesla bez vědomí na prsa toho, jež před chvílí vinila z lhostejnosti.

XIII. Milenci

Mdloby z radosti netrvají dlouho ani nejsou nebezpečné. Měli sice již lidé z radosti smrt, ale případy podobné jsou dosti vzácné.

Diana otevřela tedy brzy oči a viděla, že jest v náručí Bussyho; neboť Bussy nechtěl dopřáti paní de Saint-Luc štěstí prvního pohledu Dianina.

„Oh!“ zašeptala, nabývajíc vědomí. „Toť hrozné, hrabě, takto nás překvapiti!“

Bussy čekal jiných slov.

A kdo ví – lidé mají často neskromné požadavky – kdo ví, nečekal-li něčeho jiného nežli slov, on, jenž přivedl již tolik lidí k životu po mdlobách a bezvědomí?

Ale Diana nejenže přestala na tomto, ale i vyvinula se zvolna z objetí, jež ji svíralo, a vrátila se k přítelkyni, jež z počátku byla diskrétní a poodešla mezi stromy; potom však jsouc zvědava, jako každá žena, a chtějí se pokochati rozkošným divadlem smíření dvou lidí, kteří se milovali, pomalu se vrátila, ne aby se zúčastnila hovoru, ale hodně blízko k rozmlouvajícím, aby jí z rozmluvy nic neušlo.

„Tedy takto mne vítáte, madame?“ ptal se Bussy.

„Nikoli,“ řekla Diana; „neboť vskutku, pane de Bussy, to, co jste právě učinil, jest něžné a charmantní... Ale...“

„Oh, jen žádné ,ale‘, prosím vás...“ povzdechl Bussy, klekaje znova k nohám Dianiným.

„Ne, nikoli takto, neklekejte, pane de Bussy.“

„Oh, nechte mne jen chvíli zbožňovati vás takto,“ řekl hrabě, spínaje ruce. „Toužil jsem tak dlouho po tomto místě.“

„Ano, ale chtěje zaujmouti je, přelezl jste zed'. Nejen že se to nehodí na pána vašeho stavu, ale také je to velice neopatrné od toho, komu záleží na mé cti.“

„Jak to?“

„Což kdyby vás byl někdo viděl?“

„Kdopak by mne byl viděl?“

„Naši myslivci, kteří sotva před čtvrthodinou šli do houštiny za zdí.“

„Oh, buďte bez starosti, madame, ukrývám se příliš pečlivě, aby mne někdo mohl viděti.“

„Ukrýváte se! Oh, toť vskutku nejvýše romantické,“ řekla Jana. „Vypravujte nám to, pane de Bussy!“

„Především nedohonil-li jsem vás cestou, není to mou vinou; jel jsem jinou cestou nežli vy. Vy jste zvolili cestu přes Rambouillet, já přes Chartres. A kromě toho slyšte a suďte, miluje-li vás ubohý Bussy. Netroufal jsem si dohoniti vás, ač jsem nepochyboval, že bych vás dohonil. Věděl jsem dobře, že Jarnac není zamilován a že ušlechtilé zvíře jeví jen prostřední nadšení z cesty do Méridoru. Váš otec také neměl příčiny pospíchat, protože vás měl u sebe. Ale nechtěl jsem se s vámi shledati u přítomnosti vašeho otce a vašich lidí; dbalť jsem více, než myslíte toho, abych vás nekompromitoval. Konal jsem cestu v pravidelných denních odstavkách, nepožívaje ničeho a hryzna jen držadlo svého jezdeckého bičíku; držadlo bičíku bylo mi obvyklou stravou těchto dní.“

„Ubohý!“ řekla Jana. „Podívej se, jak jest od toho hubený!“

„Konečně jste dojeli,“ pokračoval Bussy. „Byl jsem již ubytován v předměstí. Viděl jsem vás jeti mimo, ukryt jsa za žaluzií.“

„Oh, bože,“ ptala se Diana, „jste tedy v Angersu pod svým vlastním jménem?“

„Copak si o mně myslíte?“ řekl Bussy s úsměvem. „Nikoli; jsem cestujícím obchodníkem. Vidíte můj skořicový oblek. V tom mne nikdo nepozná; jestiť to barva, jež se nosí mezi soukeníky a zlat-

níky, a kromě toho vypadám tak neklidně a zamyšleně, že nejsem nepodoben botanikovi, jenž sbírá léčivé byliny. Zkrátka, nikdo mne dosud nepoznal.“

„Bussy, krásný Bussy, jest dva dni po sobě ve venkovském městě a nikdo si ho nepovšiml. Tomu nebude nikdo u dvora věřiti.“

„Vypravujte dále, hrabě,“ řekla Diana, zardívajíc se. „Jak přicházíte na příklad z města sem?“

„Mám dva ušlechtilé koně; vsednu na jednoho z nich, jedu krokem z města, zastavuji se stále a prohlížím štíty a nápisy. Ale jakmile mne nikdo nevidí, dá se můj kůň v cval, kterým urazí za dvacet minut půl čtvrté míle, totiž vzdálenost z města sem. Když se octnu v lese méridorském, orientuji se a najdu zeď parku, ale ta jest dlouhá, velice dlouhá, a park jest rozsáhlý. Včera jsem zkoumal tu zeď více než čtyři hodiny, lezl jsem sem tam a doufal stále, že vás uvidím. Zoufal jsem již skoro, ale posléze uzřel jsem vás večer, kdy jste se vracela domů. Velicí psi baronovi skákali za vámi a paní de Saint-Luc držela před nimi do výše mladou koroptev, po níž skákali. Potom jste zmizela.“

Skočil jsem a přiběhl na místo, kde jste právě byla, viděl jsem trávu i mech hodně ušlapaný; i soudil jsem z toho, že je to as vaše oblíbené místo, neboť za slunečna jest velmi příjemné. Abych neztratil cestu, naházel jsem na ni úlomků větviček, jako to dělají lovci. A vzdychaje, což mi působí nevýslovná muka...“

„Protože tomu nejste uvyklý,“ přerušila ho Jana s úsměvem.

„Připouštím, madame. Vzdychaje tedy, což mi působí nevýslovná muka, dal jsem se cestou k městu. Byl jsem velice unaven. Kromě toho rozedral jsem si skořicový kabát, když jsem lezl po stromech, ale přes všechny díry v kabátě, přes všecko stínění prsou plnila mi srdce radost: vidětl jsem vás.“

„Zdá se mi, že je to znamenitý příběh,“ řekla Jana, „a že jste překonal strašlivé překážky: je to krásné a hrdinské. Ale já bych se bála lézt po stromech, a kdybych byla na vašem místě, bylo by mi líto

kabátu a zejména mých krásných bílých rukou. Vizte, jak vypadají vaše ruce, jsou poškrabány až hrůza ostružiním.“

„Ano. Ale pak bych byl neviděl té, za kterou jsem přišel.“

„Naopak. Já bych byla viděla, a mnohem lépe než vy, Dianu de Méridor, i paní de Saint-Luc.“

„A jak byste to udělala?“ otázal se Bussy horlivě.

„Byla bych přišla rovnou k mostu zámku méridorského a byla bych vešla. Pan baron by mne byl sevřel v náručí, paní de Monsoreau byla by mne posadila ke stolu vedle sebe, pan de Saint-Luc by mne byl zahrnul zdvořilostmi, paní de Saint-Luc byla by dělala se mnou anagramy. To byla věc zcela jednoduchá: ovšem na zcela jednoduchou věc zamilovaní lidé jakživi nepřijdou.“

Bussy zavrtěl hlavou s úsměvem a s pohledem svědčícím Dianě i řekl:

„Oh, nikoli! Všecko to, co byste byla udělala vy, mohl udělati každý jiný; jen ne já.“

Diana zarděla se jako dítě, a týž úsměv a týž pohled obrážely se jí v očích a na rtech.

„Vida!“ řekla Jana. „Neznám se již patrně v uhlažených způsobech.“

„Nikoli!“ řekl Bussy vrtě hlavou. „Nikoli! Nemohl jsem jít do zámku. Madame jest provdána, pan baron jest povinen manželku své dcery, ať je to kdokoli, přísným dozorem.“

„Dobře,“ řekla Jana, „ted' jsem dostala ponaučení o slušnosti. Díky, pane de Bussy, zasluhuji toho. Aspoň se po druhé nebudu míchat do řečí bláznů.“

„Bláznů?“ opakovala Diana.

„Bláznů nebo zamilovaných,“ odpověděla paní de Saint-Luc, „a proto...“

Políbila Dianu na čelo, uklonila se Bussymu a odběhla.

Diana chtěla ji zadržeti jednou rukou, ale Bussy ujal ji za druhou, a Dianě, takto milencem zadržené, nezbyvalo než přítelkyni pustiti.

Bussy a Diana zůstali sami.

Diana dívala se za paní de Saint-Luc, jež se vzdalovala, trhající květiny; potom zardívajíc se usedla.

Bussy padl jí k nohám a řekl:

„Není-liž pravda, madame, že jsem jednal správně, že schvalujete mé jednání?“

„Nechci býti neupřímná,“ odpověděla Diana, „a ostatně znáte mé myšlenky; ano, schvaluji vaše jednání, ale na tom přestává má shovívavost. Toužíc po vás a volajíc vás, jako jsem činila před chvílí, byla jsem nerozumná, jednala jsem hříšně.“

„Probůh, co to pravíte, Diano?“

„Bohužel, hrabě, mluvím pravdu. Mám právo učiniti nešťastným pana de Monsoreau, jenž mne dohnal k této krajnosti, ale mám to právo jen potud, pokud nechci činiti šťastna nikoho jiného. Mohu odepřítí panu de Monsoreau svou přítomnost, svůj úsměv a svou lásku; ale kdybych všecky tyto důkazy přízně poskytla jinému, okrádala bych toho, kdo, třeba proti mé vůli, jest mým pánem.“

Bussy vyslechl trpělivě všecku tu morálku, jakkoli hodně zmírňenou něhou a mírností Dianinou, a řekl:

„Nyní mohu mluvit já, není-li pravda?“

„Mluvte,“ odpověděla Diana.

„Upřímně?“

„Mluvte!“

„Dobrá! Ze všeho toho, co jste řekla, madame, nenašla jste ani jediného slova v hlubinách svého srdce.“

„Jak to?“

„Vyslechněte mne trpělivě, madame; víte, že jsem vás poslouchal také trpělivě.“

Diana sebou trhla.

„Všední fráze morálky nejsou ničím jiným, než sofismaty, nelze-li jich náležitě užítí. Náhradou za tato sofismata, madame, uvedu vám řadu pravd. Pravíte, že jistý muž jest vaším pánem; ale zvolila jste

si toho muže? Nikoli, osud vám ho vnutil, a vy jste ustoupila osudu. A teď, chcete-liž trpěti po celý život následky toho trapného donucení? Je tedy na mně, abych vás vysvobodil.“

Diana chtěla promluvit, Bussy jí v tom zabránil pokynem a řekl:

„Oh, vím, co mi chcete odpovědět. Odpovíte mi, že vyzvu-li na souboj pana de Monsoreau a zabiji-li ho, neuvidíte mne nikdy... Budiž, umřu bolestí z toho, že vás nikdy neuvidím, ale vy budete žít volně a šťastna, vy budete moci oblažiti šlechtného člověka, jenž ve svém štěstí bude někdy žehnati mému jménu a řekne: ‚Díky, Bussy, díky za to, žeš nás zbavil toho příšerného Monsoreaua,‘ a vy sama, Dianó, jež byste se neodvážila poděkovati mi zaživa, poděkovala byste mně mrtvému.“

Mladá žena chopila ruku hraběte a vřele ji tisknouc, řekla:

„Ještě jste neprosil, Bussy, a již hrozíte.“

„Že vám hrozím? Oh, bůh mne slyší, a zná mé úmysly. Miluji vás tak vřele, Dianó, že bych nikdy nejednal tak, jako by jednal jiný. Víím, že mne milujete. Bože můj, nevzpírejte se tomu; snižovala byste se tím mezi všední duchy, jejichžto slova nekryjí se se skutky. Víím to, přiznalat' jste se k tomu. Potom, láska, jako má, září jako slunce a oživuje všecka srdce, jichž se dotkne. Nebudu vás tedy prositi, nebudu zmírati zoufalstvím. Nikoli, klesnu vám k nohám, jež líbám, a řeknu vám s pravicí na srdci, na srdci, jež nikdy nelhalo ani z prospěchu, ani z bázně: ‚Diano, miluji vás, miluji vás po celý svůj život! Dianó, přísahám vám před tváří nebes, že zemřu pro vás, že zemřu zbožňuje vás.‘ Řeknete-li mi pak ještě: ‚Odejděte, nechtějte krásti štěstí jinému,‘ – povstanu bez povzdechu a bez pohnutí z tohoto místa, kde jsem tak šťasten, ukloním se vám hluboce a řeknu si: ‚Ta žena mne nemiluje, ta žena nebude mne nikdy milovati.‘ Pak odejdu, a nikdy již mne neužříte. Ale protože má oddanost k vám jest ještě větší než má láska, protože má touha viděti vás šťastnu přetrvá jistotu, že já sám nemohu býti šťasten, protože neukradnu štěstí jinému, budu míti právo ukrásti mu život a obětovati na to svůj:

tak učiním, madame, a to z obavy, abyste nebyla věčně otrokyní, a aby vám to nebylo déle záminkou činiti nešťastnými dobré lidi, kteří vás milují.“

Bussy byl vzrušen mluvě tato slova. Diana čtla v jeho pohledu, tak zářivém a tak upřímném, všecku jeho odhodlanost: chápala, že by provedl to, co mluvil, že by beze vší pochyby slova jeho stala se činem; a jako dubnový sníh taje pod paprsky slunečními, její upjatost rozplynula se pod žářem jeho pohledu.

„Nuže,“ řekla, „díky za toto násilí, jehož se na mně dopouštíte, příteli. Je to od vás velice šetrné, že mne zbavujete i výčitky, že jsem vám ustoupila. A nyní, budete mne milovati až do smrti, jak pravíte? Nebudu snad jenom hříčkou vaší fantasie a nezůstavíte mi jednoho dne trapnou lítost, že jsem nevyslyšela lásky pana de Monsoreau? Ale nikoli, není na mně, abych stanovila podmínky. Jsem překonána, vzdala jsem se, jsem vaší, Bussy, aspoň v lásce. Zůstaňte tedy, příteli, a nyní, kdy můj život jest životem vaším, bděte nad námi.“

Při těchto slovech položila Diana bělostnou a hebkou ruku na rameno Bussymu a podala mu druhou, již Bussy s láskou přitiskl ke rtům: Diana zachvěla se pod tímto polibkem.

Pak ozvaly se lehké kroky Jany, která lehce a významně zakašlala.

Jana přinášela chomáč nových květin a prvního motýla, jenž se odvážil ze své hedvábné schrány; byla to babočka admirál, křídél červených a černých.

Instinktivně pustily se spojené jejich ruce.

Janě neušel tento pohyb.

„Odpusťte, milí přátelé, že vás vyrušuji,“ řekla, „ale budeme se musiti vrátiti, sice by nás tu hledali. Pane hrabě, vraťte se zase laskavě k svému znamenitému koni, jenž urazí čtyři míle za půl hodiny; my půjdeme pomalu, neboť se domnívám, že si budeme míti mnoho povídati po celých těch patnáct set kroků, které nás dělí od domova. Vidíte, oč jste se připravil svou umíněností, pane de Bussy: o oběd v zámku, který jest znamenitý, zejména pro člověka, jenž jel na koni

a lezl po zdech, a o znamenitou zábavu, kterou bychom měli, nemluví ani o výměně jistých pohledů, jež se mocně dotýkají srdce. Pojdme, Diano!“

A Jana ujavši přítelkyni za ruku táhla ji zlehka za sebou.

Bussy díval se na obě přítelkyně s úsměvem. Diana obracejíc se ještě napolo k němu podala mu ruku.

Bussy přiblížil se k nim a ptal se:

„Je to vše, co mi pravíte?“

„Na shledanou zítra,“ odvětila Diana, „neřekli-liž jsme to?“

„Teprve zítra?“

„Zítra a navždy!“

Bussy neubráníl se výkřiku radosti; sklonil rty na ruku Dianinu; pak pokynuv oběma ženám naposledy v pozdrav, vzdálil se či spíše odběhl.

Cítil, že jest mu potřebí přílišného sebezpřemáhání, aby se odtrhl od té, s kterou tak dlouho přál si býti spojen.

Diana dívala se za ním až do houští, a zdržujíc přítelkyni rukou naslouchala, až šum jeho kroků úplně zanikl v houštinách.

„Nyní,“ řekla Jana, když Bussy úplně zašel, „chceš se mnou promluvit, Diano?“

„Ano,“ řekla mladá žena, zachvívajíc se, jako by ji hlas přítelkyně byl vyrušil ze sna. „Mluv jen.“

„Poslyš. Zítra půjdu na hon se Saint-Lucem a tvým otcem.“

„Jakže? Nechala bys mne samotnu v zámku?“

„Milá přítelkyně,“ řekla Jana, „já také mám své mravní zásady, a jsou věci, k nimž nikdy nepřivolím.“

„Oh, Jano,“ zvolala paní de Monsoreau, blednouc, „jak můžeš mluvit tak ukrutně se mnou, svou přítelkyní?“

„Přítelkyně sem, přítelkyně tam,“ mluvila slečna de Brissac stále s týmž klidem. „Nemohu takto jednati dále.“

„Myslila jsem, že mne miluješ, Jano, a zatím mi drásáš srdce,“ řekla mladá žena se slzami v očích. „Nechceš takto jednati dále, pravíš. Jakkpak nechceš dále jednati?“

„Nechci,“ šeptala Jana přítelkyni, „nechci překážeti vám, ubohým milencům, abyste se milovali po libosti.“

Diana pojala v náruč šibalku přítelkyni a zulíbala jí kvetoucí tvář.

Zatím co ji takto držela v náručí, ozval se zvučný hlahol loveckých rohů.

„Pojďme, volají nás,“ řekla Jana. „Ubohý Saint-Luc nemůže se mne již dočkati. Nebud' ukrutnější k němu, než jsem já k milenci ve skořicovém kabátě.“

XIV.

Kterak Bussy dostával tři sta pistolí za koně a dal ho zadarmo

Nazítří Bussy odejel z Angersu dříve, nežli se nasnídali nejrannější občané.

Nejel, letěl.

Diana byla na zámecké terase, odkud bylo lze přehlédnouti klikatou a bělající se cestu, jež se vinula svěží zelení lučin.

Viděla černý bod v dáli, jež se blížil jako meteor a nechával za sebou stále větší pruh klikaté cesty.

Ihned sestoupila, aby nenechala Bussyho čekati a aby si získala zásluhu, že čekala sama.

Slunce dostoupilo sotva vrcholu velikých dubů, tráva třpytila se perlami a démanty rosy. V dáli, na výšinách, bylo slyšeti hlahol rohu Saint-Luca, jež Jana pobízela, aby troubil, chtějíc tak připomenouti přítelkyni službu, kterou jí prokázala zanechavši ji samu.

Srdce Dianino vřelo nesmírnou, šílenou radostí; cítila tak omamující kouzlo mládí, krásy a lásky, že se jí při běhu chvílemi zdálo, jako by duše unášela na křídlech její tělo, aby je přiblížila k bohu.

Ale cesta od domu do houštiny byla dlouhá, útlé nožky mladé ženy unavily se během v husté trávě a několikráte cestou došel jí dech. Přišla tedy na místo schůzky teprve ve chvíli, kdy Bussy objevil se na vrcholu zdi a seskočil.

Viděl ji běžeti. Diana vzkřikla radostí. Bussy šel jí vstříc s otevřeným náručím; spěchala k němu, tisknouc obě ruce k srdci; ranním pozdravem jejich bylo dlouhé, vroucí objetí.

Co si měli říci? Milovali se.

Nač měli mysliti? Viděli se. Čeho si měli přát? Seděli vedle sebe a drželi se za ruce. Den uplynul jako hodina.

Bussy, když Diana vzpamatovala se první ze slastného omámení, které jest spánkem duše umdlelé blahem, Bussy přivinul ji na srdce a řekl:

„Diano, zdá se mi, jako bych dnešním dnem počínal žít, zdá se mi, že dnešním dnem počínám jasně vidět na cestu, jež vede k věčnosti. Nepochybujte o tom, že jste mi světlem, jež mi odhaluje tolik štěstí. Nevěděl jsem o ničem na světě, ani o stavu lidí na světě. Proto opakuji směle dnes, co jsem vám pravil včera: Počal jsem žít s vámi a s vámi zemřu.“

„A já,“ odpovídala Diana, „já, která vrhla se jednoho dne v náručí smrti, chvěji se dnes, že nebude mi popřáno tak dlouhého života, abych mohla vyčerpát všechny ty poklady, jež mi slibuje vaše láska. Proč však nechcete přijít do zámku, Ludvíku? Otec by vás rád uviděl; pan de Saint-Luc jest vám přítelem a jest diskrétní... Pomyslete, že hodina, o kterou bychom se déle viděli, jest neocenitelnou výhodou.“

„Ah, Diano, kdybych šel do zámku na hodinu, chodil bych tam stále. Kdybych tam chodil, dověděl by se o tom celý kraj. Kdyby se zpráva o tom donesla k sluchu lidožrouta, vašeho manžela, byl by tu hned... A vy nedovolujete mi, abych vás ho zbavil...“

„K čemu?“ řekla Diana s výrazem, jaký shledáváme jen v hlase ženy milující.

„Bezpečnost naše, to jest bezpečnost našeho štěstí, žádá, abychom skrývali své tajemství před celým světem: paní de Saint-Luc je již zná... Saint-Luc zví o něm také.“

„Oh, proč...“

„Chtěla byste mi něco tajiti?“ řekl Bussy. „Mně, a nyní?“

„Nikoli... pravda.“

„Psal jsem dnes ráno Saint-Lucovi, žádá ho za rozmluvu v Angersu. Přijde; zaváží ho šlechtickým slovem, aby se nikomu ani slovem nezmiňoval o tomto dobrodružství. Je to tím důležitější, milá

Diano, že se jistě po mně všude shánějí. Opouštěli jsme Paříž za velice vážných událostí.“

„Máte pravdu... a pak můj otec jest člověk tak úzkostlivý, že, jakkoli mne miluje, byl by s to, aby vše oznámil panu de Monsoreau.“

„Střežme tajemství naší lásky... a vydá-li nás bůh v ruce nepřátel, aspoň budeme moci říci, že nebylo lze jinak.“

„Bůh jest dobrý, Ludvíku; nepochybuji o jeho dobrotě této chvíle.“

„Nepochybuji o dobrotě boží, bojím se ďábla žárlivého na nás pro naše štěstí.“

„Bud'te sbohem, milý pane, nejezděte však tak rychle, bojím se o vás.“

„Nebojte se, můj kůň zná již cestu; je to nejmírnější a nejbezpečnější kůň, na němž jsem kdy jel. Když jedu nazpět do města, pohřížen jsa v sladké myšlenky, nese mne, aniž se dotknu uzdy.“

Takto a podobně mluvili spolu milenci, a polibky přerušovaly jejich rozmluvu.

Posléze ozval se lovecký roh poblíže zámku způsobem, který Jana smluvila s přítelkyní, a Bussy odejel.

Když přijížděl k městu, zabrán jsa v snění o tomto dni plném opojného štěstí, a hrd jsa volností, které se nyní těšil, kdežto dříve vázaly ho stále zlatými pouty touha po hodnostech, žádost bohatství a přízeň prince královského rodu, pozoroval, že se blíží hodina, kdy se zavíraly městské brány. Kůň, jenž se byl po celý den pásal pod stromy a v trávě, jel dále, a noc nadcházela.

Bussy chtěl koně pobodnouti, aby dohonil zameškaný čas, když pojednou uslyšel za sebou dusot několika koní.

Člověku, jenž se skrývá, a zejména milenci, všecko se zdá hrozbou.

To mají šťastní milenci společně se zloději.

Bussy uvažoval, bylo-li by lépe dáti se v trysk a ujeti, nebo zajeti stranou a nechat jezdcu přejeti. Ale jejich jízda byla tak rychlá, že v mžiku byli za ním.

Byli dva.

Bussy, uvažuje, že to není zbabělstvím vyhnouti se dvěma lidem, když se člověk vyrovná čtyřem, vyhnul se a spatřil jednoho z jezdců, jehožto paty zabodávaly se do boků koně, pobádaného ostatně četnými ranami bičem, jež mu zasazoval druhý jezdec.

„Hle, tamto jest již město,“ řekl tento s nejvýraznějším gaskoňským přízvukem; „ještě tři sta ran bičem a sto ran ostruhou, zmužilost a sílu!“

„Kůň jest již bez dechu, chvěje se a slábne, nechce již dále,“ odpověděl ten, jenž jel napřed. „Ale dal bych sto koní za to, kdybych byl ve svém městě.“

„Je to nějaký opožděný Anjouan,“ řekl si Bussy v duchu... „Ale – jak strach otupuje lidi! – Zdálo se mi, že jsem poznal ten hlas. Leč hle, kůň toho statečného jezdce se potácí...“

V té chvíli byli jezdci na cestě zároveň s Bussym.

„Pozor, pane!“ zvolal Bussy. „Vystupte ze třmenů, vystupte rychle, kůň klesá.“

A vskutku, kůň svalil se na bok a zaškubal křečovitě nohou, jako by chtěl hrabati zemi; pojednou utichl chroptivý jeho dech a oči se mu zakalily: pěna jej dusila. Bylo po něm.

„Pane,“ volal jezdec bez koně na Bussyho, „tři sta pistolí za koně, na němž jedete.“

„Ah, bože!“ zvolal Bussy, přiblíživ se...

„Slyšíte, pane? Mám naspěch...“

„Pane princi, vezměte si jej zadarmo,“ řekl hlasem chvějícím se nevýslovným vzrušením Bussy, jenž poznal vévodu d'Anjou.

Hned ozvalo se cvaknutí kohoutku bambitky, který natahoval společník princův.

„Zadržte!“ zvolal vévoda d'Anjou na neúprosného ochránce. „Zadržte, pane d'Aubigné! At' mne d'ás, není-li to Bussy!“

„Ano, pane princi, jsem to já! Ale proč k d'asu ženete koně až k smrti v této chvíli a na této cestě?“

„Ah, toť pan Bussy,“ řekl d'Aubigné. „Nyní, Monseigneur, mne již nepotřebujete... Dovolte mi, abych se vrátil k tomu, kdo mne poslal, jak dí Písmo svaté.“

„Provázen jsa mými nejuvlejšími díky a slibem upřímného přátelství,“ řekl princ.

„Přijímám obé, Monseigneur, a připomenu vám vaše slova svým časem.“

„Pan d'Aubigné...! Monseigneur...! Jsem, jako bych spadl s nebe,“ řekl Bussy.

„Nevěděls toho?“ řekl princ s výrazem nespokojenosti a nedůvěry, jenž neušel šlechtici... „Jsi-li tu, čekals mne tu zajisté?“

„K ďasú!“ řekl si Bussy, uvažuje vše, co by tajený jeho pobyt v Anjou mohl buditi podezřelého v podezíravém duchu Františkově. „Nekompromitujme se! Nejen že jsem na vás čekal,“ řekl nahlas, „měl jsem tu více na práci. Ale chcete-li dojeti do města před zavřením bran, vsedněte na koně, Monseigneur.“

Nabídl svého koně princi, jenž zatím vyndal nějaké důležité papíry ukryté mezi sedlem a čabakou svého koně.

„Sbohem, Monseigneur,“ řekl d'Aubigné, jenž se otočil s koněm. „Služebník, pane de Bussy!“

A odjel.

Bussy vskočil lehce na koně za pána a řídil koně k městu, přemítaje v duchu, není-li tento černě oděný princ chmurným démonem, jež za ním posílá peklo, žárlivé na jeho štěstí.

Vjížděli do Angersu za prvních zvuků konšelských trub.

„Co počneme nyní, Monseigneur?“

„Do zámku! Ať se vztyčí můj prapor, ať se všecko sejde ke mně, ať se svolá venkovská šlechta!“

„Toť všecko snadno,“ řekl Bussy, jsa odhodlán vyhověti každé vůli pánově, aby získal čas, a ostatně sám příliš překvapen, aby mohl vystupovati jinak než pasivně.

„Hej, pánové trubači!“ volal na heroldy, kteří se vraceli po prvním troubení.

Ti pohlédli naň a nedbali hrubě jeho slov, protože viděli dva lidi zaprášené a upocené s dosti skrovnými zavazadly.

„Ho, ho!“ zvolal Bussy přistupuje k nim. „Což nepoznáváte pána v jeho vlastním domě...? Zavolejte mi konšela, konajícího službu!“

Tento rozhodný tón zarazil heroldy. Jeden z nich se přiblížil a prohlížeje si bedlivě vévodu zvolal:

„Pro Ježíše Krista...! Není to náš velitel a pán?“

Vévodu bylo lze snadno poznati podle znetvořeného nosu, rozštěpeného ve dvě, jak pravila píseň Chicotova.

„Monseigneur vévoda!“ dodal, popadaje za rameno druhého herolda, jenž zrovna vyskočil do výše překvapením.

„Teď víte zrovna tolik, co já,“ řekl Bussy, „napněte dech a foukejte, až vám budou trouby praskati, aby celé město vědělo ve čtvrt hodině, že je tu Monseigneur.“

„My, Monseigneur, půjdeme zvolna do zámku. Až tam přijdeme, bude již rožeň v nejhroznější práci k našemu uvítání.“

A vskutku, na první ohlášení heroldů sbíhali se lidé, na druhé děti a kmotry běhaly po všech čtvrtích, volajíce:

„Monseigneur jest v městě...! Ať žije Monseigneur!“

Konšelé, guvernér a hlavní šlechtici spěchali o překot k paláci a za nimi dav, jenž stále vzrůstal.

A tak, jak dobře předvídal Bussy, byli všichni hodnostáři městští v zámku dříve nežli princ, aby ho důstojně uvítali.

Když šel po nábřeží, stěžl se prodral zástupy lidu; ale Bussy setkal se s jedním z heroldů, jenž buše do nadšeného lidu troubou, razil princi cestu až ke stupňům radnice.

Bussy byl zadní stráží.

„Pánové a naši věrní,“ řekl princ, „přišel jsem do svého milého města Angersu. V Paříži ohrožovala nejhroznější nebezpečností

můj život; i svobody jsem pozbyl. Prchl jsem z vězení jen přičiněním dobrých přátel.“

Bussy zahryzl se do rtů; vytušil smysl ironického pohledu Františkova. „A nyní, kdy jsem se octl ve vašem městě, jest zabezpečen můj klid i můj život.“

Hodnostáři volali v úžase slabým hlasem:

„Ať žije náš pán!“

Lid, který čekal na nějaké přilepšení, obvyklé při každé cestě princově, volal mohutným hlasem: „Ať žije!“

„Povečeřme,“ řekl princ, „neměl jsem v ústech již od rána.“

Vévoda byl ihned obklopen celým domem, jež vydržoval v Angersu jakožto vévoda Anjouský a z něhož jen čelnější služebníci znali pána.

Pak došlo na šlechtice a dámy městské.

Představování trvalo až do půlnoci.

Město bylo osvětleno, rány z mušket ozývaly se po ulicích a náměstích, zvon katedrály slavnostně se ozýval, a vítr donášel až do Méridoru šumnou ozvěnu tradicionelní radosti dobrých Anjouanů.

XV.

Diplomacie pana vévody d'Anjou

Když po ulicích utichly poněkud rány z mušket, když zvučný hlahol zvonů poněkud se umírnil, když se předsíně vyprázdnily a když Bussy a vévoda d'Anjou byli sami, řekl vévoda:

„Pohovořme si!“

Při své prozíravosti poznával František, že od té chvíle, co se setkali, Bussy povoloval mu mnohem více, než míval ve zvyku; soudil tedy při své znalosti dvora, že byl v nějak nepříjemné situaci a že by mohl s trochou obratnosti naň vyvrátí.

Ale Bussy zatím měl dosti času, aby se vzpamatoval, i očekával útoky princovy obrněn.

„Pohovořme si, Monseigneur,“ řekl.

„Posledního dne, kdy jsme se viděli, byl jste vážně nemocen, ubohý Bussy,“ řekl princ.

„Pravda, Monseigneur,“ odpověděl mladý muž, „byl jsem nemocen a jen zázrakem jsem byl uzdraven.“

„Toho dne,“ pokračoval vévoda, „byl u vás jakýs lékař zrovna zuřivě starostlivý o vaše zdraví, neboť kousal tuším nemilosrdně každého, kdo se k vám přiblížil.“

„Toť také pravda, pane princi, neboť Haudouin miluje mne velice.“

„Nutil vás neúprosně, abyste zůstal v posteli, není-liž pravda?“

„A to mne zrovna připravovalo o rozum, jak mohla viděti Vaše Výsost.“

„Ale,“ řekl vévoda, „kdyby vás to bylo tak hrozně trápilo, mohl jste poslati celou lékařskou fakultu ke všem čertům a jítí se mnou, jak jsem si přál.“

„Ovšem!“ řekl Bussy, otáčeje mezi prsty na všechny strany svůj lékárnický klobouk.

„Ale šlo tenkrát o vážnou věc, a bál jste se, abyste se nekompromitoval.“

„Tak?“ řekl Bussy, vrážeje si pěstí klobouk do čela. „Řekl jste, tuším, pane princi, že jsem se bál, abych se nekompromitoval?“

„Řekl jsem to,“ odpověděl vévoda d'Anjou.

Bussy vyskočil ze židle a vzpřímil se.

„Nuže, pak jste lhal, Monseigneur,“ zvolal, „lhal jste sám sobě, rozumíte? Neboť nevěříte ani slovu, ani jedinkému slovu z toho, co jste pravil. Na mé kůži jest dvacet jizev, jež dokazují, že jsem se sice někdy kompromitoval, ale nikdy jsem se nebál; a na mou věru, znám mnoho lidí, kteří nemohou říci a zejména ne ukázati totéž!“

„Máte vždy nevyvratné důvody, pane de Bussy,“ řekl vévoda velice bled a rozčilen. „Když vás někdo obviňuje, křičíte více než ten, kdo vám činí výčitky, a myslíte, že máte pravdu.“

„Oh, nemám vždy pravdu, Monseigneur,“ řekl Bussy, „vím to dobře, ale vím také, za kterých okolností nemám pravdu.“

„A za kterých nemáte pravdu? Povězte mi to, prosím vás.“

„Když sloužím nevděčným lidem.“

„Opravdu, pane, myslím, že se zapomínáte!“ řekl princ, povstává je s důstojností, která mu byla vlastní za jistých okolností.

„Nuže, zapomínám se, Monseigneur,“ řekl Bussy. „Učiňte podobně jednou ve svém životě, zapomeňte se anebo zapomeňte mne.“

Bussy měl se k odchodu; ale princ byl rychlejší a zastoupil mu cestu ke dveřím.

„Mohl byste zapřítí, pane,“ řekl vévoda, „že téhož dne, kdy jste nechtěl jíti se mnou, odešel jste za chvíli z domova?“

„Nezapírám nikdy, Monseigneur,“ řekl Bussy, „leda by mne někdo nutil, abych se přiznal.“

„Povězte mi tedy, proč jste nechtěl jíti se mnou?“

„Protože jsem měl co dělati.“

„Doma?“

„Doma nebo jinde.“

„Myslí jsem, že je-li někdo ve službách prince, jeho nejdůležitějšími záležitostmi jsou záležitosti princovy.“

„A kdopak jiný vyřizuje zpravidla vaše záležitosti, Monseigneur, nežli já?“

„Připouštím,“ řekl František, „a zpravidla také shledávám, že jste mi věren a oddán; a řeknu více, omlouvám i špatný váš rozmar.“

„Jste příliš laskav.“

„Ano, neboť jste měl příčinu hněvati se na mne.“

„Uznáváte to, Monseigneur?“

„Ano. Slíbil jsem vám nemilost pana de Monsoreau. Zdá se, že ho velice nenávidíte, pana de Monsoreau.“

„Naprosto nikoli. Nelíbí se mi jen šeredná jeho tvář, i nechtěl jsem ji mítí stále na očích. Vám naopak, Monseigneur, ta tvář velice se líbí. Proti gustu není disputátu.“

„Nuže, ježto vám to bylo jedinou záminkou, abyste se na mne hněval jako rozmazené a zlostné dítě, řeknu vám, že jste naprosto nejednal správně nechtě jíti se mnou a že jste vyšel potom z domova, abyste prováděl zbytečně hrdinské kousky.“

„Já že jsem prováděl zbytečně hrdinské kousky? A před chvílí jste mi vyčítal, že... Buďme důslední, Monseigneur; jaké hrdinské kousky jsem prováděl?“

„Prováděl jste je. Že nemáte rád pana d'Épernon a pana de Schomberg, chápu. Nenávidím jich také, a na smrt; ale neměl jste se ukvapovati s tak pádnými projevy nenávisi.“

„Oh, oh,“ řekl Bussy, „copak to zase znamená, Monseigneur?“

„Zabijte je, k ďasu! Zabijte je oba dva, pobijte je všechny čtyři, budu vám za to tím vděčnější; ale nedohánějte je k zoufalství, zejména když jste v dáli, neboť pak jejich zoufalství sveze se na mne.“

„Copak jsem udělal tomu dobrému Gaskoňci?“

„Míníte d'Épernona, pravda-liž?“

„Ano.“

„Dal jste ho přece kamenovati.“

„Kamenovati?“

„Takže jeho kabát byl nadobro rozedrán a z pláště zbyly mu cáry; vrátil se do Louvru jen v kalhotách.“

„Dobrá,“ řekl Bussy, „to jest jeden. A což Němec? Čeho jsem se dopustil na Schombergovi?“

„Chcete snad zapřítí, že jste ho dal obarviti indigem? Když jsem ho viděl za tři hodiny po této nehodě, byl ještě modrý jako nebeský blankyt. A to má býti dobrým vtípem? Jděte mi k šípku!“

A princ dal se bezděky do smíchu, kdežto Bussy připomenuv si také, jak se Schomberg v kádi tvářil, vybuchl v hlučný smích a řekl:

„Tedy si myslí, že jsem to byl já, který jim to spískal?“

„Kdopak jiný! Snad ne já?“

„A přece máte dosti odvahy, Monseigneur, činiti výčitky člověku, jenž má takovéto nápady. Je tomu tak, jak jsem vám právě řekl: Jste nevděčník.“

„Budiž. Ale vyšel-li jsi z domova jen proto, odpouštím ti.“

„Opravdu?“

„Ano, slovo na to; ale to ještě není vše, co mám proti tobě.“

„Ale!“

„Promluvme trochu o mně!“

„Budiž!“

„Cos učinil, abys mi pomohl z úzkých?“

„Vidíte, co jsem učinil,“ řekl Bussy.

„Nikoli, nevidím toho.“

„Odešel jsem do Anjou.“

„To jest: zachránil ses útekem.“

„Ano, neboť tím jsem zachránil i vás.“

„Ale nemusils utíkatí tak daleko, mohls zůstatí v okolí Paříže. Myslím, že bys mi více prospěl v Montmartru než v Angersu.“

„V tom se rozcházíme, Monseigneur: šel jsem raději do Anjou.“
„Uznáte zajisté, že váš vrtoch je dosti slabým důvodem...“
„Nikoli, neboť tento vrtoch obral si za účel získati vám přívržence.“
„Ah, toť něco jiného. Copak jste tedy vykonal?“
„To vám vysvětlím až zítra, Monseigneur, neboť jest právě chvíle, kdy vás opustím.“
„Proč mne opustíš?“
„Abych vyjednával s velice znamenitou osobností.“
„Je-li tomu tak, je to ovšem něco jiného. Jděte, Bussy, ale buďte opatrný!“
„K čemu opatrný? Což tu nejsme nejsilnější?“
„To nevadí, jen se nepouštěj do odvážných podniků. Podniks již hodně kroků?“
„Jsem tu teprve dva dni; copak jsem za tu dobu mohl vykonal!“
„Ale skrýváš se!“
„To si myslím, že se skrývám! Podívejte se, v jakých šatech s vámi mluvím. Cožpak jsem zvyklý nositi skořicové kabáty? Také jen kvůli vám vlezl jsem do tohoto nepěkného zakuklení.“
„A kde bydlíš?“
„V této příčině oceníte nejlépe mou oddanost. Bydlím... bydlím ve staré barabině u náspu s vyhlídkou na řeku. Ale což vy, pane princí, jak jste se dostal z Louvru? Jak se stalo, že jsem se s vámi setkal na silnici, kde jste měl ztrhaného koně pod sebou a pana d'Aubigné po boku?“
„Protože mám přátele,“ řekl princ.
„Vy že máte přátele?“ řekl Bussy. „Ale jděte!“
„Ano, přátele, kterých neznáš!“
„Opravdu? A kdo jsou ti přátelé?“
„Král Navarrský a pan d'Aubigné, kterého jsi viděl.“
„Král Navarrský... Ah, pravda! Což jste spolu nekuli pikle?“
„Já jsem nekul nikdy pikle.“
„Ne! A cožpak La Mole a Coconas?“

„La Mole,“ řekl princ s tváří zakaboněnou, „dopustil se jiného provinění, než toho, za které se myslí, že zemřel.“

„Dobrá! Nechme La Molea a vraťme se k vám; a to tím spíše, Monseigneur, že bychom se v oné příčině sotva dohodli. Kudy jste se k ďasů dostal z Louvru?“

„Oknem.“

„Opravdu? Kterýmpak?“

„Oknem mé ložnice.“

„Věděl jste tedy o provazovém žebříku?“

„O jakém provazovém žebříku?“

„Ve skříni.“

„Ah! Zdá se, že ty jsi o něm věděl?“ řekl princ, bledna.

„Jak bych nevěděl!“ řekl Bussy. „Vaše Výsost ví, že jsem mívával někdy přístup do toho pokoje.“

„Za dob sestry Margot, pravda-li? A přicházels tam oknem.“

„Ovšem. Vy jste se jím zase dostal odtamtud. Čemu se jen divím, jest, že jste našel žebřík.“

„Já jsem ho nenašel.“

„Kdopak?“

„Nikdo; bylo mi oznámeno, kde jest.“

„Kdo vám to oznámil?“

„Král Navarrský.“

„Aj, aj! Král Navarrský ví o žebříku. To bych si byl nepomyslil. Ale tolik jest jisto, Monseigneur, že jste živ a zdráv a že se máte dobře. Teď roznítíme plamen v Anjou, od toho vznítí se Angoumois a Béarn: bude to pěkný ohníček.“

„Neříkals, že máš s někým schůzku?“ pravil vévoda.

„Ah, zpropadeně, ovšem. Ale zapovídal jsem se tak, že bych byl na to málem zapomněl. Sbohem, Monseigneur.“

„Vezmeš si koně?“

„Přejete-li si ho, Monseigneur, podržte jej; mám ještě jednoho.“

„Přijímám tedy; později se srovnáme.“

„Ano, Monseigneur, a dej bůh, abych to nebyl já, jenž by vám byl něčím povinen.“

„Proč to?“

„Protože nemám rád toho, kdo zpravidla vyřizuje vaše účty.“

„Bussy!“

„Pravda, Monseigneur, řekli jsme, že o tom již nebudeme mluvit.“

Princ, jenž cítil, že Bussyho velice potřebuje, podal mu ruku.

Bussy podal mu též ruku, ale potřásaje přitom hlavou.

A pak se rozešli.

XVI.

Diplomacie pana de Saint-Luc

Bussy vrátil se domů pěšky za tmavé noci, ale nezastihl tam Saint-Luca, jak očekával, nýbrž našel tam jen psaní, jež mu oznamovalo, že přítel přijde nazítří.

A vskutku k šesté hodině ranní vyjel Saint-Luc z Méridoru v průvodu jízdného myslivce a zamířil k Angersu.

Dojel až k naspům, právě když se otvíraly brány a nepovšimnuv si ani zvláštního ruchu mezi obyvatelstvem, jež vstávalo, přijel k domu Bussyho.

Oba přátelé objali se srdečně, a Bussy řekl:

„Přijměte, milý Saint-Lucu, pohostinství v mé nuzné chýši. Tábořím v Angersu.“

„Ano,“ řekl Saint-Luc, „po způsobu vítězů, totiž na bojišti.“

„Co tím míníte, milý příteli?“

„Že moje žena nemá pro mne tajemství, jako jich nemám já pro ni, milý Bussy, a vypravovala mi tedy všechno. Jestli' nám všechno společné: přijměte nejsrdečnější blahopřání, můj mistře, v každé příčině, a ježto jste pro mne vzkázal, dovoluji mi, abych vám dal radu.“

„Jakoupak?“

„Zbavte se co nejdříve toho protivného Monsoreaua: nikdo u dvora neví o vašem poměru k jeho ženě; je tedy nejlepší příležitost, ale nesmíte jí propásti. Pojmete-li později vdovu po něm, aspoň lidé neřeknou, že jste ji udělal vdovou, abyste si ji mohl vzít.“

„Jen jediná věc jest na překážku krásnému tomuto záměru, jež mi již dávno připadl na mysl právě tak jako vám.“

„Jaká je to věc?“

„Přísahal jsem Dianě, že ušetřím života jejího manžela, ovšem pokud mne nenapadne sám.“

„Nejednal jste správně.“

„Tak?“

„Naprosto nesprávně jste jednal.“

„Proč to?“

„Protože takové věci se nemají přísahati. Pamatujte si to: Ne-
pospíšíte-li si a nepředejdete-li ho, Monsoreau, člověk nejvýše
zlomyslný, doví se všeho, a doví-li se toho, jsa povahy příliš málo
rytířské, zabije vás.“

„Děj se vůle boží,“ řekl Bussy s úsměvem. „Nejen že bych nedostál
přísaze učiněné Dianě, kdybych jí zabil manžela...“

„Manžela...! Víte dobře, že jí není manželem.“

„Ano, ale podle jména jím jest. Nejen tedy, že bych porušil přísahu,
kterou jsem jí učinil, ale ještě k tomu ukamenovali by mne lidé, můj
milý, a ten, jenž dnes jest každému příšerou, zdál by se andělem
v rakvi, do níž bych ho já položil.“

„Proto neradil bych vám, abyste ho zabíjel sám.“

„Tedy najmouti vrahy! Ah! Saint-Lucu, dáváte mi podivnou radu.“

„Ale jděte! Kdopak mluví o vrazích?“

„O čem tedy mluvíte?“

„O ničem, milý příteli; je to myšlenka, která mi probleskla du-
chem, ale není dosud náležitě zralá, abych se vám s ní mohl svěřit.
Nemiluji také Monsoreaua jako vy, ačkoli nemám týchž důvodů jako
vy, abych ho nenáviděl. Mluvme tedy o ženě místo o manželu.“

Bussy se usmál a řekl:

„Jste dokonalý muž, Saint-Lucu, a můžete spoléhati na mé přátelství. Víte, že mé přátelství skládá se ze tří věcí: z měšce, kordu
a života.“

„Díky,“ řekl Saint-Luc, „přijímám, ale s podmínkou odvety.“

„A nyní mi povězte, co jste mi chtěl říci o Dianě?“

„Chtěl jsem se vás optati, nechtěl-li byste se podívat na Méridor?“

„Milý příteli, děkuji vám za vybídnutí, ale víte, co mne zdržuje.“

„Vím vše. Na Méridoru mohl byste se setkat s Monsoreauem, jakkoli jest vzdálen od nás dvacet čtyři míle, byl byste nucen stisknouti mu ruku, a ruka se špatně tiskne člověku, jemuž bychom raději stiskli hrdlo; a kromě toho viděl byste třeba, kterak líbá Dianu, a vidět líbati ženu, kterou milujeme, jest krušnou věcí.“

„Ah!“ řekl Bussy zuřivě. „Jak dobře znáte příčiny, proč nejdu na Méridor! Nyní, milý příteli...“

„Propouštíte mne již?“ řekl Saint-Luc, nerozuměje záměru Bussyho.

„Nikoli, naopak,“ řekl tento, „prosím, abyste zůstal, neboť nyní rád bych se vás já něco optal.“

„Ptejte se!“

„Neslyšeli jste na Méridor dnes v noci zvuk zvonů a rány z mušket?“

„Slyšeli jsme to a ptali jsme se, co se to děje.“

„A nepozoroval jste dnes ráno, jeda městem, žádné změny mezi obyvatelstvem?“

„Jakési vzrušení, pravda-li?“

„Ano.“

„Chtěl jsem se vás optati, co to znamená.“

„To znamená, že pan vévoda d'Anjou včera sem přijel, milý příteli!“

Saint-Luc trhl sebou na židli, jako by mu byl Bussy zvěstoval příchod ďábla.

„Vévoda v Angersu! Vždyť se říkalo, že jest v Louvru.“

„Právě proto, že byl uvězněn v Louvru, jest nyní v Angersu. Unikl oknem a utekl se sem.“

„A dále?“ optal se Saint-Luc.

„A tu, milý příteli,“ řekl Bussy, „naskýtá se vám znamenitá příležitost pomstíti se Jeho Veličenstvu za pronásledování. Princ má již svou stranu, bude míti vojsko a spískáme cos jako malou občanskou válku.“

„Oh, oh!“ řekl Saint-Luc.

„A spoléhal jsem tedy na vás, že se do toho pustíme spolu.“

„Proti králi?“ řekl Saint-Luc pojednou ochladnuv.

„Neříkám zrovna proti králi,“ řekl Bussy. „Myslím jen proti těm, kdož tasí meč na nás.“

„Milý Bussy,“ řekl Saint-Luc, „přišel jsem do Anjou, abych se na venkovském vzduchu osvěžil, a ne proto, abych se tu bil s Jeho Veličenstvem.“

„Ale dovolte přec, abych vás představil Monseigneurovi.“

„To je zbytečno, milý Bussy. Nemiluji Angersu a chci odejti odtud co nejdříve, je to nudné a černé město; kamení je tu měkké jako sýr, a sýr je tu tvrdý jako kamení.“

„Milý Saint-Lucu, prokázal byste mi velikou službu, kdybyste mé žádosti vyhověl. Vévoda se mne ptal, proč jsem sem přijel, i nemoha mu říci pravdu, protože sám miloval Dianu, aniž došel cíle, namluvil jsem mu, že jsem sem přišel, abych získal jeho věci všechny šlechtice kantonu; ba řekl jsem mu též, že mám dnes ráno schůzku s jedním z nich.“

„Dobrá! Řekněte mu tedy, že jste mluvil s tím šlechticem a že si přeje šestiměsíční lhůtu na rozmyšlenou.“

„Shledávám, milý Saint-Lucu, mám-li vám to říci, že vaše logika není o nic méně kostrbatá než moje.“

„Poslyšte, mně nezáleží na tomto světě na ničem jiném než na mé ženě; vám záleží jen na milence; smluvme spolu jedno: v každém případě budu chránit já Dianu; v každém případě budete vy ochráncem paní de Saint-Luc. Pro milostnou smlouvu jsem, ale pro politickou nikoliv. Jen takto můžeme se spolu shodnouti.“

„Vidím, že mi nezbývá než vám ustoupiti, Saint-Lucu,“ řekl Bussy, „neboť této chvíle jste ve výhodě oproti mně. Já vás potřebuji, a vy můžete se obejít beze mne.“

„Naprosto nikoli, právě naopak, já dožaduji se vaší ochrany.“

„Jak to?“

„Což kdyby Anjouané – neboť tak se budou nazývati povstalci – oblehli a vydrancovali Méridor.“

„Ah, máte pravdu,“ řekl Bussy, „nechcete, aby obyvatelé hradu nesli nepříjemné následky jeho dobytí.“

Oba přátelé dali se do smíchu, a ježto z města ozval se výstřel z děla, a sluha Bussyho oznámil, že princ ho již třikrát volal, přísahali si znova věrnost ve spolku nepolitickém a rozešli se majíce radost druh z druhu.

Bussy pospíšil k vévodskému zámku, kam hrnula se již šlechta ze všech končin kraje. Zvěst o příchodu vévody d'Anjou šířila se jako ozvěna rány vypálené z děla a města i vesnice na tři nebo čtyři míle kolem Angersu byly již pobouřeny velikou tou novinou.

Šlechtic připravil rychle oficiální přijetí šlechty princem, hostinu a řeči. Myslíl, že zatím co princ bude vítati šlechtu, jísti a zejména mluvit, zbude mu dosti času, aby dojel za Dianou, třeba jen na chvíli. A připraviv takto vévodovi zaměstnání na několik hodin, odešel domů, vsedl na druhého koně a jel tryskem cestou k Méridoru.

Vévoda, odkázán jsa sám na sebe, pronesl velmi pěkné řeči a došel znamenitého úspěchu mluvě o Lize, dotýkaje se opatrně toho, co se týkalo jeho spojenství s Guisy, a vydávaje se za prince pronásledovaného králem za důvěru, kterou mu Pařížané byli projevili.

Za odpovědí a líbání ruky vykonal vévoda d'Anjou přehlídku šlechticů, všímaje si bedlivě těch, kdož tu byli, a ještě bedlivěji těch, kdož posud nepřišli.

Když se Bussy vrátil, byly čtyři hodiny odpoledne; seskočil z koně a přišel k vévodovi všecek zapocen a uprášen.

„Ah, ah! Můj statečný Bussy,“ řekl vévoda. „Jsi v práci, jak se zdá.“

„Jak vidíte, Monseigneur.“

„Je ti teplo?“

„Jel jsem rychle.“

„Dej pozor, ať se neroznemůžeš, beztoho nejsi ještě docela zdrav.“

„Není již nebezpečenství.“

„A odkud přijíždíte?“

„Z okolí. Je spokojena Vaše Výsost a shromáždil se četný dvůr?“

„Ano, jsem dosti spokojen. Ale chybí někdo mezi tímto dvorem, Bussy.“

„Kdo to?“

„Tvůj chránělec.“

„Můj chránělec?“

„Ano, baron de Méridor.“

„Ah!“ řekl Bussy, bledna.

„A nemělo by se naň zapomínati, ačkoli on na mne zapomíná. Baron má veliký vliv v kraji.“

„Myslíte?“

„Vím to. Byl jednatelem Ligy v Angersu, k čemuž byl zvolen panem de Guise, a páni de Guise volí zpravidla dobře své lidi. Musí také přijíti, Bussy.“

„Ale což nepřijde-li, Monseigneur?“

„Nepřijde-li ke mně, podvolím se mu, a půjdu já k němu.“

„Na Méridor?“

„Proč bych nešel?“

Bussy nedovedl potlačit blesk sžíravé žárlivosti, jenž mu šlehl z oka.

„Ovšem, proč byste nešel? Jste princem, můžete si dělati, co chcete.“

„Myslíš, že se na mne ještě pořád hněvá?“

„Nevím. Jak bych to mohl věděti?“

„Neviděls ho?“

„Neviděl.“

„Když jsi jednal s okolní šlechtou, mohls také jednati s ním.“

„Byl bych tak učinil, kdyby on nebyl měl dříve co jednati se mnou.“

„Jak to?“

„Jak to?“ řekl Bussy. „Nebyl jsem dosti šťasten ve splnění slibů, které jsem mu učinil, abych mu pospíchal na oči.“

„Nemá-liž, čeho si přál?“

„Jak to?“

„Přál si, aby si jeho dcera vzala hraběte, a hrabě si ji vzal.“

„Dobře, Monseigneur, nemluvme již o tom,“ řekl Busy a obrátil se zády k princovi.

Vtom přišli noví šlechtici, vévoda šel k nim, a Bussy osaměl. Slova princova mu nešla z hlavy.

Jaké byly as opravdové úmysly princovy s baronem de Méridor?

Byly takové, jak je princ vyslovil? Neviděl opravdu ve starém šlechtici nic více nežli prostředek posílení svou věc oporou člověka obecně váženého a mocného? Či snad byly jeho politické záměry toliko prostředkem, aby se přiblížil k Dianě?

Bussy přemýšlel o postavení princově té chvíle; byl na kordy s bratrem, byl vyhnanecem z Louvru a náčelníkem povstání v kraji.

Srovnával hmotné zájmy princovy s jeho milostnými fantaziemi.

Tento poslední zájem byl velice nepatrný ve srovnání s ostatními.

Bussy byl hotov odpustiti vévodovi všecky jeho přehmaty, jen když nebude chtít dopustiti se tohoto.

Strávil celou noc při hostině s Jeho královskou Výsostí a šlechtici anjouskými a dvoře se dámám anjouským; a když přišla hudba, učil dámy nejnovějším tancům.

Netřeba podotýkati, že byl předmětem jejich obdivu a příčinou zoufalství manželů; a ježto někteří z nich dívali se na Bussyho méně přívětivě, než mu bylo vhod, zakroutil si asi osmkrát nebo desetkrát kníry a požádal tři nebo čtyři z těchto pánů, aby mu prokázali čest a šli s ním trochu na procházku do zahrady za svitu luny.

Ale pověst předešla ho již do Angersu, a tak nebylo jeho zdvořilým žádostem vyhověno.

XVII.

Zed', výkřik, sedm mil

U brány vévodského paláce uzřel Bussy ušlechtilou, upřímnou a usměvavou tvář, o které se domníval, že je vzdálena na osmdesát mil.

„Ah!“ řekl s živým pocitem radosti. „Tos ty, Remy?“

„Můj bože, ovšem, Monseigneur.“

„Chtěl jsem ti psáti, abys přišel za mnou.“

„Opravdu?“

„Slovo na to.“

„To jsem rád: bál jsem se, že mne vyplísníte.“

„Začpak?“

„Za to, že jsem přišel bez dovolení. Ale slyšel jsem, že Monseigneur vévoda d'Anjou unikl z Louvru a odebral se do svého kraje; vzpomněl jsem si, že vy jste v okolí Angersu; tušil jsem, že dojde k občanské válce, kde se rozdá i utrží hojně ran a nadělá hojně děr do kůže mých bližních; a ježto miluji svého bližního jako sebe sama a více než sebe sama, přispěchal jsem.“

„Dobřes učinil, Remy, slovo na to, chyběl jsi mi.“

„Jak se má Gertruda, Monseigneur?“

Šlechtic se usmál a řekl:

„Slibuji ti, že se na ni optám Diany, jakmile ji uvidím.“

„A buďte jist,“ řekl Remy, „že já zase, jakmile uvidím Gertrudu, optám se jí, jak se vede paní de Monsoreau.“

„Tys výtečný chlapík. A jakpak jsi mne našel?“

„To nebylo tak těžké: optal jsem se, kde je vévodský palác a čekal jsem na vás u brány; ovšem dříve dovedl jsem svého koně do koníren princových, kde, bůh mi odpusť hříchy, poznal jsem vašeho koně.“

„Ano, princ ztrhal svého, proto jsem mu půjčil Rolanda, a ježto neměl jiného, nechal si ho.“

„Podle toho vás poznávám; vy jste princem, a princ je služebníkem.“

„Jen se neukvapuj a nevyvyšuj mne tak, Remy, uvidíš, jak jest Monseigneur ubytován.“

A s těmi slovy uvedl Haudouina do svého domku u náspu.

„Tu jest palác,“ řekl Bussy. „Ubytuj se, kde chceš a jak můžeš.“

„To nebude tak těžko, nepotřebuji velikého místa, jak víte; ostatně vyspal bych se i stoje, kdyby bylo potřebí; jsem hrozně unaven.“

Oba přátelé – neboť Bussy zacházel s Haudouinem spíše jako s přítelem nežli se služebníkem – se rozešli, a Bussy, cítě v srdci dvojnásobnou radost z toho, že jest nyní mezi Dianou a Remym, spal jako by ho do vody hodil.

Jest pravda, že vévoda, chtěje se také vyspat po libosti, požádal, aby již nestříleli z děla ani z mušket. Zvony utichly samy, když se zvoníkům nadělaly mozoly na rukou.

Bussy vstal časně zrána a pospíšil na zámek, vzkázav dříve Remymu, aby přišel za ním.

Chtěl zastihnouti Jeho Výsost při probuzení, aby, možno-li, vystihl jeho úmysly z tváření zpravidla velice významného u spáče, jenž se probouzí.

Vévoda se probudil, ale zdálo se, jako by si bral ke spaní masku na tvář, jako jeho bratr Jindřich.

Bussy vstal nadarmo tak časně.

Předložil plán zaměstnání, kde jedna věc byla důležitější než druhá.

Především procházka mimo město za příčinou prohlídky hradeb.

Přehlídka obyvatel a jejich zbraní.

Návštěva ve zbrojnici a objednávka veškerého střeliva.

Bedlivé prozkoumání daní vybíraných po kraji, aby se oblažili dobří a věrní poddaní princovi malou přírážkou k dani za příčinou vnitřní výzdoby pokladny. Posléze korespondence.

Ale Bussy věděl předem, že poslední odstavec není příliš důležitý; vévoda d'Anjou psal málo; té doby řídil se zásadou: Co jest napsáno, jest napsáno.

Obrněn jsa takto proti zlým myšlenkám, jež by mohly na vévodu přijít, viděl hrabě, jak jsme již řekli, jak vévoda otvírá oči, ale nedovedl vyčísti z těchto očí nic.

„Aj, aj!“ řekl vévoda. „Tos ty již?“

„Jsem, Monseigneur. Nemohl jsem spáti, neboť jsem přemýšlel po celou noc o zájmech Vaší Výsosti. Tak copak budeme dělati zrána? Myslím, abychom si vyjeli na hon.“

„Vida!“ řekl si Bussy v duchu. „Tot' zaměstnání, na které jsem při dělání rozvrhu dne zapomněl.“

„Jakže?“ řekl vévoda. „Tvrdíš, že ti mé zájmy nedaly po celou noc spáti, a výsledek bdění a úvah je ten, že mi přicházíš navrhnouti hon? Jdi mi kšípku!“

„Pravda,“ řekl Bussy. „Nemáme smečky.“

„Ani vrchního lovčího,“ řekl princ.

„Co se mne týče, honil bych raději bez něho.“

„Já nejsem však jako ty. Mně chybí.“

Vévoda řekl to nějak podivně. Bussymu to neušlo, i řekl:

„Zdá se, že tento dobrý muž, váš přítel, nebyl také tím, kdo vás vysvobodil ze zajetí.“

Vévoda se usmál.

„Dobrá,“ řekl si Bussy, „znám tento úsměv; nechť se má Monsoreau na pozor!“

„Hněváš se naň?“ ptal se princ.

„Na Monsoreaua?“

„Ano.“

„A proč bych se naň hněval?“

„Protože jest mým přítelem.“

„Naopak, lituji ho velice.“

„Co to znamená?“

„Že čím výše ho pozdvihnete, tím hlouběji padne, až padne.“

„Vidím, žes dobrého rozmaru.“

„Tak?“

„Ano, mluvíš takto, jsi-li v dobrém rozmaru. Na tom nezáleží,“ mluvil vévoda dále, „stojím na svém tvrďe, že by nám byl Monsoreau velice prospěl v tomto kraji.“

„Proč to?“

„Protože má statky v okolí.“

„On?“

„On anebo jeho žena.“

Bussy zahryzl se ve rty; vévoda zaváděl hovor tím směrem, od něhož ho včera jen s největším úsilím odvedl.

„Myslíte?“ řekl.

„Ovšem. Méridor jest od Angersu vzdálen na tři míle. Což to nevíš, ač jsi přivedl starého barona za mnou?“

Bussy pochopil, že nesmí ukázati slabiny, a řekl:

„Ovšem, přivedl jsem ho za vámi, protože se mi zavěsil na plášť, a nechtěl-li jsem mu ho půlku nechati v rukou, jako dělal svatý Martin, nezbyvalo mi než dovésti ho za vámi... Ostatně má ochrana mu mnoho neprospěla.“

„Poslyš,“ řekl vévoda, „mám nápad.“

„U dása!“ řekl Bussy, jenž nikdy nedůvěřoval nápadům princovým.

„Ano... Monsoreau vyhrál na tobě první partii. Příkladím se, abys ty vyhrál druhou na něm.“

„Jak to myslíte, pane princi?“

„Zcela dobře. Znáš mne, Bussy?“

„Bohužel, pane princi.“

„Myslíš, že jsem člověk, který by snesl urážku, aby ji nechal bez trestu?“

„Přijde na to.“

Vévoda se usmál ještě potutelněji než dříve, hryzl se ve rty a potřásl hlavou.

„Vysvětlete to laskavě, Monseigneur,“ řekl Bussy.

„Nuže: vrchní lovčí ukradl mi dívku, kterou jsem miloval, a udělal z ní svou ženu; já zase hodlám ukrásti mu ženu a udělati z ní svou milenku.“

Bussy nutil se do úsměvu; ale jakkoli se namáhal, nepodařilo se mu to, a místo úsměvu se jen zašklebil.

„Ukrásti ženu panu de Monsoreau!“ zakoktal.

„Není tuším nic snazšího,“ řekl vévoda, „žena vrátila se na svůj zámek, a jaks mi řekl, nenávidí manžela. Mohu se tedy bez přílišné marnivosti spoléhati, že mi dá přednost před Monsoreauem, zejména slíbím-li jí, co jí slíbím.“

„A co jí slíbíte, Monseigneur?“

„Že ji zbavím manžela.“

„A pročpak jste to neudělal hned?“ byl by již málem zvolal Bussy, ale opanoval se a řekl: „Vykonal byste tento krásný čin?“

„Uvidíš. Zatím vykonám návštěvu na Méridoru.“

„Odvážíte se k tomu?“

„Proč bych se neodvážil?“

„Odvážíte se na oči starému baronovi, ježž jste opustil, ač jste mi slíbil...“

„Mám připravenu znamenitou omluvu.“

„Kde k ďasu běřete ty omluvy?“

„Tak jest. Řeknu mu: Nepostaral jsem se o zrušení tohoto manželství proto, že Monsoreau, jenž věděl, že jest jedním z předních jednatelů Ligy a že já jsem jejím náčelníkem, hrozil mi, že nás prozradí oba králi.“

„Ah, ah! Vaše Výsost vymýšlí tuto omluvu?“

„Docela nikoli, to musím říci,“ odvětil vévoda.

„Pak chápu,“ řekl Bussy.

„Chápeš?“ řekl vévoda, jenž nerozuměl odpovědi šlechticově.

„Ano.“

„Namluvím mu, že sňatkem jeho dcery zachránil jsem jemu život, jenž byl v nebezpečnosti.“

„Tot' znamenité,“ řekl Bussy.

„Není-liž pravda? Ale počkej, podívej se oknem, Bussy.“

„Načpak?“

„Jen se podívej!“

„Již se dívám.“

„Jak jest venku?“

„Musím říci Vaší Výsosti, že krásně.“

„Dobrá! Poruč osedlati koně a podíváme se, co dělá dobráček Méridor.“

„Ihned, Monseigneur?“

A Bussy, jenž po celou čtvrt hodinu takto hrál věčně komickou roli Mascarillea na rozpacích, naoko odcházejícího, šel až ke dveřím a vrátil se, řka:

„Dovolte, Monseigneur, kolik koní poručíte osedlati?“

„Čtyři, pět, kolik chceš.“

„Zůstavujete-li tento počet mně, Monseigneur, dám jich osedlati sto,“ řekl Bussy.

„Sto?“ žasl vévoda. „Načpak sto?“

„Aby mezi nimi bylo aspoň pětadvacet, na něž bych se mohl bezpečiti v případě přepadení.“

Vévoda se zachvěl a řekl: „V případě přepadení?“

„Ano,“ pokračoval Bussy, „slyšel jsem, že v těch končinách je spousta lesů. Nebylo by to tedy nic divného, kdybychom upadli do nějaké zálohy.“

„Ah, ah!“ řekl vévoda. „Myslíš?“

„Monseigneur ví, že opatrnosti nezbyvá ani při největší statečnosti.“

Vévoda se zamyslel. Bussy řekl:

„Dám jich osedlati raději sto padesát.“

A šel po druhé ke dveřím.

„Počkej chvíli!“ řekl princ.

„Čeho si přejete, Monseigneur?“

„Myslíš, Bussy, že jsem v Angersu v bezpečí?“

„Město není nejpevnější; ale bude-li dobře hájeno...“

„Ano, bude-li dobře hájeno; ale možná, že bude špatně hájeno; tys sice statečný, ale nemůžeš býti všude najednou.“

„Tot' pravděpodobno.“

„Nejsem-li v městě v bezpečí, a to jistě nejsem, protože Bussy o tom pochybuje...“

„Neřekl jsem, že o tom pochybuji, Monseigneur.“

„Dobrá, dobrá! Nejsem-li v bezpečí, musím se postarati, abych byl.“

„To se mi líbí, Monseigneur.“

„Prohlédnu zámek a ohradím se v něm dobře.“

„Máte pravdu, Monseigneur, dobré ohrazení jest nade všecko.“

Bussy se zajíkal; nebylť strašpytel, a nedostávalo se mu rozumných slov v té chvíli.

„A pak ještě něco.“

„Dnešní jitro jest úrodnou dobrými nápady, Monseigneur.“

„Dám sem zavolati barona de Méridor s dcerou.“

„Monseigneur, nápady vaše jsou dnes neobyčejně šťastné...! Vstaňte a pojdme do zámku.“

Princ zavolal své lidi, a Bussy používaje toho odešel.

Zastihl Haudouina v příbytku. Právě naň myslil.

Odvedl ho do kabinetu vévodova, napsal několik slov, vešel do skleníku, kde natrhal kytici růží, ovinul lístek kolem stonků, odešel do konírny, osedlal Rolanda, dal kytici do ruky Haudouinovi a vyzval ho, aby vsedl na koně.

Pak veda ho z města, jako vedl Aman Mardochea, zavedl ho na jakousi stezku a řekl mu:

„Nech jen jíti Rolanda; na konci stezky uvidíš les, v lese park, kolem parku zeď. Tam u zdi, kde se Roland zastaví, hodíš kytici.“

V lístku stálo: „Ten, kdo jest očekáván, nepřichází, protože přišel ten, kdo nebyl očekáván, a to hrozivěji než jindy, neboť miluje stále. Přijměte rty i srdcem vše, co jest neviditelného očím na tomto papíře.“

Bussy pustil uzdu a Roland odcválal směrem k Méridoru.

Bussy vrátil se do vévodského paláce a zastal prince již oblečena.

Remy pak nepotřeboval k vykonávání svého úkolu více času nežli půl hodiny. Jako mrak unášený větrem a důvěruje ve slova pánova, letěl Remy přes lučiny a pole, lesy, potoky a pahorky a stanul posléze pode zdí zpola pobořenou, jejížto stříška krytá břechťanem zdála se souviseti jeho úponkami s větvemi dubů.

Dojev na místo, Remy se postavil ve třemenech, upevnil znova a lépe lístek na kytici a vydav ze sebe mocné: „Hm!“ hodil kytici přes zed’.

Za zdí ozval se lehký výkřik, což bylo znamením, že posláni jeho bylo správně vyřízeno.

Remy neměl tu již nic dělati, neboť přinést odpověď mu nebylo uloženo.

Obrátil tedy směrem, kterým byl přijel, koně, jenž se chystal pásti na žaludech a jemuž bylo málo po chuti, že pro dnešek musil upustiti od tohoto zvyku; ale Remy zakročil vážně ostruhou i bičem.

Roland uznal, že nemá pravdu, a odcválal cestou nazpět.

Za čtyřicet minut poznal svou novou konírnu, jako dříve poznal houští, a postavil se sám k žebřině hojně zásobené senem a k jeslím naplněným vrchovatě ovsem.

Bussy prohlížel s princem zámek.

Remy přišel za ním, právě když zkoumal podzemní chodbu, vedoucí k brance.

„Nuže,“ ptal se svého posla, „cos viděl, cos slyšel, cos udělal?“

„Zed’, výkřik, sedm mil,“ odpověděl Remy s lakonismem jednoho ze synů Sparty, kteří si dávali ohlodávati břicho liškami k větší cti a slávě zákonů Lykurgových.

XVIII.

Tré Anjouanů

Bussy mu podařilo se tak zaměstnati vévodu d'Anjou válečnými přípravami, že po celé dva dni nemohl pomysleti ani na návštěvu na Méridoru, ani na obeslání barona do Angersu.

Chvílemi začínal ovšem mysliti na návštěvu.

Ale Bussy ihned vyvinul neobyčejnou horlivost, prohlížel muškety celé gardy, dal vypravovati koně po vojensku a voziti děla a lafety, jako by chtěl dobýti pětiny světa.

Remy vida to dělal cupaninu, obtahoval nástroje a připravoval masti, jako by měl ošetřovati polovinu lidského pokolení.

Netřeba podotýkati, že občas Bussy pod záminkou, že vykoná objížd'ku kolem vnějších opevnění, vyskočil na Rolanda a za čtyřicet minut byl u jisté zdi, kterou přeskakoval stále snáze, neboť při každém přeskočení spadl z ní nějaký kámen, a stříška zdi, boříc se pod tíží jeho těla, měnila se pomalu v průlom.

Rolandovi nemusil ani říkati, kam má jeti: Bussy mohl jen povoliti uzdu a zavřítí oči.

„Dva dny jsem již získal,“ řekl si Bussy, „byl by v tom d'as, aby ode dneška do dvou dní nepřispěla mi nějaká šťastná náhoda.“

Bussy nespolehal nadarmo na šťastnou náhodu.

Navečer třetího dne, když přijížděly do města nesmírné zásoby potravin, výtěžek to rekvizice, uložené vévodou dobrým a věrným Anjouanům, když pan vévoda d'Anjou, jakožto dobrý vládce, ochutnával černého chleba vojáků a trhal zuby nasolené slanečky a čerstvou tresku, ozval se od jedné z bran městských neobyčejný povyk.

Pan d'Anjou se ptal, co je toho příčinou, ale nikdo nevěděl.

Padaly tam rány zasazované držadly partyzán a pažbami mušket do četného zástupu občanů přivábených zajímavostí nezvyklého divadla.

Zběhlo se tam zatím toto:

Ku bráně přijel muž na bělouši, z něhož se pot jen řinul.

Z nařízení Bussyho, jenž, přidržuje se stále svého zastrášovacího systému, dal se jmenovati vrchním vojevůdcem kraje Anjouského a nejvyšším velitelem všech pevností a zavedl nejpřísnější kázeň, zejména v Angersu, nikdo nesměl z města ani do města, dokud nevyřkl hesla nebo polního ozevu anebo nevykázal se listem povolovacím.

Všecka ta kázeň neměla jiného účelu než zabrániti, aby vévoda neposlal k Dianě nikoho bez vědomí Bussyho a aby Diana nemohla přijíti do Angersu, aniž by o tom zvěděl.

Snad se to bude zdáti upřílišeným; ale za padesát let potom prováděl Buckingham jiné hlouposti kvůli Anně Rakouské.

Jezdec na bělouši přijel tedy v zuřivém trysku a zamířil přímo ke stráži.

Ale stráž měla rozkazy.

Rozkazy ty měl vykonávati muž stojící na stráži; ten nastavil partyzánu. Jezdec na bělouši patrně toho mnoho nedbal; ale muž na stráži vzkřikl:

„Do zbraně!“

Stráž vyběhla a bylo třeba domluviti se.

„Jsem Antragueta a chci mluviti s vévodou d'Anjou,“ prohlásil jezdec.

„Neznáme Antragueta,“ odpověděl mu náčelník stráže. „Přání vašemu mluviti s vévodou d'Anjou bude vyhověno, neboť vás zatkne a dovedeme k Jeho·Výsosti.“

„Že mne zatknete?“ řekl jezdec. „Lecjaký pobuda dělá vtipy o zatčení Karla de Balzac d'Entragues, barona de Cuneo a hraběte de Graville.“

„Ale přece se tak stane,“ řekl, upravuje si krunýř občan, jenž měl dvacet mužů za sebou a před sebou viděl jen jediného.

„Počkajte, dobří přátelé,“ řekl Antraguét. „Neznáte Pařížanů, vidíte? Nuže, podám vám ukázkú toho, co dovedou.“

„Zatkněte ho! Dovedme ho k Monseigneurovi!“ volala rozzuřená stráž.

„Pomalu, jehňátka anjouská,“ řekl Antraguét, „toho potěšení si dopřeji já.“

„Co to říká?“ ptali se občané.

„Říká,“ odpovídal Antraguét, „že jeho kuň ujel teprve deset mil, pročez může vám všem ještě jeti po bříše, nevyhnete-li se. Vyhněte se, sice ventre-boeuf...“

A ježto se zdálo, že občané angerští nerozumějí pařížskému zaklení, Antraguét chopil se kordu, a rozehnav se obratně dokola, srazil držadla nejbližších halaparten, jejichžto hroty byly proti němu nastaveny.

Neuplynulo ani deset minut, a patnáct nebo dvacet halaparten se změnilo v násady od smetáků.

Občané vrhli se holemi na jezdce, jenž oháněl se vpřed, vzad, vpravo i vlevo s podivuhodnou obratností, a směje se z plna hrdla.

„Ah, toť pěkný vjezd,“ řekl, krouť se na koni. „Oh, tihle občané angerští jsou počestní měšťané. Zpropadeně, jak se tu člověk pobaví! Princ měl pravdu, že odešel z Paříže, a já nemohl jsem udělati lépe, nežli že jsem přijel za ním.“

A Antraguét nejen že znamenitě odrážel rány, ale chvílemi také, když naň již příliš mocně dotírali, tal svou španělskou ocelí toho do buvoliny, onoho do přílby, a někdy i vzav si někoho na mušku, omráčil plochou stranou kordu neopatrného bojovníka, jenž se vrhal do vřavy, maje hlavu krytu pouze lehkou vlněnou čapkou anjouskou.

Občané sběhnuvše se sem bili o překot, mrzačíce druh druhá, načež začali nabíjeti; zdálo se, že jako bojovníci Kadmovi vyrůstají ze země.

Anraguet cítil již únavu, i vida, že zástup stále vzrůstá, řekl:

„Dobrá; jste stateční jako lvové, o tom není pochyby, i rád to dosvědčím. Ale vidíte, že máte v rukou jen násady halaparten a že nedovedete nabíjeti muškety. Umínil jsem si vjeti do města, ale nevěděl jsem, že je střeženo vojskem Caesarů. Vidím, že vás nepřemohu. Sbohem tedy, dobrou noc! Odcházím. Vyříd'te jen principi, že jsem přijel schválně z Paříže za ním.“

Zatím podařilo se náčelníkovi rozkřesati oheň do troudu své muškety; ale ve chvíli, kdy zakládal pažbu do ramene, Anraguet šlehl ho tak hrozně přes prsty svou ohebnou hůlkou, že upustil zbraň a skákal střídavě na pravé a levé noze.

„Zabte ho! Zabte ho!“ křičeli poranění bojovníci zuříce. „Nedejme mu utéci! Ať neunikne!“

„Tak!“ řekl d'Anraguet. „Dřív jste mne nechtěli pustiti do města a nyní nechcete mne nechati odejeti. Mějte se na pozoru. Donutíte mne, abych změnil taktiku; místo ploché hrany užiji hrotu; místo halaparten budu utínati ruce. Necháte mne odejeti nebo nenecháte, jehňátka anjouská?“

„Nenecháme! Zabte ho! Zabte ho! Již jest unaven! Jen na něj!“

„Dobrá, ale teď to půjde doopravdy!“

„Ano, ano!“

„Nuže, pozor na prsty! Utínám ruce!“

Sotva domluvil a chystal se prováděti hrozbu skutkem, objevil se na obzoru druhý jezdec, přijíždějící stejně zuřivě, vrazil do brány v nejprudším trysku a vjel jako blesk do vřavy, jež se počínala měniti v opravdový zápas.

„Anraguete!“ volal přijíždějící, „Anraguete! Co k d'asu děláš zde mezi měšťáky?“

„Livarote!“ zvolal Anraguet obraceje se. „Ah, buď vítán ku pomoci!“

„Věděl jsem, že tě dostihnu. Před čtyřmi hodinami dostal jsem zprávy o tobě, a od té chvíle jedu za tebou. Ale do čehos to vlezl? Vždyť tě vraždí, bůh mi hříchy odpust!“

„Ano, to jsou naši přátelé anjouští, kteří mne nechtějí pustit ani do města, ani od města.“

„Pánové,“ řekl Livarot, snímaje klobouk s hlavy, „byli byste tak laskaví a ustoupili vpravo nebo vlevo, abychom mohli projeti?“

„Posmívají se nám!“ volali občané. „Zabte je! Zabte je!“

„Ah, takoví jsou tedy angerští!“ řekl Livarot, dávaje si jednou rukou klobouk na hlavu a druhou tase kord.

„Ano, teď to vidíš!“ řekl Anraguet. „Na neštěstí jest jich mnoho.“

„Co mnoho? My tři se jim nedáme.“

„Tři ano, ale cožpak jsme tři? Vždyť jsme jen dva.“

„Tamto však přijíždí Ribeirac.“

„Přijíždí?“

„Slyšíš ho?“

„Vidím ho. Ribeiracu, hej, sem, sem!“

Vtom Ribeirac, jeda patrně tak prudce jako jeho přátelé, vjížděl do města Angersu stejným způsobem jako oni.

„Hle, tu je zápas!“ řekl Ribeirac. „Toť šťastná náhoda! Dobrý den, Anraguete! Dobrý den, Divarote!“

„Udeřme na ně!“ odpovídal Divarot.

Obránci města dívali se s úžasem na novou posilu, jež přibyla oběma přátelům, kteří z obrany chystali se přejíti k útoku.

„Ale vždyť jest jich celý pluk,“ řekl náčelník svým lidem. „Pánové, myslím, že rozkazy, jež jsme obdrželi pro případ bitvy, jsou pochybeny, i navrhuji, abychom se otočili vlevo.“

Měšťáci se známou obratností v provádění vojenských pohybů počali se ihned točiti vpravo.

Kromě vyzvání náčelníkova, jež jim ovšem doporučovalo opatrnost, viděli všecy tři jezdce řaditi se vedle sebe k boji se vzezřením tak hrozivým, že i nejneohroženějším naskakovala husí kůže.

„Toť jejich předvoj,“ volali občané, hledajíce nějaké záminky, aby mohli uprchnouti.

„Hoří! Hoří!“ volali jiní.

„Nepřítel! Nepřítel!“ křičela většina.

„Jsme otcové rodin. Naše životy patří ženám a dětem. Uteč, kdo můžeš!“ křičel náčelník.

Při tomto různém volání, majícím však, jak vidno, jediný účel, nastala po ulici strašlivá vřava a rány holemi sypaly se jako kru-pobití na zvědavce, kteří tísníce se kolem bázlivců překáželi jim v útěku.

Tak bylo slyšeti tuto vřavu až na Zámecké náměstí, kde, jak jsme řekli, princ ochutnával černého chleba, uzených slanečků a sušené tresky svých vojáků.

Bussy a princ ptali se po příčině vřavy a dověděli se, že všechen ten lomoz ztropili tři lidé či spíše tři vtělení ďablové, přijíždějící z Paříže.

„Tři lidé!“ řekl princ. „Jdi se podívat, kdo je to, Bussy.“

„Tři lidé?“ řekl Bussy. „Pojďte, Monseigneur.“

A oba šli. Bussy napřed, princ za ním, provázen jsa z opatrnosti dvaceti jezdci.

Přišli právě, když měšťáci počínali prováděti manévr, o němž jsme se zmínili, k veliké pohromě hřbetů a lebek zvědavců.

Bussy vystoupil ve třmenech a upíraje orlí oko do vřavy poznal dlouhý obličej Livarotův.

„Blesky boží!“ volal na prince hromovým hlasem. „Pospěšte, Monseigneur, to nás obléhají naši pařížští přátelé.“

„Nikoli,“ odpověděl Livarot hlasem, jenž přehlušoval všecku vřavu, „to nás naši anjouští přátelé chtějí vykuchat!“

„Zbraně v klid!“ volal vévoda. „Zbraně v klid, hlupáci, vždyť jsou to přátelé.“

„Přátelé!“ volali měšťáci pohmoždění, odřený a na ústupu. „Mělo se jim tedy dáti heslo. Již celou hodinu tu s nimi zacházíme jako s pohany a oni s námi jako s Turky.“

A ústup prováděl se dále.

Livarot, Antraguët a Ribeirac přiblížili se u vítězoslávě na prostoře uvolněné ústupem občanů, aby políbili ruku Jeho Výsosti, načež každý z nich vrhl se do náručí Bussymu.

„Zdá se,“ řekl filosoficky náčelník stráže, „že jsou to Anjouané, jež jsme měli za supy.“

„Monseigneur,“ šeptal Bussy vévodovi, „prosím vás, spočítejte své občanské vojsko.“

„Načpak?“

„Jen počítejte, aspoň zhruba, přibližně, nemusí to býti přesně, do jednoho.“

„Jest jich nejméně sto padesát.“

„Nejméně.“

„Dobrá. Co tím chceš říci?“

„Chci říci, že vaši vojáci za mnoho nestojí, když je tři muži přemohli.“

„Pravda,“ řekl vévoda. „A dále?“

„Zkuste to pak vyjít za město s takovými chlapíky!“

„Ano,“ řekl vévoda, „ale vyjdu se třemi, kteří je přemohli.“

„Ouvé!“ řekl si potichu Bussy. „Na to jsem nepomyslel. Ať žije logika zbabělců!“

XIX.

Roland

S posilou, které se mu takto dostalo, mohl pan vévoda d'Anjou odváděti se neustále obhlídkám pevnosti.

Provázen jsa přáteli, kteří přišli tak vhod, projížděl se ve válečném povoze, na nějž občané angerští byli nesmírně hrdi, ačkoli srovnání těchto šlechticů na statných koních a ve znamenité výstroji s roztrhanými postroji a rzivou výzbrojí městské milice nebylo nikterak ke cti této. Nejdříve prohlíželi náspy, potom zahrady přiléhající k náspům, potom krajinu přilehající k zahradám a posléze zámky stojící porůznu v kraji, a ne bez výrazu příliš zřejmé arogance, vévoda, ať jel mimo lesy či jimi, vysmíval se těmto lesům, jež mu naháněly dříve tolik strachu, či vlastně jimiž mu Bussy naháněl strachu.

Šlechtici anjouští přicházeli s penězi; u dvora vévody d'Anjou nacházeli volnost, které nebylo ani přibližně při dvoře Jindřicha III. Kynul jim tedy veselý život ve městě ochotném, jako každé hlavní město, vyprazdňovati měšce hostí.

Do tří dní navázali Anraguet, Ribeirac a Livarot styky se šlechtici anjouskými, kteří byli nadšeni pro módy a fazony pařížské.

Netřeba podotýkati, že tito počestní šlechtici byli ženatí a měli mladé a sličné ženušky.

Neprojížděl se tedy vévoda d'Anjou tak okázale městem pro svou soukromou zábavu, jak by mohli mysletí ti, kdož znají sobeckou jeho povahu. Nikoli.

Projížděky ty stávaly se vyražením šlechticů pařížských, kteří přijeli za ním, pánů anjouských a zejména dam anjouských.

Z toho především měl zajisté bůh radost, protože věc Ligy byla věcí boží.

Pak přišel král; toho to jistě naplňovalo zuřivostí.

Konečně dámy; ty byly šťastny.

Takto byla zastoupena veliká trojice té doby: bůh, král, dámy.

Radost dostoupila vrcholu, když se objevila-skvostná objednávka dvaceti dvou jízdeckých koní, třiceti tažných koní a čtyřiceti mulů, kteří s nosítky, povozy a nákladními vozy tvořili ekvipáže pana vévody d'Anjou.

Všecko to přicházelo jakoby kouzlem z Toursu za skrovnou cenu padesáti tisíc tolarů, jež byl vévoda d'Anjou na to věnoval.

Třeba podotknouti, že koně byli osedláni, ale sedla že nebyla sedlářům zaplácena; pokladny měly sice skvostné zámky, zamykající se klíči, ale byly prázdné.

Třeba také podotknouti, že prázdné pokladny byly jen ke cti a chvále prince, jenž by je mohl naplniti vydíráním.

Ale bráti veřejně nebylo v povaze princově; ten raději bral potají.

Nicméně vzbudil příjezd povozů do Angersu veliké vzrušení mezi obyvatelstvem. Koně byli zavedeni do koníren, vozy byly uloženy v kolnách.

Pokladny byly odneseny nejlepšími důvěrníky princovými.

Bylo zapotřebí bezpečných rukou, aby jim bylo lze svěřiti sumy, kterých tam nebylo.

Posléze zavřely se brány paláce před nose nadšeného lidu, jenž vzhledem k tomuto opatření nabyl jistoty, že princ dopravil do města dva miliony, kdežto ve skutečnosti měla jíti z města suma as taková, jaká měla býti v prázdných pokladnách.

Od tohoto dne platil pan vévoda d'Anjou všude za nesmírného boháče, a celý kraj byl přesvědčen, soudě podle podívané, jež se odehrála před jeho zraky, že je dosti bohat, aby vedl válku s celou Evropou, bylo-li by toho potřeba.

V této důvěře měli občané trpělivě přijmouti vypsání nových daní, které vévoda na radu svých přátel zamýšlel.

Ostatně Anjouané šli skoro sami vstříc přáním vévody d'Anjou.

Lidé nelitují nikdy peněz, které půjčují nebo dávají boháčům.

Král Navarrský, jehož chudoba byla známa, nebyl by se dodělal v této příčině ani čtvrtiny toho výsledku, jehož se dodělal vévoda d'Anjou, jenž se postaral o to, aby platil za boháče.

Leč vraťme se k vévodovi.

Dobrý princ žil jako patriarcha, oplýváje všemi statky pozemskými, a jak každý ví, Anjou je dobrý kraj.

Cesty vedoucí do města byly plny jezdců spěchajících do Angersu, aby se poklonili princovi nebo mu nabídli své služby.

Pan d'Anjou sám pak konal dále obhlídky mající za účel vypátrati vždy nějaký poklad.

Bussymu se podařilo dosíci toho, že žádná z těchto obhlídek nešla až k zámku, kde obývala Diana.

Chovalť Bussy tento poklad sám pro sebe, pleně po svém způsobu tento kouteček kraje, jenž hájiv se z počátku náležitě, vzdal se posléze na milost a nemilost.

Zatím tedy co pan d'Anjou konal obhlídky a Bussy plenil, pan de Monsoreau přijel na loveckém koni ku branám angerským.

Bylo to as kolem čtvrté hodiny odpolední; aby mohl přijeti o čtvrté hodině, urazil pan Monsoreau toho dne osmnáct mil.

Proto také byly jeho ostruhy rudé krví; a kůň jeho, všecek zpěněný, byl napolo mrtev.

Minula již doba, kdy se u bran městských působily obtíže těm, kdož chtěli vejíti do města: Angerští byli nyní hrdi a pohrdali vším, takže by byli vpustili do města bez překážky prapor Švýcarů, třeba pod velením samotného hrdiny Crillona.

Pan de Monsoreau, jenž nebyl Crillonem, vjel přímo a řekl:

„Do paláce Monseigneuru vévody d'Anjou.“

Neposlouchal ani odpověď strážce, kterou za ním křičela.

Zdálo se, že jeho kůň drží se na nohou jen divem rovnováhy udržované rychlostí, kterou se hnal: ubohé zvíře letělo takřka bez

vědomí života, i bylo takřka jisto, že klesne, jakmile se zastaví. U pálce kůň stanul; pan de Monsoreau byl znamenitým jezdcem, kůň byl ušlechtilého plemene; kůň i jezdec udrželi se na nohou.

„K panu vévodovi!“ zvolal nejvyšší lovčí.

„Monseigneur odebral se na obhlídku,“ odpověděl muž na stráži.

„Kam?“ otázal se pan de Monsoreau.

„V tu stranu,“ odpověděl strážný, ukazuje rukou v jednu ze čtyř stran světových.

„K ďas!“ řekl Monsoreau. „Mám vyřídit vévodovi věc velmi naléhavou. Co si počítí?“

„Tát nejtrív koně to konírny,“ odpověděl strážný, elsaský to rejtar, „nepot' nepotepřete-li ho o sed', upatne fám.“

„Rada je dobrá, třeba ve špatné francouzštině,“ řekl Monsoreau. „Kdepak jsou konírny, dobrý příteli?“

„Tamchle!“

Vtom přistoupil k šlechtici muž, jenž se mu prohlásil.

Byl to správce domu.

Pan de Monsoreau odpověděl také vypočtením jmen, příjmení a hodností.

Správce domu uklonil se uctivě; jméno nejvyššího lovčího bylo již dávno po kraji známo.

„Račte vejíti, pane, a oddechnouti si,“ řekl. „Není tomu ani deset minut, co Monseigneur vyjel z domova; Jeho Výsost nevrátí se do osmé hodiny večerní.“

„Do osmé hodiny večerní!“ opakoval Monsoreau, hryzna si kníry. „Tím bych zmařil mnoho času: Přináším nesmírně důležitou zprávu, kterou Jeho Výsost musí obdržeti co nejdříve. Nemáte pro mne koně a průvodčího?“

„O koně by nebylo, těch máme deset,“ řekl správce domu. „Ale co se týče průvodčího, toť něco jiného, neboť Monseigneur neřekl, kam jede, a budete-li se po cestě vyptávati, dovíte se zrovna tolik

jako kdokoliv jiný. Ostatně bych nerad posílal lidi ze zámku. Jeho Výsost to velmi důtklivě nařídila.“

„Ah, ah!“ řekl nejvyšší lovčí. „Nejste tu tedy v bezpečí?“

„Oh, pane, jak bychom nebyli v bezpečí, máme-li takové lidi, jako jsou páni Bussy, Livarot, Ribeirac a Anraguet, nemluvě ani o nepřemožitelném našem princí, Monseigneuru vévodovi d'Anjou; ale uznáte...“

„Ano, uznávám, že když jich není doma, je tu bezpečnost menší.“

„Tak jest, pane.“

„Vezmu si tedy čerstvého koně z konírny a pokusím se nalézt Jeho Výsost vyptává se cestou.“

„Jsem jist, pane, že takto najdete Monseigneura.“

„Neodjel tryskem?“

„Nikoli, pouze klusem.“

„Dobrá, platí: ukažte mi koně, jež bych si mohl vzít.“

„Vejděte do konírny, pane, a vyberte si sám: všichni náležejí Monseigneurovi.“

„Dobrá!“

Monsoreau vešel.

Deset nebo dvanáct koní, krásných a čerstvých, pochutnávalo si v jeslích bohatě zásobených nejchutnějším obrokem anjouským.

„Vyberte si,“ řekl správce domu.

Monsoreau pohlédl okem znalce na řadu ušlechtilých čtvernožců a řekl:

„Vezmu si tohoto hnědáka; dejte mi ho laskavě osedlati.“

„Rolanda.“

„Jmenuje se Roland?“

„Ano, je to oblíbený kůň Jeho Výsosti. Jezdí na něm každého dne; dostal ho od pana de Bussy a nezastihl byste ho v konírně, kdyby Jeho Výsost nezkoušela nových koní, kteří přišli z Toursu.“

„Vida, zdá se, že umím dobře vybírat.“

Přiblížil se sluha z koníren a správce domu nařídil mu:

„Osedlejte Rolanda!“

Kůň hraběte zatím vešel sám do konírny a ulehl na stelivo, nečekaje ani, až mu sejmou postroj.

Roland byl osedlán ve chvíli.

Pan de Monsoreau vyhoupl se do sedla a ptal se ještě jednou, kterou stranou vévoda s družinou odjel.

„Vyjel touto branou a dal se touto ulicí,“ řekl správce domu, ukazuje nejvyššímu lovčímu stejným směrem, jako dříve strážný.

„Na mou věru,“ řekl Monsoreau, povoluje uzdu a vida, že kůň jde sám touto cestou, „zdá se, že Roland jde po stopě.“

„Bud’te bez starosti,“ řekl správce, „slyšel jsem od pana de Bussy a jeho lékaře, pana Remyho, že je to nejmoudřejší zvíře, jaké jest možno; jakmile ucítí své druhy, pustí se za nimi. Pohled’te na krásné nohy, jelení se jim nevyrovnají.“

Monsoreau nahnul se stranou a řekl:

„Skvostné!“

Kůň opravdu odejel, nečekaje na pobídnutí; nadejel si docela ku bráně, když se cesta rozdělovala ve dvě, obloukem vlevo a rovně vpravo.

Leč při všech důkazech své moudrosti škubal kůň hlavou, jako by se chtěl vyprostiti z uzdy, která ho patrně tížila. Zdálo se, jako by chtěl říci jezdcí, že všechen ten velitelský vliv naň jest zbytečný, a čím blíže přicházel k městské bráně, tím rychleji běžel.

„Opravdu,“ mumlal si Monsoreau, „vidím, že mi kůň nebyl přechválen. Když tedy znáš tak znamenitě cestu, jdi, Rolande, jdi.“

A pustil otěže z rukou na šíji Rolandovu.

Kůň dostav se až ke vnějšímu boulevardu, váhal na chvíli, nevěda, zda zahrnouti vpravo či vlevo.

Dal se vlevo.

Vtom šel mimo jakýs venkovan.

„Viděl jste zástup jezdců, příteli?“ ptal se Monsoreau.

„Ano, pane,“ odpovídal venkovan, „potkal jsem je tamhle, napřed.“
Bylo to zrovna směrem, kterým se dal Roland.

„Jdi, Rolande, jdi,“ řekl nejvyšší lovčí pouštěje otěže koni, jenž dal se do ostrého klusu, kterým musil ovšem tři čtyři míle uraziti za hodinu.

Kůň klusal ještě chvíli podle boulevardu, načež se pojednou dal vpravo po stezce porostlé kvítím a vinoucí se poli.

Monsoreau uvažoval na chvíli, nemá-li zastaviti Rolanda, ale ten klusal s takovou jistotou, že ho nechal klusati dále. Čím dále kůň jel, tím více se rozjařoval. Přešel z klusu do cvalu, a dříve než za čtvrt hodiny zmizelo město zrakům jezdcovým.

Také jezdci, čím dále jel, tím více zdály se povědomé končiny, jimiž jel. A když vjel do lesa, řekl:

„Hle, zdá se, že jedeme k Méridoru. Snad se Jeho Výsost nedala směrem k zámku?“

A čelo nejvyššího lovčího zachmuřilo se při této myšlence, která nevyskytla se po prvé v jeho duchu.

„Oh, oh,“ mumlal. „Přijel jsem nejprve za princem, odkládaje návštěvu ženy na zítřek. Snad mi nebude popřáno uviděti je oba najednou?“

Strašlivý úsměv zjevil se na rtech nejvyššího lovčího.

Kůň jel dále, drže se stále vpravo s umíněností, která svědčila o tom, že cestu dobře zná.

„Na mou věru,“ myslil si Monsoreau, „nemohu již býti daleko od parku méridorského.“

Vtom zařehťal mu kůň.

Hned nato ozvalo se z hloubi lesa jako v odpověď jiné zařehťání.

„Aj, aj,“ řekl si nejvyšší lovčí. „Roland tu našel druhy, jak se zdá.“

Kůň uháněl zdvojenou rychlostí, kmitaje se bleskem pod vysokými stromy.

Pojednou spatřil Monsoreau zed' a koně u ní uvázaného.

Kůň zařičel po druhé, a Monsoreau poznal, že je to týž, který zařehťal dříve.

„Někdo tu jest!“ řekl Monsoreau bledna.

XX.

Jakou zprávu přinesl pan hrabě de Monsoreau

Pan de Monsoreau nevycházel z úžasu: zeď Méridoru, k níž tak podivuhodným způsobem přijel, kůň stojící u zdi a hlásící se radostně ke koni, který ho sem přinesl, jako by to byl jeho nejlepší známý – to všechno byly věci, o nichž by uvažoval i člověk nejméně podezřavý.

Když se přiblížil ke zdi – a lze si domyslet, že pan de Monsoreau přiblížil se rychle – shledal, že jest na tom místě pobořena. Byly to již celé schody, jež se mohly každou chvíli probořiti. Zdálo se, že v kamenech byly vyšlapány stupně, a ostružiny čerstvě vytrhané visely na pošlapané snítce.

Hrabě přehlédl to všechno jediným pohledem a z celku přešel na podrobnosti.

Kůň zasluhoval především pozornosti; i dostalo se mu jí.

Indiskrétní zvíře mělo na sobě sedlo s čabrakou stříbrem protkávanou.

V jednom z cípů bylo dvojité FF proplétající dvojí AA.

Nebylo pochybnosti, že to byl kůň z koníren princových, neboť monogram znamenal František d'Anjou.

Podezření hraběte tímto směrem stupňovalo se v hrozná rozčilení.

Vévoda přijel tedy sem; přijížděl sem často, neboť kromě koně přivázaného u zdi byl tu jiný, který znal tak znamenitě cestu.

Monsoreau soudil, že, uvedla-li ho náhoda na tuto stopu, nezbývá mu, než aby sledoval stopu dále.

To měl již ve zvyku jako nejvyšší lovcí a žárlivý manžel.

Ale bylo zřejmo, že se nedoví ničeho, dokud bude na této straně zdi.

Proto uvázal koně svého vedle koně tam stojícího a počal zmužile přelézati zed'.

Bylo to snadno, noha stoupala za nohou, ruka měla připraveno místo všude, kde se měla položit, ohbí ramene rýsovalo se na kamenech na povrchu hřebene zdi, a větve dubu, které v těchto místech překážely rozhlídce a přelézání, byly pečlivě okleštěny loveckým nožem.

Tolik úsilí bylo korunováno plným úspěchem.

Pan de Monsoreau, sotvaže se octl na svém pozorovacím stanovišti, spatřil pod stromem modrou mantilu a černý aksamitový plášť.

Mantila náležela patrně ženě a černý plášť muži; ostatně nebylo třeba daleko pátrati: muž i žena procházeli se spolu ve vzdálenosti asi padesáti kroků, vedouce se pod paží, obráceni zády ke zdi a ukryti ostatně listím houštiny.

Na neštěstí pro pana de Monsoreau, jehož při všem jeho násilnictví zed' nechtěla poslouchati, vypadl kámen ze stříšky zdi a padal, lámaje větve dubu, až dopadl na trávu; tam zaduněl temnou ozvěnou.

Při tomto lomozu patrně obě osoby, jejichžto tváře houští panu de Monsoreau ukrývalo, se obrátily a uviděly ho, neboť se ozvalo pronikavé a významné vzkřiknutí ženské, načež bylo slyšeti šestšatů v listí, jenž zvěstoval hraběti, že oba utíkají jako dvě vyplašených srnců.

Při výkřiku ženy Monsoreau cítil, jak mu na čele vyvstává studený pot. Poznalt' hlas Dianin. Nedoveda již odolati záchvatu vzteku, jenž ho pudil dolů, seskočil ze zdi a s kordem v ruce jal se prodíratí křovinami a větvemi, stíhaje uprchlíky.

Ale všecko zmizelo, nic nerušilo již ticha v parku; v alejích nejevil se ani stín a na cestách ani stopa, z houštin neozýval se ani nejmenší šelest, leda zpěv slavíků a pěnic, kteří byli uvyklí oběma milencům a nerušili se nikterak jejich přítomností.

Co počítí v této samotě? K čemu se odhodlati? Kam se vrhnouti? Park byl veliký; pronásleduje ty, kterých hledal, mohl setkati se s lidmi, kterých nehledal.

Pan de Monsoreau myslil, že objev, který učinil, postačí na tu chvíli; ostatně byl příliš zmítán hněvem, aby mohl jednati s opatrností, které bylo potřebí oproti soupeři tak nebezpečnému, jakým byl František; neboť nepochyboval, že tímto soupeřem jest princ.

A kdyby i to nebyl on, má důležité poslání k vévodovi d'Anjou; ostatně uvidí, až se setká s princem, co má souditi o jeho vině či nevině.

Potom probleskla mu hlavou znamenitá myšlenka.

Přeleze zed' na témž místě, kde ji přešel dovnitř, a odvede se svým koněm koně vetřelce, jež překvapil v parku.

Tento pomstychtivý záměr dodával mu sil; běžel nazpět a doběhl ke zdi, těžce oddychuje a všecek upocen.

Tak pomáhaje si z větve na větev, dostal se až na vrchol zdi a přeskočil na druhou stranu; ale tam nebylo již koně, vlastně nebylo tam již koní.

Myšlenka, kterou pojal, byla tak znamenitá, že dříve nežli připadla na mysl jemu, připadla na mysl jeho nepříteli, a ten ji provedl.

Pan de Monsoreau všecek zdrcen zařval vztekem, zatínaje pěst na zlomyslného démona, jenž zajisté smál se mu již v hustém stínu lesním; ale ježto nesnadno malomyslněl, nepodlehla také jeho vůle opětovaným ranám, kterými jako by si osud byl umínil zdrtiti ho: vzpamatoval se ihned, orientoval se přes to, že noc rychle se blížila, sebral všechny síly a pustil se pěšky do Angersu, kam si nadešel postranní stezkou, kterou již od dětství znal.

Za půl třetí hodiny došel městské brány, zmíraje žízni, horkem a únavou; ale vzrušení myslí dodávalo sil jeho tělu, a byl to stále týž člověk železné vůle a násilnický.

Ostatně jedna myšlenka ho sílila: optá se strážce nebo spíše stráží, půjde bránu od brány, až zví, kterou branou vjel člověk s dvěma

koňmi; vyprázdnil měsíc, slíbí hory a doly, až zví, jak ten člověk vypadal.

A ať je to kdokoliv, dříve či později splatí mu ten člověk svůj dluh. Optal se muže na stráži; ale ten vystřídal teprve před chvílí předchůdce a nevěděl nic; vešel tedy do strážnice a vyptával se.

Voják, který byl vystřídán na stráži, viděl as přede dvěma hodinami koně bez pána, jenž se vracel sám cestou k paláci.

Myslil prý tedy, že se přihodila jezdcí nějaká nehoda, a moudré zvíře že se vrátilo samo domů.

Monsoreau se udeřil do čela: viděl, že se nedoví ničeho.

Zamířil do vévodského paláce.

Tam bylo živo, plno hluku a veselí, okna zářila jako slunce a kuchyně planuly jako zažehlé peci, vysílající průduchy vůni zvěřiny a koření, při které žaludek může zapomenouti, že je sousedem srdce.

Ale mříže byly zavřeny, a tu nastala nesnáz: bylo potřeba dáti je otevřít.

Monsoreau zavolal vrátného a prohlásil se, ale vrátný nechtěl ho poznati.

„Byl jste vzpřímen, a nyní jste shrben,“ řekl mu.

„To jest únavou.“

„Byl jste bled a nyní jste červený.“

„To jest horkem.“

„Vyjel jste na koni a vracíte se pěšky.“

„Kůň se mi splasil, vyhodil mne ze sedla a vrátil se bez jezdce. Neviděl jste ho?“

„Viděl,“ řekl vrátný.

„Každým způsobem podejte zprávu správci domu.“

Vrátný jsa rád, že ujde vší zodpovědnosti za toto otevření, pospíšil uvědomit pana Remyho.

Pan Remy přišel a poznal ihned Monsoreaua.

„A odkud přicházíte, probůh, v takovémto stavu?“ ptal se ho.

Monsoreau vypravoval bajku, kterou byl vyprávěl vrátnému.

„Opravdu,“ řekl správce domu, „byli jsme všichni velice znepokojeni, když jsme uviděli koně bez jezdce, zejména pak Monseigneur, kterého jsem zpravil o vašem příchodu.“

„Ah, Monseigneur byl znepokojen?“ řekl Monsoreau.

„Velice znepokojen.“

„A co říkal?“

„Abychom vás uvedli hned, jakmile se vrátíte.“

„Dobře. Zaskočím jen do konírny, podívat se, nestalo-li se nic koni Jeho Výsosti.“

Monsoreau odešel do konírny a poznal ušlechtilé zvíře, které stálo na téměř místě, odkud je prve vzal, a pochutnávalo si na obroku, dávajíc najevo, že se potřebuje posilnit.

Potom ani se nepřevléknuv – Monsoreau se domníval, že při důležitosti zprávy, kterou přinášel, nemusí dbáti etikety – odebral se nejvyšší lovčí do jídelny. Všichni šlechtici princovi, i Jeho Výsost, sedíce za tabulí skvostně ustrojenou a nádherně osvětlenou, pochutnávali si na bažantích paštikách, čerstvých kančích roštěnkách a kořeněných příkrmech, což vše zalévali hojně ušlechtilým a vonným červeným vínem cahorským nebo potutelným, lahodným a jiskřivým vínem anjouským, jež omamuje dříve, nežli topasy, jimiž září ve sklenici, jsou vyčerpány.

„Dvůr jest úplně pohromadě,“ řekl Anraguet zardělý jako panenka a opilý jako starý rejtar, „v úplném pořádku, jako sklep Vaší Výsosti.“

„Nikoli, nikoli,“ řekl Ribeirac, „chybí nám nejvyšší lovčí. Je opravdu hanba, že jíme oběd Jeho Výsosti a neseženeme si naň sami.“

„Já jsem pro kteréhokoli vrchního lovčího,“ řekl Livarot. „Ať je to kdokoliv, třeba pan de Monsoreau.“

Vévoda se usmál; vědělť sám o příchodu hraběte.

Livarot sotva domluvil a princ sotva se usmál, dveře se otevřely, a vešel pan de Monsoreau.

Vévoda spatřiv ho přivítal ho hlučným voláním, tím hlučnějším, že se rozlehlo za obecného ticha.

„Vida, tu jest,“ řekl; „vidíte, pánové, že nás má nebe rádo, neboť nám posílá to, čeho jsme si právě přáli.“

Monsoreau přiveden jsa do značných rozpaků touto rozjařeností princovou, jaká v podobných případech nebyla vlastní Jeho Výsosti, uklonil se rozpačitě a odvrátil hlavu, oslněn jsa jako sova, jež se octla pojednou ze tmy na zářícím slunci.

„Posadte se a povečeřte s námi,“ řekl vévoda, ukazuje panu de Monsoreau místo, jež bylo uprázdněno právě naproti němu.

„Monseigneur,“ odpověděl Monsoreau, „žízním, lačním a jsem unaven; ale nenapiji se, nepojím a neusednu dříve, dokud nevyřídím velice důležitého poslání, jež mi bylo svěřeno k Vaší Výsosti.“

„Přicházíte z Paříže, pravda-li?“

„V největším spěchu, Monseigneur.“

„Poslouchám tedy,“ řekl vévoda.

Monsoreau přistoupil k Františkovi a s úsměvem na rtech i se záštím v srdci řekl mu potichu:

„Monseigneur, paní královna matka přijíždí co nejrychleji do Angersu k návštěvě Vaší Výsosti.“

Vévoda, na nějž všichni upírali zraky, projevil pojednou radost a řekl:

„Dobře, díky. Pane de Monsoreau, jako vždy i dnes shledávám ve vás věrného služebníka, večeřme dále, pánové.“

A přistrčil si ke stolu křeslo, které dříve odstrčil, aby vyslechl zprávu pana de Monsoreau.

V hostině se pokračovalo; nejvyšší lovčí, sedě mezi Livarotem a Ribeiracem, sotvaže okusil pohodlí měkkého sedadla a sotvaže se octl před hojným výběrem jídla a pití, měl brzy po chuti.

Duch překonával hmotu. Duch, unášen jsa chmurnými myšlenkami, vracel se do parku méridorského, a konaje znovu cestu, kterou právě bylo vykonalo tělo klesající únavou, bral se jako poutník květnatou cestou, která vedla ke zdi.

Viděl opět řehtajícího koně, viděl poboženou zeď, viděl dva milující se a prchající stíny; slyšel výkřik Dianin, výkřik, jenž pronikl až do hlubin jeho srdce.

Potom, nedbaje ruchu, světla, ani hostiny, zapomínaje vedle koho a proti komu sedí, nořil se úplně do svých vlastních myšlenek, chmuře čelo víc a více a marně potlačuje v prsou temný vzdech, jenž upoutal pozornost žasnoucích spolustolovníků.

„Klesáte únavou, pane nejvyšší lovcí; opravdu bude nejlépe, odeberete-li se na lože.“

„Na mou věru,“ řekl Livarot, „rada není zlá, a neuposlechnete-li jí, usnete ještě nad talířem.“

„Promiňte, Monseigneur,“ řekl Monsoreau, zdvihaje hlavu, „jsem vskutku zkrušen únavou.“

„Opijte se, hrabě,“ řekl Antraguét, „nic nezahání lépe únavu než to.“

„A pak,“ mumlal Monsoreau, „kdo se opíjí, zapomíná.“

„Nic platno,“ řekl Livarot. „Nedá si říci. Podívejte se, pánové, má pořád ještě plnou sklenici.“

„Na vaše zdraví, hrabě,“ řekl Ribeirac, zdvihaje sklenici.

Monsoreau byl nucen přituknouti si se šlechticem a vyprázdnil sklenici jedním douškem.

„A vida, umí pít znamenitě. Pohled'te, Monseigneur,“ řekl Antraguét.

„Ano,“ odpověděl princ, jenž se snažil čísti v srdci hraběte. „Výborně!“

„Ale budete nám musiti uspořádati pořádný hon, hrabě,“ řekl Ribeirac; „znáte dobře kraj.“

„Máte tu ekvipáže, lesy,“ řekl Livarot.

„A ženu k tomu,“ dodal Antraguét.

„Ano,“ odpovídal mimovolně hrabě, „ano, ekvipáže, lesy a paní de Monsoreau, ano, pánové, ano.“

„Uspořádejte nám lov na divokého kance, hrabě,“ řekl princ.

„Pokusím se o to, Monseigneur.“

„Cože?“ řekl jeden ze šlechticů anjouských. „Že se o to pokusíte? Toť pěkná odpověď! Lesy jsou přece plny kanců. Kdybych honil ve starém houští, vyhnal bych jich za pět minut deset.“

Monsoreau mimoděk zbledl; staré houští byla právě ta část lesa, kam ho Roland zanesl.

„Ano, ano, zítra, zítra!“ volali šlechtici sborem.

„Chcete tedy zítra, Monsoreau?“ tázal se vévoda.

„Jsem vždy k službám Vaší Výsosti,“ odpověděl Monsoreau. „Ale jak Monseigneur ráčil před chvílí podotknouti, jsem velice unaven, abych mohl pořádati zítra hon. Kromě toho musím se podívatí do okolí a přesvědčiti se, v jakém stavu jsou naše lesy.“

„A pak, pusťte ho také k ženě, u všech všudy!“ řekl vévoda s upřímností, která přesvědčovala ubohého manžela, že vévoda jest jeho sokem.

„Platí tedy! Platí!“ volali mladíci vesele. „Poskytujeme panu de Monsoreau lhůtu dvaceti čtyř hodin, aby si odbyl v těchto lesích všechny povinnosti, které tu naň čekají.“

„Ano, pánové, poskytněte mi laskavě tu lhůtu,“ řekl hrabě. „Slibuji vám, že jí náležitě použiji.“

„A nyní, náš nejvyšší lovčí,“ řekl vévoda, „dovoluji vám, abyste se odebral na lože. Necht' dovedou pana de Monsoreau do jeho příbytku.“

Pan de Monsoreau se uklonil a odešel, zbaven jsa velikého břemene: nucenosti.

Sklíčení lidé milují ještě více samotu nežli šťastní milenci.

XXI.

Jak se král Jindřich III. dozvěděl o útěku milovaného bratra vévody d'Anjou a co z toho pošlo

Když nejvyšší lovcí odešel z jídelny, pokračovalo se v hostině živěji, veseleji a volněji než dříve.

Zachmuřená tvář Monsoreauova nemálo přispěla k veselosti šlechticů, neboť pod záminkou a i pod skutečností únavy poznali neustálé duševní zaujetí chmurnými věcmi, jež vtiskalo na čelo hraběte znamení smrtelného zármutku, jenž byl zvláštním rysem jeho vzezření.

Když odešel, princ, jenž se necítil volným v jeho přítomnosti, nabyl opět klidného vzezření a řekl:

„Livarote, když vešel náš nejvyšší lovcí, začal jsi nám vyprávěti o vašem útěku z Paříže. Pokračuj.“

A Livarot vypravoval dále.

Protože však my jako historikové víme lépe než Livarot, co se stalo, budeme vyprávěti sami místo něho; snad tím vypravování ubude ceny co do barvitosti, ale za to získá co do rozsahu, neboť víme, čeho Livarot nemohl věděti, totiž co se zběhlo v Louvru.

Kolem půlnoci probudil se Jindřich III. nezvyklým hlukem, jenž se ozýval v paláci, kde bylo přec nařízeno největší ticho, jakmile král ulehl. Bylo to spílání, rány halapartnou do zdí, běhání po galeriích, klení, až vlasy hrůzou na hlavě vstávaly, a ze všeho toho hluku, ze všech těch nárazů a ze všeho klení ozývala se tisícerou ozvěnou slova:

„Co řekne král? Co řekne král?“

Jindřich se vztyčil na loži a pohlédl na Chicota, jenž povečeřev s Jeho Výsostí usnul ve velikém křesle, nohy maje ovinuty kolem kordu.

Hluk vzrůstal.

Jindřich seskočil z lože, všecek se blyště mazáním, a volal:

„Chicote! Chicote!“

Chicot otevřel oko; byl to opatrný chlapík, který si vážil velice spánku a neprobudil se nikdy rázem.

„Neděláš dobře, Jindřichu, že mne budíš. Zdálo se mi, že máš syna.“

„Poslyš,“ řekl Jindřich, „poslyš!“

„Co mám poslouchati? Myslím, že mi napovídáš dost hloupostí za dne, abys mne musil burcovati ještě v noci.“

„Což neslyšíš?“ řekl král, natahuje ruku směrem, odkud se ozýval hluk.

„Oh, oh!“ zvolal Chicot. „Opravdu, slyším křik.“

„Co řekne král? Co řekne král?“ opakoval Jindřich. „Slyšíš?“

„Stalo se patrně jedno z dvého: buď jest nemocen tvůj chrt Narcis, nebo hugenoti sáhli k odvetě a uspořádali bartolomějskou noc na katolíky.“

„Pomoz mi obléci se, Chicote.“

„Pomohu, ale pomoz mi vstáti, Jindřichu.“

„To je neštěstí! To je neštěstí!“ ozývaly se hlasy v předpokojích.

„K ďasů, toť zní vážně!“ řekl Chicot.

„Uděláme dobře, ozbrojíme-li se,“ řekl král.

„Uděláme ještě lépe,“ řekl Chicot, „vyjdeme-li dvířky, podíváme se, co se děje, a posoudíme sami neštěstí, jež se stalo, místo abychom si je dali vyprávěti.“ Téměř bez prodlení vyšel Jindřich podle rady Chicotovy tajnými dveřmi na chodbu, jež vedla do komnat vévody d'Anjou.

Tam uviděl ruce zdvíhající se k nebi a slyšel nejzoufalejší výkřiky.

„Oh, oh! Tuším již, co se stalo. Tvůj, nešťastný vězeň oběsil se patrně ve vězení. Ventre de biche! Jindřichu, blahopřeji ti: jsi větším politikem, než jsem se domníval.“

„Nikoli, nešťastníce!“ zvolal Jindřich. „To nemůže býti.“

„To by bylo škoda,“ řekl Chicot.

„Pojď, pojd’!“

A Jindřich vtáhl Gaskoňce do pokoje vévodova.

Okno bylo otevřeno a obstoupeno davem zvědavců, tísnících se na sebe, aby viděli provazový žebřík zavěšený na železných trojlístcích balkonu.

Jindřich zbledl na smrt.

„Aj, aj, milý synu,“ řekl Chicot, „nejsi ještě tak blazeován, jak jsem se domníval.“

„Uprchl! Zmizel!“ volal Jindřich tak zvučným hlasem, že se šlechtici obrátili.

Z očí králových sršely blesky; ruka svírala křečovitě rukojeť důtek.

Schomberg rval si vlasy; Quélus tloukl se pěstí do tváří a Maugiron tloukl jako beran hlavou do dřevěné stěny.

D'Épernon pak zmizel pod záminkou, že poběhne za panem vévodou d'Anjou.

Pohled na to, jak se milcové v zoufalství trýznili, upokojil ihned krále.

„Pomalů, milý synu,“ řekl, chytaje Maugirona v půli těla.

„Nikoli! Ďas mne vezmi, když to nebude mou smrtí!“ řekl mladík a vyvinuv se králi netloukl si již hlavu o dřevěnou stěnu, ale o zed’.

„Hola! Pomozte mi zadržeti ho!“ zvolal Jindřich.

„Hej, kmotře,“ řekl Chicot, „povím vám o lepší smrti; vražte si zkrátka a dobře kord do břicha.“

„Budeš mlčeti, necito!“ řekl Jindřich se slzami v očích.

Zatím tloukl se Quélus do břicha.

„Oh, Quéluse, milý hochu,“ řekl Jindřich, „nedělej toho, sice budeš vypadati jako Schomberg, když ho namočili do berlínské modři. Budeš vypadati hrozně.“

Quélus ustal.

Schomberg sám rval si dále vlasy a plakal vztekem.

„Schombergu, Schombergu, můj milý,“ volal Jindřich, „prosím tě, měj rozum!“

„Zblázním se z toho!“

„Tak!“ řekl Chicot.

„Jisto jest,“ řekl Jindřich, „že je to hrozné neštěstí, a proto musíš si uchovati rozum, Schombergu. Ano, je to hrozné neštěstí, jsem ztracen. Nastává občanská válka v mé říši... Kdo to jen provedl? Kdo sem dodal žebřík? Blesky boží! Dám zvěšeti celé město!“

Hrozný strach zmocnil se přítomných.

„Kdo je viníkem?“ mluvil dále Jindřich. „Kde jest viník? Deset tisíc tolarů dostane ten, kdo mi poví jeho jméno, sto tisíc tolarů dám tomu, kdo mi ho vydá živého nebo mrtvého.“

„Kdopak by to byl jiný, než nějaký Anjouan?“ zvolal Maugiron.

„Hrome! Máš pravdu,“ zvolal Jindřich. „Ha! Anjouané, blesky boží! Anjouané zlým toho záživou!“

A jako by to slovo bylo jiskrou, jež padla do prachu, ozval se úžasný výbuch výkřiků a hrozeb proti Anjouanům.

„Oh, ano, Anjouané!“ volal Quélus.

„Kde jsou?“ hulákal Schomberg.

„Rozpařte je!“ řval Maugiron.

„Sto šibenic pro sto Anjouanů!“ volal král.

Chicot nemohl zůstati němý v obecném tomto rozrušení. Vytasil zuřivě kord a na plocho se jím oháněje vpravo i vlevo bušil do milců a do zdí a křičel, koule očima:

„Och, ventre de biche! U sta hromů! Tisíc láter! Anjouané! Blesky boží! Smrt Anjouanům!“

Volání „Smrt Anjouanům!“ ozývalo se po celém městě, jako se ozýval křik matek izraelských v Rama.

Zatím Jindřich zmizel.

Vzpomněli si na matku a vytrativ se beze slova z pokoje odešel ke Kateřině, po nějaký čas již hodně zanedbávané, která nenápadně

vyčkávala se svou florentskou prozíravostí vhodné příležitosti ku provozování své politiky.

Když Jindřich vešel, ležela napolo zamyšlena ve velikém křesle, a svými tlustými, ale trochu zažloutlými tvářemi, planoucícma, ale strnulýma očima a plnýma, ale bledýma rukama podobala se spíše voskové soše než živé a myslící bytosti.

Ale při zprávě o útěku Františkově, kterou jí Jindřich podal ostatně beze všeho obalu, jsa rozlícen hněvem a záštím, zdálo se, že socha pojednou procitá, ačkoli pohyb zvěstující procitnutí omezil se jen na to, že se zabořila ještě hlouběji do křesla a potřásla hlavou, nemluvic ani slova.

„Ah, milá matko, vy zůstáváte klidná?“ řekl Jindřich.

„Proč bych nezůstávala, milý synu?“ ptala se Kateřina.

„Je-li pak možno! Což se vám nezdá tento útěk vašeho syna zločinným, výhružným a zasluhujícím největšího trestu?“

„Milý synu, svoboda má stejnou cenu jako koruna, a nezapomínejte, že jsem já radila vám, abyste uprchl, když jste mohl dosíci koruny.“

„Matko, on mne uráží.“

Kateřina pokrčila rameny.

„Matko, vzdoruje mi.“

„Nikoli,“ řekla Kateřina, „utíká jen.“

„Ah,“ řekl Jindřich, „pěkně se mne zastáváte.“

„Co tím chcete říci, milý synu?“

„Pravím, že city otupují se věkem, pravím...“

Nedomluvil.

„Co pravíte?“ řekla Kateřina s obvyklou chladnokrevností.

„Pravím, že mě nemilujete jako dříve.“

„Mýlíte se,“ řekla Kateřina s rostoucím chladem. „Jste můj milovaný syn, Jindřichu. Ale ten, na něž si stěžujete, je také můj syn.“

„Ah, toť mateřská morálka, madame,“ řekl Jindřich rozzuřen. „Víme, jakou má cenu.“

„Vy to víte zajisté lépe, než kdo jiný, milý synu; neboť vůči vám byla má morálka vždy slabostí.“

„A protože přišly na vás doby lítosti, litujete.“

„Věděla jsem, že těch konců dojdeme, milý synu,“ řekla Kateřina.
„Proto jsem mlčela.“

„Sbohem, madame, sbohem,“ řekl Jindřich, „vím, co mi zbývá, když ani u matky nenalézám soucitu. Najdu rádce schopné podporovati mou pomstu a ukázati mi, jak si mám počínati v tomto zápase.“

„Jděte, milý synu,“ řekla klidně Florenčanka, „a necht' jest moudrost boží v těchto rádcích, neboť jí budou hojně potřebovati, aby vám pomohli z nesnází.“

A nechávala ho odejít, nezdržujíc ho ani posunkem, ani slovem.

„Sbohem, madame,“ opakoval Jindřich.

Ale u dveří stanul.

„Sbohem, Jindřichu,“ řekla královna. „Jen několik slov vám ještě řeknu, nechci vám dávatí radu, milý synu, vím, že mne nepotřebujete. Ale požádejte svých rádců, aby dobře uvažovali, než vysloví své mínění, a aby ještě lépe uvažovali, nežli se odhodlají mínění to prováděti skutkem.“

„Oh, ano,“ řekl Jindřich, navazuje na slova matčina a používaje této příležitosti, aby nemusil jítí dále, „neboť okolnosti jsou vážné, není-liž pravda, madame?“

„Vážné,“ řekla zvolna Kateřina, zdvihajíc oči i ruce k nebi, „velice vážně, Jindřichu.“

Král, zaražen jsa tímto projevem hrůzy, který četl v očích matčiny, vrátil se k ní a řekl:

„Kdo jsou ti, kteří mu pomohli na svobodu? Máte nějaké tušení o tom, milá matko?“

Kateřina neodpovídala.

„Já,“ řekl Jindřich, „myslím, že jsou to Anjouané.“

Kateřina se usmála s výrazem duchaplnosti, jenž projevoval v ní stále téhož mohutného ducha bdícího, aby pokořil a zdrtil ducha jiného.

„Anjouané?“ ptala se.

„Nevěříte tomu,“ řekl Jindřich, „a kdekdo to myslí.“

Kateřina opět pokrčila rameny a řekla:

„Že to myslí jiní, budiž; ale vy, můj syn!“

„Co tedy, madame... Co chcete říci? Prosím vás, vyslovte se!“

„K čemu bych se vyslovovala?“

„Vyslovíte-li se, zvím mnoho.“

„Zvíte mnoho! Jindřichu, jsem již stará a povídavá žena; jediný můj vliv jest v mé lítosti a v mých modlitbách.“

„Nikoli, mluvte, matko, poslouchám vás. Oh, jste posud a zůstanete duší nás všech; mluvte!“

„Je to zbytečno, myšlenky mé jsou již zastaralé a nedůvěra jest hlavním údělem ducha starců. Stará Kateřina má ve svém věku dáti radu, která by ještě za něco stála! Tot' nemožno, milý synu!“

„Nuže, budiž, milá matko,“ řekl Jindřich, „odepřete mi své pomoci a zbavte mne své podpory. Ale do hodiny, ať je to vaším míněním či nic – a pak se toho dovím – dám zvěšeti všecy Anjouany, kteří jsou v Paříži.“

„Dáte zvěšeti všecy Anjouany!“ zvolala Kateřina s výrazem úžasu, který pociťují lidé silného ducha, když slyší něco nesmírného.

„Ano, ano, zvěšeti, rozsekati, povraždit, upáliti. Již nyní běhají moji přátelé po městě, aby přelámali hnáty těm proklatcům, těm zlotřilcům, těm zbůjníkům.“

„Ať se mají na pozoru, nešťastníci,“ zvolala Kateřina uchváčena vážností situace. „Uvrhli by se v záhubu, na čemž by konečně nezáleželo, ale strhli by v záhubu i vás.“

„Jak to?“

„Slepče!“ mumlala Kateřina. „Což budou míti králové věčně oči, aby neviděli?“

A sepjala ruce.

„Králové jsou králi jen s podmínkou, že pomstí urážky, které se jim staly, neboť pak jest jejich pomsta spravedlností, a zejména v tomto případě povstala by celá moje říše, aby mne hájila.“

„Pošetilče, nerozumo, dětino!“ mumlala Florenčanka.

„Ale proč to, jak to?“

„Myslíte, že lze zabít, upáliti nebo pověsiti lidi, jako jsou Bussy, Antraguat, Livarot a Ribeirac, aniž by tekly proudy krve?“

„Co na tom? Jen když budou pobiti!“

„Ano, budou-li pobiti, ukažte mi jejich mrtvoly, a při Matce boží řeknu vám, že jste dobře učinil. Ale nebudou-li pobiti; vztyčí se prapor odboje pro ně; vtiskne se jim do ruky obnažený meč, kterého by nikdy nebyli se odvážili tasiti za pána, jakým jest František; kdežto naopak v tomto případě a při vaší neopatrnosti tasí meč, aby hájili svých životů, a říše vaše se pozdvihne ne pro vás, ale proti vám.“

„Ale nepomstím-li se, mám strach a ustupuji,“ zvolal Jindřich.

„Řekl kdy kdo, že mám já strach?“ řekla Kateřina, kaboníc se a svírajíc zuby tenkými a červeně nalíčenými rty.

„Ale kdyby to byli Anjouané, zasluhovali by trestu, matko.“

„Ano, kdyby to byli, ale nejsou to.“

„Kdo tedy je to, nejsou-li to přátelé mého bratra?“

„Nejsou to přátelé vašeho bratra, neboť ten nemá přátel.“

„Ale kdo tedy je to?“

„Jsou to vaši nepřátelé, vlastně váš nepřítel.“

„Který nepřítel?“

„Milý synu, víte, že máte jen jediného nepřítel, jako váš bratr Karel měl také jen jediného a jako já sama měla jsem vždy jediného a téhož.“

„Míníte Jindřicha Navarrského?“

„Ano, Jindřicha Navarrského.“

„Vždyť ten není v Paříži!“

„Což víte, kdo jest v Paříži a kdo není? Víte něco? Máte oči a uši? Máte kolem sebe lidi, kteří vidí a slyší? Nikoli, jste všichni hluší, všichni jste slepí.“

„Jindřich Navarrský!“ opakoval Jindřich.

„Milý synu, kdykoli se dožijete nějakého zklamání, kdykoli vás potká nějaké neštěstí, kdykoli vás zdrtí nějaká katastrofa a nebudete znáti původce, nepátrejte, nepřemýšlejte, nevyšetřujte, všechno by bylo zbytečno. Zvolejte, Jindřichu: „Je to Jindřich Navarrský!“ A buďte jist, že jste řekl pravdu... Udeřte ve stranu, kde bude, a buďte jist, že jste udeřil pravým směrem... Oh, ten člověk... Ten člověk! Ten jest Damoklovým mečem, který zavěsil bůh nad domem Valois.“

„Myslíte tedy, abych odvolal rozkaz v příčině Anjouanů?“

„Bez prodlení,“ zvolala Kateřina, „nemeškaje ani minutu a nemařte ani vteřiny. Pospěšte si; snad jest již pozdě. Běžte a odvolejte rozkazy. Jděte, sice budete zničen.“

Jindřich vyběhl z Louvru, snaže se přivolati k sobě přátele.

Ale zastihl jen Chicota sedícího na kameni a rýsujícího v písku náčrtky zeměpisné.

XXII.

Jak Chicot a královna matka byli téhož mínění a jak král poslechl rady královny matky i Chicotovy

Jindřich se přesvědčil, že je to opravdu Gaskoněc, jenž zabrán jsa v pozorování svých figur jako kdysi Archimedes, nemínil se patrně obrátiti, ani kdyby nepřítel dobyl Paříže útokem.

„Nešťastníče,“ zvolal hromovým hlasem, „tak tedy hájíš svého krále?“

„Hájím ho po mém způsobu a domnívám se, že způsob ten jest dobrý.“

„Tohle že jest dobrý způsob, lenochu?“

„Stojím na svém tvrzení a dokáži je.“

„Jsem zvědav na tento důkaz.“

„Tot' snadná věc. Především věz, milý králi, že jsme provedli velikou hloupost, ohromnou hloupost.“

„Čímpak?“

„Tím, co jsme provedli.“

„Ah, ah!“ řekl Jindřich, žasna nad vzájemným poměrem obou vtipů nesmírně subtilních, které nemohly se shodnouti, aby došly téhož výsledku.

„Ano,“ odpověděl Chicot, „tvoji přátelé křičíce po městě: ‚Smrt Anjouanům!‘ – a teď, kdy o tom uvažuji, nechtěl bych na to přísahati, že nám Anjouané provedli nemilý kousek – tvoji přátelé tedy křičíce po městě ‚Smrt Anjouanům‘ rozdmychují zkrátka a dobře malou občanskou válku, které nemohli roznítiti páni de Guise, ač jí tak velice potřebují. A nyní, Jindřichu, buď jist, že buďto tvoji přátelé jsou

již nadobro nebožtíky, z čehož bych se já konečně příliš nermoutil, přiznám se ti, což by však tebe velice zarmoutilo; anebo vyhnali Anjouany z města, což by tebe velice mrzelo, ale zato by potěšilo nesmírně milého pana d'Anjou.“

„Blesky boží!“ zvolal král. „Myslíš, že věci dospěly již tak daleko?“

„Nedospěly-li již dále.“

„Ale to všechno mi nevysvětluje ani dost málo, proč tu sedíš na kameni a co tu děláš?“

„Dělám věc velice důležitou, milý synu.“

„Jakoupak?“

„Čtám si tu souhrn provincií, jež tvůj bratr bouří proti nám, a odhaduji počet mužů, který každá z nich postaví do odboje proti nám.“

„Chicote, Chicote!“ zvolal král. „Mám tedy kolem sebe samé zlovestné ptáky!“

„Houkání sovy v noci není nikterak protivné, milý synu,“ odpověděl Chicote, „a to proto, že se ozývá ve svou dobu. Tak. I nyní je chmurný čas, Jindřišku, tak chmurný, že ve dne je tma jako v noci, a já ti mluvím jen to, co máš slyšeti. Pohled!“

„Načpak?“

„Na mou zeměpisnou mapu, a uvažuj. Tu jest především kraj Anjou, dosti podobný dortičku. Vidíš? Tam se uchýlil tvůj bratr. Proto jsem začal s Anjou, hm! Kraj Anjou mající v čele dobré vůdce, jakými jsou tvůj nejvyšší lovčí Monsoreau a tvůj přítel Bussy, kraj Anjou sám o sobě může nám postaviti – pravím-li nám, znamená to tvému bratru Anjou – může postaviti tvému bratru deset tisíc bojovníků.“

„Myslíš?“

„Toť minimum. Přejdeme ke Guyenne. Vidíš Guyenne, není-liž pravda? Tu jest: její náčrtek podobá se teleti, jdoucímu o jedné noze. Nesměl by ses diviti, kdyby se v Guyenne vyskytli nespokojenci; je to staré ohnisko odboje, a Angličané odešli odtamtud teprve

nedávno, Guyenne bude tedy ráda, že může povstati, ne proti tobě, ale proti Francii. Z Guyenne lze bezpečně čekatí osm tisíc vojáků. Je to málo, ale buď bez starosti, vojáci ti budou otuženi a zkušení. Dále: nalevo od Guyenne máme Béarn a Navarru, vidíš? To jsou tyhle dva obrázky, podobné opici sedící na hřbetě slona. Navarra byla ovšem hodně okleštěná, ale s Béarnem zbývá jí posud obyvatelstvo počtem tří nebo čtyř set tisíc lidí. Mysli si, že by Béarn s Navarrou, kdyby je Jindříšek hodně vymačkal, postavily Lize pět procent obyvatelstva, bude to šestnáct tisíc mužů. Zopakujme tedy: deset tisíc postaví Anjou.“

A Chicot črtal dále hůlkou v písku.

Anjou.....	10 000
Osm tisíc Guyenne.....	8 000
Šestnáct tisíc Béarn a Navarra.....	<u>16 000</u>
Dohromady.....	34 000

„Domníváš se tedy,“ řekl Jindřich, „že král Navarrský se spojí s mým bratrem.“

„To si myslím.“

„Domníváš se tedy, že má král Navarrský nějaký podíl na jeho útěku?“

Chicot pohlédl upřeně na Jindřicha a řekl:

„Jindříšku, ten nápad nemáš sám ze sebe.“

„Proč to?“

„Protože jest příliš moudrý.“

„Ať je, čím je; odpověz mi: ptám se tě, myslíš-li, že Jindřich Navarrský jest nějak zúčastněn v útěku bratra mého?“

„Eh,“ řekl Chicot. „Slyšel jsem někde v ulici de la Ferronnerie *ventre saint-gris*, kteréžto dnes, kdy o tom uvažuji, zdá se mi dostačným důvodem.“

„Tys slyšel ventre saint-gris?“ zvolal král.

„Ovšem, že slyšel,“ odpověděl Chicot, „a vzpomínám si na to teprve dnes.“

„Byl tedy v Paříži?“

„Domnívám se tak.“

„A co jest důvodem tvé domněnce?“

„Mé oči.“

„Viděls tedy Jindřicha Navarrského?“

„Viděl.“

„A nepřišels mi říci, že nepřítel můj přišel mně na vzdory až do mého hlavního města?“

„Člověk jest buď šlechticem, nebo není,“ řekl Chicot.

„A je-li?“

„Je-li šlechticem, není špehounem.“

Jindřich se zamyslel a řekl:

„Tedy Anjou a Béarn! Můj bratr František a bratřevc Jindřich!“

„Ovšem, nepočítajíc ještě tří Guisů.“

„Jakže? Myslíš, že se všichni spojí?“

„Na jedné straně třicet čtyři tisíce lidí,“ řekl Chicot, počítaje na prstech. „Deset tisíc Anjou, osm tisíc Guyenne, šestnáct tisíc Béarn. Na druhé straně dvacet nebo dvacet pět tisíc pod velením pana de Guise, jakožto vrchního velitele tvého vojska. Úhrnem padesát devět tisíc mužů. Zredukujeme tento počet na padesát tisíc vzhledem ke dně, pakostnici a bolestem kyčelním a jiným nemocem. Zbude ještě, jak vidíš, milý synu, slušná sumička.“

„Ale Jindřich Navarrský a vévoda de Guise jsou nepřáteli.“

„To není nikterak překážkou, aby se nespojili proti tobě, v naději, že až pohltní tebe, pohltní druh druhu.“

„Máš pravdu, Chicote, má matka má také pravdu, máte pravdu oba. Třeba zabránit skandálu, pomoz mi sehnati dohromady Švýcary.“

„Ah, ano, Švýcary! Quélus je odvedl.“

„Tedy mé gardisty!“

„Schomberg je vzal s sebou.“

„Tedy alespoň mé služebnictvo!“

„Odešlo s Maugironem.“

„Jakže?“ zvolal Jindřich. „Bez mého rozkazu?“

„A odkdytak rozkazuješ, Jindřichu? Když jde o zbožné průvody nebo o mrskání, neříkám nic; tu máš plnou moc nad kůží svou i nad kůží jiných. Ale jde-li o válku, jde-li o vládu, je to věcí pana de Schomberg, pana de Quélus a pana de Maugiron. Neříkám pana d'Épernon, protože ten se schovává!“

„Blesky boží!“ zvolal Jindřich. „Je tomu opravdu tak?“

„Dovol mi, abych ti řekl, milý synu,“ řekl Chicot, „že pozoruješ velmi pozdě, žes sedmým nebo osmým králem své říše.“

Jindřich zahryzl se ve rty a dupl nohou.

„Eh,“ řekl Chicot, pátraje v šeru.

„Copak se děje?“ ptal se král.

„Ventre de biche! To jsou oni. Podívej se Jindřichu, to jsou tvoji lidé.“

A ukázal při tom králi na tři nebo čtyři jezdce, kteří přijížděli, jsouce sledováni několika muži na koni a houfem pěšáků.

Jezdci chtěli vjeti do Louvru, nevšímajíce si obou mužů stojících u příkopů a napolo ukrytých šerem.

„Schombergu!“ volal král. „Schombergu, sem!“

„Hola!“ ozval se Schomberg. „Kdo mne volá?“

„Jen pojed' blíže, hochu, pojed'!“

Schomberg patrně poznával hlas, a přiblíživ se řekl: „Hrome! To jest král.“

„Já jsem to; běžel jsem za vámi, a nevěda, kde bych vás dostihl, čekal jsem vás netrpělivě. Copak jste dělali?“

„Co jsme dělali?“ řekl druhý jezdec, přibližuje se ke králi.

„Ah, pojed', Quéluse, pojed' také,“ řekl král, „a především nemluv mi takto bez mého dovolení.“

„Není toho potřebí,“ řekl třetí, v němžto král poznal Maugirona, „protože jest již po všem.“

„Že jest po všem?“ opakoval král.

„Bohudíky,“ řekl d'Épernon, objevuje se pojednou odněkud, aniž kdo věděl odkud.

„Hosanna!“ zvolal Chicot, pozdvihuje obě ruce k nebi.

„Tedy jste je pobili?“ ptal se král.

Ale potichu dodal:

„Konec konců mrtví se nevracejí.“

„Pobili jste je?“ řekl Chicot. „Nu, jestliže jste je pobili, neříkám nic.“

„Ušetřili nás této práce,“ odvětil Schomberg. „Upláchli nám, ske-
tové, jako hejno holubů. Sotvaže jsme mohli zkřížiti ocel s nimi.“

Jindřich zbledl a otázel se:

„S kýmpak z nich jste zkřížili ocel?“

„S Anraguetem.“

„Tedy alespoň toho jste skláli?“

„Neskláli, naopak, on zabil služebníka Quélusova.“

„Byli tedy připraveni?“ ptal se král.

„Jakpak by nebyli!“ zvolal Chicot. „Řvete: ‚Smrt Anjouanům!‘ a bijete
z děl, zvoníte na poplach, až se třese všeska stará ocel po Paříži, a pak
chcete a myslíte si, že ti počestní lidé jsou tak hluší jako vy hloupí.“

„Konečně, konečně,“ mumlal si král, „vzplane občanská válka.“

Quélus se při těchto slovech zachvěl a řekl:

„U ďasa, je to pravda!“

„Ah, počínáte to uznávati?“ řekl Chicot. „Tot' dobře! Páni de Schom-
berg a de Maugiron nemají o tom ještě ani potuchy.“

„Jsme hotovi hájiti osoby i koruny Jeho Veličenstva,“ odvětil
Schomberg.

„Tot' zbytečno,“ řekl Chicot, „k tomu máme pana de Clicon, jenž
méně křičí a v ceně se vám vyrovná.“

„Ale vždyť vy, pane Chicote, jenž nás tu chcete plísniti jednoho
přes druhého, smýšlel jste přede dvěma hodinami jako my, anebo
nesmýšlel-li jste, aspoň jste křičel jako my.“

„Já?“ řekl Chicot.

„Ovšem, vždyť jste se docela oháněl kordem, bušil do zdí a volal: Smrt Anjouanům!“

„Ano,“ řekl Chicot, „ale to jest něco jiného; já jsem blázen, jak každý ví; ale vy, lidé rozumní.“

„Dosti, pánové,“ řekl Jindřich, „přičiňte se o mír; co nevidět nabažíme se války.“

„Co poroučí Vaše Veličenstvo?“ řekl Quélus.

„Abyste se stejnou horlivostí chlácholili lid, s jakou jste ho pobouřili; přiveďte nazpět do Louvru Švýcarsy gardisty a mé služebnictvo, a zavřete brány, aby zítra občané pokládali to, co se stalo, za zbrklost opilých lidí.“

Mladíci vzdálili se s ušima schlíplýma, vyřizující rozkazy královny důstojníkům, kteří je byli provázeli na výpravě.

Jindřich pak vrátil se k matce, která horlivě, ale s úzkostí a zasmušena udílela rozkazy svým lidem.

„Copak se stalo?“ řekla.

„Stalo se, milá matko, co jste předvíдалa.“

„Jsou na útěku?“

„Bohužel.“

„A co dále?“

„Dále nic; myslím, že je toho dosti.“

„Město?“

„Město jest vzrušeno, ale města se nebojím, to mám v rukou.“

„Ano,“ řekla Kateřina, „venkova jest se báti.“

„Ten povstane k odboji,“ mluvil dále Jindřich.

„Co zamýšlíte?“

„Znám jen jeden prostředek.“

„Který?“

„Vpraviti se náležitě do situace.“

„Kterak?“

„Dám příslušné rozkazy plukovníkům a gardistům, vyzbrojím milici, odvolám vojsko od La Charité a potáhnu na Anjou.“

„A což pan de Guise?“

„Eh! Pan de Guise! Pan de Guise! Dám ho zatknouti, bude-li potřeba.“

„Jen neminou-li se vaše přísná opatření cíle.“

„Co tedy počíte?“

Kateřina sklonila hlavu na prsa, chvíli přemýšlela a pak řekla:

„Všecko to, co zamýšlíte, jest nemožno, milý synu.“

„Ah,“ zvolal Jindřich s výrazem nemalé trpkosti. „Mám tedy dnes nešťastné nápady?“

„Nikoli, jste však rozrušen: uklidněte se nejprve, a pak uvidíme.“

„Myslete tedy za mne, milá matko, udělejme něco, jednejme!“

„Vidíte, milý synu, že jsem dávala rozkazy.“

„K čemu?“

„K odchodu vyslance.“

„A kam ho vyšleme?“

„K vašemu bratrovi.“

„Vyslance k tomu zrádci! Pokořujete mne, milá matko.“

„Hrdost není za nynějších poměrů namístě.“ řekla přísně Kateřina.

„Vyslanec má žádati o mír?“

„Milý synu,“ řekla Florenčanka, „třeba jen ten, že budete moci po sjednání míru zmocniti se zcela bezpečně těch, kdož uprchli, aby připravovali válku proti vám. Neřekl-liž jste právě, že byste je chtěl míti v moci?“

„Oh, dal bych za to čtyři provincie své říše, každou za jednoho.“

„Nuže, kdo chce něčeho dosíci, musí se také o to postarati,“ řekla Kateřina hlasem tak významným, že vzbouřil všecko záští a všecku pomstu v hloubi srdce Jindřichova.

„Myslím, že máte pravdu, milá matko,“ řekl. „Ale koho k nim pošleme?“

„Některého ze svých přátel. Přemýšlejte.“

„Marně přemýšlím, milá matko, nevím o nikom, komu bych mohl svěřiti podobné poslání.“

„Svěřte je tedy ženě!“

„Ženě, milá matko? Byla byste snad sama ochotna?“

„Milý synu, jsem stará a slabá, snad na mne čeká smrt, až se vrátím, ale vykonám bohdá tuto cestu tak rychle, že přijdu do Angersu dříve nežli přátelé vašeho bratra a váš bratr sám uvědomí si všecku svou sílu.“

„Oh, matko, má dobrá matko,“ zvolal Jindřich vroucně líbaje ruce Kateřině, „jste vždy mou podporou, mou dobroditelkou, mou prozřetelností!“

„To jest, jsem stále ještě královnou francouzskou,“ mumlala Kateřina, upírajíc na syna pohled, v němž se tajilo nejméně tolik útrpnosti co něžnosti.

XXIII.

Důkaz, že vděčnost byla ctností pana de Saint-Luc

Nazítří toho dne, kdy pan de Monsoreau tvářil se u stolu pana vévody d'Anjou tak žalostně, že se mu dostalo dovolení, aby odešel na lože před ukončením hostiny, povstal šlechtic časně zrána a sešel na nádvoří paláce.

Šlo mu o to, aby našel sluhu z koníren, s nímž byl již mluvil, a bylo-li by potřebí, dostati z něho nějaké zprávy o Rolandovi. Hrabě pochodil, jak si přál. Vešel do prostranné kolny, kde čtyřicet nádherných koní pochutnávalo si na slámě a ovse Anjouanů.

Hrabě díval se nejprve po Rolandovi.

Roland byl na svém místě a vynikal mezi nejkrásnějšími koňmi.

Potom díval se hrabě po sluhovi.

Viděl ho státi s rukama založenýma a dívati se po způsobu všech dobrých sluhů z koníren, s jakou chutí, větší nebo menší, žerou koně pánovi obvyklý obrok.

„Poslyšte, příteli,“ řekl hrabě, „jest zvykem Monseigneurových koní, že se vracejí sami do konírny, a jsou snad k tomu cvičeni?“

„Nikoli, pane hrabě,“ odpověděl sluha. „Proč se mne na to Vaše Milost ptá?“

„Myslím Rolanda.“

„Ano, ten přišel včera sám. Avšak nedivím se tomu, neboť Roland je zvíře velice moudré.“

„Ano,“ řekl Monsoreau, „pozoroval jsem to. Stalo se to tedy již někdy dříve?“

„Nikoli, pane hrabě, obyčejně jezdí na něm Monseigneur vévoda d'Anjou, který jest výtečným jezdcem a kterého by neshodil tak snadno.“

„Roland mne neshodil, příteli,“ řekl hrabě, nelibě nesa, že někdo, třeba jen sluha z konírny, může se domnívati, že by on, nejvyšší lovčí francouzského dvora, mohl spadnouti z koně, „jsemť také slušným jezdcem, třeba ne takovým, jako pan vévoda d'Anjou. Uvázal jsem Rolanda ke stromu a vešel jsem do jakéhos domu. Když jsem se vrátil, Roland byl ten tam. Domníval jsem se, že mi byl bud' ukraden, nebo že některý šlechtic jeda mimo udělal špatný žert a odvedl mi ho; proto jsem se vás tázal, kdo ho přivedl nazpět do konírny.“

„Vrátil se sám, jak správce domu měl již čest oznámit včera panu hraběti.“

„Toť podivno,“ řekl Monsoreau.

Zamyslel se na chvíli a obraceje hovor jinam řekl:

„Pravíš, že Monseigneur jezdí často na tomto koni?“

„Jezdil na něm téměř každého dne, nežli došly jeho ekvipáže.“

„Jeho Výsost vrátila se pozdě včera večer?“

„Asi hodinu před vámi, pane hrabě.“

„A kterého koně měl vévoda? Nebyl to hnědočervený kůň se všema čtyřma bílýma nohama a s lysinou na čele?“

„Nikoli, pane hrabě,“ řekl sluha, „včera Jeho Výsost měla Isolina, jenž stojí tuto.“

„A v průvodu princově nebyl šlechtic, jenž by byl jel na takovém koni, jakého popisují?“

„Neznám nikoho, kdo by měl podobného koně.“

„Dobrá,“ řekl Monsoreau s jakousi netrpělivostí, že se mu pátrání nedaří. „Děkuji ti. Osedlej mi Rolanda.“

„Pan hrabě si přeje Rolanda?“

„Ano. Což snad princ nařídil, aby se mi nedával?“

„Nikoli, pane hrabě, podkoní Jeho Výsosti mi naopak řekl, že všecy konírny jsou k vašim službám.“

Nebylo lze se hněvati na prince, jenž byl tak pozorný.

Pan de Monsoreau pokynul hlavou sluhovi, a ten jal se sedlati koně.

Když byl s tím hotov, odvázal sluha Rolanda od jeslí a přivedl ho k hraběti.

„Poslyš,“ řekl mu tento bera od něho uzdu, „a odpovídej mi!“

„Jsem úplně k službám,“ odpověděl sluha.

„Kolik vyděláš do roka?“

„Dvacet tolarů, pane hrabě.“

„Chceš si vydělati najednou desateronásobný roční příjem?“

„Jakpak bych nechtěl!“ řekl sluha. „Ale kterak si jej vydělám?“

„Vyzvíš-li, kdo měl včera červenohnědého koně se všema čtyřma bílýma nohama a s lysinou na čele.“

„Pane hrabě,“ řekl sluha, „žádáte na mně věc velice nesnadnou; k Jeho Výsosti přijíždí tolik šlechticů na návštěvu.“

„Ano; ale dvě stě tolarů je také slušný peníz a za nějakou námahu stojí.“

„Ovšem, pane hrabě, neříkám také, že nebudu pátrati.“

„Dobrá,“ řekl hrabě. „Tvá dobrá vůle se mi líbí. Tu máš napřed deset tolarů, aby se ti to veseleji pátralo. Vidiš, že o nic nepřijdeš.“

„Díky, pane šlechtici.“

„Dobrá; vyřídíš princi, že jsem jel na obhlídku lesů k honbě, kterou nařídil.“

Sotvaže hrabě domluvil, ozvaly se na slámě kroky příchozího.

Hrabě se obrátil a zvolal.

„Pan de Bussy!“

„Dobrý den, pane de Monsoreau,“ řekl Bussy. „Vy jste v Angersu? Toť zázrak!“

„A vy, pane, jenž prý jste nemocen?“

„Jsem vskutku nemocen,“ řekl Bussy. „Proto nařídil mi můj lékař úplně klid. Již po celý týden jsem ani nevyšel z města. Aj, aj! Pojedete

patrně na Rolandu? Toho koně jsem prodal panu vévodovi d'Anjou, a je s ním tak spokojen, že na něm jezdí téměř každého dne.“

Monsoreau zbledl a řekl:

„Ano, je to znamenité zvíře.“

„Neměl jste nešťastnou ruku, když jste si ho tak beze všeho zvolil,“ řekl Bussy.

„Oh, neznáme se teprve ode dneška,“ odvětil hrabě, „jel jsem na něm již včera.“

„A proto zachtělo se vám vyjeti si na něm dnes opět?“

„Ano,“ řekl hrabě.

„Dovolte,“ řekl Bussy, „mluvil jste něco o tom, že nám uchystáte hon?“

„Princ si přeje honiti jelena.“

„Jest prý jich mnoho v okolí?“

„Mnoho.“

„A kterou stranou chcete vyplašiti zvíře?“

„Stranou k Méridoru.“

„Dobrá!“ řekl Bussy bledna bezděky.

„Chcete mne doprovoditi?“ ptal se Monsoreau.

„Nikoli, díky,“ odvětil Bussy. „Jdu si lehnout. Cítím opět horečku.“

„To je pěkné!“ ozval se ode dveří konírny zvučný hlas. „Pan de Bussy povstal opět bez mého dovolení.“

„Tot' Haudouin!“ řekl Bussy. „To zas dostanu. Sbohem, hrabě. Doporučím Rolanda vaší péči.“

„Bud'te bez starosti.“

Bussy odešel a pan de Monsoreau vskočil do sedla.

„Copak jest vám?“ ptal se Haudouin Bussyho. „Jste tak bled, že bych skoro sám uvěřil, že jste nemocen.“

„Víš, kam jede?“ ptal se Bussy.

„Nevím.“

„Na Méridor.“

„Dobře. Což jste myslil, že pojede mimo?“

„Co se stane, bože, po tom, co se stalo včera?“

„Paní de Monsoreau zapře všechno.“

„On však viděl.“

„Ona mu dokáže, že měl vlčí mlhu.“

„Diana nebude mít tolik síly.“

„Oh, pane de Bussy, je-li pak možno, že neznáte lépe žen?“

„Remy, jest mi velice nevolno.“

„Rád věřím. Jděte domů. Předpisuji vám na dnešní ráno.“

„Copak?“

„Dušeného kapouna, řízek šunky a račí polévku.“

„Nemám hladu.“

„Právě proto vám nařizují jísti.“

„Remy, mám předtuchu, že ten katan vyvolá nějakou tragickou scénu na Méridoru. Měl jsem raději jeti s ním, když mne vybízel.“

„Proč?“

„Abych byl oporou Dianě.“

„Paní Diana obejde se bez opory; řekl jsem vám to a opakuji to. A protože nám je toho také potřebí, pojd'te, prosím vás. Ostatně nikdo nesmí viděti, že chodíte. Pročpak jste vstal přes můj zákaz?“

„Zmítal jsem se nepokojem a nemohl jsem doma vydržeti.“

Remy pokrčil rameny, odvedl Bussyho a uzavřev dveře posadil ho k dobré tabuli, zatím co pan de Monsoreau vyjížděl z Angersu touž branou jako včera.

Hrabě měl své důvody, proč jel zase na Rolandovi; chtěl se přesvědčiti, zda kůň, jehožto moudrost každý vychvaloval, donesl ho ke zdi parku náhodou či ze zvyku.

Proto vyjížděje z paláce složil mu uzdu na šíji.

Roland nezklamal očekávání jezdcova.

Sotvaže byl z brány, dal se vlevo. Pan de Monsoreau nechal ho jíti. Pak se obrátil vpravo, a pan de Monsoreau nechal ho zase jíti.

Tak se dostali na krásnou kvetoucí stezku, pak do houštin a konečně pod vysoké stromy.

Jako včera i dnes zrychloval Roland klus, čím blíže přicházel k Méridoru. Posléze změnil se jeho klus v cval a za čtyřicet nebo padesát minut octl se pan de Monsoreau u zdi právě na témž místě, kde včera.

Ale dnes bylo tam pusto a ticho. Neozývalo se tam ržání koňské a nikde nebylo viděti koně ani uvázaného, ani volně pobíhajícího.

Pan de Monsoreau seskočil z koně. Ale tentokráte, aby se nevydával v nebezpečení, že by mohl zase přijíti domů pěšky, vzal uzdu Rolandovu do ruky a přelézal zeď.

Ale uvnitř bylo všecko pusto jako vně parku.

Dlouhé aleje ztrácely se v dáli, a jen několik poskakujících srců oživovalo rozsáhlé plochy porostlé trávnickem.

Hrabě soudil, že by bylo zbytečné mařiti čas číháním na lidi, kterým se dostalo výstrahy a kteří postrašení byvše včera náhlým jeho objevením, buď přerušili své schůzky, nebo zvolili k nim jiné místo. Vsedl na koně, jel stezkou a po čtvrt hodině jízdy, při které musil zdržovati Rolanda, dojel k mříži zámku.

Baron právě proháněl psy karabáčem, když hrabě dojel zdvihačím mostu.

Spatřiv přijížděti zetě šel mu obřadně vstříc.

Diana sedíc pod nádherným fíkem čtla básně Marotovy. Gertruda, její věrná společnice, vyšívala vedle ní.

Hrabě pozdraviv barona spatřil obě ženy.

Seskočil z koně a přiblížil se k nim.

Diana povstala, šla tři kroky hraběti vstříc a vážně se mu uklonila.

„Jaký to klid, či vlastně jaká to perfidie!“ mumlal si hrabě. „Však já rozbouřím ty tiché vody.“

Přistoupil služebník; hrabě hodil mu uzdu svého koně, načež obrátiv se k Dianě, řekl:

„Madame, prosím vás, abyste mi laskavě popřála chvíle promluvíti s vámi.“

„Mileráda, pane hrabě,“ odvětila Diana.

„Prokážete nám čest a pobudete s námi v zámku, pane hrabě?“ tázal se baron.

„Ano, pane barone; aspoň do zítřka.“

Baron odešel dohlédnout sám, aby pokoj zeťův byl zařízen podle všech požadavků pohostinství.

Monsoreau ukázal Dianě na sedadlo, z něhož byla povstala, a sám usedl na sedadlo Gertrudino, upíraje na Dianu pohled, jenž by byl zastrašil člověka nejneohroženějšího.

„Madame,“ řekl, „kdopak to byl s vámi včera večer v parku?“

Diana upřela na manžela jasný a čistý pohled.

„V kterou hodinu, pane hrabě?“ otázala se, překonávajíc se tak, že v jejím hlase nebylo znáti ani nejmenšího vzrušení.

„V šest hodin.“

„Kde to?“

„V starém houští.“

„Tam jsem se já ani neprocházela, byla to patrně některá z mých přítelkyň.“

„Vy jste to byla, madame,“ řekl Monsoreau.

„Jak to víte?“ řekla Diana.

Monsoreau zarazil se tak, že nebyl schopen odpovědi; ale brzy nabyl opět vrchu hněv, i řekl:

„Povězte mi jméno toho člověka!“

„Kterého člověka?“

„Jenž se s vámi procházel.“

„Nemohu vám jej jmenovati, neprocházela-li jsem se tam.“

„Byla jste tam, pravím,“ zvolal Monsoreau, dupaje nohou.

„Mýlíte se, pane,“ odpověděla chladně Diana.

„Jak můžete zapírati, když jsem vás viděl?“

„Aj, vy sám, pane?“

„Ano, madame, já sám. Jak můžete zapírati, že jste to byla vy, když na Méridoru není jiné ženy?“

„Mýlíte se opět, pane, neboť je tu Jana de Brissac.“

„Paní de Saint-Luc?“

„Ano, paní de Saint-Luc, má přítelkyně.“

„A pan de Saint-Luc?“

„Nehne se po celý čas ani na krok od své ženy, jak víte; jejich manželství jest manželství z lásky. Viděl jste patrně pana a paní de Saint-Luc.“

„Nebyl to ani pan de Saint-Luc, ani paní de Saint-Luc. Byla jste to vy, kterou jsem poznal úplně dobře, s mužem, kterého neznám; ale přísahám vám, že se dovíím, kdo to byl.“

„Trváte tedy na tom, že jsem to byla já, pane?“

„Vždyť vám pravím, že jsem vás poznal a že jsem slyšel váš výkřik.“

„Až budete mluvit rozumně, pane,“ řekla Diana, „vyslechnu vás; ale nyní myslím, že udělám lépe, vzdálím-li se.“

„Nikoli, madame,“ řekl Monsoreau, zadržuje Dianu za ruku. „Zůstanete.“

„Pane hrabě,“ řekla Diana, „tu přicházejí pan a paní de Saint-Luc. Doufám, že se před nimi dovedete opanovati.“

A vskutku, Saint-Luc a jeho žena objevili se na konci aleje, jdouce k obědu, neboť právě zazněl zvonek zvoucí ke stolu, jako by byli v zámku čekali s obědem jen na pana de Monsoreau.

Oba poznali hraběte; a tušíce, že bezpochyby svou přítomností zbaví Dianu nemalých rozpaků, rychle se přiblížili.

Paní de Saint-Luc uklonila se hluboce panu de Monsoreau.

Saint-Luc podal mu srdečně ruku.

Všichni tři vyměnili mezi sebou několik zdvořilostí, načež Saint-Luc pobídnuv choť, aby šla s hrabětem, nabídl sám rámě Dianě.

Zamířili k domu.

Na zámku Méridoru obědvalo se v devět hodin; byl to starý zvyk z doby dobrého krále Ludvíka XII., který hrabě úplně zachoval.

Pan de Monsoreau usedl mezi Saint-Lucem a jeho ženou.

Diana, oddálena od manžela obratným manévrem své přítelkyně, seděla mezi Saint-Lucem a baronem.

Rozhovor byl obecný: točil se zcela přirozeně kolem příchodu bratra králova do Angersu a o hnutí, jaké tím bylo po kraji vzbuzeno.

Monsoreau byl by chtěl ovšem převést rozmluvu jinam, ale spolustolovníci jeho byli příliš umínění v této příčině, marně se tedy namáhal.

Ne snad že by Saint-Luc nebyl mu chtěl odpovídati, právě naopak: lichotil zuřícímu manželů, co nejvíce mohl, a Diana, která při tomto tlachání Saint-Lucově mohla mlčeti, děkovala příteli výmluvnými pohledy.

„Ten Saint-Luc jest hlupák, jenž žvaní v jednom kuse; to jest člověk, z něhož vytáhnou tajemství, po kterém pátrám, a to tím či oním způsobem.“

Pan de Monsoreau neznal Saint-Luca, protože přišel ke dvoru právě v čas, kdy Saint-Luc odtamtud odcházel.

A v tomto přesvědčení jal se odpovídat mladému muži takovým způsobem, že se radost Dianina zdvojila a nastal klid na všech stranách.

Ostatně Saint-Luc dával paní de Monsoreau okem znamení, jež znamenala:

„Bud'te klidna, madame, mám plán.“

V následující kapitole uvidíme, jaký plán měl pan de Saint-Luc.

XXIV.

Plán pana de Saint-Luc

Po obědě vzal pan de Monsoreau nového přítele pod paží a odváděje ho ze zámku řekl mu:

„Víte-liž pak, že jsem nesmírně šťasten, že jsem vás tu našel? Samota Méridoru lekala mne již předem!“

„Tak!“ řekl Saint-Luc. „Cožpak nemáte ženu? Mně zdála by se s takovouto družkou i poušť dosti oživena.“

„Nepopírám,“ řekl Monsoreau, hryzna se ve rty. „Ale...“

„Ale co?“

„Ale jsem velmi rád, že jsem vás tu našel.“

„Pane hrabě,“ řekl Saint-Luc, páraje se v zubech zlatým kordíkem, „jste vskutku nesmírně zdvořilý, neboť neuvěřím nikdy, že jste se mohl jen dost málo obávati nudy po boku takové ženy uprostřed tak nádherných krás přírodních.“

„Strávil jsem polovinu života v lesích,“ řekl Monsoreau.

„Tím spíše byste se tu nenudil,“ řekl Saint-Luc, „myslím, že čím déle člověk žije v lesích, tím více je miluje. Vizte jen nádherný tento park. Víím dobře, že budu nešťasten, až jej budu opouštět. Bohužel bojím se, že to bude co nejdříve.“

„Proč byste jej opouštěl?“

„Což jest člověk pánem svého osudu, pane hrabě? Člověk jest listem, který vítr smetá ze stromu a žene plání a údoly, aniž sám ví, kam letí. Vy jste šťasten.“

„Kterak šťasten?“

„Že zůstanete ve skvostných těchto lesích.“

„Nezůstanu tu asi také dlouho,“ řekl Monsoreau.

„Kdo by tak mluvil! Myslím, že se mýlíte.“

„Nikoli,“ řekl Monsoreau. „Nejsem tak náruživým milovníkem přírodních krás, i nedůvěřuji tomuto parku, který vy shledáváte tak krásný.“

„Opravdu?“ řekl Saint-Luc.

„Ano,“ opakoval Monsoreau.

„Pravil jste, že nedůvěřujete tomuto parku, a kterak to?“

„Protože se mi nezdá bezpečným.“

„Nezdá se vám bezpečným! Opravdu?“ řekl Saint-Luc v úžase.
„Ach již chápu: protože je tak opuštěn, není-liž pravda?“

„Nikoli. Proto zrovna ne; neboť myslím, že na Méridor přicházejí návštěvy.“

„Nepřicházejí,“ řekl Saint-Luc s úplnou naivností, „ani živá duše sem nepřijde.“

„Opravdu ne?“

„Je tomu tak, jak jsem řekl.“

„Jakže, ani občas nezavítá sem nikdo návštěvou?“

„Aspoň pokud jsem zde, nikoliv.“

„Ani jediný šlechtic krásného dvora angerského nezabloudí sem občas?“

„Ani jediný.“

„Tot' nemožno.“

„A přece tomu tak jest.“

„Ah! Fi! Ublížíjete anjouským šlechticům.“

„Nevím, ubližuji-li jim, ale d'as mne vezmi, viděl-li jsem tu jen pero některého z nich.“

„Tedy nemám pravdu v této příčině?“

„Naprosto nemáte. Vraťme se tedy k tomu, co jste dříve řekl, že totiž v parku není bezpečno. Jsou v něm snad medvědi?“

„To nikoliv.“

„Vlci?“

„Také ne.“

„Zloději?“

„Snad. Vidíte, milý pane, že paní de Saint-Luc jest velmi hezká, aspoň mně se tak zdá.“

„Zajisté že jest.“

„Procházívá se často v parku?“

„Často: jest jako já, zbožňuje venkov. Ale proč se mne na to ptáte?“

„Jen tak. A když jde na procházku, chodíváte s ní?“

„Vždycky,“ řekl Saint-Luc.

„Skoro vždycky,“ pokračoval hrabě.

„Ale co tím k ďasů chcete?“

„Bože, nic, milý pane de Saint-Luc, aneb aspoň skoro nic.“

„Poslouchám.“

„Doslechl jsem...“

„Čeho jste doslechl? Mluvte.“

„Nebudete se zlobiti?“

„Nezlobím se nikdy.“

„Ostatně mezi manžely jsou podobné důvěrnosti. Doslechl jsem, že v parku obcházel nějaký muž.“

„Muž?“

„Ano.“

„Jenž přicházel za mou ženou?“

„Toho neříkám.“

„Nejednal byste správně, kdybyste toho neřekl, milý pane de Mon-soreau. Je to velice zábavné. A kdo to viděl, prosím vás?“

„K čemu to?“

„Jen to povězte. Hovoříme, pravda-li? A máme hovořiti o tom či o onom? Pravíte tedy, že ten muž přicházel za paní de Saint-Luc? Ajajaj!“

„Poslyšte, mám-li říci vše. Nemyslím, že by byl chodil za paní de Saint-Luc.“

„A za kým pak?“

„Bojím se, že za Dianou.“

„To by mi ovšem bylo milejší,“ řekl Saint-Luc.

„Jakže? Vám by to bylo milejší?“

„Ovšem. Víte přece, že není sobečtějších tvorů nad manžely. Každý pro sebe, bůh pro všechny.“

„Spíš ďábel!“ dodal Monsoreau.

„Tedy myslíte, že sem vešel nějaký muž?“

„Nejen to myslím, viděl jsem ho.“

„Viděl jste muže v parku?“

„Ano.“

„Samotného?“

„S madame de Monsoreau.“

„Kdy to?“ ptal se Saint-Luc.

„Včera.“

„Kde?“

„Zde nalevo, pohleďte!“

A protože Monsoreau řídil procházku svou a Saint-Lucovou k staré houštině, mohl ukázati společníku místo ono z místa, kde právě byli.

„Ah!“ řekl Saint-Luc. „Tu jest vskutku zed' valně pobořena. Zpravím barona o tom, že mu tu bourají ohradu.“

„A koho máte v podezření?“

„Koho mám v podezření?“

„Ano,“ řekl hrabě.

„Z čeho?“

„Že přelezl zed' do parku, aby tu mluvil s mou ženou.“

Zdálo se, že Saint-Luc hluboce se zamyslel, a pan de Monsoreau čekal s úzkostí na výsledek.

„Nuže,“ řekl po chvíli.

„Opravdu,“ řekl Saint-Luc, „myslím, že to není nikdo jiný, než...“

„Než... kdo...?“ ptal se živě hrabě.

„Než... vy...“ řekl Saint-Luc.

„Žertujete, milý pane de Saint-Luc?“ řekl hrabě jako zkamenělý.

„Na mou věru nežertuji. Já jsem na počátku našeho manželství prováděl podobné věci: proč byste jich neprováděl vy?“

„Vyhýbáte se patrně odpovědi; přiznejte se, milý příteli, nebojte se... Mám dosti odvahy. Přispějte mi, přemýšlejte; je to veliká služba, které od vás čekám.“

Saint-Luc škrábal se za uchem a řekl:

„Myslím pořád, že to není nikdo jiný než vy.“

„Nechte žertů! Pojímejte věc vážně, pane; ujišťuji vás, že na ní mnoho záleží.“

„Myslíte?“

„Vím to jistě.“

„Pak je to něco jiného. A kterak přichází ten člověk? Víte to?“

„Přichází potají, toť se rozumí.“

„Často?“

„Zajisté; stopy jeho nohou jsou vytlačeny v měkkém kameni zdi; podívejte se jen.“

„Opravdu.“

„Nepozoroval jste nikdy, co jsem vám právě řekl?“

„Oh,“ řekl Saint-Luc, „tušil jsem to tak trochu.“

„Ah! Vidíte!“ řekl hrabě těžce oddychuje. „A co dále?“

„Dále? Nestaral jsem se o to; myslil jsem, že jste to vy.“

„Ale pravím vám, že jsem to nebyl já.“

„Věřím vám, milý pane.“

„Věříte mi?“

„Ano.“

„A tedy?“

„Tedy je to někdo jiný.“

Nejvyšší lovčí pohlédl téměř s hrozivým výrazem ve zraku na Saint-Luca, jenž stavěl na odív nejkoketnější a nejroztomilejší lhostejnost.

„Ah!“ řekl s tak hněvivou tváří, že mladý muž zdvihl hlavu.

„Mám ještě nápad,“ řekl Saint-Luc.

„Opravdu?“

„Není-li to... Není-li to vévoda d'Anjou.“

„Myslíl jsem také na to,“ řekl Monsoreau. „Ale vyptával jsem se na to. Nemůže to býti on.“

„Nu, nu, vévoda jest chytrý.“

„Ale není to on.“

„Říkáte stále, že to není on,“ řekl Saint-Luc, „a chcete, abych já řekl, že to jest.“

„Ovšem; vy bydlíte v zámku, a víte tedy...“

„Počkejte,“ zvolal Saint-Luc.

„Víte něco?“

„Mám ještě nápad. Nebyl-li jste to vy a nebyl-li to vévoda, byl jsem to bezpochyby já.“

„Vy, Saint-Lucu?“

„Proč ne?“

„Vy byste přijížděl na koni do parku zvenčí, když můžete do něho zevnitř?“

„Ah, bože, jsem tak vrtošivý tvor!“ řekl Saint-Luc.

„A byl byste se vy dal na útěk, když byste mě byl spatřil státi na zdi?“

„Proč bych se nedal?“

„Což jste dělal něco zlého?“ řekl hrabě, jenž nedovedl již ovládati svého rozčilení.

„Možná, že dělal.“

„Tropíte si ze mne bláznů!“ zvolal hrabě bledna, „a to již celou čtvrt hodiny.“

„Mýlíte se, pane,“ řekl Saint-Luc vytahuje z kapsy hodinky a hledě na Monsoreaua tak upřeně, že se přes všecku svou divokou odvahu zachvěl; „již celý dvacet minut.“

„Urážíte mne, pane!“ řekl hrabě.

„A vy myslíte, pane, že vy mne neurážíte svými biřickými otázkami?“

„Ah! Teď již vidím jasně.“

„Toť není nic divného, je deset hodin dopoledne. A co vidíte, prosím vás?“

„Že jste ve srozumění se zrádcem, se sketou, kterého bych byl včera málem zabil.“

„Ovšem že jsem!“ řekl Saint-Luc. „Vždyť je to můj přítel.“

„Je-li tomu tak, zabijí vás místo něho.“

„Tak! Ve svém domě! Tak zhurta! A beze všech okolků!“

„Myslíte, že se budu ostýchat, abych potrestal bídníka?“ zvolal hrabě na vrcholu zoufalství.

„Ah, pane de Monsoreau,“ odpověděl Saint-Luc, „jak špatně jste vychován, jak neblaze působil styk s divokou zvěří na vaše mravy! Fi...!“

„Což nevidíte, že zuřím?“ zařval hrabě, stavě se před Saint-Luca se založenýma rukama a tváří zrůzněnou děsivým výrazem zoufalství, jež ho hlodalo v srdci.

„Ano, k ďas, vidím to. A zuřivost vám na mou duši ani dost málo nesluší. Vypadáte takto příšerně, milý pane de Monsoreau.“

Hrabě jsa již bez sebe sáhl po kordu.

„Pozor!“ řekl Saint-Luc. „Vy sám mne vyzýváte. Beru vás samotného za svědka, že jsem úplně kliden.“

„Ano, hejsku,“ řekl Monsoreau, „ano, milostňátko, vyzývám tě.“

„Bud'te tak laskav a pojd'te za zed', pane de Monsoreau; za zdí budeme na neutrální půdě.“

„Na tom mi nezáleží,“ zvolal hrabě.

„Ale mně záleží,“ řekl Saint-Luc. „Nechci vás zabít na vaší půdě.“

„Dobrá!“ řekl Monsoreau překračuje rychle prúlom.

„Pozor! Pomalu, hrabě! Je tam kámen, který dobře nedrží. Byl patrně hodně oviklán. Aspoň si neubližte; měl bych z toho veliký zármutek.“

A Saint-Luc jal se také přelézati zed'.

„Rychle, rychle, pospěš si!“ řekl hrabě tase kord.

„Přišel jsem na venkov za zábavou,“ řekl Saint-Luc, mluvě sám k sobě. „Na mou věru, pobavím se tu dobře.“

A seskočil na druhou stranu.

XXV.

Jak pan de Saint-Luc ukázal panu de Monsoreau sek, kterému ho naučil král

Pan de Monsoreau čekal na Saint-Luca s kordem v ruce a zuřivě dupaje nohou.

„Jsi připraven?“ ptal se hrabě.

„Hle,“ řekl Saint-Luc, „nezvolil jste nejhorší místo, obraceje se zády k slunci; neostýchejte se.“

Monsoreau obrátil se na čtvrt kola.

„Dobrá,“ řekl Saint-Luc, „takto budu viděti dobře na to, co dělám.“

„Jen mne nešetři,“ řekl Monsoreau, „neboť budu si také počínati bezohledně.“

„Chcete mne tedy mermomocí zabít?“ řekl Saint-Luc.

„Chci-li...? Ovšem že chci.“

„Člověk míní a pán bůh mění,“ řekl Saint-Luc tase také kord.

„Pravíš...“

„Pravím... Podívejte se zde na ten chomáč vlčích máků a pampelišek.“

„Copak?“

„Co? Pravím, že vás na ten chomáč položím.“ A postavil se ve střeh, stále se směje.

Monsoreau vázal ocel zuřivě a mířil na protivníka dvěma nebo třemi ranami, vedenými s neuvěřitelnou hbitostí a stejně hbitě odraženými.

„Bůh ví, pane de Monsoreau,“ řekl Saint-Luc, pohrávaje si s ocelí protivníkovou, „zacházíte s kordem velice obratně, a každý jiný kromě mne a Bussyho byl by býval zabit vašim posledním uvolněním oceli.“

Monsoreau zbledl vida, s kým má co dělati.

„Snad se divíte,“ řekl Saint-Luc, „že tak slušně zacházím mečem; to je tím, že král sám, který, jak víte, velice mne miluje, cvičil mne v šermu a naučil mne mezi jiným i ráně, kterou vám ihned ukáží. Pravím vám to proto, že zabiji-li vás touto ranou, budete aspoň věděti, že jste byl zabit ranou naučenou králem, z čehož si budete dělati nesmírnou čest.“

„Jste velice duchaplný, pane,“ řekl Monsoreau, čině zoufalý výpad a veda přímo tak prudkou ránu, jež by byla prorazila zeď.

„Dobrá! Člověk dělá, co může,“ odvětil skromně Saint-Luc, uhýbaje se stranou a donucuje tímto pohybem protivníka, aby učinil poloviční obrat, čímž mu padalo slunce zplna do očí.

„Ah, ah!“ řekl. „Tu jsem vás chtěl viděti, zatím nežli vás uvidím, kam vás chci položit. Že jsem vedl dosti obratně tu ránu, co? Jsem také spokojen, opravdu, velice spokojen. Měl jste hned z počátku padesát procent vyhlídky, že budete zabit; nyní jí máte devětadevadesát procent.“

A s mrštností, silou a zuřivostí, kterých se od něho Monsoreau nenadál a kterých by byl nikdo nečekal od zženštilého toho mladíčka, Saint-Luc vedl pět ran za sebou a bez ustání na vrchního lovčího, který je odrážel všecek jsa omámen touto bouří, provázenou hvízdáním a blesky; šestá rána byla přímo spojená s dvojím záludem, odrazem a odsekem, jejížto první části nebylo viděti pro slunce a jejížto druhé části proto neviděl, že kord Saint-Lucův zmizel mu úplně v prsou.

Monsoreau stál ještě chvíli, ale jen jako z kořene vyvrácený dub, jenž čeká pouze na dech vánku, aby věděl, v kterou stranu padne.

„Tak,“ řekl Saint-Luc, „teď máte plných sto procent; a pamatujte si, pane, že padnete zrovna na chomáč, který jsem vám naznačil.“

Síly opouštěly hraběte, rozevřel náručí, oko jeho zastíraly mráčky. Nohy mu klesly, i padl na vlčí máky, s jejichžto nachem mísila se jeho krev.

Saint-Luc otřel si klidně kord a patřil na toto odstínění barev, jež pomalu mění v mrtvolnou masku tvář člověka, jenž dokonává.

„Ah! Zabil jste mne, pane,“ řekl Monsoreau.

„Snažil jsem se o to,“ řekl Saint-Luc, „ale nyní, kdy vás tu vidím ležeti, poraněného na smrt, d'as mne vezmi, nemrzí-li mne, co jsem provedl; nyní jste mi posvátnou osobou, pane; jste nesmírně žárliv, pravda, ale byl jste statečný.“

A jsa spokojen touto pohřební řečí, Saint-Luc sklonil koleno na zemi vedle Monsoreaua a řekl mu:

„Máte-li ještě nějaké poslední přání, pane, zaručuji se vám šlechtickým slovem, že bude splněno. Zpravidla, jak vím, má člověk, je-li raněn, žízeň; máte-li žízeň, dojdu vám pro vodu.“

Monsoreau neodpověděl.

Byl obrácen tváří k zemi, hryzl trávu a zmítal se v krvi.

„Ubožák!“ řekl Saint-Luc vstávaje. „Oh, přátelství, přátelství, tys bohyně velkých požadavků.“

Monsoreau otevřel kalné oko, pokusil se pozdvihnouti hlavu a klesl nazpět s truchlivým povzdechem.

„Je tedy mrtev,“ řekl Saint-Luc, „nemysleme již naň... Ale řekne se snadno: nemysleme již naň... Hle, tím vším zabil jsem člověka. Aspoň nikdo neřekne, že jsem tu na venkově promařil čas.“

A hned, přeskočiv zeď, proběhl parkem a přišel do zámku.

První, koho spatřil, byla Diana; rozmlouvala s přítelkyní.

„Smutek jí bude slušeti,“ řekl si Saint-Luc.

Pak přistoupiv k půvabné dvojici dam, řekl Dianě:

„Dovolte, drahá dámo, ale rád bych promluvil několik slov s paní de Saint-Luc.“

„Promluvte, milý hosti, promluvte,“ odvětila paní de Monsoreau. „Půjdu zatím do knihovny za otcem. Až tě pan de Saint-Luc propustí,“ dodala, obracejíc se k přítelkyni, „přijď za mnou, budu tam.“

„Přijdu,“ řekla Jana.

A Diana odešla pozdravujíc je rukou i úsměvem.

Oba manželé zůstali sami.

„Copak se děje?“ ptala se Jana s nejveselejším výrazem ve tváři; „vypadáte příšerně, milý choti.“

„Ano, ano,“ odpovídal Saint-Luc.

„Copak se stalo?“

„Můj bože! Neštěstí!“

„Vám?“ ptala se Jana ustrašena.

„Mně zrovna ne, ale osobě, jež byla blízko mne.“

„Které to osobě?“

„Té, s kterou jsem se procházel.“

„Panu de Monsoreau?“

„Bohužel. Ubohý muž!“

„Copak se mu stalo?“

„Myslím, že jest mrtev.“

„Mrtev!“ vzkřikla Jana s rozechvěním snadno pochopitelným.

„Tak jest.“

„Vždyť ještě před chvílí byl s námi, mluvil a díval se...“

„To bylo právě příčinou jeho smrti, že se mnoho díval, a zejména, že mnoho mluvil...“

„Saint-Lucu, příteli,“ řekla mladá žena berouc manžela za obě ruce.

„Copak?“

„Tajíte mi něco?“

„Netajím vám ničeho, přísámbohu, ani místa ne, kde dokonal.“

„A kde dokonal?“

„Tamto, za zdí, na místě, kde milý náš přítel Bussy uvazoval koně.“

„A zabil jste ho vy, Saint-Lucu?“

„Kdopak jiný? Byli jsme sami dva, já se vracím živ a zdrav a pravím vám, že jest mrtev: tu není nesnadno uhodnouti, kdo z nás dvou koho zabil.“

„Nešťastníče!“

„Ah, má milá,“ řekl Saint-Luc, „vyzýval a urážel mne a tasil kord.“

„Toť hrozný! Toť hrozný! Ubohý člověk!“

„To jsem věděl,“ řekl Saint-Luc. „Uvidíte, že do téhodne bude se říkati svatý Monsoreau.“

„Nemůžete však zůstatí zde!“ zvolala Jana. „Nemůžeme déle bydliti pod střechou člověka, kterého jste zabil.“

„To jsem hned věděl, a proto jsem pospíšil, požádat vás, má drahá, abyste vykonala přípravy k odjezdu.“

„Ale neporanil vás?“

„Výborně! Otázka tato, jakkoli přichází poněkud pozdě, smiřuje mne s vámi. Nikoli, nejsem ani škrábnut.“

„Tedy vydáme se na cestu?“

„Co nejrychleji, neboť uznáte, že neštěstí může každou chvíli přijíti najevo.“

„Jaké to neštěstí!“ zvolala paní de Saint-Luc vracejíc se myšlenkami nazpět.

„Ah!“ řekl Saint-Luc.

„Vzpomínám si teď,“ řekla Jana, „že paní de Monsoreau jest vdovou.“

„Na to jsem také myslil.“

„Když jste ho zabil?“

„Nikoli, předtím.“

„Jdu ji o tom zpraviti...“

„Počíňte si šetrně, má drahá.“

„Zpropadená povaha! Jdu ji o tom zpravit, a vy zatím osedlejte koně, jako bychom si chtěli vyjeti.“

„Tot' znamenitý nápad! Bude dobře, budete-li míti více takovýchto nápadů, má drahá, neboť přiznávám se, že mi hlava poněkud slábne.“

„Kam pojedeme?“

„Do Paříže.“

„Do Paříže! A což král?“

„Král již na vše zapomněl; zběhlo se tolik věcí od těch dob, co jsme se neviděli. A pak, dojde-li k válce, což jest pravděpodobno, jest mé místo po jeho boku.“

„Dobrá. Pojedeme tedy do Paříže.“

„Ano; potřeboval bych ještě jen pera a inkoustu.“

„Komu chcete psáti?“

„Bussymu. Uznáte, že nemohu odejít z Anjou, aniž bych mu řekl, proč.“

„Dobře. Potřeby ku psaní jsou v mém pokoji.“

Saint-Luc šel tam ihned a rukou poněkud se chvějící napsal ve spěchu tyto řádky:

„Milý příteli!

Dovíte se z hlasu Famy o neštěstí, které se přihodilo panu de Monsoreau; měli jsme spolu v starém houští rozhovor o příčinách a účincích poboření zdi a o nepříjemnostech, plynoucích z toho, když koně chodí sami.

Za rozmluvy této padl pan de Monsoreau na chomáč vlčích máků a pampelišek, a to tak nešťastně, že se zabil.

Váš přítel pro celý život

Saint-Luc.

P. S.: Protože by se vám to mohlo v první chvíli zdát poněkud pravdě nepodobným, dodávám, že když se mu přihodilo toto neštěstí, měli jsme oba dva kordy v rukou.

Odjíždím ihned do Paříže, abych se poklonil králi, protože se mi nezdá v Anjou příliš bezpečno po tom, co se stalo.“

Za deset minut jel služebník baronův do Angersu s tímto dopisem; a v týž čas nízkou brankou, vedoucí k cestě poli, vyjízděli pan i paní de Saint-Luc sami, opouštějíce Dianu, uplakanou a zejména na rozpacích, kterak oznámí baronovi smutnou historii tohoto souboje.

Když odjížděl Saint-Luc, odvrátila oči.

„Služte svým přátelům,“ řekl tento choti. „Lidé jsou nevděčníci, pouze já jsem vděčný člověk.“

XXVI.

Královna matka vjíždí v malé vítězoslávě do dobrého města Angersu

V tutéž asi chvíli, kdy pan de Monsoreau padl kordem Saint-Lucovým, zazněla fanfára čtyř trub u bran angerských, jež, jak víme, byly pečlivě uzavřeny.

Stráže zpraveny byvše o tom, vztyčily korouhev a odpověděly stejným hlaholem trub.

Byla to Kateřina Medicejská, jež vjížděla do Angersu s dosti znamenitým průvodem.

Zpravili o tom ihned Bussyho, jenž vstal z lože, a Bussy šel k princovi, jenž ulehl na lože.

Hlahol trub anjouských byl velmi pěkný, ale neměly do sebe moci oněch trub, pod jejichž zvuky padly zdi jerišské: brány angerské se neotevřely.

Kateřina vyklonila se z nosítek, aby ji viděli bližší strážníci, doufajíc, že vznešenost královské tváře bude působiti mocněji než zvuk trub.

Ozbrojení občané angerští viděli královnu, pozdravili ji také uctivě, ale brány zůstávaly zavřeny.

Kateřina poslala ku bráně jednoho ze šlechticů. Ten byl přijat velice zdvořile.

Ale když žádal, aby královna matka byla vpuštěna do města a aby její Veličenstvo bylo přijato s poctami královně příslušejícími, dostalo se mu v odpověď, že Angers jest místem válečným, jehož nelze otevřítí bez některých nezbytných formalit.

Šlechtic vrátil se všecek nešťasten k veliteli a Kateřina vyřkla slovo ve vší trpkosti jeho skutečnosti, ve vší plnosti jeho významu,

slovo, jež Ludvík XIV. pozměnil později v poměru, v jakém vzrostla autorita královská.

„Čekám!“ zamumlala.

A její šlechtici chvěli se jí po boku.

Konečně Bussy, jenž skoro celou půlhodinu mluvil do vévody a uváděl mu na sto důvodů státních, z nichž jeden byl závažnější nežli druhý, Bussy se rozhodl.

Dal si osedlati koně mnoha čabrakami, vybral si pět šlechticů nejnepříjemnějších královně matce, a postaviv se jim v čelo, jel vstříc Jejímu Veličenstvu.

Kateřina počínala se již unavovati, ne čekáním, ale přemýšlením o pomstě těm, kdož s ní takto zacházeli.

Připomínala si arabskou báchorku, jež vypravuje, kterak odbojný duch, uzavřený v měděné schráně, slibuje, že se štědře odmění tomu, kdo ho vysvobodí v deseti prvních stoletích jeho zajetí; potom však rozzuří se dlouhým čekáním a přísahá smrt nešťastníkovi, jenž by prolomil příklop nádoby.

V takové situaci byla Kateřina.

Zpočátku umínla si, zahrnouti milostí šlechtice, kteří jí pospíší vstříc.

Potom se zapřísáhla, že vyleje si hněv na tom, kdo se nejdříve ukáže.

Bussy objevil se u brány s chocholem na přílbě a díval se tak ne dbale jako voják stojící v noci na stráži, jenž spíše slyší, než vidí.

„Kdo jest?“ zvolal.

Kateřina čekala aspoň, že šlechtici skloní před ní kolena; její šlechtic hleděl na ni, aby seznal její vůli.

„Jděte opět ku bráně,“ řekla. „Volají: ‚Kdo jest?‘ Odpovězte, pane, je to formalita...“

Šlechtic přiblížil se ke mříži a řekl:

„Je to královna matka, jež přichází návštěvou do dobrého města Angersu.“

„Dobrá, pane,“ odvětil Bussy. „Zahněte laskavě vlevo, a asi na osmdesát kroků odtud jest postranní branka.“

„Postranní branka!“ zvolal šlechtic. „Branka pro Její Veličenstvo!“
Bussyho již tu nebylo; neslyšel těch slov.

Zamířil s přáteli, kteří se potají smáli, k místu, kde podle jeho pokynu mělo sestoupiti Její Veličenstvo.

„Slyšelo-liž Vaše Veličenstvo?“ otázal se šlechtic... „Postranní branka!“

„Ano, pane, slyšela jsem; vejděme jen tamtudy, když se tamtudy vchází.“

A pod bleskem jejího pohledu zbledl nemotora, jenž takto zbytečně rozváděl pokoření, s jakým se tu setkala jeho velitelka.

Průvod zahnul vlevo a branka se otevřela.

Bussy, sestoupiv z koně a drže v ruce obnažený kord, vyšel z branky a poklonil se uctivě Kateřině; kolem něho peří klobouků vláčelo se po zemi.

„Budiž Vaše Veličenstvo vítáno do Angersu,“ řekl.

Po boku stáli mu bubeníci, kteří nebubnovali, a halapartníci, kteří halapartnami ani nepohnuli.

Královna sestoupila z nosítek, a opírajíc se o rámě šlechtice svého průvodu, kráčela k brance, pronesši pouze slova:

„Díky, pane Bussy!“

To byl celý závěr úvah, k němuž jí popřáli času.

Kráčela s hlavou vzpřímenou.

Bussy ji rychle předešel a zadržel za ruku řka:

„Ah, pozor, madame, branka jest nízká; Vaše Veličenstvo by se mohlo uhoditi do hlavy.“

„Tedy se mám sehnouti?“ řekla královna. „Jak to mám udělati...? Nevcházela jsem takto ještě do žádného města.“

Tato slova, pronesená zcela přirozeně, měla pro obratné dvořany smysl, hloubku a dosah, jež nutily k přemýšlení nejednoho z přítomných, a Bussy sám kroutil si knír hledě stranou.

„Zašels příliš daleko,“ šeptal mu Livarot.

„I to to!“ řekl Bussy. „Však se dočká ještě jiných věcí.“

Vytáhli zdvihadlem přes zed' nosítka Jejího Veličenstva, a královna usedla opět do nich a brala se dále k paláci. Bussy a jeho přátelé vsedli opět na koně, provázejíce nosítka z obou stran.

„Kde jest můj syn?“ řekla pojednou Kateřina. „Nevidím svého syna, vévodu d'Anjou.“

Tato slova, jež chtěla potlačit, vyrval jí z nitra neodolatelný hněv. Nepřítomnost Františkova v podobné chvíli byla vrcholem urážek.

„Monseigneur jest nemocen, leží, madame; zajisté nepochybuje Vaše Veličenstvo, že byla by Jeho Výsost jinak pospíšila složit hold *svého* města.“

Tu přetvářka královnina dostoupila vrcholu.

„Nemocen! Ubohé dítě!“ zvolala. „Pospěšme si, pánové... Jest alespoň dobře ošetřován?“

„Děláme, co můžeme,“ řekl Bussy, dívaje se na ni s úžasem, jako by zkoumal, zdali v této ženě jest opravdu matka.

„Víš, že jsem tu?“ ptala se Kateřina po chvilce mlčení, které použila k přehlídce všech šlechticů.

„Ovšem že ví, madame.“

Kateřina sevřela rty a řekla s výrazem soucitu:

„Pak zajisté velice trpí.“

„Strašlivě,“ řekl Bussy. „Jeho Výsost trpívá náhlými záchvaty.“

„Je to náhlý záchvat, pane de Bussy?“

„Zajisté, madame.“

Tak dostali se až k paláci. Cestou, kudy se brala nosítka královnina, stál veliký zástup lidu z obou stran.

Bussy běžel napřed po schodech a vešed všecek udýchán k vévodovi, řekl:

„Již je tu! Pozor!“

„Zuří?“

„Zoufá si.“

„Stěžuje si?“

„Nikoliv; ale co horšího: usmívá se.“

„Co říkal lid?“

„Lid nehýbal ani brvou; pohlíží na tuto ženu s němou hrůzou: nezná-li jí, tuší, co jest v ní.“

„A ona?“

„Posílá vůkol polibky a hryže si konce prstů.“

„K d'asu!“

„To jsem si také myslil, Monseigneur. K d'asu, chovejte se k ní upjatě!“

„Trváme na válce, není-liž pravda?“

„Ovšemže! Žádejte sto, chcete-li deset, a při jednání s ní nedostanete více nežli pět.“

„Máš mne za takového slabocha? – Jste tu všichni? Proč se nevrátil Monsoreau?“ ptal se vévoda.

„Myslím, že jest na Méridoru... Však se bez něho obejdeme.“

„Její Veličenstvo královna matka!“ hlásil huissier na prahu pokoje.

A hned objevila se Kateřina, bledá a oděna podle svého obyčeje v černé roucho.

Vévoda d'Anjou pohnul sebou, jako by chtěl povstati.

Ale Kateřina s mrštností, jaké by se byl nikdo nenadál do toho věkem sešlého těla, vrhla se do náručí synova a líbala ho.

„Udusí ho,“ myslil si Bussy. „To jsou opravdové polibky, na mou věru!“

A co více, královna plakala.

„Mějme se na pozoru,“ řekl Antraguét Ribeiracovi, „každá slza bude vyvážena vědrem krve.“

Kateřina zulíbavši syna posadila se u lože vévodova; Bussy pokynul, a přítomní odešli. Bussy, jako by byl doma, opřel se o pilíř lože a klidně čekal.

„Chtěl byste se laskavě postarati o mé ubohé lidi, milý pane de Bussy?“ řekla pojednou Kateřina. „Po mém synu jste vy naším nejmilejším přítelem a správcem domu, není-liž pravda? Prosím vás tedy za tuto laskavost.“

Nebylo lze otálet ani na chvíli.

„Jsem v pasti,“ myslil si Bussy.

„Madame,“ řekl, „jsem přešťasten, že mohu učiniti něco k libosti Vašeho Veličenstva, a spěchám již.“

„Počkej!“ mumlal pro sebe. „Neznáš zde dveří jako v Louvru; vrátím se.“

A odešel, aniž mohl dáti vévodovi znamení. Kateřina v nedůvěře nespouštěla ho z očí ani na vteřinu.

Především chtěla se opravdu přesvědčiti, je-li syn nemocen nebo předstírá-li pouze nemoc.

To mělo býti celým podkladem diplomatických operací.

Ale František, důstojný syn své matky, hrál svůj úkol znamenitě.

Matka plakala; syn dostal horečku.

Kateřina jsouc oklamána domnívala se, že jest nemocen. Doufala tedy, že bude míti více vlivu na ducha zesláblého utrpením tělesným.

Zahrnula vévodu něžností, objala ho znovu, plakala opět, a to tak, že se tomu vévoda divil a ptal se po příčině toho.

„Byl jste v tak velikém nebezpečení, milé dítě,“ řekla.

„Když jsem prchal z Louvru, milá matko?“

„Nikoli, když jste již odtamtud uprchl.“

„Jak to?“

„Ti, kdož vám pomáhali při tomto nešťastném útěku...“

„Nu?“

„Byli vašimi úhlavními nepřáteli...“

„Neví nic,“ myslil si vévoda, „ale ráda by věděla.“

„Král Navarrský!“ řekla bez obalu. „Věčná metla našeho rodu... Poznávám ho dobře.“

„Aj, aj,“ řekl si František, „ví to!“

„Věřte tomu, že se tím chlubí a že se již domnívá, že získal vše?“

„Toť nemožno,“ řekl vévoda, „klamou vás, milá matko.“

„Proč?“

„Protože nemá nijakého podílu na mém útěku, a kdyby i měl, jsem živ a zdrav, jak vidíte... Neviděl jsem již po celé dva roky Navarrského krále.“

„Není to jediné nebezpečství, jež míním, milý synu,“ řekla Kateřina, cítíc, že rána selhala.

„Copak ještě, milá matko?“ tázal se, pohlížeje často do přístěnku na oponu, jež se za královnou pohybovala.

Kateřina přistoupila k Františkovi a řekla mu hlasem, kterému snažila se dodat hrůzy:

„Hněv králův! Strašlivý hněv králův, jenž vám hrozí.“

„S tímto nebezpečstvím je tomu právě tak jako s prvním, madame. Král, bratr můj, zuří hněvem, věřím tomu; ale jsem živ a zdrav.“

„Myslíte?“ řekla s důrazem, jenž by byl poděsil i nejodvážnějšího.

Opona se zahýbala.

„Jsem tím jist,“ odvětil vévoda. „A je tomu tak, dobrá matko, protože jste přišla sama oznámit mi to.“

„Jak to?“ řekla Kateřina, znepokojena jsouc tímto klidem.

„Protože,“ pokračoval vévoda, pohlédnuv znova na stěnu, „kdybyste neměla jiného úkolu nežli vyřídit mi tyto vyhrůžky, nebyla byste přišla, a v takovémto případě byl by si král jistě rozmyslil, aby mi vydal v ruce takové rukojmí, jako jest Vaše Veličenstvo.“

Kateřina zdvihla hlavu poděšena a řekla:

„Rukojmí? Já?“

„Nejvzácnější a nejctihodnější ze všech rukojmí,“ odpovídal s úsměvem a líbaje ruku Kateřině, nezapomínaje pohlédnouti vítězoslavně k dřevěnému obložení stěny.

Kateřina svěsila ruce, jakoby zdrcena; nemohla tuřiti, že Bussy tajnými dvířky bděl nad pánem a udržoval ho stále pohledem od počátku rozmluvy, dodávaje mu odvahy a ducha, kdykoli by byl počínal kolísati.

„Milý synu,“ řekla posléze, „máte zcela pravdu; přináším vám samá slova míru.“

„Poslouchám, milá matko,“ řekl František, „a víte, s jakou úctou. Domnívám se, že si počínáme rozuměti.“

XXVII.

Malé příčiny a veliké následky

Kateřina byla v prvním oddíle této rozmluvy v patrné nevýhodě.

Tento neúspěch byl tak málo předvídan a zejména tak nezvyklý, že se ptala sama sebe, je-li syn její také opravdu tak rozhodný v odmítavém chování, jak se zdál; avšak pojednou nepatrná událost změnila tvářnost věcí.

Známe bitvy, vyhrané pouhým obratem větru, jež byly již ze tří čtvrtí prohrány, a naopak; Marengo a Waterloo jsou toho doklady.

Zrnko písku mění chod nejmocnějších strojů.

Bussy stál, jak jsme viděli, v tajné chodbě, vedoucí do přístěnku pana vévody d'Anjou, a to tak, že ho neviděl nikdo jiný kromě prince; z úkrytu vystrkoval hlavu mezerou v oponě po každé, kdy se domníval, že jeho věci hrozí nebezpečství.

Jeho věci, jak chápeme, byla válka stůj co stůj; bylo mu potřebí udržeti se v Anjou, dokud tam bude pan de Monsoreau, a tak bdíti nad manželem a navštěvovat ženu.

Tato politika, neobyčejně prostá, zamotávala však nanejvýš všeku politiku francouzskou; malé příčiny mívají veliké následky.

Proto Bussy neustálým mžikáním, zuřivým výrazem ve tváři, hrozivými posunky a strašlivým svažováním obočí doháněl pána k divokosti.

Vévoda, jenž měl strach z Bussyho, dal se doháněti, a viděli jsme také, že byl co nejdivočejší.

Kateřina byla tedy poražena nadobro a myslila již jen na čestný ústup, když nepatrná událost, skoro stejně neočekávaná jako neústupnost vévody d'Anjou, přispěla jí ku pomoci.

Pojednou za nejživější rozmluvy matky se synem a za nejprudšího odporu pana vévody d'Anjou ucítil Bussy, že ho někdo tahá za plášt'.

Nechtěje, aby mu z rozmluvy ušlo jediné slovo, sáhl rukou tam, odkud tahání pocházelo, a nahmátl zápěstí; veda ruku dále po zápěstí nahmatal paži, potom rameno, a konečně člověka.

Vida, že to stojí za to, obrátil se.

Člověkem tím byl Remy.

Bussy chtěl promluvit, ale Remy položil prst na ústa, načež vtáhl pána polehounku do vedlejšího pokoje.

„Copak se děje, Remy?“ ptal se hrabě velice netrpělivě. „A proč mne vyrušuješ v tak vážné chvíli?“

„Psaní,“ řekl potichu Remy.

„Řas tě vezmi! Pro psaní mne vyrušíš z tak důležitého rozhovoru, jaký jsem měl s Monseigneurem vévodou d'Anjou.“

Zdálo se, že Remy nedbá mnoho této nevole.

„Jest psaní a psaní,“ řekl.

„Ovšem,“ pomyslně si Bussy. „Odkud je to psaní?“

„Z Méridoru.“

„Oh!“ řekl živě Bussy. „Z Méridoru! Díky, milý Remy, díky!“

„Nejednám tedy nesprávně?“

„Cožpak jednáš někdy nesprávně? Kde je to psaní?“

„Že psaní jest nesmírně důležité, posoudil jsem z okolnosti, že posel nechce vydati je nikomu jinému, než vám samotnému.“

„Má pravdu. Je tu?“

„Ano.“

„Přived' ho.“

Remy otevřel dveře a pokynul člověku, podle všeho sluhovi z koníren, aby vešel.

„Zde jest pan de Bussy,“ řekl ukazuje na hraběte.

„Dej mi psaní; jsem ten, jehož hledáš,“ řekl Bussy.

A vtiskl mu pŕpistoli do ruky.

„Oh, znám vás dobře!“ řekl sluha podávaje mu dopis.

„Dala ti psaní ona?“

„Ona ne, on.“

„Kdo to, on?“ otázal se živě Bussy, dívaje se na písmo.

„Pan de Saint-Luc!“

„Ah, ah!“

Bussy po slově „on“ lehce zbledl, neboť se domníval, že je to manžel, a nikoli žena, a pan de Monsoreau mohl přivoditi bledost na tváře Bussyho po každé, když Bussy naň myslil.

Bussy se obrátil, aby četl a aby čta utajil rozčilení, jež na každém bývá znáti, dostane-li důležitý dopis, není-li to Césare Borgia, Machiavelli, Kateřina Medicejská nebo ďábel.

Dobře udělal, že se obrátil Bussy, neboť sotvaže pročetl list, nám známý, krev vehnala se mu do tváří a zalila mu oči, jako rozbouřené moře, takže bledost jeho změnila se v nach; zůstal na chvíli jakoby omráčen, a cíť, že ho síly opouštějí, klesl do křesla stojícího u okna.

„Jdi!“ řekl Remy sluhovi ohromenému účinkem, jaký jevil dopis, který přinesl.

A strkal ho za ramena ze dveří.

Sluha vzal nohy na ramena; myslil, že přinesl špatnou zprávu a bál se, aby mu nevzali pŕpistoli.

Remy vrátil se k hraběti a zatřepav mu rukou, zvolal:

„Ke všem všudy, odpovězte mi hned, nebo přísám svatý Aeskulap, pustím vám žilou ze čtyř údů.“

Bussy povstal; nrděl se již, nebyl již ohromen; byl zasmušen.

„Viz, co Saint-Luc udělal pro mne,“ řekl.

A podal dopis Remymu.

Remy dychtivě četl.

„Dobrá!“ řekl. „Myslím, že to vše jest velice pěkné a pan de Saint-Luc že jest znamenitý člověk. Ať žijí duchaplní lidé, kteří dovedou poslati dušičku do očišťce; ti nemají potřebí napravovati, co udělali.“

„Tot' neuvěřitelno!“ koktal Bussy.

„Ovšem, že neuvěřitelno; ale to nic nedělá. Taková jest naše situace. Budu za devět měsíců ošetřovati hraběnkou de Bussy. Nebojte se, neboť přísámbohu, bavím tak znamenitě jako Ambroise Paré.“

„Ano,“ řekl Bussy, „bude mou ženou.“

„Myslím,“ odpověděl Remy, „že to již nedá velkou práci, a že byla již teď více vaší ženou než ženou svého manžela.“

„Monsoreau jest mrtev!“

„Mrtev!“ opakoval Haudouin. „Tak jest psáno!“

„Oh, zdá se mi, že sním. Neuvidím tedy opravdu již nikdy té příšery, jež stále hrozila postaviti se mezi mne a mé štěstí? Remy, klameme se.“

„Neklameme se ani dost málo. Čtete, k d'asu: Padl na vlčí máky – vidíte? – a to tak zprudka, že byl na místě mrtev. Pozoroval jsem již, že jest velice nebezpečno padnouti do vlčích máků; ale myslel jsem, že je to nebezpečno jen pro ženy.“

„Ale pak,“ řekl Bussy nevsímaje si šprýmů Remyho a sleduje pouze okliky své myšlenky, jež se vinula v jeho duchu všemi směry, „pak Diana nemůže zůstat na Méridoru. Nechci tomu. Musí jíti jinam, někam, kde by zapomněla.“

„Myslím, že by se k tomu hodila Paříž,“ řekl Haudouin. „V Paříži se dosti dobře zapomíná.“

„Máš pravdu; ubytuje se opět v domku v ulici des Tournelles, a deset měsíců vdovství strávíme v tajnosti, ač může-li štěstí zůstat utajeno, a manželství bude nám jen zítřkem štěstí od včerejška.“

„Pravda,“ řekl Remy. „Ale abychom mohli do Paříže...“

„Nuže?“

„Potřebujeme něčeho.“

„Čeho?“

„Míru v Anjou.“

„Pravda,“ řekl Bussy. „Oh, bože, co času zmařeno, a zbůhdarma zmařeno!“

„To znamená, že vsednete na koně a pojedete na Méridor.“

„Nikoli, aspoň ne já, ale ty; mé přítomnosti je tu nezbytně potřebí. Ostatně můj příchod v podobné chvíli byl by neslušností.“

„Kterak ji uvidím? Mám jít do zámku?“

„Nikoli; jdi napřed do starého houští, snad se tam bude procházeti, čekajíc na mne. Pak teprve, neuvidíš-li jí, jdi do zámku.“

„Co jí řeknu?“

„Že jsem napolo šílen.“

A stisknův ruku mladému muži, jemuž ze zkušenosti důvěřoval jako sobě samému, pospíšil opět na své místo v chodbě u vchodu do přístěnku za oponou.

Kateřina za nepřítomnosti Bussyho snažila se dobýti nazpět půdy, kterou ztratila za jeho přítomnosti.

„Milý synu,“ řekla, „myslila jsem, že matka a dítě shodnou se vždy.“

„Vidíte však, milá matko, že někdy tomu tak není,“ odpověděl vévoda d'Anjou.

„Je tomu tak vždy, je-li v tom její vůle.“

„Madame, chcete snad říci jejich vůle,“ řekl vévoda, jenž uspokojen jsa hrdým tímto slovem, díval se po Bussym, aby vyčetl schválení a pochvalu z jeho pohledu.

„Ale já tomu chci!“ zvolala Kateřina. „Rozumíte, Františku? Chci tomu!“

A výraz jejího hlasu byl v odporu s jejími slovy, neboť slova byla velitelská, a výraz hlasu byl takřka prosebný.

„Chcete tomu?“ řekl vévoda d'Anjou.

„Ano,“ řekla Kateřina, „chci tomu, a žádná oběť nebude mi těžká, abych došla tohoto cíle.“

„Ah, ah!“ řekl František. „Zpropadeně!“

„Ano, ano, milé dítě. Rcete, čeho žádáte, co chcete! Mluvte, rozkazujte!“

„Oh, milá matko,“ řekl František skoro v rozpacích z tak úplného vítězství, jež mu nedopřávalo možnosti býti přísným vítězem.

„Poslyšte, milý synu,“ řekla Kateřina nejlichotnějším hlasem. „Nechcete snad zatopiti říši proudy krve? Toť nemožno. Nejste ani špatným Francouzem, ani špatným bratrem.“

„Bratr mne potupil, madame, i nejsem mu již povinen ničím: ničím jako bratrovi, ničím jako králi.“

„Ale já, Františku, já! Proti mně přece nemáte nic?“

„Mýlíte se, madame, neboť vy jste mne opustila,“ řekl vévoda, domnívaje se, že Bussy je tam stále a může ho slyšeti jako dříve.

„Ah, chcete mou smrt?“ řekla Kateřina temným hlasem. „Budiž! Zemru, jako musí umřítí žena, jež vidí, kterak se její děti vraždí.“

Netřeba podotýkati, že Kateřina neměla ani dost málo chuti zemřítí.

„Oh, nemluvte tak, madame, srdce mi krvácí!“ zvolal František, jemuž srdce ani dost málo nekrvácelo.

Kateřina se rozplakala.

Vévoda ujal ji za ruce a snažil se ji upokojiti, pohlížeje stále neklidným zrakem k přístěnku.

„Co chcete?“ řekla. „Stanovte aspoň své podmínky, abychom věděli, na čem jsme.“

„Co chcete vy?“ řekl František. „Mluvte, milá matko, poslouchám.“

„Přeji si, abyste se vrátil do Paříže, milý synu, přeji si, abyste se vrátil ke dvoru krále, svého bratra, jenž vás přijme s otevřeným náručím.“

„K ďasů, madame! Rozumím tomu dobře. S otevřeným náručím by mne nepřijal on, nýbrž guvernér v Bastille.“

„Nikoli, vraťte se, a zaručuji se vám ctí, svou láskou mateřskou i krví Spasitele našeho Ježíše Krista,“ Kateřina se pokřižovala, „že budete přijat králem, jako byste byl vy králem a on vévodou d'Anjou.“

Vévoda neodvracel zraků od přístěnku.

„Svolte,“ mluvila dále Kateřina, „svolte, milý synu. Chcete ještě jiné apanáže? Chcete stráž?“

„Madame, váš syn dal mi stráž, a k tomu čestnou, k níž vyvolil své čtyři milce.“

„Neodpovídejte mi takto. Stráž, kterou vám dá, zvolíte si sám; budete míti svého kapitána, a chcete-li, bude tímto kapitánem pan de Bussy.“

Vévoda, jehožto odporem otrásla poslední nabídka, o kterou podle jeho přesvědčení Bussy nestál, pohlédl ještě jednou k přístěnku, boje se, že se tam setká s okem planoucím a bílými zuby skřípajícími ve stínu.

Ale div divoucí! Viděl naopak Bussyho, smějícího se, veselého a projevujícího souhlas neustálým kýváním hlavou.

„Co to znamená?“ ptal se sám sebe. „Což chtěl Bussy válce jen proto, aby se stal kapitánem mé stráže?“

„Tedy,“ řekl hlasitě, táže se sám sebe, „mám přijmouti tyto nabídky?“

„Ano. Ano, ano!“ říkal Bussy rukama, rameny i hlavou.

„Mám tedy odejít z Anjou do Paříže?“ ptal se dále vévoda.

„Ano, ano, ano!“ pokračoval Bussy, schvaluje návrhy posunky stále zuřivějšími.

„Ovšem, milý synu,“ řekla Kateřina. „Což je tak těžko vrátiti se do Paříže?“

„Na mou věru,“ řekl vévoda, „teď tomu nerozumím ani za mák. Smluvili jsme spolu, že odmítnu vše, a teď mi radí mír a přátelské objetí.“

„Nuže,“ ptala se Kateřina s úzkostí. „Co odpovíte?“

„Uvážím to, milá matko,“ řekl vévoda, jenž se chtěl dorozuměti s Bussym o této neshodě, „a zítra...“

„Vzdává se,“ myslila si Kateřina. „Zvítězila jsem.“

„Bussy má snad pravdu,“ řekl si vévoda.

A oba se rozešli, objevše se.

XXVIII.

Jak pan de Monsoreau otevřel, zavřel a opět otevřel oči, což bylo důkazem, že nebyl nadobro mrtev

Dobrý přítel je skvostná věc, tím skvostnější, že jest vzácná.

Remy uvažoval o tom, jeda poli na jednom z nejlepších koní z princových koníren.

Byl by si vzal Rolanda, ale jel po panu de Monsoreau, proto si musil vybrati jiného koně.

„Mám velice rád pana de Bussy,“ říkal Haudouin sám sobě. „A pan de Bussy má mne také, tuším, velice rád. Proto jsem dnes tak vesel, že mám v duši štěstí za dva.“

A vydechuje z plných prsou, dodal:

„Opravdu, zdá se mi, jako by nebylo mé srdce již dosti široké.

Jakoupak poklonu učiním paní Dianě?“ ptal se dále sám sebe. „Bude-li upjata, vážná a zasmušena, pozdrav, němé úklony a ruku na srdce; bude-li se usmívati, pirouetty⁵, ronds de jambes⁶ a polku, kterou provedu sám.

Je-li pan de Saint-Luc posud v zámku, o čemž pochybuji, ať žije a poděkování po latinsku. Ten jistě nebude zasmušen...

Ah, již se blížím k zámku.“

A vskutku kůň, jenž se dal zprvu vlevo a pak vpravo, klusal po květnaté stezce, projel houštinou a mezi vysokými kmeny, dostal se již do houští, jež vedlo ke zdi.

---

5 Pirouette, otočení se na podpatku. *Pozn. překl.*

6 Ronds de jambes, polokruhy opsané pozdviženou nohou. *Pozn. překl.*

„Oh, krásné vlčí máky!“ řekl Remy. „Připomínají mi našeho nejvyššího lovčího. Ty, na něž padl, nemohly býti krásnější nežli tyto. Ubohý muž!“

Remy přijížděl stále blíže ke zdi.

Pojednou kůň stanul s rozevřenými chřípěmi a s vytřeštěným okem. Remy, jenž jel tryskem a netušil, že kůň pojednou zarazí, byl by málem přepadl přes hlavu Mithridatovi.

Tak jmenoval se kůň, kterého si vzal k této jízdě místo Rolanda.

Remy, z něhož cvik udělal neohroženého jezdce, zasadil ostruhy do boku koňova; ale Mithridates ani sebou nepohnul; dostal bezpochyby své jméno proto, že byl stejně umíněný, jako král pontský, po němž je měl.

Remy v údivu podíval se na zemi, hledaje překážky, pro kterou kůň nemohl dále; ale neviděl nic jiného, než velikou kaluž krve, jež zvolna vsakovala se do země a do květin a na níž stála růžová pěna.

„Aj!“ zvolal. „Není to snad místo, kde pan de Saint-Luc proklál pana de Monsoreau?“

Pozdvihl oči od země a rozhlédl se kolem.

Asi na deset kroků odtud pod pilířem uviděl dvě ztuhlé nohy a tělo, jež se zdálo ještě ztuhlejší.

„Hle, Monsoreau!“ řekl Remy. „Zde zahynul Nimrod. Aj, aj! Nechává-li ho tu vdova takto na pospas krkavcům a supům, je to dobré znamení pro nás a pohřební řeč odbudeme pirouettami, ronds de jambe a polkami.“

A Remy, sestoupiv z koně, popošel několik kroků k tělu.

„Toť zvláštní!“ řekl. „Tu leží mrtev, nadobro mrtev, ale krev je tamto. Zde jest krvavá stopa. Patrně přišel odtamtud sem, anebo spíš dobrý pan de Saint-Luc, jenž jest vtělený soucit, podepřel ho zde o zeď, aby se mu krev nehnila do hlavy. Ano, tak tomu jest. Jest opravdu mrtev, oči jsou otevřeny a bez pohnutí; jest nadobro mrtev. Jedna, dvě!“

A Remy opsal ve vzduchu prstem jakýsi pohyb.

Pojednou ucouvl uleknut a s ústy dokořán otevřenými: obě oči, jež viděl otevřeny, se zavřely a bledost ještě zsinalejší než dříve rozlila se po tváři nebožtíkově.

Remy zbledl skoro tak jako pan de Monsoreau; ale jakožto lékař, to jest, do značné míry materialista, poškrabal se na nose a zahuhlal:

„Věřiti zázrakům není radno. Zavřel-li oči, není mrtev.“

A ježto přes všechen svůj materialismus pokládal situaci za nepříjemnou a protože kolena pod ním klesala, usedl či spíše klesl pod strom, o nějž se opíral, a octl se tváří v tvář mrtvole.

„Nevím již ani,“ mluvil si v duchu, „kde jsem četl, že po smrti vyskytují se úkazy, jež projevují jen rozrušení hmoty, to jest začátek zkázy. Zpropadený člověk, ještě po smrti nám působí nepříjemnosti, toť mrzutá věc! Ano, na mou věru, nejen že jsou oči nadobro zavřeny, ale také bledost jeho tváří se zvýšila, kromě toho jest prostředek, kterým lze zvědět, je-li mrtev, čili nic; kdybych mu totiž vrazil kord na střevíc do břicha; nehne-li sebou při tom, bude nadobro po něm.“

A Remy chystal se vykonati tuto milosrdnou zkoušku, sahal již po svém kordu, když oči Monsoreauovy otevřely se poznovu.

Tato událost působila opačným účinkem než po prvé; Remy vztyčil se jakoby vymrštěn vzpruhou a studený pot vyvstal mu na čele.

Tentokráte zůstaly oči mrtvého otevřeny.

„Není mrtev,“ šeptal si Remy. „Jsme to nyní v pěkné situaci.“

Tu probleskla myšlenka duchem mladého muže.

„Žije,“ řekl si, „ale zabiji-li ho, bude mrtev.“

A zadíval se na Monsoreaua, jenž naň hleděl tak vytřeštěným zrakem, že se zdálo, jako by četl v duši příchozího, jaké chová záměry.

„Fí!“ zvolal pojednou Remy. „Hanebná to myšlenka! Bůh mi svědkem, že kdyby tu stál na nohou s kordem v ruce, zabil bych ho s nej-

větší radostí. Ale tak, jak jest nyní, bez vlády a ze tří čtvrtin mrtev, bylo by to více než zločinem, bylo by to hanebností.“

„Pomoc!“ šeptal Monsoreau. „Pomoc! Umírám.“

„Tot' zpropadeně kritická situace!“ řekl si Remy. „Jsem lékař, a proto jest mou povinností, abych pomáhal bližnímu, jenž trpí. Ovšem že Monsoreau je tak šeredný, že bych měl skoro právo říci, že není mým bližním, ale je téhož rodu – člověk. Zapomenu tedy, že se jmenuji Haudouin, zapomenu, že jsem přítelem pana de Bussy, a budu konati svou povinnost jakožto lékař.“

„Pomoc!“ opakoval raněný.

„Tu jsem!“ řekl Remy.

„Dojděte mi pro kněze a pro lékaře.“

„Lékař je zde a snad uzná, že vám není kněze potřebí.“

„Haudouin!“ zvolal pan de Monsoreau, poznávaje Remyho. „Kde se tu béřete?“

Jak vidíme, pan de Monsoreau zůstával věren své povaze; i ve smrtelném zápase nedůvěřoval a ptal se.

Remy pochopil zplna význam jeho otázky.

Les nebyl veřejnou cestou a nikdo sem nepřicházel, kdo tu neměl nic dělati. Otázka byla tedy přirozená.

„Jak jste sem přišel?“ ptal se opět Monsoreau, jemuž podezření dodávalo síly.

„Jak?“ odpovídal Haudouin. „Potkal jsem na míli odtud pana de Saint-Luc.“

„Ah! Mého vraha!“ koktal Monsoreau, bledna bolestí i hněvem.

„A ten mi řekl: ‚Remy, pospěšte do lesa, a na místě zvaném starou houštinou naleznete mrtvého člověka.‘“

„Mrtvého?“ opakoval Monsoreau.

„Ovšem, Saint-Luc se tak domníval,“ řekl Remy, „a nelze mu toho vykládati ve zlé; přišel jsem tedy, viděl jsem a jste přemožen.“

„Nyní mi povězte – nebojte se ničeho, mluvíte k muži – povězte mi, jsem-li smrtelně raněn.“

„K d'asu!“ řekl Remy. „Ptáte se mne mnoho. Ale podíváme se.“

Řekli jsme, že svědomí lékařovo zvítězilo nad oddaností přítele.

Remy přistoupil tedy k Monsoreauovi a s obvyklou opatrností sňal z něho plášť, kabát i košili.

Viděl, že kord pronikl tělo nad pravým prsem mezi šestým a sedmým žebrem.

„Hm!“ řekl Remy. „Máte veliké bolesti?“

„Na prsou nikoli; v zádech.“

„Podíváme se,“ řekl Remy. „A kde v zádech?“

„Pod lopatkou.“

„Ocel narazila patrně na kost,“ řekl Remy, „odtud bolest.“

A díval se na místo, jež hrabě označoval za sídlo nejprudší bolesti.

„Nikoli,“ řekl, „nikoli, mýlil jsem se; ocel nenarazila na kost, pane hrabě; toť radost ošetřovati zraněné panem de Saint-Luc; jste proboden naveskrz, milý pane.“

Monsoreau padl do mdlob; ale Remy neznepokojoval se nikterak těmito mdlobami.

„Hle: omráčení, tep slabý; to jest nutno.“ Omakal ruce a nohy: „Studené na koncích.“ Přiložil ucho k prsům: „Není slyšeti šelestu dechového.“ Zaklepal tiše na prsa: „Temný zvuk. Zpropadeně, zpropadeně, vdovství paní Diany může býti jen otázkou času.“

Vtom objevila se na rtech raněného červenavá pěna.

Remy vytáhl rychle z kapsy chirurgické náčiní a pušťadlo; pak roztrhal pruh košile raněného, a obvázáv mu rámě, řekl:

„Uvidíme; poteče-li krev, nebude as paní Diana vdovou. Ale nepoteče-li...! Ah, ah! Teče, na mou věru! Promiňte, milý pane de Bussy, ale člověk jest především lékařem!“

A vskutku krev, jako by byla na chvíli váhala, vytryskla ze žíly; skoro zároveň pak nemocný vydechl a otevřel oči.

„Ah,“ koktal, „myslil jsem, že jest již po všem.“

„Ještě ne, milý pane, ještě ne; a jest i možno...“

„Že vyvážnu?“

„Můj bože, ovšem. Nejprve zavřeme ránu. Počkejte, nehýbejte sebou. Vidíte, příroda léčí vás právě tak vevnitř, jako já vně. Já vám dávám obklad, ona dělá krevní koláč. Já krev pouštím, ona ji zadržuje. Oh, příroda je znamenitá lékařka, milý pane. Počkejte, otru vám rty.“

A Remy přiložil šátek ke rtům hraběte.

„Dříve jsem plival krev plnými ústy,“ řekl raněný.

„Vidíte,“ řekl Remy, „nyní se krev zastavila. To jest dobře! Vlastně, to jest škoda!“

„Jak to? To jest škoda?“

„Pro vás je to ovšem dobře. Ale, pravím-li: ‚To jest škoda,‘ vím, co chci říci. Milý pane de Monsoreau, bojím se, že budu tak šťasten a vyléčím vás.“

„Jak to? Bojíte se?“

„Ano, vím, co mluvím.“

„Myslíte, že se uzdravím?“

„Bohužel.“

„Jste zvláštní lékař, pane Remy.“

„Co vám po tom? Jen když vás vyléčím...! A teď dosti!“

Remy zastavil pouštění žilou a povstal.

„Odcházíte již?“ ptal se hrabě.

„Mluvíte mnoho, milý pane. Mnoho mluvíti škodí. Ostatně měl bych vám spíše raditi, abyste křičel.“

„Nerozumím vám.“

„Na štěstí. Jste již obvázan.“

„A teď?“

„Teď pospíším do zámku pro pomoc.“

„A co tu mám zatím dělati?“

„Buďte zticha, nehýbejte sebou, dýchejte zvolna, nekašlete; hleďte, abyste nepřekážel tvoření vzácného krevního koláče. Který jest nejbližší dům?“

„Zámek Méridor.“

„Kudy se tam přijde?“ otázal se Remy, předstíraje úplnou nevědomost v této příčině.

„Bud' přeskočíte zeď a octnete se v parku, nebo půjdete podle zdi až k mříži hradní.“

„Dobrá, již pospíchám.“

„Díky, šlechetný muži!“ zvolal Monsoreau.

„Kdybys věděl, do jaké míry jsem šlechetný!“ koktal Remy. „Děkoval bys mi ještě více.“

A vskočiv na koně hnal se naznačeným směrem.

Za pět minut dojel do zámku, jehožto všichni obyvatelé běhali sem tam jako mravenci, jejichžto mraveniště bylo zničeno, a hledali v houštinách i v odlehlých místech, aniž nacházeli onoho místa, kde leželo tělo pánovo; neboť Saint-Luc, chtěje získati času, naznačil jim nepravé místo.

Znenadání objevil se mezi nimi Remy a odvedl je za sebou.

Počínal si při tom s takovou horlivostí, že paní de Monsoreau hleděla naň s výrazem největšího údivu.

Tajná, nejasná myšlenka vynořila se jí v duchu a v okamžiku setřela pel nevinnosti z andělské její duše.

„Ah! Myslila jsem, že jest přítelem pana de Bussy,“ šeptala, když se Remy vzdaloval s nosítky, cupaninou, čerstvou vodou a se vším, čeho bylo potřebí k obvazu.

Aeskulap sám nebyl by vyvíjel více horlivosti s božskými svými křídly.

XXIX.

Jak vévoda d'Anjou šel na Méridor, aby projevil paní de Monsoreau soustrast nad úmrtím jejího manžela, a jak uviděl pana Monsoreau, jenž mu přicházel vstříc

Jakmile byla ukončena rozmluva mezi vévodou d'Anjou a jeho matkou, pospíšil vévoda za Bussym, aby seznal příčinu neuvěřitelné změny, jež se s ním stala.

Bussy vrátiv se domů, četl již po páté dopis Saint-Lucův, z jehožto každého řádku vyčítal smysl stále příjemnější.

Kateřina pak, odebravši se domů, poslala pro své lidi a kázala připravit koně i povozy k odjezdu, který zamýšlela ustanoviti na zítřek nebo nejpozději na pozítří.

Bussy uvítal prince nejsladším úsměvem a řekl:

„Ah, Monseigneur, Vaše Výsost ráčí sama přicházeti ke mně?“

„Ano, ano,“ řekl vévoda, „a přicházím k tobě pro vysvětlení.“

„Ke mně?“

„Ano, k tobě.“

„Poslouchám, Monseigneur.“

„Radils mi,“ zvolal vévoda, „abych se obrnil co nejlépe proti nápadům matčiným a odolal mužně jejím útokům. Zachoval jsem se podle této rady, a tu pojednou v nejprudším zápase, když všechny rány, na mne vedené, selhaly, přicházíš a říkáš mi: ‚Odložte brnění, Monseigneur, odložte je.‘“

„Dával jsem vám všechny ty rady, Monseigneur, protože jsem nevěděl, za jakým účelem přišla paní Kateřina. Ale nyní, když vidím, že přišla založit největší slávu a štěstí Vaší Výsosti...“

„Jak to?“ řekl vévoda. „Založit největší mou slávu a mé štěstí? Jak to myslíš?“

„Ovšem,“ řekl Bussy. „K čemu směřuje Vaše Výsost? K vítězství nad nepřáteli, není-liž pravda? Neboť nemyslím, jak někteří tvrdí, že byste pomýšlel na trůn francouzský.“

Vévoda pohlédl potutelně na Bussyho.

„Někteří snad vám k tomu budou raditi, Monseigneur,“ mluvil dále mladý muž, „ale věřte, že ti jsou vašimi nejhoršími nepřáteli. Budou-li příliš státi na svém a nebudete-li věděti, jak se jich zbaviti, pošlete je ke mně; přesvědčím je, že se mýlí.“

Vévoda se ušklíbl.

„Ostatně,“ pokračoval Bussy, „zkoumejte se, Monseigneur, zpytujte ledví a srdce, jak praví bible. Máte sto tisíc lidí, deset milionů livrů, spojení s okolními státy? A chtěl byste se postavit proti svému pánu?“

„Můj pán neostýchal se postavit proti mně,“ řekl vévoda.

„Béřete-li to tak, máte ovšem pravdu. Prohlaste se, dejte se korunovati a přijměte titul krále francouzského. Nepřeji si ničeho více, než aby vaše velikost vzrůstala, neboť, vrostete-li vaše, vzroste s ní i moje.“

„Kdo ti říká, že chce býti králem francouzským?“ řekl trpce vévoda. „Dotýkáš se tím otázky, kterou jsem nedal nikomu řešiti, ani tobě.“

„Tedy všechno je vyřízeno, Monseigneur, a nemáme již o čem mluvíti, neboť se shodujeme v hlavní věci.“

„Že se shodujeme?“

„Aspoň se mi tak zdá. Přijměte tedy setninu stráže a pět set tisíc livrů. Žádejte dříve, nežli bude podepsán mír, na Anjouanech daně k vedení války. Až ji vyběřete, zůstane vám; to k ničemu nezavazuje. Tak budeme míti lidi, peníze, moc, a půjdeme... Bůh sám ví, kam.“

„Ale jakmile budu v Paříži, jakmile mne dostanou do své moci a budou míti v hrsti, vysmějí se mi,“ řekl vévoda.

„Ale kdepak! Co vás to napadá, Monseigneur! Jak by se vám mohli vysmívati? Což jste neslyšel, co vám nabízí královna matka?“

„Nabídla mi toho mnoho.“

„Chápu; to vás znepokojuje.“

„Ano.“

„Ale mezi jiným nabídla vám také setninu stráže, třebas pod velením pana de Bussy.“

„Nabídla mi to.“

„Nuže, přijměte tuto nabídku, rádím vám to; jmenujte Bussyho svým kapitánem, Antragueta a Livarota svými poručíky, Ribeiraca praporečnickem. Zůstavte nám čtyřem, abychom sestavili setninu podle svého. Pak uvidíte, až vám takovýto průvod půjde vzápětí, bude-li se vám kdo vysmívati a nepozdraví-li vás, třeba to byl sám král.“

„Na mou věru,“ řekl vévoda, „myslím, že máš pravdu. Bussy. Budu o tom přemýšleti.“

„Přemýšlejte, Monseigneur.“

„Ano; ale cos to četl tak pozorně, když jsem přišel?“

„Ah, odpusťte, zapomněl jsem: dopis.“

„Dopis?“

„Jenž vás bude zajímati více nežli mne. Kam jsem k ďasu dal hlavu, že jsem vám ho hned neukázal?“

„Je to tedy důležitá zpráva?“

„Můj bože, ano, a k tomu velice smutná: pan de Monsoreau jest mrtev.“

„Cože?“ zvolal vévoda v tak mocném pohnutí, že Bussymu, jenž upíral oči na prince, se zdálo, jako by v pohnutí tom tajila se zvláštní radost.

„Jest mrtev, Monseigneur.“

„Pan de Monsoreau že jest mrtev?“

„Můj bože, ovšem. Což nejsme všichni smrtelní?“

„Ano. Ale tak pojednou přece nikdo neumírá.“

„Přijde na to. Což je-li zabit?“

„Byl tedy zabit?“

„Zdá se, že ano.“

„Kým?“

„Saint-Lucem, s nímž se dostal do hádky.“

„Ah, milý Saint-Luc!“ zvolal princ.

„Aj,“ řekl Bussy, „nevěděl jsem, že jest vám tak dobrým přítelem, milý Saint-Luc!“

„Jest přítelem mého bratra,“ řekl vévoda, „jakmile se smíříme, budou přátelé bratrovi mými.“

„Ah, Monseigneur, těší mne velice, že takto smýšlíte.“

„A víš to zcela jistě...?“

„Jistěji to nemohu věděti. Tu jest lístek od Saint-Luca, jenž mi oznamuje jeho smrt, a protože jsem tak nedůvěřiv jako vy, a protože jsem pochyboval, Monseigneur, poslal jsem svého lékaře Remyho, aby zjistil událost a vyslovil mou soustrast starému baronu.“

„Mrtev! Monsoreau mrtev!“ opakoval vévoda d'Anjou. „A zahynul sám?“

Slovo to uklouzlo mu jako dříve slova „milý Saint-Luc“. To i ono byly projevy úžasné naivnosti.

„Nezahynul sám,“ řekl Bussy, „Saint-Luc ho zabil.“

„Oh, vím, co mluvím,“ řekl vévoda.

„Snad uložil Monseigneur někomu jinému, aby ho zabil?“ ptal se Bussy.

„Nikoli; a což ty?“

„Oh, já, Monseigneur, nejsem tak velkým pánem, abych dával takovou práci na starost jiným; musím ji vykonávat v případě potřeby sám.“

„Ah, Monsoreau, Monsoreau!“ řekl princ s hrozným svým úsměvem.

„Zdá se, Monseigneur, jako byste na ubohého hraběte nevražil.“

„Nikoli, tys naň nevražil.“

„To nebylo nic divného, že jsem naň nevražil,“ řekl Bussy zardívaje se mimoděk. „Nedostalo-liž se mi jeho přičiněním strašlivého pokoření od Vaší Výsosti?“

„Ještě na to vzpomínáš!“

„Oh, bože, vidíte, že nikoli, Monseigneur; ale vy, jemuž byl služebníkem, přítelem, nejoddanější duší...“

„Poslyš, Bussy,“ řekl princ, přerušuje rozmluvu, jež se mu stávala nepřijemnou, „dej osedlati koně.“

„Osedlati koně? A proč?“

„Pojedu na Méridor; chci učiniti poklonu a projeviti soustrast paní Dianě. Ostatně tato návštěva byla již dávno zamýšlena a nevím ani, kterak se stalo, že posud k ní nedošlo; ale déle nebudu ji odkládati. Přisámbohu, nevím proč, ale jsem dnes v dobré míře k poklonám.“

„Na mou věru,“ řekl Bussy sám k sobě, „nyní, kdy Monsoreau jest nebožtíkem a nemusím se tedy báti, že prodá ženu vévodovi, nezáleží mi na tom, bude-li ji viděti; odváží-li se útoku na ni, obhájím ji sám. Když se mi takto naskytuje příležitost uviděti ji, použiji této příležitosti.“

A odešel, aby dal osedlati koně.

Za čtvrt hodiny poté, když Kateřina spala buď doopravdy, nebo jen naoko, aby se zotavila z útrap cesty, princ, Bussy a deset šlechticů, sedících na krásných koních, jeli k Méridoru v radostné náladě, jakou budí vždy v lidech i v koních krásné počasí, květnaté luhy a svěžest mládí.

Spatřiv tuto nádhernou tlupu jezdců vrátný zámku přistoupil na okraj příkopu a ptal se po jménech přijíždějících hostí.

„Vévoda d'Anjou!“ zvolal princ.

Vrátný chopil se hned rohu a zatroubil fanfáru, jejíž zvuky přivolaly všecko služebnictvo na zdvihací most.

Ihned nastal neobyčejný shon v příbytcích, po chodbách i na schodech, vedoucích zvenčí do zámku; okna vížek se otvírala, ozývalo se chrastění železa po dlaždicích, a na prahu objevil se starý baron, drže v rukou zámecké klíče.

„Tot' neuvěřitelně, jak malý smutek tu mají po Monsoreauovi,“ řekl vévoda. „Podívej se, Bussy: Ti všichni lidé hledí, jako by se nic nebylo přihodilo.“

Na vnějším schodišti objevila se žena.

„Hle, krásná Diana,“ zvolal vévoda. „Vidíš, Bussy?“

„Ovšem že ji vidím, Monseigneur,“ řekl mladý muž., „Ale,“ dodal potichu, „nevidím Remyho.“

Diana vycházela opravdu z domu, ale hned za Dianou ubírala se nosítka, na kterých nesli Monsoreaua ležícího a s okem planoucím horečkou nebo žárlivostí, spíše podobného indskému sultánu, nesenému v palankinu, než mrtvole na úmrtním loži.

„Oh, oh! Copak je to?“ zvolal vévoda, obrací se k společníku, jenž byl bledší než šátek, kterým snažil se z počátku ukrýti vzrušení.

„Sláva Monseigneuru vévodovi d'Anjou!“ volal Monsoreau, zdvihaje s namáháním ruku do výše.

„Pomalů!“ ozval se hlas za ním. „Vždyť si protrhnete krevní koláč.“

Byl to Remy, jenž zůstává věren své úloze lékaře, napomínal raněného k opatrnosti.

Překvapení netrvalo dlouho u dvora, aspoň ne na tvářích: vévoda d'Anjou namáhal se, aby změnil výraz úžasu v úsměv.

„Oh, milý hrabě,“ zvolal, „tot' příjemné překvapení! Věříte-liž pak, že jsme slyšeli, že jste mrtev?“

„Pojďte, pojd'te, Monseigneur,“ řekl raněný, „ať políbím ruku Vaší Výsosti. Bohudíky, nejen že nejsem mrtev, ale také doufám, že šťastně z toho vyvážnu, abych vám sloužil s větší ještě horlivostí a věrností než dříve.“

Bussy, jenž nebyl ani princem, ani manželem, ve kterýchžto dvou společenských stavech jest přetvářka nezbytná, cítil, kterak studený pot zalévá mu skráně, i neodvážil se pohlédnouti na Dianu.

Bylo mu hrozno patřícímu na tento poklad, který ztrácel již po druhé, tak nablízku majetníka toho pokladu.

„A vy, pane de Bussy,“ řekl Monsoreau, „vy, jenž přicházíte s Jeho Výsostí, přijměte nejvřelejší mé díky, neboť vy skorem jste příčinou, že žiji.“

„Jak to? Já?“ kotal mladý muž, domnívaje se, že se mu hrabě posmívá.

„Ovšem že vy, jakkoli nepřimo; ale vděčnost má není proto menší; neboť zde jest můj zachránce,“ dodal, ukazuje na Remyho, jenž zdvihal zoufale ruce k nebesům a byl by se nejraději propadl do země, „jemu necht' poděkují se moji přátelé za to, že mne posud mají.“

A přes všechna znamení, jež mu dával ubohý lékař, aby mlčel, a jež on, Monsoreau, pokládal za pokyny lékařské, líčil nadšeně péči, obratnost a horlivost, jež Haudouin projevil vůči němu.

Vévoda se zakabonil; Bussy pohlédl na Remyho s hrůzným výrazem ve zraku.

Ubohý Remy, jsa ukryt za Monsoreauem, odpověděl pouze posunkem, jenž znamenal:

„Bohužel, není to mou vinou.“

„Ostatně,“ mluvil dále hrabě, „slyšel jsem, že vás Remy našel jednoho dne umírajícího tak jako mne. To víže nás svazkem přátelství; spolehněte na mé přátelství, pane de Bussy: když Monsoreau miluje, miluje pravou láskou. Ovšem že také, nenávidí-li, nenávidí zplna srdce, jako zplna srdce miluje.“

Bussymu se zdálo, že blesk, jenž při těch slovech šlehl z horečně planoucího oka hraběte, platil panu vévodovi d'Anjou.

Vévoda neviděl nic.

„Pojďmež!“ řekl, sestupuje z koně a podává rámě Dianě. „Račtež nám, krásná Diano, býti hostitelkou v domě, o němž jsme se domnívali, že jest pohřben ve smutku, jenž však stále jest sídlem požehnaní a radosti. Vy pak, Monsoreau, si odpočiňte; raněným je třeba odpočinku.“

„Monseigneur,“ řekl hrabě, „přicházíte k Monsoreauovi živému, a dokud bude Monsoreau žít, nikdo jiný nebude hostitelem v jeho domě. Moji lidé mne ponosou, a všude, kam půjdete, půjdu s vámi.“

Zdalo se, že vévoda uhodl pravou myšlenku hraběte, neboť pustil ruku Dianinu.

Monsoreau si oddechl.

„Jděte k ní!“ pošeptal Remy Bussymu.

Bussy přistoupil k Dianě, a Monsoreau se na ně usmál. Bussy přijal ruku Dianinu, a Monsoreau usmál se opět.

„To je změna, pane hrabě!“ řekla mu Diana polohlasně.

„Ah!“ zamumlal Bussy. „Že není ještě větší!“

Netřeba podotýkati, že baron pohostil prince a šlechtice, kteří ho provázeli, se vši okázalostí patriarchálního pohostinství.

XXX.

O nepříjemnostech, vznikajících ze širokých nosítek a úzkých dveří

Bussy nehnul se ani na krok od Diany; přívětivý úsměv Monsoreauův popřával mu svobody, již Bussy v plné míře užíval.

Žárlivci mají tu výsadu, že ačkoli hájí svého majetku s nasazením všech sil, neušetří jich pytláci, jakmile vkročí na jejich půdu.

„Madame,“ řekl Bussy Dianě, „jsem opravdu nejnešťastnějším z lidí. Na zprávu o jeho smrti radil jsem princovi, aby se vrátil do Paříže a aby se dohodl s matkou; svolil; a vy teď zůstanete v Anjou.“

„Oh, Ludvíku,“ odpověděla mladá žena tisknouc konci něžných prstíků Bussymu ruku, „kterak můžete říkati, že jsme nešťastní? Tolik krásných dní, tolik nevýslovných radostí, jejichžto vzpomínka chví se mi v srdci, na to všechno zapomínáte?“

„Nezapomínám na nic, madame; naopak, vzpomínám mnoho, a proto ztrácíje toto štěstí, jsem tak nešťasten. Můžete si představit, co vytrpím, madame, vrátím-li se do Paříže, na sto mil od vás! Srdce mi puká, Dianó, a cítím se zbabělým.“

Diana pohlédla na Bussyho; z očí zírala mu taková bolest, že svésila hlavu a jala se přemýšleti.

Mladý muž chvíli čekal s prosebným výrazem v oku a s rukama sepjatýma.

„Nuže,“ řekla Diana, „půjďte do Paříže, Ludvíku, a já půjdu také.“

„Opravdu?“ zvolal mladý muž. „Opustíte pana de Monsoreau?“

„I kdybych ho opustila, neopustil by on mne,“ řekla Diana. „Nikoli, věřte, Ludvíku, lépe bude, půjde-li s námi.“

„Raně, nemocen? Toť nemožno!“

„Půjde, pravím!“

A hned poté opustivši Bussyho, přiblížila se k princovi, jenž odpovídal v rozmaru velice mrzutém Monsoreauovi, jehož nosítka obstupovali Ribeirac, Antraguët a Livarot.

Při pohledu na Dianu vyjasnilo se čelo hraběte; ale tento klid nepotrval dlouho, zanikl, jako mizí sluneční paprsek mezi dvěma bouřemi.

Diana přistoupila k vévodovi a hrabě se zakabonil.

„Monseigneur,“ řekla s milým úsměvem, „praví se, že Vaše Výsost má velikou zálibu v květinách. Pojd'te se mnou, ukáží Vaší Výsosti nejkrásnější květiny z celého anjouského kraje.“

František nabídl jí dvorně rámě.

„Kampak odvádíte Monseigneura, madame?“ ptal se Monsoreau znepokojen.

„Do skleníku, pane hrabě.“

„Ah!“ řekl Monsoreau. „Dobrá! Doneste mne do skleníku!“

„Na mou věru,“ řekl si Remy, „nyní se mi zdá, že jsem dobře udělal, že jsem jej nezabil. Zabije se takhle sám.“

Diana usmála se na Bussyho způsobem, jenž mnoho sliboval.

„Nechť pan de Monsoreau ani netuší, že odejdete z Anjou, a o ostatní se již postarám,“ řekla potichu.

„Dobře,“ odpověděl Bussy.

A přistoupil k princovi, zatím co nosítka s Monsoreauem otáčela se kolem pilíře, řekl mu:

„Monseigneur, pomlčme o všem, co se stalo; ať se Monsoreau nedoví, že se hodláme smířiti.“

„Proč to?“

„Protože by mohl o našich záměrech zpraviti královnu matku, aby si získal její přízeň, a paní Kateřina, kdyby se dověděla o tom, že jsme se již rozhodli, jevila by méně ochoty v ústupcích.“

„Máš pravdu,“ řekl vévoda. „Nedůvěřuješ mu tedy?“

„Monsoreauovi? Jak bych mu důvěřoval?“

„Já také ne. Myslím opravdu, že se stavěl zúmyslně mrtvým.“

„To nikoli. Dostal pořádnou ránu kordem do prsou. Ten hlupák Remy, jenž mu zachránil život, myslil zprvu sám, že jest mrtev. Ten má duši zaschlou v těle.“

Přišli před skleník.

Diana usmívala se na vévodu líbezněji než dříve.

Princ vešel napřed, Diana za ním. Monsoreau chtěl jít hned za nimi; ale když chtěli pronést nosítka dovnitř, viděli, že neprojdou: dveře slohu špičatě lomeného byly dlouhé a vysoké, ale široké pouze tak, jako největší bedny, a nosítka pana de Monsoreau měla šest stop zšíři.

Při pohledu na tyto úzké dveře, na široká nosítka zařval Monsoreau hněvem.

Diana vešla do skleníku, nedbajíc zoufalých posunků manželo-vých.

Bussy, jenž úplně rozuměl úsměvu mladé ženy, v jejímžto srdci čítal jejím zrakem, zůstal u Monsoreaua a řekl mu s úplným klidem:

„Marně se namáháte, pane hrabě; dveře jsou úzké, neprojdete jimi nikterak.“

„Monseigneur! Monseigneur!“ volal Monsoreau. „Nechod'te do skleníku, jsou tam smrtelné výpary, jsou tam exotické květiny, jež vydechují nejotravnější vůně, Monseigneur!“

Ale František neslyšel: přes všecku svou obvyklou opatrnost, jsa šťasten, že cítí v ruce ruku Dianinu, mizel v záhybech cest mezi svěží zelení.

Bussy utěšoval Monsoreaua, aby nesl trpělivě bolest; ale přes všecku jeho útěchu stalo se, co se mělo státi; Monsoreau nesnesl ne bolest tělesnou – v této příčině byl zrovna ze železa – ale bolest duševní.

Padl do mdlob.

Remy ujal se opět všech svých práv; nařídil, aby raněný byl dopraven do svého pokoje.

„Co mám nyní dělati?“ otázal se Remy Bussyho.

„Co máš dělati?“ řekl Bussy. „Dokonej, cos tak mnohoslibně začal; zůstaň u něho a uzdrav ho.“

Pak oznámil Dianě, co se přihodilo jejímu manželů.

Diana opustila ihned vévodu d'Anjou a zamířila k zámku.

„Podařilo se nám to?“ optal se jí Bussy, když mu šla po boku.

„Myslím, že ano,“ řekla. „Neodcházejte však, abyste napřed nemluvil s Gertrudou.“

Vévoda miloval květiny, jen dokud se na ně díval s Dianou: jakmile Diana odešla, vzpomněl si na výstrahy hraběte a odešel ze skleníku.

Ribeirac, Livarot a Antraguët šli za ním.

Zatím Diana přišla k manželovi, jemuž Remy dával čichati soli.

Hrabě otevřel brzy oči.

Prvním jeho pohybem bylo, že se s napětím všech sil chtěl nadzdvihnouti; ale Remy předvídal tento první pohyb, a hrabě byl přivázan k matraci.

Zařval po druhé, ale rozhlédnuv se kolem, spatřil Dianu, stojící u lože.

„Ah, to jste vy, madame,“ řekl. „Jsem velice rád, že vás vidím, neboť vám chci říci, že dnes večer odebereme se do Paříže.“

Remy vzkřikl úžasem, ale Monsoreau nevšímal si Remyho, jako by ho tu ani nebylo.

„Copak vás to napadá, pane?“ řekla Diana s obvyklým klidem. „A což vaše rána?“

„Madame,“ řekl hrabě, „věčně netrvá žádná rána. Raději umřu, než bych trpěl, a kdybych měl i zemřít po cestě, dnes večer vyjedeme.“

„Jak si tedy přejete, pane, nelze-li jinak,“ řekla Diana.

„Přeji si toho. Připravte se tedy, prosím, na cestu.“

„Mé přípravy nebudou dlouhé; smím však věděti, z jaké příčiny jste se k tomu tak pojednou odhodlal?“

„Povím vám to, madame, až nebudete mít květin, jež byste ukázala princi, nebo až dám zhotoviti dveře dosti široké, aby má nosítka všude prošla.“

Diana se uklonila.

„Ale, madame...“ řekl Remy.

„Pan hrabě tomu chce,“ odpověděla Diana, „mou povinností jest poslechnouti.“

A Remymu se zdálo, jako by mu mladá žena byla posunkem naznačila, aby zanechal svých poznámek.

Mlčel tedy a huhlal:

„Zabijí mi ho, a pak se řekne, že je tím vinen lékař.“

Zatím se chystal vévoda d'Anjou k odjezdu z Méridoru.

Projevil baronovi nejvřelejší díky za přijetí, jehož se mu dostalo, a vsedl na koně.

Vtom objevila se Gertruda; přicházela oznámit nahlas vévodovi, že její velitelka nemůže se hnouti od lože hraběte, a proto že nelze jí přijít, aby se vévodovi poroučela – a potichu Bussymu, že Diana se večer vydá na cestu.

Odjeli.

Vévodova vůle slábla, či spíše vrtochy jeho se vzrnuly. –

Krutost Dianina ho urážela a vyháněla z Anjou. Úsměv Dianin byl mu vnadidlem.

Nemaje tušení o rozhodnutí, jež pojal nejvyšší lovčí, neustával cestou uvažovati o nebezpečnoství, jež mu hrozí, vyhoví-li příliš ochotně přáním královny matky.

Bussy to předvídal a tušil, že bude vévoda chtít zůstat v Anjou.

„Poslyš, Bussy,“ řekl mu vévoda, „uvažoval jsem.“

„O čem jste uvažoval, Monseigneur?“ ptal se mladý šlechtic.

„Že není radno vzdáti se beze všeho důvodům matčiným.“

„Máte pravdu, ona beztoho již myslí, že má všecku politiku v malíčku.“

„Kdežto vyžádáme-li si od ní týdenní lhůty, či spíše protáhneme-li rozhodnutí o týden, uspořádáme-li nějaké slavnosti, k nimž sezveme šlechtu, ukážeme matce, jak jsme silni.“

„Tot' velice rozumné, Monseigneur. Ale myslím...“

„Zůstanu zde týden,“ řekl vévoda, „a v této lhůtě vymohu na matce nové ústupky; zaručuji to.“

Zdálo se, že Bussy vážně přemýšlí. Posléze řekl:

„Vymozte, vymozte, Monseigneur. Ale hledte, aby věc neutrpěla tímto odkladem, místo aby získala. Král na příklad...“

„Co král?“

„Král, nevěda o vašich úmyslech, může se rozhněvati; jestiť velice horkokrevný.“

„Máš pravdu, bylo by záhodno, abych poslal někoho, jenž by bratrovi vyřídil můj pozdrav a oznámil můj příchod: tím bych získal týden, jehož potřebuji.“

„Ano, ale tento někdo jest ve velikém nebezpečství,“ řekl Bussy.

Vévoda d'Anjou usmál se svým zlomyslným úsměvem a řekl:

„Kdybych zvrátil svoje rozhodnutí, není-liž pravda?“

„A přes slib učiněný bratrovi zvrátíte je, bude-li to ve vašem zájmu, není-liž pravda?“ řekl Bussy.

„Ovšem!“ řekl princ.

„Dobrá! A pak pošlou vašeho vyslance do Bastilly.“

„Neřekneme mu, co nese, a dáme mu psaní.“

„Naopak,“ řekl Bussy, „nedávejte mu psaní a povězte mu, oč jde.“

„Potom však nikdo neuváže se v toto poslání.“

„Proč by se neuvázal?“

„Znáš někoho, kdo by se v ně uvázal?“

„Ano, znám.“

„Kdo je to?“

„Já, Monseigneur.“

„Ty?“

„Ano, já; mám zálibu v nebezpečném jednání.“

„Bussy, drahý Bussy,“ zvolal vévoda, „vykonáš-li to, budu ti za to do smrti vděčen.“

Bussy se usmál, znal dobře vděčnost, o které mluvila Jeho Výsost.

Vévoda se domníval, že váhá, i dodal:

„A dám ti za cestu deset tisíc tolarů.“

„Ale, Monseigneur,“ řekl Bussy, „bud’te šlechetnější. Cožpak se takovéto věci platí?“

„Tedy pojeděš?“

„Pojedu.“

„Do Paříže?“

„Do Paříže.“

„A kdy?“

„Kdy chcete.“

„Čím dříve, tím lépe.“

„Dobrá.“

„Tedy?“

„Dnes večer, přejete-li si, Monseigneur.“

„Statečný Bussy, drahý Bussy, svoluješ tedy opravdu k tomu?“

„Svoluji-li?“ řekl Bussy. „Víte dobře, Monseigneur, že pro Vaši Výsost vskočil bych do ohně. Tedy platí; pojedu dnes večer. Žijte tu blaze a vymluvte mi na královně matce nějaké výnosné opatství.“

„Myslím na to, příteli.“

„Tedy sbohem, Monseigneur.“

„Sbohem, Bussy. Ale nezapomeň na něco!“

„Načpak?“

„Poroučej se mé matce.“

„Poroučím se jí uctivě.“

A Bussy svěžejší, veselejší a čilejší než žáček, jemuž zvonek zvěstuje chvíli oddechu, vykonal návštěvu u paní Kateřiny a chystal se, aby byl pohotově, jakmile dostane z Méridoru znamení k odjezdu.

Znamení došlo až druhého dne ráno; Monsoreau byl po rozčilení, jež toho dne zažil, velice sláb, že uznal sám, že potřebuje noci k odpočinku.

Ale kolem sedmé hodiny přijel týž sluha, jenž přinesl psaní Saint-Lucovo, a oznámil Bussymu, že přes všechny slzy starého ba-

rona a přes všecko bránění Remyho hrabě vydal se na cestu do Paříže v nosítkách, jež provázejí na koních Diana, Remy a Gertruda.

Nosítka neslo osm mužů, kteří se míli od míle měli vystřídati.

Bussy čekal jen na tuto zprávu; vskočil na koně osedlaného již od včerejška a dal se toutéž cestou.

XXXI.

V jakém rozmaru byl král Jindřich III., když pan de Saint-Luc vrátil se ke dvoru

Po odjezdu matky Kateřiny král, jakkoli byla veliká jeho důvěra ve vyslance, jež poslal do Anjou, zbrojil o překot, aby byl náležitě připraven na útoky bratrovy.

Znal ze zkušenosti zlého ducha svého rodu; věděl dobře, co zmůže nápadník trůnu, tedy člověk nový, proti zákonnému vlastníku trůnu, tedy člověku nudnému a známému.

Bavil se či spíše nudil se, jako Tiberius, sestavuje s Chicotem seznamy psanců, do nichž zapisovali se pořádkem abecedním všichni, kdož nejevili dosti horlivosti ve službě králově.

Tyto seznamy vzrůstaly den ode dne.

A pod S i L, tedy raději dvakrát, zapisoval král každého dne jméno pana de Saint-Luc.

Ostatně hněv králův proti bývalému oblíbenci byl živen řečmi u dvora, hanebným poštváním dvořanů a trpkým obviněním, že manžel Jany Cossé uprchl zrovna do Anjou, což bylo zradou od toho dne, kdy vévoda, jsa také na útěku, uchýlil se do tohoto kraje.

A bylo-liž to co divného, že Saint-Luc, prchající na Méridor, byl pokládán za ubytovatele pana vévody d'Anjou, pospíšiv napřed, aby připravil principi ubytování v Angersu?

Ve všem tom zmatku, ruchu a vzrušení byla nádherná podívaná na Chicota, jenž pobádal milce, aby brousili kordy, jimiž rozsekají na kusy nepřátele Jeho Nejkrěštanštějšího Veličenstva.

Byla naň tím nádhernější podívaná, že ačkoli zdánlivě jen mluvil na piano, hrál ve skutečnosti mnohem vážnější úlohu.

Chicot pomalu a takřka muže za mužem postavil celé vojsko do služeb pánových.

Pojednou, jednoho odpoledne, kdy král večeřel s královnou, s kterou se stýkal horlivěji za každého nebezpečství politického a kterou odchod Františkův ovšem přivedl k němu, vešel Chicot s nohama rozkročenýma a s rukama roztaženýma, jako panák, když se zatáhne nití.

„Uf!“ řekl.

„Copak?“ otázal se král.

„Pan de Saint-Luc,“ řekl Chicot.

„Pan de Saint-Luc?“ zvolalo Jeho Veličenstvo.

„Ano.“

„V Paříži?“

„Ano.“

„V Louvru?“

„Ano.“

Po tomto trojím přisvědčení povstal král od stolu všecek jsa ve tváři rudý a třesa se po všem těle. Bylo nesnadno říci, jaký cit ho ovládal.

„Promiňte,“ řekl královně, otíraje si kníry a odkládaje ubrousek na křeslo; „jsou to však záležitosti státní, jež se žen nikterak netýkají.“

„Ano,“ řekl Chicot mohutným hlasem, „jsou to záležitosti státní.“

Královna chtěla povstati od stolu, aby mohl manžel projíti, ale Jindřich řekl:

„Nikoli, madame, zůstaňte jen, jdu do svého kabinetu.“

„Oh, sire,“ řekla královna s něžnou starostlivostí, jakou jevila stále o nevděčného manžela, „nepoddávejte se hněvu, prosím vás.“

„Dejž to bůh,“ odpověděl Jindřich, nepozoruje výsměšného výrazu ve tváři, s nímž si Chicot kroutil kníry.

Jindřich vyběhl prudce z pokoje, Chicot šel za ním.

Když byli venku, ptal se Jindřich pohnutým hlasem:

„Co tu chce zrádce?“

„Kdož ví?“ ptal se Chicot.

„Jsem jist, že přichází jako vyslanec anjouských stavů. Přichází jako vyslanec mého bratra, neboť takový jest běh odbojů; jsou to kalné a bahnité vody, v nichž buřiči loví různé výnosné úřady, jež jsou sice nekalé, ale jdou k duhu, jež z počátku jsou zatímní a nejspíše, ale brzy stávají se stálými a nezcizitelnými. Saint-Luc patrně přičichl k odboji a zabezpečil si jím bezpečný průvod sem, aby sem přišel dělat si ze mne blázny.“

„Kdož ví?“ řekl Chicot.

Král pohlédl na společníka tak úsečně mluvícího.

„Možná také,“ řekl Jindřich, jda galeriemi krokem nestejným a prozrazujícím rozechvěním, „možná také, že přichází požádat mne za vydání svých statků, z nichžto požívám příjmů, což je snad poněkud bezprávné, neboť Saint-Luc se vlastně nijak vážně neprovinil, což?“

„Kdož ví?“ řekl zase Chicot.

„Ah!“ řekl Jindřich. „Meleš pořád jedno, jako můj papoušek. Přisámbohu, že mne již nudíš svým věčným: ‚Kdož ví?‘“

„A ty, k ďasu, myslíš, že jsi zábavnější svými věčnými otázkami?“

„Máš aspoň odpovědět.“

„A co mám odpovídati? Myslíš, že jsem Fátum starých nebo Jupiter, Apollo nebo Mantó? Nudíš mne, k ďasu, svým hloupým domýšlením.“

„Pane Chicote...“

„Co je libo, pane Jindřichu?“

„Chicote, příteli, vidíš mou bolest a zacházíš se mnou tak ukrutně.“

„Pročpak máš bolest, k ďasu?“

„Kdekdo mne zrazuje.“

„Kdož ví? Ventre de biche! Kdož ví?“

Jindřich, hádaje tak i onak, sestoupil do svého kabinetu, kde na podivnou zprávu o návratu Saint-Lucově byli již shromážděni

všichni důvěrníci louvreští, mezi nimiž, vlastně v čele jichž zářil Crillon, s okem planoucím, s rudým nosem a knírem zježeným, jako bojechtivá doga.

Saint-Luc stál mezi všemi těmi lidmi hrozivých tváří, cítil všech ten hněv, jenž kolem něho vřel, ale nedbal toho ani dost málo.

Podivná věc! Přivedl s sebou ženu a posadil ji na taburet proti balustrádě lože.

Sám procházel se, ruku maje založenu v bok a dívaje se na zvědavce a opovážlivce tak, jak se oni dívali na něj.

Ze šetrnosti k mladé ženě vzdálilo se několik šlechticů, jakkoli měli sto chutí otřít se nějak o Saint-Luca, a mlčeli, jakkoli měli sto chutí říci mu něco nepříjemného. V tomto prázdnu a tichu pohyboval se bývalý oblíbenec.

Jana, jsouc skromně zahalena v cestovní plášť, čekala s očima sklopenýma.

Saint-Luc, stojící hrdě v plášti, čekal s tváří, jež spíše čelila vyzývavosti, nežli se jí bála.

Přítomní vyčkávali, nežli se odvážíli k vyzývanému chování, chtějíce zvědět, proč se vrátil Saint-Luc ke dvoru, kde ho všichni pokládali za zbytečna, snažíce se podělit se o jeho bývalou přízeň.

Slovem, jak vidno, bylo na všech stranách největší napětí, když král vešel.

Jindřich vkročil velice rozechvěn a snaže se ještě více se rozčilovati; toto neustálé odfukování tvoří zpravidla to, co nazýváme důstojností vladařů.

Vešel, následován jsa Chicotem, jehož tvář jevila výraz klidu a důstojnosti, jaký by byla měla jeviti tvář krále francouzského, a jenž se díval na vzezření Saint-Lucovo, což měl nejprve učiniti Jindřich III.

„Vy zde, pane?“ zvolal beze všeho král nedbaje těch, kdož ho obklopovali, a podobaje se býku španělských arén, jenž mezi tisíci lidmi vidí jen pohyblivý mlhavý zjev a v duze praporů červenou barvu.

„Ano, sire,“ odpovídal prostě a skromně Saint-Luc, ukláněje se uctivě.

Tato odpověď působila tak málo na krále, toto chování plné klidu a úcty vzbudilo v zaslepeném jeho duchu tak málo rozumu a uklidnění, jež budí v lidech soulad úcty k jiným a vlastní důstojnosti, že král pokračoval bez přestávky:

„Váš příchod do Louvru mne opravdu nemálo překvapuje.“

Po tomto bezohledném útoku rozhostilo se hrobové ticho kolem krále a jeho oblíbence.

Bylo to ticho, jaké rozhostuje se v místě ohrazeném kolem dvou soupeřů, kteří vyřizují spolu spor zbraní v rukou.

Saint-Luc přerušil první toto ticho a řekl s obvyklou uhlazeností, jako by se ho ani dost málo nedotkla bezohlednost králova:

„Sire, mne překvapuje jen jedna věc, že totiž Vaše Veličenstvo nečekalo mého příchodu za okolností, v nichž se octlo.“

„Co to znamená, pane?“ mluvil Jindřich s hrdostí vpravdě královskou a pozdvihuje hlavu, jež za vážných okolností nabývala výrazu nevýslovné důstojnosti.

„Sire,“ odpovídal Saint-Luc, „Vaše Veličenstvo jest v nebezpečství.“

„V nebezpečství!“ zvolali přítomní.

„Ano, pánové, v nebezpečství, velikém, opravdovém a vážném nebezpečství, kdy král potřebuje všech, kdož jsou mu oddáni, od nejvyššího až do nejnižšího; a jsa přesvědčen, že v nebezpečství podobném, o jakém tu podávám zprávu, žádné přispění není nepatrné, přicházím přednést u nohou svého krále nabídku svých nejpokornějších služeb.“

„Aj, aj!“ řekl Chicot. „Vidíš, milý synu, že jsem měl pravdu, když jsem říkal: ‚Kdož ví?‘“

Jindřich III. zprvu neodpověděl: pohlédl na přítomné; ti byli vzrušeni a jevili nevoli; ale Jindřich vycítil brzy z pohledů jejich žárlivost, jež šířila většinu srdcí.

Z toho soudil, že Saint-Luc vykonal něco, čeho by většina přítomných nebyla schopna, totiž něco dobrého.

Ale nechtěje se vzdáti tak najednou, řekl:

„Konal jste jen svou povinnost, pane; neboť jste nám povinen svými službami.“

„Všichni poddaní královi jsou povinni svými službami králi, vím, sire,“ odpovídal Saint-Luc, „ale dnešního dne mnoho lidí zapomíná na to, čím komu jsou povinni. Já, sire, přicházím splatit dluh svůj, jsa šťasten, že Vaše Veličenstvo ráčí mne stále ještě počítati mezi své dlužníky.“

Jindřich odzbrojen jsa touto vytrvalou lichotností a pokorou pokročil k Saint-Lucovi a řekl:

„Tedy nevracíte se ze žádné jiné pohnutky, kromě této, kterou uvádíte, nepřinášíte žádného posláním a přicházíte, nemaje bezpečného průvodního listu?“

„Sire,“ řekl hbitě Saint-Luc, seznávaje z tónu, jakým mluvil král, že v srdci pánově není již ani výčitky, ani hněvu, „přicházím jen proto, abych přišel, a přijel jsem s větrem o závod. Nyní může mne Vaše Veličenstvo dáti za hodinu uvrhnouti do Bastilly a za dvě hodiny dáti zastřeliti; ale já jsem vykonal svou povinnost. Sire, v Anjou jest rozdmýchán plamen vzpoury, Touraine se bouří a Guyenne se chystá podati jí ruku. Pan vévoda d'Anjou pobuřuje západ a jih Francie.“

„A má znamenité pomocníky, není-liž pravda?“ zvolal král.

„Sire,“ řekl Saint-Luc, jenž porozuměl slovům královým, „ani rady, ani výstrahy nedovedou odvrátiti vévodu od tohoto úsilí. A pan de Bussy, jakkoli je statečný, nedovede upokojiti vašeho bratra ve strachu, který má z Vašeho Veličenstva.“

„Tak?“ řekl Jindřich. „Má tedy strach ten zbůjník.“

A usmál se pod kníry.

„Zpropadeně!“ řekl Chicot hladě si bradu. „To jest obratný člověk!“

A strčiv loktem do krále, řekl:

„Uхни se, Jindřichu, abych mohl stisknouti ruku panu de Saint-Luc.“

Tento pohyb získal krále. Nechal Chicota, aby uvítal příchozího, načež přistoupiv pomalu k bývalému příteli a klada mu ruku na rameno, řekl:

„Bud' vítán, Saint-Lucu.“

„Ah, sire,“ zvolal Saint-Luc, líbaje králi ruku; „konečně nalézám opět svého milostivého pána.“

„Ano, ale já tebe nenalézám,“ řekl král, „či spíše nalézám tě tak hubeného, ubohý Saint-Lucu, že bych tě byl nepoznal, kdybych tě byl potkal.“

Při těchto slovech ozval se ženský hlas.

„Sire,“ pravil tento hlas, „to se tak spadl zármutkem z toho, že upadl v nemilost Vašeho Veličenstva.“

Ačkoli tento hlas zněl líbezně a uctivě, Jindřich se zachvěl. Hlas ten byl mu tak protivný, jako byl císaři Augustovi protivný rachot hromu.

„Paní de Saint-Luc,“ zamumlal. „Pravda; zapomněl jsem...“

Jana se vrhla na kolena.

„Vstaňte, madame,“ řekl král: „miluji vše, co má jméno Saint-Lucovo.“

Jana vzala ruku královu a přitiskla ji ke rtům.

Jindřich ji rychle odtrhl.

„Jděte,“ řekl Chicot mladé ženě, „jděte a udobřete si krále, ventre de biche! Jste dosti sličná na to!“

Ale Jindřich obrátil se k Janě zády, a ovinuv rámě kolem šíje Saint-Lucovy, vešel s ním do svých komnat.

„Tedy,“ řekl mu, „mír jest sjednán, Saint-Lucu?“

„Rcete, sire, že milost jest udělena,“ odpověděl dvořenín.

„Madame,“ řekl Chicot k Janě, jež nevěděla, co počítí, „dobrá žena neopouští manžela... Zejména, je-li manžel v nebezpečství.“

A strkal Janu vzápětí králi a Saint-Lucovi.

XXXII.

Mluví se o dvou důležitých osobnostech této historie, které čtenáři již před delším časem zmizely z obzoru

Jest osobnost této historie, vlastně jsou dvě osobnosti, po jejichžto životě a činech má čtenář právo optati se nás.

Se skromností spisovatele antické předmluvy pospíšili bychom vstříc těmto otázkám, jejichžto důležitost uznáváme.

Je to především mnich ohromného těla, hustého obočí, červených a masitých rtů, velikých rukou a širokých ramen, jehožto krku každého dne ubývá o to, oč přibývá objemu jeho prsou a tváří.

A pak je to veliký osel, jehožto boky se plní a půvabně zaokrouhlují.

Mnich podobá se den ode dne více vědru, podloženému dvěma trámci.

Osel podobá se již úplně dětské kolébce, spočívající na čtyřech podstavcích.

Jeden obývá v cele kláštera svaté Genovefy, těše se v plné míře milosti boží.

Druhý obývá v konírně téhož kláštera, kde žije a tyje z hojnosti stále plné žebřiny.

Jeden odpovídá na jméno Gorenflot.

Druhý by odpovídal, kdyby mohl, na jméno Panurg.

Oba dva těší se, aspoň na ten čas, nejšťastnějšímu osudu, o němž kdy snili osel a mnich. Genovefiné věnují všemožnou péči věhlasnému druhu, a bratří-služebníci krmí Panurga na počest jeho pána, jako božstva třetího řádu ošetřovala orla Jovova, páva Junonina a holuby Venušiny.

Z kuchyně klášterní kouří se bez přestání; víno z nejznamenitějších vinic burgundských perlí se v největších sklenicích.

Přijde-li misionář, jenž procestoval daleké kraje, šíře víru Kristovu, nebo přijde-li tajný legát papežský přinášející odpustky od Jeho Svatosti, ukáží jim bratra Gorenflota, vzor to církve kázící i bojující, jenž ohání se slovem jako svatý Lukáš a mečem jako svatý Pavel; ukáží jim Gorenflota ve vší jeho slávě, totiž hodujícího: vykrojili stůl pro posvátné břicho Gorenflotovo a planou ušlechtilým zápalem hrdosti ukazující svatému hosti, kterak Gorenflot pozře sám osm porcí největších jedlíků z celého kláštera.

A když příchozí pozoroval chvíli zbožně tento div, dí převor, spínaje ruce a zdvihaje oči k nebesům:

„Tot' podivná povaha! Bratr Gorenflot miluje tabuli a pěstuje umění; vidíte, jak jí! Ah, kdybyste byl slyšel řeč, kterou měl jedné noci, řeč, ve které se nabídl obětovati se ve prospěch vítězství svaté víry! To jsou ústa, jež mluví jako ústa svatého Jana Zlatoústého a hltají jako ústa Gargantuova.“

Ale časem při vší této nádheře zastírá mrak čelo Gorenflotovo, manští kapouni marně lákají svou vůní široké jeho nozdry, flanderské ústříčky, kterých pohltní hravě na tisíc, marně zejí naň z perletových skořápek; láhve různých tvarů, ač odzátkovány, zůstávají netknuty. Gorenflot jest zasmušen, Gorenflot nemá hladu, Gorenflot sní.

Tu se rozhlásí, že ctihodný genovefin jest v extázi jako svatý František nebo ve mdlobách jako svatá Terezie, a obdiv ještě vzrůstá.

To již není mnich, to je světec; to již ani není jen světec, to je polobůh; a někteří docela míní, že je to bůh sám.

„Pst!“ šeptají všichni kolem. „Nerušme bratra Gorenflota ze snění.“

A odcházejí po špičkách se zbožnou úctou.

Převor sám vyčká chvíli, kdy bratr Gorenflot dá najevo znamení života, přistoupí k mnichu, vezme ho laskavě za ruku a vyptává se ho uctivě. Gorenflot zdvihne hlavu a dívá se tupě na převora.

Jako by spadl z jiného světa.

„Co jste dělal, ctihodný bratře?“ otázal se převor.

„Já?“ řekl Gorenflot.

„Ano, vy. Dělal jste něco?“

„Ano, otče, skládal jsem kázání.“

„Podobné onomu, jež jste nám tak neohroženě přednesl v noci svaté Ligy?“

Kdykoli se mu někdo zmíní o oné řeči, Gorenflot lituje trpce své choroby.

„Ano,“ řekl vzdychaje, „podobné. Ah, jaká to škoda, že jsem tenkrát tu řeč nenapsal!“

„Což člověk, jako vy, potřebuje si něco psát? Nikoli. Nadšení mluví z něho; otevře ústa, a ježto slovo boží jest v něm, slovo boží splývá mu ze rtů.“

„Myslíte?“ řekl Gorenflot.

„Šťasten, kdo pochybuje,“ odpovídá převor.

A vskutku Gorenflot občas chápe nezbytnost situace, a jsa také vázán pověstí kazatele, které si dobyl památnou řečí, přemýšlí o kázání.

Ničím nejsou proti němu Marcus Tullius, Caesar, svatý Řehoř, svatý Augustin, svatý Jeroným a Tertullian, obnova posvátné výmluvnosti počne Gorenflotem. *Rerum novus ordo nascitur.*⁷

Občas také, po jídle nebo v extázích, povstává Gorenflot, a jakoby puzen neviditelným ramenem, jde rovnou do konírny; tam zadívá se s láskou na Panurga, jenž radostí zařičí, načež probírá se těžkou rukou v bujně jeho srsti, kam se veliké jeho prsty úplně zaboří. Tu cítí Panurg více než radost, jest šťasten; již neřičí jen, ale válí se.

Převor a tři nebo čtyři hodnostáři klášterní provázejí ho zpravidla na těchto vycházkách a zahrnují Panurga pozornostmi: jeden mu dává koláče, druhý piškoty, jiný makarony, jako kdysi ti, kdož se chtěli zalíbíti Plutonovi, dávali Kerberovi medové koláče.

---

7 Věcí nových řád vzniká. Pozn. překl.

Panurg přijímá vše; jest povahy mírné a rád se srovná; ostatně on nepřichází do extází ani nepřemýšlí o kázání, ani nemá povinnosti obhajovati jiné své reputace, než reputaci umíněnosti, lenosti a vilstnosti, a proto shledává, že mu na světě nic neschází, a že jest nejšťastnějším z oslů.

Převor hledí naň něžně a praví:

„Prostý a milý, toť vlastnost silných.“

Gorenflot se naučil, že „ano“ říká se po latinsku *ita*; to se mu znamenitě hodí, a na vše, co mu kdo řekne, odpovídá „*ita*“ s hloupým výrazem, jenž se nemine nikdy účinku.

Toto neustálé přisvědčování dodalo opatovi odvahy, i říkal mu někdy:

„Pracujete mnoho, milý bratře, a to vás zasmušuje.“

A Gorenflot odpovídá opatu Josefu Foulonovi, jako Chicot odpovídá někdy Jeho Veličenstvu Jindřichu III.:

„Kdož ví?“

„Snad nejsou naše jídla dosti chutná?“ dodává převor. „Přejete si, abychom změnili bratra kuchaře? To víte, milý bratře: *Quaedam saturationes minus succedunt.*“

„*Ita*,“ odpovídá věčně Gorenflot, a jeho něžnost k oslovi vzrůstá.

„Laskáte velice svého Panurga, milý bratře,“ řekl převor. „Snad jste zase zatoužil po cestách?“

„Oh!“ odpovídá pak Gorenflot s povzdechem.

Jisto jest, že tato vzpomínka trápí Gorenflota. Gorenflot, jenž zprvu pokládal své vyhoštění z kláštera za veliké neštěstí, odkryl ve vyhnanství radosti neskonalé a nepoznané, jejichžto zdrojem jest svoboda.

Při všem jeho štěstí červ hlodá mu v srdci; je to touha po svobodě, po svobodě a společnosti Chicota, veselého společníka, Chicota, jež miluje, nevěda sám dobře proč, snad proto, že občas dostává od něho bití.

„Bohužel,“ řekl nesměle jeden z bratří, mladíček, jenž sledoval posunky ve tváři mnichově, „domnívám se, že máte pravdu, otče převore, a že pobyt v klášteře unavuje ctihodného otce.“

„To zrovna ne,“ řekl Gorenflot, „ale cítím, že jsem zrozen pro život zápasu, pro politiku na křižovatkách ulic, pro kázání na ulici.“

A při těch slovech planou oči Gorenflotovi, vzpomíná na omelety Chicotovy, na anjouské víno mistra Claudea Bonhometa a na svět-ničku v hostinci „U Rohu hojnosti“.

Od večera ustavení Ligy, či spíše od rána druhého dne, kdy se vrátil do kláštera, nepustili ho ani na krok; od těch dob, co král se postavil v čelo Unie, ligisté byli dvojnásob opatrní.

Gorenflot je tak skromný, že ani nepoužil svého významu, aby si vymohl východ z kláštera.

Řekli mu:

„Bratře, nesmí se ven.“ A on nešel.

Nikdo neměl tušení o vnitřním plameni, jenž mu tak kalil blaženost klášterní.

Proto vida, že zármutek jeho vzrůstá den ode dne, řekl mu převor jednou zrána:

„Rozmilý bratře, nikdo nemá potlačovati svého povolání; vaším povoláním jest bojovati za Krista; jděte tedy, vyplňte poslání, jež vám svěřil Hospodin; bděte jen nad svým drahocenným životem a vraťte se v slavný den.“

„V jaký slavný den?“ ptal se Gorenflot všecek jsa pohřížen v radosti.

„V den Božího těla.“

„*Ita!*“ řekl mnich s výrazem hluboké inteligence. „Ale,“ dodal Gorenflot, „abych se křesťansky nadchl almužnou, dejte mi něco peněz na cestu.“

Převor pospíšil pro veliký měšec, jež otevřel Gorenflotovi. Gorenflot ponořil do něho velikou ruku.

„Uvidíte, s čím se vrátím do kláštera,“ řekl dávaje do veliké kapsy v kutně, co si vypůjčil z měšce převorova.

„Máte téma ke kázání, není-liž pravda, rozmilý bratře?“

„Ano, zajisté.“

„Svěřte mi je.“

„S radostí, ale vám samotnému.“

Převor přistoupil ke Gorenflotovi a nastavil pozorně ucho.

„Poslouchejte.“

„Poslouchám.“

„Cep, jenž bije zrní, bije sebe sám,“ řekl Gorenflot.

„Oh, znamenité! Oh, velkolepé!“ zvolal převor.

A přítomní, sdílejíce s důvěrou nadšení opata Josefa Foulona, opakovali po něm: „Znamenité! Velkolepé!“

„A nyní, otče, jsem volný?“ ptal se Gorenflot pokorně.

„Ano, milý synu,“ zvolal ctihodný opat, „jděte a kráčejte po cestě Hospodinově.“

Gorenflot dal osedlati Panurga, vsedl naň s pomocí dvou silných mnichů a vyjel z kláštera kolem sedmé hodiny večerní.

Bylo to téhož dne, kdy Saint-Luc přibyl z Méridoru. Zprávy, jež přicházely z Anjou, vzrušovaly Paříž.

Gorenflot jel ulicí Saint-Étienne (Sv. Štěpána), zahrnul napravo a jel kolem jakobínů, když pojednou Panurg sebou trhl: mocná ruka spočinula vši vahou na jeho zadku.

„Kdo je to?“ zvolal Gorenflot, uleknut.

„Přítel,“ odpověděl hlas, jenž se zdál Gorenflotovi povědom.

Gorenflot by se byl rád obrátil; ale jako námořníci, kteří kdykoli vstupují na loď, musí zprvu navykati nohu na kolísání, tak také Gorenflot po každé, když vylezl na osla, potřeboval nějaké doby, nežli ustálil své těžiště.

„Čeho si přejete?“ ptal se.

„Povězte mi laskavě, ctihodný bratře, kudy se přijde do hostince ,U Rohu hojnosti!“

„K d'asu!“ zvolal Gorenflot radostně. „Tot' pan Chicot!“

„Ovšem,“ odvětil Gaskoněc, „šel jsem za vámi do kláštera, rozmilý bratře, když jsem vás pojednou viděl vyjížděti; šel jsem chvíli za vámi, neboť jsem se bál, abych se nekompromitoval, kdybych na vás promluvil; ale nyní jsme sami, a tu jsem; dobrý den, flandáku! Ventre de biche! Tys hubený!“

„A vy, pane Chicote, jste hodně tlustý, na mou čest.“

„Myslím, že si oba lichotíme.“

„Ale copak to máte, pane Chicote?“ ptal se mnich. „Zdá se, že nesete pořádný náklad.“

„To jest čtvrtka daňka, kterou jsem ukradl Jeho Veličenstvu,“ řekl Gaskoněc. „Dáme si ji upéci.“

„Drahý pane Chicote!“ zvolal mnich. „A co to nesete pod druhou paží?“

„To jest láhev cyperského vína, které poslal nějaký král mému králi.“

„Podívejme se!“ řekl Gorenflot.

„To jest mé víno; piji je velice rád,“ řekl Chicot rozbaluje si plášť, „a ty, bratře mnichu?“

„Oh, oh!“ zvolal Gorenflot, vida před sebou dvojí požitek a poskočil si na Panurgovi tak, až se pod ním prohnul.

V radostném opojení zdvihl mnich ruce k nebesům a zazpíval, až se kolem napravo i nalevo třásla okna v domech, provázen jsa hýkáním Panurgovým:

Hudba je sice krásná věc,
leč nejkrásnější není přec,
vždyť člověk v touze
ji slyší pouze.

Květina je sic krásná věc,
leč nejkrásnější není přec,
copak je po ní,
když pouze *voní*.

Nebe je sice krásná věc,
leč nejkrásnější není přec;
vždyť oko lidí
je pouze *vidí*.

Mne však jen jedno tu
svým poutem spíná,
dražším všech klenotů
je mi číš vína.

Vždyť číše ta zlatá
se *vidí* a *hmatá*,
a také se cítí
a může se *píti*,
a nejlepší je,
že se pije.

Nápoji jediný,
miluji tebe
více než květiny,
hudbu a nebe.

Bylo to po prvé za celý skoro měsíc, že si Gorenflot mohl zazpí-
vati.

XXXIII.

Cesta do Paříže

Nechme oba přátele vejíti do hostince „U Rohu hojnosti“, kam Chicot, jak se pamatujeme, vodil mnicha jen s úmysly, jejichžto dosahu tento ani dost málo netušil, a vraťme se k panu de Monsoreau, jenž koná v nosítkách cestu z Méridoru do Paříže, a k Bussymu, jenž vyjel z Angersu v úmyslu konati tutéž cestu.

Nejen že není nesnadno jezdcí na dobrém koni dohoniti lidi jdoucí pěšky, ale také jest možno, že je předhoní.

To se stalo Bussymu.

Bylo ke konci května, bylo veliké horko, zejména k poledni.

Proto pan de Monsoreau kázal zastaviti v lesíku na cestě; a ježto si přál, aby se pan vévoda d'Anjou dověděl co nejpozději o jeho odchodu, bděl nad tím, aby všichni lidé jeho průvodu vešli s ním do lesa, kde měli pobýti, až přejde největší žár sluneční. Jeden z koní nesl zásoby, mohli tedy pojísti, aniž bylo potřebí sháněti co jinde.

Zatím jel mimo Bussy.

Ale Bussy nejel, jak si snadno domyslíme, aby se neoptal lidí, neviděli-li cestou koně, jezdce a nosítka nesená venkovany.

Až do vsi Durtalu dostával zprávy zcela určité a uspokojující; proto, jsa přesvědčen, že Diana jest před ním, jel krokem, vystupuje do třmenů na vrchole každého pahorku, pátraje, nezahlédne-li v dáli tlupu lidí, za kterou jel.

Ale přes všecko nadání přestaly pojednou zprávy; pocestní, kteří ho potkávali, neviděli nikoho, a když dojel k prvním domům v La Flèche, nabyl přesvědčení, že není pozadu, nýbrž napřed, a že ne jede za nimi, nýbrž před nimi.

Vzpomněl si na lesík, kterým dříve jel, a vysvětlil si řehtání svého koně, jenž ve chvíli, kdy vjel do lesa, zkoumal vzduch chřípěmi, z nichž se kouřilo.

Odhodlal se ihned; zastavil se v nejhorším hostinci ulice, a přesvědčiv se, že kůň jest náležitě zaopatřen, staraje se méně o sebe než o koně, na jehož sílu mohl v případě potřeby spolehnouti, usedl u okna, skrýváje se pečlivě za plátěným cárem, jenž měl býti záclonou.

Co především pohnulo Bussyho k volbě této krčmy, byla okolnost, že stála naproti nejlepšímu hotelu města; nepochyboval, že se Monsoreau zastaví v tomto hotelu.

Bussy hádal správně; ke čtvrté hodině odpolední uviděl běhouna, jenž stanul u dveří hotelu.

Za půl hodiny přišel průvod. Skládal se, pokud se týče hlavních osob, z hraběte, z hraběnky, Remyho a Gertrudy; pokud se týče vedlejších osob, z osmi nosičů, kteří se střídali každých pět mil.

Úkolem běhounovým bylo obstarati nosiče na vystřídání.

A protože Monsoreau byl příliš žárliv, aby nebyl velikomyslný, tento způsob cestování, jakkoli byl neobvyklý, ani nebyl spojen s obtížemi, ani se nikterak nezdržoval.

Hlavní osoby vešly jedna za druhou do hotelu; Diana zůstala venku poslední, a Bussy mu se zdálo, že se rozhlížela nepokojně kolem. Z počátku chtěl se jí ukázati, ale měl tolik odvahy, že se opanoval; neopatrnost byla by je uvedla v záhubu.

Nadešla noc: Bussy doufal, že v noci Remy vyjde z hotelu nebo že se Diana objeví někde u okna; zahalil se v plášť a postavil se na ulici na stráž.

Čekal až do deváté hodiny večerní; v devět hodin běhoun odešel.

Za pět minut přišlo osm lidí ke dveřím: čtyři vešli do hotelu.

„Co to?“ řekl si Bussy. „Snad nebudou cestovati v noci? To by byl znamenitý nápad od pana de Monsoreau.“

A vskutku, všechny okolnosti nasvědčovaly, že tomu tak jest: noc byla krásná, nebe bylo poseto hvězdami; lahodný a vůni dýšící vánek jako dech omládlé země táhl vzduchem.

Napřed objevila se nosítka.

Pak jeli na koni Diana, Remy a Gertruda.

Diana rozhlédla se opět pozorně kolem; ale když se rozhlížela, zavolal ji hrabě, i vrátila se k nosítkům.

Čtyři lidé u nosítek rozžehli pochodně a kráčeli po obou stranách cesty.

„Dobrá,“ řekl Bussy. „Kdybych byl sám obstarával podrobnosti této cesty, nebyl bych toho lépe zařídil.“

Vrátil se do hostince, osedlal si koně a pustil se za průvodem.

Tentokrát nemohl se mýlit v cestě ani ztratit jich z očí: pochodně označovaly jasně cestu, kudy se brali.

Monsoreau nepouštěl Dianu ani na krok od sebe.

Rozmlouval s ní, či spíše domlouval jí.

Návštěva ve skleníku poskytovala mu látku k nesčíslným poznámkám a k nejedné jízlivé otázce.

Remy a Gertruda se hněvali, či lépe řečeno, Remy snil, a Gertruda se hněvala na Remyho.

Příčinu tohoto hněvu bylo snadno si vysvětliti: Remy necítil již potřebu milovati Gertrudu od té doby, co Diana milovala Bussyho.

Takto brali se tedy kupředu, jedni v hádce a druzí v hněvu, když Bussy, jenž jel za nimi mimo dohled, chtěje zpravit Remyho o své přítomnosti, zapískl na stříbrnou píšťalku, kterou volával služebníky v paláci v ulici Grenelle-Saint-Honoré.

Zvuk tento byl táhlý a pronikavý.

Bývalo jej slyšeti po celém paláci a přibíhali na něj lidé i zvířata.

Pravíme lidé i zvířata, protože Bussy, jako všichni lidé, se zálibou cvičil bojovné psy, nezkratné koně, silné a divoké sokoly.

Při tomto zapísknutí zachvěli se psi v boudách, koně v konírnách a sokolové na hřadách.

Remy poznal zvuk ihned. Diana se zachvěla a pohlédla na lékaře, jenž pokynul jí přísvědčivým znamením.

Pak přešel na levou stranu a řekl jí potichu:

„To jest on.“

„Co je to?“ ptal se Monsoreau. „A kdo to s vámi mluví, madame?“

„Se mnou? Nikdo.“

„Ano, ano. Nějaký stín byl vám po boku a slyšel jsem někoho mluvit.“

„To mluvil pan Remy,“ řekla Diana. „Jste snad žárliv také na pana Remyho?“

„Nikoli; ale jsem raději, když se mluví nahlas; vyráží mne to.“

„Ale jsou věci, o kterých nelze mluvit před panem hrabětem,“ vmísila se Gertruda do hovoru, přicházejíc na pomoc své velitelce.

„Pročpak?“

„Ze dvou příčin.“

„Z jakých?“

„Mohou se mluvit buď věci, jež pana hraběte nezajímají, anebo věci, které ho příliš zajímají.“

„A jaké to byly věci, jež pan Remy říkal, madame?“

„To byly věci, které pana hraběte velice zajímají.“

„Co vám říkal Remy, madame? Přeji si to věděti.“

„Říkal jsem, pane hrabě, že budete mrtev dříve, nežli urazíte třetinu cesty, budete-li stále tak nepokojný.“

Při silném světle pochodní bylo viděti, kterak tvář Monsoreauova zbledla jako tvář mrtvoly.

Diana zamyšlena a se srdcem mocně bušícím mlčela.

„Čeká na vás vzadu,“ řekl hlasem sotva srozumitelným Remy Dianě. „Uvolněte poněkud krok svého koně, aby vás dohonil.“

Remy mluvil tak tiše, že Monsoreau slyšel pouhý šelest; napjal síly a otočiv hlavu vzad viděl, že Diana jede za ním.

„Ještě jeden takovýto pohyb, pane hrabě,“ řekl Remy, „a neručím za to, že se zakrvácíte.“

Od nějaké doby byla Diana odvážná. S láskou vzrostla v ní odvaha, kterou každá opravdu milující žena překračuje rozumné meze. Otočila tedy koně a čekala.

V téže chvíli sestoupil Remy z koně, dal uzdu držeti Gertrudě a přistoupil k nosítkům, aby zaměstnával nemocného.

„Podívejme se na tep,“ řekl. „Krk bych vsadil, že máme horečku.“

Za pět minut byl jí Bussy po boku.

Oba mladí lidé nemusili již spolu mluvit, aby si rozuměli; zůstali chvíli v blaženém objetí.

„Vidíš,“ řekl Bussy přerušuje první mlčení. „Ty odjíždíš, a já jedu za tebou.“

„Oh, jak krásné budou nyní dni, Bussy, jak blažené budou noci, budu-li vědět, že jsi takto stále blízko mne.“

„Ale ve dne nás uvidí.“

„Neuvidí. Pojedeš za námi zpovzdáli, a jen já tě budu vidět, Ludvíku můj. Na záhybech cest, na vrcholech pahorků, péro tvého klobouku, vyšívání tvého pláště, šátek, jímž budeš mávati, všechno bude ke mně mluvit tvým jménem, všechno bude mi říkati, že mne miluješ. Jen když ve chvíli, kdy den se chýlí k sklonku či modravá mlha snáší se na pláň, uvidím líbezný prelud tvé postavy skloniti se a posílati mi sladké políbení večerní, budu šťastna, budu šťastna!“

„Mluv, mluv dále, milovaná Diano má; netušíš sama, co lahody tají se ve sladkém tvém hlasu.“

„A když budeme konati cestu v noci – což bude často, neboť Remy mu řekl, že svěžest večerní působí příznivě na jeho rány – zůstanu občas pozadu, sevřu tě v náručí a s vřelým stiskem ruky povím ti vše, co jsem o tobě myslila po celý den.“

„Oh, jak tě miluji! Jak tě miluji!“ šeptal Bussy.

„Vidíš,“ řekla Diana, „myslím, že naše duše jsou spolu spjaty tak těsným poutem, že i když budeme vzdáleni od sebe, a třeba bychom spolu nemluvili a se neviděli, budeme šťastni myšlenkou.“

„Oh, ano! Ale chci tě viděti, chci tě tisknouti v objetí. Oh, Diano, Diano.“

A koně jejich se dotýkali a laškovali spolu, a oba milenci dleli si v objetí a zapomínali na svět.

Pojednou zazněl hlas, při němž zachvěli se oba, Diana bázni, Bussy hněvem.

„Paní Diano,“ volal ten hlas, „kde jste? Paní Diano, odpovězte.“

Volání to rozléhalo se vzduchem jako příšerné zaklínání duchů.

„Oh, toť on, toť on! Zapomněla jsem naň,“ šeptala Diana. „Toť on! Snila jsem! Ó, sladký sne! Ó, hrozné procitnutí!“

„Poslyš,“ zvolal Bussy, „poslyš, Diano, jsme spojeni. Rci slovo, a nic mi tě nevyrvé. Prchněme, Diano. Kdo nám brání uprchnouti? Pohled: Před námi je širý svět, štěstí, svoboda! Rci slovo a odjedeme spolu! Slovo, a budeš ztracena proň a věčně náležeti mně.“

A mladý muž lehce ji zadržel.

„A což otec?“ řekla Diana.

„Až se baron dozví, že tě miluji...“ šeptal.

„Oh!“ řekla Diana. „Co to pravíš? Otec!“

Toto jediné slovo zvrátilo všechno blouznění Bussyho.

„Nic tedy násilně, drahá Diano,“ řekl. „Poruč a poslechnu.“

„Poslyš,“ řekla Diana vztahujíc ruku, „tamto jest náš osud. Budme silnější než démon, jenž nás pronásleduje. Neboj se ničeho, a uvidíš, umím-li milovati.“

„Probůh, musíme se rozejíti!“ zašeptal Bussy.

„Hraběnko, hraběnko!“ křičel hlas. „Odpovězte, nebo seskočím z těch pekelných nosítek, kdyby mne to i život stálo.“

„Sbohem,“ řekla Diana. „Učinil by tak, jak praví, a zabil by se.“

„Lituješ ho?“

„Žárlí,“ řekla Diana s rozkošným přízvukem a s milostným úsměvem.

A Bussy nechal ji odejti.

Dvěma skoky byla Diana u nosítek: zastala hraběte napolo ve mdlobách.

„Zastavte!“ mumlal hrabě. „Zastavte!“

„Nezastavujte!“ volal Remy. „Vždyť nemá rozumu. Chce-li se zabít, ať se zabije.“

A nosítka brala se dále.

„Kohopak jste to volal?“ řekla Gertruda. „Paní je zde, vedle mne. Pojeďte blíže, madame, a odpovězte mu. Pan hrabě zajisté blouzní.“

Diana beze slova vjela do kruhu ozářeného světlem pochodní.

„Ah,“ řekl Monsoreau vysílen. „Kdepak jste byla?“

„Kdepak bych byla jinde nežli za vámi?“

„Pojeďte podle mne, madame, podle mne; neodjíždějte ode mne!“

Diana neměla již, proč by zůstávala vzadu; věděla, že Bussy jede za ní. Kdyby byl svítil měsíc, byla by ho viděla.

Tak dostali se až k místu oddechu.

Monsoreau odpočinul si několik hodin a chtěl se ubírat dále.

Měl naspěch, ne aby byl brzy v Paříži, ale aby byl co nejdále od Angersu.

Občas opakovala se scéna, kterou jsme právě vylíčili.

Remy říkal potichu:

„Ať se zalkne vztekem, a čest lékařova bude zachráněna!“

Ale Monsoreau neumřel; naopak, za deset dní dostal se šťastně do Paříže a vedlo se mu patrně lépe.

Remy byl zajisté velmi dovedným lékařem, dovednějším, než sám chtěl býti.

Za těch deset dní, po které trvala cesta, podařilo se Dianě prolomit něžností nezkrotnou hrdost Bussyho.

Přiměla ho, aby přišel k Monsoreauovi a užil přátelství, jež k němu choval.

Záminka k návštěvě byla velmi prostá: zdraví hraběte.

Remy ošetřoval manžela a dodával lístky ženě. Říkával:

„Jsem Aeskulapem a Merkurem zároveň; hromadím hodnosti.“

XXXIV.

Jak vyslanec pana vévody d'Anjou přibyl do Paříže a kterak byl uvítán

Zatím neobjevovali se v Louvru ani Kateřina, ani vévoda d'Anjou, a zpráva o vádě mezi oběma bratřími nabývala den ode dne větší víry a váhy.

Král nedostal zpráv od matky, a místo aby soudil podle přísloví: „Žádné zprávy, dobré zprávy!“, říkal si vrtě hlavou:

„Žádné zprávy, špatné zprávy.“

Milcové dodávali:

„*František, k radě špatných rádců, zadržel u sebe matku.*“

František, k radě špatných rádců. A vskutku, všecka politika této zvláštní vlády a tří vlád předešlých dala se vyjádřiti takto.

Špatné rádce měl Karel IX., když, ne-li nařídil, aspoň schválil noc bartolomějskou. Špatné rádce měl František II., když nařídil vraždění amboiseské. Špatné rádce měl Jindřich II., otec zvráceného toho plemene, když dal páliť tolik kacírů a spiklenců, nežli byl zabit Montgomerym, který sám také prý měl špatné rádce, když hrot jeho oštěpu vnikl tak nešťastně do hledí přílby královny.

Nikdo neodvážil se říci králi:

„Váš bratr má špatnou krev v žilách; usiluje o to, jak je to zvykem ve vaší rodině, aby vás svrhl z trůnu, zavřel do kláštera nebo otrávil; chce vám učiniti podobně, jako jste učinil vy staršímu bratru, co váš starší bratr učinil svému staršímu bratru, a co jste dělali druh druhu z návodu matčina.“

Nikoli, král zejména té doby, král šestnáctého století, byl by pokládal tyto poznámky za urážky, neboť král byl tehdáž člověkem, a teprve civilizace mohla z něho učiniti snímek boha, jakým byl Ludvík XIV., nebo nezodpovědný mýtus, jakým jest král ústavní.

Milcové říkali tedy Jindřichu III.:

„Sire, váš bratr má špatné rádce.“

A ježto jen jediný člověk měl moc i ducha raditi Františkovi, byl to Bussy, proti němuž vzrůstala se bouře každým dnem hrozivější, jež se mohla každou chvílí rozpoutati.

V úradách veřejných hledány prostředky zastrašovací, v úradách soukromých prostředky vyhlazovací; vtom došla zpráva, že Monseigneur vévoda d'Anjou posílá vyslance.

Jak došla ta zpráva? Kým došla? Kdo ji přinesl? Kdo ji rozšířil?

Mohli bychom se také ptáti, kterak povstává vír větru ve vzduchu, kterak zdvihají se mračna prachu na venkově a kterak povstávají řeči v městech.

Jest démon, jenž připíná křídla jistým zprávám a pouští je jako orly do širého prostoru.

Když došla do Louvru zpráva, o níž jsme se zmínili, bylo to obecné vzrušení.

Král zbledl hněvem a dvořané, překonávajíce jako vždy pána ve vášni, zsinali.

Přísahali.

Bylo by nesnadno říci, co všecko přísahali, ale přísahali mezi jiným:

Že, je-li tímto vyslancem stařec, bude potupen, učiněn směšným a vržen do Bastilly. Že, je-li vyslancem tímto mladý muž, bude mu hlava rozpoltěna, veskrz proboden a rozsekán na kousky, jež se rozešlou do všech krajů francouzských jako vzorky královského hněvu.

A milci podle svého obyčeje čistili si kordy, cvičili se v šermu a oháněli se kordem proti zdem. Chicot nechal kord v pochvě a jal se vážně přemítati.

Král, vida Chicota zamyšlena, vzpomněl si, že Chicot měl kdysi ve věci velice nejasné, jež se od těch dob vyjasnila, mínění shodné s míněním královny matky, která měla pravdu.

Pochopil tedy, že Chicot jest vtělenou moudrostí jeho říše, i obrátil se s dotazem na Chicota.

„Sire,“ odpovídal tázaný, vše zrale uváživ, „bud' Monseigneur vévoda d'Anjou posílá k vám vyslance, nebo ho neposílá.“

„K ďasú,“ řekl král, „proto jsi tedy tiskl pěst do tváří, abys našel toto krásné dilema?“

„Strpení, strpení, jak říká v jazyku Machiavelliho vaše vznešená máti, kterou bůh račiž zachovati.“

„Vidíš, že mám trpělivost,“ řekl král, „nebot' tě poslouchám.“

„Posílá-li k vám vyslance, domnívá se, že ho k vám může poslati; domnívá-li se, že ho k vám může poslati, jsa vtělenou opatrností, zajisté cítí se silným; cítí-li se silným, třeba ohledů k němu. Ctěmež mocnosti, klamejme je, ale nehrejme s nimi; přijměmež jejich vyslance a projevme mu nesmírnou radost z jeho příchodu. To k ničemu nezavazuje. Pamatujete se, kterak váš bratr objal dobrého admirála Colignyho, jenž přišel jakožto vyslanec hugenotů, kteří také se pokládali za mocnost?“

„Tedy schvaluješ politiku mého bratra Karla IX.?“

„Nikoli, rozumějme si; uvádím jen faktum a dokládám: Naskytneli se nám později příležitost ne ublížiti nějakému ubožáku, erbovnímu heroldu, poslovi, jednateli nebo vyslanci, naskytneli se nám později příležitost popadnouti za límec pána, původce, náčelníka, nejvznešenějšího a nejváženějšího prince, Monseigneura vévodu d'Anjou, jediného to viníka, ovšem se všemi třemi Guisy, a zavříti do pevnosti bezpečnější, než jest Louvre, učinme tak.“

„Tento úvod není zlý,“ řekl Jindřich III.

„Zpropadeně! Nemáš špatný vkus, milý synu,“ řekl Chicot. „Budu tedy pokračovati.“

„Pokračuj!“

„Ale neposílá-li vyslance, proč pak necháváš bučet své přátele?“

„Bučet!“

„Rozuměj mi. Řekl bych: řvát, kdyby bylo lze pokládati je za lvy... Pravím: bučet, protože... Poslyš, Jindřichu, řeknu-li ti, že člověku jest opravdu špatně, vidí-li ty chlapíky vousatější nežli opice v tvém

zvěřinci, hráti si jako chlapečky na strašidla a naháněti lidem strachu voláním: hu, hu...! Nehledíc k tomu, že, neposílá-li vévoda d'Anjou nikoho, budou se holedbati, že ho neposílá kvůli nim, a budou se o sobě teprve domýšleti bůhvíco.“

„Chicote, zapomínáš, že lidé, o kterých mluvíš, jsou mými přáteli, mými jedinými přáteli.“

„Chceš, abych na tobě vyhrál tisíc tolarů, králi?“ řekl Chicot.

„Mluv!“

„Vsad' se se mnou, že ti lidé zůstanou ti věrni v každém případě, a já se vsadím, že získám ze čtyř tři s tělem i duší do zítřka do večera.“

Jistota, s jakou Chicot mluvil, nutila Jindřicha k přemítání. Neodpověděl.

„Ah!“ řekl Chicot. „Ty sníš také, a také tiskneš hebkou pěst do své půvabné čelisti. Jsi silnější, milý synu, než jsem se domníval, neboť tušíš pravdu.“

„Co mi tedy radíš?“

„Radím ti, abys vyčkal, králi. Polovina moudrosti krále Šalamouna spočívala v tomto slově. Přejde-li k tobě vyslanec, tvař se vlídně; nepřijde-li nikdo, dělej si, co chceš; ale buď za to aspoň vděčen svému bratru, jehož, věř mi, nesmíš obětovati svým chlapíkům. Je to veliký ničema, uznávám to, ale je to Valois. Zabij ho, zlíbí-li se ti, ale pro čest jména nesnižuj ho; to provádí on sám s dosti značným úspěchem.“

„To jest pravda, Chicote.“

„Zase nové naučení, jež ode mne přijímáš; ještě dobře, že nepočítáme. Ted' mne nech spáti, Jindřichu; je tomu týden, co jsem byl nucen opítí mnicha, a když provádím takovéto kousky, jsem po celý týden jako opilý.“

„Mnicha! Je to snad ten dobrý genovefin, o kterém jsi mi kdysi vyprávěl?“

„Ovšem. Slíbils mu opatství.“

„Já?“

„Tot' se rozumí. To je to nejmenší, co proň můžeš udělati za to, co učinil on pro tebe.“

„Je mi tedy pořád ještě oddán?“

„Zbožňuje tě. Abych nezapomněl, milý synu.“

„Copak?“

„Za tři neděle jest Božího těla.“

„A co z toho?“

„Doufám, že nám chystáš nějaké pěkné procesíčko.“

„Jsem nejkřesťanštějším králem, i jest mou povinností předcházeti svému národu příkladem zbožnosti.“

„A učiníš, jako obyčejně, zastavení ve čtyřech velikých klášterech pařížských?“

„Jako obyčejně.“

„Také v klášteře svaté Genovefy, není-liž pravda?“

„Ovšem, tot' druhý klášter, kam zamýšlím se odebrati.“

„Dobrá.“

„Proč se mne na to ptáš?“

„Pro nic. Jsem jen zvědav. Teď vím, co jsem chtěl věděti. Dobrou noc, Jindřichu.“

Vtom, když Chicot chystal se uložiti ke spánku, bylo slyšeti veliký hluk, jenž se rozléhal Louvrem.

„Jaký je to hluk?“ ptal se král.

„Vida,“ řekl Chicot, „jest psáno, že nebudu spáti.“

„Nuže?“

„Milý synu, najmi pro mne pokoj v městě, jinak odejdu z tvé služby; na mou čest, Louvre stává se neobyvatelným.“

Vtom vešel gardový kapitán; byl všecek vyděšen.

„Copak se děje?“ otázal se král.

„Sire,“ odpovídal kapitán, „vyslanec pana vévody d'Anjou přijíždí do Louvru.“

„S průvodcem?“ ptal se král.

„Nikoli, sám.“

„Pak třeba uvítati ho dvojnásob přívětivě, Jindřichu, neboť je to statečný člověk.“

„Nuže,“ řekl král, snaže se dodati si klidného vzezření, jež se nesrovnávalo nikterak s chladnou bledostí jeho tváří, „necht’ se shromáždí celý můj dvůr ve velikém sále, a necht’ mi připraví černý oděv. Člověk se musí odíti smutečně, je-li tak nešťasten, že vyjednává s bratrem prostřednictvím vyslance!“

XXXV.

Pouhé pokračování předešlé kapitoly, kterou spisovatel zkrátil za příčinou konce roku

Trůn Jindřicha III. stál ve velkém sále.

Kolem trůnu tísnil se dav rozechvěný a bouřlivý.

Král usedl s tváří zachmuřenou a vráskami na čele.

Oči všech obracely se ke galerii, kterou gardový kapitán měl uvést vyslance.

„Sire,“ řekl Quélus nakláněje se k uchu královu, „víte, kdo je ten vyslanec?“

„Nikoli; co mi po tom?“

„Sire, je to pan de Bussy; není-liž to trojnásobná urážka?“

„Nevidím, kterak by v tom mohla býti urážka,“ řekl Jindřich snaže se zachovati chladnokrevnost.

„Vaše Veličenstvo toho snad nevidí,“ řekl Schomberg, „ale my to vidíme dobře.“

Jindřich neodpověděl; cítil, kterak kol jeho trůnu vře hněv a zášť, a cítil radost v nitru, že může položit dvě hrází takto mocných mezi sebe a své nepřátele.

Quélus, střídavě bledna a se zardívaje, držel obě ruce na rukojeti kordu.

Schomberg svlékl si rukavice a povytáhl kord z pochvy.

Maugiron vzal si kord z rukou pážete a připásal si jej.

D'Épernon kroutil si kníry až k očím a postavil se za druhy.

Jindřich pak, jako lovec, jenž slyší zuřivý štěkot svých psů na kance, nechal milce a usmíval se. Posléze řekl:

„Necht' vejde!“

Po těch slovech nastalo v sále hrobové ticho a zdálo se, jako by v tichu tom bylo slyšeti temné vření hněvu králova.

Pak ozval se v galerii odměřený krok a ostruha řinčela hrdě o podlahu.

Bussy vešel s čelem vzhůru a s okem klidným, klobouk drže v ruce.

Nikdo z těch, kdož obklopovali krále, nevábil hrdého pohledu mladíkova.

Mířil přímo k Jindřichovi, uklonil se hluboce a čekal, až bude tázán, stoje hrdě před trůnem, ale s hrdostí sobě vlastní, s hrdostí šlechtice, jež neuráží nikterak majestátu královského.

„Vy zde, pane Bussy? Domníval jsem se, že jste v Anjou.“

„Sire,“ řekl Bussy, „byl jsem tam; ale jak vidíte, odešel jsem odamtud.“

„A co vás přivádí do hlavního města?“

„Touha, abych se co nejpokorněji poklonil Vašemu Veličenstvu.“

Král a milcové pohlédli na sebe; bylo viděti, že čekali zcela jinou věc od mladíka nezkrtně hrdé povahy.

„A nic více?“ otázal se dosti hrdě král.

„K tomu připojím, sire, příkaz, který jsem obdržel od Jeho Výsosti pana Monseigneura vévody d'Anjou, svého pána, abych se poklonil Vašemu Veličenstvu také jeho jménem.“

„A nic více vám neřekl vévoda?“

„Řekl mi, že se chystá k návratu s královnou matkou a že si přeje, aby Vaše Veličenstvo zvědělo předem o návratu jednoho ze svých nejvěrnějších poddaných.“

Král překvapením skoro se zalykaje nemohl se ani ptáti dále.

Chicot použil přestávky, aby se přiblížil k vyslanci a řekl mu:

„Dobrý den, pane Bussy!“

Bussy se obrátil v údivu, že má mezi přítomnými přítele.

„Ah, pan Chicot! Přijměte srdečný pozdrav,“ odpovídal Bussy.
„Jápkak se vede panu de Saint-Luc?“

„Znamenitě. Prochází se právě se ženou kolem ptáčníku.“

„Je to vše, co jste mi chtěl říci, pane de Bussy?“ ptal se král.

„Ano, sire; je-li ještě něco důležitého, bude míti pan vévoda d'Anjou čest vyřídití to sám.“

„Dobře,“ řekl král.

A povstav beze slova z trůnu, sestoupil z obou stupňů.

Bylo po slyšení; skupiny se rozcházely.

Bussy pozoroval po očku, že jest obstoupen čtyřmi milci a jakoby sevřen živoucím kruhem plným zuřivosti a hrozeb.

Na konci sálu rozmlouval král s kancléřem.

Bussy dělal, jako když nevidí ničeho, a rozmlouval dále s Chicotem.

Pojednou král, jako by byl smluven s milci a hodlaje osamotiti Bussyho, zavolal Chicota.

„Pojďte sem, Chicote,“ volal, „chceme vám něco říci.“

Chicot pozdravil Bussyho s dvorností, jež svědčila zřejmě o dokonalém šlechtici.

Bussy opětoval pozdrav s nemenší uhlazeností a zůstal v kruhu sám.

Tu změnil chování i vzezření. Klid, který jevil před králem, změnil se ve zdvořilost v rozmluvě s Chicotem. Zdvořilost tato proměnila se nyní v charmantnost.

Vida Quélusa, an k němu přistupuje, řekl:

„Dobrý den, pane de Quélus! Směl bych se vás otázati, jak se daří vaší rodině?“

„Nepříliš dobře, pane,“ odpověděl Quélus.

„Oh, bože,“ zvolal Bussy, jako by bral vážně tuto odpověď, „copak se stalo?“

„Jest něco, co nám nesmírně překáží,“ odpovídal Quélus.

„Něco?“ ptal se Bussy s údivem. „Cožpak nejste dost mocni vy i vaši, a především vy, pane Quéluse, abyste odklidili toto něco?“

„Dovolte, pane,“ řekl Maugiron, odstrkuje Schomberga, jenž pokročil vpřed, aby se také nějak zúčastnil této rozmluvy, jež se mohla zajímavě vyvinouti, „pan de Quélus nechtěl říci ‚něco‘, nýbrž ‚někdo‘“

„Ale překáží-li tedy někdo panu de Quélus,“ řekl Bussy, „ať ho odklidí z cesty, jako jste to právě vy udělal.“

„To jsem mu také poradil, pane de Bussy,“ řekl Schomberg, „a myslím, že Quélus nedá se k tomu mnoho pobízeti.“

„Ah, to jste vy, pane de Schomberg,“ řekl Bussy, „nemohl jsem vás poznati.“

„Snad proto, že jsem ještě modrý ve tváři,“ řekl Schomberg.

„Nikoli, naopak, jste velice bled. Jste snad churav, pane?“

„Jsem-li bled, pane, jsem bled hněvem.“

„Tak? Snad vám také, jako panu de Quélus, překáží něco nebo někdo?“

„Ano, pane.“

„Rovněž jako mně,“ řekl Maugiron, „mně také někdo překáží.“

„Stále duchaplný, milý pane de Maugiron,“ řekl Bussy, „ale opravdu, pánové, čím déle se na vás dívám, tím více mne zajímají různěné vaše tváře.“

„Zapomínáte na mne, pane,“ řekl d'Épernon, stavě se hrdě před Bussyho.

„Promiňte, pane d'Épernon, stál jste podle svého obyčeje za ostatními a mám tak málo čest vás znáti, že jsem nemohl osloviti vás první.“

Byla to zajímavá podívaná na úsměv a nenucenost Bussyho, stojícího mezi čtyřmi zuřivci, jejichž oči mluvily strašlivou výmluvností.

Kdo by byl nechápal, kam míří, byl by býval slepcem nebo hlupákem.

Aby člověk dovedl dělati, jako když nechápe, musil býti Bussym.

Bussy mlčel a stále stejný úsměv pohrával mu na rtech.

„Zdalipak konečně!“ rozkřikl se dupaje nohou na podlahu Quélus, jenž pozbýval nejdříve trpělivosti.

Bussy pozdvihl oči ke stropu, rozhlížel se kolem a řekl: „Pozorujete, pane, jaká jest ozvěna v tomto sále? Nic tak neodráží zvuk

jako mramorové stěny a hlas jest dvojnásob zvučnější pod štukovou klenbou. Naopak, když jest člověk pod širým nebem, zvuky se tříští, a myslím na mou věru, že jich oblaka část přejímají. Tvrdím to podle Aristofana. Četli jste Aristofana, pánové?”

Maugiron myslil, že pochopil vyzvání Bussyho, i přikročil k němu, aby mu něco pošeptal.

Bussy ho zadržel řka:

„Jen žádných tajností zde, pane, prosím vás o to. Víte, jak Jeho Veličenstvo žárlí; domnívalo by se, že pomlouváme.“

Maugiron odešel zuře ještě více než dříve.

Schomberg zaujal jeho místo a řekl škrobeným tónem:

„Já jsem Němec, těžkopádný, tupý, ale upřímný. Mluvím nahlas, aby ti, kdož mne poslouchají, mohli slyšeti. Ale když má slova, jež pronáším co nejjasněji, nedocházejí sluchu, protože ten, k němuž mluvím, jest hluchý, anebo nedocházejí porozumění, protože ten, jemuž platí, nechce rozuměti, pak...“

„Pak?“ řekl Bussy, upíraje na mladíka, jehožto ruka v rozčilení sebou škubala, pohled, jaký srší jen tygrům z nezměrných zřítelnic, pohled, jenž jako by šlehal z propasti a chrlil bez ustání ohnivé proudy.

Schomberg se zarazil.

Bussy pokrčil rameny, otočil se na podpatku a obrátil se k Schombergovi zády.

Stál proti d'Épernonovi.

D'Épernon byl v proudu, nemohl couvnouti. Řekl:

„Vizte, pánové, jak pan de Bussy zvenkovštěl na útěku s panem vévodou d'Anjou; má vousy a nemá stužky na kordu; má černé boty a šedivý klobouk.“

„To jsou výtky, jež jsem si chtěl učiniti sám, milý pane d'Épernon. Vida vás tak pěkně oblečena, uvažoval jsem o tom, jak člověk, jsa několik dní mimo Paříž, zchátrá. A tu nezbývá mně, Ludvíku de Bussy, pánu de Clermont, než abych se řídil co do vkusu podle gasoňského panáčka. Ale nechte mne projíti, prosím vás; tlačíte se tak

na mne, že mi šlapete na nohu, a pan de Quélus také; cítím to i ve svých botách," dodal s půvabným úsměvem.

A Bussy, prošed mezi d'Épernonem a Quélusem, podával ruku Saint-Lucovi, jenž vešel.

Saint-Luc cítil, že z této ruky řine se pot.

Chápal, že se děje něco neobyčejného, a odvedl Bussyho nejprve od hloučku a pak ze sálu.

Podivné reptání ozývalo se mezi milci a šířilo se i na ostatní hloučky dvořanů.

„Tot' k neuvěření," řekl Quélus, „urážel jsem ho, a neodpověděl na to.“

„Já jsem ho vyzýval," řekl Maugiron, „a neodpověděl na to.“

„Já jsem mu zdvihl pěst až před oči," řekl Schomberg, „a neodpověděl na to.“

„Já jsem mu šlápl na nohu," křičel d'Épernon, „šlápl na nohu, a neodpověděl na to.“

A zdálo se, že jest vyšší o celou tloušťku nohy Bussyho.

„Jest jisto, že nechtěl slyšeti," řekl Quélus. „V tom něco vězí.“

„Vím, co," řekl Schomberg.

„A co?“

„Ví dobře, že my čtyři bychom ho zabili, a nechce se dát zabít.“

Vtom přišel král k mladíkům; Chicot mu něco šeptal.

„Copak říkal pan de Bussy?“ ptal se král. „Zdálo se mi, že jsem tu slyšel hlasitý hovor.“

„Chcete věděti, co říkal pan de Bussy, sire?“ ptal se d'Épernon.

„Ano, víte, že jsem zvědav," odpovídal Jindřich s úsměvem.

„Na mou věru, nic dobrého, sire," řekl Quélus. „Není již Pařížanem.“

„A čímpak jest?“

„Venkovanem. Zevšedňuje.“

„Aj, aj!“ řekl král. „Copak to znamená?“

„To znamená, že vycvičím psa, aby ho kousal do lýtek," řekl Quélus, „a kdož ví, ucítí-li to ve svých botách.“

„A já,“ řekl Schomberg, „mám doma vycpaného panáka na bodání, ježž nazvu Bussym.“

„Já,“ řekl d'Épernon, „půjdu rovněji a dále. Dnes jsem mu šlápl na nohu, zítra ho zpolíčkuji. Je to falešný hrdina, hrdina sebelásky; myslí si: Již jsem se bil dosti za čest, budu opatrný na život.“

„Jakže, pánové!“ řekl Jindřich, předstíraje hněv. „Opravážíli jste se urážeti v mém domě, v Louvru, šlechtice, jenž náleží mému bratru?“

„Bohužel,“ řekl Maugiron odpovídaje na líčený hněv králův líčnou pokorou. „A ačkoli jsme ho pořádně uráželi, sire, ujišťuji vás, že neodpověděl ani slovem.“

Král pohlédl na Chicota s úsměvem a nakloniv se mu k uchu ptal se ho:

„Myslíš ještě, že ti lidé bučí, Chicote? Myslím, že řvali!“

„Eh,“ řekl Chicot, „možná, že mňoukali. Znáám lidi, kterým kočičí mňoukání působí velmi neblaze na nervy. Snad pan de Bussy patří mezi takové lidi. Proto as odešel neodpověděv.“

„Myslíš?“ řekl král.

„Kdo se toho dočká, uvidí,“ řekl Chicot, cituje známé pořekadlo.

„Jen toho nech,“ řekl Jindřich. „Jaký pán, takový sluha.“

„Chcete tím říci, že Bussy je sluhou vašeho bratra? Velice byste se mýlil.“

„Pánové,“ řekl Jindřich, „jdu ke královně, s kterou poobědvám. Na brzkou shledanou! Gelosi nám provedou frašku; zvu vás, abyste se přišli na ně podívat.“

Přítomní uctivě se uklonili a král vyšel velkými dveřmi.

Právě v tu chvíli vcházel pan de Saint-Luc malými.

Zadržel posunkem čtyři šlechtice, kteří byli na odchodu.

„Dovolte, pane deQuélus,“ řekl pozdravuje, „bydlíte ještě v ulici Saint-Honoré?“

„Ano, milý příteli; proč to?“ tázal se Quélus.

„Mám vám něco říci.“

„Aj, aj!“

„A vy, pane de Schomberg, směl bych se optati na vaši adresu?“

„Bydlím v ulici Béthisy,“ řekl Schomberg s údivem.

„Vaši adresu znám, d'Épernone.“

„Ulice de Grenelle.“

„Jsme sousedy. A vy, Maugirone?“

„Já bydlím v Louvru.“

„Začnu tedy s vámi, dovolíte-li; nebo nikoli, raději s vámi, Quéluse.“

„Výborně! Myslím, že chápu. Přicházíte od pana de Bussy?“

„Neříkám, od koho přicházím, pánové. Mám pouze s vámi mluvit.“

„Se všemi čtyřmi?“

„Ano.“

„Dobrá. Ale nechcete-li mluvit s námi v Louvru, jak se domnívám, protože je tu nevhodné místo, můžeme se odebrati do bytu některého z nás. Můžeme slyšeti všichni, co máte říci každému z nás zvláště?“

„Ovšem.“

„Pojďme tedy k Schombergovi, do ulice Béthisy; tam jest pouze několik kroků.“

„Ano, pojďme do mého bytu,“ řekl Schomberg.

„Budiž, pánové,“ řekl Saint-Luc, a opět pozdravil.

„Veďte nás, pane Schombergu.“

„S radostí!“

Všech pět šlechticů vyšlo z Louvru, držíce se pod paží a roztaženi po celé šíři ulice.

Za nimi šli služebníci ozbrojeni až po zuby.

Tak došli do ulice Béthisy, a Schomberg dal připravit velický salon. Saint-Luc stanul v předpokoji.

XXXVI.

Jak pan de Saint-Luc zhostil se úkolu, jež mu svěřil pan de Bussy

Nechme chvíli Saint-Luca v předpokoji Schombergově, a podívejme se, co se událo mezi ním a Bussym.

Bussy, jak jsme viděli, opustil audienční síň s přítelem, pozdravuje všechny, kdož nebyli dvořanským duchem do té míry zaujati, aby si nevšímalí člověka tak strašlivého, jakým byl Bussy.

Neboť za těch dob bezohledného násilí, kde síla tělesná byla vším, mohl člověk, byl-li silný a obratný, založiti si malou říši fyzickou i morální v krásné říši francouzské.

Takto vládl Bussy u dvora krále Jindřicha III.

Ale toho dne, jak jsme viděli, byl Bussy přijat dosti nevlídně ve své říši.

Když vyšli ze sálu, Saint-Luc stanul a pohlížeje naň s nepokojem, ptal se ho:

„Nepokouší se snad o vás nevolnost, milý příteli? Blednete opravdu tak, že by člověk myslil, že padáte do mdlob.“

„Nikoli,“ řekl Bussy, „ale div se nezalknu hněvem.“

„Tak! Což si děláte něco z řečí všech těch tlachalů?“

„K d'asu! Dělán-li si něco z nich? Uvidíte, příteli!“

„Jen klidně, klidně, Bussy.“

„Vám se to řekne, klidně; kdyby vám byli řekli jen polovinu z toho, co jsem musil vyslechnouti já, jak vás znám, byl by již někdo nebožtíkem.“

„Čeho si tedy přejete?“

„Jste mým přítelem, Saint-Lucu, a dal jste mi strašlivý důkaz tohoto přátelství.“

„Ah, milý příteli,“ řekl Saint-Luc, jenž se domníval, že Monsoreau jest mrtev a zahrabán, „to nestojí za řeč. Nemluvte mi již o tom, hněval byste mne. Ovšem že rána byla pěkná, a zejména krásně se podařila. Ale není to mou zásluhou, zásluhu o to má král, jenž mne té ráně naučil, když mne choval v zajetí v Louvru.“

„Milý příteli...“

„Nechme tedy Monsoreaua tam, kde jest, a mluvmе o Dianě. Byla tomu trochu ráda, ubohá? Odpouští mi? Kdypak bude svatba? Kdy budou křtiny?“

„Milý příteli, počkejte, až bude Monsoreau mrtev.“

„Cože?“ řekl Saint-Luc, vyskočiv, jako kdyby byl šlápl na hřebík.

„Milý příteli, vlčí mák není květinou tak nebezpečnou, jak jste se domníval, a Monsoreau není nikterak mrtev proto, že padl do vlčích máků. Naopak, žije a zuří více než kdy jindy.“

„Pro boha! Opravdu?“

„Oh, bože, ano. Srší pomstou a přísahal, že vás zabije při první příležitosti. Tak se věci mají.“

„Žije?“

„Bohužel.“

„A který osel lékař ho ošetřoval?“

„Můj, drahý příteli.“

„Tak! Nemohu věřiti sluchu,“ řekl Saint-Luc, jsa zdrcen touto zprávou. „Ale pak zadal jsem velice své cti. Rozhlásil jsem všude jeho smrt, a Monsoreau shledá své dědice ve smutku. Ale nedopustím, aby zpráva o jeho smrti byla vyvrácena; přinutím ho opět k souboji, a při novém setkání zasadím mu místo jediné rány kordem hned čtyři, bude-li toho potřebí.“

„Teď zase mírněte se vy, milý Saint-Lucu,“ řekl Bussy. „Monsoreau jest mi více vhod, nežli si myslíte. Domnívá se, že vás naň poslal vévoda; žárlí na vévodu. Já jsem u něho andělem, vzácným přítelem, Bayardem; jsem jeho drahým Bussym. Toť zcela pochopitelné, neboť ho postavil na nohy jedině ten hlupák Remy.“

„Byl to hloupý nápad od něho!“

„Co chcete? Byl to nápad čestného muže. Myslí si, že když jest lékařem, jest jeho povinností léčiti lidi.“

„Ten chlapík jest jasnovidcem!“

„Zkrátka, jest přesvědčen, že jsem já zachráncem jeho života, a mně svěřuje svou ženu.“

„Ah, ted' chápu, že při tomto chování vyčkáváte klidněji jeho smrti, ale také nemohu zapříti, že mne to plní údivem.“

„Milý příteli!“

„Na mou čest! Jako bych spadl z oblak.“

„Vidíte tedy, že nyní nejde o pana de Monsoreau.“

„Nikoli. Těšme se životu, dokud jest ještě na loži. Ale vězte, že zatím než vstane z lože, pořídím si drátěnou košili a dám si pobíti okenice železem. Vy pak optejte se vévody d'Anjou, nemá-li od své milé matky nějaký recept na protijed. Zatím se veselme, rozmilý příteli!“

Bussy neubráníl se úsměvu: zavěsil se na rámě Saint-Lucovi.

„Vidíte tedy, milý Saint-Lucu,“ řekl, „že jste mi prokázal jen polo-
viční službu.“

Saint-Luc hleděl naň s údivem a řekl:

„Pravda; chtěl byste, abych ji dokonal? Šlo by to ztěžka; ale na mou věru, pro vás, milý Bussy, jsem ochoten mnoho vykonati, zejména když na mne upře své žluté oko, fi!“

„Nikoli, rozmilý příteli; řekl jsem vám již, abychom nemluvili o Monsoreauovi, a je-li něco dlužen, přeneste svůj dluh na jiný účet.“

„Mluvte, poslouchám.“

„Jste zadobře s pány milci?“

„Jsme spolu jako kočky a psi na sluníčku; dokud nás sluníčko všecky zahřívá, ani nemukáme; ale jakmile by některý z nás přebral trochu světla a tepla ostatním, pak neručím již za nic: tu by promlu-
vily drápy a zuby.“

„Co mi pravíte, milý příteli, působí mi velikou radost.“

„To jest dobře.“

„Dejme tomu, že paprsek jest zachycen.“

„Dejme tomu.“

„Ukažte mi tedy své pěkné bílé zuby, vytáhněte své hrozivé drápy a začněme melu.“

„Nerozumím vám.“

Bussy se usmál a řekl:

„Budete tak laskav, milý příteli, a dojdete k panu de Quéelus.“

„Ah, ah!“ řekl Saint-Luc.

„Začínáte chápati, není-liž pravda?“

„Ano.“

„Dobrá! Optáte se ho laskavě, kterého dne by si přál zaříznouti mne nebo dáti se zaříznouti ode mne.“

„Optám se ho, milý příteli.“

„Nehněváte se proto?“

„Ani dost málo. Chcete-li, půjdu hned.“

„Počkejte chvíli. Až půjdete k panu de Quéelus, zastavíte se laskavě při této příležitosti u pana de Schomberg, jemuž učiníte stejnou nabídku, není-liž pravda?“

„Ah, ah!“ řekl Saint-Luc. „Panu de Schomberg také? K ďasů! Jdete zostra na to, Bussy!“

Bussy učinil posunek, jenž nedopouštěl odmluvy.

„Budiž,“ řekl Saint-Luc. „Stane se vám po vůli.“

„Pak, milý Saint-Lucu,“ mluvil dále Bussy, „když jste již tak ochoten, zajdete do Louvru k panu de Maugironovi, u něhož jsem viděl krunýř, což jest znamením, že jest na stráž. Vybídnete ho, aby se připojil k ostatním, není-liž pravda?“

„Oh, oh!“ řekl Saint-Luc. „Tři! Copak vás to napadá, Bussy? Ale snad je to již dost?“

„Nikoli.“

„Jakže? Ještě ne?“

„Odtamtud odeběřete se k panu d'Épernon; nebudu mnoho o něm mluvit, neboť ho pokládám celkem za chudáka; ale aspoň dovrší počet.“

Saint-Luc svěsil obě ruce podle těla a hleděl na Bussyho.

„Čtyři!“ zamumlal.

„Tak jest, milý příteli,“ řekl Bussy, přikyvuje hlavou, „čtyři! Rozumí se samo sebou, že nebudu doporučeti člověku vašeho ducha, vaší statečnosti a dvornosti, abyste jednal s těmito pány se vší šetrností a zdvořilostí, která jest vám v nejvyšší míře vlastní...“

„Oh, milý příteli!“

„Spoléhám na vás, že to vyřídíte... galantně. Věc bude vyřízena po šlechticku, není-liž pravda?“

„Budete spokojen, milý příteli.“

Bussy podal s úsměvem ruku Saint-Lucovi a řekl:

„Těším se. Ah, páni milci! Kdo se směje naposled, směje se nejlépe.“

„A teď, milý příteli, podmínky.“

„Jaké podmínky?“

„Vaše.“

„Nestanovím podmínek; přijmu podmínky pánů.“

„Jaké zbraně?“

„Jaké chtějí pánové.“

„Den, místo a hodina?“

„Den, místo a hodina, které ustanoví pánové.“

„Ale přece...“

„Nemluvme o takovýchto malichernostech. Jednejte jen, a jednejte rychle, milý příteli. Budu se procházeti tamto v malé zahradě louvreské. Až vše vyřídíte, najdete mne tam.“

„Tedy počkáte?“

„Ano.“

„Čekejte tedy. Ale potrvá to poněkud dlouho.“

„Mám dosti času.“ –

Nyní víme, kterak Saint-Luc nalezl všechny čtyři mladíky ještě pohromadě v audienční síni a jak navázal hovor s nimi.

Pojďme tedy za ním do předpokoje paláce Schombergova, kde jsme ho opustili, čekajícího obřadně a podle všech pravidel etikety

tenkrát přísně prováděných, zatím co čtyři milcové Jeho Veličenstva, tušíce příčinu návštěvy Saint-Lucovy, zaujali všechny čtyři hlavní strany rozsáhlého salonu.

Když se to stalo, otevřely se dveře dokořán, a huissier přišel pozdravit Saint-Luca, jenž, ruku maje založenu v bok a zdvihaje půvabně plášť kordem, o jehož rukojeť opíral se levou rukou, kráčel s kloboukem v pravé ruce až doprostřed prahu dveří, kde stanul s pravidelností, jež by byla bývala ke cti nejdovednějšímu architektu.

„Pan d’Espinay de Saint-Luc,“ volal huissier.

Saint-Luc vešel.

Schomberg, jakožto pán domu, povstal a šel vstříc hosti, jenž, místo aby ho pozdravil, dal klobouk na hlavu.

Tato formalita dodávala návštěvě pravého významu.

Schomberg odpověděl pozdravem, načež, obraceje se ke Quélusovi, řekl:

„Mám čest představití vám pana Jakuba de Lévis, hraběte de Quélus.“

Saint-Luc pokročil ke Quélusovi a pokloniv se mu uctivě řekl:

„Hledal jsem pána.“

Quélus se uklonil.

Schomberg mluvil dále obraceje se v jinou stranu sálu:

„Mám čest představití vám pana Ludvíka de Maugiron.“

Následovala poklona Saint-Lucova a v odvetu na ni poklona Maugironova.

„Hledal jsem pána,“ řekl Saint-Luc.

Také d’Épernonovi platil týž obřad, vykonaný se stejným klidem a stejnou rozvláčností.

Posléze jmenoval se Schomberg sám, a dostalo se mu stejné poklony.

Když bylo toto vše odbyto, posadili se čtyři přátelé. Saint-Luc stál opodál a řekl Quélusovi:

„Pane hrabě, urazil jste pana hraběte Ludvíka de Clermont d'Amboise, pána de Bussy, jenž se vám poroučí co nejzdvořileji a vyzývá vás na souboj v den a hodinu, jež si stanovíte sám, se zbraněmi, jaké zvolíte sám, a tak dlouho, až souboj skončí smrtí... Přijímáte?“

„Přijímám,“ odvětil klidně Quélus, „a pan hrabě de Bussy prokazuje mi přílišnou čest.“

„Který den stanovíte, pane hrabě?“

„Na dni mi nezáleží; ale bude mi milejší, bude-li to zítra než pozítří, pozítří než následující dni.“

„V kterou hodinu?“

„Ráno.“

„Jakými zbraněmi?“

„Kordem a dýkou, nemá-li pan de Bussy nic proti těmto zbraním.“

Saint-Luc se uklonil a řekl:

„Vše, na čem se ustanovíte v této příčině, bude svatým panu de Bussy.“

Pak obrátil se k Maugironovi, jenž odpověděl stejně, a posléze ke dvěma ostatním.

„Ale,“ řekl Schomberg, jenž jakožto pán domu přijal poklonu poslední, „na jedno zapomínáme, pane de Saint-Luc.“

„Načpak?“

„Na to, že kdybychom vyvolili náhodou – náhoda dělá častokrátě podivné věci – kdybychom vyvolili náhodou týž den a tutéž hodinu, pan de Bussy mohl by se octnouti v nemalých rozpacích.“

Saint-Luc uklonil se s nejpůvabnějším úsměvem na rtech a řekl: „Zajisté, že by se pan de Bussy octl v rozpacích, jako by se v nich octl každý šlechtic stojící proti čtyřem statečným lidem, jako jste vy; ale pan de Bussy praví, že by to nebylo ničím novým proň, neboť stalo se tak již u paláce des Tournelles, blíže Bastilly.“

„A podstoupil by zápas se všemi čtyřmi?“ řekl d'Épernon.

„Se všemi čtyřmi,“ řekl Saint-Luc.

„S každým zvlášť?“ ptal se Schomberg.

„S každým zvlášť anebo se všemi najednou; vyzvání jest jednotlivé i hromadné.“

Všichni čtyři přátelé pohlédli na sebe. Quélus přerušil nejdříve mlčení a řekl, rudna hněvem:

„To jest velice hezké od pana de Bussy; ale jakkoli nevážíme mnoho, vykonáme každý svou práci. Přijmeme tedy vyzvání hraběte jeden po druhém, nebo, což bude ještě lépe...“

Quélus pohlédl na přátele, kteří uhodnuvše bezpochyby jeho myšlenku, přikývli na znamení souhlasu.

„Nebo, což bude ještě lépe,“ mluvil dále, „ježto nám nejde o to, abychom zavraždili řádného šlechtice, mohla by náhoda rozhodnouti, kdo z nás podstoupí souboj s panem de Bussy.“

„A což tři ostatní?“ ptal se živě d'Épernon.

„Tři ostatní! Pan de Bussy má zajisté příliš mnoho přátel a my máme příliš mnoho nepřátel, aby tři ostatní zůstali státi s rukama založenýma.“

„Jste s tím srozuměni, pánové?“ dodal Quélus, obraceje se k přátelům.

„Ano,“ řekli jakoby jediným hlasem.

„Bylo by zejména milé,“ řekl Schomberg, „aby pan de Bussy pozval k této slavnosti pana de Livarot.“

„Kdybych směl vysloviti přání,“ řekl Maugiron, „přál bych si, aby se zápasu zúčastnil pan de Balzac d'Entragues.“

„A aby počet byl úplný,“ řekl Quélus, „bylo by záhodno, aby pan de Ribeirac provázal přátele.“

„Pánové,“ řekl Saint-Luc, „oznámím vaše přání panu hraběti de Bussy, a domnívám se, že již předem mohu vás ujistiti, že jest příliš dvorný, aby jim nevyhověl. Nezbyvá mi tedy, pánové, než abych vám co nejsrdečněji poděkoval jménem pana hraběte.“

Saint-Luc uklonil se nanovo, a hlavy čtyř vyzvaných šlechticů sklonily se ve stejné výši s jeho hlavou.

Všichni čtyři doprovodili pak Saint-Luca až ke dveřím salonu.
V posledním předpokoji viděl Saint-Luc všechny čtyři služebníky
pohromadě.

Vytáhl měšec plný zlata a hodil jim ho řka:

„Pijte na zdraví svých pánů!“

XXXVII.

V čem byl pan de Saint-Luc zběhlejší než pan de Bussy, naučení, jež mu dal, a kterak jich milenec Dianin užil

Saint-Luc se vrátil, jsa velice hrd na to, že se tak znamenitě zhostil svého úkolu.

Bussy naň čekal a poděkoval mu.

Saint-Luc zastal ho velice zarmoucena, což nebylo samo sebou u člověka tak statečného při zprávě o dobrém a tak velkolepém souboji.

„Neprovedl-liž jsem toho náležitě?“ řekl Saint-Luc.

„Jste všecek rozmrzelý.“

„Na mou věru, příteli, lituji, že místo stanovené lhůty neřekl jste: „Ihned!“

„Mějte strpení. Anjouané posud nepřišli. Popřejte jim, k d'asu, času k návratu. A pak také potřebujete času, abyste dal poříditi nosítka na mrtvé a umírající.“

„Chtěl bych zemřít co nejdříve.“

Saint-Luc pohlédl na Bussyho s úžasem, který jeví řádní lidé ihned, jakmile pozorují nejmenší známky neštěstí, třeba cizího.

„Zemřít! Ve vašem věku, s milenkou a jménem, jaké máte vy?“

„Ano! Vím jistě, že zabiji čtyři, a dostanu pořádnou ránu, jež mne uklidní na věky.“

„To jsou pochmurné myšlenky, Bussy.“

„Jen kdybyste byl na mém místě! Když manžel, jež jsem pokládal za nebožtíka, se vrátí; když žena nesmí se hnouti ani na krok od tohoto domněle umírajícího; když nemůžeme usmáti se na sebe,

promluví na sebe, ani stisknouti si ruku. Blesky boží! Chtěl bych míti někoho, abych ho rozpáral...”

Saint-Luc odpověděl na tento výbuch zuřivosti smíchem tak hlučným, že poplašil hejno vrbců, kteří klovali jeřabiny v malé zahradě louvreské.

„Ah!“ zvolal. „Vida neviňátko! Ať si teď někdo pomyslí, že ženy milují Bussyho, žáčka! Ale, milý příteli, pozbýváte rozumu: není tak šťastného milence na zemi, jako jste vy.“

„Ah, znamenitě! Dokažte mi to také vy, ženatý muži!“

„Nic snazšího, jak říkal jezuita Triquet, můj vychovatel. Jste přítelem pana de Monsoreau?“

„Na mou věru! Stydím se za to pro čest inteligence lidské. Ten hulvát nazývá mne přítelem.“

„Nuže buďte mu přítelem!“

„Oh... zneužívati přátelství!“

„Naprosto nesmyslné!“ říkal Triquet. „Jest opravdu vaším přítelem?“

„Říká to.“

„Nikoli, neboť vás dělá nešťastným. Účelem přátelství jest působiti k tomu, aby lidé byli šťastni jeden druhým; tak aspoň definuje přátelství Jeho Veličenstvo, a král jest přece vzdělaný člověk.“

Bussy se dal do smíchu.

„Pokračuji,“ řekl Saint-Luc. „Dělá-li vás nešťastným, nejste přáteli; můžete tedy buď chovati se k němu lhostejně a vzíti mu ženu, anebo nepřátelsky a zabít ho, kdyby nebyl spokojen.“

„Nenávidím ho,“ řekl Bussy.

„A on se vás bojí.“

„Myslíte, že mne nemiluje?“

„Zkuste to! Vezměte mu ženu, a uvidíte.“

„To je také logika otce Triqueta?“

„Nikoli, moje.“

„Blahopřeji vám k ní.“

„Jste s ní srozuměn?“

„Nikoli, jsem raději čestným člověkem.“

„A necháváte raději paní de Monsoreau uzdravit i morálně i fyzicky manžela? Neboť necháte-li se zabít, jest jisto, že se přidrží jediného muže, jenž jí zbude...“

Bussy se zakabonil.

„Ostatně,“ dodal Saint-Luc, „tamto přichází paní de Saint-Luc; ta dovede dobře raditi. Natrhala si kytici na záhonech královny matky, a proto bude v znamenitém rozmaru. Vyslechněte ji; její slova jsou nad zlato.“

A vskutku, Jana přicházela veselá, zářící štěstím a sršící zlomyšlností.

Jsou šťastné povahy, jež vidí ve všem, co je obklopuje, jako skřivánek na poli, radost a štěstí.

Bussy pozdravil ji přátelsky.

Podala mu ruku, což jest nezvratným důkazem, že tuto módu nepřinesl s sebou z Anglie plnomocník Dubois se smlouvou čtyřspolkovou.

„Co dělá láska?“ ptala se svazujíc kytici zlatým prýmkem.

„Umírá,“ odpověděl Bussy.

„To nikoli! Jest raněna a ve mdlobách,“ řekl Saint-Luc. „Jsem jist, že ji přivedete k životu, Jano.“

„Dobrá,“ řekla Jana, „ale musím viděti ránu.“

„Zkrátka, věc se má takto,“ řekl Saint-Luc, „pan de Bussy nerad se usmívá na hraběte de Monsoreau, i pojal plán odejítí.“

„A nechati mu Dianu?“ zvolala Jana s úžasem.

Bussy, znepokojen jsa tímto prvním projevem, dodal:

„Oh, madame, Saint-Luc nepraví, že chci zemřítí.“

Jana hleděla naň chvíli s útrpností, jež nebyla evangelická.

„Ubohá Dianu!“ šeptala. „Jen milujte! Muži jsou opravdu všichni nevděčníci.“

„Dobrá!“ řekl Saint-Luc. „Toť morálka mé ženy.“

„Já že jsem nevděčníkem?“ zvolal Bussy. „Protože se bojím snížit svou lásku zbabělými úskoky pokrytectví?“

„To jest pouze zlomyslná záminka, pane,“ řekla Jana. „Kdybyste opravdu miloval, bál byste se jen jednoho snížení lásky, totiž toho, že nejste již milován.“

„Ah, ah!“ řekl Saint-Luc. „Otevřte kapsář, milý příteli!“

„Madame,“ řekl vroucně Bussy, „jsou takové oběti...“

„Ani slova již! Přiznejte se, že nemilujete Dianu, to bude důstojnější čestného muže.“

Bussy zbledl při pouhé této myšlence.

„Nemáte odvahy říci to. Dobrá, řeknu jí to sama.“

„Madame! Madame!“

„Jděte mi k šípku, vy muži, se svými oběťmi...! A my ženy nepřinášíme obětí? Vydávati se v nebezpečnosti byti rozsápána tygrem Monsoreauem, zachovati všecka práva muži a vyvíjeti k tomu cíli sílu a vůli, které Samson a Hannibal nebyli by bývali schopni; krotiti divoké zvíře Martovo a zapřahati je do vozu pana triumfátora, to není hrdinstvím? Oh, ujišťuji vás, že Diana jest vznešeným zjevem a že bych já nebyla vykonala ani čtvrtinu toho, co koná Diana každého dne.“

„Díky,“ odpověděl Saint-Luc s uctivou úklonou, přičemž Jana vybuchla v smích.

Bussy byl na vahách.

„A ještě se rozmýšlí!“ zvolala Jana. „Nepadne na kolena a neřekne *mea culpa!*“

„Máte pravdu,“ odvětil Bussy, „jsem jen člověkem, to je tvorem nedokonalým a slabším, než nejvšednější z žen.“

„Dobře, že jste přesvědčen,“ řekla Jana.

„Co mi přikazujete?“

„Jděte hned návštěvou...“

„K panu de Monsoreau?“

„Ale copak vás napadá... k Dianě.“

„Ale tuším, že se nehnou ani na chvíli od sebe.“

„Když jste chodíval tak často k paní de Barbezieux, neměla-liž u sebe vždy velikou opici, která vás kousala, jsouc žárlivá?“

Bussy se dal do smíchu, Saint-Luc rovněž, a Jana následovala jejich příkladu. Toto trio veselosti přivábilo k oknům všechny dvořany, kteří se procházeli v galeriích.

„Madame,“ řekl posléze Bussy, „jdu k panu de Monsoreau. Sbohem.“

A s tím se rozešli, když byl ještě Bussy požádal Saint-Luca, aby se nikomu nezmiňoval o vyzvání učiněném milcům.

Šel opravdu k panu de Monsoreau, kterého zastal na loži.

Hrabě vzkřikl radostně, když ho uviděl.

Remy mu slíbil, že rána jeho bude zahojena do tří neděl.

Diana položila prst na ústa: to byl obvyklý její pozdrav.

Bussy musil vypravovati hraběti celou historii úkolu, jež vévoda d'Anjou svěřil Bussymu, o návštěvě u dvora, o rozpacích králových a o chladném chování milců.

Bussy užil výrazu „chladné chování“. Diana se tomu jen smála.

Monsoreau, jsa zabrán v myšlenky, žádal Bussyho, aby se k němu naklonil, i pošeptal mu:

„Ještě se něco kuje, není-liž pravda?“

„Myslím,“ odpověděl Bussy.

„Poslyšte,“ řekl Monsoreau, „nevydávejte se v nebezpečení pro toho podlého člověka. Zním ho dobře; je to bídák. Ručím vám za to, že není nikdy na rozpacích, když jde o zradu.“

„Vím to,“ řekl Bussy s úsměvem, jenž připomínal hraběti okolnost, za kteréž Bussy trpěl zradou vévodovou.

„Jste mým přítelem,“ řekl Monsoreau, „a proto vás varuji. A kdykoli octnete se v těžkém postavení, přijďte jen s důvěrou ke mně o radu.“

„Pane hrabě! Po obvaze je třeba spáti,“ řekl Remy. „Spěte!“

„Ano, milý doktore. Příteli, projděte se trochu s paní de Monsoreau,“ řekl hrabě. „Letos prý jest zahrada krásná.“

„K službám!“ odpověděl Bussy.

XXXVIII.

Opatření pana de Monsoreau

Saint-Luc měl pravdu, Jana měla pravdu; za týden to Bussy pozoroval a dával jim úplně za pravdu.

Býti mužem dějin bylo by bývalo vznešené a krásné pro potomstvo; ale znamenalo to jen býti starým mužem; a Bussy, zapomínaje na Plutarcha, jenž přestával býti oblíbenou jeho četbou od té doby, kdy byl jat láskou, Bussy, krásný jako Alkibiades nedbaje ničeho kromě přítomnosti, bažil málo po kousku historie vedle Scipiona nebo Bayarda za dnů jejich zdrželivosti.

Diana byla prostší, přirozenější povahy, jak se říká dnes. Dávala se unášeti dvěma instinkty, o kterých tvrdí mizantrop Figaro, že jsou vrozeny lidem: láskou a klamáním. Nenapadlo jí nikdy, aby to, co Charron a Montaigne nazývají počestným, hnala až k filozofické spekulaci.

Milovati Bussyho, to bylo její logikou; náležeti jen Bussymu, to bylo její morálkou; chvěti se po celém těle při pouhém doteku jeho ruky, to bylo její metafyzikou.

Panu de Monsoreau – uplynulo již čtrnácte dní od nehody, jež ho potkala – panu de Monsoreau vedlo se lépe a lépe. Zbavil se horečky studenými obklady, novým to prostředkem, jež náhoda či spíše Prozřetelnost svěřila Ambroži Parému. Pojednou však otrásla jím hrozně nová událost: dověděl se, že pan vévoda d'Anjou přibyl do Paříže s matkou a Anjouany.

Hrabě znepokojoval se právem; neboť nazítří po příjezdu přišel princ do jeho paláce v ulici des Petits-Pères pod záminkou, že přichází poptat se po jeho zdraví: nelze zavřítí dveře před královskou Výsostí, jež člověku projevuje tak srdečný zájem. Pan de Monsoreau

přijal prince a princ byl neobyčejně laskav k nejvyššímu lovcímu a zejména k jeho ženě.

Jakmile princ odešel, pan de Monsoreau zavolal Dianu, opřel se o loket a přes všecko napomínání Remyho obešel třikrát lenošku.

Potom usedl v lenošce, kterou, jak jsme řekli, dříve třikráte obešel; ve tváři jeho jevila se spokojenost, a Diana uhodla z jeho úsměvu, že zamýšlí něco potutelného.

Ale to týče se soukromé historie domu Monsoreauova.

Vraťme se k příjezdu pana vévody d'Anjou, jenž patří k epické části této knihy.

Domyslíme si zajisté, že nebyl bedlivým pozorovatelům lhostejný den, kdy Monseigneur František de Valois vrátil se do Louvru.

Pozorovali toto:

Na králi velikou nadutost.

Na královně matce velikou vlažnost.

A na panu vévodovi d'Anjou skromnou neomalenost, jako by chtěl říci:

„Proč mne k d'asu voláte nazpět a pak se na mne takto šklebíte, když přijdu?“

Celé to uvítání bylo ještě provázeno divokými a planoucími pohledy pánů de Livarot, de Ribeirac a d'Entragues, kteří, předem zpraveni byvše Bussym, dávali najevo nastávajícím soupeřům, že nedošlo-li k zápasu, není to jejich vinou.

Chicot naběhal se toho dne více nežli Caesar po bitvě u Farsalu.

Pak nastalo ticho.

Třetího dne po návratu do Louvru navštívil vévoda d'Anjou raněného po druhé.

Monsoreau, zpraven jsa do nejmenších podrobností o shledání krále s bratrem, lichotil panu vévodovi d'Anjou slovem i skutkem, aby ho udržel v náladě co nejvíce nepřátelské.

A ježto se mu vedlo stále lépe, když vévoda odešel, chopil se ruky ženiny a obešel ne třikrát lenošku, ale jednou pokoj.

Potom usedl s výrazem ještě větší spokojenosti ve tváři nežli dříve.

Téhož večera oznámila Diana Bussymu, že pan Monsoreau patrně něco obmýšlí.

Chvilí poté byli Monsoreau i Bussy sami. Monsoreau řekl Bussymu: „Myslím na to, kterak tento princ, jenž jest naoko tak přívětiv ke mně, jest mi úhlavním nepřítelem a že je to on, jenž mne dal zavraždit panem de Saint-Luc.“

„Oh, zavražditi!“ řekl Bussy. „Rozvažte, co mluvíte, pane hrabě; Saint-Luc jest dobrý šlechtic, a vy sám přiznáváte se, že jste ho vyzval, že jste první tasil kord a že jste dostal ránu v souboji.“

„Dobrá, ale nicméně jest pravdou, že jednal z návodu vévody d'Anjou.“

„Poslyšte,“ řekl Bussy, „znám vévodu a zejména znám pana de Saint-Luc; ujišťuji vás, že pan de Saint-Luc náleží úplně králi a ne princ. Kdyby vám byl tu ránu zasadil d'Entragues, Livarot nebo Ribeirac, neřekl bych nic... Ale Saint-Luc...“

„Neznáte dějin francouzských tak, jako je znám já, milý pane de Bussy,“ řekl Monsoreau, lpě stále na své domněnce.

Bussy byl by mu mohl odpovědět, že zná-li špatně dějiny francouzské, zná zato důkladně dějiny anjouské a zejména té části Anjou, kde stál Méridor.

Posléze Monsoreau povstal a sešel do zahrady.

„To mi postačí,“ řekl, jda opět nahoru. „Dnešního večera se vystěhujeme.“

„Proč to?“ řekl Remy. „Nesvědčí vám v ulici des Petits-Pères nebo nemáte tu snad dosti zábavy?“

„Naopak,“ řekl Monsoreau, „mám dosti zábavy. Pan d'Anjou navštěvuje mne tu až do omrzení; přivádí s sebou vždy na třicet šlechticů a řinkot jejich ostruh dráždí mi strašlivě nervy.“

„Kampak se postěhujete?“

„Dal jsem si upravit domek u paláce des Tournelles.“

Bussy a Diana, neboť Diana byla tu stále, vyměnili spolu milostný pohled vzpomínky.

„Jakže? Tu barabiznu?“ zvolal neopatrně Remy.

„Aj, aj! Vy ji znáte?“ ptal se Monsoreau.

„Ovšem, že znám,“ řekl mladý lékař. „Kdopak by neznal bytů pana nejvyššího lovcího francouzského dvora, a to tím spíše, když člověk bydlil v ulici Beautreillis?“

Monsoreau podle svého obyčeje pojímal jakési nejasné podezření.

„Ano, ano,“ řekl, „přestěhuji se tam, a tam budu spokojen. Tam lze přijmouti nejvýše čtyři návštěvníky. Je to tvrz, a oknem jest viděti na tři sta kroků daleko lidi, kteří přicházejí na návštěvu.“

„Takže...,“ řekl Remy.

„Takže se jim člověk může vyhnouti, chce-li,“ řekl Monsoreau, „zejména když jest zdráv.“

Bussy zahryzl se do rtů. Báł se, že přijde doba, kdy se Monsoreau bude vyhýbati také jemu.

Diana vzdychla.

Vzpomínala, že viděla v tomto domku Bussyho poraněna a ležícího v mdlobách na loži.

Remy přemýšlel; promluvil též nejdříve ze všech tří.

„Nemůžete toho učiniti,“ řekl.

„A pročpak bych nemohl, pane doktore?“

„Protože nejvyšší lovcí francouzského dvora musí přijímati návštěvy, vydržovati služebnictvo a míti ekvipáže. Kdyby měl palác pro psy, nebylo by nic divného; ale aby měl psí boudu pro sebe, není možno.“

„Hm!“ řekl Monsoreau tónem, jenž znamenal: tot' pravda.

„A pak,“ řekl Remy, „– neboť jsem právě tak lékařem ducha, jako těla – není to váš pobyt zde, jenž vám působí starosti.“

„Copak je to tedy?“

„Pobyt madame.“

„Nuže?“

„Nuže, nechť se odtud vystěhuje hraběnka.“

„Měl bych se od ní odloučiti!“ zvolal Monsoreau upíraje na Dianu pohled, v němž dojista bylo více hněvu než lásky.

„Pak vzdejte se své hodnosti, vzdejte se úřadu nejvyššího lovčího; myslím, že by to bylo rozumné; neboť buď budete konati službu, nebo jí nebudete konati; nebudete-li jí konati, nebude s vámi král spokojen; a budete-li ji konati...“

„Budu konati, co bude mou povinností,“ řekl Monsoreau svíraje zuby, „ale hraběnky neopustím.“

Sotvaže hrabě dořekl tato slova, ozval se na dvoře hluk koní a hlasů.

Monsoreau se zachvěl a zamumlal:

„Již zase vévoda!“

„Ano, je to on,“ řekl Remy, přistupuje k oknu.

Mladý lékař sotva domluvil, a vévoda používá výsady princů, kteří vcházejí bez ohlášení, vkročil do pokoje.

Monsoreau ho pozoroval; viděl, že první pohled Františkův platil Dianě.

Brzy pak nekonečné výlevy dvornosti vévodovy pověděly mu ještě více; přinášel Dianě jeden z těch vzácných klenotů, kteréžto vyrobili jen tři nebo čtyři za celý život trpěliví a ušlechtilí umělci, vynikající za té doby, kdy přes všecku tuto zdoluhavost výroby bylo mistrovských děl více nežli nyní.

Byla to nádherná dýka se zlatou cizelovanou rukojetí; rukojeť tato měla podobu lahvičky; na čepeli byl vyryt s podivuhodnou dovedností celý hon: psi, koně, lovci, zvěř, stromy i nebe, všecko tu splývalo v harmonické směsi, jež poutala tak, že se dlouho nemohla odtrhnouti od této blankytné a zlaté čepele.

„Ukažte,“ řekl Monsoreau, jenž se obával, aby v rukojeti nebyl ukryt nějaký lístek.

Princ, jako by tušil tuto obavu, rozdělil dýku na dvě části a řekl:

„Vám, jenž jste lovcem, patří čepel; hraběnce rukojeť. Dobrý den, Bussy! Vy jste nyní patrně v důvěrném přátelství s hrabětem?“

Diana se zarděla.

Bussy naopak dosti se opanoval a řekl:

„Monseigneur, zapomínáte, že sama Vaše Výsost uložila mi ráno, abych se poptal po zdraví pana de Monsoreau. Poslechl jsem, jako vždy, rozkazu Vaší Výsosti.“

„Pravda,“ řekl vévoda.

Pak usedl vedle Diany a mluvil s ní potichu. Po chvíli pak řekl:

„Hrabě, je tu strašlivě dusno. Vidím, že hraběnka div se tu nezalkne, i nabídnu jí rámě a provedu ji trochu zahradou.“

Manžel i milenec hněvivě na sebe pohlédli.

Diana byvši vyzvána, aby šla do zahrady, povstala a podala principi rámě.

„Dejte mi rámě,“ řekl Monsoreau Bussymu.

A šel dolů za ženou.

„Aj, aj!“ řekl vévoda. „Zdá se, že se vám vede úplně dobře.“

„Ano, Monseigneur, a doufám, že brzy budu moci provázeti paní de Monsoreau všude, kam půjde.“

„Dobrá, ale zatím byste se neměl namáhati.“

Monsoreau sám cítil, jak opravdově byla míněna rada princova.

Usedl na místě, kde nemohl ztratiti vévodu z očí.

„Poslyšte, hrabě,“ řekl Bussymu, „chcete-li mi prokázati laskavost, doprovodte paní de Monsoreau až do mého domu u Bastilly; budu opravdu raději, když bude tam. Vyrval jsem ji na Méridoru z drápů toho supy, i nedopustím, aby ji hltal v Paříži.“

„Nikoli, pane hrabě,“ řekl Remy svému pánu, „nemůžete vyhověti této žádosti.“

„Proč to?“ řekl Monsoreau.

„Protože náležíte panu vévodovi d'Anjou a protože by vám pan vévoda d'Anjou nikdy neodpustil, že jste pomáhal hraběti provésti tento kousek.“

„Co mi po tom!“ chtěl zvolati horkokrevný mladík, ale pohled Remyho velel mu, aby mlčel.

Monsoreau přemýšlel a řekl:

„Remy má pravdu, nesmím žádati této služby od vás; doprovodím ji sám, neboť zítra či pozítří bude tam již lze obývatí.“

„Tot' nerozum,“ řekl Bussy. „Pozbudete svého úřadu.“

„Tot' možno,“ řekl hrabě, „ale žena mi zůstane.“

A zakabonil se při těch slovech tak, že Bussy vzdychl.

A vskutku, téhož dne večer doprovodil hrabě ženu do domu u paláce des Tournelles, známého našim čtenářům.

Remy pomáhal rekonvalescentovi usídliti se tam.

A protože to byl člověk nezvratné oddanosti, a protože chápal, že v tomto těsném domě bude Bussy potřebovat jeho služeb ve prospěch své ohrožené lásky, sblížil se opět s Gertrudou, která mu nejdříve nabíla, ale nakonec odpustila.

Diana zaujala svůj pokoj vedoucí do ulice, pokoj s portálem a s ložem zdobeným záclonami z bílého a zlatého damašku.

Jen chodba oddělovala tento pokoj od pokoje hraběte de Monsoreau.

Bussy rval si vlasy z hlavy.

Saint-Luc tvrdil, že provazové žebříky jsou tak znamenitě dokonalejší, že mohou nahraditi úplně schody.

Monsoreau mnul si ruce a usmíval se při pomyšlení na vztek pana vévody d'Anjou.

XXXIX.

Návštěva v domě u paláce des Tournelles

Rozčilení zastupuje u některých lidí skutečnou vášeň, jako hlad dodává vlkovi a hyeně zdánlivě odvahy.

Pod tíhou podobného citu vrátil se do Paříže pan vévoda d'Anjou, jehožto nevole nelze vylíčiti, když nenalezl Diany na Méridoru. Byl také skoro zamilován do té ženy, a to právě proto, že mu ji brali.

Z toho plynulo, že jeho zášť k Monsoreauovi, zášť, jež vznikla toho dne, kdy zvěděl, že ho hrabě zrazuje, jeho zášť změnila se v jakousi zuřivost, tím nebezpečnější, že vyzkoumav již energickou povahu hraběte, chtěl býti připraven k ráně, aniž by sám sobě nějak zadal.

Na druhé straně pak nevzdával se svých politických nadějí; právě naopak. A jistota, které nabyl o svém vlastním významu, činila ho velikým v jeho vlastních očích. Sotvaže se tedy vrátil do Paříže, započal opět nekalé a krtčí své machinace.

Chvíle byla příznivá: mnoho nerozhodných spiklenců, kteří jsou oddáni jen úspěchu, dodalo si odvahy triumfem, jež slabost králova a zchytralost Kateřinina poskytly Anjouanům, a kupili se horlivě kolem vévody d'Anjou, spojujíce neviditelnými, ale pevnými nitmi věc princovu s věcí Guiseů, kteří opatrně zůstávali ve stínu a zachovávali ticho, jehož se Chicot nemálo lekal.

Ostatně nesvěřoval se vévoda Bussymu s ničím v příčině politické; choval se k němu jen s přátelským pokrytectvím. Princ byl znepokojen, sám snad nevěda dobře proč, když viděl Bussyho v domě Monsoreauově, a nevražil na něj pro důvěru, kterou k němu choval Monsoreau, jinak tak nedůvěřivý.

Lekal se také radosti, jež zářila z tváře Dianiny svěžími barvami, jež plnily srdce každého touhou po rozkošném tom zjevu.

Princ věděl, že květy září půvabem a dýchají vůní jen na slunci a ženy jen v lásce. Diana byla patrně šťastna, a princ, vždy nepřejícímu a zachmuřenému, bylo štěstí jiného projevem nepřátelským.

Jsa zrozen princem, došed moci cestou temnou a křivolakou, jsa odhodlán užívatí násilí buď v lásce, či ku pomstě, od té doby, co pořídil něco násilím a ostatně maje dobrého rádce v Aurillym vévoda myslil, že by mu bylo k hanbě, kdyby se dal zadržovati překážkami tak malichernými, jakými jsou žárlivost manžela a odpor ženy.

Jednoho dne, kdy se špatně vyspal a strávil noc myšlenkami o splnění ošklivých snů, jež mívá člověk v horečném polosnění, myslil, že jest v rozmaru přiměřeném svým záměrům, i dal osedlati koně k návštěvě Monsoreaua.

Monsoreau, jak víme, byl již přestěhován v domě u paláce des Tournelles.

Princ usmál se při této zprávě.

Byl to kousek komedie méridorské.

Ptal se, ovšem pouze naoko, kde stojí tento dům; řekli mu, že na náměstí Saint-Antoine. Poté obrátiv se k Bussymu, jenž byl s ním, řekl:

„Když bydlí u paláce des Tournelles, pojďme tam.“

Průvod vyjel a brzy byla celá čtvrt pobouřena příjezdem dvaceti čtyř krásných šlechticů, kteří tvořili zpravidla družinu princovu a z nichž každý měl dva služebníky a tři koně.

Princ znal dobře dům i dveře; Bussy znal to rovněž tak dobře.

Stanuli oba před domem, vešli do podjezdu a šli oba po schodech nahoru. Princ však vešel sám do příbytku, kdežto Bussy zůstal na schodišti. Z toho následovalo, že princ, jenž zdánlivě měl přednost, ve skutečnosti viděl jen Monsoreaua, jenž ho přijal leže na pohovce, kdežto Bussy byl uvítán Dianou, jež ho přivinula vřele v objetí, přičemž Gertruda dávala pozor, aby jich nikdo nepřekvapil.

Monsoreauova bledá tvář zsinala, když uviděl prince. Byl to příšerný zjev proň.

„Monseigneur!“ řekl, chvěje se nevolí: „Monseigneur přichází do skrovného tohoto domu! Toť přílišná čest, kterou prokazuje nepatrnému člověku, jako jsem já.“

Ironie byla patrna, neboť hrabě se jí skorem ani netajil.

Ale zdálo se, jako by toho princ ani nepozoroval; přistoupiv s úsměvem k rekonvalescentovi, řekl:

„Jdu všude za trpícím přítelem, abych se poptal po jeho zdraví.“

„Vaše Výsost poctila mne tuším názvem přítele?“

„Užil jsem toho názvu. Jak se vám vede?“

„Mnohem lépe, Monseigneur. Vstávám, chodím a za týden budu úplně zdrav.“

„To vám předepsal váš lékař vzduch Bastilly?“ ptal se princ s nejnevinnějším výrazem.

„Ano, Monseigneur.“

„Nesvědčilo vám v ulici des Petits-Pères?“

„Nesvědčilo, Monseigneur; chodilo tam za mnou mnoho lidí a tropili veliký hluk.“

Hrabě vyslovil tato slova tak důrazně, že to princ neušlo; ale stavěl se, jako by toho nepozoroval.

„Ale nemáte zde, tuším, zahrady?“ řekl.

„Zahrada byla by jen pro zlost, Monseigneur;“ odpověděl Monsoreau.

„Ale kdepak jste se procházel, můj milý?“

„Právě proto, Monseigneur. Neprocházel jsem se.“

Princ zahryzl se ve rty a položiv se v křesle řekl:

„Víte-liž hrabě, že se mnoho lidí uchází u krále o váš úřad nejvyššího lovcího?“

„Tak? A pod jakou záminkou, Monseigneur?“

„Mnozí tvrdí, že jste mrtev.“

„Oh, Monseigneur jistě na to odpovídá, že nejsem.“

„Já vůbec na to neodpovídám. Zahrabáváte se; proto jste mrtev.“

Nyní zahryzl se Monsoreau ve rty a řekl:

„Jakáž pomoc, Monseigneur! Mám-li ztratiti svůj úřad, ztratím jej.“

„Tak?“

„Ano, jsou věci, jež jsou mi přednější.“

„Ah,“ řekl princ, „toť veliká nezištnost od vás!“

„Nemohu za sebe, jsem již takové povahy, Monseigneur.“

„Jste-li již takové povahy, nemáte tedy nic proti tomu, doví-li se toho král?“

„Kdo by mu to řekl?“

„Kdo? Optá-li se mne, nebudu moci jinak než opakovati mu tuto naši rozmluvu.“

„Monseigneur, kdyby se mělo králi opakovati všecko, co se mluví v Paříži, nestačilo by Jeho Veličenstvo poslouchati.“

„Copak se mluví v Paříži, pane?“ ptal se princ, obraceje se k hra-
běti tak rychle, jako by ho byl uštkl had.

Monsoreau viděl, že rozmluva nabyla pomalu rázu příliš vážného pro rekonvalescenta, nemajícího ještě dosti volnosti jednati. Potlačil tedy hněv, jenž mu vřel v hloubi duše, a tváře se lhostejně řekl:

„Cožpak vím já, ubohý mrzák? Události míjejí a já sotvaže za-
hlédnu jejich stíny. Hněvá-li se na mne král, že konám špatně jeho službu, nejedná správně.“

„Jak to?“

„Ovšem; neštěstí, jež mne potkalo...“

„Nu?“

„Zavinil částečně on sám.“

„Nerozumím vám.“

„Toť snadno pochopiti. Pan de Saint-Luc, jenž mi zasadil tuto ránu kordem, jest přece jedním z nejlepších přátel králových. Král sám naučil ho zvláštní ráně, kterou proklál mi prsa, a kdož ví, neposlal-li ho král nějak opatrně na mne.“

Vévoda skoro přikývl a řekl:

„Máte pravdu, ale konec konců král je král.“

„Dokud jest králem, není-liž pravda?“ řekl Monsoreau.

Vévoda se zachvěl.

„Abych nezapomněl,“ řekl, „paní de Monsoreau tu nebydlí?“

„Monseigneur, jest právě nemocna, jinak byla by již přišla poklonit se co nejpokorněji Vaší Výsosti.“

„Nemocna? Ubohá!“

„Ano, Monseigneur.“

„Zármutkem z vaší nemoci?“

„Především. A pak také námahou při stěhování.“

„Doufejmež, že churavost potrvá jen na krátko, milý hrabě. Máte obratného lékaře.“

A povstav měl se k odchodu.

„Jisto jest,“ řekl Monsoreau, „že dobrý Remy ošetřoval mne co nejsvědomitěji.“

„To však jest lékař Bussyho!“

„Ovšem, hrabě mi ho dal, Monseigneur.“

„Jste tedy dobrými přáteli s Bussym?“

„Je to můj nejlepší, ba měl bych říci jediný přítel,“ odvětil chladně Monsoreau.

„Sbohem, hrabě,“ řekl princ, nadzdvihuje damaškovou portiéru.

V téže chvíli, právě když strkal hlavu pod oponu, zdálo se mu, jako by byl zahlédl mihnouti se ženské šaty ve vedlejším pokoji, a Bussy stál pojednou na svém stanovišti uprostřed chodby.

Podezření v nitru vévodově rostlo.

„Půjdeme!“ řekl Bussymu.

Bussy neodpověděv ani slova sešel ze schodů, aby dal družině rozkaz připravit se k odjezdu, ale snad také, aby utajil před princem ruměnc na své tváři.

Vévoda zůstav sám na schodišti, chtěl zajíti dále do chodby, kde zahlédl před chvílí kmitnouti se hedvábné šaty.

Ale obrátiv se uzřel Monsoreaua, jenž šel za ním a stál na prahu bled a opíraje se o římsu dveřní.

„Vaše Výsost plete si cestu,“ řekl hrabě chladně.

„Pravda,“ koktal vévoda. „Děkuji.“

A šel dolů, zuře v nitru.

Po celou cestu, jež byla dosti dlouhá, nepromluvili spolu s Bussym ani slova.

Bussy opustil vévodu u vchodu do paláce.

Když vévoda přišel domů a dlel sám ve svém kabinetě, vplížil se tam tajemně Aurilly.

„Poslyš!“ řekl vévoda spatřiv ho. „Manžel dělá si ze mne blázný.“

„A milenec bezpochyby také, Monseigneur,“ řekl hudebník.

„Co to mluvíš?“

„Pravdu, Výsosti.“

„Mluv tedy dále!“

„Poslyšte, Monseigneur, doufám, že mi prominete, neboť to bylo v zájmu Vaší Výsosti.“

„Platí, promíjím ti předem.“

„Dobrá. Když jste šel nahoru, číhal jsem v kolně na dvoře.“

„Aj, aj! A cos viděl?“

„Viděl jsem ženské šaty, viděl jsem, kterak se ta žena naklonila, viděl jsem dvě paže, jež se jí ovinuly kolem šíje. Protože pak mám vycvičené ucho, slyšel jsem zcela jasně mlasknutí dlouhého a něžného polibku.“

„Kdo však byl ten muž?“ ptal se vévoda. „Poznals ho?“

„Nemohu poznati nikoho jen podle paží,“ řekl Aurilly. „Rukavice nemají tváří, Monseigneur.“

„Ano; ale rukavice lze poznati.“

„Opravdu, zdálo se mi...,“ řekl Aurilly.

„Že je poznáváš, není-liž pravda? Pověz tedy!“

„To však jest pouze domněnka.“

„Na tom nezáleží, jen pověz!“

„Nuže, Monseigneur, zdálo se mi, že jsou to rukavice pana de Bussy.“

„Rukavice z buvoliny protkávané zlatem, pravda-li?“ zvolal vévoda, z jehož očí padal pojednou mrak, jenž mu zahaloval pravdu.

„Z buvoliny protkávané zlatem; ano, Monseigneur, tak jest,“ opakoval Aurilly.

„Ah, Bussy! Ano, Bussy! Bussy je to!“ zvolal znovu vévoda. „Byl jsem to slepec! Vlastně nebyl jsem slepcem. Nemohl jsem pouze věřit takové smělosti!“

„Jen opatrně!“ řekl Aurilly. „Zdá se mi, že Vaše Výsost mluví poněkud hlasitě.“

„Bussy!“ opakoval ještě jednou vévoda, vzpomínaje na tisíc okolností, jichž si dříve ani téměř nepovšiml, jež však nyní vzrůstaly před jeho zraky.

„Ale, Monseigneur,“ řekl Aurilly, „nebylo by dobře, kdybychom se ukvapovali s úsudkem. Vždyť mohl také býti někdo ukryt v pokoji paní de Monsoreau.“

„Ano; ale Bussy, jenž byl na chodbě, byl by ho viděl.“

„Pravda, Monseigneur.“

„A pak rukavice, rukavice.“

„Také pravda; a pak kromě mlasknutí slyšel jsem ještě...“

„Copak?“

„Čtyři slova.“

„Která?“

„Tato: Na shledanou zítra večer!“

„Bože!“

„Takže kdybychom chtěli, Monseigneur, započítí nanovo cvičení, která jsme tu kdysi konávali, byli bychom bezpeční.“

„Aurilly, zítra večer započneme nanovo.“

„Vaše Výsost ví, že jsem úplně k službám.“

„Dobrá. Ah, Bussy!“ opakoval vévoda mezi zuby. „Bussy, zrádce svého pána! Bussy, ten strašák všech! Bussy, počestný muž... Bussy, jenž si nepřejí, abych byl králem francouzským.“

A vévoda, usmívaje se s výrazem ďábelské radosti, propustil Aurillyho, aby se mohl klidně oddat myšlenkám.

XL.

Špehouni

Aurilly a vévoda d'Anjou dostáli navzájem slovu: vévoda zdržel Bussyho za dne tak dlouho u sebe, pokud mohl, aby mu neušlo nic, co dělá.

Bussy byl tomu velice rád, že jest po celý den u prince; měl aspoň večer volný.

To byla jeho metoda, kterou se řídil, takřka bez obmyslu.

O desáté hodině večerní zahalil se v plášť a vzav žebřík pod paží zamířil k Bastille.

Vévoda, jenž nevěděl, že má Bussy žebřík v předpokoji a nenadál se, že někdo může takto chodit sám po ulicích pařížských, myslil, že Bussy půjde si domů pro koně a služebníka. Tak ztratil přípravami deset minut. Za těch deset minut Bussy, svižný a zamilovaný, urazil tři čtvrtiny cesty.

Bussy byl šťasten, jako jsou zpravidla šťastni odvážní lidé; nesetkal se po cestě s nikým, a když se přiblížil k domu, uzřel světlo v okně.

To bylo znamení smluvené mezi ním a Dianou.

Hodil žebřík na balkon. Žebřík měl šest háků opačně zahnutých, a proto vždy se za něco zachytil.

Na tento šramot Diana zhasila lampu a otevřela okno, aby náležitě upevnila žebřík.

Všecko bylo odbyto ve chvílce.

Diana rozhlédla se po prostranství; pátrala zrakem do všech koutů.

Zdálo se jí, že není nikde ani živé duše.

Pokynula tedy Bussymu, že může vystoupiti.

Bussy na toto znamení vylezl nahoru po žebříku, bera najednou dva přičle; bylo jich deset: bylo k tomu tedy potřebí pěti kroků čili pěti vteřin.

Tato chvíle byla šťastně zvolena, neboť právě když Bussy stoupal do okna, pan de Monsoreau, naslouchav trpělivě déle než deset minut u dveří ženinych, scházel namáhavě ze schodů, opíraje se o rámě služebníka, k němuž měl největší důvěru a který zastupoval Remyho s úspěchem vždy, když nebylo třeba obkladů a místních léků.

Dvojí tento manévr, jako by byl býval dílem obratného stratéga, provedl se tak, že Monsoreau otvíral dveře na ulici právě ve chvíli, kdy Bussy vtáhl žebřík dovnitř a Diana zavřela okno.

Monsoreau octl se na ulici; ale řekli jsme, že ulice byla pustá, a hrabě neviděl ničeho.

„Snad jsi byl špatně zpraven?“ ptal se Monsoreau služebníka.

„Nikoli, Monseigneur,“ odpovídal oslovený. „Přicházím právě z paláce vévody d'Anjou, a štolba, jenž jest milým přítelem, řekl mi zcela určitě, že Monseigneur dal připravit dva koně na dnešní večer. Snad, Monseigneur, chtěl jeti jinam, než sem.“

„Kampak by jinam jezdil?“ řekl Monsoreau zakaboněn.

Hrabě byl jako všichni žárlivci, kteří myslí, že všechno ostatní lidstvo nemá nic jiného na starosti, než pronásledovati je.

Rozhlédl se podruhé kolem a zamumlal:

„Snad bych byl učinil lépe, kdybych byl zůstal v pokoji Dianině. Ale snad umluvili spolu znamení, jimiž se dohodují; snad ho zpráva o mé přítomnosti, aniž jsem toho pozoroval. Lépe bude, když si počínám zvenčí, jak jsme smluvili. Doved' mne tam k úkrytu, o němž tvrdíš, že z něho lze všechno viděti.“

„Pojďte, Monseigneur,“ řekl služebník.

Monsoreau blížil se k naznačenému místu opíraje se napolo o rámě služebnickovo, napolo drže se zdi.

A vskutku, na dvacet nebo pětadvacet kroků od dveří směrem k Bastille byla ohromná spousta kamení, pocházející ze zbořených domů, jež bývala baštou dětí této čtvrti, když si hrály na vojnu, což bylo památkou zbylou mezi lidem na Armagnaky a Burgundy.

Uprostřed té to hromady upravil služebník úkryt, jenž mohl pojmuti a ukrýti dva lidi.

Rozprostřel svůj plášť po těchto kamenech, a Monsoreau schoukl se naň.

Služebník skrčil se mu k nohám.

Nabitá puška ležela pro všechny možné případy vedle nich.

Služebník chtěl připravit doutnák; ale Monsoreau ho zadržel a řekl:

„Počkej, času bude vždy dost. Číháme na královskou zvěř, a kdo vztáhne ruku na ni, propadá oprátce.“

A jeho oči, planoucí jako oči vlka číhajícího v sousedství ovčína, těkaly od okna Dianina až do nejzazších končin předměstí a od nejzazších končin předměstí do okolních ulic, neboť chtěl přistihnouti a bál se, aby nebyl přistižen.

Diana z opatrnosti zatáhla těžké kobercové záclony, takže jen jejich okrajem prodíral se slabý paprsek světelný, jenž byl jedinou známkou života v tomto domě úplně temném.

Monsoreau číhal sotva deset minut, když objevili se na rohu ulice Saint-Antoine dva koně.

Služebník ani nehlesl; vztáhl jen ruku směrem, kudy přijížděli koně. „Ano,“ řekl Monsoreau, „vidím.“

Oba jezdcí sestoupili z koně na rohu paláce des Tournelles a přivázali koně k železným kruhům, zadělaným do zdi k tomuto účelu.

„Monseigneur,“ mluvil Aurilly, „myslím, že přijíždíme pozdě. Šel sem asi rovnou od vás. Přišel o deset minut dříve nežli my, a jest již uvnitř.“

„Budiž,“ řekl princ, „ale neviděli-li jsme ho vejíti, uvidíme ho jistě vyjíti.“

„Ano, ale kdy?“ řekl Aurilly.

„Kdy budeme chtít,“ odvětil princ.

„Nebylo by to snad přílišnou zvědavostí, kdybych se optal, jak si hodláte počínati k tomu cíli?“

„Tot' snadná věc. Jeden z nás, na příklad ty, zaklepá na dveře pod záminkou, že se přichází optat po zdraví pana de Monsoreau. Každý milující leká se hluku. Až vejdeš do domu, vyskočí on oknem, a já, jenž budu venku, uvidím ho prchati.“

„A Monsoreau?“

„Co by ten k ďasů říkal? Jest mým přítelem, mám oň starost, dávám se ptáti po jeho zdraví, protože se mi za dne zdálo, že vypadá špatně. Nic není jednoduššího.“

„Tot' velice důmyslné, Monseigneur,“ řekl Aurilly.

„Slyšíš, co mluví?“ ptal se Monsoreau služebníka.

„Nikoli, Monseigneur; ale budou-li mluvíti dále, uslyšíme je najisto, protože přicházejí k nám.“

„Monseigneur,“ řekl Aurilly, „hle, tuto jest halda kamení, ve které se může Vaše Výsost pohodlně ukrýti.“

„Ano; ale počkej, snad bude viděti záclonami.“

Jak jsme řekli, Diana rozžehla opět nebo přistavila blíže k oknu lampu, a slabý svit pronikal z vnitřku ven. Vévoda a Aurilly přecházeli as deset minut hledající místa, odkud by jejich zraky mohly proniknouti do vnitřku pokoje.

Za tohoto přecházení Monsoreau vřel netrpělivostí a kladl často ruku na hlaveň ručnice, méně chladnou než jeho ruka.

„Oh! Mám to trpěti?“ mumlal. „Strpím ještě tuto nestoudnost? Nikoli, nikoli! Přešla mne již trpělivost. Tisíc láter! Nemohu spáti ani bděti, ani klidně trpěti, protože hanebný vrtoch zahrnil se v lenivém mozku toho prince bídáka! Nikoli, nejsem ke všemu ochotným sluhou, jsem hrabě de Monsoreau, a přijde-li sem, na mou čest, proženu mu kulku hlavou. Rozkřeš troudu, René, rozkřeš.“

Právě té chvíle princ, přesvědčiv se, že zraky jeho nikterak neproniknou do okna, vrátil se k svému plánu a chystal se ukrýti v haldě rumu, a Aurilly chtěl se odebrati ke dveřím, aby na ně zaklepal; pojednou Aurilly, zapomínaje na rozdíl, jaký byl mezi ním a princem, položil prudce ruku na rameno vévody d'Anjou.

„Copak se děje?“ řekl princ s úžasem.

„Pojďte, Monseigneur, pojdte,“ řekl Aurilly.

„Pročpak?“

„Nevidíte nic třpytiti se nalevo? Pojdte, Monseigneur, pojdte.“

„Opravdu, vidím nějakou jiskru mezi kamením.“

„Je to troud muškety nebo arkebuzy, Monseigneur.“

„Ah, ah!“ řekl vévoda. „A kdo k ďásu může tam býti ukryt?“

„Někdo z přátel nebo služebníků Bussyho. Vzdalme se, pojdme oklikou a vraťme se jinou stranou. Služebník učiní poplach, a uvidíme Bussyho lézti oknem.“

„Máš pravdu,“ řekl vévoda. „Pojd!“

Oba dva prošli ulicí na prostranství, kde měli uvázaný koně.

„Odcházejí,“ řekl služebník.

„Ano,“ řekl Monsoreau. „Poznals je?“

„Zdá se mi, že je to princ a Aurilly.“

„Ovšem. Ale přesvědčím se o tom ihned ještě lépe.“

„Co zamýšlíte, Monseigneur?“

„Pojd!“

Zatím vévoda a Aurilly obešli ulicí Sainte-Catherine v úmyslu jíti podél zahrad a vrátiti se Bastillským boulevardem.

Monsoreau se vrátil a nařídil, aby mu připravili nosítka.

Co předvídal vévoda, stalo se.

Hlukem, který povstal příchodem Monsoreauovým, byl Bussy poplašen: světlo uhaslo znova, okno se otevřelo, provazový žebřík byl upevněn, a Bussy k veliké své lítosti musil prchat jako Romeo, nespatriv však jako Romeo prvního paprsku slunečního a zpěvu skřivánčího.

Ve chvíli, kdy se dostal na zem a Diana mu shodila žebřík, vévoda a Aurilly objevili se na rohu Bastilly.

Viděli pod oknem krásné Diany stín, visící mezi nebem a zemí. Ale stín ten ihned zmizel za roh ulice Saint-Paul.

„Pane hrabě,“ řekl služebník, „vždyť vzbouříme celý dům.“

„Co na tom?“ odpovídal Monsoreau zuřivě. „Jsem zde, tuším, pá-nem, a mám právo dělati ve svém domě to, co tu chtěl dělati pan vévoda d'Anjou.“

Nosítka byla připravena. Monsoreau poslal pro dva ze svých lidí, kteří bydlili v ulici des Pournelles, a když tito lidé, kteří provázeli ho obyčejně od té doby, co byl poraněn, přišli a zaujali místa u obou dvířek, dali se dva do nosítek zapřažení statní koně v klus a dříve nežli za čtvrt hodiny dojeli k paláci vévody d'Anjou.

Vévoda a Aurilly dojeli tam právě před nimi, a koně jejich nebyli ještě ani odstrojeni.

Monsoreau, jenž měl volný přístup k princovi, kdykoli chtěl, objevil se na prahu právě ve chvíli, kdy princ, odhodiv klobouk na křeslo, natahoval nohu sloužícímu, aby ho zul z bot.

Ale jeden ze služebnictva předešel ho o několik kroků a ohlásil příchod pana nejvyššího lovčího.

Kdyby byl blesk udeřil do oken princova pokoje, nebyl by ho více poděsil než tato zpráva.

„Pan de Monsoreau!“ zvolal s neklidem, jenž se jevil v bledosti jeho tváří i v rozechvění jeho hlasu.

„Ano, Monseigneur, já jsem to,“ řekl hrabě, potlačuje, či spíše snaže se potlačit krev, jež mu vřela v žilách.

Úsilí, jehož k tomu bylo potřebí, bylo tak mocné, že pan de Monsoreau cítil, kterak se nohy pod ním chvějí, i klesl na sedadlo stojící u vchodu do pokoje.

„Zabijete se, milý příteli,“ řekl vévoda, „a nyní jste tak bledý, jako byste padal do mdlob.“

„Nikoli, Monseigneur. Mám právě svěřiti Vaší Výsosti velmi důležité věci. Potom možná že padnu do mdlob.“

„Mluvte tedy, milý hrabě,“ řekl František, všecek jsa poděšen.

„Ale nikoli snad před vašimi lidmi,“ řekl Monsoreau.

Vévoda propustil všechny přítomné, i Aurillyho.

Oba zůstali sami spolu.

„Vaše Výsost se právě vrátila?“ řekl Monsoreau.

„Jak vidíte, hrabě.“

„Jest velikou neopatrností od Vaší Výsosti, že takto jezdí v noci po ulicích.“

„Jak to víte, že jsem jezdil po ulicích?“

„Vždyť jste všecek zaprášen, Monseigneur...“

„Pane de Monsoreau,“ řekl princ s výrazem, jemuž nebylo lze neporozuměti, „provozujete snad ještě nějaké jiné zaměstnání vedle úřadu nejvyššího lovčího?“

„Špehounství? Ano, Monseigneur. Dnes špehuje každý, ten víc, onen méně, a já nedělám nic jiného než ostatní.“

„A co vám vynáší to zaměstnání, pane?“

„Dovídám se, co se děje.“

„To jest divná věc,“ řekl princ, přistupuje blíže ke zvonku, aby v případě potřeby mohl rychle zazvoniti.

„Velice divná,“ řekl Monsoreau.

„Povězte mi tedy, co mi máte říci.“

„Proto jsem přišel.“

„Dovolíte, abych se posadil?“

„Zanechte ironie, Monseigneur, vůči pokornému a věrnému příteli, jakým jsem já, jenž přichází v tuto hodinu a při chatrném stavu svého zdraví jen proto, aby vám prokázal znamenitou službu. Usedl-li jsem, Monseigneur, ujišťuji vás svou ctí, že se to stalo jen proto, že jsem se nemohl udržeti na nohou.“

„Službu?“ ptal se vévoda. „Službu?“

„Ano.“

„Mluvte tedy.“

„Monseigneur, přicházím k Vaší Výsosti od mocné osobnosti.“

„Od krále?“

„Nikoli, od Monseigneura vévody de Guise.“

„Ah!“ řekl princ. „Od vévody de Guise. Tot' něco jiného. Pojd'te blíže a mluvte zticha.“

XLI.

Jak pan vévoda d'Anjou podepsal, a když podepsal, mluvil

Nastala chvíle mlčení mezi vévodou d'Anjou a hrabětem de Monsoreau. Posléze vévoda, přerušiv první mlčení, optal se:

„Nuže, pane hrabě, co mi máte vyříditi od pánů de Guise?“

„Mnoho věcí, Monseigneur.“

„Psali vám tedy?“

„Nikoli. Páni de Guise nepíší již nic od té doby, kdy mistr Mikuláš David tak záhadným způsobem zmizel.“

„Byl jste tedy za vojskem?“

„Nikoli, oni sami přišli do Paříže.“

„Páni de Guise jsou v Paříži!“ zvolal vévoda.

„Ano, Monseigneur.“

„A já jsem jich neviděl!“

„Jsou příliš opatrní, aby se vydávali všanc a aby vydávali všanc Vaši Výsost.“

„A nejsem zpraven o jejich příchodu?“

„Jste, Monseigneur. Vždyt' vás o tom zpravuji.“

„Proč sem přicházejí?“

„Přicházejí ke schůzce, k níž jste je pozval, Monseigneur.“

„Já že jsem je pozval ke schůzce?“

„Ovšem, téhož dne, kdy byla Vaše Výsost uvězněna, dostala dopis pánů de Guise, a Vaše Výsost odpověděla na tento dopis tím, že vzkázala po mně, aby se dostavili do Paříže ve dnech od 31. května do 2. června. Dnes máme 31. května. Zapomněl-li jste vy pánů de Guise, páni de Guise, jak vidíte, nezapomněli na vás, Monseigneur.“

František zbledl.

Od onoho dne zběhlo se tolik událostí, že zapomněl nadobro na tuto schůzku, jakkoli byla důležitá.

„Pravda,“ řekl. „Ale styky, jež byly tenkrát mezi pány de Guise a mnou, již přestaly.“

„Je-li tomu tak, Monseigneur,“ řekl hrabě, „uděláte dobře, zpravíte-li je o tom, neboť se domnívám, že oni posuzují věc zcela jinak.“

„Jak to?“

„Ano, vy snad myslíte, že všechny svazky mezi vámi pominuly; ale oni se domnívají, že svazky ty trvají dále.“

„Toť past, milý hrabě, toť vnařidlo, na něž člověk jako já nedá se chytiti dvakrát po sobě.“

„A kdy byl Monseigneur chycen po prvé?“

„Kdy jsem byl chycen? V Louvru, u všech všudy!“

„Bylo to vinou pánů de Guise?“

„Toho neříkám,“ mumlal vévoda, „pravím jen, že nepřispěli ničím k mému útěku.“

„To by bylo šlo ztěžka, vždyť byli sami na útěku.“

„Pravda,“ mumlal vévoda.

„Ale když jste se dostal do Anjou, nebylo-liž mi od nich uloženo, abych vám vyřídil, že můžete vždy spoléhati na ně, jako oni mohou spoléhati na vás, a že toho dne, kdy potáhnete na Paříž, potáhnou oni také?“

„To je také pravda,“ řekl vévoda. „Ale netáhl jsem na Paříž.“

„Táhl jste, Monseigneur, vždyť jste tu.“

„Ano, ale jsem v Paříži jako spojenec svého bratra.“

„Monseigneur dovolí, abych podotkl, že jest více než spojencem Guisů.“

„Čímpak jsem tedy?“

„Monseigneur jest jejich spoluvíníkem.“

Vévoda d'Anjou zahryzl se ve rty.

„A pravíte, že vám uložili, abyste mne zpravil o jejich příchodu?“

„Ano, Vaše Výsosti, poctili mne tímto úkolem.“

„A nesvěřili vám pohnutek svého návratu?“

„Svěřili mi vše, Monseigneur, vědouce, že jsem důvěrníkem Vaší Výsosti; pohnutky i záměry.“

„Mají tedy záměry? Jaké?“

„Stále tytéž.“

„A domnívají se, že je lze provést?“

„Pokládají to za jisté.“

„A účelem těch záměrů je stále...“

Vévoda se zarazil, nemaje odvahy pronést slova, jež měla následovati po těch, jež pronesl.

Monsoreau dořekl za vévodu:

„Učiniti vás králem francouzským, ano, Monseigneur.“

Vévoda cítil, kterak mu ruměncem polévá tvář.

„Jest však příhodná doba k tomu?“ optal se.

„Vaše moudrost rozhodne o tom.“

„Moje moudrost?“

„Ano; posuďte fakta, fakta zřejmá a nevyvratná.“

„Nuže!“

„Jmenování krále náčelníkem Ligy bylo pouhou komedií, brzy prohlédnutou a také brzy odsouzenou. Nyní nastává reakce, a celý stát bouří se proti tyranii krále a jeho stvůr. Kázání jsou výzvami do boje, chrámy jsou místy, kde lidé zlořečí králi, místo aby se modlili k bohu. Vojsko chvěje se netrpělivostí, občané se spolčují, naši emisáři nestačí přinášeti podpisy a nové přihlášky k Lize. Konečně panování krále z rodu Valois chýlí se ke konci. Za takovýchto okolností pánové de Guise potřebují vážného nápadníka trůnu a volba jejich padla ovšem na vás. Vzdáváte se tedy svých dřívějších plánů?“

Vévoda neodpověděl.

„Nuže,“ ptal se Monsoreau, „co myslí Monseigneur?“

„Co myslím?“ odpovídal princ. „Myslím...“

„Monseigneur ví, že může mluvit zcela upřímně přede mnou.“

„Myslím,“ řekl vévoda, „že bratr nemá dítek; že po jeho smrti trůn připadne mně; že jest chatrného zdraví. Proč bych se tedy spolčoval

se všemi těmi lidmi, proč bych zadával svému jménu, své důstojnosti a bratrské oddanosti ve zbytečném soupeření, proč bych sahal s nebezpečností po tom, co mi připadne samo sebou bez nebezpečností?“

„V tom právě mýlí se Vaše Výsost,“ řekl Monsoreau. „Trůn vašeho bratra nepřipadne vám jinak, než vezmete-li si jej sám. Páni de Guise nemohou sami býti králi, ale nechají vládnouti jen krále, jenž jim bude po chuti. Tímto králem, kterým chtějí nahraditi krále panujícího, zamýšleli učiniti Vaši Výsost. Odmítne-li Vaše Výsost, ujišťuji vás, že se ohlédnou po jiném.“

„A kdo by to byl?“ zvolal vévoda d’Anjou, kaboně se. „Kdo by se odvážil dosednouti na prestol Karla Velikého?“

„Bourbon místo krále z rodu Valois, Monseigneur, syn svatého Ludvíka za syna svatého Ludvíka.“

„Král navarrský?“ zvolal František.

„Pročpak ne? Jest mlád a statečný; nemá ovšem dětí, ale čeká se s jistotou, že je bude míti.“

„Jest hugenot.“

„Což se nestal katolíkem za noci bartolomějské?“

„Ale zřekl se zase katolické víry.“

„Vidíte, Monseigneur, co učinil pro život, učiní také pro trůn.“

„Domnívají se tedy, že upustím od svých práv a nebudu jich hájiti?“

„Myslím, že s tím počítají.“

„Postavím se jim, jak se patří!“

„Nevím! Jsou to válečníci!“

„Postavím se v čelo Ligy.“

„Oni jsou duší Ligy.“

„Spojím se s bratrem.“

„Váš bratr bude mrtev.“

„Vyzvu na pomoc vladaře evropské.“

„Vladaři evropští pustí se rádi do války s vladaři, ale rozmyslí si to, aby se pustili do války s národem.“

„Jak to s národem?“

„Ovšem, páni de Guise jsou odhodláni ke všemu, i zříditi stavy, i zavésti republiku.“

František sepal ruce v nevýslovné úzkosti. Monsoreau byl strašlivý ve svých odpovědích, jež tak dobře odpovídaly.

„Republiku?“ zamumlal.

„Bože, ovšem, jako ve Švýcařích, v Janově a v Benátkách.“

„Ale moje strana nedovolí, aby ve Francii byla zřízena republika.“

„Vaše strana?“ řekl Monsoreau. „Monseigneur, byl jste tak nezištný, tak velkodušný, že, na mou čest, vaše strana skládá se již jen z pana de Bussy a mne.“

Vévoda nemohl potlačit příšerného úsměvu.

„Jsem vázán,“ řekl.

„Skoro, Monseigneur.“

„Pročpak tedy vyjednávají se mnou, nemám-li již žádné moci, jak pravíte?“

„To jest, Monseigneur, nemůžete ničeho bez pánů de Guise, ale s nimi zmůžete všecko.“

„S nimi zmožu všecko.“

„Ano, rcete slovo, a jste králem.“

Vévoda povstal u velikém rozčilení, přecházel pokojem a muchlal vše, co mu přišlo pod ruku: záclony, portiéry a stolní pokrývky, konečně zastavil se před Monsoreauem a řekl:

„Řekls pravdu, hrabě, že mám jen dva přátele, tebe a Bussyho.“

A pronesl ta slova s přívětivým úsměvem, který se mu podařilo vylouditi v bledosti a v rozčilení.

„Nuže?“ řekl Monsoreau s okem zářícím radostí.

„Tedy, věrný služebníče, mluv, poslouchám tě,“ řekl vévoda.

„Velíte tak, Monseigneur?“

„Ano.“

„Nuže, zkrátka a dobře, plán je tento.“

Vévoda zbledl, ale stanul a poslouchal.

Hrabě mluvil dále:

„Za týden jest Božího těla, není-li pravda, Monseigneur?“

„Ano.“

„Král zamýšlí již dávno uspořádati v posvátný ten den průvod po hlavních klášterích pařížských.“

„Pořádá takovýto průvod o Božím těle každého roku.“

„Jak Vaše Výsost ví, jest král bez stráží aneb aspoň zůstanou stráže vždy u dveří. Král stane u každého oltáře, pomodlí se pětkrát Otčenáš a Zdravas a kromě toho sedm kajících žalmů.“

„Vím to vše.“

„Půjde také do kláštera svaté Genovefy.“

„Zajisté.“

„Ale ježto se stane vpředu kláštera nehoda...“

„Nehoda?“

„Ano, v noci před Božím tělem proboří se stoka.“

„A dále?“

„Oltář nebude moci státi pod sloupením, postaví se tedy na dvoře.“

„Poslouchám.“

„Počkejte: král vejde, a čtyři pět lidí vejde s ním; ale za králem a těmito čtyřmi nebo pěti lidmi zavrou se dveře.“

„A co dále?“

„Dále?“ řekl Monsoreau. „Vaše Výsost zná mnichy, kteří budou míti na starosti Jeho Veličenstvo v klášteře.“

„Budou to titíž.“

„Ano, titíž, kteří byli přítomni korunovaci Vaší Výsosti.“

„A odváží se vztáhnouti ruku na pomazaného Páně?“

„Jen aby ho ostříhali, nic více; znáte přece čtyřverší:

Ze tří korun první nevděkem

ztratil jsi a útekem.

Druhá již ti z hlavy letí,

nůžky vystříhají třetí.“

„Odvází se toho?“ zvolal vévoda s okem chtivě planoucím. „Dotknou se hlavy královské?“

„To již přece nebude králem.“

„Jak to?“

„Neslyšel-liž jste o bratru genovefinovi, svatém muži, jenž zatím káže a co nevidět bude dělati zázraky?“

„O bratru Gorenflotovi?“

„Ovšem.“

„Týž, který chtěl hlásati Ligu s ručnicí na rameně?“

„Týž. Nuže, král bude doveden do cely; tam pohne ho bratr Gorenflot, aby podepsal listinu, kterou se vzdává trůnu; až podepíše, paní de Montpensier přijde s nůžkami v ruce. Nůžky jsou již koupěny, paní de Montpensier nosí je zavěšeny po boku. Jsou to krásné nůžky z masivního zlata a podivuhodně cizelovány: velkým pánům třeba prokazovati velikou čest.“

František mlčel; falešné jeho oko šířilo se jako oko kočky, jež číhá potmě na lup.

„Ostatek zajisté si domyslíte, Monseigneur,“ pokračoval hrabě. „Lidu se oznámí, že král pojal opravdovou lítost nad svými poklesky a projevil přání zůstatí v klášteře. Budou-li snad někteří pochybovati, že nový svůj stav zvolil dobrovolně, pan vévoda de Guise má v rukou vojsko, pan kardinál církve, pan de Mayenne občanstvo. S touto trojí mocí lze donutiti lid, aby věřil všemu.“

„Ale obviní mne z násilnosti,“ řekl vévoda po chvíli.

„Vždyť tam nemusíte choditi.“

„Budou mne pokládati za uchvatitele.“

„Monseigneur zapomíná, že král se zřekne trůnu.“

„Král však se nezřekne.“

„Bratr Gorenflot je tuším nejen velice nadaný člověk, ale také silák.“

„Plán je tedy pevně stanoven?“

„Úplně.“

„A nebojí se, že je prozradím?“

„Nikoli, Monseigneur, neboť mají ještě jiný plán, neméně bezpečný, pro případ, že byste je zradil.“

„Ah, ah!“ řekl František.

„Ano, Monseigneur, a tohoto plánu neznám; vědí příliš dobře, že jsem vaším věrným přítelem, aby mi jej svěřovali. Víím jen tolik, že plán ten jest.“

„Vzdávám se tedy, hrabě; co mám dělati?“

„Schváliti.“

„Nuže, schvaluji.“

„Ano; ale to nestačí schváliti jen slovy.“

„A jakpak to mám ještě schváliti?“

„Písemně.“

„Jen blázen může mysliti, že bych k tomu svolil.“

„A proč?“

„Nezdaří-li se spiknutí?“

„Právě pro případ, že by se nezdařilo, jest potřebí podpisu Monseigneurova.“

„Mé jméno má jim tedy býti baštou?“

„Ničím jiným.“

„Pak odmítám tento požadavek co nejrozhodněji.“

„Nemůžete již odmítnouti.“

„Že nemohu?“

„Nemůžete.“

„Pominul jste se rozumem?“

„Odmítnutí znamenalo by tolik co zrada.“

„Čím?“

„Tím, že jsem chtěl mlčeti, a Vaše Výsost rozkázala mi, abych mluvil.“

„Budiž tedy! Necht' pánové počínají si, jak chtějí, já aspoň zvolím si své nebezpečství.“

„Monseigneur, střežte se špatné volby!“

„Odvážím se toho,“ řekl František poněkud jsa vzrušen, ale snaže se zachovati si duševní rovnováhu.

„Ve vašem zájmu, Monseigneur,“ řekl hrabě, „neradím vám toho.“

„Ale ublížím si, podepíše-li.“

„Nepodepíšete-li, ublížíte si více; zavraždíte se!“

„Opovážili by se?“

František se zachvěl.

„Opováží se všeho, Monseigneur. Spiknutí pokročilo již velice a musí se zdařiti stůj co stůj.“

Vévoda kolísal v nerozhodnosti snadno pochopitelné. Posléze řekl:

„Podpíše.“

„Kdy?“

„Zítra.“

„Nikoli zítra, Monseigneur; podepíšete-li, podepíšete hned.“

„Vždyť páni de Guise musí sestaviti napřed znění závazku, který přejímám vůči nim.“

„Znění to jest sestaveno, Monseigneur; přináším je.“

Monsoreau vytáhl z kapsy papír, byl to úplný a bezpodmínečný souhlas s plánem nám známým.

Vévoda četl od začátku do konce a hrabě mohl pozorovati, že čím dále, tím více bledl; když dočetl, kolena chvěla se pod ním tak, že usedl, či spíše klesl, ke stolu.

„Vezměte, Monseigneur,“ řekl Monsoreau, podávaje mu pero.

„Musím tedy podepsati?“ řekl František, klada si ruku na čelo, neboť hlava se mu točila.

„Musíte, chcete-li; nikdo vás k tomu nenutí.“

„Nutíte mne, neboť mi hrozíte zavražděním.“

„Nehrozím vám, bůh chraň, Monseigneur; varuji vás, toť velký rozdíl.“

„Ukažte!“ řekl vévoda.

A jakoby s největším sebezpřemáháním vzal či spíše vytrhl pero z rukou hraběte a podepsal.

Monsoreau sledoval ho okem planoucím s výrazem nenávisti i naděje; když viděl, že přiložil pero na papír, musil se opřít o stůl,

zdálo se, že zřítelnice jeho oka šířila se stále více, když vévoda psal písmena, z nichžto skládalo se jeho jméno.

„Ah!“ řekl, když vévoda dopsal.

A popadnuv papír pohybem neméně prudkým, nežli vévoda dříve uchopil pero, složil jej a zastrčil mezi košili a hedvábnou šňůrovou látku, jež se tenkrát nosila místo vesty, zapjal si kabát a zahalil se do pláště.

Vévoda díval se naň s úžasem, nechápaje nikterak výrazu bledé jeho tváře, kterou jako by šlehal blesk ďábelské radosti.

„A nyní, Monseigneur, buďte opatrný,“ řekl Monsoreau.

„Jak to?“ ptal se vévoda.

„Ano, nechodte v noci po ulicích s Aurillym, jako jste chodil ještě před chvílí.“

„Co to znamená?“

„To znamená, Monseigneur, že dnes večer pronásledoval jste svou láskou ženu, kterou manžel její zbožňuje a na kterou žálí tak, že jest schopen... přísámbohu, zabítí každého, kdo se k ní přiblíží bez jeho dovolení.“

„Míníte snad sebe a svou choť?“

„Ano, Monseigneur, když jste tak rázem uhodl, nepokusím se ani zapíratí. Pojal jsem za manželku Dianu de Méridor, náleží mi a nebude náležeti jinému, aspoň ne za mého života, ani princi. A hledte, Monseigneur, abyste tím byl úplně jist, přísahám to při svém jméne a na tuto dýku.“

A dotkl se téměř hrotem dýky prsou prince, jenž poděšen ucouvl.

„Pane, vyhrožujete mi,“ řekl František bledý hněvem a zuřivostí.

„Nikoli, pane princi, pronáším toliko výstrahu jako před chvílí.“

„A jaká je to výstraha?“

„Výstraha každému, kdo by myslil na mou ženu!“

„A já,“ vzkřikl vévoda d'Anjou, jsa vztekem bez sebe, „já, manželí hlupče, vám odpovídám, že vaše výstraha přichází trochu pozdě, protože vaši ženu již někdo má.“

Monsoreau strašlivě vzkřikl a vjel si oběma rukama do vlasů.

„Vy ne,“ koktal, „vy ne, Monseigneur?“

A ruka jeho pořád ještě svírala dýku, jako by chtěla se vztáhnouti a prokláti prsa princova.

František ucouvl.

„Šlíte, hrabě,“ řekl, chystaje se zazvoniti.

„Nikoli, vidím dobře, mluvím rozumně a chápu jasně; řekl jste, že někdo má mou ženu; řekl jste to.“

„Opakuji to.“

„Jmenujte osobu a dokažte čin!“

„Kdo byl ukryt s ručnicí dnešního večera na dvacet kroků od vašeho domu?“

„Já.“

„Nuže, hrabě, právě v tu dobu...“

„Právě v tu dobu...“

„Byl někdo u vás, vlastně u vaší ženy.“

„Viděl jste ho vcházeti do domu?“

„Viděl jsem ho vycházeti z domu.“

„Dveřmi?“

„Oknem.“

„Poznal jste jej?“

„Ano,“ řekl vévoda.

„Jmenujte ho,“ zvolal Monsoreau, „jmenujte ho, Monseigneur, nebo neručím za nic.“

Vévoda přešel si rukou čelo, a cosi jako úsměv přelétlo jeho rty. Pak řekl:

„Pane hrabě, zaručuji se vám slovem královského prince, bohem i duší svou, že do téhodne vám vyzradím jméno muže, jemuž náleží vaše žena.“

„Přísaháte to?“ zvolal Monsoreau.

„Přísahám.“

„Nuže, Monseigneur,“ řekl hrabě s úderem v prsa na místě, kde byl papír podepsaný princem, „... do téhodne, sice, rozumíte...?“

„Přijďte do téhodne. Nic víc vám neřeknu.“

„A je to tak lépe,“ řekl Monsoreau. „Do téhodne budu aspoň míti pohromadě všechny síly, a tomu, kdo se chce pomstíti, jest potřebí, aby měl všechny síly pohromadě.“

A odešel, pokynuv princí na rozloučenou posunkem, který nebyl nepodoben vyhrůžce.

XLII.

Procházka u paláce des Tournelles

Zatím vrátili se pomalu šlechtici anjouští do Paříže.

Kdybychom řekli, že se vraceli s důvěrou, lhali bychom. Znali příliš dobře krále, jeho bratra a matku, aby mohli doufati, že se věci odbudou objímáním v rodině.

Měli stále na paměti hon, který na ně uspořádali přátelé královi, i nemohli uvěřiti, že by jim nyní byl připraven triumf jakožto pendant k této dosti nepřijemné ceremonii. Vraceli se tedy nesměle a vklouzli do města ozbrojeni až po zuby, hotovi jsouce vypáliti ránu při nejmenším podezřelém hnutí, a nežli se dostali do paláce anjouského, tasili padesátkrát na občany, kteří nedopustili se ničeho jiného, než že se na ně dívali. Zejména Antraguét počínal si zuřivě a svaloval všecku vinu na milce královny a umiňoval si, že si s nimi příležitostně jak se patří promluví.

Svěřil se s tímto záměrem Ribeiracovi, člověku dobré rady, a ten mu odpověděl, že dříve než si dopřejí podobného vyražení, musí míti blízko na hranice.

„Nějak to provedeme,“ řekl Antraguét.

Vévoda přijal je vlídně.

Byli to lidé jeho, jako páni de Maugiron, Quélus, Schomberg a d'Épernon byli lidmi královými.

Řekl jim hned na uvítanou:

„Přátelé, zdá se, že vám ukládají o hrdla. Takový vítr fouká, a tak by vás mohli přivítati. Mějte se jen na pozoru!“

„Máme se na pozoru, Monseigneur,“ odvětil Antraguét. „Ale nebylo-liž by slušno učiniti nejuctivější poklonu Jeho Veličenstvu? Neboť nebude-li se skrývati, nebude to ke cti anjouskému kraji. Co o tom soudíte?“

„Máte pravdu,“ řekl vévoda. „Jděte, a chcete-li, doprovodím vás.“

Všichni tři pohlédli na sebe, jako by se radili. Vtom vešel Bussy a spěchal obejmout přítele.

„Dali jste si na čas, nežli jste přišli,“ řekl. „Ale co to slyším? Jeho Výsost nabízí se, že se půjde dát zabít do Louvru jako Caesar do senátu římského! Nezapomínejte, že každý z pánů milců odnesl by rád kousek Monseigneura pod pláštěm.“

„Však se, milý příteli, dostaneme do sebe s těmi pány.“

Bussy se usmál a řekl:

„Uvidíme, uvidíme.“

Vévoda podíval se naň pátravým pohledem.

„Pojďme do Louvru,“ řekl Bussy, „ale jen my, Monseigneur zůstane ve své zahradě a bude srážeti makovice.“

František smál se naoko velice vesele. Jisto však jest, že v nitru byl šťasten, že se vyhnul robotě.

Anjouané se vyšňořovali, jak nejlépe dovedli.

Byli to vznešení pánové, kteří spotřebovali příjem oteckých statků na hedvábí, aksamit a prýmky.

Byli-li pohromadě, byla to nádherná směs zlata, drahokamů a brokátu, jež budila cestou jásot v lidu, jehožto neomylný cit tušil pod nádherným tím vyšňořením srdce, planoucí záštími k milcům královým.

Jindřich III. nechtěl přijmouti pány anjouské, a ti čekali marně v galerii.

Páni Quélus, Maugiron, Schomberg a d'Épernon se zdvořilým pozdravem a projevující nejhlubší politování zvěstovali to sami Anjouanům.

„Ah, pánové,“ řekl Antraguét, neboť Bussy ustupoval co nejvíce do pozadí, „je to smutná zpráva; ale ve vašich ústech ztrácí mnoho své nepříjemnosti.“

„Pánové,“ řekl Schomberg, „jste výkvět uhlazenosti a dvornosti. Nebylo by vám snad libo, abychom zaměnili tuto audienci, k níž nedošlo, v malou procházku?“

„Oh, pánové, přišli jsme požádat vás o to,“ řekl hbitě Antraguët, jehož ramene Bussy se lehce dotkl, řka:

„Mlč a nech je mluvit.“

„Kam půjdeme?“ řekl Quélus, vzpomínaje.

„Znám rozkošné místo blíž Bastilly,“ řekl Schomberg.

„Jdeme za vámi, pánové,“ řekl Ribeirac. „Jděte napřed.“

Čtyři přátelé královi vyšli z Louvru následováni jsouce čtyřmi Anjouany, a zamířili po nábřežích k bývalé ohradě des Tournelles, tehdaž koňskému trhu, rovnému to prostranství, porostlému troškou chatrných stromů a opatřeného sem tam závorami k zadržování nebo přivazování koní.

Po cestě vzalo se všech osm šlechticů pod paží a chovajíce se druh k druhu co nejdvořileji, byli spolu samý šprým a žert k velikému úžasu občanstva, jež litovalo, že před chvílí volalo Anjouanům slávu; měli jim za zlé, že se bratří se sběří Herodovou.

Došli na místo. Quélus ujal se slova a řekl:

„Tu jest pěkný terén, místo je tiché, a noha stojí pevně na tomto místě.“

„Opravdu,“ řekl Antraguët, přesvědčuje se o tom několikerým podupem.

„Nuže,“ pokračoval Quélus, „myslili jsme, tito pánové a já, že si přejete některého z těchto dní doprovodit nás až sem, abyste sekundovali, tercovali a quartovali panu de Bussy, jenž nám prokázal čest tím, že nás všechny čtyři vyzval na souboj.“

„Pravda,“ řekl Bussy zaraženým přátelům.

„Vždyť se o tom nezmínil ani slovem!“ zvolal Antraguët.

„Oh, pan de Bussy jest člověk, jenž zná cenu věcí,“ řekl Maugiron.
„Nenamítáte ničeho proti tomu, pánové z Anjou?“

„Ovšemže nikoliv,“ odpověděli tři Anjouané jediným hlasem.
„Vážíme si nesmírně této pocty.“

„To jest znamenité,“ řekl Schomberg, mna si ruce. „Nyní bychom mohli snad vyvoliti druh druhu.“

„Tento způsob se mi dosti zamlouvá,“ řekl Ribeirac s očima plaučícíma, „... a tedy...“

„Nikoli,“ přerušil ho Bussy, „není to správné. Jsme ovládáni všichni týmiž city; jsmet' nadšeni bohem samým. Bůh tvoří myšlenky lidské, pánové, věřte tomu, kdo s kým má jíti. Víte ostatně, že nic není nestrannějšího pro případ, že bychom se shodli o tom, aby ten, kdo bude nejdříve volný, podnikl zápas s ostatními.“

„A to jest nezbytno! Toť nezbytno!“ volali milci.

„Tedy tím spíše nutno, abychom učinili jako Horatiové: rozhodněme losem!“

„Rozhodli Horatiové losem?“ ptal se Quélus přemýšleje.

„Domnívám se tak, a zajisté právem,“ odpověděl Bussy.

„Učiňme tedy podobně.“

„Počkejte ještě na chvíli!“ řekl Bussy. „Dříve než bude každý z nás znáti svého soupeře, shodněmež se o pravidlech zápasu. Nebylo by v pořádku, aby o podmínkách souboje jednalo se teprve po volbě protivníků.“

„Toť snadná věc,“ řekl Schomberg. „Budeme se bítí až do smrti, jak řekl pan de Saint-Luc.“

„Zajisté; ale jak se budeme bítí?“

„Kordem a tulichem,“ řekl Bussy. „Jsme všichni vycvičeni.“

„Pěšky?“ ptal se Quélus.

„Copak bychom dělali s koňmi? Na koni není volných pohybů.“

„Tedy pěšky.“

„Kterého dne?“

„Co nejdříve.“

„Nikoli,“ řekl d'Épernon. „Mám uvéstí do pořádku tisíce věcí, sepsati závět'. Promiňte, ale mám za to, že bude lépe počkati... Tři až šest dní jen zostří chuť.“

„Toť řeč statečného muže!“ řekl Bussy ironicky.

„Platí tedy?“

„Ano. My si vždycky znamenitě porozumíme.“

„Nyní tedy rozhodněme losem!“ řekl Bussy.

„Počkejte chvíli!“ řekl Antraguét. „Navrhuji toto: Rozdělme terén jako nestranní lidé. Jména budou tažena vždy po dvou, proto vymezme na terénu čtyři oddíly pro každou ze čtyř dvojic.“

„Dobře řečeno.“

„Navrhuji pro číslo 1 obdélník mezi dvěma lipami... Tam je pěkné místo.“

„Platí.“

„Ale což slunce?“

„Druhý ve dvojici bude v tom hůře; bude obrácen k východu.“

„Nikoli, pánové, to by bylo nespravedlivé,“ řekl Bussy. „Pobijtež se, ale nevráždětež se. Opišme polokruh a postavme se všichni proti slunci; necht' na nás slunce svítí ze strany.“

Bussy ukázal pozici navrhovanou, jež byla přijata; pak tahala se losem jména.

Schomberg byl vytažen první, Ribeirac druhý. Byli ustanoveni za první dvojici.

Quélus a Antraguét byli druhou dvojicí.

Livarot a Maugiron třetí.

Při jméně Quélusově zakabonil se Bussy, jenž by byl rád Quélusa dostal za soupeře.

D'Épernon, vida, že jest losem určen za protivníka Bussyho, zbledl a musil se tahati za kníry, aby vyloudil trochu červenosti na bledých tvářích.

„Nyní, pánové,“ řekl Bussy, „až do dne zápasu náležíme si všichni vespolek. Jde o život a o smrt; jsme přáteli. Zúčastníme se hostiny v paláci Bussyském?“

Všichni se uklonili na znamení souhlasu a vrátili se do paláce Bussyho, kde zůstali pohromadě při nádherné hostině až do rána.

XLIII.

Chicot usíná

Všecky tyto přípravy Anjouanů byly pozorovány nejprve králem a pak Chicotem.

Jindřich se zmítal nepokojem v Louvru, čekaje netrpělivě, až se jeho přátelé vrátí z procházky s pány z Anjou.

Chicot sledoval procházku zpozzdáli a zkoumal jakožto znalec, čeho nikdo nechápal tak, jak on, a převěsdciv se o záměrech Bussyho a Quélusa, obrátil se a zamířil k obydlí Monsoreauovu.

Monsoreau byl chytrák; ale na Chicota nevyzrál: Gaskoněc přinášel mu projev soustrasti od krále. Jak by ho neměl přijmouti co nejvlídněji?

Chicot zastihl Monsoreaua na loži.

Včerejší návštěva podlomila všechny síly jeho těla, sotva poněkud utužené; a Remy s rukou na bradě čekal mrzutě na první záchvaty horečky, jež hrozila schvátiti svou obět.

Nicméně mohl Monsoreau pustiti se do hovoru a dosti obratně utajiti svůj hněv proti vévodovi d'Anjou, takže každý jiný nežli Chicot nebyl by ničeho tušil. Ale čím byl mlčenlivější a upjatější, tím více vnikal Gaskoněc do jeho myšlenek.

„Opravdu,“ řekl si v duchu, „nikdo nemůže býti tak horlivě oddán panu vévodovi d'Anjou, aby neměl něco za lubem.“

Chicot, jenž znal se v nemocných, pátral také, není-li horečka hraběte komedií, jako byla nedávno nemoc Mikuláše Davida.

Ale Remy neklamal; a při prvním ohmatání tepny Monsoreauovy pomyslil si Chicot:

„Tento jest doopravdy nemocen a není schopen ničeho. Zbývá pan de Bussy; podívejme se, čeho ten jest schopen.“

A pospíšil do paláce Bussyského, jenž planul září světla a z něhož vycházely vůně, nad nimiž by bylo srdce Gorenflotovo zaplesalo radostí.

„Žení se snad pan de Bussy?“ optal se jednoho ze služebnictva.

„Nikoli,“ odpověděl tázaný. „Pan de Bussy smířil se s některými pány ode dvora, a teď se oslavuje to smíření hostinou, velkolepou hostinou.“

„Nezamýšlí-li otrávití je, čehož podle mého přesvědčení není schopen, jest Jeho Veličenstvo i z této strany bezpečno,“ pomyslí si Chicot.

Vrátil se do Louvru a spatřil Jindřicha, jenž přecházel šermířským sálem, klna všemu světu.

Poslal totiž tři kurýry ke Quélusovi, a protože ti lidé nechápali, proč Jeho Veličenstvo se znepokojuje, zastavili se zkrátka u pana de Birague syna, kde každý, kdo měl na sobě královskou livrej, nacházel vždy plnou sklenici, kus šunky a zavařené ovoce.

Tak to dělal Birague, aby se udržel v přízni.

Když Chicot objevil se u dveří kabinetu, Jindřich hlasitě vzkřikl.

„Oh, drahý příteli,“ řekl, „víš, co se s nimi stalo?“

„S kým? S tvými milci?“

„Ach, ano, s mými ubohými přáteli.“

„S těmi je to zlé!“ odvětil Chicot.

„Zabili mi je!“ zvolal Jindřich povstávaje s hrozivým výrazem ve zraku.

„Myslím, že již leží bez vlády.“

„Víš to, a směješ se, šašku.“

„Počkej, milý synu, myslím, že leží bez vlády, protože jsou zpití namol.“

„Ah, šašku... Ublížuješ mi! Jak se opovažuješ hanobiti mé šlechtice?“

„Naopak, velebím je.“

„Tropíš si stále bláznů ze mne... Mluv vážně, prosím tě. Víš, že šli s Anjouany?“

„Jakpak bych to nevěděl?“

„A co z toho povstalo?“

„Řekl jsem ti, co z toho povstalo: jsou opilí namol, anebo skoro namol.“

„Ale což Bussy, Bussy?“

„Bussy je opíjí; je to velmi nebezpečný člověk.“

„Chicote, buď ke mně šetrnější!“

„Nuže, ano, Bussy pořádá hostinu tvým přátelům. Schvaluješ to?“

„Bussy jim dává hostinu! Oh, toť nemožno! Vždyť jsou to úhlavní nepřátelé.“

„Právě proto. Kdyby to byli přátelé, nepocítovali by potřeby opíjeti se vespolek. Poslyš: máš dobré nohy?“

„Pročpak?“

„Došel bys až k řece?“

„Došel bych až na konec světa, abych byl svědkem něčeho takového.“

„Nechod' až na konec světa, jdi jen do paláce Bussyho a tam uvidíš ten div.“

„Půjdeš se mnou?“

„Děkuji pěkně! Přicházím odtamtud.“

„Ale, Chicote...“

„Ne, nikoli! Uznáš, že když jsem to viděl, nepotřebuji, abych se o tom přesvědčoval. Nohy se mi zmenšily o tři palce, o které se mi zabořily do břicha. Kdybych šel ještě tam, zabořily by se mi až po kolena. Jdi, milý synu, jdi!“

Král pohlédl naň hněvivě.

„K čemupak se trápíš pro ty lidi?“ řekl Chicot. „Smějí se, hodují a dělají opozici tvé vládě. Odpověz na všechno po filozoficku: oni se smějí, smějme se také, oni hodují, objednej pro nás také něco dobrého a teplého; oni dělají opozici, my pojďme po večeři spát.“

Král neubráníl se úsměvu.

„Můžeš si lichotiti, žes pravým mudrcem,“ řekl Chicot. „Byli ve Francii králové kosmatí, král smělý, král veliký, králové líní: jsem jist, že tebe nazvou Jindřichem Trpělivým... Ah, milý synu, trpělivost jest krásná ctnost... Když člověk nemá žádné jiné.“

„Zrazen!“ řekl si král. „Zrazen... Ti lidé nemají ani šlechtických způsobů.“

„Vidíš,“ zvolal Chicot strkaje krále do sálu, kde připravili večeři, „znepokojuješ se o své přátele, lituješ jich, jako by byli mrtvi, a když ti řeknu, že nejsou mrtvi, pláčeš a znepokojuješ se zas... Jindřichu, ty naříkáš stále.“

„Pokoušíte mou trpělivost, pane Chicote.“

„Byl bys snad raději, aby každý z nich měl sedm či osm ran kordem v žaludku? Bud' tedy důsledný!“

„Chtěl bych, abych mohl spolehnouti na přátele,“ řekl Jindřich temným hlasem.

„Oh, ventre de biche!“ odpovídal Chicot. „Spolehni na mne; jsem tu, milý synu, jen mne živ. Přeji si bažanta... a lanýže,“ dodal, natahuje svůj talíř.

Jindřich, a jeho jediný přítel ulehli brzy, král vzdychaje, že má tak prázdné srdce, Chicot ztěžka oddychuje, že má tak plný žaludek.

Nazítří při malém ranním slyšení u krále objevili se páni de Quélus, Schomberg, Maugiron a d'Épernon. Huissier, jenž zpravidla otvíral, otevřel šlechticům portiéru.

Chicot ještě spal, král nemohl spáti. Seskočil zuřivě z lože, a trháje parfumované obklady z tváře a rukou, křičel:

„Ven, ven!“

Huissier v největším úžase vysvětlil šlechticům, že král jich nepřijímá.

Ti pohlédli na sebe se stejným úžasem.

„Sire,“ koktal Quélus, „chtěli jsme oznámiti Vašemu Veličenstvu...“

„Že již nejste opilí, není-liž pravda?“ křičel Jindřich.

Chicot otevřel oko.

„Dovolte, sire,“ řekl Quélus vážně, „Vaše Veličenstvo se mýlí...“

„Já nepil anjouského vína!“

„Ah... dobře, dobře!“ řekl Quélus, usmívaje se... „Chápu.“

„Copak?“

„Račíž Vaše Veličenstvo zůstati se mnou o samotě, a bude-li mu libo, pohovoříme si.“

„Nenávidím opilců a zrádců!“

„Sire!“ zvolali jakoby jedním hlasem všichni tři šlechtici.

„Strpení, pánové,“ řekl Quélus, zadržuje druhý. „Jeho Veličenstvo patrně špatně spalo a mělo ošklivé sny. Slovo postačí, aby se zpříjemnilo probuzení našemu zbožňovanému vladaři.“

Tato neomalená omluva poddaného vůči králi působila mocně na Jindřicha. Tušil, že lidé, kteří mají dosti smělosti takto mluvit, nemohli jednati jinak nežli čestně.

„Mluvte,“ řekl, „ale zkrátka.“

„Je to možno, sire, ale nesnadno.“

„Ano... třeba se dlouho zdržeti u jistých obvinění.“

„Nikoli, sire, budeme mluvití zpříma,“ řekl Quélus, pohlížeje na Chicota a huissiera, jako by opakoval žádost za poskytnutí soukromého slyšení.

Král pokynul rukou: huissier odešel, Chicot otevřel druhé oko a řekl:

„Mne si nevěšmejte; spím jako dudek.“

A zavřev obě oči chrápal, jako když řeže pilou.

XLIV.

Chicot se probouzí

Když viděli, že Chicot tak upřímně spí, nikdo si ho nevšímal.

Ostatně uvykli si již pohlížeti na Chicota jako na kus nábytku v ložnici králově.

„Vaše Veličenstvo,“ řekl Quélus ukláněje se, „Vaše Veličenstvo zná jen polovinu věci, a osměluji se tvrditi, že polovinu méně zajímavou. Jedli jsme opravdu všichni u pana de Bussy, nikdo z nás nehodlá zapírati toho; a ke chvále kuchaře páně Bussyova třeba podotknouti, že jsme jedli znamenitě.“

„Bylo tam zejména jakési rakouské či uherské víno, které mi opravdu neobyčejně chutnalo.“

„Oh, to je protivný Němec. Pije rád víno. Vždycky jsem si to myslel.“

„Já to věděl jistě,“ ozval se Chicot. „Viděl jsem jej nejméně dvacetkrát opilého.“

Schomberg se obrátil ve stranu, kde Chicot ležel.

„Nedělej si z toho nic, milý synu,“ mluvil Gaskoněk, „král ti poví, že mluvím ze spaní.“

Schomberg vrátil se ke králi a řekl:

„Sire, netajím se opravdu ani svými sympatiemi, ani svou záští. Dobré víno jest znamenitá věc.“

„Nejmenujme znamenitou věcí, čím zapomínáme na svého pána,“ řekl král chladně.

Schomberg chtěl odpověděti, nechtěje patrně vzdáti se pouze v obraně tak krásné věci, když mu Quélus pokynul.

„Dobrá,“ řekl Schomberg. „Mluv dále.“

„Pravil jsem tedy, sire, že za hostiny a zejména před ní vedli jsme rozhovory velice vážné a velice zajímavé, dotýkající se zvláště zájmů Vašeho Veličenstva.“

„Úvod jest příliš dlouhý,“ řekl Jindřich. „Tot' špatné znamení!“

„Ventre de biche! Ten Valois jest žvanil,“ zvolal Chicot.

„Mistře Gaskonče,“ řekl Jindřich s výrazem hrdosti, „nspíte-li, vyjděte odtud!“

„U všech všudy!“ řekl Chicot. „Nespím proto, že mi nedáš spáti. Jazyk ti jede jako řehtačka o Velikém pátku.“

Quélus vida, že není možno v tomto královském příbytku promluvit vážně o něčem sebe vážnějším, protože si tu každý navykl chovati se lehkomyšlně, povzdychl, pokrčil rameny a povstal rozmrzen.

„Sire,“ řekl d'Épernon kolébaje tělem, „jde o věci velice vážné.“

„Věci velice vážné?“ opakoval Jindřich.

„Ovšem, ač-li se vám zdá, že životy osmi statečných šlechticů stojí za to, aby jim Vaše Veličenstvo věnovalo pozornost.“

„Co to znamená?“ zvolal král.

„To znamená, že čekám, až mne král ráčí vyslechnouti.“

„Poslouchám, milý synu,“ řekl Jindřich, klada ruku Quélusovi na rameno.

„Nuže, řekl jsem vám, sire, že jsme hovořili o vážných věcech; a výsledek našich hovorů jest: Královská důstojnost jest ohrožena a zeslabena.“

„To znamená, že se zdá, jako by kdekdo kul pikle proti ní.“

„Není nepodobna,“ pokračoval Quélus, „podivným těm bohům, kteří jako bohové Tiberiovi a Caligulovi upadali v starobu, nemohouce zemřít, a kráčeli dále ve své nesmrtelnosti cestou svízelných lidí smrtelných. Tito bohové dospěvše těch konců nezastaví se v úpadku stále pokračujícím, leda když nadšená oddanost některého stoupence toho či onoho učením vrátí jim mládí a život. Pak omlazeni jsouce krví mladistvou, vroucí a ušlechtilou, počínají nový

život a nabývají nové síly a moci. Nuže, sire, vaše důstojnost královská jest podobna těmto bohům, může žítí dále pouze obětmi.“

„Mluví, až milo poslouchati,“ řekl Chicot. „Quéluse, milý synu, jdi kázat po ulicích pařížských, a krk vsadím, že zastíníš Lincestra, Cahiera, Cottona, ba i vzor posvátné výmluvnosti, jenž slove Gorenflot.“

Jindřich neodpověděl; bylo zřejmo, že v jeho nitru děje se veliká změna: z počátku chtěl zdrtiti milce hrdými pohledy, pak pomalu podlehl dojmu pravdy a stal se zamklým, zasmušilým a nepokojným.

„Jen dále,“ řekl posléze, „vidíte, že vás poslouchám, Quéluse.“

„Sire,“ mluvil tento, „jste velikým králem, ale nemáte před sebou obzorů; šlechta hromadí vám v cestu překážky, za nimiž oko vaše neuzří již ničeho, leda překážky stále rostoucí, jež kupí vám v cestu již také lid. Nuže, sire, jsa statečný, rcete, co se dělá ve válce, když se prapor vojska postaví jako hrozivá hradba na třicet kroků od jiného praporu? Zbabělci ohlížejí se nazpět, a vidouce prázdny prostor, prchají; stateční skloní hlavu a ženou se vpřed.“

„Budiž tedy! Vpřed!“ zvolal král. „Blesky boží! Nejsem-liž prvním šlechticem své říše? Vedl někdo krásnější bitvy nežli já za mládí? A má-li století, k jehož sklonu se schylujeme, zvučnější jména nad Jarnaca a Moncontour? Vpřed tedy, pánové, a já podle svého obyčeje půjdu napřed do vřavy válečné.“

„Nuže, ano, sire!“ volali mladíci, uchvácení bojovným tímto projevem královým. „Vpřed!“

Chicot se posadil a řekl:

„Buďte vy tam zticha; nerušte řečníka! Jen dále, Quéluse, milý synu; řekls již krásné a dobré věci a nejednu ještě povíš. Pokračuj, příteli, pokračuj!“

„Ano, Chicote, a ty také máš pravdu, jak se často stává. Ostatně budu pokračovati, abych řekl Jeho Veličenstvu, že nadešla chvíle, kdy království nemůže jinak než přijmouti jednu z obětí, o kterých jsme právě mluvili. Na všechny ty náspy, jež obkličují nepozorovaně Vaše Veličenstvo, poženou útokem čtyři lidé, bezpečíce se, že jim

budete vy, sire, dodávati odvahy, a potomstvo že zachová je u vděčné paměti.“

„Co to pravíš, Quéluse?“ ptal se král, jemuž oči plály radostí mírněnou obavami. „Kdo jsou ti čtyři lidé?“

„Já a tito pánové,“ řekl mladý muž s výrazem hrdosti, jenž dodává vznešenosti každému člověku, jenž nasazuje život za zásadu nebo vášeň. „Já s těmito pány obětujeme se.“

„Čemu?“

„Vaší spáse.“

„Proti komu?“

„Proti vašim nepřátelům.“

„Mladická nenávist!“ zvolal Jindřich.

„Oh, toť výraz všedního předsudku, sire, a šetrnost Vašeho Veličenstva vůči nám je tak ušlechtilá, že se tají pod touto všední rouškou; ale my ji poznáváme. Mluvte jako král a ne jako měšťák z ulice Saint-Denis. Nestavte se, jako byste myslil, že Maugiron nenávidí Anragueta, že Schombergovi překáží Livarot. Nikoli! Jsou všichni mladí, krásní a dobří; ať přátelé či nepřátelé, všichni mohli by se milovati vespolek jako bratři. Ale nikoli soupeřství muže s mužem tiskne nám do ruky meč, nýbrž spor Francie s Anjou, spor práva lidu s právem božským. Objevujeme se jakožto obhájci království na kolbišti, kam nás vyzývají předáci Ligy, a přicházíme, abychom vám řekli: Požehnejte nám, pane a králi náš, oblažte úsměvem ty, kdož jdou umřít za vás. Vaše požehnání dopomůže jim snad k vítězství, pod září vašeho úsměvu budou šťastni umíratí.“

Jindřich, zalykaje se slzami, rozpráhl náručí proti Quélusovi a ostatním.

Tiskl je všechny k srdci; a nebyl všední podívanou a bezvýrazným obrazem tento výjev, kde mužná odvaha mísila se s vřelou něhou, kterou té chvíle posvěcovala oddanost.

Chicot, s tváří vážnou a zachmuřenou a s rukou na čele, vyhlížel z přístěnku, a tvář jeho zpravidla zledovělá lhostejností či znetvo-

řená sarkastickým smíchem nebyla nejméně ušlechtilá a nejméně výmluvná ze šesti přítomných tváří.

„Ah, moji hrdinové,“ řekl posléze král, „je to krásná oddanost a snaha od vás, a já jsem dnes hrdý ne proto, že vládnou Francii, ale že jsem vaším přítelem. Ale, ježto znám své zájmy lépe než kdo jiný, nepřijmu oběti, jejížto výsledek, velkolepý v naději, vydal by mne v ruce nepřátel, kdybyste podlehli. K válce s krajem anjouským Francie postačí, věřte tomu. Zním bratra, Guisy a Ligu; častokrát v životě krotil jsem koně divočejší a nepoddajnější.“

„Ale, sire,“ zvolal Maugiron, „vojáci takto neuvažují. Ti nesmějí počítati s možností nepříznivého výsledku v otázce, o niž jde, v otázce cti, v otázce svědomí, kterou člověk vyřizuje svým svědomím, nedbaje, kterak bude souditi svou spravedlností.“

„Promiňte mi, Maugirone,“ odpověděl král, „voják může jít slepě vpřed, ale vojevůdce uvažuje.“

„Uvažujte tedy, sire, a nechte jednati nás, kteří jsme jen vojáky,“ řekl Schomberg. „Ostatně já nevím, co je to neúspěch v nějakém podniku; mám vždy štěstí.“

„Příteli, příteli!“ přerušil ho smutně král. „Já toho nemohu říci. Tobě ovšem je teprve dvacet let.“

„Sire,“ přerušil krále Quélus, „laskavá slova Vašeho Veličenstva zvyšují pouze náš zápal. Kterého dne máme se utkati v zápase s pány de Bussy, Livarotem, Anraguetem a Ribeiracem?“

„Nikdy; zakazuji vám to co nejrozhodněji. Nikdy, rozumíte?“

„Promiňte nám, sire, laskavě,“ řekl Quélus, „ale setkání bylo již před hostinou smluveno, slova byla pronesena a není již v naší moci odvolati je.“

„Dovolte, pane,“ odpověděl Jindřich, „král ruší přísahy a daná slova řka: chci nebo nechci; neboť král jest všemocný. Vzkažte oněm pánům, že jsem vám pohrozil vši tíží svého hněvu, utkáte-li se v zápase, a abyste v této příčině nebyli sami na pochybách, přísahám, že vás vypovím ze země, jestliže...“

„Zadržte, sire,“ řekl Quélus, „neboť můžete-li vy zprostiti nás daného slova, vás může ho zprostiti jen bůh. Nepřísahajte, neboť jestliže uvalíme na sebe takovýmto proviněním váš hněv, a dáte-li tomuto hněvu výraz vypověděním do vyhnanství, půjdeme rádi do vyhnanství, protože nebudeme-li na území Vašeho Veličenstva, budeme moci dostáti slovu a utkati se s protivníky na území cizím.“

„Jestliže oni pánové přiblíží se k vám jen na dostřel arkebuzy, dám je všechny čtyři uvrhnouti do Bastilly.“

„Sire,“ řekl Quélus, „toho dne, kdy by se Vaše Veličenstvo takto zachovalo, šli bychom bosí a s provazem na šíji ke guvernérovi Bastilly, aby nás uvěznil s těmi šlechtici.“

„Dám je postínati, blesky boží! Jsem králem či nejsem?“

„Kdyby se stala takováto věc našim protivníkům, vzali bychom si životy pod jejich popravištěm.“

Jindřich dlouho mlčel; posléze pozdvihl černé oči a řekl:

„To je ušlechtilost a pravá statečnost. Dobře... Může-liž pak bůh nepožehnati věci hájené těmito lidmi?“

„Nebud' bezbožníkem... Nerouhej se!“ řekl Chicot slézaje z lože a přistupuje ke králi. „Ano, to jsou ušlechtilá srdce. Bože! Vyhov jim tedy; slyšíš, milý pane? Ustanov den těmto mladým šlechticům; to je tvou věcí, a ne připomínati Všemohoucímu, co má dělati.“

„Oh, bože, bože!“ mumlal Jindřich.

„Sire, prosíme vás za to,“ řekli všichni čtyři šlechtici sklánějíce hlavy a schylující kolena.

„Budiž tedy! Bůh jest spravedliv, popřeje nám vítězství; ale my sami dovedeme je připravit prostředky křesťanskými a rozumnými. Milí přátelé, nezapomínejte, že Jarnac vykonal náležitě pobožnost, nežli se utkal v souboji s La Chateigneraie. Tento poslední byl znamenitý zápasník, ale zapomínal se v radovánkách světských, hodoval a chodil za ženskými, což jest ohavným hříchem. Zkrátka, pokoušel boha, jenž snad usmíval se na jeho mládí, krásu a sílu a chtěl mu zachránit život. A přece roztal mu Jarnac podkolení.

Poslyšte, vykonáme důstojně pobožnost; kdyby bylo dosti času, dal bych donésti vaše kordy do Říma, aby je Svätý otec všecy požehnal... Ale máme skřínku s pozůstatky svaté Genovefy, vzácnější nad všecy relikvie. Postěme se spolu, bičujme se a oslavme důstojně slavný den Božího těla; a nazítří po něm...”

„Ah, sire, díky, díky!“ volali všichni čtyři. „... to jest za týden.“

A hnali se po rukou krále, který je objal všecy ještě jednou, a odešel do své modlitebny se slzami v očích.

„Naše vyzvání jest úplně sestaveno,“ řekl Quélus. „Třeba jenom ještě vyplniti den a hodinu. Napiš to, Maugirone, zde na stole... pérem královým. Napiš nazítří po Božím těle.“

„Již jest napsáno,“ odvětil Maugiron. „Který hlasatel donese dopis?“

„Já, přejete-li si,“ řekl Chicot přistupuje k nim. „Ale poradím vám něco, milí hoši. Jeho Veličenstvo mluví o postech, bičování a relikviích... To jsou znamenité věci jako poděkování bohu po vítězství. Ale před zápasem doporučoval bych spíše dobrou stravu, výtečné víno a klidný spánek po osm hodin za den nebo za noc. Nic nedodává pěsti pružnosti a síly jako tříhodinné posezení za stolem, ovšem bez opití. Souhlasím úplně s králem, pokud se týče kapitoly o lásce; láskou člověk příliš choulostiví; uděláte dobře, zdržíte-li se jí.“

„Výborně, Chicote!“ volali všichni čtyři šlechtici.

„Sbohem, moji lvíčkové,“ odvětil Gaskoněc, „jdu do paláce pana de Bussy.“

Šel několik kroků, vrátil se a řekl:

„Abych nezapomněl, nehněte se ani na krok od krále v krásný den Božího těla; nechodte nikdo na venek, zůstaňte v Louvru jako zástup paladinů. Rozumíte, že? A teď pospíchám vyřídit vaše poslání.“

A Chicot, psaní drže v ruce, natáhl dlouhé nohy a zmizel.

XLV.

Svátek Božího těla

Toho téhodne připravovaly se události, jako se chystá bouře na nebeské báni za klidných a dusných dní letních.

Monsoreau, povstav z lože po osmačtyřiceti hodinách strávených v horečce, cíhal stále sám na lupiče své cti; ale ježto nikoho nepřistihl, byl přesvědčen více než dříve o pokrytectví vévody d'Anjou a nekalých jeho záměrech vůči Dianě.

Bussy docházel jako dříve za dne do domu nejvyššího lovčího.

Byl však zpraven Remym o neustálém číhání rekonvalescentově, pročež nelezl tam v noci oknem.

Chicot trávil čas dvojím způsobem: Jednak věnoval jej svému pánu, milovanému Jindřichovi de Valois, od něhož se téměř ani nehýbal, jen když musil, bdě nad ním, jako bdí matka nad dítětem.

Ostatek času pak věnoval milému příteli Gorenflotovi, kterého donutil s velikou tíží, aby se vrátil do své cely, kamž ho také doprovodil a kde byl uvítán opatem, nejdůstojnějším panem Josefem Foulonem, co nejsrdečněji.

Při této první návštěvě mluvilo se mnoho o zbožnosti králově, a zdálo se, že převor jest králi nesmírně vděčen za to, že klášteru prokáže čest návštěvou.

Tato pocta byla tím větší, že se jí z počátku nikdo nenadál; Jindřich na žádost nejdůstojnějšího opata rozhodl se, že stráví den a noc v zátiší klášterním.

Chicot utvrdil opata v této naději, které by se byl neodvážil oddávat, a ježto bylo známo, že Chicot měl veliký vliv na krále, požádali ho snažně, aby se vrátil do kláštera, což Chicot přislíbil.

Gorenflot pak vzrostl o deset loket v očích mnichů.

Byl to od něho mistrovský kousek získati si takto všecku důvěru Chicotovu; Machiavelli, politik slavné paměti, nebyl by to dovedl lépe.

Vybídnut jsa k návratu Chicot se vrátil; a protože přinášel vždy v kapsách, pod pláštěm, v širokých botách láhve nejvzácnějších a nejdražších vín, bratr Gorenflot vítal ho ještě radostněji, než nejdůstojnější opat Josef Foulon.

Pak zavíral se po celé hodiny v cele mnichově, sdíleje s ním, jak se obecně říkalo, studia i nadšení.

Na dva dni před Božím tělem strávil dokonce celou noc v klášteře: nazítří povídalo se po klášteře, že Gorenflot přiměl Chicota, aby vstoupil do kláštera.

Král zatím cvičil se s přáteli neúnavně v šermu, hledaje s nimi nové seky a věnuje se zejména d'Épernonovi, jemuž osud přidělil tak hrozného soupeře a ježž blížící se rozhodný den příliš zaujímal.

Kdo by byl chodil po městě v jisté hodiny noční, byl by potkával ve čtvrti svaté Genovefy podivné mnichy, jejichžto popis podaly poněkud první naše kapitoly a kteřížto mniši podobali se více rejtarům nežli mnichům.

Konečně mohli bychom podotknouti, abychom doplnili obraz, který jsme tu zhruba načrtli, že palác Guisů stal se tou dobou střediskem nejtajemnějších a nejbouřlivějších scén, uvnitř co nejživějším a navenek co nejpustším; že se konaly každého večera porady ve velkém sále při hermeticky uzavřených žaluziích, a že před těmi poradami dávaly se hostiny, k nimž zvali se sice jen muži, kterým však předsedala paní de Montpensier.

Podrobnosti tyto, jež nalézáme v pamětech doby, podáváme čtenářům proto, že by jich nenalezli v policejních archivech.

A vskutku, policie blahé té vlády ani netušila, co se kuje, ačkoli spiknutí, jak uvidíme, bylo velice důležité, a ctihodní občané, kteří konali noční obchůzky s přílbou na hlavě a s halapartnou v ruce,

netušili ničeho právě jako policie, protože neznali jiných nebezpečností nežli ta, jež vznikají ohněm, zloději, pomnutými psy a rvačkami opilců.

Občas zastavila se sice hlídka před hostincem „U Krásné hvězdy“ v ulici de l’Arbre sec; ale mistr La Hurière byl znám jakožto tak horlivý katolík, že nikdo nepochyboval o tom, že hluk, který bylo odtamtud slyšeti, tropil se jen k větší cti a slávě boží.

Jitro velikého dne bylo překrásné, a květy, jimiž byly posety ulice, vysílaly do dáli lahodnou vůni.

Toho jitra Chicot, jenž po celých čtrnácte dnů spal v pokoji králově, vzbudil časně zrána Jindřicha; ještě nevešel nikdo do královského pokoje.

„Ah, ubohý Chicote,“ zvolal Jindřich, „co jest do tebe! Jakživ jsem neviděl člověka, jenž by si tak špatně volil ke všemu čas. Nyní jsi mne vyrušil z nejkrásnějšího snu, který jsem v životě měl.“

„A co se ti zdálo, milý synu?“ ptal se Chicot.

„Zdálo se mi, že Quélus proklál Anragueta sekundou a že tento milý přítel brodil se v krvi protivníkově. Ale již jest den. Pojdme se pomodlit k Pánu, aby se mi sen vyjevil. Zavolej někoho, Chicote.“

„Copak chceš?“

„Svou žíněnou košili a důtky.“

„Nechtěl bys raději dobrou snídani?“ ptal se Chicot.

„Pohane,“ horlil Jindřich. „Chceš jíti na mši svatou o Božím těle s plným žaludkem!“

„Pravda!“

„Zavolej mi někoho, Chicote!“

„Strpení!“ řekl Chicot. „Není ještě ani osm hodin, a do večera namrskáš si ještě dost. Pohovořme si nejprve; chceš si pohovořiti s přítelem? Nebudeš toho litovati, Valois, jakože se jmenuji Chicot.“

„Hovořme tedy!“ řekl Jindřich. „Ale mluv rychle!“

„Jakpak si rozdělíme dnešní den, milý synu?“

„Na tři části.“

„Na počest nejsvětější Trojice, dobrá. Kterépak jsou to tři části?“

„Především mše svatá v Saint-Germain-l’Auxerrois.“

„Dobře.“

„Po návratu do Louvru posnídáme.“

„Výborně!“

„Potom průvody kajícníků po ulicích, které zastaví se v hlavních pařížských klášteřích, počínaje jakobíny a konče svatou Genovefou, kde podle slibu daného převorovi zůstanu až do zítřka v cele světce mnicha, jenž stráví noc na modlitbách za zdar našich zbraní.“

„Znám ho.“

„Světce?“

„Ano.“

„To jest dobře. Doprovodíš mne, Chicote. Budeme se modliti spolu.“

„Ano, buď bez starosti.“

„Přistroj se tedy a pojd’!“

„Počkej!“

„Nač?“

„Optám se ještě na něco.“

„Nemůžeš se mne optati na to, až mne budou strojiti?“

„Optám se tě raději, dokud jsme sami.“

„Pospěš si tedy; čas utíká.“

„Co dělá tvůj dvůr?“

„Půjde se mnou.“

„Co dělá tvůj bratr?“

„Půjde také.“

„Co tvá garda?“

„Gardisté čekají na mne s Crillonem v Louvru; Švýcaři čekají u klášterní fortny.“

„Dobrá!“ řekl Chicot. „Nyní vím, co jsem chtěl vědět.“

„Mohu tedy zazvonit?“

„Zazvoň.“

Jindřich udeřil na zvonek.

„Obřad bude velkolepý,“ mluvil dále Chicot.

„Budeme míti zajisté zásluhu u Boha.“

„Uvidíme zítra. Ale poslyš, Jindřichu, než sem někdo vejde, nemáš mi již nic říci?“

„Nikoli. Zapomněl jsem snad na něco, pokud se týče obřadů?“

„Nemluvím o tom.“

„O čem tedy mluvíš?“

„O ničem.“

„Ale ptáš se mne...“

„Je-li úplně jisto, že půjdeš do kláštera svaté Genovefy?“

„Ovšem.“

„A že tam zůstaneš přes noc?“

„Slíbil jsem to.“

„Nuže, nemáš-li mi nic jiného říci, milý synu, řeknu, že se mi tento program obřadní nikterak nezamlouvá.“

„Jak to?“

„Nezamlouvá se mi, a až poobědváme...“

„Až poobědváme?“

„Řeknu ti o jiném programu, na který jsem připadl.“

„Budiž. Souhlasím s ním.“

„Kdybys nesouhlasil, milý synu, bylo by to zrovna tak.“

„Co tím chceš říci?“

„Pst! Tvé služebnictvo vchází do předsíně.“

A vskutku, huissieři otvírali portiéry, a objevili se lazebník, voňavkář a komorník Jeho Veličenstva, kteří, zmocnivše se krále, prováděli na něm spojenými silami toaletu, jak jsme ji popsali na počátku této knihy.

Když toaleta Jeho Veličenstva byla ze dvou třetin hotova, byl ohlášen příchod Jeho Výsosti Monseigneuru vévody d'Anjou.

Jindřich obrátil se k němu, chystaje nejvládnější úsměv k jeho uvítání.

Vévoda byl provázen panem de Monsoreau, d'Épernonem a Aurillym.

D'Épernon a Aurilly zůstali vzadu.

Jindřich, vida hraběte posud bledého s tváří příšernější než kdy jindy, nedovedl utajiti hnutí úžasu.

Vévoda povšiml si tohoto hnutí, jež ostatně neušlo ani hraběti.

„Sire,“ řekl vévoda, „to jest pan de Monsoreau, jenž přichází se poklonit Vašemu Veličenstvu.“

„Díky, pane,“ řekl Jindřich. „Jsem tím více dojat vaší návštěvou, že jste byl poraněn, pravda-liž?“

„Ano, sire.“

„Na honě, řekli mi, tuším.“

„Na honě, sire.“

„Ale vede se vám již lépe, není-li pravda?“

„Jsem již zdráv.“

„Sire,“ řekl vévoda d'Anjou, „nebylo by vám snad libo, aby po skončených pobožnostech připravil nám pan hrabě de Monsoreau pěkný hon v lesích compiégneských?“

„Ale,“ řekl Jindřich, „což nevíte, že zítra...“ Chtěl říci: že zítra čtyři z mých přátel utkají se se zbraní v ruce s vašimi, ale vzpomněl si, že to mělo zůstatí tajemstvím, a zarazil se.

„Nevím o ničem, sire,“ řekl vévoda d'Anjou, „a chce-li mne Vaše Veličenstvo laskavě zpraviti...“

„Chtěl jsem říci,“ mluvil Jindřich, „že nebudu snad připraven na hon zítřejšího dne, ježto strávím dnešní noc na modlitbách v klášteře svaté Genovefy; ale ať pan hrabě odebere se do Compiègne: nebudeme-li honiti zítra, můžeme honiti pozítří.“

„Rozumíte?“ řekl vévoda Monsoreauovi, jenž se uklonil.

„Ano, Monseigneur,“ odvětil hrabě.

Vtom vešli Schomberg a Quélus; král přijal je s otevřeným náručím.

„Ještě den,“ řekl Quélus pozdravuje krále.

„Ale na štěstí nic více než den,“ řekl Schomberg.

Zatím Monsoreau řekl vévodovi:

„Zdá se, Monseigneur, že mne dáváte poslati do vyhnanství.“

„Což není úkolem nejvyššího lovčího, aby připravoval hony královny?“ řekl vévoda se smíchem.

„Vím, co mluvím,“ odvětil Monsoreau, „a vidím, co jest... Dnes večer uplyne týdenní lhůta, které si Vaše Výsost ode mne vyžádala, a Vaše Výsost poslala by mne raději do Compiègne, než by dostála slibu. Ale necht' se má Vaše Výsost na pozoru; do dnešního večera mohu jediným slovem...“

František uchopil hraběte za ruku a řekl:

„Mlčte, neboť chci dostáti slibu, který mi připomínáte.“

„Nerozumím vám.“

„Váš odjezd bude znám každému, neboť rozkaz jest úřední.“

„A co dále?“

„Dále? Neodjedete; ukryjete se v okolí svého domu; a člověk, jež si přejete poznati, bude se domnívati, že jste odejel a přijde. Ostatek jest vaší věcí, neboť nezavázal jsem se, tuším, k ničemu jinému.“

„Ah, ah! Bude-li to jen tak!“

„Máte můj čestný závazek.“

„Mám více, Monseigneur, mám váš podpis.“

„Ano, vím to, k ďasu!“

A vévoda přistoupil s Monsoreauem k bratrovi; Aurilly dotkl se ramene d'Épernonova a řekl:

„Již je to jisto.“

„Co je jisto?“

„Pan de Bussy nebude se zítra bítí.“

„Pan de Bussy že se nebude zítra bítí?“

„Ručím za to.“

„A kdo mu zabrání?“

„Na tom nezáleží. Jen když se nebude bítí!“

„Je-li tomu tak, můj milý čaroději, dostanete ode mne tisíc tolarů.“

„Pánové,“ řekl Jindřich dokončiv toaletu, „vzhůru do chrámu Saint-Germain-l’Auxerrois.“

„A odtamtud do kláštera svaté Genovefy?“ ptal se vévoda.

„Ovšem,“ odpověděl král.

„Spolehněte na to,“ řekl Chicot, připínaje si opasek kordu. A Jindřich odešel do galerie, kde ho očekával celý dvůr.

XLVI.

Kapitola, která objasní lépe obsah kapitoly předešlé

Předcházejícího dne navečer, když bylo vše rozhodnuto a ujednáno mezi Guisy a Anjouany, vrátil se pan de Monsoreau domů a zastal tam Bussyho.

Připadlo mu na mysl, že statečný tento šlechtic, k němuž choval stále veliké přátelství, nebyl o ničem zpraven, i mohl by se zítřejšího dne hrozně kompromitovati; proto vzal ho stranou a řekl:

„Milý hrabě, směl bych vám dáti radu?“

„Radu?“ řekl Bussy. „Nuže, dejte mi ji.“

„Býti vámi, odešel bych zítra z Paříže.“

„Proč to?“

„Nemohu vám říci nic jiného, nežli že váš odchod z Paříže podle všeho uchrání vás velikých nepříjemností.“

„Velikých nepříjemností?“ opakoval Bussy hledě udiveně na hraběte. „A jakých?“

„Nevíte, co se chystá na zítřek?“

„Nemám ani tušení.“

„Opravdu ne?“

„Šlechtické slovo na to.“

„Pan vévoda d'Anjou nesvěřil vám ničeho?“

„Nesvěřil. Pan vévoda d'Anjou svěřuje mi jen věci, které může říci nahlas, a řekl bych i dokonce věci, které může říci každému.“

„Nuže, já, jenž nejsem vévodou d'Anjou, jenž miluji přátele kvůli nim a ne kvůli sobě, řeknu vám, milý hrabě, že na zítřek chystají se velice vážné události, a že Anjouané a Guiseovci zamýšlejí provésti něco, čehož následkem mohlo by býti svržení krále z trůnu.“

Bussy pohlédln na pana de Monsoreau s jakousi nedůvěrou, ale viděl ve tváři jeho výraz úplné upřímnosti, v němž nebylo lze se mýlit. I odpověděl:

„Hrabě, náležím vévodovi d'Anjou, jak víte, to jest náleží mu život můj a meč. Král, proti němuž nikdy jsem zjevně ničeho nepodnikl, nevraží na mne a používá každé příležitosti, aby mi řekl nebo provedl něco urážlivého. A zítra,“ dodal Bussy potichu, „řeknu vám to, ale vám samotnému, rozumíte? – Zítra odvážím se života, abych pokořil Jindřicha de Valois v osobách jeho milců.“

„Tedy jste odhodlán nésti všechny důsledky své oddanosti k vévodovi d'Anjou?“ ptal se Monsoreau.

„Ano.“

„Víte, kam vás to může zavést?“

„Vím, kde hodlám ustati. Jakékoli mám stesky na krále, nikdy nevztáhnou ruky na pomazaného Páně. Necht' jednájí jiní, a já neudeře a nevyzýváje nikoho půjdu za panem vévodou d'Anjou, abych ho hájil v případě nebezpečství.“

Pan de Monsoreau chvíli přemýšlel a položiv ruku Bussymu na rameno, řekl:

„Milý hrabě, vévoda d'Anjou jest věrolomec, sketa a zrádce schopný ze žárlivosti nebo ze strachu obětovati nejvěrnějšího služebníka a nejoddanějšího přítele. Milý hrabě, opusťte ho, uposlechněte mé přátelské rady, odebeřte se do svého domku ve Vincennes, abyste tam strávil zítřek, jděte, kam chcete, jenom nechod'te na průvod Božího těla.“

Bussy zahleděl se naň upřeně a řekl:

„Proč však vy sám jdete s vévodou d'Anjou?“

„Protože, vzhledem k věcem, jež se týkají mé cti, potřebuji ho ještě nějaký čas,“ odvětil hrabě.

„Nuže, podobné důvody mám i já,“ řekl Bussy, „vzhledem k věcem, jež se týkají mé cti, půjdu s vévodou.“

Hrabě de Monsoreau stiskl Bussymu ruku, a oba se rozešli.

V kapitole předcházející jsme pověděli, co se zběhlo nazítří při ranním slyšení u krále.

Monsoreau vrátil se domů a oznámil choti, že odjede do Compiègne; zároveň dal rozkaz, aby se učinily všechny přípravy.

Diana přijala zprávu s radostí.

Věděla od manžela o nastávajícím souboji Bussyho a d'Épernona; ale d'Épernon měl mezi milci královskými pověst nejméně statečného a obratného, myslila tedy na zítřejší souboj více s hrdostí nežli s obavou.

Bussy dostavil se ráno k vévodovi d'Anjou a doprovodil ho do Louvru, kde zůstal v galerii.

Vévoda vzal ho s sebou, odcházeje od bratra, a celý průvod královský zamířil ke chrámu Saint-Germain-l'Auxerrois.

Vida Bussyho tak upřímného, tak věrného a oddaného, neubráníl se vévoda výčtkám svědomí; ale dvě věci potíralo dobrá hnutí v jeho nitru: veliký vliv, kterého se domohl Bussy nad ním jako každá silná povaha nad slabou, a jenž plnil ho obavami, že by Bussy, stoje nejbliže jeho trůnu, byl pravým králem. Pak byla to láska Bussyho k paní de Monsoreau, jež budila krutá muka žárlivosti v srdci princově.

Ale řekl si v duchu – neboť Monsoreau znepokojoval ho skoro tak právě, jako Bussy:

„Bud' Bussy půjde se mnou a rozhodne svou statečností o vítězství mé věci, a pak, zvítězím-li, málo mi na tom sejde, co si počne Monsoreau: Nebo mne Bussy opustí, a pak mu nejsem ničím povinen, a opustím ho také.“

Výsledkem této dvojí úvahy o Bussym bylo, že princ nespouštěl Bussyho ani na chvíli z očí.

Viděl, kterak vešel do chrámu s klidnou tváří a úsměvem na rtech, kterak ustoupil dvorně panu d'Épernon, svému protivníku, a poklekl poněkud vzadu.

Princ pokynul Bussymu, aby šel blíže k němu. Tam, kde Bussy klečel, musil by otáčeti po něm úplně hlavu, kdežto bude-li blíže něho, jemu po levici, postačí, obrátí-li jen zraky.

Mše trvala již asi čtvrt hodiny, když vešel do kostela Remy a poklekl vedle pána. Vévoda zachvěl se, uzřev mladého lékaře, o němž věděl, že je důvěrníkem nejtajnějších myšlenek Bussyho.

A vskutku, za chvíli, když Bussy s Remym promluvili několik slov, podstrčil Remy hraběti lístek.

Princ cítil chvění po všem těle: adresa lístku byla psána drobným a něžným písmem.

„Je to od ní,“ řekl. „Oznamuje mu, že její manžel odjede z Paříže.“

Bussy vstrčil lístek do klobouku, otevřel jej a četl.

Princ neviděl již lístku; ale viděl tvář Bussyho, ozářenou paprskem radosti a lásky.

„Ah! Běda tobě, nepůjdeš-li se mnou!“ zamumlal.

Bussy přitiskl lístek ke rtům a pak uložil jej na srdce.

Vévoda se rozhlédl kolem. Kdyby tu byl býval Monsoreau, snad by byl vévoda nečekal ani do večera, aby mu jmenoval Bussyho.

Po skončené mši nastoupili cestu do Louvru, kde byla připravena snídaně pro krále v jeho příbytku a pro šlechtice v galerii.

Švýcaři stáli špalírem od brány louvreské.

Crillon a gardisté stáli na nádvoří.

Chicot nespouštěl z očí krále, jako vévoda d'Anjou nespouštěl z očí Bussyho.

Když vcházeli do Louvru, Bussy přistoupil k vévodovi a ukláněje se řekl mu:

„Dovolte, Monseigneur, abych promluvil několik slov s Vaší Výsostí.“

„Nutných?“ ptal se vévoda.

„Velice nutných, Monseigneur.“

„Nemohl bys mi je říci až při průvodě? Půjdeme spolu.“

„Monseigneur mne laskavě omluví; dovolil jsem si právě obtěžovati Vaši Výsost za dovolení, abych vás nemusil provázeti.“

„Kterak to?“ otázal se vévoda hlasem, jehožto pohnutí nemohl úplně utajiti.

„Monseigneur, zítra bude veliký den, jak je známo Vaší Výsosti, neboť se má vyrovnati spor mezi krajem Anjouským a Francií. Přál bych si tedy uchýliti se do svého domku ve Vincennes a zůstatí tam v ústraní po celý den.“

„Tedy nepůjdeš s průvodem, jehož se zúčastní celý dvůr i s králem?“

„Nikoli, Monseigneur, ovšem s dovolením Vaší Výsosti.“

„Ani nepřijdeš za mnou do kláštera svaté Genovefy?“

„Monseigneur, přeji si míti celý den pro sebe.“

„Ale což,“ řekl vévoda, „nastane-li během dneška chvíle, kdy budu potřebovati pomoci přátel...?“

„Monseigneur nebude jí potřebovati, leda tasí-li meč proti svému králi,“ odpověděl Bussy. „A tu prosím tím snažněji za propuštění; meč můj je zadán panu d'Épernon.“

Monsoreau řekl den předtím princí, že může spoléhati na Bussyho. Od včerejška se tedy všecko změnilo; příčinou změny byl lístek přinesený Haudouinem do kostela.

„Opouštíš tedy svého pána a velitele, Bussy?“ řekl zatínaje zuby.

„Monseigneur,“ řekl Bussy, „člověk, jenž dá zítra život v sázku v zápase rozhořčeném a krvavém, v zápase na život a na smrt, jakým bude zápas náš, jak vás ujišťuji, takový člověk má již jediného pána; i hodlám strávití dnešek pobožností ku poctě tohoto jediného pána.“

„Víš, že jde o můj trůn a opouštíš mne?“

„Monseigneur, pracoval jsem pro vás již dosti; a zítra ještě budu pro vás pracovati. Nežádejte na mně tedy více než mého života.“

„Dobře!“ řekl vévoda temným hlasem. „Jste volný, jděte, pane de Bussy.“

Bussy nedbaje tohoto náhlého chladu v chování vévodově, pozdravil prince, sešel ze schodů louvreských, a octnuv se venku z paláce, zamířil k svému domu.

Vévoda zavolal Aurillyho.

Aurilly přišel.

„Co jest, Monseigneur?“ ptal se loutnista.

„Co jest? Odsoudil se sám.“

„Nepůjde s vámi?“

„Nepůjde.“

„Jde na dostaveníčko oznámené lístkem?“

„Ano.“

„Tedy dnes večer?“

„Dnes večer.“

„Pan Monsoreau to již ví?“

„O dostaveníčku ví; ale neví ještě, koho při dostaveníčku se svou
chtí zastihne.“

„Tedy jste odhodlán obětovati hraběte?“

„Jsem odhodlán pomstíti se. Nyní bojím se jen jednoho.“

„Čeho?“

„Že Monsoreau spolehne na svou sílu a obratnost, a Bussy mu
unikne.“

„Bud'te bez starosti v té příčině, Monseigneur.“

„Jak to?“

„Je tedy pan de Bussy rozhodně odsouzen?“

„Ovšem, k ďasú! Člověk, jenž mně stále poručníkuje, jenž zbavuje
mne vší vůle a nahrazuje ji svou, jenž běře mi milenku a dělá z ní
svou, lev, jehož jsem spíše strážcem než pánem. Ano, ano, Aurilly,
je odsouzen neodvolatelně, bez milosrdenství.“

„Dobrá! Jak jsem tedy řekl, bud'te bez starosti, Monseigneur.
Unikne-li Monsoreauovi, neunikne jinému.“

„Kdopak je ten jiný?“

„Monseigneur přikazuje, abych ho jmenoval?“

„Ano, přikazují. Je to pan d'Épernon, jenž se s ním má zítra bít?“

„Ano, Monseigneur.“

„Vypravuj mi to.“

Aurilly chtěl vypravovati, čeho si vévoda přál, když pojednou zavolal někdo vévodu. Králi, jenž byl u tabule, bylo velice divno, že nevidí vévody d'Anjou, či spíše Chicot upozornil ho na to, že vévoda není přítomen, a král sháněl se po bratrovi.

„Povíš mi to vše při průvodě,“ řekl vévoda.

A šel za huissierem, jenž ho volal.

Nyní, nemajíce kdy sledovati vévodu a Aurillyho po ulicích pařížských, protože se budeme zabývati větší osobností, povězme čtenářům, co se zběhlo mezi d'Épernonem a loutnistou.

Ráno, za úsvitu, přišel d'Épernon do paláce anjouského a přál si mluvit s Aurillym.

Šlechtic a hudebník znali se již dávno.

Aurilly vyučoval d'Épernona hře na loutnu, a nejednou zahráli si žák s učitelem na basu nebo na violu, jak bylo tehdáž v módě nejen ve Španělsku, ale i ve Francii.

Následkem toho pojilo oba hudebníky dosti důvěrné přátelství, mírněné poněkud etiketou.

Ostatně pan d'Épernon, chytrý Gaskoněc, sledoval metodu insinuační, jež spočívá v tom, že člověk prostřednictvím služebníků zjednává si přístup k pánům; a bylo málo tajemství u vévody d'Anjou, o nichž by d'Épernon nebyl zpraven Aurillym.

Podotkněme ještě, že při své diplomatické obratnosti choval se stejně šetrně ke králi i k vévodovi, kolísaje mezi oběma, boje se, aby na sebe nepopudil krále příštího a snaže se zachovati králi právě panujícím.

Účelem této návštěvy u Aurillyho bylo promluvit s ním o nastávajícím souboji s Bussym.

Tento souboj zaujímal ho stále zúplna.

Po celý jeho život nebyla statečnost jeho nejsilnější stránkou: a přec musil by to býti člověk více než statečný, člověk slepé odvahy, jenž by hleděl chladnokrevně vstříc souboji s Bussym: bít se s ním znamenalo, dívati se vstříc jisté smrti.

Někteří se toho odvážili a klesli v zápase na zemi, aby z ní nepovstali.

Při prvních slovech, jež d'Épernon řekl hudebníkovi o předměti, který úplně zaujímal jeho mysl, hudebník, jenž znal tajné zášti, které jeho pán choval k Bussyemu, spustil sám o této věci, a lituje upřímně svého žáka oznámil mu, že pan de Bussy cvičí se ve zbrani již po celý týden každého dne ráno dvě hodiny s gardovým trubačem, nejpotutelnějším zápasníkem, který kdy byl v Paříži, jakýmsi umělcem v zápase, jenž jakožto cestovatel a filozof odkoukal od Vlachů opatrnost a upjatost, od Španělů jemné a nádherné záludy, od Němců neohebnost pěsti a logiku odseků, a konečně od divokých Poláků, kterým tehdejší přezdívali Sarmatů, obraty, skoky, náhlé padání na zem a zápas v křížku. D'Épernon za tohoto dlouhého vypočítávání cizích úspěchů snědl hrůzou všečen karmín, kterým byly okrášleny jeho nehty.

„Pak hrozí mi jistá smrt,“ řekl napolo se směje, napolo bledna.

„Zdá se!“ odpověděl Aurilly.

„Ale,“ zvolal d'Épernon, „tot' přece nesmyslem jíti v souboj s člověkem, jenž nás nade vši pochybnost usmrtí. To je právě tak, jako bychom hráli v kostky s někým, kdo by jistě věděl, že hodí po každé dvě šestky.“

„Na to jste měl mysliti, když jste vcházel v tento závazek, pane vévodo.“

„Však ho rozváží,“ řekl d'Épernon. „Člověk není nadarmo Gaskoňcem. Blázen, kdo by šel dobrovolně ze světa, a k tomu ve věku dvacíti pěti let. Myslím na to, a to zcela logicky. Poslyš!“

„Mluvte!“

„Pravíš, že pan de Bussy jest jist, že mne zabije?“

„O tom ani dost málo nepochybuji.“

„Je-li tím jist, není to pak souboj, nýbrž vražda.“

„Ovšem.“

„A je-li to vražda, k d'asu...“

„Nuže?“

„Jest dovoleno předejítí vraždě...“

„Čím?“

„Zase... vraždou.“

„Ovšem.“

„Co mi brání, abych ho nezabil dříve, nežli zabije on mne?“

„Oh, bože, nic na světě. Také jsem na to myslil.“

„Není-liž mé usuzování jasné?“

„Jako slunce.“

„A přirozené?“

„Zcela přirozené.“

„Jenomže nehodlám zabítí ho ukrutně vlastníma rukama, jako to chce učiniti on mně, protože se štítím krve; přenechám tedy úkol tento někomu jinému.“

„Totiž najmete vrahy?“

„Ano, jako je pan de Guise a pan de Mayenne najali na pana de Saint-Mégrin.“

„Bude vás to státi mnoho peněz.“

„Obětuji na to tři tisíce tolarů.“

„Za tři tisíce tolarů, až se vaši námezdníci dovědí, na koho je posíláte, neseženete více nežli šest lidí.“

„Není-liž to dosti?“

„Šest lidí! Pan de Bussy zabije čtyři, nežli bude škrábnut. Vzpomeňte si na zápas v ulici Saint-Antoine, v němž Schomberga poranil na stehně, vás na paži a Quélusa skoro omráčil.“

„Bude-li potřebí, dám šest tisíc tolarů,“ řekl d'Épernon. „Hrome! Když to již podnikám, ať se stane všecko, aby neunikl.“

„Máte již ty lidi?“

„Ovšem,“ odpověděl d'Épernon, „znám tu a tam lidi bez zaměstnání. Vysloužilí vojáky, statečné to lidi, kteří se vyrovnají Benátčanům a Florenčanům.“

„Výborně! Ale mějte se na pozoru.“

„Proč?“

„Nepodaří-li se jim to, prozradí vás.“

„Mám krále na své straně.“

„To sice něco znamená, ale král nezabrání, aby vás pan de Bussy nezabil.“

„To je pravda, svatá pravda,“ řekl d'Épernon zamyšlen.

„Navrhl bych vám kombinaci,“ řekl Aurilly.

„Mluv, příteli, mluv.“

„Ale snad byste se nechtěl spolčiti s někým?“

„Nebudu se vzpírati ničemu, čím by byla posilněna má naděje, že se zbavím toho vzteklého psa.“

„Nuže: Jistý nepřítel vašeho nepřítele je žárliv.“

„Ah, ah!“

„Takže právě nyní...“

„Právě nyní... domluv!“

„Líčí naň past.“

„A dále?“

„Ale nemá dosti peněz; kdyby měl vašich šest tisíc tolarů, posloužil by své věci zároveň s vaší. Nezáleží vám snad na tom, aby čest z tohoto podniku připadla vám.“

„Bůh uchovej! Nepřeji si ničeho více, než aby to zůstalo v tajnosti.“

„Pošlete tedy své lidi na místo, aniž byste se prohlásil, a on jich použije.“

„Ale nebudou-li mne znáti moji lidé, musím přece znáti já onoho člověka.“

„Ukáži vám ho dnes ráno.“

„Kde?“

„V Louvru.“

„Je to tedy šlechtic?“

„Ano.“

„Aurilly, zašlu ti bez prodlení šest tisíc tolarů.“

„Je to tedy tak ustanoveno?“

„Nezvratně.“

„Na shledanou v Louvru!“

„Na shledanou!“

Viděli jsme v předchozí kapitole, kterak Aurilly řekl d'Épernonovi:

„Buďte bez starosti! Pan de Bussy nebude se s vámi zítra bít.“

XLVII.

Průvod

Jakmile bylo po snídani, král se vrátil do svého pokoje s Chicotem, aby se oblékl do roucha kajícnického, a vyšel za chvíli bos, bedra maje opásána provazem a kapuci staženu do tváří.

Dvořané se strojili současně v podobná roucha.

Čas byl překrásný, dlažba ulic byla poseta kvítím. Říkalo se, že oltáře jsou jeden krásnější než druhý, a nejkrásnější že jest oltář, který genovefiné postavili v kryptě klášterní kaple.

Nesmírné zástupy lidstva stály po celé cestě, kudy se měl bráti král ke čtyřem zastavením, jež byla: u jakobínů, u karmelitánů, u kapucínů, u genovefinů.

Kněžstvo chrámu Saint-Germain-l'Auxerrois zahájilo průvod. Arcibiskup pařížský nesl velebnou svátost. Mezi kněžstvem a arcibiskupem šli pozpátku hoši, kteří mávajíce kadidelnicemi podkuřovali velebnou svátost, a dívky, které otrhávaly růže.

Pak šel král, bos, jak jsme řekli, a následován jsa čtyřmi přáteli, bosými jako on a oděnými v kutny jako on.

Dále šel vévoda d'Anjou, ale v obvyklém oděvu; celý jeho anjouský dvůr ho provázel, míše se mezi vysoké hodnostáře koruny, kteří kráčeli za princem každý na místě, jež mu podle etikety příslušelo.

Konečně šli občané a lid.

Bylo již více než o hodině po poledni, když vyšli z Louvru. Crillon a gardisté chtěli následovati krále, ale ten pokynul na znamení, že toho není třeba, a Crillon s gardisty zůstali v paláci.

Bylo as o šesté hodině zvečera, když prošli zastaveními u rozličných oltářů, a čelo průvodu zahlédlo již ozubenou předsíň starého

kláštera a genovefíny s převorem v čele stojící na třech stupních, které tvořily práh, aby uvítali Jeho Veličenstvo.

Když se průvod pohyboval mezi klášterem a posledním zastavením v klášteře kapucínů, vévodovi d'Anjou, jenž byl od rána na nohou, udělalo se únavou nevolno: požádal tedy krále za dovolení, aby směl odejít domů, k čemuž král přivolil.

Jeho šlechtici oddělili se pak od průvodu a šli s ním, jako by chtěli hrdě naznačiti, že následují vévodu a ne krále.

Ale jisto bylo, že ježto tři z nich měli se nazítří bít, nechtěli se příliš unavovati.

U fortny klášterní král pod záminkou, že Quélus, Maugiron, Schomberg a d'Épernon mají také zapotřebí odpočinku jako Livarot, Ribeirac a Antraguët, všechny čtyři propustil.

Pak obraceje se k převoru Josefu Foulonovi; řekl huhňaje:

„Zde jsem, milý otče, přicházím jakožto hříšník hledat klidu v posvátné vaší samotě.“

Převor se uklonil.

Pak obraceje se k těm, kteří odolali námaze krušného dne a následovali ho až sem, řekl král:

„Děkuji vám, pánové, jděte sbohem.“

Všichni se uctivě uklonili, a královský kající vystupoval po schodech klášterních, bije se zkroušeně v prsa.

Sotvaže Jindřich překročil práh klášterní, zavřely se dveře kláštera za ním.

Zdalo se, že král jest úplně zabrán v nábožné rozjímání a nepozoruje této okolnosti, jež ostatně, když král rozpustil svou družinu, neměla do sebe ničeho neobyčejného.

„Dovedeme nejprve Vaše Veličenstvo do krypty, kterou jsme ozdobili co nejlépe na počest krále nebes a země,“ řekl převor králi.

Král odpověděl pouze přisvědčením a šel za převorem.

Ale jakmile prošel pod tmavou arkádou, kde stály nehybně dvě řady mnichů, jakmile bylo viděti, že zahýbá kolem rohu na nádvoří,

jež vedlo ke kapli, dvacet kapucí vyletělo do vzduchu, a bylo viděti v polostínu oči zářící radostí a vítězoslavnou pýchou.

Nebyly to tváře mnichů líných a zbabělých; hustý knír a osmahlá pleť jevily sílu a podnikavost.

Většina z nich měla tváře zjizveny, a po boku nejhrdějšího ze všech, v jehož tváři jevila se jizva nejslavnější a nejznamenitější, po boku tohoto muže jevila se s tváří zářící nadšením a vítězoslávou postava ženy oděné v mnišský háv.

Žena tato mávala nůžkami, které visely na řetěze připevněném na pase, a volala:

„Ah, bratří, konečně jest Valois v našich rukou!“

„Na mou věru, milá sestro, myslím také, že je tomu tak,“ řekl Balafré.

„Ještě ne, ještě ne,“ mumlal kardinál.

„Jak to?“

„Budeme míti dosti občanského vojska, abychom drželi v šachu Crillona s jeho gardisty?“

„Máme více nežli občanské vojsko,“ odpověděl vévoda de Mayenne, „a věřte, že se odbude vše bez jediného výstřelu.“

„Jak to myslíte?“ řekla vévodkyně de Montpensier. „Byla bych si přála trochu hluku.“

„Nuže, milá sestro, oznamuji vám s politováním, že se musíte odřící této zábavy. Až bude král jat, bude volati o pomoc, ale nikdo neuslyší jeho volání. Pak ho pohneme domluvou či násilím, ale neukazující se při tom, k tomu, aby podepsal prohlášení, kterým se vzdává trůnu. Zpráva o tomto prohlášení rozhlásí se po městě a smýšlení občanstva i vojska bude na naší straně.“

„Plán je dobrý, a není možno, aby se nezdařil.“

„Je to trochu bezohledný plán,“ řekl kardinál de Guise potřásaje hlavou.

„Král nepodepíše toho prohlášení,“ dodal Balafré. „Je statečný a raději zemře.“

„Ať tedy zemře!“ zvolali Mayenne a vévodkyně.

„Nikoli,“ odpověděl rozhodně vévoda de Guise. „Přeji si býti nástupcem vladaře, jenž se vzdává trůnu a jest nenáviděn; ale nechci nastoupiti na trůn po králi zavražděném, který jest litován. Ostatně zapomínáte při svých plánech na pana vévodu d'Anjou, který, bude-li král zavražděn, bude si osobovati právo ke koruně.“

„Jen ať si osobuje!“ řekl Mayenne. „Náš bratr kardinál byl připraven na tento případ; pan vévoda d'Anjou bude zahrnut v abdikační listině svého bratra: Pan vévoda d'Anjou měl styky s hugenoty a jest nehoden trůnu.“

„Víte to jistě, že měl styky s hugenoty?“

„Ovšemže! Vždyť unikl z Louvru pomocí krále Navarrského.“

„Dobře.“

„Po této klauzuli, jež zbavuje vévodu d'Anjou trůnu, následuje jiná klauzule ve prospěch našeho rodu: tato klauzule ustanovuje vás, bratře, náměstkem královým, od náměstnictví ke království jest jen krok.“

„Ano, ano,“ řekl kardinál, „pamatoval jsem na to všechno. Ale bylo by možno, že gardisté královi, aby se přesvědčili, je-li královo prohlášení o vzdání se trůnu opravdové, a zejména je-li dobrovolné, přitrhli by na klášter. Crillon nerozumí žertu; je to člověk, jenž je schopen říci králi: Sire, život váš jest ovšem v nebezpečství; ale především zachraňme čest.“

„To bylo věcí generála, a ten učinil náležitá opatření v této příčině,“ řekl Mayenne. „Máme tu osmdesát šlechticů, abychom mohli čeliti obležení, a kromě toho dal jsem podělit zbraněmi sto mnichů. Odoláme měsíc celému vojsku. Nehledě ovšem k tomu, že kdyby síly naše nestačily, máme podzemní východ, kudy můžeme prchnouti s kořistí.“

„A kde jest vévoda d'Anjou?“

„Ve chvíli nebezpečství ztratil odvalu, jako vždy. Vévoda d'Anjou odešel domů, kde bezpochyby čeká na zprávy o nás mezi Bussym a Monsoreauem.“

„Můj bože! Měl by býti zde a nikoli doma.“

„Myslím, že se mýlíte, milý bratře,“ řekl kardinál, „lid a šlechta byli by viděli v této pospolnosti obou bratří úklad proti rodině, jak jsme právě řekli; jest především třeba, abychom se varovali hráti úlohu uchvatitelů. Jsme pouze dědici koruny. Zůstavíme-li volnost vévodovi d'Anjou a neodvislost královně matce, budou nám všichni zehnatí, stoupenci naši budou se nám obdivovati a nikdo nebude nám moci vytknouti ani nejmenší věci. Jinak budeme míti proti sobě Bussyho a sto jiných nebezpečných odpůrců.“

„Bussy se bije zítra s milci.“

„Pobije všecky. To mu bude hračkou. A pak bude naším,“ řekl vévoda de Guise. „Učiním ho vojevůdcem a postavím ho v čelo vojsku v Itálii, kde beze vší pochyby nevyhneme se válce. Pan de Bussy je znamenitý člověk, jehož si velice vážím.“

„A já,“ řekla vévodkyně de Montpensier, „abych vám ukázala, že si ho vážím stejně jako vy, bratře, pojmu ho za manžela, až ovdovím.“

„Za manžela, sestro!“ zvolal Mayenne.

„Co na tom?“ řekla vévodkyně. „Větší dámy nežli já udělaly pro něj více, dokud nebyl ještě generálem.“

„To všecko uvidíme později,“ řekl Mayenne. „Nyní k dílu!“

„Kdo jest u krále?“ ptal se vévoda de Guise.

„Převor a bratr Gorenflot, tuším,“ řekl kardinál, „je třeba, aby viděl jen známé tváře, sice se poplaší hned z počátku.“

„Ano,“ řekl Mayenne, „jezme plody spiknutí, ale netrhejme jich.“

„Jest již v cele?“ řekla paní de Montpensier, nemohouc se dočkati, až dá králi na hlavu třetí korunu, kterou mu již dávno slibovala.

„Nikoli. Napřed půjde k velkému oltáři v kryptě a bude se klaněti svatým ostatkům.“

„A potom?“

„Potom promluví k němu převor několik zvučných slov o marnosti všech věcí na tomto světě; načež bratr Gorenflot, víte, ten, jenž pronesl onu velkolepou řeč navečer před ustavením Ligy...?“

„Ano. Nuže?“

„Bratr Gorenflot pokusí se dosíci na něm výmluvností, co váháme vymoci na jeho slabosti.“

„Takto by to bylo mnohem lépe,“ řekl vévoda zamyšlen.

„Bud'te bez starosti. Jindřich je pověřčivý a zesláblý,“ řekl Mayenne. „Ručím za to, že neodolá strachu z pekla.“

„A já jsem méně přesvědčen nežli vy,“ řekl vévoda, „ale spálili jsme všechny mosty za sebou, ustoupiti nám nelze. Po pokuse převorově a domluvě Gorenflotově, nepodaří-li se ani to, ani ono, uchýlíme se k poslednímu prostředku, totiž zastrašiti krále.“

„A pak bude Valois ostrýchán,“ zvolala vévodkyně vracejíc se opět k oblíbené myšlence.

Vtom zazněl zvonek pod klenbami setmělými již prvními stíny nočními.

„Král sestupuje do krypty,“ řekl vévoda de Guise.

„Zavolejte své přátele, Mayenne, a staňme se zase mnichy.“

Ihned zakryly kapuce odvážná čela, planoucí oči a výmluvné jizvy, načež třicet nebo čtyřicet mnichů, vedených třemi bratry, zamířilo k otvoru krypty.

XLVIII.

Chicot První

Král byl zabrán ve zbožné rozjímání, jež slibovalo snadný úspěch pánům de Guise.

Přišed do krypty s celým shromážděním, políbil skříňku se svatými ostatky a skončil všechny obřady, bije se v prsa dvojitými údery a mumlaje nejtruchlivější žalmy.

Převor počal svá napomínání, jež král vyslechl dávaje najevo stejné známky upřímné zkroušenosti.

Konečně na pokyn vévody de Guise Josef Foulon uklonil se Jindřichovi a řekl mu:

„Sire, jest vám libo složiti nyní svou korunu pozemskou k nohám věčného pána?“

„Pojďme...“ řekl prostě král.

Ihned brali se všichni, tvořivší dosud špalír, k celám; nalevo bylo viděti hlavní chodbu.

Zdálo se, že Jindřich je velice pohnut. Tloukl se stále do prsou, a veliký růženec, který horlivě louskal, chřastil mu o umrlčí hlavy ze slonové kosti, zavěšené na jeho opasku.

Konečně došli k cele: na prahu stál hrdě Gorenflot s tváří zářící a s okem planoucím jako rubín.

„Zde?“ ptal se král.

„Ano, zde,“ odvětil tlustý mnich.

Král mohl býti opravdu na rozpacích, protože na konci chodby viděl dveře či spíše mříž dosti tajemnou, jež vedla na srázný svah a za níž bylo viděti čirou tmou.

Jindřich vešel do cely a zamumlal pohnutým hlasem:

„*Hic portus salutis?*“

„Ano,“ odpověděl Foulon, „zde jest přístav.“

„Nechte nás o samotě,“ řekl Gorenflot s majestátním posunkem.

A hned zavřely se dveře; kroky odcházejících zanikaly v dáli.

Král, spatřiv podnožku v cele, usedl na ni, maje obě ruce na kolenou.

„Tak už jsi zde, ty Herode, ty pohane, už jsi zde, ty Nabuchodonosore!“ řekl Gorenflot beze všeho jiného úvodu, zakládaje masité ruce v boky.

Král jevil překvapení a řekl:

„To říkáte mně, milý bratře?“

„Ano, tobě to říkám, komupak jinému? Mohu-liž ti říci nějakou urážku, aby se na tebe nehodila?“

„Milý bratře!“ mumlal král.

„Zde nemáš bratra. Již dlouho přemýšlím o kázání... Ty je máš slyšeti... Rozdělím je na tré, jako každý dobrý kazatel. Především jsi tyran, za druhé jsi satyr, za třetí jsi král svržený z trůnu. V těchto třech oddílech chci mluvit.“

„Svržený z trůnu! Milý bratře...,“ řekl v návalu lítosti král zahalený šerem cely.

„Nic víc a nic méně. Zde to není jako v Polsku, odtud neutečeš...“

„Toť úklad...!“

„Oh, Valois, věz, že král jest pouhým člověkem, je-li ještě člověkem.“

„Toť násilí, bratře!“

„Myslíš, že tě budeme zavíрати, abychom tu s tebou jednali v rukavičkách?“

„Jednáte proti naukám svaté víry, bratře.“

„Cožpak jest nějaká svatá víra?“ zvolal Gorenflot.

„Oh!“ zvolal král. „Jak může světec takto mluvit!“

„Jakáž pomoc. Řekl jsem to.“

„Budete na věčnosti zatracen.“

„Cožpak jest někdo zatracen?“

„Mluvíte jako neznaboh, bratře.“

„Jen žádných kapucinád! Jsi hotov, Valois?“

„K čemu?“

„Abys složil korunu. Uložili mi, abych tě k tomu vyzval; vyzývám tě tedy k tomu.“

„Ale dopouštíte se smrtelného hříchu.“

„Oh, oh!“ řekl Gorenflot s cynickým úsměvem. „Mám právo dáti si sám rozhřešení, i dávám si je předem. Nuže, vzdej se, Valois.“

„Čeho?“

„Trůnu francouzského.“

„Spíše zemřu!“

„Zemřeš tedy... Ale tu přichází převor. Vrátil se... Rozhodni se!“

„Mám své strážce a přátele; budou se brániti.“

„To jest možno, ale dříve budeš zabit.“

„Popřej mi aspoň chvíle, abych si to rozmyslil.“

„Ani chvíle, ani vteřiny.“

„Dáváte se příliš unášeti horlivostí, milý bratře,“ řekl převor.

A pokynul králi rukou, jako by chtěl říci:

„Sire, vašemu přání se vyhovuje.“

A převor zavřel dveře.

Jindřich zabral se v hluboké snění.

„Nuže,“ řekl. „Přijmětež oběť!“

Takto přemýšlel Jindřich asi deset minut; někdo klepal na okénka cely.

„Již je to,“ řekl Gorenflot. „Svoluje.“

Král slyšel cosi jako šum radosti a údivu kolem cely po chodbě.

„Přečtěte mu listinu,“ řekl hlas, při němž se král zachvěl tak, že vyhlížel mřížkami dveří.

A jakási ruka mnišská podala svinutý pergamen Gorenflotovi.

Gorenflot přečetl namáhavě listinu králi, jehožto bolest byla veliká a jenž chýlil čelo ve dlaně.

„A nepodepíši-li?“ zvolal plačtivě.

„Zničíte se dvojnásob,“ odpověděl hlas vévody de Guise tlumený kapucí. „Pokládejte se za mrtvého pro svět a nenutte poddaných, aby prolili krev člověka, jenž býval jejich králem.“

„Nikdo mne nedonutí,“ řekl Jindřich.

„Tušil jsem to,“ šeptal vévoda sestře, jejíž čelo se zakabonilo a z jejíchž očí šlehal plamen příšerného plánu.

„Jděte, bratře,“ dodal vévoda, obraceje se k Mayenneovi, „necht' se všichni ozbrojí a připraví.“

„Nač?“ ptal se král žalostným tónem.

„Na všechno,“ odpověděl Josef Foulon.

Zoufalství královo vzrůstalo.

„Přisámbohu!“ zvolal Gorenflot. „Nenáviděl jsem tě, Valois, ale nyní sebou pohrdám. Dělej, podepiš, sice zhyneš jen rukou mojí.“

„Strpení, strpení,“ řekl král, „abych se mohl poručiti do vůle nejvyššího Pána, aby mi popřál rezignace.“

„Chce ještě přemýšlet!“ křičel Gorenflot.

„Necht' se mu popřeje času až do půlnoci!“ řekl kardinál.

„Díky, milosrdný křesťane,“ řekl král v největším návalu zoufalství. „Bůh ti to odplatí.“

„Byl to opravdu zesláblý mozek,“ řekl vévoda de Guise. „Posloužíme tím jen Francii, zbavíme-li ho trůnu.“

„Na tom nezáleží,“ řekla vévodkyně. „Ať jest jakkoli zesláblý, ostříhám ho.“

Za této rozmluvy Gorenflot, stoje s rukama založenýma, zasypával Jindřicha nejhruššími urážkami a vyčítal mu všechny jeho nevázanosti.

Pojednou ozval se temný hluk, zaznívající zvenčí kláštera.

„Ticho!“ volal hlas vévody de Guise.

Nastalo hrobové ticho. Bylo slyšeti, kterak dopadají mocné rány ve stejných přestávkách na klášterní fortnu.

Mayenne přiběhl tak rychle, jak mu dovozovala jeho tloušťka.

„Bratři,“ řekl, „zástup ozbrojenců dobývá se do kláštera.“

„Jdou pro něj,“ řekla vévodkyně.

„Proto musí tím spíše rychle podepsati,“ řekl kardinál.

„Podepiš, Valois, podepiš!“ volal Gorenflot hromovým hlasem.

„Vždyť jste mi dali na rozmyšlenou až do půlnoci,“ řekl žalostně král.

„Oh! Rozmýšlíš se, protože myslíš, že ti přichází pomoc...“

„Ovšem, mám naději.“

„Umřítí, nepodepíšeš-li hned,“ ozval se pronikavý velitelský hlas vévodkyně.

Gorenflot chopil se ruky královny a dával mu pero.

Hluk venku vzrůstal.

„Nový zástup!“ přišel oznámit jeden z mnichů. „Obkličuje prostranství před klášterem a svírá klášter z levé strany.“

„Nuže, rychle!“ volali netrpělivě Mayenne a vévodkyně.

Král namočil pero v inkoustu.

„Švýcaři!“ přiběhl oznámit Foulon. „Hrnou se zprava na hřbitov. Celý klášter jest nyní obklíčen.“

„Nuže, postavíme se na odpor,“ odvětil odhodlaně Mayenne. „S rukojmím, jako je tento, nevzdává se pevnost nikdy na milost a nemilost.“

„Podepsal!“ hulákal Gorenflot, vytrhnuv papír z rukou Jindřichovi, jenž všecek jsa sklíčen skryl hlavu v kapuci a kapuci v rukou.

„Pak jsme my králem,“ řekl kardinál vévodovi. „Odnes rychle drahocenný papír.“

Král v návalu bolesti převrhl lampičku, jež sama osvětlovala scénu, ale vévoda de Guise měl již pergamenu v rukou.

„Co počítí?“ přišel se optat mnich, pod jehož kutnou jevily se obrysy dokonalého šlechtice, dobře ozbrojeného. „Crillon přichází s gardisty a hrozí, že vypáčí dveře. Poslyšte...!“

„Jménem královým!“ volal mocný hlas Crillonův.

„Není již krále!“ odpověděl Gorenflot oknem.

„Kdopak to řekl, ničemo?“ odpovídal Crillon.

„Já! Já! Já!“ volal Gorenflot potmě s nejohavnivějším výrazem zvýravé pýchy.

„Podívejte se na tohoto darebáka a vpalte mu několik kulí do břicha!“ velel Crillon.

A Gorenflot vida, že gardisté naň míří, skrčil se a padl na zadní část těla doprostřed cely.

„Vyražte dveře, pane Crillone,“ řekl za všeobecného ticha hlas, při němž hrůzou vstávaly vlasy na hlavě mnichům pravým i nepravým, kteří čekali na chodbě.

Tento hlas náležel člověku, jenž vyšel z řad a přikročil až ke stupním klášterním.

„Učiním tak, sire,“ odvětil Crillon a udeřil do hlavní fortny klášterní mohutnou ranou sekery.

Zdi se otřásly.

„Co chcete...?“ ptal se převor, jenž přistupoval k oknu, chvěje se po všem těle.

„Ah, to jste vy, nejdůstojnější opate Foulone,“ ozval se znova týž hlas hrdý a klidný. „Vraťte mi mého šaška, jenž tu strávil noc v jedné z vašich cel. Nemohu býti bez Chicota, neboť se v Louvru hrozně nudím.“

„A já se tu znamenitě bavím, milý synu,“ odpovídal Chicot snímaje kapuci a prodíraje se zástupem mnichů, kteří ustupovali s výkřiky zděšení.

Vtom vévoda de Guise, jenž si dal přinésti lampu, četl posud mokrý podpis na listině, kterého dosáhli s takovou námahou:

„Chicot První.“

„Já, Chicot První,“ zvolal. „Blesky boží!“

„Jsme ztraceni, prchněme,“ řekl kardinál.

„I to to!“ volal Chicot, práskaje Gorenflota provazem, který měl kolem pasu.

XLIX.

Kapitál i s úroky

Čím déle král mluvil, čím lépe jej spiklenci poznávali, tím více přecházel jejich úžas ve zděšení.

Prohlášení o vzdání se trůnu podepsané „Chicot I.“ stupňovalo zděšení v zuřivost.

Chicot přehodil si opět kutnu přes ramena, založil ruce, a zatím co Gorenflot utíkal horempádem odtud, vydržel stoje bez hnutí a s úsměvem na rtech první náraz.

Byla to proň strašlivá chvíle.

Šlechtici vrhli se rozzuřeni na Chicota, jsouce odhodláni pomstíti se za jednaní Gaskoňce, který je takovýmto neslýchaným způsobem měl za blázný.

Ale tento bezbranný člověk, mající prsa chráněna toliko dvěma, pažema, ta tvář s maskou výsměchu, jež jako by vyzývala sílu v útok proti slabosti, zarazila je spíše nežli výtky kardinála, jenž jim připomínal, že smrt Chicotova nijak jim neposlouží, ale naopak přivodí strašlivou pomstu královu, jenž jest spoluvíníkem svého šaška v té neslýchané opovážlivé šaškovské scéně.

Následkem toho bylo, že kordy i dýky sklonily se před Chicotem, jenž buď z oddanosti, které byl v plné míře schopen, nebo že pochopil jejich myšlenky, smál se jim dále do tváří.

Zatím nabývaly hrozby královny stále hrozivějšího rázu a rány sekery Crillonovy dopadaly mohutněji a rychleji.

Bylo zřejmo, že fortna dlouho neodolá takovému útoky, který se nikdo ani nepokoušel odrážeti.

Proto také po krátkém rozmýšlení dal vévoda de Guise povel k ústupu.

Při tomto povelu usmál se Chicot.

Za noci, kdy tu byl sám s Gorenflotem, prozkoumal dobře podzemní chodbu: poznal dvířka, kudy se z ní vycházelo a pověděl o nich králi, který postavil tam Tocquenota, poručíka švýcarských stráží.

Bylo tedy zřejmo, že ligisté druh za druhem vrhají se do vlčí tlamy.

Kardinál zmizel první a za ním asi dvacet šlechticů.

Pak viděl Chicot, kterak prchá vévoda s týmž asi počtem mnichů; potom Mayenne, jenž při svém velikém břiše a tlustém krku nemohl dobře utíkat, a proto hledal bezpečného úkrytu.

Když Mayenne šel poslední mimo celu Gorenflotovu a když Chicot viděl vléci se těžkopádnou tu hmotu, neusmíval se již, nýbrž smíchy se válel.

Deset minut naslouchal Chicot, a zdálo se mu, že stále slyší šum, který působil útěk ligistů, prchajících podzemní chodbou; ale k velikému svému úžasu pozoroval, že hluk se neblíží směrem k němu, nýbrž že se stále vzdaluje.

Pojednou probleskla Gaskoňci hlavou myšlenka, jež změnila jeho hlučný smích ve skřípění zubů.

Čas míjel, ligisté se nevraceli; viděli snad ligisté, že dvířka, vedoucí z tajné chodby, jsou střežena, a našli i snad jiný východ?

Chicot chtěl vyběhnouti z cely, ale pojednou zastoupila mu dveře ohromná, beztvárná hmota, jež se mu vrhla k nohám a rvala si vlasy z hlavy.

„Ó, mne nebohého!“ zvolal mnich. „Oh, dobrý pane Chicote, odpusťte mi, odpusťte mi!“

Jak to přijde, že Gorenflot, jenž první utíkal, vrací se nyní sám, když již mohl dávno býti daleko odtud?

To byla otázka, která se sama sebou namanula Chicotovi.

„Oh, můj dobrý pane Chicote, milý pane!“ hulákal dále Gorenflot. „Odpusťte svému nehodnému příteli, jenž lituje svého provinění a pyká za ně u vašich nohou.“

„Pročpak jsi neutekl s ostatními ničemy?“ optal se Chicot.

„Protože jsem neprolezl, kudy prolezli ostatní, milý pane: ježto Hospodin ve svém hněvu stihl mne přílišnou tloušťkou. Oh, nešťastné břicho, nešťastné panděro!“ volal mnich, bije se oběma pěstmi do části těla, kterou apostrofoval. „Ah, že nejsem štíhlý jako vy, pane Chicote! Jak je to krásné býti štíhlý, a jak je šťasten štíhlý člověk.“

Chicot nechápal nikterak nářku mnichova, i zvolal hromovým hlasem:

„Ale vždyť ostatní někam jdou? Ostatní utíkají?“

„A co mají dělat jiného?“ řekl mnich. „Mají čekat na oprátku? Oh, nešťastné břicho!“

„Ticho!“ zvolal Chicot. „Odpovídejte mi!“

Gorenflot vzpřímil se na obou kolenou a odpověděl:

„Ptejte se, pane Chicote, máte k tomu dojista právo.“

„Jak utíkají ostatní?“

„O překot.“

„To vím... ale kudy?“

„Děrou.“

„K ďasů, jakou děrou?“

„Otvorem, jenž vede do hřbitovního sklepení.“

„Je to chodba, které říkáš podzemní?“

„Nikoli, milý pane Chicote. Dvířka z podzemní chodby byla zvenčí hlídána. Veliký kardinál Guise chtěl již otevřít, když uslyšel Švýcara, který pravil: ‚Mich durstet,‘ což znamená patrně: Mám žízeň.“

„Ventre de biche!“ zvolal Chicot. „Teď vím, co to znamená. Uprchlíci našli si patrně jinou cestu?“

„Ano, pane Chicote, utíkají hřbitovním sklepením.“

„Kam vede to sklepení?“

„Z jedné strany do krypty, z druhé pod bránu Saint-Jacques (Svatojakubskou).“

„Lžeš.“

„Bůh zachraň, drahý pane!“

„Kdyby byli utíkali sklepením, vedoucím do krypty, byl bych je viděl utíkati mimo tvou celu.“

„To jest právě to, milý pane Chicote. Myslili, že jest málo času na takovou okliku, a proto prolezli děrou.“

„Jakou děrou?“

„Otvorem, jenž vede do zahrady a kterým padá dovnitř světlo.“

„A ty?“

„Já jsem příliš tlustý, a proto...“

„Proto...“

„Proto jsem neprolezl: a tahali mě za nohy, protože jsem překážel ostatním.“

„Nuže,“ zvolal Chicot, jehožto tvář zaplanula pojednou zábleskem podivné radosti, „neprolezl-li jsi...“

„Neprolezl, ač jsem se namáhal ze všech sil, podívejte se na má ramena i na má prsa.“

„A on, který jest ještě tlustší než ty...“

„Kdo on?“

„Oh, bože,“ řekl Chicot, „budeš-li mi přízniv v této příčině, slibuji ti skvostnou voskovici; takže také neprojde.“

„Pane Chicote!“

„Povstaň, flandáku!“

Mnich se vzb chopil, jak rychle mohl.

„Dobrá! Ted' mě doved' k díře!“

„Dovedu vás, kam si přejete, milý pane!“

„Jdi napřed, nešťárnice!“

Gorenflot klusal tak rychle, jak mohl, zdvihaje chvílemi ruce k nebi a udržován jsa v klusu Chicotem, jenž ho popoháněl provazem.

Oba prošli chodbou a sešli do zahrady.

„Tudy,“ řekl Gorenflot.

„Mlč, ničemo, a jdi.“

Gorenflot s napětím všech sil dostal se až ke skupině stromů, odkud, jak se zdálo, ozývalo se sténání.

„Tam,“ řekl.

A padl bez dechu na zadek do trávy.

Chicot popošel tři kroky kupředu a spatřil cosi zmítajícího se při zemi.

Vedle této věci, jež se podobala zadku živočicha, jež Diogenes nazval dvounohým kohoutem bez peří, ležely kord a kutna.

Bylo zřejmo, že člověk, jenž se tu takto nešťastnou náhodou chytil, zbavil se postupně všech věcí, jež měl na sobě a jež zvětšovaly jeho objem; proto bez kordu i bez kutny byl objem jeho těla zcela přirozený.

A přece, jako dříve bratr Gorenflot, marně se namáhal ze všech sil, aby úplně prolezl.

„Bože, bože, bože,“ ozýval se tlumený hlas prchajícího. „Raději bych prošel celou gardou. Ach! Netahejte tolik, přátelé, protáhnu se nějak. Cítím, že již to jde; jde to pomalu, ale jde to.“

„Ventre de biche! Pan de Mayenne!“ zamluvil Chicot v nadšení. „Milý pane bože, zasloužil sis voskovici.“

„Nepřezděli mi nadarmo Herkules,“ mluvil dále stísněný hlas. „Pozdvihnu tento kámen. Hle!“

A napjal všechny síly tak, že se kámen vskutku pohnul.

„Počkej!“ řekl potichu Chicot.

A dupal, jakoby někdo přibíhal s velikým hřmotem.

„Přicházejí,“ ozvalo se několik hlasů v podzemí.

„Ha!“ zvolal Chicot, jako by byl přiběhl všecek udýchán. „Ha, tys to, bídný mnichu!“

„Nemukejte ani, Monseigneur, pokládá vás za Gorenflota.“

„Tos tedy ty, těžká hmoto, *pondus immobile*,⁸ tu máš! Tos ty, *indigesta moles*,⁹ tu máš!“

A při každé apostrofě Chicot, dospěv konečně kýženého cíle pomsty, bušil ze vší síly do masitých částí těla, jež byly vystrčeny, provazem, kterým dříve práskal Gorenflota.

---

8 Nehybná hmoto. Pozn. překl.

9 Beztvárná hmoto. Pozn. překl.

„Ticho,“ napomínaly stále hlasy, „má vás za mnicha.“

A vskutku, Mayenne vydával ze sebe jen tlumené stenání, snaže se za zdvojeného úsilí pozdvihnouti kámen.

„Ha, spiklenče,“ zvolal dále Chicot, „nehodný mnichu, tu máš za opilství, tu máš za lenost, tu máš za hněv, tu máš za smilstvo, tu máš za obžerství. Lituji, že jest pouze sedm hlavních hříchů. Tu máš, tu máš, tu máš za všechny neřesti, které pášeš.“

„Pane Chicote,“ mluvil Gorenflot všecek upocen, „pane Chicote, slitujte se nade mnou.“

„Ha, zrádče!“ pokračoval Chicot buše dále. „Tu máš za zradu!“

„Smilujte se!“ mumlal Gorenflot, jemuž se zdálo, že cítí na svém těle všechny ty rány, jež dopadaly na Mayennea. „Smilujte se, milý pane Chicote.“

Ale Chicot neustával, ale opájeje se slastí pomsty, bušil s dvojnásobnou zuřivostí.

A Mayenne, jakkoli se přemáhal, nepotlačil bolestného sténání.

„Ah,“ pokračoval Chicot „že mi bůh nedopřál, abych tu měl místo tvého sprostého těla vznešené a mocné kýty vévody de Mayenne, kterému jsem dlužen výprask holí, z něhož jdou úroky již po celých sedm let...! Tu máš, tu máš!“

Gorenflot zavzdychal a klesl k zemi.

„Chicot!“ zvolal vévoda.

„Ano, já jsem to, já, Chicot, nehodný služebník svého krále, Chicot, člověk slabých paží, jenž by si přál míti nyní sto ramen Briareových.“

A Chicot, rozněcuje se stále více, bušil vždy znova s takovou zuřivostí, že delinkvent v největším záchvatu bolesti napjav všechny síly nadzdvihl kámen a boky maje rozšlehány a bedra krvavá klesl do náručí přátel. Poslední rána Chicotova padla do prázdna.

Potom se Chicot obrátil: pravý Gorenflot omdlel, ne-li bolestí, aspoň hrůzou.

L.

Co se dělo blíže Bastily, když Chicot platil svůj dluh v klášteře svaté Genovefy

Bylo o jedenácté hodině večerní; vévoda d'Anjou čekal netrpělivě v kabinetě, kam se byl uchýlil, když naň v ulici Saint-Jacques přišly mdloby, na příchod posla vévody de Guise, jenž by mu oznámil, že král, jeho bratr, vzdal se trůnu.

Přecházel od okna ke dveřím kabinetu a ode dveří kabinetu k oknům předpokoje, dívaje se na veliké hodiny, jež smutně tikaly v pozlaceném dřevěném pouzdře.

Pojednou zaslechl koně, jenž hrabal nohou na nádvoří; napadlo mu, že by to mohl býti kůň posla vévodova, i vyběhl na balkon; ale kůň, kterého jeden ze sluhů držel za uzdu, čekal pána.

Pán vyšel z vnitřních příbytků: byl to Bussy, Bussy, jenž jakožto gardový kapitán přicházel udělit rozkazy na noc, nežli se odeběře na dostaveníčko.

Vévoda spatřiv krásného a statečného toho mladého muže, na něhož neměl nikdy příčiny si stěžovati, pocítil na chvíli výčitky svědomí; ale když ho viděl blížiti se k pochodni, kterou sluha držel, uzřel tvář jeho ozářenu světlem pochodně, a na tváři té četl tolik radosti, naděje a štěstí, že všechna žárlivost vracela se mu do duše.

Zatím Bussy nevěda, že vévoda naň hledí a pozoruje různé dojmy na jeho tváři, uděliv rozkazy přehodil plášť přes ramena, vsedl do sedla, a pohodnuv koně ostruhami, vjel pod klenbu, pod níž se mocně rozléhal pádný dusot jeho koně.

Na chvíli vévoda, znepokojen jsa tím, že posel stále nepřichází, chtěl poslati za ním, neboť tušil, že Bussy, dříve než pojedje k Bastille, zastaví se ve svém paláci. Ale představil si v duchu mladého muže, jak se směje s Dianou zhrzené jeho lásce, jak staví jej, prince, na roveň manželu, jímž pohrdá, a špatná stránka jeho duše překonávala dobrou.

Bussy usmíval se štěstím při odjezdu; tento úsměv byl urážkou prince. Nechal ho odejeti. Kdyby byl měl smutný pohled a zachmuřené čelo, byl by ho snad zadržel.

Zatím Bussy, sotvaže vyjel z paláce Anjouského, zmírnil rychlou jízdu, jako by se bál hluku, který tím vznikal, a zajev do svého paláce, jak byl dobře předvídal vévoda, odevzdal koně sluhovi, jenž uctivě naslouchal nějakému výkladu Remyho, týkajícího se léčby koní.

„Aj, aj,“ řekl Bussy, poznáváje mladého lékaře, „tos ty, Remy?“

„Ano, Monseigneur, jsem to já.“

„A ještě nespíš?“

„Chybí ještě deset minut, Monseigneur. Chtěl jsem právě jíti domů. Opravdu, od té doby, co nemám svého pacienta, zdá se mi, že dni mají čtyřicet osm hodin.“

„Snad se nenudíš?“ ptal se Bussy.

„Bojím se toho.“

„A což láska?“

„Vždyť jsem vám to nejednou řekl: Nevěřím lásce. Konám na ní jen prospěšná studia.“

„Tedy Gertruda jest opuštěna?“

„Úplně.“

„Nabažil ses tedy...?“

„Bití. Tak se jevila totiž láska mé amazonky, ostatně hodné to dívky.“

„A v srdci neozývá se ti nic dnešního večera?“

„Proč dnešního večera, Monseigneur?“

„Protože bych tě byl vzal s sebou.“

„K Bastille?“

„Ano.“

„Jedete tam?“

„Ovšem.“

„A což Monsoreau?“

„Jest v Compiègne, můj milý, kde chystá hon Jeho Veličenstvu.“

„Víte to jistě, Monseigneur?“

„Dostal ráno veřejně rozkaz.“

„Aj!“

Remy zamyslel se na chvíli a pak řekl:

„Tedy?“

„Strávil jsem celý den děkuje bohu za štěstí, jehož mi popřál na dnešní noc, a noc strávím v rozkoších tohoto štěstí.“

„Dobrá! Jourdaine, dejte mi kord,“ řekl Remy.

Sluha odešel do domu.

„Rozmyslil ses tedy?“ ptal se Bussy.

„Proč?“

„Protože si béřeš kord.“

„Ano, doprovodím vás až ku bráně, a to ze dvou příčin.“

„Z kterých?“

„Za prvé proto, že se bojím, abyste se na ulici nesetkal s nebezpečnými lidmi.“

Bussy se usmál.

„Můj bože, smějete se mi, Monseigneur. Víím, že se nebojíte setkání s nebezpečnými lidmi a že lékař Remy je společníkem, jenž by vám málo pomohl; ale na dva lidi se hned tak každý neodváží jako na samotného člověka. A za druhé chci vás doprovodit proto, že mám pro vás zásobu dobrých rad.“

„Pojď jen se mnou, milý Remy. Budeme rozmlouvat o ní; vedle štěstí, které pociťuji, vidím-li tu ženu, neznám většího než mluvit o ní.“

„Jsou docela lidé, kteří dávají přednost štěstí mluvit o ní než vidět ji,“ odvětil Remy.

„Ale zdá se mi, že jest čas velice nejistý,“ řekl Bussy.

„Tím spíše: nebe jest hned zachmuřeno, hned vyjasněno. Já mi-
luji střídání. Díky, Jordaine,“ dodal obráceje se k sluhovi, jenž mu
přinášel kord.

A obrátiv se k hraběti, řekl:

„Jsem vám k službám, Monseigneur; pojdmež.“

Bussy vzal lékaře podpaží, a oba zamířili k Bastille.

Remy řekl dříve hraběti, že má proň spoustu dobrých rad, a vskut-
ku, sotvaže vyšli z paláce, počal lékař uváděti tisíce přesvědčivých
latinských citátů, aby dokázal Bussymu, že nejedná správně, jda
tohoto večera na návštěvu k Dianě, místo aby ulehl klidně na lože,
protože zpravidla člověk bije se špatně, nevyspal-li se; a z učených
citátů přešel ku příběhům bájesloví a vypravoval mu prostomile,
kterak zpravidla Venuše odzbrojovala Marta.

Bussy se usmíval; Remy stál na svém.

„Vidíš, Remy,“ řekl hrabě, „když paže má drží meč, splyne s ním
tak, že do všech žilek vlévá se mi síla a pružnost oceli, kdežto ocel
zase jako by oživovala a zahřívala se teplem těla. Od té chvíle je
kord můj paží a paže kordem. Od té chvíle nezáleží ani na síle, ani
na duševním stavu, chápeš? Ocel nepodléhá únavě.“

„Nikoli, ale otupí se.“

„Neboj se.“

„Ah, drahý pane,“ mluvil dále Remy, „zítra čeká vás zápas, jako
byl zápas Herakla s Anteem nebo Thesea s Minotaurem, jako zá-
pas Třiceti, jako zápas Bayardův; cosi homérského, gigantského,
nemožného; v budoucnosti má se mluvit o souboji Bussyho jako
o souboji jediném svého druhu; i nepřejí si, abyste byl jen škrábnut
v tomto souboji.“

„Bud' bez starosti, dobrý Remy; uvidíš divy. Dal jsem dnes čtyři
kordy do rukou čtyř dobrých zápasníků, kteří za osm minut ani
kordem o mne nezavadili, kdežto já roztrhal jsem jim kabáty na
cáry. Skákal jsem jako tygr.“

„Nenamítám ničeho proti tomu, milý pane; ale budou-liž vaše nohy zítra tak pevné jako byly dnes?“

Tu zapředli Bussy a jeho lékař latinský dialog, často přerušovaný výbuchy smíchu. Tak došli až na konec veliké ulice Saint-Antoine.

„Sbohem,“ řekl Bussy. „Jsme na místě.“

„Mám snad na vás počkati?“

„Pročpak?“

„Abych byl jist, že budete doma do dvou hodin a že se vyspíte před soubojem nejméně pět, nebo šest hodin.“

„A zaručuji-li ti to čestným slovem?“

„Pak to ovšem postačí. Bylo by to pěkné, abych pochyboval o slově Bussyho.“

„Nuže, máš je. Za dvě hodiny budu doma, Remy.“

„Dobrá. Sbohem, Monseigneur.“

„Sbohem, Remy.“

Rozešli se; ale Remy zůstal na místě.

Viděl, kterak hrabě šel k domu, a ježto nepřítomnost Monso-reauova dodávala mu úplné bezpečnosti, vešel dveřmi, jež mu otevřela Gertruda, a nikoli oknem.

Potom nastoupil Remy filozofsky opuštěnými ulicemi cestu k paláci Bussyovu.

Když došel na konec náměstí Beaudoyer, viděl proti sobě přicházeti pět lidí zahalených v plášti, kteří, jak se zdálo, byli pod pláští úplně vyzbrojeni.

Pět lidí v tuto hodinu bylo neobyčejným zjevem. Remy ukryl se za roh domu vyčnívajícího do ulice.

Když došli na deset kroků k němu, zastavilo se všech pět mužů a po srdečném rozloučení čtyři z nich dali se dvěma různými cestami, kdežto pátý zůstal na místě bez hnutí a zamyšlen.

Vtom vyšel měsíc z mraků a ozářil paprskem tvář nočního chodce.

„Pan de Saint-Luc!“ zvolal Remy.

Saint-Luc uslyšev své jméno, zdvihl hlavu a uzřel člověka, an přichází k němu.

„Remy!“ zvolal.

„Ano, Remy, a jsem šťasten, že nemohu říci: vám k službám ochotný Remy, protože, jak jest viděti, daří se vám znamenitě. Nebylo by ode mne indiskrétností, kdybych se vás optal, co ráčíte v tuto pozdní chvíli dělati tak daleko od Louvru?“

„Povím ti to, můj milý. Zkoumám z nařízení králova vzhled města. Král mi řekl: Saint-Lucu, procházej se ulicemi pařížskými, a uslyšíš-li snad někde zprávu, že jsem se vzdal trůnu, odpověz směle, že to není pravda.“

„A slyšel jste něco takového?“

„Nikdo o tom ani nehlesl. A protože bude brzo půlnoc, všude je ticho, a nepotkal jsem nikoho kromě pana de Monsoreau, rozloučil jsem se s přáteli a chtěl jsem právě jíti domů, když jsi mne viděl přemýšlejícího.“

„Jakže? Pana de Monsoreau?“

„Ano.“

„Potkal jste pana de Monsoreau?“

„S tlupou ozbrojených lidí, nejméně s desíti nebo dvanácti.“

„Pan de Monsoreau! Tot' nemožno!“

„Proč by to bylo nemožno?“

„Protože má býti v Compiègne.“

„Měl tam býti, ale není.“

„A což rozkaz králův?“

„Rozkaz králův? Kdopak dbá rozkazů králových!“

„Potkal jste opravdu pana de Monsoreau s deseti nebo dvanácti muži?“

„Ovšem.“

„Poznal vás?“

„Myslím, že poznal.“

„Vás bylo jen pět.“

„Moji čtyři přátelé a já, nikdo více.“

„A nevrhl se na vás?“

„Naopak, vyhnul se mi, a toho právě nechápu. Když jsem ho poznal, očekával jsem strašlivý zápas.“

„V kterou stranu šel?“

„K ulici de la Tixeranderie.“

„Ah, bože!“ zvolal Remy.

„Copak?“ otázal se Saint-Luc, poděšen podivným výrazem jevícím se v hlase lékařově.

„Pane de Saint-Luc, bezpochyby se stane veliké neštěstí.“

„Veliké neštěstí? A komu?“

„Panu de Bussy.“

„Bussymu? Blesky boží! Mluvte, Remy; jsem jeho přítelem, jak víte.“

„Jaké to neštěstí! Pan de Bussy myslil, že pan de Monsoreau jest v Compiègne.“

„A co dále?“

„Domníval se proto, že může bezpečně použití jeho nepřítomnosti.“

„A jest nyní...?“

„U paní Diany.“

„Ah!“ řekl Saint-Luc. „To jsou zlé věci!“

„Ano,“ řekl Remy. „Chápete, jak se věci mají? Pan de Monsoreau měl patrně podezření nebo je někdo v něm vzbudil, a proto předstíral odchod z Paříže, aby se mohl znenadání vrátiti domů.“

„Počkejte!“ řekl Saint-Luc a uhodil se do čela.

„Napadá vám něco?“ ptal se Remy.

„V tom má jistě prsty vévoda d'Anjou.“

„Ale vždyť vévoda d'Anjou dal sám dnes ráno podnět k tomu, aby se pan de Monsoreau odebral do Compiègne!“

„Tím spíše! Máte plíce, milý Remy?“

„A jaké! Jako kovářské měchy!“

„Pak poběžme, poběžme nemaříce ani okamžiku. Znáte dům?“

„Ano.“

„Tedy běžte napřed!“

A oba pustili se ulicemi v běhu, jenž by byl slušel pronásledovaným daňkům.

„Je tomu již dlouho, kdy šel domů?“ ptal se Remy v běhu.

„Kdo? Monsoreau?“

„Ano.“

„Asi čtvrt hodiny,“ řekl Saint-Luc, přeskakuje hromadu kamení zvýši asi pěti stop.

„Jen abychom doběhli včas!“ řekl Remy, tase meč, aby byl připraven na všecko.

LI. Vražda

Bussy, jenž nejevil ani nepokoje, ani váhání, byl uvítán beze vší bázně Dianou, jež myslila, že vzhledem k nepřítomnosti manželově nehrozí jim žádné nebezpečství.

Nikdy ještě nebyla ta krásná žena tak veselá, nikdy nebyl Bussy tak šťasten; v jistých chvílích, jejichžto všecku povážlivost duše či spíše pud sebezachování dovede vycítiti, spojuje člověk své mohutnosti duševní ke všem prostředkům fyzickým, kterých mu jeho smysly dovedou poskytnouti; soustřeďuje se a zmnohonásobuje. Saje vším úsilím život, kterého může pozbyti každou chvíli, aniž tuší, jakou katastrofou by ho mohl pozbyti.

Diana, jsouc vzrušena, a tím více vzrušena, že snažila se utajiti vzrušení, Diana, jsouc vzrušena obavami, jimiž plnil ji hrozivý den zítřejší, zdála se něžnější, protože zármutek, jenž obestírá všecku lásku, dodává této lásce půvabů poezie, které jí chyběly; opravdová vášeň nelaškuje, a oko ženy upřímně milující jest častěji zaroseno nežli zářivé.

Proto také hned upoutala vážnou tváří milujícího muže. Co mu měla říci dnešního večera, bylo, že jeho život jest jejím životem; o čem chtěla s ním promluvit, byly nejbezpečnější prostředky k útěku. Neboť zvítěziti neznamenal ještě všecko, po vítězství bylo třeba uniknouti hněvu královu; neboť bylo pravděpodobno, že Jindřich neodpustí nikdy vítězi ani porážky, ani smrti svých oblíbenců.

„A pak,“ mluvila Diana, ovíjejíc rámě kolem šíje Bussyho a neodvracejíc ani na okamžik zraků z jeho tváře, „nejsi-liž nejstatečnějším mužem celé Francie? Proč bys chtěl v zájmu své cti zvyšovati ještě slávu svého jména? Vynikáš již tak nad ostatní lidi, že by to neby-

lo šlechetné od tebe, kdybys chtěl ještě více vyniknouti. Nechceš se líbiti ostatním ženám, neboť mne miluješ, a bál by ses zničití mne navždy, není-liž pravda, Ludvíku? Ludvíku, haj svého života. Nepravím ti: Mysli na smrt, neboť myslím, že není na světě člověka dosti silného a mocného, aby usmrtil mého Ludvíka jinak než zradou. Ale myslí na zranění: můžeš být poraněn, víš to dobře, neboť znám tě jen proto, žes byl poraněn v zápase proti týmž lidem.“

„Bud' klidná,“ řekl Bussy se smíchem, „dám si pozor na tvář; nechci býti zohyzděn.“

„Oh, dej pozor na celé tělo. Budiž ti posvátno, můj Bussy, jako bych to byla já sama. Pomysli na bolest, kterou bys cítil, kdybys mne viděl přicházeti raněnu a zkrvavenou; nuže, stejnou bolest, jako bys cítil ty, pocítovala bych i já vidouc tvou krev. Bud' opatrný, můj přestatečný lve, to jediné ti kladu na srdce. Počínej si jako onen Říman, jehožto historii četls mi nedávno, abys mě upokojil. Učiň podobně jako on; nech zápasiti své tři přátele, přispěj ku pomoci nejvíce ohroženému. Ale udeří-li na tebe dva nebo tři zároveň, prchej; pak se obrať jako Horatius a zabij jednoho po druhém, dokud budou vzdáleni od sebe.“

„Ano, drahá Diano,“ řekl Bussy.

„Oh, odpovídáš mi, Ludvíku, aniž mne slyšíš; hledíš na mne a neposloucháš mne.“

„Nikoli, vidím tě, jsi krásná.“

„O mou krásu nejde této chvíle, můj bože! Jde o tebe, o život tvůj, o život náš. Je to hrozné, co ti řeknu, ale chci, abys to věděl, to dodá ti ne sice více síly, ale více opatrnosti. Poslyš: budu míti odvahu býti svědkyní toho zápasu.“

„Ty?“

„Budu se dívati naň.“

„Jak to? Toť nemožno, Diano.“

„Nikoli. Poslyš: Jak víš, jest ve vedlejším pokoji okno, jež vede na dvorek a jímž lze šikmo viděti do ohrady tournelleské.“

„Ano, pamatuji se na to okno, ve výši as dvaceti stop, nad železnou mříží, na niž jsem nedávno házel drobty chleba, které ptáci zobali.“

„Odtud tě uvidím, Bussy. Postav se jen, abych tě viděla; budeš věděti, že jsem tu a budeš mě i moci viděti. Ale ne, jsem nerozumná; nedívej se po mně, neboť soupeř tvůj by mohl užítí tvé roztržitosti.“

„A zabítí mne, není-liž pravda, až bych upíral zraky na tebe. Kdybych byl odsouzen a byla mi zůstavena volba smrti, Diano, zvolil bych si takovouto smrt.“

„Ano, ale nejsi odsouzen a nemáš zemřítí, naopak, máš žítí.“

„A budu žítí, buď bez starosti; ostatně mám znamenité pomocníky, věř, neznáš mých přátel, ale já je znám; Antraguét zachází kordem tak jako já, Ribeirac zůstává na zápasišti chladným a zdá se, že v celém jeho těle není života kromě v očích, jimiž hltá nepřítel, v paži, kterou se ohání. Livarot vyniká obratností tygří. Vyhlídky jsou krásné, věř, Diano, velice krásné. Přál bych si býti ve větším nebezpečství, abych měl větší zásluhu.“

„Dobře, věřím ti, drahý, a usmívám se, neboť doufám; ale poslyš mě a slib mi, že učiníš podle mé rady.“

„Učiním, jen nechceš-li, abych tě opustil.“

„Právě v té příčině dovolávám se tvého rozumného úsudku.“

„Pak jsi mě neměla učinit šilencem.“

„Jen nevtipkujte, krásný můj šlechtici; láska projevuje se poslušností.“

„Rozkazuj tedy.“

„Tvé oči jsou umdleny, drahý; máš zapotřebí klidného spánku. Opust' mne!“

„Oh, mám již odejítí?“

„Budu se modliti, a ty mě políbíš.“

„Ale měl bych se modliti k tobě, jako se lidé modlí k andělům.“

„A myslíš, že andělé se nemodlí k bohu?“ řekla Diana, klekajíc.

A modlila se z hloubi srdce zraky majíc obráceny ke stropu, jako by jí chtěly proniknouti a vzletěti pod blankyt nebeský, aby tam hledaly boha:

„Pane, je-li tvá vůle, aby služebnice tvá žila šťastna a nezemřela v zoufalství, ochraňuj toho, jež jsi uvedl na cestu mého života, abych ho milovala a abych milovala pouze jej.“

Doříkávala svou modlitbu, Bussy se skláněl, aby ji objal a povznesl její tvář k výši svých rtů, když pojednou třeskla jedna z okenních tabulí; potom bylo vyraženo celé okno, a na balkoně objevili se tři ozbrojení lidé, kdežto čtvrtý přelézal balustrádu. Tento člověk měl tvář zakrytou škraboškou a držel v levé ruce bambitku, v pravé obnažený kord.

Bussy zůstal na okamžik zaražen strašlivým výkřikem, jenž se vydral z hrdla Diany, která se mu vrhla kolem šíje.

Muž se škraboškou pokynul a jeho tři tovaryši postoupili o krok vpřed; jeden z těchto tří byl ozbrojen arkebuzou.

Bussy jediným pohybem oddálil od sebe levou rukou Dianu a pravou tasil kord.

Pak chladnokrevně zvolna jej sklonil k zemi, neztrácejce protivníků z očí.

„Pojďte, pojdte, stateční přátelé,“ řekl hrobový hlas zpod aksamitové škrabošky, „jest napolo mrtev, strachem jest bez sebe.“

„Mýlíš se,“ řekl Bussy, „nemám nikdy strachu.“

Diana pokročila k němu, ale on jí řekl rozhodně:

„Jděte z cesty, Diano!“

Ale Diana neposlechla, nýbrž vrhla se mu po druhé kolem šíje.

„Budete příčinou mé smrti, neopustíte-li mne,“ řekl.

Diana odstoupila, nechávajíc mu úplně volné místo.

Chápala, že nemůže milenci pomoci jinak nežli jedním způsobem: totiž uposlechne-li.

„Aj, aj,“ řekl temný hlas, „je to opravdu pan de Bussy; a já hlupák nechtěl jsem tomu věřiti. Toť opravdu dobrý, znamenitý přítel!“

Bussy mlčel, hryza se do rtů a pátraje kolem sebe, kterých prostředků bude mu lze užítí v zápase.

„Doví se,“ mluvil dále hlas s tónem výsměchu, jenž dodával ještě větší hrůzy jeho hlubokému a temnému znění, „doví se, že nejvyšší lovčí odejel, že nechal doma ženu samotnu, že se žena snad bude sama báti, a proto přichází, aby ji hlídal. A ještě k tomu kdy? V noci před soubojem. Opakuji: Jak dobrý a znamenitý to přítel, ten pan de Bussy.“

„Aj, to jste vy, pane de Monsoreau,“ řekl Bussy. „Dobrá, odhodte škrabošku. Víím nyní, s kým jest mi jednati.“

„Učiním tak,“ odpověděl nejvyšší lovčí a odhodil daleko od sebe černou aksamitovou škrabošku.

Diana lehce vzkřikla.

Ve tváři hraběte jevila se mrtvolná bledost, kdežto úsměv jeho byl úsměvem zatracence.

„Skončeme již, pane,“ řekl Bussy, „nemiluji dlouhých okolků, mluvíti před zápasem mohli hrdinové Homérovi, kteří byli polobohy; já však jsem pouze člověk; ale jsem člověkem, jenž nemá strachu; počňte tedy zápas nebo mne nechte odejítí.“

Monsoreau odpověděl temným a pronikavým smíchem, při kterém se Diana zachvěla, ale který naplnil Bussyho nejprudším hněvem.

„Z cesty!“ opakoval mladý muž, jemuž krev, která byla na chvíli splýnula k srdci, valila se do skrání.

„Aj, aj,“ řekl Monsoreau. „Z cesty? A jak si rázně poručíte volný průchod.“

„Pak zkřížme kordy a zanechme zbytečných řečí,“ řekl mladý muž. „Chci se vrátiti domů a zůstávám daleko.“

„Přišel jste lehnout si sem, pane, a budete tu ležeti,“ řekl nejvyšší lovčí.

Zatím objevili se příčkami balkonu dva jiní lidé a přeskočivše balustrádu postavili se vedle ostatních.

„Čtyři a dva jest šest,“ řekl Bussy. „Kdepak jsou ostatní?“

„Jsou u dveří a čekají,“ řekl nejvyšší lovčí.

Diana klesla na kolena, a jakkoli se přemáhala, uslyšel Bussy její zaštkání.

Pohlédl rychle na ni; a obrátiv se k hraběti, řekl po chvilce přemýšlení:

„Milý pane, víte, že jsem čestný muž?“

„Ano,“ řekl Monsoreau, „jste čestný muž, jako madame je čistá žena.“

„Dobře, pane,“ odpovídal Bussy, kývaje zlehka hlavou, „je to trochu ostré, ale zasloužené a všechno bude vyrovnáno. Ježto však mám zítra podstoupiti zápas se čtyřmi šlechtici vám známými, kteří mají přednost před vámi, žádám vás za laskavost, abyste mne dnes nechal volně odejti, a zaručuji se vám čestným slovem, že se dostavím, kam si budete přátí.“

Monsoreau pokrčil rameny.

„Poslyšte, pane,“ řekl Bussy, „přísahám bohu, že až vyrovnám se s pány Schombergem, d'Épernonem, Quélušem a Maugironem, budu náležitě vám, zcela a pouze vám. Zabijí-li mne, bude vám splacen dluh můj jejich rukama, jestliže však naopak, budu moci splatiti vám jej sám...“

Monsoreau obrátil se ke svým lidem a řekl:

„Nuže, k dílu, stateční přátelé!“

„Ah,“ řekl Bussy, „mýlil jsem se; to již není souboj, to jest vražda.“

„Ovšem,“ řekl Monsoreau.

„Ano, vidím to: mýlili jsme se druh v druhu; ale nezapomínejte, pane, že vám toho vévoda d'Anjou neodpustí.“

„Ten právě mne posílá,“ řekl Monsoreau.

Bussy se zachvěl. Diana pozdvihla ruce k nebi vzdychajíc.

„Pak obracím se k Bussymu samotnému,“ řekl mladý muž. „Držte se, stateční přátelé.“

A mžikem porazil klekátko, přitáhl k sobě stůl a na to vše hodil židli; takto vznikla ve vteřině jakási hradba mezi ním a jeho nepřáteli.

Tento pohyb byl tak rychlý, že kulka vystřelená z arkebuzy zasáhla jen klekátko a uvázla v něm; zatím Bussy překotil překrásnou kredenc z doby Františka I. a doplnil jí své opevnění.

Diana byla tímto kusem nábytku ukryta; viděla, že ničím neprospěje Bussymu leda modlitbou, i modlila se. Bussy pohlédl na ni, pak na útočníky a konečně na improvizované náspy, i řekl:

„Nuž tedy pojd'te; ale mějte se na pozoru, můj kord píchá.“

Stateční lidé pobádáni Monsoreauem postoupili proti divokému kanci, jenž jich očekával klidně a s očima planoucíma; jeden z nich docela vztáhl ruku po klekátku, aby je přitáhl k sobě; ale dříve nežli jeho ruka dotkla se této části opevnění, kord Bussyho projel střílnou a zasáhnuv paži smělcovu, po celé délce roztál ji od lokte až k rameni.

Člověk vzkřikl a potácel se až k oknu.

Bussy slyšel pak rychlé kroky po chodbě. Domníval se, že jest napaden ze dvou stran. Přiskočil ke dveřím, aby zastrčil závory; ale nežli tak učinil, dveře se otevřely.

Ucouvl o krok, aby podstoupil obranu proti dřívějším i novým odpůrcům.

Dva muži vrazili těmito dveřmi do pokoje.

„Ah, drahý pane,“ volal známý hlas, „přicházíme ještě včas?“

„Remy!“ řekl hrabě.

„A já!“ ozval se druhý hlas. „Zdá se, že se tu vraždí.“

Bussy poznal ten hlas a vzkřikl radostí.

„Saint-Luc!“ řekl.

„Ano, já jsem to.“

„Aj, aj!“ řekl Bussy. „Nyní se domnívám, milý pane de Monsoreau, že uděláte dobře, necháte-li nás klidně odejít, neboť nevyhnete-li se nám, půjdeme přes vás.“

„Tři lidé ke mně!“ zvolal Monsoreau.

A bylo viděti tři nové útočníky, kteří se objevili nad balustrádou.

„Tak! To je však celé vojsko!“ řekl Saint-Luc.

„Pane bože, chraň mi ho,“ modlila se Diana.

„Hanebnice!“ zvolal Monsoreau a přiblížil se, aby udeřil Dianu.

Bussy viděl tento pohyb. Hbitě jako tygr jediným skokem byl nad opevněním; kord jeho setkal se s kordem Monsoreauovým, načež učinil výpad a zasáhl jej do hrdla; ale vzdálenost byla příliš veliká. Monsoreau byl jen škrábnut.

Pět nebo šest lidí vrhlo se najednou na Bussyho.

Jeden z nich padl pod kordem Saint-Lucovým.

„Kupředu!“ volal Remy.

„Nikoliv kupředu!“ řekl Bussy. „Naopak, Remy, vezmi Dianu a odnes ji v bezpečí.“

Monsoreau zařval a vytrhl jednomu z příchozích kord z rukou.

Remy váhal.

„A což vy?“ řekl.

„Odnes ji, odnes!“ volal Bussy. „Svěřuji ti ji.“

„Bože!“ šeptala Diana. „Bože, přispěj mu!“

„Pojďte, madame,“ řekl Remy.

„Nepůjdu; neopustím ho.“

Remy uchvátil ji v náručí.

„Bussy!“ volala Diana. „Bussy, pomoz mi!“

Ubohá byla jako smyslů zbavena, nerozeznávalať již přátel od nepřátel; všechno, co ji odvádělo od Bussyho, bylo jí neštěstím a smrtí.

„Jdi, jdi,“ řekl Bussy, „přijdu za tebou.“

„Ano,“ zařval Monsoreau, „ano, přijdeš za ní, to si myslím.“

Bussy viděl, kterak se Haudouin potácí, a hned nato, kterak klesá odnášeje Dianu.

Bussy vzkřikl; ale Remy obrátiv se řekl:

„To není nic, pane. Kuli mám v těle já; ona jest živa a zdráva.“

Tři lidé vrhli se na Bussyho; ve chvíli, kdy se obracel, Saint-Luc mihl se mezi Bussym a třemi útočníky; jeden z nich padl.

Dva ostatní ucouvli.

„Saint-Lucu,“ řekl Bussy, „zapřísahám tě při ženě, kterou miluješ, zachraň Dianu.“

„Já jsem muž.“

„A což ty?“

Saint-Luc vrhl se k Dianě, která již klečela, uchopil ji v náručí a zmizel s ní.

„Ke mně!“ volal Monsoreau. „Poběžte, vy u schodů!“

„Zlosyne!“ volal Bussy. „Sketo!“

Monsoreau ustoupil za své lidi.

Bussy vedl ránu obrácenou rukou a bodl; první ranou rozťal skráň, druhou proklál prsa.

„To uvolňuje!“ řekl, a pak vrátil se za ohradu.

„Prchněte, pane, prchněte!“ mumlal Remy.

„Mám prchnouti... prchnouti před vrahy?“

A nakloniv se k Remymu řekl:

„Je třeba, aby Diana byla zachráněna. Ale co je tobě?“

„Pozor!“ řekl Remy. „Pozor!“

A vskutku, čtyři muži hrnuli se dovnitř dveřmi od schodů.

Bussy byl obklíčen ze dvou stran.

Ale jen jediná myšlenka ho ovládala:

„A Diana?“ volal. „Diana?“

A nemaře ani vteřiny, vrhl se na přicházející čtyři muže; takto byvše překvapeni znenadání dva z nich padli, jeden raněn, druhý mrtev.

A když se Monsoreau přiblížil, ustoupil o krok a ocitl se za svým náspem.

„Zastrčte závory,“ volal Monsoreau, „otočte klíč; máme ho již, máme ho.“

Zatím s napětím všech sil dovedl se Remy až před Bussyho; tak doplnil svým tělem opevnění.

Nastala chvilková přestávka.

Bussy, nohy maje prohnuty, tělo přimknuto ke zdi, paži ohnutu a hrot kordu skloněn, rozhlédl se rychle kolem.

Sedm lidí leželo na zemi, devět jich stálo. Bussy spočítal je očima.

Ale vida blýskati se před sebou devět kordů, slyše, kterak Monsoreau pobádá své lidi, a cítě, jak nohy jeho klouzají v krvi, hrdina, jenž v celém životě nepoznal bázně, viděl pojednou, jako by smrt vznášela se nad ním a zvala ho k sobě příšerným úsměvem. I řekl si:

„Z devíti zabiji jich ještě pět, ale zbývající čtyři zabijí mě. Zbývá mi ještě sil na deset minut zápasu. Nuže, vykonejme za těch deset minut, čeho nikdy nikdo nevykonal, aniž kdy vykoná.“

Potom strhnuv ze sebe plášť a ovinuv si jím levé rámě jako štítem, vskočil rázem doprostřed pokoje, jako by nebylo důstojno jeho jména zápasiti dále z úkrytu.

Tam ocitl se ve vřavě, do které vnikl jeho kord jako zmije do ptačího hnízda, třikrát problesklo mu světlo v této tísni a třikrát mihla se jeho paže tímto prostorem; třikrát uslyšel zvuk roztáté kůže závěsníků či buvoliny kabátců, a třikrát skanul mu proud teplé krve žlábkem čepele až na pravou ruku.

Zatím odrazil dvacet sečných či bodných ran levou paží.

Plášť byl rozsekán.

Vrahové změnili taktiku, vidouce, že dva z nich padli a třetí se vzdálil; odhodili kordy a jedni vrhli se naň pažbami ručnic, druzí pálili naň z bambitek, jichžto posud nebyli užili; ale on uhýbal se obratně kulím buď tím, že vždy včas uskočil stranou, nebo že se shýbl. V této poslední chvíli zmnohonásobňovala se všecka jeho bytost, neboť nejen že viděl, slyšel a jednal, dovedl také vždy vytušiti nenadálou a nejtajnější myšlenku svých nepřátel; Bussy ocitl se v jedné ze chvil, kdy tvor dostupuje vrcholu dokonalosti: byl méně nežli bohem, protože byl smrtelníkem, ale dojistá byl více nežli člověkem.

Pojednou napadlo mu, že kdyby zabil Monsoreaua, učinil by rázem konec zápasu; pátral tedy zrakem po něm mezi vrahy. Ale ten, zůstávaje právě tak chladný, jako Bussy byl rozjařen, nabíjel bambitky svým lidem nebo bera je nabitě z jejich rukou střílel sám, stále se skrýváje za svými pochopy.

Ale Bussymu nebylo nesnadno proklestiti si cestu k němu; vrhl se mezi vrahy, rozrazil je a ocitl se tváří v tvář Monsoreauovi.

Vtom tento, drže nabitou bambitku, zamířil na Bussyho a vystřelil.

Kule zasáhla čepel kordu a přerazila ji na šest palců nad rukojetí.

„Odzbrojen! Odzbrojen!“ křičel Monsoreau.

Bussy ucouvl na krok a ucouvnuv zdvihl přeražený kord.

Ten byl v okamžiku zcelen kapesním šátkem s jeho pěstí.

A pak začal znova zápas, poskytující velkolepou podívanou: člověk skoro bezbranný, ale také skoro nezraněn plní hrůzou šest dokonale ozbrojených lidí a kryje se hradbou deseti mrtvol.

Zápas počal se nanovo a byl strašlivější než dříve; zatím co lidé Monsoreauovi vrhali se na Bussyho, Monsoreau, jenž uhodl, že Bussy hledá na zemi zbraň, sesbíral ze země všecky, jichž by Bussy byl mohl dosáhnouti.

Bussy byl obklíčen. Pahýl jeho čepele, štěrbatý, zohýbaný, otupený padal mu již z ruky; únava ochromovala jeho paži; rozhlížel se bezradně kolem, když vtom jedna z mrtvol, jako by se probudila k životu, vzpřímila se na kolenou a podává mu dlouhý a silný kord.

Touto mrtvolou byl Remy, jehožto posledním úsilím byla oddanost.

Bussy vzkřikl radostí a uskočil vzad, aby zprostil ruku šátku a odhodil pahýl nyní již nepotřebný.

Zatím Monsoreau přiblížil se až k Remymu a vypálil mu ránu z bambitky do hlavy.

Remy klesl s hlavou roztříštěnou, tentokráte, aby již nikdy nepovstal. Bussy vzkřikl, či spíše zařval.

S novým prostředkem obrany nabyt nových sil; kord jeho zasvištěl kruhem a přetál pěst napravo a roztál tvář vlevo.

Těmi dvěma ranami uvolnila se mu cesta ke dveřím.

Hbitě a mocným skokem ocitl se u dveří, jimiž zalomcoval tak, až se zeď otrásla. Ale závory nepovolily.

Vysílen jsa touto námahou Bussy svěsil pravou paži, kdežto levicí snažil se odstrčiti závory za sebou, neustávaje čeliti protivníkům.

Za této chvíle byl střelen do stehna a poraněn dvěma ranami kordem do boku.

Ale podařilo se mu odstrčiti závory a otočiti klíč.

Zařval v návalu zuřivosti, jež mu dodávala rázu vznešenosti, srazil k zemi v největším rozčilení ranou kordu jednoho z banditů a vrhnuv se na Monsoreaua zasáhl ho do prsou.

Nejvyšší lovčí zaklel zuřivě.

„Ah!“ řekl Bussy, otvíraje dveře. „Počínám se domnívati, že uniknu.“

Všichni čtyři muži odhodili zbraně a zavěsili se na Bussyho; ocelí ho zasáhnouti nemohli, neboť podivuhodná jeho obratnost činila ho nezranitelným. Snažili se tedy zardousiti ho.

Ale Bussy bušil do nich jablkem kordu a sekal čepelí. Monsoreau přiblížil se k němu dvakrát a dvakrát byl jím zasažen.

Ale tři lidé zavěsili se na rukojeť jeho kordu a vyrvali mu jej z rukou.

Bussy zdvihl dřevěnou vyřezávanou třínožku, jež tu byla za taburet, udeřil jí třikrát a srazil dva lidi k zemi; ale třínožka rozbila se o rameno posledního muže, jenž zůstal vzpřímen.

Ten vrazil mu kord do prsou.

Bussy chytil ho za pěst, vytrhl si kord z prsou a obrátiv jej proti soupeři, donutil ho, aby se probodl sám.

Poslední vyskočil oknem.

Bussy popošel dva kroky, aby se pustil za ním, ale vtom Monsoreau, jenž ležel mezi mrtvolami, zdvihl se, rozřízl mu podkolení nožem.

Bussy vzkřikl, hledal po zemi kord a zdvihnuv první, jenž se mu namanul, vrazil jej tak mocně do prsou nejvyššímu lovčímu, že jej přibodl k podlaze.

„Ah,“ zvolal Bussy, „nevím, zemřu-li; ale aspoň viděl jsem tebe zemřít.“

Monsoreau chtěl odpovědět; ale již jenom poslední vzdech vydral se mu pootevřenými ústy.

Potom dovlékl se Bussy k chodbě; ucházela mu všechna krev ranou ve stehně a zejména ranou v podkolení.

Rozhlédl se naposledy kolem.

Na nebi vyplul z oblaků měsíc v celé nádheře; svit jeho vnikal sem do pokoje zaplaveného krví, obrážel se od oken a ozařoval zdi otlučené kordy a prostřílené kulemi, a paprsky jeho chvěly se na bledých tvářích mrtvol, jež většinou zachovaly si po smrti divoké a hrozné pohledy vrahů.

Bussy, pohlížeje na toto bojiště poseté mrtvolami jím samotným, jakkoli byl raněn, jakkoli umíral, jat byl citem vznešené pýchy.

Jak si dříve řekl, vykonal, co nikdo z lidí nikdy nevykonal.

Nyní zbývalo mu jen utéci; ale mohl směle utíkat, neboť utíkal před mrtvými.

Ale nešťastný hrdina nebyl ještě zachráněn.

Když došel na schody, viděl, kterak na dvoře zableskly se zbraně; padla rána a kule projela mu ramenem.

Dvůr byl hlídán.

Tu vzpomněl si Bussy na okénko, kterým chtěla se Diana dívati na zítřejší zápas, i dovlékl se tam tak rychle, jak mohl.

Okénko bylo otevřeno, a v něm jevilo se krásné nebe, po němž rozléval se třpyt nesčíslných hvězd.

Bussy zavřel a zastrčil za sebou závorou dveře; potom s největším úsilím vylezl na okno, přelezl rampu, a měřil zrakem železnou mříž, aby přeskočil na druhou stranu.

„Oh, nebudu míti tolik síly,“ šeptal.

Ale vtom zaslechl kroky z chodby; přicházel to nahoru druhý zástup vrahů.

Bussy nemohl pomýšleti na obranu; sebral tedy všechny síly. Pomáhaje si jednou rukou a jednou nohou, jimiž posud mohl hnouti, vyskočil.

Ale když seskakoval, smekla se mu noha o kámen.

Mělt' tolik krve na nohou!

Dopadl na železné hroty mříže: některé z nich pronikly mu do těla, jiné zachytily jeho šaty, takže zůstal viseti na mříži.

Té chvíle vzpomněl si na jediného přítele na světě, kterého měl.

„Saint-Lucu!“ volal. „Pomoz mi! Saint-Lucu! Pomoz mi!“

„Aj, to jste vy, pane de Bussy,“ ozval se pojednou hlas ze skupiny stromů.

Bussy se zachvěl. Nebyl to hlas Saint-Lucův.

„Saint-Lucu!“ volal znova. „Pomoz mi! Pomoz mi! Neboj se o Dianu. Zabil jsem Monsoreaua.“

Doufal, že Saint-Luc jest ukryt někde nablízku a přijde na tuto zprávu.

„Aj! Monsoreau je zabit?“ ozval se druhý hlas.

„Ano.“

„Dobrá!“

A Bussy viděl, kterak ze skupiny stromů vystoupili dva lidé; oba byli maskováni.

„Pánové,“ řekl Bussy, „pánové, pro milosrdenství boží pomozte ubohému šlechtici, jenž může ještě vyváznouti životem, pomůžte-li mu!“

„Co soudíte, Monseigneur?“ otázal se polohlasně jeden z obou neznámých.

„Neopatrný člověče!“ řekl druhý.

„Monseigneur!“ zvolal Bussy, zaslechnuv to slovo, ježto v zoufalé situaci nabývaly jeho smysly neobyčejné bystrosti.

„Monseigneur, pomozte mi, a já vám odpustím, že jste mě zradil.“

„Slyšíš-li?“ řekl muž se škraboškou.

„Co poručíte?“

„Co? Abys mu pomohl.“

A dodal se smíchem tlumeným škraboškou:

„Na onen svět...“

Bussy obrátil hlavu ve stranu, odkud zazníval hlas člověka, jenž neostýchal se mluvití výsměšným tónem v podobné chvíli.

„Oh, jsem ztracen,“ zašeptal.

A vskutku, v téže chvíli dotkla se hlaveň arkebuzy jeho prsou, a rána vyšla. Hlava Bussyho klesla k rameni, ruce mu tuhly.

„Vrahu, budiž proklet!“ zvolal.

A vypustil ducha se jménem Dianiným na rtech.

Krev jeho kanula po mříži na toho, jenž byl zván Monseigneurem.

„Jest mrtev?“ ozvalo se několik lidí, kteří vypáčivše dveře objevili se u okna.

„Ano,“ odpověděl Aurilly. „Ale vezměte nohy na ramena. Nezapomínejte, že Monseigneur vévoda d'Anjou byl ochráncem a přítelem pana de Bussy.“

Lidé neptali se již na nic a zmizeli.

Vévoda slyšel, kterak šum kroků jejich se vzdaloval, tichl, až zanikl zúplna.

„Nyní, Aurilly,“ řekl druhý zakuklenec, „vyjdi nahoru do pokoje a shod' mi oknem tělo Monsoreauovo.“

Aurilly vystoupil do příbytku, poznal mezi neslýchaným množstvím mrtvol tělo nejvyššího lovčího, vzal je na ramena, a jak mu byl nařídil jeho společník, svrhl je oknem, takže dopadši na zemi potřísnilo také krví, jako dříve tělo Bussyho, oděv vévody d'Anjou.

František hledal pod kabátem nejvyššího lovčího a vyňal odtamtud spojeneckou smlouvu podepsanou jeho královskou rukou.

„To jsem hledal,“ řekl. „Nemáme tu již co dělati.“

„A což Diana?“ ptal se Aurilly oknem.

„Nejsem již zamilován, na mou věru, a ježto nás nepoznala, rozvaž ji, rozvaž také Saint-Luca, ať si jdou, kam chtějí.“

Aurilly zmizel.

„Tímto nestanu se ještě králem francouzským,“ řekl vévoda, trháje listinu na kusy, „ale nedostanu se tím také pod sekyru katovu pro zločin velezrady.“

LII.

Jak bratr Gorenflot se ocitl více než kdy jindy mezi šibenicí a opatstvím

Dobrodružství spiklenecké bylo až do konce komedií; Švýcaři postavení u ústí této veliké řeky intrik a gardisté královští stojící v záloze u stoku řek, kteří rozestřeli tu síť, aby polapili vznešené spiklence, nechtyli ani človíčka.

Všecko uteklo podzemní chodbou.

Neviděli tedy nikoho vyjít z kláštera; proto Crillon, jakmile byly dveře vypáčeny, postavil se v čelo třiceti mužů a vtrhl, provázen jsa králem, do kláštera.

Hrobové ticho bylo rozhostěno po rozsáhlých a ponurých budovách.

Crillonovi, zkušenému válečníku, byl by býval milejší veliký hluk; obával se nějaké nástrahy.

Nadarmo kryli se předvojem, nadarmo zotvírali dveře i okna, nadarmo prošťárali kryptu; všude bylo pusto.

Král kráčel napřed s kordem v ruce a křičel z plna hrdla:

„Chicote! Chicote!“

Nikdo neodpovídal.

„Snad ho zabili,“ řekl král. „Blesky boží! Krvavě by mi zaplatili hlavu mého šaška cenou hlavy šlechtické.“

„Máte pravdu, sire,“ odpověděl Crillon, „neboť je to šlechtic, a to jeden z nejstatečnějších.“

Chicot neodpovídal, protože byl právě zaměstnán výpraskem pana de Mayenne, a protože se tomuto zaměstnání věnoval s takovou zálibou, že ani neviděl, ani neslyšel, co se kolem něho děje.

Ale když vévoda zmizel a když Gorenflot omdlel, nezaměstnávalo již Chicota nic, a proto zaslechl volání a poznal hlas králův.

„Sem, milý synu, sem,“ křičel zplna hrdla, pokoušeje se aspoň posaditi Gorenflota na zadní část těla.

Když se mu to podařilo, opřel ho zády o strom.

Úsilí, jež vynakládal na tento milosrdný skutek, odnímal jeho hlasu část obvyklé jeho zvučnosti, takže se Jindřichovi na chvíli zdálo, jako by hlas tento zněl nějak lítostivě.

Ale nebylo tomu tak: Chicot naopak byl v největším vítězoslavném opojení; ale vida žalostný stav mnichův uvažoval, má-li vydati k potrestání toho zrádného pupkáče, či jednati milosrdně s objemným tím sudem.

Hleděl tedy na Gorenflota, jako hleděl chvíli August na Cinnu.

Gorenflot přicházel pomalu k vědomí, a jakkoli byl otupělý, nesažala jeho otupělost tak daleko, aby nevěděl, co ho čeká: ostatně nebyl nepodoben zvířatům neustále ohrožovaným lidmi, kteří cítí instinktivně, že ruka lidská nedotýká se jich jindy, než když je chce bít, a ústa lidská že o ně nezavadí jinak, než když je člověk jí.

V takovém duševním rozpoložení otevřel oči a zvolal:

„Pane Chicote!“

„Aj, aj!“ řekl Gaskoněc. „Což nejsi mrtev?“

„Dobrý pane Chicote,“ mluvil dále mnich, namáhaje se, aby sepal obě ruce před ohromným břichem, „bylo-li by pak možno, abyste mne vydal v ruce mých pronásledovatelů, mne, Gorenflota?“

„Darebáku!“ řekl Chicot s výrazem něžnosti, marně utajované.

Gorenflot jal se řvát.

Když se mu podařilo sepnouti ruce, pokoušel se lomiti jimi, a křičel zalykaje se:

„Mne, jenž jsem s vámi sdílel tak znamenité hostiny; mne, jenž jsem pil tak, že jste mne nazval králem pijáků, mne, jenž jsem snědl tolik kapounů, jež jste objednával ‚U Rohu hojnosti‘ a z nichž jsem nenechal nikdy nic než holé kosti!“

Tato poslední zásluha Gorenflotova zdála se Chicotovi tak znamenitou, že jej zúplna pohnula k milosrdenství.

„Již jdou! Spravedlivý bože!“ volal Gorenflot, namáhaje se povstati, ale marně. „Již jdou, již se blíží. Oh, milý pane Chicote, pomozte mi.“

A mnich, nemoha povstati, vrhl se tváří na zemi, což bylo rozhodně snazší.

„Povstaň!“ řekl Chicot.

„Odpouštíte mi?“

„Uvidíme.“

„Natloukl jste mi tolik, že by to tím mohlo býti odbyto.“

Chicot se dal do smíchu. Ubohý mnich byl tak popleten, že myslil, že on sám dostal rány, jež byly vysázeny Mayenneovi.

„Smějete se, dobrý pane Chicote?“ řekl.

„Ovšemže se směji, hlupáku.“

„Bude mi tedy darován život?“

„Snad.“

„Jistě byste se nesmál, kdyby měl Gorenflot zemřít.“

„To nezáleží na mně,“ řekl Chicot, „to záleží na králi; král sám má právo nad životem a smrtí.“

Gorenflot napjal síly, až se mu podařilo udržeti se na obou kolenou.

Vtom šlehly sem do tmy zářivé paprsky světla: množství vyšívacích kabátů a kordů blýskajících při záři pochodní obklopilo naše přátele.

„Ah, Chicote, můj drahý Chicote, jak jsem rád, že tě zas vidím!“ zvolal král.

„Slyšíte, dobrý pane Chicote,“ řekl potichu mnich. „Veliký panovník je šťasten, že vás vidí.“

„Co z toho?“

„Co z toho? Ve svém štěstí neodepře vám, oč ho požádáte; požádejte ho, aby mi udělil milost.“

„Hanebného Heroda?“

„Oh, oh! Ticho, milý pane Chicote!“

„Nuže, sire,“ otázal se Chicot, obraceje se ke králi, „kolikpak jste jich chytili?“

„*Confiteor!*“ řekl Gorenflot.

„Ani jednoho,“ odpověděl Crillon. „Zrádci! Unikli patrně nějakým otvorem, nám neznámým!“

„Tot' možno!“ řekl Chicot.

„A tys je viděl?“ ptal se král.

„Ovšem, že jsem je viděl.“

„Všechny?“

„Od prvního do posledního.“

„*Confiteor!*“ opakoval Gorenflot, jenž odtud nemohl.

„Poznals je patrně?“

„Nepoznal, sire.“

„Jak to, žes jich nepoznal?“

„Vlastně poznal jsem jen jednoho z nich, a to ještě...“

„A to ještě?“

„Nikoliv podle tváře, sire.“

„A kterého jsi poznal?“

„Pana de Mayenne.“

„Pana de Mayenne? Jemuž jsi byl dlužen...“

„Již mu nejsem dlužen nic. Jsme vyrovnáni, sire.“

„Ah, vypravuj mi to, Chicote!“

„Později, milý synu, později. Dbejme nyní pouze přítomnosti.“

„*Confiteor!*“ opakoval Gorenflot.

„Aj, tu máte patrně zajatce,“ řekl pojednou Crillon, a mocná jeho ruka dopadla na Gorenflota tak, že přes všechen odpor, jež kladla nárazu mohutná hmota jeho těla, svalil se na zemi.

Mnich oněměl.

Chicot váhal s odpovědí, dopouštěje na chvíli, aby všeska úzkost vznikající z největší hrůzy, zmocnila se srdce nešťastného mnicha.

Gorenflot byl by upadl po druhé do mdlob, vida kolem sebe tolik neukojeného hněvu.

Posléze, po chvíli mlčení, za něhož se Gorenflotovi zdálo, že mu ve sluch hřímá trouba zvoucí k poslednímu soudu, řekl Chicot:

„Sire, pohleďte dobře na tohoto mnicha!“

Jeden z přítomných osvítil pochodní tvář Gorenflotovu; mnich zamhouřil oči, aby měl méně práce, až se bude ubírat s tohoto světa na onen.

„Kazatel Gorenflot!“ zvolal Jindřich.

„*Confiteor! Confiteor! Confiteor!*“ opakoval rychle za sebou mnich.

„On je to,“ odpověděl Chicot.

„Ten, jenž...“

„Týž,“ přerušil řeč královi Gaskoněc.

„Ah, ah!“ řekl král s výrazem uspokojení ve tváři.

Z Gorenflota lilo se tak, že by byl mohl pot z něho chytati do džberu. A věděl chudák, proč se potí, neboť bylo slyšeti řinkot kordů, jako by ocel sama byla oživena a vzrušena netrpělivostí.

Někteří z přítomných přiblížili se hrozivě.

Gorenflot spíše je cítil než viděl přicházeti, i vzkřikl zlehka.

„Počkejte,“ řekl Chicot, „necht' král zví všecko.“

A vzav Jindřicha stranou, řekl mu potichu:

„Milý synu, vzdávej díky Hospodinu, že dopustil asi před třicíti pěti lety, aby se tento svatý člověk narodil; neboť ten nás všechny zachránil.“

„Jak to?“

„Ovšem, oznámilť mi celé spiknutí od počátku až do konce.“

„Kdy to?“

„Je tomu asi týden; a kdyby ho někdy nepřítel Vašeho Veličenstva dopadli, byl by nebožtíkem.“

Gorenflot slyšel jen poslední slova:

„Nebožtíkem!“

A padl chudák na obě ruce.

„Ctihodný muž!“ řekl král, pohlížeje blahosklonně na tuto spousta masa, jež v očích každého rozumného člověka představovala jen

souhrn hmoty, schopné pohlcovati a hasiti žár inteligence. „Ctihodný muž! Zahrneme ho svou milostí.“

Gorenflot pochytil tento milosrdný pohled a zůstal jako maska antického parazita, smějící se na jedné straně až po zuby a plačící na druhé straně až po uši.

„A dobře uděláš, hráli,“ odvětil Chicot, „neboť je to jeden z nejpodivuhodnějších služebníků.“

„Co myslíš, abych s ním udělal?“ ptal s král.

„Myslím, že dokud bude v Paříži, bude ve velikém nebezpečství.“

„Což kdybych mu dal stráž?“ řekl král.

Gorenflot slyšel tuto nabídku královu.

„Dobrá!“ řekl si v duchu. „Zdá se, že to odbudu vězením, to mi bude milejší než šibenice, jen když mne budou dobře krmiti.“

„Nikoli,“ řekl Chicot, „tot' zbytečno; stačí, dovolíš-li, abych ho odvedl s sebou.“

„Kam?“

„K sobě.“

„Dobrá, odved' si ho a vrať se do Louvru, kde se sejdu s přáteli, abych je připravil na zítřejší den.“

„Povstaňte, ctihodný otče,“ řekl Chicot mnichovi.

„Vysmívá se mi,“ mumlal Gorenflot. „Zlé to srdce!“

„Vstávej, pitomče!“ řekl mu Gaskoněc potichu a kopl ho nohou do zadku.

„Ach, zasloužil jsem toho!“ zvolal Gorenflot.

„Co praví?“ otázal se král.

„Sire,“ řekl Chicot, „vzpomíná si na všecku námahu a vypočítává všecky své útrapy, a protože mu slibuji ochranu Vašeho Veličenstva, praví jsa si vědom pravé své ceny: Zasloužil jsem toho!“

„Ubožák!“ řekl král. „Měj oň aspoň náležitou péči, příteli!“

„Bud'te bez starosti, sire; když jest se mnou, nechybí mu nic.“

„Ah, pane Chicote,“ volal Gorenflot, „milý pane Chicote, kam mne to povedou?“

„Hned to zviš. Zatím poděkuj Jeho Veličenstvu, obludo plná neřesti!“

„Zač?“

„Poděkuj mu, pravím!“

„Sire,“ koktal Gorenflot, „ježto dobrotivost Vašeho Veličenstva...“

„Ano,“ řekl Jindřich, „vím vše, co jste vykonal na cestě do Lyonu, pak večer při ustavení Ligy a konečně dnes. Buďte bez starosti, dostane se vám odměny podle zásluh.“

Gorenflot vzdychl.

„Kde je Panurg?“ optal se Chicot.

„V konírně. Ubohé zvířátko!“

„Jdi si proň, vsedni naň a přijed' sem pro mne.“

„Ano, pane Chicote.“

A mnich pospíchal, co nejvíce mohl, divě se, že není provázen stráží.

„Nyní, milý synu,“ řekl Chicot, „ponech si dvacet mužů za průvod a odděl jich deset s panem de Crillon.“

„Kam je pošlu?“

„Do paláce Anjouského, aby přivedli tvého bratra.“

„Proč to?“

„Aby neutekl podruhé.“

„Což bratr...?“

„Pochodils špatně, že jsi uposlechl dnes mých rad?“

„Přisámbohu, že nikoli.“

„Nuže, učiň, co ti pravím.“

Jindřich dal rozkaz plukovníkovi královských gardistů, aby mu přivedl vévodu d'Anjou do Louvru.

Crillon, jenž neměl prince příliš rád, ihned odešel.

„A ty?“ řekl Jindřich.

„Já čekám na svého světce.“

„A přijdeš za mnou do Louvru?“

„Za hodinu.“

„Již tedy jdu.“

„Jdi, milý synu.“

Jindřich odešel se zbytkem průvodu.

Chicot pak zamířil ke konírnám, a když vcházel na dvůr, uzřel Gorenflota sedícího na Panurgovi.

Ubožákovi ani na mysl nepřipadlo, aby se útekem vyhnul osudu, který ho čekal.

„Pojďme, pojďme!“ řekl Chicot, bera Panurga za oprat'. „Pospěšme si, čekají na nás.“

Gorenflot nevzpíral se ani dost málo, ale proléval tolik slz, že se zdálo, jako by vůčihledně chřadl.

„Říkal jsem to,“ mumlal, „říkal jsem to.“

Chicot tahal Panurga k sobě a krčil rameny.

LIII.

Chicot uhodne, proč d'Épernon měl krev na nohou, a ne ve tvářích

Když se král vrátil do Louvru, přátelé jeho byli již na loži a spali klidným spánkem.

Události historické mají zvláštní vliv, obrážejíce svou velikost na okolnostech, které je předcházely.

Ti, kdož budou uvažovati události, jež se měly sběhnouti ráno – neboť král vracel se ke druhé hodině do Louvru – ti, pravíme, kdož budou uvažovati tyto události s nimbem, jehož dodává předvídaní, uvidí zajisté nikoli bez zájmu krále, jenž by byl málem ztratil korunu, uchylovati se ke třem přátelům, kteří za několik hodin měli se vrhnouti v nebezpečství, kde šlo o život a smrt.

Básník, povaha privilegovaná, jenž nepředvídá, nýbrž tuší, shledá dojistá melancholickými a půvabnými ty mladé tváře, jež spánek osvěžuje, jež důvěra ozařuje úsměvem a jež jako bratři spící v ložnici otcovské spočívají na ložích postavených vedle sebe.

Jindřich pokročil zlehka mezi ně, následován jsa Chicotem, jenž uloživ svého delinkventa na bezpečné místo, přišel za králem.

Jedno lože bylo prázdné, bylo to lože d'Épernonovo.

„Ještě nepřišel, neopatrný!“ mumlal král. „Nešťastník! Nerozuma! Má se bít s Bussym, nejstatečnějším mužem Francie, nejnebezpečnějším zápasníkem na světě, a nemyslí na to!“

„Opravdu!“ řekl Chicot.

„Ať ho hledají! Ať ho přivedou!“ zvolal král. „Pak ať mi pošlou Mirona; chci, aby toho ztřeštěnce uspal přes jeho vůli. Chci, aby spánek dodal mu síly a svižnosti, aby se mohl brániti.“

„Sire,“ řekl jeden z huissierů, „pan d'Épernon právě přichází.“

D'Épernon opravdu právě přišel. Dověděl se o návratu králově a tuše, že král přijde do ložnice, vklouzl do společného pokoje, domnívaje se, že se tam dostane nepozorovaně.

Ale čekali naň, a jak jsme viděli, ohlásili příchod jeho králi.

Vida, že nikterak neunikne domluvě, objevil se na prahu, všecek jsa v rozpacích.

„Aj, tys to konečně!“ řekl Jindřich. „Pojď sem, nešťastníče, a viz své přátele!“

D'Épernon rozhlédl se pokojem a pokynul, že vidí.

„Viz své přátele,“ mluvil dále Jindřich, „jsou rozumní, dobře poznali, jak důležitý je zítřejší den; a ty, nešťastníče, místo aby ses modlil, jako se modlili oni, a spal, jako spí oni, běháš po hernách a po hampejzech. Hrome! Jak jsi bled! Budeš to pěkně vypadati zítra, když dnes večer sotva se držíš na nohou.“

D'Épernon byl opravdu velice bled, tak bled, že při poznámce králově se zarděl.

„Nuže,“ pokračoval Jindřich, „lehní si a spi, poručím ti to. Jenom budeš-li moci spáti?“

„Proč bych nemohl?“ řekl d'Épernon, jako by ho takováto otázka urážela v hloubi srdce.

„Ptám se tě, budeš-li míti kdy na spaní. Víš, že se zítra bijete, že v této nešťastné době roční nastává den o čtvrté hodině? Ted' jsou již dvě. Zbývají ti na spaní sotva dvě hodiny.“

„Dvě hodiny, užije-li se jich dobře, postačí k mnohým věcem,“ řekl d'Épernon.

„Budeš spáti?“

„Ovšemže, sire.“

„Nevěřím ti.“

„Proč?“

„Protože jsi rozčilen, myslíš na zítřek. Bohužel máš pravdu, neboť zítřek jest vlastně dnes. Ale zapomněl bych raději na to, že nadešel již osudný den.“

„Sire,“ řekl d'Épernon, „budu spáti, slibuji vám to, ale k tomu je třeba, aby mne Vaše Veličenstvo nechalo spáti.“

„To jest pravda,“ řekl Chicot.

D'Épernon se svlékl a ulehl s klidem a uspokojením, jež se zdály dobrým znamením princů i Chicotovi.

„Je statečný jako Caesar,“ řekl král.

„Tak statečný, že na mou čest, nerozumím tomu ani za mák,“ řekl Chicot, škrábaje se za uchem.

„Hle, již spí.“

Chicot přistoupil k loži, pochybovalť, že by bezpečnost d'Épernonova šla tak daleko.

„Oh, oh!“ řekl pojednou.

„Copak?“ ptal se král.

„Pohled!“

A Chicot ukázal králi na boty d'Épernonovy.

„Krev!“ mumlal král.

„Chodil v krvi, milý synu. Je to statečný muž.“

„Snad jest poraněn?“ ptal se král znepokojen.

„Byl by to řekl. Teda by snad byl zraněn na patě jako Achilles.“

„Hle, kabát má také pokrvácen; podívej se na rukáv.“

Copak se mu přihodilo?“

„Snad někoho zabil,“ řekl Chicot.

„Proč by to dělal?“

„Aby se ho zbavil.“

„Tot' zvláštní!“ řekl král.

Chicot poškrábal se mnohem vážněji a řekl:

„Hm! Hm!“

„Neodpovídáš?“

„Odpovídám. Říkám: hm, hm! To přece znamená mnoho.“

„Bože,“ řekl Jindřich, „co se děje kolem mne, a jaká budoucnost mne očekává? Na štěstí zítra...“

„Dnes, milý synu; pořád se pleteš.“

„Ano, pravda.“

„Tedy: dnes...“

„Dnes budu kliden.“

„Pročpak?“

„Protože mi pobijí ty prokleté Anjouany.“

„Myslíš, Jindřichu?“

„Jsem tím jist; jsou to stateční lidé.“

„Neslyšel jsem nikdy, že by Anjouané byli zbabělci.“

„Ovšemže nikoli; ale podívej se, jak jsou silni; pohled' na rámě Schombergovo, krásné ty svaly, krásné paže.“

„A což kdybys viděl Anraguetovy paže!“

„Pohled' na velitelský výraz rtů Quélusových, a na čelo Maugironovo, hrdé i ve spánku. S takovými lidmi není možno neztvítiti. Ah! Když blesk šlehne z těchto očí, jest nepřítel napolo přemožen.“

„Milý příteli,“ řekl Chicot potřásaje smutně hlavou, „jsou ještě jiná čela, neméně hrdá, pod nimiž šlehnají blesky právě tak strašlivé, jako jsou ty, na něž spoléháš. Je to vše, co tě naplňuje důvěrou?“

„Nikoli, pojd', ukáži ti něco.“

„Kam?“

„Do mého kabinetu.“

„A to, co mi ukážeš, dodává ti naděje ve vítězství?“

„Ano.“

„Pojd' tedy!“

„Počkej!“

A Jindřich popošel o krok ke spícím mladíkům.

„Copak?“ ptal se Chicot.

„Poslyš: nechci jich zítra, vlastně dnes, zarmucovati ani dojímati. Rozloučím se s nimi hned nyní.“

Chicot potřásl hlavou a řekl:

„Rozluč se, milý synu!“

Tón, jakým pronesl ta slova, byl tak melancholický, že král cítil chvění v celém těle a oči jeho zarosily se slzami.

„Sbohem, přátelé,“ šeptal král, „sbohem, dobří přátelé!“

Chicot se obrátil; jeho srdce nebylo také z kamene, jako srdce královo.

A hned poté, jakoby mimoděk, spočinuly opět jeho zraky na mladících. Jindřich se skláněl k nim a líbal na čelo jednoho po druhém.

Mdlý svit růžové svíčky osvětloval tuto scénu a míhal se po draperiích a ve tvářích jednajících osob.

Chicot nebyl pověřiv, ale když viděl, kterak Jindřich dotýká se rty čela Maugironova, Quélusova a Schombergova, obrazotvornost jeho budila mu v duši obraz nešťastného člověka, jenž se přichází rozloučit s mrtvolami ležícími v hrobech.

„Tot' zvláštní!“ řekl Chicot. „Nikdy jsem ničeho podobného nezažil. Ubozí hoši!“

Sotvaže král políbil všechny přátele, otevřel d'Épernon oči a díval se, odešel-li již.

Král právě vyšel z pokoje opíraje se o rámě Chicotovo.

D'Épernon seskočil z lože a jal se čistiti, jak nejlépe dovedl, krvavé skvrny z bot a z kabátu.

Zaměstnání toto přivedlo myšlenky jeho na scénu z prostranství bastillského; i mumlal:

„Nebyl bych měl dosti krve pro toho člověka, jenž jí dnes samojediný tolik prolil.“

A ulehl opět.

Jindřich dovedl Chicota do svého kabinetu a otevřev dlouhé ebenové pouzdro vyložené uvnitř bílým atlasem, řekl:

„Pohled!“

„Kordy!“ řekl Chicot. „Vidím. Co dále?“

„Ano, kordy, ale požehnané kordy, milý příteli!“

„Kým?“

„Samotným naším Svatým otcem, jenž mi prokázal tu milost. Pouzdro, jež tu vidíš, vykonavši cestu do Říma a nazpět, stálo mne dvacet koní a čtyři lidi; ale mám kordy.“

„Bodají dobře?“ ptal se Chicot.

„Ovšem; ale hlavní předností jejich jest, Chicote, že jsou posvěceny.“

„Ano, vím. Ale proto je přece ještě dobře optati se, bodají-li dobře.“

„Pohane!“

„Nuže, milý synu, nyní mluvmе o jiných věcech.“

„Budiž. Ale pospěšme si.“

„Chceš jíti spát?“

„Nikoli, chci se modliti.“

„Pak mluvmе o věcech státních. Poslal jsi pro pana d'Anjou?“

„Ano, čeká dole.“

„Jak s ním chceš naložiti?“

„Uvrhnu ho do Bastilly.“

„Toť rozumné. Jen vyber proň vězení hodně hluboké, bezpečné a dobře zavřené; třeba to, v němž byl connétable de Saint-Pol nebo Jakub d'Armagnac.“

„Bud' bez starosti!“

„Vím, kde prodávají krásný černý aksamit, milý synu.“

„Chicote, je to můj bratr!“

„Pravda, a u dvora se rodinný smutek nosí v barvě fialové. Budeš s ním mluvit?“

„Ovšem, třebas jen proto, abych mu odňal veškeru naději tím, že mu ukáži, kterak všechny jeho pikle jsou odhaleny.“

„Hm!“ řekl Chicot.

„Myslíš, že bych s ním neměl mluvit?“

„Nikoli; býti tebou, nechal bych rozmluvy a zdvojnásobil bych vězení.“

„Necht' přivedou vévodu d'Anjou!“ velel Jindřich.

„To jest jedno,“ řekl Chicot potřásaje hlavou. „Držím se své původní myšlenky.“

Za chvíli vešel vévoda; byl velice bled a odzbrojen. Za ním šel Crillon drže v ruce tasený kord.

„Kde jste ho zastihli?“ ptal se král Crillona, a to takovým tónem, jako by tu vévody nebylo.

„Sire, Jeho Výsost nebyla doma; ale za chvíli poté, když jsem zaujal jeho palác jménem Vašeho Veličenstva, vrátila se Jeho Výsost, i zatkli jsme jej beze všeho odporu.“

„To je štěstí,“ řekl král pohrdavě.

Pak obraceje se ku princovi otázal se:

„Kde jste byl, monsieur?“

„Ať jsem byl kdekoli, sire, buďte přesvědčen, že jsem se zabýval vámi,“ odpověděl vévoda.

„Myslím si to,“ řekl Jindřich, „a vaše odpověď dokazuje, že jsem nejednal nesprávně, opláčeje vám rovné rovným.“

František se uklonil klidně a uctivě.

„Nuže, kde jste byl?“ řekl král, přistupuje k bratrovi. „Co jste dělal, když zatýkali vaše spoluviníky?“

„Mé spoluviníky?“ řekl František.

„Ano, vaše spoluviníky,“ opakoval král.

„Sire, Vaše Veličenstvo jest opravdu velice špatně o mně zpraveno.“

„Oh, tentokráte, monsieur, neuniknete, a vaše zločinná kariéra jest již skončena. Ani tentokráte ještě nebudete po mně děditi, milý bratře...“

„Sire, sire, mírněte se laskavě: je zřejmo, že vás někdo popuzuje proti mně.“

„Bídniče!“ zvolal Jindřich v největším návalu hněvu. „Zemřeš hladem v Bastille!“

„Čekám vašich rozkazů, sire, a blahorečím jim, kdyby mne vydávaly na smrt.“

„Kde jste tedy byl, pokrytče?“

„Sire, chránil jsem Vaše Veličenstvo a pracoval jsem na slávě a klidu jeho říše.“

„Oh!“ řekl král jako strnulý. „Toť veliká odvaha, na mou věru!“

„Nuže,“ řekl Chicot uvelebuj se pohodlně v křesle, „vypravujte nám to, milý princ, je to zajisté velice zajímavé.“

„Sire, byl bych to řekl ihned Vašemu Veličenstvu, kdyby Vaše Veličenstvo bylo jednalo se mnou jako s bratrem. Protože však Vaše Veličenstvo zacházelo se mnou jako s viníkem, počkám, až události promluví za mne.“

Po těch slovech uklonil se znova a ještě hlouběji než dříve bratru králi a obrací se ke Crillonovi a ostatním důstojníkům, kteří tu byli, řekl:

„Kdo z vás, pánové, chce dovésti do Bastilly první královského prince francouzského?“

Chicot přemýšlel: pojednou bleskla mu duchem myšlenka.

„Aj, aj!“ mumlal. „Teď, tuším, chápu, proč pan d'Épernon měl tolik krve na nohou a tak málo ve tvářích.“

LIV.

Za jitra před zápasem

Nad Paříží vzházelo krásné jitro. Nikdo z občanů nevěděl, co nastává. Ale šlechtici království a šlechtici strany guiseovské, tito poslední posud strnulí strachem, očekávali této události a činili opatření, aby včas vítězi blahopřáli.

Jak jsme viděli v předchozí kapitole, nespal král po celou noc, jenom se modlil a plakal. A ježto celkem byl to muž statečný a zkušený, zejména pokud se týče soubojů, vyšel z paláce o třetí hodině ranní s Chicotem, aby prokázal přátelům jedinou službu, kterou jim prokázati mohl.

Šel prozkoumat místo, kde se měl konati zápas.

Byl to výjev velice pozoruhodný, a řekněme bez výsměchu, málo pozorovaný.

Král oděný v temné šaty, zahalený v široký plášť, kord maje po boku, vlasy a oči maje ukryty pod střechou klobouku, šel ulicí Saint-Antoine až na tři sta kroků před Bastillu; ale když tam došel, spatřil veliký zástup lidí několik kroků nad ulicí Saint-Paul, i nechtěl se dostati do tohoto zástupu, a proto dal se ulicí Sainte-Catherine a dostal se zadem k ohradě Tournelleské.

Uhodneme, proč tam byl onen zástup lidí: počítal mrtvé padlé v noci.

Král se jim vyhnul, a proto nevěděl nic o tom, co se stalo.

Chicot, jenž byl přítomen sporu, vlastně dohodě, která se stala před týdnem, vykládal králi na místě samém, kde se zápas chystal, místa, jež zaujmou zápasníci, a podmínky zápasu.

Jakmile zvěděl, čeho mu bylo potřebí, jal se Jindřich měřiti prostor, díval se mezi stromy, zkoumal odraz slunečních paprsků a řekl:

„Quélus bude míti příliš nevýhodné postavení; bude míti slunce napravo, právě v oku, jež mu zbývá, kdežto Maugiron bude míti celý stín. Quélus měl zaujmouti místo Maugironovo, a Maugiron, jenž má zdravé oči, místo Quélusovo. To jest dosud špatně zařízeno. Schomberg pak, jenž je sláb v kolenou, má strom, jehož může užití za kryt v případě potřeby. To mne naplňuje uspokojením, pokud se jeho týče. Ale Quélus, můj ubohý Quélus!“

A potřásal smutně hlavou.

„Jest mi tě líto, králi,“ řekl Chicot. „Netrap se tak, k d'asu; dostane se jim, čeho se jim má dostati.“

Král pozdvihl oči k nebi a zavzdychal.

„Vidíš, bože, jak se rouhá,“ zašeptal, „ale víš, že na štěstí je to jen šašek.“

Chicot vzpřímil ramena.

„A d'Épernon,“ mluvil dále král, „jsem opravdu nespravedliv, nemyslil jsem naň; d'Épernon, jenž se utká s Bussym, jak nevýhodné má postavení...! Podívej se na terén, můj statečný Chicote, nalevo je zápora, napravo strom; nazad příkop. A přece bude musiti d'Épernon každé chvíle couvnouti, neboť Bussy je tygr, lev, had, Bussy jest živoucí meč, jenž skáče, natahuje se a stahuje.“

„Eh!“ řekl Chicot. „Nebojím se o d'Épernona.“

„Neprávem; neboť se nechá zabíti.“

„I toto! Není tak hloupý. Ten se na to dobře připravil.“

„Jak to myslíš?“

„Myslím, že se nebude bít.“

„Jakže? Což jsi ho neslyšel před chvílí?“

„Slyšel.“

„Nuže?“

„Právě proto tě ujišťuji, že se nebude bít.“

„Člověče nevěřící a pohrdavý!“

„Znám svého Gaskoňce, Jindřichu; ale pojďme již odtud, milý sire, vraťme se do Louvru, je již bílý den.“

„Což se domníváš, že zůstanu v Louvru v době zápasu?“

„Ventre de biche! Ovšem, že zůstaneš, neboť kdyby tě tu lidé viděli, řekl by každý v případě, že tvoji přátelé zvítězí, žeš jim zjednal vítězství nějakými čáry, a v případě, že budou přemoženi, žeš jim přinesl neštěstí.“

„A co je mi do řečí a výkladů? Budu je milovati až do smrti.“

„Jsem rád síle tvého ducha, Jindřichu; obdivuji se také tvé lásce k přátelům, která je ctností u vladařů a princů velice vzácnou; ale nechci, abys nechával pana d'Anjou samotného v Louvru.“

„Což tam není Crillon?“

„Eh! Crillon je sice statečný a nezkrotný jako buvol, nosorožec, divoký kanec či něco podobného, ale tvůj bratr jest jako zmije, jako chřestýš, jako každé zvíře, jehož moc vězí méně v síle nežli v jedu.“

„Máš pravdu, měl jsem ho dáti uvrhnouti do Bastilly.“

„Říkal jsem ti, abys s ním nemluvil.“

„Ano, byl jsem překonán jeho jistotou a sebevědomím v příčině služby, kterou prý mi prokázal.“

„Tím spíše mu nevěř. Pojdme již, milý synu!“

Jindřich učinil podle rady Chicotovy a nastoupil s ním cestu do Louvru pohlédnuv ještě naposledy na zápasíště.

V Louvru bylo již všechno na nohou, když se král s Chicotem vrátili.

Milci probudili se jedni z nejprvnějších a služebníci je oblékali.

Král se ptal, čím se zabývají.

Schomberg cvičil se v ohýbání kolena, Quélus vymýval si oči vinnou vodou, Maugiron pil sklenici španělského vína, d'Épernon brousil kord o kámen.

Ostatně bylo ho viděti, neboť dal si k tomuto účelu přinést kus pískovce ke dveřím společného pokoje.

„A pak řekneš, že ten člověk není Bayardem!“ řekl Jindřich pohlížeje naň s láskou.

„Nikoli, pravím, že je to jen brusič,“ odpověděl Chicot.

D'Épernon ho zahlédl, i zvolal: „Král!“

Tu přes dřívější své rozhodnutí, k jehož provedení nebyl by měl ani bez této okolnosti dosti síly, vstoupil Jindřich do jejich pokoje.

Jak jsme již řekli, byl to král majestátního vzezření, jenž se dovedl neobyčejně ovládati.

Tvář jeho, klidná a skoro usměvavá, neprozrazovala ani dost málo, co se děje v jeho srdci.

„Dobré jitro, pánové,“ řekl. „Vidím, že jste všichni ve velmi dobré míře.“

„Bohu díky, sire,“ odvětil Quélus.

„Vy jste nějak smuten, Maugirone.“

„Sire, jsem velice pověřčiv, jak ví Vaše Veličenstvo, a protože jsem měl dnes ošklivé sny, napravuji si rozmar číší španělského vína.“

„Milý příteli,“ řekl král, „třeba míli na paměti – mluvím podle Mirona, jenž je znamenitým lékařem – třeba míti na paměti, že podkladem snů jsou sice dojmy včerejška, ale nemají nijakého vlivu na jednání dnešní, leda by ovšem v tom byla vůle boží.“

„Proto také vidíte mne, sire, připravena k boji,“ řekl d'Épernon. „Já jsem také velice špatně spal dnes v noci; ale přes všechny špatné sny mám pevnou paži a bystré oko.“

Rozpřáhl se proti stěně, do níž zarazil čerstvě nabroušený kord.

„Ano,“ řekl Chicot, „zdálo se vám patrně, že máte krev na botách. To není zlý sen: znamená, že ten, komu se zdá, bude jednou vítězem, jako Alexander a Caesar.“

„Stateční přítel,“ řekl Jindřich, „víte, že jde o čest vašeho vladaře, protože je to jaksi jeho věc, které hájíte; ale nejde o nic více než o čest, rozumějte dobře. Nebojte se tedy nikterak o bezpečnost mé osoby. Této noci upevnil jsem svůj trůn tak, že aspoň po delší čas žádný náraz jím neotřese. Bijte se tedy za čest.“

„Sire, buďte bez starosti; snad ztratíme životy, ale čest každým způsobem bude uhájena.“

„Pánové,“ mluvil dále král, „miluji vás vřele a vážím si vás velice. Dovolte mi tedy, abych vám dal radu: Střežte se přílišné bravury! Smrtí vaší nebude poslouženo mé věci, nýbrž smrtí vašich nepřátel.“

„Já,“ řekl d'Épernon, „nebudu znáti milosti.“

„Já,“ řekl Quélus, „neručím za nic; vykonám, co bude v mých silách.“

„A já,“ řekl Maugiron, „ručím Jeho Veličenstvu za to, že umřu-li, zemře se mnou zároveň můj soupeř.“

„Bijete se pouze kordem?“

„Kordem a tulichem,“ řekl Schomberg.

Král držel ruku na prsou.

Snad tato ruka a toto srdce, jež se dotýkaly, svěřovaly si své obavy chvěním a tepem; ale zevnějšek jevil hrdý pohled, suché oko a vznešený výraz rtů. Byl to opravdu král; král, jenž posílal vojáky do boje a nikoli přátele na smrt.

„Opravdu, králi, jsi krásný této chvíle,“ řekl mu Chicot.

Šlechtici byli hotovi; zbývalo jim pouze pokloniti se pánu a veliteli.

„Pojedete na koních?“ otázal se Jindřich.

„Nikoli, sire,“ řekl Quélus, „půjdeme pěšky; je to zdravé cvičení, kterým osvěží zejména hlava, a Vaše Veličenstvo tisíckrát řeklo, že hlava řídí kord více než paže.“

„Máte pravdu, milý synu. Podejte mi ruku.“

Quélus se uklonil a políbil králi ruku; ostatní učinili totéž.

D'Épernon poklekl řka:

„Sire, požehnejte můj kord.“

„Nikoli, d'Épernone,“ řekl král. „Vraťte svůj kord pážeti. Mám pro vás lepší kordy, nežli jsou vaše. Přines je, Chicote!“

„Nikoli,“ řekl Gaskoněc. „Pošli pro ně svého gardového kapitána, milý synu; já jsem jen šasek, jsem jen pohan; požehnání nebes mohlo by se změnit v neblahé čáry, kdyby d'ábel, můj dobrý přítel, podíval se mi náhodou do rukou a viděl, co nesu.“

„Jaké jsou to kordy, sire?“ ptal se Schomberg pohlédnuv na pouzdro, jež důstojník přinesl.

„Jsou to kordy italské, milý synu, vyrobené v Miláně, a jak vidíte, mají znamenité koše; a ježto všichni, kromě Schomberga, máte

jemné ruce, vyrazili by vám kord z ruky prudší ranou, kdyby vaše ruce nebyly náležitě chráněny.“

„Díky, díky, Veličenstvo,“ řekli zároveň a jakoby jedním hlasem všichni čtyři šlechtici.

„Jděte, již jest čas,“ řekl král, jenž nedovedl déle překonati svého pohnutí.

„Sire,“ optal se Quélus, „nebudete svědkem zápasu, aby nám Vaše Veličenstvo dodávalo odvahy?“

„Nikoli, to by nebylo v pořádku; budete se bít, aniž kdo o tom ví, budete se bít bez mého dovolení; nedodávejmež tedy zápasu slavnostního rázu; ať jest pokládán za následek soukromého sporu.“

A propustil je pokynem vpravdě majestátním.

Když odešli, když poslední služebníci překročili práh Louvru a když nebylo již slyšeti řinkotu ostruh ani kyrysů, jež nesli zbrojnoši válečně vyzbrojení, řekl král klesaje na estrádu:

„Ah, umírám!“

„A já,“ řekl Chicot, „půjdu se podívat na zápas: něco mne napadá, sám nevím co, že se s d'Épernonem stane něco zvláštního.“

„Opouštíš mne, Chicote?“ řekl král žalostným hlasem.

„Ano,“ řekl Chicot; „neboť kdyby někdo z nich konal špatně svou povinnost, budu tam, abych ho nahradil a hájil cti svého krále.“

„Jdi tedy,“ řekl Jindřich.

Sotvaže dosáhl svolení králova, rychle odešel.

Král pak odebral se do svého pokoje, dal uzavřítí okenice v něm, zakázal, aby nikdo bez výjimky v celém Louvru neopovážil se vzkřiknouti nebo promluvit, a řekl pouze Crillonovi, jenž věděl vše, co se děje:

„Budeme-li vítězi, Crillone, řekneš mi to; budeme-li však přemoženi, zaklepeš mi třikrát na dveře.“

„Ano, sire,“ odpověděl Crillon potřásaje hlavou.

LV.

Přátelé Bussyho

Jestliže přátelé královi strávili noc klidným spánkem, přátelé vévody d'Anjou byli také tak opatrní.

Po dobré večeři, k níž se sešli sami, nikoli na radu ani za přítomnosti svého pána, jenž nejevil takového nepokoje o své oblíbence, jako král o své, ulehli na pohodlná lože v příbytku Antragueta, jehožto dům byl vyvolen za shromaždiště, protože byl nejbliže zápasistiště.

Jeden ze zbrojnošů, Ribeiracův, znamenitý lovec a zkušený zbrojník, strávil celý den čistě, cídě a brouse zbraně.

Kromě toho bylo mu uloženo, aby vzbudil pány za svítání; to činil každého jitra před slavností, před honem a před soubojem.

Antragueta odešel před večeří do ulice Saint-Denis navštívit sličnou prodavačku, kterou zbožňoval a kterou nenazývali ve čtvrti jinak nežli krásnou obrázkářkou. Ribeirac psal matce, Livarot sestavil závěť.

Když odbíjely tři hodiny zrána, tedy když přátelé královi sotva vstávali, byli již všichni na nohou, svěží, čilí a dobře ozbrojení.

Měli na sobě podvlékačky a červené punčochy, aby nepřátelé neviděli jejich krve, a aby tato krev nelekala jich samých; měli šedé hedvábné kabátce, aby ani jediný záhyb nevodil jejich pohybům, budou-li se bítí úplně oblečeni; konečně měli na nohou střevíce bez opatků, a jejich pážata nesla jim kordy, aby jejich paže a ramena necítily ani nejmenší únavy.

Byl krásný čas, zrovna stvořený k lásce, k boji nebo ku procházce: slunce zlatilo štíty střech, na nichžto trpytily se krůpěje noční rosy.

Silná a rozkošná vůně vycházela ze zahrad a šířila se po ulicích. Dlažba byla suchá a vzduch svěží.

Než vyšli z domu, poslali se šlechtici anjouští optat k vévodovi d'Anjou, co dělá Bussy.

Dostali za odpověď, že odešel včera o desáté hodině večerní a že se posud nevrátil.

Posel optal se také, odešel-li sám a ozbrojen.

Zvěděl, že odešel v průvodu Remyho, a že oba dva měli kordy.

Ostatně v domě hraběte nejevil se žádný nepokoj o pána, vycházel takto častokráte z domu; kromě toho věděli, že je tak silný, statečný a obratný, že jeho nepřítomnost, sebe delší, příliš jich neznepokojovala.

Tři přátelé dali si vyprávěti všechny tyto podrobnosti.

„Pánové,“ řekl Anraguet, „neslyšeli jste, že král nařídil veliký hon na jelena v lese compiégneském a že pan de Monsoreau měl tam za tím účelem včera odjet?“

„Ano,“ odpověděli ostatní.

„Vím tedy, kde jest Bussy: zatím co nejvyšší lovčí plaší jelena, on honí laňku nejvyššího lovčího. Buďte klidni, pánové; jest blíže zápasišti než my, a bude tam dříve než my.“

„Ano,“ řekl Livarot, „ale unaven, vysílen a nevyspalý!“

Anraguet pokrčil rameny a řekl:

„Což se Bussy někdy unaví? Nuže, vzhůru, pojďme, pánové; zastavíme se proň.“

Všichni vydali se na cestu.

Bylo to právě ve chvíli, kdy Jindřich dával kordy jejich protivníkům; vyšli tedy o deset minut dříve před nimi.

Protože Anraguet bydlil blíže Svatého Eustacha, dali se ulicí des Bombards, ulicí de la Verrerie a konečně ulicí Saint-Antoine.

Všecky tyto ulice byly prázdný. Jenom venkované, kteří přijížděli z Montreuilu, z Vincennes nebo ze Saint-Maur-les-Fossés s mlékem a zeleninou a spali na vozech nebo na mulech, viděli tuto nádher-

nou skupinu tří statečných mužů, provázených třemi pážaty a třemi zbrojnoši.

Již nebylo slyšeti výsměchu ani výkřiků, ani hrozeb; když se člověk bije, aby zabil anebo byl zabit, když ví, že zápas z té i oné strany bude hrozný, smrtelný a neúprosný, zabírá se v přemýšlení. Nejlehkomyslnější ze tří šlechticů byli tohoto jitra nejvíce zadumáni.

Když došli až k ulici Sainte-Catharine, všichni tři pohlédli na domek Monsoreauův s úsměvem, jenž značil, že je všechny ovládá jedna a táž myšlenka.

„Odtud uvidíme dobře,“ řekl Antraguét, „a jsem jist, že ubohá Diana vyhlédne několikrát z okna.“

„Hle,“ řekl Ribeirac, „zdá se, že jest již u okna.“

„Proč?“

„Jest otevřeno.“

„Pravda. Ale proč jest postaven tento žebřík před oknem, když má přibýtek dveře?“

„To jest opravdu podivné,“ řekl Antraguét.

Všichni tři přiblížili se k domu s jakousi předtuchou, že krácejí vstříc nějaké vážné události.

„A nejsme sami, kteří se tomu divíme,“ řekl Livarot, „pohleďte, kterak venkované jedoucí mimo vstávají na vozech a dívají se tam.“

Mladí šlechtici přišli až pod balkon.

Tam stál nějaký zelinář a zdálo se, že pátrá po zemi.

„Pane de Monsoreau,“ volal Antraguét, „chcete se na nás podívat? Pak si pospěšte, neboť bychom přišli rádi první.“

Čekali, ale marně.

„Nikdo neodpovídá,“ řekl Ribeirac. „Ale co tu, k d'asu, dělá ten žebřík?“

„Příteli,“ řekl Livarot zelináři, „copak tu děláš? Ten žebřík jsi tu postavil ty?“

„Bůh uchovej, pánové,“ odvětil tázaný.

„A proč?“ otázal se Antraguét.

„Pohled'te nahoru!“

Všichni tři pohlédli vzhůru.

„Krev!“ zvolal Ribeirac.

„Na mou věru, krev je to,“ řekl venkovan, „a k tomu černá krev.“

„Dveře byly vypáčeny,“ řeklo zároveň páže Antragueto.

Antraguét pohlédl ode dveří k oknu, a chopiv se žebříku, byl v mžiku na balkoně.

Podíval se dovnitř do pokoje.

„Copak se děje?“ ptali se ostatní, kteří viděli, kterak bledne a se potácí.

Jenom strašlivý výkřik byl jim odpovědí.

Livarot vystoupil za ním.

„Mrtvoly! Smrt, smrt všude!“ zvolal.

A oba vešli do pokoje.

Ribeirac zůstal dole, boje se překvapení.

Zatím na pokřik zelinářův stavěli se před domem všichni mimojdoucí.

V pokoji jevily se všude stopy strašlivého nočního zápasu. Krev, vlastně zátopa krve, zaplavovala podlahu. Draperie byly rozsekány kordy a rozstříleny kulemi z bambitek. Kusy nábytku ležely rozbity a zkrváceny mezi kusy těl a oděvu.

„Oh, Remy, ubohý Remy!“ řekl pojednou Antraguét.

„Mrtev?“ ptal se Livarot.

„Již studený.“

„Tímto pokojem prošel patrně pluk rejtarů!“ zvolal Livarot.

Vtom zahlédl Livarot, že dveře vedoucí na chodbu jsou otevřeny; krvavé stopy prozrazovaly, že také tu zuřil zápas; šel po strašlivých těch stopách a došel až ke schodům.

Dvůr byl pustý a prázdný.

Zatím Antraguét, místo aby šel za ním, vešel do vedlejšího pokoje; všude jevila se krev: krvavé stopy vedly k oknu.

Vyklonil se z okna a vyhlédl poděšeným zrakem do zahrádky.

Na železné mříži visela posud zsinalá a ztuhlá mrtvola nešťastného Bussyho.

Při tomto pohledu vydral se z prsou Antraguetych ne výkřik, ale řev.

Livarot přiběhl.

„Pohled!“ řekl Antraguety, „Bussy jest mrtev.“

„Bussy zavražděn, svržen z okna! Pojd' sem, Ribeiracu, pojd' sem!“

Zatím Livarot vyběhl na dvůr a setkal se pod schody s Ribeiracem, jemuž řekl, aby ho následoval.

Prošli dvířky, jež vedla ze dvora do zahrádky.

„Je to on!“ zvolal Livarot.

„Má rozřátou pěst,“ řekl Ribeirac.

„Má dvě kule v prsou.“

„Jest samá rána kordem.“

„Ah, ubohý Bussy!“ řval Antraguety. „Pomsta! Pomsta!“

Obrátiv se zakopl Antraguety o jinou mrtvolu.

„Monsoreau!“ zvolal.

„Jakže? Monsoreau také?“

„Ano, Monsoreau probodený naveskrz a s hlavou o dlažbu roztržštěnou.“

„Povraždili tedy všechny naše přátele v noci na dnešek.“

„A což jeho žena, jeho žena?“ křičel Antraguety. „Diano, paní Diano!“

Nikdo neodpovídal, jen lid, jenž počínal se hemžiti kolem domu.

Téže chvíle král a Chicot docházeli k ulici Sainte-Catherine a obrátili se, aby se vyhnuli shluku lidu.

„Bussy! Ubohý Bussy!“ volal Ribeirac zoufale.

„Ano,“ řekl Antraguety; „chtěli se zbaviti nejhroznějšího z nás.“

„Toť zbabělost! Toť hanebnost!“ volali oba jeho druhové.

„Pojd' me si stěžovat vévodovi!“ volal jeden z nich.

„Nikoli,“ řekl Antraguety, „nekládejme na nikoho jiného úkol pomsty; byli bychom špatně pomstěni, přáteli, počkej na mne.“

Ve mžiku byl dole u Livarota a Ribeiraca.

„Přátelé,“ řekl, „pohleďte na ušlechtilou tvář nejstatečnějšího z lidí a vizte čerstvé ještě krůpěje jeho krve; ten neukládal nikomu, aby ho pomstil... Bussy! Bussy! Učiníme rovněž jako ty, a buď jist, že se pomstíme.“

Při těchto slovech obnažil hlavu, přitiskl rty na rty Bussyho, a vytasil kord, namočil jej v jeho krvi.

„Bussy,“ řekl, „přisahám na tvou mrtvolu, že krev tato bude smyta krví tvých nepřátel.“

„Bussy,“ řekli druzí dva, „přisaháme, že chceme jen zabít, nebo zemřít.“

„Pánové,“ řekl Antraguét zastrkuje kord do pochvy, „ani milosrdenství, ani slitování, není-liž pravda?“

Oba druhové vztáhli ruku nad mrtvolou a opakovali:

„Ani milosrdenství, ani slitování.“

„Ale budeme jen tři proti čtyřem,“ řekl Livarot.

„Ano, ale my jsme nikoho nezavraždili,“ řekl Antraguét, „a bůh dodá síly těm, kdož jsou nevinní. Sbohem, Bussy!“

„Sbohem, Bussy!“ opakovali druhové.

A odešli z klatého domu s hrůzou v duši a s bledostí na čele.

Nabyli tam v obraze smrti onoho hlubokého zoufalství, jež zesteronásobňuje síly člověka; čerpali tam oné ušlechtilé rozhořčenosti, jež povznáší člověka nad smrtelnou jeho podstatu.

Stěží prodrali se zástupem, jenž za čtvrt hodiny takto neobyčejně vzrostl.

Došedše na zápasíště, užřeli tam již protivníky, kteří na ně čekali, ti sedíce na kamenech, oni malebně rozloženi na dřevěných záporách.

Poslední kroky jejich změnil se v běh, neboť se styděli za to, že přicházejí poslední.

Čtyři milcové královi měli s sebou čtyři zbrojnoše.

Čtyři jejich kordy ležely na zemi, jako by čekaly a odpočívaly jako pánové.

„Pánové,“ řekl Quélus vstávaje a pozdravuje s výrazem jakéhosi vznešeného výsměchu, „měli jsme čest čekati na vás.“

„Promiňte nám, pánové,“ řekl Antraguét. „Byli bychom přišli dříve než vy, kdyby se byl jeden z nás neopozdil.“

„Pan de Bussy?“ řekl d'Épernon. „Opravdu, nevidím ho. Zdá se, že se dá prositi dnes ráno.“

„Čekali jsme až do nynějška,“ řekl Schomberg, „počkáme ještě.“

„Pan de Bussy nepřijde,“ odvětil Antraguét.

Ve tvářích všech jevílo se zaražení, jen tvář d'Épernonova jevíla výraz jiného citu.

„Nepřijde?“ řekl. „Aj, aj! Nejstatečnější ze statečných má tedy strach?“

„To je dojistá z jiné příčiny,“ řekl Quélus.

„Máte pravdu, pane,“ řekl Livarot.

„A proč nepřijde?“ ptal se Maugiron.

„Protože jest mrtev,“ odpověděl Antraguét.

„Mrtev!“ vzkřikli milci.

D'Épernon neříkal nic, jen lehce zbledl.

„A zavražděn!“ řekl Antraguét. „Není vám to známo, pánové?“

„Nikoli,“ řekl Quélus, „proč bychom to měli věděti?“

„Ostatně, je to jisto?“ ptal se d'Épernon.

Antraguét vytáhl kord z pochvy a řekl:

„Tak jisto, jako že na tomto kordu jest jeho krev.“

„Zavražděn!“ zvolali tři přátelé královi. „Pan de Bussy zavražděn!“

D'Épernon vrtěl dále hlavou, jako by pochyboval.

„Tato krev volá o pomstu,“ řekl Ribeirac. „Neslyšíte-li toho volání, pánové?“

„Ah,“ řekl Schomberg, „zdá se, že vaše bolest má zvláštní smysl.“

„Patrně!“ řekl Antraguét.

„Co to znamená?“ zvolal Quélus.

„Přihlížej k tomu, kdo má prospěch ze zločinu, praví zákonodárce,“ řekl Livarot.

„Vyslovíte se, pánové, přímo a jasně?“ ptal se Maugiron hromovým hlasem.

„Právě proto přicházíme, pánové,“ řekl Ribeirac, „a máme více důvodů, nežli je třeba, abychom se stokrát pobili.“

„Tedy rychle kord do ruky!“ řekl d'Épernon tase zbraň z pochvy. „Neleňmež!“

„Aj, aj, máte nějak naspěch, pane Gaskoňče,“ řekl Livarot, „nezpíval jste tak zvučně, když jsme byli čtyři proti čtyřem.“

„Je to snad naší vinou, že jste jen tři?“ odpovídal d'Épernon.

„Ano, je to vaší vinou,“ zvolal Antraguét. „Zemřel, protože byl nebezpečnější stoje na zápasišti, nežli leže v hrobě; zemřel s pěstí rozťatou, aby pěst jeho neudržela meče; zemřel, protože bylo nutno stůj co stůj utlumiti žár těch očí, jenž by vás byl oslnil všechny čtyři. Chápete-liž? Mluvím jasně?“

Schomberg, Maugiron a d'Épernon zařvali vztekem.

„Dosti, dosti, pánové,“ řekl Quélus. „Odstupte, pane d'Épernon; budeme se bít tři proti třem; pak uvidí pánové, jsme-li lidé, kteří by, jakkoli bychom byli v právu, chtěli těžiti z neštěstí, jehož želíme stejně jako oni. Pojd'te, pánové, pojd'te,“ dodal mladý muž házeje klobouk vzad a zdvihaje levou ruku, kdežto pravou švihl kordem. „Pojd'te, a až nás uvidíte zápasiti pod širým nebem a pod zrakem božím, posud'te, jsme-li vrahy. Nuže, nastupme!“

„Nenáviděl jsem vás,“ řekl Schomberg, „nyní vás proklínám.“

„A já,“ řekl Antraguét, „byl bych vás před hodinou zabil, nyní bych vás zařezal. Ve střeh, pánové, ve střeh!“

„V kabátech, nebo bez kabátů?“ ptal se Schomberg.

„Bez kabátu i bez košile,“ řekl Antraguét, „s nahýma prsoma, s odhaleným srdcem.“

Všichni shodili kabáty a strhli z těla košile.

„Hle,“ řekl Quélus svlékaje se, „ztratil jsem tulich. Držel špatně v pochvě a vypadl mi nejspíš cestou.“

„Nebo jste jej nechal v domě pana de Monsoreau, na náměstí Bastillském,“ řekl Antraguete, „v nějaké pochvě, ze které jste se neodvážil vytáhnouti jej.“

Quélus zařval zuřivě a postavil se prudce v střeh.

„Ale vždyť nemá tulichu, pane Antraguete,“ volal Chicot, jenž právě přicházel na zápasíště.

„To jest jeho škoda,“ řekl Antraguete. „Mou vinou to není.“
A tasiv tulich levou rukou, postavil se také do řady.

LVI.

Zápas

Místo, na němž se měl vykonati strašlivý ten zápas, bylo osázeno stromy, jak jsme viděli, a bylo odlehlé.

Zpravidla přicházely sem ve dne jen děti si hrát a opilci nebo zloději v noci vyspat se.

Zápory, postavené koňari, zabraňovaly ovšem přístup lidem, kteří jako proud řeky, chodí stále jednou cestou a nezastavují se ani nevracejí, leda kdyby narazili na nějaký protivný proud.

Mimoidoucí chodili tu mimo prostranství a nezastavovali se tu.

Ostatně bylo ještě časně zrána a všechna pozornost soustředila se ke krvavému domu Monsoreauovu.

Chicot, jemuž srdce bušilo, jakkoli nebyl příliš citlivé povahy, usedl před služebníky a pážata na dřevěnou balustrádu.

Nemiloval Anjouanů, nenáviděl milců, ale ti i oni byli stateční mladíci a v žilách proudila jim ušlechtilá krev, která brzy měla z nich vytrysknouti.

D'Épernon pokusil se ještě jednou vystoupiti s bravurou. I zvolal:

„Máte tedy strach ze mne?“

„Mlčte, tlachale,“ řekl mu Antraguët.

„Jsem v právu,“ odpověděl d'Épernon, „zápas byl smluven pro osm lidí.“

„Jděte odtud!“ řekl Ribeirac, jehož přecházela trpělivost, zastupuje mu cestu.

D'Épernon vrátil se s hlavou hrdě vztyčenou a zastrčil kord do pochvy.

„Pojďte,“ řekl Chicot, „pojd'te, výkvěte hrdinstva, sice si zkažete zase střevíce jako včera.“

„Co to praví ten mistr šašek?“

„Pravím, že za chvíli poteče tu krev a šlapal byste do ní jako v noci na dnešek.“

D'Épernon zesinal. Všecka jeho chvástavost byla ta tam pod tíhou hrozné té výčitky.

Usedl na deset kroků od Chicota, na nějž nemohl pohlédnouti bez pocitu hrůzy.

Ribeirac a Schomberg přistoupili k sobě po obvyklém pozdravu.

Quélus a Anraguet, kteří již chvíli stáli ve střehu, vážali ocel postupující o krok vpřed.

Maugiron a Livarot, opření jsouce každý o jednu z bariér, pozorovali druh druhá, dělali záludy na místě, aby vážali kord v oblíbeném střehu.

Zápas se započal, když odbýjelo pět hodin u svatého Pavla.

Ve tvářích zápasníků jevila se zuřivost; ale sevřené jejich rty, hrozivá bledost a bezděčné chvění pěstí nasvědčovaly tomu, že zuřivost tato udržuje se na uzdě opatrností, a že jako ohnivý kůň nevyrazí, aby nenadělala velikých spoust.

Po několik minut, což jest nesmírně dlouhou dobou, omezoval se zápas pouze na tření kordů o sebe, a kordy ještě ani nezařinčely.

Ani jediná rána nebyla vedena.

Ribeirac jsa unaven, vlastně jsa uspokojen tím, že poněkud prozkoumal protivníka, sklonil ruku a čekal chvíli.

Schomberg učinil rychle dva kroky a zasadil mu ránu, jež byla prvním bleskem, jenž vyšlehl z mračen.

Ribeirac byl zasažen.

Tvář mu zsinala, a krev vytryskla mu z ramene; ucouvl, aby se přesvědčil, jak vážné jest jeho poranění.

Schomberg chtěl opětovati ránu; ale Ribeirac pozdvihl kord odrazem primou a zasadil mu ránu, jež ho zasáhla v bok.

Oba byli poraněni.

„Odpočínme si nyní několik vteřin, libo-li vám,“ řekl Ribeirac.

Zatím také Quélus a Antraguét útočili na sebe co nejohavněji; ale Quélus, nemaje tulichu, byl ve veliké nevýhodě, neboť byl nucen odrážeti rány levou paží, a ježto paže byla obnažena, byl poraněn při každém odrazu.

Nejsa nikterak vážně zasažen, měl za několik vteřin ruku úplně zakrvácenu.

Antraguét naopak, chápane dobře svou výhodu a jsa neméně obratný než Quélus, odrážel rány s nejdůkladnějšími náměry.

Vedl tři odseky, a Quélusovi, jenž nebyl nikterak těžce raněn, prýštila se krev ze tří ran na prsou.

Ale při každé ráně opakoval Quélus:

„To nic není!“

Livarot a Maugiron hleděli stále ještě opatrnosti.

Ribeirac zuře bolestí a cítě, že mu ztrátou krve počíná ubývati sil, napadl Schomberga.

Schomberg neustoupil ani o krok a pouze nastavoval kord.

Oba sekli oboustranně.

Ribeirac měl prsa proklána a Schomberg byl poraněn na krku.

Ribeirac, raněn jsa na smrt, položil si levou ruku na ránu, čímž zůstal nechráněn.

Schomberg toho použil a zasadil Ribeiracovi druhou ránu, jež mu projela tělem.

Ale Ribeirac uchopil pravou ruku protivníkovu a levicí vrazil mu do prsou dýku až po koš.

Břítka čepel projela mu srdcem.

Schomberg temně vzkřikl a padl naznak, přičemž strhl s sebou Ribeiraca stále ještě probodeného kordem.

Livarot vida, že přítel klesl, rychle ucouvl a pospíšil k němu, pronásledován jsa Maugironem.

Doběhl o několik kroků dříve nežli Maugiron a pomáhaje Ribeiracovi, jenž se marně namáhal zbaviti se kordu Schombergova, vytrhl mu jej z prsou. Ale již byl Maugiron za ním, a jemu bylo brá-

niti se nyní v nevýhodném postavení na kluzké půdě, ve špatném střehu a se sluncem v očích.

Ve vteřině rána kordem rozpoltila hlavu Livarotovi, jenž upustil kord a klesl na kolena.

Anraguet dotíral mocně na Quélusa. Maugiron zasadil Livarotovi ještě bodnou ránu. Livarot klesl úplně.

D'Épernon vzkřikl radostí.

Zbývali Quélus a Maugiron proti samotnému Anraguetovi. Quélus byl všecek zkrvácen, ale rány jeho byly vesměs lehké.

Maugiron byl skoro úplně zdrav.

Anraguet pochopil nebezpečnoství; nebyl ještě ani škrábnut, ale cítil již, že umdlévá; ale nebylo na čase žádati příměří od člověka raněného a od člověka potřísněného ještě teplou krví. Prudkou ranou odrazil prudce kord Quélusův a použiv odražení, přeskočil zlehka bariéru.

Quélus ťal sice po něm, ale rána zasáhla jen dřevo.

Vtom napadl Maugiron Anragueta z boku. Anraguet se obrátil.

Quélus použil tohoto pohybu a podlezl pod bariérou.

„Je ztracen!“ řekl Chicot.

„Sláva králi!“ volal d'Épernon. „Jen směle, moji lvi!“

„Ticho, pane!“ řekl Anraguet. „Neurážejte člověka, jenž se bude bít do posledního dechu.“

„A jenž není ještě mrtev!“ vzkřikl Livarot.

A ve chvíli, kdy již nikdo naň nemyslel, vzpřímil se na kolenu, skýtaje strašlivý pohled v krvavém blátě, jímž byl obalen, a vrazil dýku mezi ramena Maugironovi, jenž klesl bezvládně k zemi s povzdechem:

„Ježíši Kriste, bože můj! Jsem mrtev.“

Livarot klesl na zemi ve mdlobách; čin tento a hněv vyčerpaly zbytek jeho sil.

„Pane de Quélus,“ řekl Anraguet skláněje kord „jste statečný muž, vzdejte se, daruji vám život.“

„Proč bych se vzdával?“ řekl Quélus. „Což jsem na zemi?“

„Nikoli; ale jste poset ranami, a já jsem živ a zdrav.“

„Sláva králi!“ volal Quélus. „Mám ještě kord, pane.“

A vrhl se na Antragueta, jenž odrazil ránu, jakkoli velice prudkou.

„Nikoli, pane, nemáte ho již,“ řekl Antragueta chopiv se rukou čepele až u rukojeti.

A zakroutil Quélusovi paží tak, že vypustil kord z ruky.

Antragueta se při tom trochu pořezal na prstě levé ruky.

„Oh!“ řval Quélus. „Kord! Kord!“

A vrhnuv se na Antragueta jako tygr, objal ho oběma pažema.

Antragueta se nechal obemknouti, a vzav kord do levé ruky a dýku do pravé, jal se bušiti do Quélusa bez ustání a napořád, třísně se při každé ráně krví protivníka, jenž ničím nedával se pohnouti, aby pustil objatého soupeře, a volal při každé ráně:

„Sláva králi!“

Podářilo se mu i zadržeti ruku, jež do něho bušila, a sevřítí po způsobě hada netknutého protivníka nohama a rukama.

Antragueta cítil, že se mu dech tají.

A vskutku zapotácel se a klesl.

Ale, jako by mu štěstí chtělo přátí až do poslední chvíle, pádem zadusil takřka nešťastného Quélusa.

„Sláva králi!“ zamumlal tento ve smrtelném zápase.

Antragueta vyrval se mu z objetí a zasadiv mu poslední ránu, jež mu proklála hrud', řekl:

„Nuže, jsi spokojen?“

„Sláva k...“ vypouštěl z úst Quélus, oči maje napolo zavřeny.

To bylo vše. Ticho a hrůza smrti vznášely se nad bojištěm.

Antragueta vzchopil se všecek jsa pokrvácen, ale krví protivníkovou; byl pouze, jak jsme již řekli, škrábnut na ruce.

D'Épernon poděšen jsa, pokřižoval se a dal se na útěk, jakoby pronásledován příšerou.

Antragueta vrhl na druhy i protivníky, mrtvé a umírající, týž pohled, jaký vrhl as Horatius na bojiště, jež rozhodlo o osudech Říma.

Chicot přichvátal a pozdvihl Quélusa, jemuž prýštila krev z devatenácti ran.

Pohybem tímto nabyl vědomí.

Otevřel oči a zvolal:

„Anraguete, jsem nevinný smrti Bussyho.“

„Věřím vám, pane,“ řekl Anraguet pohnut.

„Prchněte,“ mumlal Quélus. „Král by vám nikdy neodpustil.“

„A já, pane, neopustím vás takto, byť mne i popraviště čekalo,“ řekl Anraguet.

„Prchněte, mladý muži,“ řekl Chicot, „nepokoušejte boha; zachránil jste život zázrakem, nechtějte dvou zázraků za den.“

Anraguet přistoupil k Ribeiracovi, jenž posud dýchal.

„Co jest?“ ptal se tento.

„Jsme vítězi,“ odpověděl Anraguet tiše, aby neurážel Quélusa.

„Díky,“ řekl Ribeirac. „Jdi!“

A klesl opět ve mdlobách.

Anraguet zdvihl vlastní kord, který při zápase byl upustil, a kordy Quélusův, Schombergův a Maugironův.

„Dorazte mne, pane, nebo mi dejte můj kord,“ řekl Quélus.

„Tu jest, pane hrabě,“ řekl Anraguet podávaje mu kord s uctivou poklonou.

Slza zaleskla se v oku umírajícího.

„Byli bychom mohli býti přáteli,“ zašeptal.

Anraguet podal mu ruku.

„Dobře,“ řekl Chicot. „Toť vpravdě rytířské jednání. Ale prchni, Anraguete, jsi hoden života!“

„A což moji přátelé?“ otázal se mladý muž.

„Postarám se o ně jako o přátele královny.“

Anraguet zahalil se v plášť, který mu podával jeho zbrojnoš, aby nebylo viděti krve, kterou byl zbrcen, a zanechav mrtvé a raněné mezi pázaty a služebníky, zmizel branou Saint-Antoine.

LVII.

Závěrek

Král bledý nepokojem a zachvívaje se při nejmenším šumu, přecházel po šermírně, hádaje podle svých nevšedních zkušeností, co se děje té či oné chvíle, ve kterých přátelé jeho utkávali se či zápasili s protivníky, jakož i uvažuje o příznivých a nepříznivých vyhlídkách, které měli podle své povahy, síly a obratnosti.

„Této chvíle,“ řekl nejprve, „jdou ulicí Saint-Antoine.“

„Ted' vcházejí do ohrady.“

„Ted' tasí. Ted' již jsou v sobě.“

A při těchto slovech ubohý král, chvěje se po celém těle, počal se modliti.

Ale v hloubi srdce vřely jiné city, a tato pobožnost jevila se pouze na rtech.

Po několika vteřinách král povstal a řekl:

„Jen aby si Quélus připomněl odsek, který jsem mu ukázal, jenž spočívá v odraze kordem a v úderu dýkou.“

„Schomberg, člověk chladnokrevný, zabije jistě Ribeiraca. Maugiron, nebude-li míti neštěstí, zbaví se brzy Livarota. Ale d'Épernon! Oh, ten jest jistě mrtev! Naštěstí mám ho ze všech čtyř nejméně rád. Ale naneštěstí nebude smrtí vše odbyto: až s ním bude hotov, vrhne se Bussy, strašlivý Bussy, na ostatní. Ah, můj ubohý Quéluse! Můj ubohý Schombergu! Můj ubohý Maugirone!“

„Sire,“ ozval se za dveřmi hlas Crillonův.

„Co to? Již?“ zvolal král.

„Nikoli, sire, nepřináším žádné jiné zprávy, nežli že vévoda d'Anjou přeje si mluvit s Vaším Veličenstvem.“

„A proč?“ ptal se král mluvě stále dveřmi.

„Praví, že nyní nadešla vhodná chvíle, aby oznámil Vašemu Veličenstvu, jakou službu mu prokázal, a že to, co má králi říci, rozplaší zčásti obavy, které nyní chová.“

„Jděte tedy,“ řekl král.

Vtom, když se Crillon obracel, aby uposlechl, zazněly na schodech rychlé kroky, a ozval se hlas, jenž řekl Crillonovi:

„Chci mluvit bez prodlení s králem.“

Král poznal hlas, otevřel sám a řekl:

„Pojď, Saint-Lucu, pojď! Copak se zase stalo? Ale copak je ti, probohu, co se přihodilo? Jsou mrtvi?“

A vskutku, Saint-Luc, bled, bez klobouku, bez kordu, potřísněn krvavými skvrnami, vrazil do pokoje králova.

„Sire!“ zvolal vrhaje se králi k nohám. „Pomstu! Přicházím vás žádat o pomstu.“

„Ubohý Saint-Lucu,“ řekl král, „co se stalo? Mluv! Co tě naplňuje takovýmto zoufalstvím?“

„Sire, jeden z vašich poddaných, nejvznešenější, jeden z vašich vojnů, nejstatečnější...“ Hlas mu selhal.

„Co to?“ řekl Crillon přibliživše, neboť se domníval, že zejména poslední slova dávají mu k tomu právo.

„Byl zabit v noci na dnešek, zrádně zabit, zavražděn,“ dokončil Saint-Luc.

Král, jež ovládala jediná myšlenka, se upokojil; nebyl to žádný z jeho čtyř přátel, neboť je viděl všecy ráno.

„Zabit, zavražděn v noci na dnešek,“ řekl král. „O kom to mluvíš, Saint-Lucu?“

„Sire, vím dobře, že jste ho nemiloval,“ mluvil dále Saint-Luc, „ale byl věrným poddaným, a kdyby se mu byla naskytla příležitost, přísahám vám, že by byl dal krev za Vaše Veličenstvo. Jinak nebyl by býval mým přítelem.“

„Ah,“ řekl král, jenž začínal chápati.

A cosi jako záblesk ne-li radosti, aspoň naděje ozářilo mu tvář.

„Pomstu, sire, za pana de Bussy!“ volal Saint-Luc.

„Za pana de Bussy?“ opakoval král, klada důraz na každé slovo.

„Ano, za pana de Bussy, kterého dvacet vrahů zavraždilo dýkami v noci na dnešek. A dobře udělali, že jich přišlo dvacet, neboť jich pobil čtrnáct.“

„Pan de Bussy mrtev...?“

„Ano, sire.“

„Tedy nebije se dnes ráno,“ řekl pojednou král, nemoha potlačit neodolatelného hnutí v nitru.

Saint-Luc vrhl na krále pohled, jehož nesnesl. Obrátiv se, uzřel Crillona, jenž stojí stále u dveří, čekal nových rozkazů.

Pokynul mu, aby přivedl vévodu d'Anjou.

„Nikoli, sire,“ dodal Saint-Luc přísným hlasem. „Pan de Bussy se vskutku nebil, a proto přicházím žádat vás nikoli za pomstu, jak jsem nesprávně řekl Vašemu Veličenstvu, ale za spravedlnost; milujit' svého krále a zejména čest svého krále nade vše, a jsem přesvědčen, že vraždou pana de Bussy byla prokázána velice špatná služba Vašemu Veličenstvu.“

Vévoda d'Anjou přišel ke dveřím; stál tam bez pohnutí jako bronzová socha.

Slovy Saint-Lucovými rozbřesklo se králi v hlavě; vzpomněl si na tvrzení bratrovo, že prokázal jemu, králi, znamenitou službu.

Pohled jeho setkal se s vévodovým, i nebylo již pochyby, neboť přisvědčuje mu pohledem, vévoda přikývl též lehce hlavou.

„Víte-liž, co nyní řeknou lidé, sire?“ zvolal Saint-Luc. „Budou-li vaši přátelé vítězi, řeknou lidé, že zvítězili jen proto, že jste dal zavraždit Bussyho.“

„A kdo to praví, pane?“ ptal se král.

„Kdo to praví? Každý,“ řekl Crillon vkládaje se v rozmluvu bez okolků, jak mívával v obyčeji.

„Nikoli, pane,“ řekl král znepokojen a zaražen úsudkem muže nejstatečnějšího ve své říši od smrti Bussyho. „Nikoli, pane, nikdo toho neřekne, neboť mi oznámíte jméno vrahovo.“

Saint-Luc viděl, kterak se mihl pokojem stín.

Byl to vévoda d'Anjou, jenž popošel o dva kroky v pokoji. Obrátil se a poznal ho.

„Ano, sire, povím vám jeho jméno,“ řekl povstávaje, „neboť přeji si, aby na Vašem Veličenstvu neulpěla ani nejnepatrnější část viny na tomto ohavném činu.“

„Nuže, jmenujte vraha.“

Vévoda se zarazil a čekal klidně.

Crillon stál za ním dívaje se naň úkosem a potřásaje hlavou.

„Sire,“ mluvil dále Saint-Luc, „v noci na dnešek byl vlákán Bussy do pasti: Když byl na návštěvě u ženy, která ho milovala, manžel, zpraven jsa o tom zrádce, přišel domů s najatými vrahy; rozestavil je všude: na ulici, ve dvoře i v zahradě.“

Kdyby nebylo bývalo všecko v pokoji králově uzavřeno, jak jsme řekli, bylo by bývalo viděti, kterak vévoda, přese všechno úsilí, jímž se přemáhal, při posledních slovech zbledl.

„Bussy bránil se jako lev, sire, ale podlehl přesile, a –“

„A zahynul,“ přerušil ho král, „a zahynul zaslouženou smrtí; nehodlám mstít smrti cizoložníka.“

„Sire, nedomluvil jsem ještě,“ řekl Saint-Luc. „Nešťastník, brániv se asi půl hodiny v pokoji a zvítěziv nad nepřáteli, prchal poraněn, krvácející a zohaven; stačilo jen podati mu pomocnou ruku, kterou bych mu byl podal já, kdybych nebyl býval zadržen jeho vrahy s ženou, kterou mi svěřil, kdybych nebyl býval svázán s ucpanými ústy. Na štěstí zapomněli mne zbaviti ještě zraku, jako mne zbavili řeči; i viděl jsem, sire, dva muže přistoupiti k nešťastnému Bussymu, visícímu za stehno na železné mříži. Slyšel jsem, kterak žádal jich raněný o pomoc, neboť měl právo pokládati ty dva muže za přátele. A poté, sire – je to hrozno vypravovati, věřte, ale ještě hroznější bylo

viděti to a slyšeti – poté jeden ze dvou mužů poručil vypáliti naň ránu, a druhý uposlechl.“

Crillon zaťal pěsti a zakabonil se.

„A znáte vraha?“ ptal se král bezděky pohnut.

„Ano,“ řekl Saint-Luc.

A obrátiv se k princovi, řekl s výrazem nenávisti tak dlouho potlačované v slovech i posuncích:

„Je to Monseigneur! Vrahem jest princ! Vrahem jest přítel!“

Král čekal tuto ránu, vévoda snesl ji, ani nehýbaje brvou a řekl klidně:

„Ano, pan de Saint-Luc dobře viděl a dobře slyšel. Já to byl, jenž dal zabít pana de Bussy, a Vaše Veličenstvo to ocení, neboť je sice pravda, že pan de Bussy byl mým služebníkem, ale dnes ráno, jakkoli jsem mu to rozmlouval, pan de Bussy chtěl obrátiti zbraň proti Vašemu Veličenstvu.“

„Lžeš, vrahu, lžeš!“ zvolal Saint-Luc. „Bussy, posetý ranami, Bussy s rukou rozsekanou kordy a s ramenem prostřeleným, Bussy visící za stehno na železné mříži, mohl již naplňovati jen soucitem i nejzřivější své nepřátele, a nejhorší jeho nepřátelé byli by mu přispěli ku pomoci. Ale ty, vrahu La Moleův a Coconasův, zabil jsi Bussyho, jako všechny své přátele jednoho po druhém. Zabils Bussyho ne proto, že byl nepřítelem tvého bratra, ale proto, že byl důvěrníkem tvých tajemství. Ah! Monsoreau dobře věděl, proč se dopouštíš tohoto zločinu.“

„Blesky boží!“ mumlal Crillon. „Že nejsem králem!“

„Jsem urážen ve vašem paláci, bratře,“ řekl vévoda, bledý hrůzou, neboť mezi křečovitě se zatínající rukou Crillonovou a krvavým pohledem Saint-Lucovým necítil se v bezpečí.

„Odejděte, Crillone,“ řekl král.

Crillon odešel.

„Spravedlnost, sire, spravedlnost!“ volal dále Saint-Luc.

„Sire,“ řekl vévoda, „potrestejte mne za to, že jsem dnešního rána zachránil přátele Vašeho Veličenstva, a že jsem takto připravil plnou spravedlnost vaší věci, která jest věcí mou.“

„A já,“ volal Saint-Luc neovládaje se již, „já pravím ti, že tvá věc jest věcí proklatou, a že při každém tvém kroku stihnouti tě musí tíha hněvu božího! Sire, sire! Váš bratr chránil vaše přátele; běda jim!“

Král cítil, jako by hrůza obcházela ho po všem těle.

Vtom bylo slyšeti venku nějaký hluk, pak běhání a dychtivé vyptávání.

Nastalo veliké, hrobové ticho.

Za tohoto ticha, jako by hlas z nebe se ozýval, aby dal zapravdu Saint-Lucovi, zaduněly na dveře zvolna a slavnostně tři rány pod mohutnou pěstí Crillonovou.

Studený pot vyvstal na skráních Jindřichových a zrůznil rysy jeho tváří.

„Přemoženi!“ zvolal. „Moji ubozí přátelé jsou přemoženi!“

„Co jsem vám říkal, sire?“ zvolal Saint-Luc.

Vévoda sepal ruce hrůzou.

„Vidíš, sketo!“ zvolal mladý muž s výrazem vznešeného rozechvění.

„Tak zachraňuje se vraždami čest vladařů! Pojd' a zabij mne také, nemám kordu!“

A vrhl hedvábnou rukavici vévodovi ve tvář.

František vzkřikl vztekem a zesinal.

Ale král neviděl ani neslyšel ničeho; pochýlil čelo v dlaně a mumlal:

„Oh, moji ubozí přátelé jsou přemoženi a zraněni. Oh, kdo mi podá určité zprávy o nich?“

„Já, sire,“ řekl Chicot.

Král poznal přátelský hlas, vztáhl náručí vstříc příchozímu a řekl:

„Co se děje s nimi?“

„Dva jsou mrtvi a třetí dokonává.“

„Kdo je ten třetí, jenž není posud mrtev?“

„Quélus, sire.“

„A kde jest?“

„V paláci boissyském, kam jsem ho dal dopravit.“

Král neposlouchal již ničeho a vyrazil z pokoje s žalostným nářkem.

Saint-Luc byl zatím dopravil Dianu k její přítelkyni Janě de Brissac. Proto neobjevil se tak dlouho v Louvru.

Jana opatrovala po tři dni a po tři noci nešťastnou ženu, která zmítala se ve strašlivé horečce.

Čtvrtého dne Jana, jsouc úplně vysílenu, odešla, aby si na chvíli odpočinula; ale když se vrátila za dvě hodiny do pokoje družčina, nenašla ji tam.

Je známo, že Quélus, jediný ze tří zápasníků za věc královu, jenž zůstal na živu s devatenácti ranami, zemřel v paláci boissyském, kam ho dal po zápase Chicot dopravit, po smrtelném zápase trvajícím třicet dní a v náručí králově.

Jindřich nedal se utěšiti. Dal postavit svým třem přátelům nádherné náhrobky, na kterých byly postavy jejich vytesány z mramoru v životní velikosti.

Dal sloužit mše za ně, doporučel je modlitbám kněží a k obvyklým svým modlitbám dodával toto dvojverší, jež opakoval po celý život po modlitbách ranních i večerních:

„Necht' přijme Bůh do svého lůna
Quélusa, Schomberga a Maugirona.“

Skoro po celé tři měsíce střehl Crillon vévodu d'Anjou, k němuž pojal král nesmírnou nenávist a jemuž nikdy neodpustil.

Tak nadešel měsíc září, kdy Chicot, jenž neopouštěl pána a jenž by byl dovedl utěšiti Jindřicha, kdyby ho byl mohl kdo na světě

utěšiti, obdržel psaní datované z převorství beaumeského, psané rukou písářskou, tohoto obsahu:

„Drahý pane Chicote!

V našem kraji jest krásně, a vinobraní bude letos podle všeho v Burgundsku znamenité. Říká se, že milovaný náš král, jemuž jsem podle všeho zachránil život, velice se trápí. Přiveďte ho sem na převorství, milý pane Chicote, dáme mu píti vína z roku 1550, které jsem našel ve sklepě a které utápí i největší strasti. Nepochybuji o tom, že se jím obveselí, neboť našel jsem v posvátných knihách tuto znamenitou průpověď: ‚Dobré víno obveseluje srdce lidské.‘ V latině zní to velice krásně, ukáži vám to. Přijďte tedy, milý pane Chicote, přijďte s králem, s panem d'Épernon a s panem de Saint-Luc. Uvidíte, jak tu ztloustneme všichni.

Ctihodný převor *Dom. Gorenflot*,
jenž zůstává vaším nejoddanějším služebníkem a přítelem.

P. S. Vyřid'te králi, že jsem ještě neměl kdy modliti se za duše jeho přátel, jak mne o to požádal, protože jsem měl mnoho starostí se svou instalací, ale hned po vinobraní zcela jistě budu na to pamatovati.“

„Amen,“ řekl Chicot. „Ti chudáci budou dobře doporučení Pánu Bohu.“

KONEC.

Alexandre Dumas
Dáma z Monsoreau II
O korunu a lásku

Překlad Josef V. Sterzinger
Ilustrace na obálce Maurice Leloir
Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 26. 5. 2023

ISBN 978-80-274-3303-2 (epub)
ISBN 978-80-274-3304-9 (pdf)
ISBN 978-80-274-3305-6 (prc)